APOŠTOLÁT

SV. CYRILA A METODĚJE

POD OCHRANOU BL. PANNY MARIE

046

OLOMOUC 1937

Tiskem Lidových závodů tiskařských a nakladatelských, spol. s r. o. v Olomouci

OBSAH XXVIII. ROČNÍKU

—a.: V zahraničí 166—169.

Akce „Našim na Volyni": Misijní a kulturní zájezd k našim krajanům do Jugoslavie 5—11.

Dr. J. Beran: Náš zájezd mezi Čechy na Volyni 84—86.

Boh. Boček T. J.: Románské objevy na posvátném Velehradě 180—183.

Žofie Brudziňska: Svatý Otec a sovětské Rusko 81—82.

Dr. Frant. Cinek: Po velehradském jubileu v novém roce do nové práce 1—5. Nejstarší vysoká škola moravská, dědička university olomoucké, je a zůstane cyrilometodějskou 78—80, 106—113, 142—148, 174—180. Mezinárodní unionistický sjezd v Římě 171—173, 203—208, 242—245.

Doklady: 253, 282—283, 318, 383 až 375.

Jan Durkaň CssR: Proč přece Solovjev? (1853—1900) 33—42. Tři síly 113—117, 208—212. Papežové unionisté 161—165. Velké dědictví cyrilometodějské 248—252.

Leopold Dýmal: P. Libor Šolc, cyrilometodějský kněz-vlastenec 16—24.

O. Hermatjuk: Těžké začátky 201 až 203.

Al. H.: Jak žijí naši krajané v Rumunsku 11—16.

Alexander Ilnický, kanovník a redaktor, Užhorod: Rusínský umělecmalíř † Ignác Ivanovič Roškovič (1845 až 1915, 265—267.

F. J.: Hodegetria 233—237.

Fr. Jemelka: Velká ztráta 279—281, 308—312. Stíny caesaropapismu 297 až 301.

Dr. František Karas: Jindy a nyní 68—71. Historie kulturního snažení v Maďarpotoku 76—78.

Dr. P. Tomáš Kurent S. O.: Dr. Antonín Bonav. Jeglič, vladyka Slovinců 239—242, 273—275.

E. K.: Došlo na komsomol 307—308. Pravoslavný kněz a sovětští piloti ve Španělsku 365—367.

Dr. L. M.: Z pravoslavné ruské církve 165—169.

L—ij.: Vzpomínky ruského emigranta 337—340.

Dr. Michal Niechaj, Lublin: O úctě svatého Cyrila a Metoděje v Polsku 267—269, 304—307.

D. Novický: Pohřeb kněze-mučedníka na Solůvkách 104—106, 132 až až 134.

Josef Olšr T. J.: Ze života Vladimíra Sergejeviče Solovjeva 99—104, 148 až 150.

Pařížan: Naše emigrace ve Francii 371—373.

Pražského odboru ACM dílo 215—218.

P. Antonín Prešeren T. J.: Rozjímání o horlivosti apoštolské 65—68.

Dr. A. Raes S. J.: O formě slovanské liturgie rusínské a ruské 345—347, 367—370.

Redakce: Alexander Jevreinov, první biskup-Rus 53—55. Na okraj prvního sjezdu pravoslavných theologů v Athénách 71—74. Z náboženského života v sovětském Rusku 74 až 75. Papežský misijní ústav sv. Cyrila a Metoděje na Velehradě 150 až 152. Den východu 382—385.

Dr. Josef Slipyj: Úcta sv. Cyrila a Metoděje na Ukrajině 197—200.

Dr. A. Snoj: U sinajského poustevníka 98—99.

František Střížovský: Bílý kmete! 129.

Josef Soukup: U krajanů v Jugoslavii 340—345.

P. Alois Turk, Skoplje: Obrázky z Jugoslavie 237—239, 269—272, 301 až 304.

M. Tkačík CSsR: Hospody, pomiluj 97—98. Otce nám, Bože, chraň 201. Bezprizorným 278—279.

P. H. Vaníček T. J.: Krajanské velikonoce v Belgii 140—142.

Dr. Josef Vajs: Dr. Antonín Mahnič, biskup krčský 333—337.

Kníže Petr Volkonskij: Z posledních dějin katolické Církve na Rusi 130—132.

Msgr. Fr. Všetečka, jednatel: Činnost brněnského „Apoštolátu jednoty za rok 1936 82—84.

Msgr. dr. Rud. Zháněl: Katolická misie vystěhovalců čsl. ve Francii 42 až 46.

Boh. Zlámal: Velehradská kázání jako dokument doby 46—52. Kostelík sv. Cyrila a Metoděje v Olomouci 134 až 139, 169—171, 212—215, 245—248, 275—278, 313—318, 348—351, 376 až 382.

Redakce: Křesťanský východ, Katolický obzor, Krajanské zahraničí — v petitové části časopisu. Na obálkách jsou vedle hovorny redakční uveřejněny výkazy členských příspěvků, výkazy pro zahraniční misie a jiné dary pro ACM, kalendář exerciční, posudky literární a jiná oznámení.

Seznam obrázků

1. Barevný obraz sv. Cyrila a Metoděje v misálu z XV. století, str. 3.
2. Ze slavnosti svěcení praporu sv. Cyrila a Metoděje v Eijsdenu, str. 9.
3. Ze slavnosti svěcení praporu sv. Cyrila a Metoděje v Eijsdenu, str. 13.
4. Nové sochy sv. Cyrila a Metoděje v pražském kostele karlínském, strana 41.
5. Msgr. Alexander Jevreinov, první biskup-Rus, str. 51
6. Svěcení msgra A. Jevreinova na biskupa v Římě, str. 54.
7. Prešovský biskup msgr. Pavel Gojdič na velehradském kongresu, strana 69.
8. Čsl. škola ve Waterschei v Belgii, str. 81.
9. Klášter pod horou Sinajem, str. 99.
10. Mnich sinajského kláštera O. Kalistratos, str. 100.
11. Otec Joachim a bratr Dionizij na klášterní terase, str. 103.
12. Děkan Cyrilometodějské bohoslovecké fakulty prof. dr. Fr. Cinek pronáší svou řeč, str. 108.
13. Jesuitští bohoslovci východního obřadu v Římě, str. 111.
14. Papež Pius XI., str. 129.
15. Češi z Ameriky na svatém Hostýně, str. 131.
16. Belgičtí krajané v Eijsdenu, str. 136.
17. Kostelní sbor krajanský z Bracquegnies a dělníci v Strépy v Belgii, strana 141.
18. Akademická slavnost při obnovení budovy CM bohoslovecké fakulty, str. 145.
19. Papežský misijní ústav na Velehradě, str. 150.
20. Pohled na Velehrad, str. 151.
21. Velehrad, slovanský Betlem, str. 151.
22. Papežská kolej T. J., Velehrad, strana 152.
23. Olomoucký arcibiskup posílá delegáty na unijní římskou konferenci, str. 163.
24. † velkostatkář Harrach s řed. Zelnitiem na Velehradě, str. 167.
25. Belgický krajanský ministrant prosí za své druhy z Německa o prázdninové pohostinství, str. 173.
26. Hosté při slavnostním otevření obnovené budovy CM bohoslovecké fakulty v Olomouci, str. 177.
27. Ředitel lvovské Duchovní akademie dr. Josef Slipyj s prelátem drem Grivcem na Velehradě, str. 199.
28. Účastníci mezinárodního unionistického kongresu v Římě r. 1937, strana 205.
29. † mecenáš ACM P. J. Vyhlídal, strana 209.
30. Dlouholetý a zasloužilý jednatel pražského ACM prof. dr. František Pechuška, str. 217.
31. Ruské hodegetrie, str. 235.
32. Katedrála a fara ve Skoplji, str. 238.
33. Koňmo na misijní cestu, str. 239.
34. † dr. Jeglič řeční v Celji dva dni před smrtí, str. 241.
35. Sv. Cyril a Metoděj v obraze rusínského malíře Ignáce Iv. Roškoviče, str. 266.
36. Přírůstek do ústavu pro opuštěné a chudobné děti ve Skoplji, str. 270.
37. Ve sněhu přes hory na misie, strana 270.
38. Kombinované misijní putování, strana 271.
39. Typické obydlí ze dřeva a slámy v kraji skopljanském, str. 272.
40. † šéfredaktor P. Ladislav Zamykal na posledních prázdninách ve Smerdžonce, str. 280.
41. † patriarcha srbský Varnava, strana 299.
42. Oltář na okně, str. 302.
43. Cestou ke křtu, str. 302.
44. Albánský ženich a nevěsta, str. 303.
45. Albánští katolíci s „guslarjem", str. 303.
46. Matka Stalinova, str. 308.
47. Pohled na Olomouc z druhé poloviče 17. století, str. 315.
48. Biskup dr. Antonín Mahnič, str. 333.
49. Ostrov Krk, sídlo vlasteneckého biskupa dra Antonína Mahniče, strana 335.
50. Krajanská omladina v Končanici v Jugoslavii, str. 341.
51. Katolický kostel v Daruvaru v Jugoslavii, str. 343.
52. Pravoslavný pohřeb v obci Veliko Srediště, str. 344.
53. Cikáni na pouti v Letnici (v Jugoslavii), str. 369.
54. Katolické sestry v Letnici se svými děvčaty, str. 371.
55. Mohamedánka (nemocná) hledá pomoci u katolických sester v Letnici, str. 374.
56. Albánské ženy v Jugoslavii, str. 375.
57. Gotické sochy P. Marie a sv. Jana z býv. kostelíka sv. Cyrila a Metoděje, str. 379.

ДА ВЬСИ ЄДИ ЮО БЖДЖТЪ

APOŠTOLÁT

SV.
CYRILA
A
METO
DĚJE
POD
OCHRANOU
BL. PANNY
MARIE

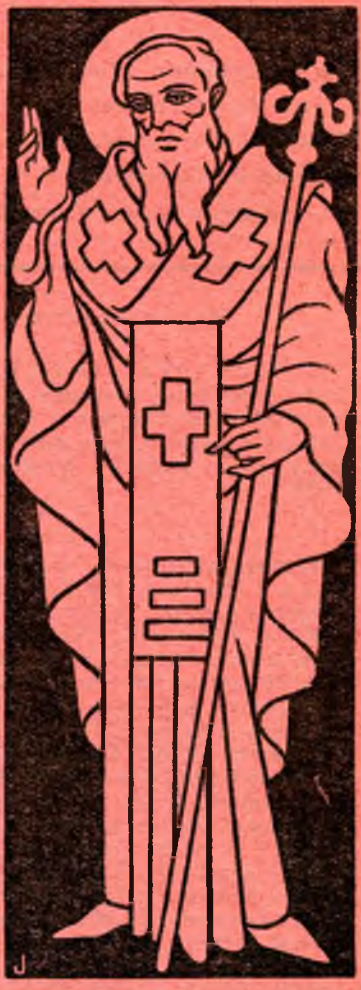

OLOMOUC

ROČNÍK XXVIII. ČÍSLO 1.

Používání známek novinových pro „Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje“ povoleno ředitelstvím poštovním v Brně čís. 11.483-VI. v r. 1921. Podací úřad: Olomouc I.

Redakce a administrace Apoštolátu: Olomouc, Wilsonovo nám. 16/II.

Redaktor: František Jemelka, tajemník ÚACM.

Roční předplatné 12 Kč, pro Ameriku 1·5 dolaru. Časopis vychází měsíčně.

OBSAH:

Po velehradském jubileu v novém roce do nové práce! 1
Misijní a kulturní zájezd k našim krajanům do Jugoslavie 5
Jak žijí naši krajané v Rumunsku . 11
P. Libor Šolc, cyrilometodějský kněz-vlastenec 16
Křesťanský Východ 25
Katolický obzor 26

Hovorna redakční.

P. T. odběratelům! Do tohoto čísla přikládáme složenky čís. 14.289 na předplatné časopisu a prosíme, by jich bylo použito. Kdo má vše zaplaceno, nechť složenku použije na rok 1937.

*

Členské příspěvky. Farnost biskupská a z Hrdibořic 150 Kč; od členů z Vojnic a farnost Těšetice 137 Kč; Filoména Podivinská, Smržice, 12 Kč; farní úřady: Jaroměřice u Jevíčka 20 Kč; Tlumačov 196 Kč; Místek 115 Kč; Osvětimany u Bzence 107.10 Kč; Domaželice u Přerova 100 Kč; Olšany u Prostějova 50 Kč; Hradčovice 70 Kč; Těšetice 170.20 Kč; Rohle 16.30 Kč; L. Hradílek, Velké Prosenice, 64 Kč; pí Aurelie Zajícová, Olomouc, 10 Kč; splátka z arcib. konsistoře 1000 Kč; Kontr. spořitelna, Vyškov († M. Stolfové z Ivanovic n. H.), 485 Kč; B. Březina, Hranice, 10 Kč; nejmenovaný (cenné papíry) 500 Kč; odbor Apoštolátu v Přerově 200 Kč; vdp: Fr. Halouska, děkan, Křelov, 12 Kč; N. Lužný, admin., Obecnice, 8 Kč; Boh. Trefná, Plzeň (členky z Plzně), 64 Kč. „Pán Bůh zaplať."

Zahraniční misie. Marie Miklová, Doubravy, 100 Kč; farní úřad, Klášterec, 50 Kč; vdp. Em. Oktábec, Mautern-Oesterreich (redemptoristé, Praha), 36 Kč; Fr. Hroneš, em. děkan, Nové Město n. Met., 3000 Kč (v cenných papírech) a 60 Kč; msgre O. Zlámal, Cleveland Ohio, USA, 1.378.30 Kč (50 dol.); farní úřad Doloplazy, 44 Kč. „Pán Bůh zaplať."

Známky, knihy staniol darovali: Ct. bohoslovci arcib. semináře v Praze; František Sehnal, Velké Prosenice; Oldřich Buráň, Slezská Ostrava; z Němec; vdp. Jaroslav Kantor, kaplan, Holice, Alois Duda, farář, Plumlov, Alois Vicenik, farář, Klášterec. „Pán Bůh zaplať."

Spolek sv. Václava v Hambornu v Německu v dopise svého předsedy p. Frant. Mandíka poslal ÚACM k vánocům a k Novému roku srdečný pozdrav. Současně p. předseda tlumočil pozdrav duchovního vůdce spolku p. děkana Theisselmanna, velkého příznivce a ochránce našich českých katol. emigrantů v porýnské pánvi průmyslové. Spolek vzpomíná vděčně Apoštolátu jménem dětí, které péčí našeho Apoštolátu rok co rok o prázdninách přijíždějí na zotavenou do staré vlasti. V dopise zejména vyzvedána je starostlivost p. kanovníka Jemelky o tyto děti zahraničních našich vystěhovalců. Touto cestou všem krajanům v Hambornu za srdečnou vzpomínku děkujeme a přejeme jim, aby i pro ně nový rok byl rokem klidnějším, pokojnějším a co nejšťastnějším. Kéž to dá Pán Bůh dobrotivý!

APOŠTOLÁT

sv. Cyrila a Metoda pod ochranou bl. Panny Marie.

Ročník XXVIII. Leden 1937. Číslo 1.

Po velehradském jubileu v novém roce do nové práce!

A vnesme víc uvědomnělého cyrilometodějského usměrnění do svých akcí.

Dr. Frant. Cinek.

Vraťme a zajistěme Velehradu jeho svatá práva. Udržme jej na výši jeho prozřetelního úkolu. Z listu Inocence III. ze dne 30. dubna 1208: *„Všem, kteří tomu místu Velehradu jeho práva zachovávají, budiž pokoj Pána našeho Ježíše Krista, aby i zde ovoce dobrého činu přijali a od přísného soudce odplaty věčného pokoje dosáhli. Amen, amen, amen. Já Inocenc, katolické Církve biskup."*

Plodem skončeného jubilea budiž úsilovná snaha udržet Velehrad n a v ý š i j e h o d u c h o v n í h o v ý z n a m u a j e h o p o s l á n í. Především nedopusťme, by poklesly pouti a sjezdy velehradské. Velehrad jest nejpamátnější svatyní cyrilometodějskou nejen u nás, ale i ve veškerém Slovanstvu. Má ojedinělý vztah k dílu i odkazu našich prvoučitelů víry, zakladatelů naší křesťanské osvěty a předních nebeských záštit nejvyšších duchovních statků, s nimiž stojíme a padáme. Není na světě ani historicky ani duchovně významnějšího a posvátnějšího památníku díla sv. Cyrila a Metoděje, jakož i výmluvnějšího tlumočníka jejich snah nad náš moravský Velehrad. A není druhého omilostněnějšího místa — jak svědčí víc než 7. století — z něhož by se tak bohatě rozlévalo požehnání posmrtného apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje, jako z tohoto moravského Jasnodolu (Clara vallis), v němž počátkem 13. století nám Přemyslovci (strýc a otec bl. Anežky České) vzkřísili a prozřetelnostně obnovili rozmetaný Velehrad cyrilometodějský.

Je to naší ctí a chloubou, ale z a v a z u j e n á s to . . . Velehradu patří prvenství cti a důstojnosti mezi všemi našimi poutními místy a to v celém Československu. To je prostě fakt, který dlužno opětovně podtrhnout hlavně po loňském jubileu. Vynasnažme se, ať významu Velehradu jest úměrná především účast na poutích velehradských. Nedopusťme, aby Velehrad klesl na průměrné, bezvýznamné poutní místo! Navažme na to, co v širších vrstvách oživilo a probudilo loňské jubileum. Usilujme i letos o udržení širšího formátu poutí velehradských! A dejme poutím náležitou duchovní náplň, ať jsou sku-

tečnými duchovními obnovami! Na Velehradě jest pro to bohatě předpokladů. Umožněme, ať nezasychají toky milosti z tohoto omilostněného Bethelu, v němž „zůstává požehnání Metodějovo v ovoci svém"! Neumdlévejme v péči o pouti z Čech, ze Slovenska a z Podkarpatské Rusi! (Chystají se letos péčí ministerstva zahraničí pouti a zájezdy ze zahraničí k shlédnutí obnovené velehradské basiliky. Kolik to příležitostí k účinným katolickým počinům!)

A neběží jen o pouti. Požehnanou tradici mají velehradské sjezdy tolikerých našich spolků a akcí. Nedejme té tradici zaniknout! Nejedná se o pietní konservování starých zvyklostí. Velehrad nepatří minulosti. Neodvracejme se od Velehradu pod žalostně mělkými záminkami a omluvami, že vývoj situace brání ohlížeti se na „romantický historismus" a zbytečné anachronismy atd. Nevydávejme se v nebezpečí, že pozdější generace nás budou vinit z nepochopení cyrilometodějství. Vraťme Velehradu jeho místo, jako hlavnímu, ústřednímu duchovnímu napajedlu všeho, čím se křísíme k plnosti křesťanského života a křesťanské aktivity.

Neodtrhujme nic v našich akcích od Velehradu, co na Velehrad patří, co ostatně na Velehradě se zrodilo a co z půdy Velehradu roste, čím jsme se vzkřísili v minulém století za éry spoutanosti duchovních sil katolictví febronianistickým duchem rakouského zákonodárství, a čím dosud se probíjíme k plnosti praktického křesťanství. Nesahá veškerá naše katolická regenerace svými kořeny do posvátné půdy velehradské, kořeny, které bohudíky dosud jsou živé a plné mízy?

Obnovná a tvořivá síla cyrilometodějství nepatří minulosti. A Prozřetelnost Boží nám opětovně důrazně ukazuje, že cyrilometodějství je hlavním obrodným a požehnaně plodným napajedlem československého katolictví a zárukou jeho činorodého rozmachu do budoucna.

Vše, čím se v posledním půlstoletí emancipujeme ze starého duchovního ponížení a zakrnění, vše, čím se v ryzím duchu katolickém regenerujeme k tvořivé práci, (vše i až po exerciční hnutí) vyrůstá a napájí se z cyrilometodějského Velehradu. Vše, co snímá z nás v katolickém světě známku méněcennosti a druhořadosti, vše, co nám zjednává čestné místo mezi katolickými národy, co je slávou naší na foru Církve, rodí se přímo a bytostně z velehradského cyrilometodějství.

Netříštme se bezplánovitě. Máme tu pevnou, stylovou, jednotící linii, podtrženou historií našeho cyrilometodějství. A se Stolce Apoštolského se nám na ni opětovně poukazuje. Sv. Cyril a Metoděj, jež podle slov Pia XI. dal nám Bůh za zvláštní vzory a vůdce „jak udržeti a dosíci dobrodiní katolického společenství", ukazují nám cesty k obrodné i tvořivé aktivitě. To, co vyvozujeme od polovice minulého století na vzkříšeném Velehradu z jejich díla i z jejich ideje, je podstatně totožné s vůdčími zásadami Katolické akce. Ano i Katolická akce, v níž vidíme pevně konkretisováno, co bylo cílem nesčet-

Barevný obraz sv. Cyrila a Metoděje v misálu z XV. století, v knihovně olomoucké kapituly uloženém.

ných modliteb, obětí a námah, opřených po dlouhá desítiletí o cyrilometodějskou kolébku víry — patří u nás výrazně pod patronát sv. Cyrila a Metoděje, patří pod egidu našeho duchovního Velehradu. Tam požehnaná base této veliké stmelující, regenerační aktivity.

Vůbec blíž k Velehradu!

Přibližme všechny naše katolické podniky a počiny k Velehradu víry. — A po starém osvědčeném způsobu, vše aspoň jednou do roka na Velehrad k náležité rekolekci cyrilometodějské!

Usilujme do všech svých podnětů vnést více velehradského usměr-

není. Co je velehradské, je „pod ochranou bl. Panny Marie a sv. Cyrila a Metoděje". Velehrad byl od počátku a je dodnes mariánským a cyrilometodějským. A tento odkaz je — příkazem.

A pomozme dokonat důstojné dílo obnovy naší drahé basiliky velehradské. Že Bůh tomu chce, zřejmo ze zvláštního požehnání, jímž akci tuto provází. Svatyně velehradská unionistickými kongresy obrátila na sebe pozornost celé katolické Církve jako Sion Slovanstva a nejvýznamnější unionistický chrám Západu i Východu. Sv. Otec Pius XI., který udělil ji důstojnost privilegované svatyně Církve, výslovně zdůraznil, že pro historický lesk první svatometodějské metropole právem jest ji zváti matkou a královnou ostatních chrámů našich.

Podporujme cyrilometodějskou školu misijní na Velehradě. Ožil v ní první slovanský misijní seminář, založený u nás sv. Cyrilem a Metodějem. Je plodem nesčetných modliteb a námah, aby Velehrad byl živým ohniskem prací, jimiž by se pokračovalo v díle slovanských apoštolů. Udržuje u nás paměť první moravské misijní štěpnice, jež byla kolébkou náboženško-osvětové činnosti cyrilometodějské. Je pod přímou patronací Apoštolského Stolce jako ústav papežský.

Zvlášť pomáhejme cyrilometodějskému Družstvu Velehrad, na němž spočívá hlavní tíha starostí a úsilí o dobudování centrály exercičního hnutí a náležité vybavení nejvýznamnějšího našeho poutního místa. Podporujme dobudování ústředního našeho exercičního domu Stojanova, jenž nejdokonaleji umožní, by Velehrad byl duchovním krbem vnitrné náboženské obrody. Úkoly Stojanova s žádoucím poutním domem přímo úpěnlivě volají po podpoře. Každý dar Stojanovu je půjčkou na Boží úroky. Je projevem praktického uvědomění cyrilometodějského.

Posléze nedopouštějme, by poklesl u nás náš Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje, který duchovně vzkřísil náš Velehrad jako ohnisko sjednocovací a misijní práce v intencích ideje cyrilometodějské. Apoštolát ukázal celému katolickému světu prozřetelnostní poslání Velehradu a cyrilometodějství. Uvalovali bychom na sebe těžkou obžalobu, kdyby potuchalo u nás porozumění pro dílo, z něhož vyrostla mohutná (dnes už nejen všeslovanská, ale i mezinárodní) organisace modliteb, obětí a úsilí o realisaci sv. myšlenky, jež dnes rozrostla se ve vroucí tužbu celé obecné Církve.

Nezapomínejme, že založení Apoštolátu bylo ovocem nejpožehnanějšího jubilea velehradského roku 1885. Kéž plodem posledního jubilea je obnovená horlivost pro úkoly apoštolátní. Připomeňme si, co se po roce 1885 zdůrazňovalo, kdy se přes nesčetné překážky a v hořkých trudech usilovalo o realisaci této cyrilometoděj. Katolické akce: Je třeba stále organisované obětavosti k zachování, obživování a rozšiřování sv. víry katolické a apoštolské, kterou sv. Cyril a Metod u Slovanů zaštípili ... Je třeba organisovaného úsilí vnitřními misiemi snažit se o důsledné provádění křesť. zásad a prohlubování křesťanského života. To může nejúčinněji živit stále rozdmychávaná

láska k našim apoštolům i chápání jejich snah. Takto prakticky chápaná idea cyrilometodějská musí u nás zapustit hluboké kořeny, musí zlidovět, zdomácnět a odtud si bude razit cestu do širé rodiny Slovanstva, z největší části odloučené od jednoty Církve. A tento úkol je jistě velkým příkazem naší lásky k sv. Cyrilu a Metoději i k Církvi. Úsilím o uskutečnění této myšlenky bude náš národ plnit své světové poslání, jímž zjedná si úctu před ostatním katolickým světem a připoutá k sobě jistě bohaté Boží požehnání.

Misijní a kulturní zájezd k našim krajanům do Jugoslavie.

Loňského roku v červnu vykonali dp. major duchovní služby dr. K. *Forst*, řeckokatol. farář P. Vasyl *Hopko* a p. Jindřich *Dušek*, všichni z Prahy, misijní a kulturní zájezd k našim krajanům do Jugoslavie, především do Banátu a Slavonie. O tomto svém zájezdu, pořádaném na podnět Akce Našim na Volyni a Krajanské péče o zahraničí, podávají zprávu, jak následuje.

Všeobecné poznatky.

Náboženský život našich krajanů na Banátě, kde žijí v cizím, jiném prostředí náboženství, jest velmi čilý. Všecky české osady na Banátě mají svoje kostelíčky, na jejich poměry opravdu krásné. Největší kostel má obec Kruščice, která jest největší naší osadou banátskou. Pobožnost zde vede p. Marek. Německý farář z Bele Crkvi přijíždí jednou za měsíc. Každou neděli a svátek schází se naši krajané ke svým, opravdu krásným a dojemným pobožnostem. I když je tam kněz jiné národnosti, oni mu odpovídají českým jazykem. Zpěv je zde na výši ještě z dob, kdy zde učil p. učitel Balát, který zde v opravdovém duchu vychoval celé dvě generace. Je zde jen asi 5 lidí, kteří nechodí do kostela. V neděli zůstává v každém stavení jen jedna osoba a ostatní jdou všichni do chrámu Páně. Mezitím, co pravoslavných je v cerkvi 15—20, našich je několik set a to i když kněz tam není. Sám pravoslavný farář zdejší kladl za vzor naše krajany kruščické. Církevní obštinu (církevní radu) tvoří zde sami Češi. Založení Katolické rady a Sdružení mládeže ještě upevní zdejší naše krajany. Pokud se týče náboženství, toto se zde na škole již 4 roky nevyučuje pro spor učitele s farářem. Dvacet dětí bylo mi jako laiku připravit na první sv. přijímání. Celková situace náboženská zde vyžaduje alespoň jednoho českého kněze, který by vedl pastoraci více jak 3000 Čechů, kteří by se o jeho materielní stránku postarali. Bělehradský p. arcibiskup dr. Rodič (dnes už odstouplý) prohlásil nám, že vede v patrnosti tuto věc a slíbil nám podporu.

Národní věc na Banátě.

Kam jsme přišli, bylo slyšeti slova: „Za to, že jsme Češi, vděčíme našemu kostelíčku, neb tam jedině slyšíme český hovor a tam jedině si stále uvědomujeme, že jsme Češi." Kruščica, Fabián, Bela Crka i Středište jsou jakž takž národnostně zajištěny. Všude jsou při státních školách české paralelky, kde velmi obětavě bez nároku učí státní učitelé Češi, kteří konají dobré dílo a pracují i mimo školu. Bylo by však potřebí, kdyby se aspoň na jeden rok dostali do čistě českého prostředí ve staré vlasti.

Velmi zle je s našimi krajany ve Velkém Středišti, kde jsou katolíci trojí národnosti a proto se navzájem prolínají. Také zde se nejhůře česky hovoří. Skvěle zde působí učitel Halda, Spolek český zde nebyl žádný. České besedy poznali jsme v Bele Crkvi a Fabianě, které velmi pěkně pracují, ale nedovedly zachytit masy. Organisují jen málo jedinců. Jedině náboženstvím zachrání se zde národnost. Důkazem toho je krásná misie v Bele Crkvi. Na ustavujícím shromáždění Katolické Rady a SKM zúčastnilo se v Československé Besedě tolik Čechů, že jich v ní ještě nikdy tolik nebylo. Také SKM zde založené začalo slibně pracovat. Někteří lidé udali nás za tuto práci, že jsme pracovali proti Jugoslavii a že zakládáme protistátní spolky. Všichni opravdoví vlastenci však přijali založení katolických spolků, které vedle besed budou pracovati i nábožensky a zachrání i ty, kteří již mnohde se ztrácejí, s velkou radostí.

Kruščica.

Největší a nejuvědomělejší česká osada na Banátě zásluhou vlastního českého kostela. Česká mluva je zde, pokud jsme zjistili, nejčistší, mravnost nejzachovalejší. Není zde žádných náboženských sporů. Misií se zde zúčastňoval i pravoslavný kněz, který pak při naší návštěvě v církvi měl kázání o vzájemném bratrství a lásce. Na památku mu dáno oltářní prostěradlo před Ikonu Bohorodice. Velmi trapně však zde působí něm. duch. správa ze sousední B. Crkvi. Ačkoliv není zlé vůle na obou stranách, nešlo to dohromady. Češka koupila krásnou kazatelnu, která jim chyběla, p. farář nedovolil ji umístit. I umístila ji církevní obec přes jeho vůli. Nyní tatáž žena chce darovati nový oltář, za nynější chatrný, který chtějí darovati do Gájí. Zase nechce duchovní správce dovoliti, až prý koupí od něho harmonium. Když umístili kazatelnu, nekáže z ní a kaplanům z ní kázat zakázal. Dp. dr. Forst k veliké radosti všech z ní kázal a také ji posvětil. Za 12 návštěv platí obec faráři 3.000 dinárů ročně. Majetek obce jest 30.000 dinarů. Výdaje obce se hradí z výsledků sbírek nedělních, pořádaných při pobožnostech. Církevní obec je úplně v českých rukou i s českou pečetí, na což jsou krajané velmi hrdí.

Bela Crkva.

Místo, kde žije 500 Čechů, katolíků, kteří chodí do německého kostela. Ačkoliv zde jsou tři kněží, neumí česky ani jeden. Pokud se týče náboženství, jsou zde naši krajané dosti uvědomělí. Návštěva

na pobožnostech byla opravdu pěkná. Samostatnou církevní obec zde krajané netvoří. Založeny SKM a Katolická rada, která zde bude mít jistě dost potíží, přičiní se však o to, aby alespoň jednou za měsíc se zde konaly bohoslužby s českým zpěvem. Přijetí naše na katolické faře bylo dobré, také i naši krajané přijali českou katolickou misii velmi radostně. Předseda Besedy p. Jirovič, řed. gymnasia v. v., je opravdu člověk na svém místě.

Sv. Fabian.

Osada čistě česká, tvořící samostatnou, státem uznanou církevní obec, mající pěkný kostelíček, zasvěcený sv. Janu Nepomuckému. Kolem kostela je krásný pozemek pro faru, která jednou před válkou temešvárským biskupem byla slíbena. Kněz přijíždí několikrát za rok. Každou neděli konají Češi svoje bohoslužby za účasti mladých i starých. Čsl. Beseda, vedená p. Schovancem, pracuje s církevní obcí solidárně na zachování českého jazyka. Obecní kronika svědčí o velké lásce k Církvi. Dokud neměli kostela, měli svoji modlitebnu v obecním domě. Mezi osadníky není ani jednoho nevěrce a jinověrce. Sdružení mládeže, založené zde, již zdárně pracuje.

Velké Středište.

Církevní osada skládající se z Čechů, Maďarů a Němců. Pobožnost zde vede p. učitel Halda a koná ji ve třech jazycích. Nábožensky jsou zde někteří Češi uvědomnělí, ale většina potřebuje opory. Kostel postavili Čechové. Farář farnosti, kam spadají, je Němec. O pořádek v kostele se stará pečlivě paní učitelová, žena učitele, Němka, která se dobře naučila česky a děti vede čistě česky. Předsedou církevní obce je zde Čech. Vedle katolíků jsou zde čeští evangelíci, kteří mají kostel a svého českého kazatele. Snášenlivost mezi vyznáními je dobrá. Potřeba českého kněze se zde jeví nejnutněji.

Další osada, kterou jsme nenavštívili, jsou České Gáje, kde se právě staví český Národní dům s kaplí. Byla jim darována bohoslužebná souprava. Kruščica jim dá oltář.

Slavonie.

Kaptol, jedna z největších českých osad, kde čsl. vláda vydržuje školy se dvěma učiteli, z nichž jeden je ženatý s chorvatskou učitelkou, což mnozí Češi těžce nesou. Farář je zde velmi snášenlivý, šíří české časopisy katolické, ale souladu mezi farou a školou není. Vyčítá se Besedě, že je vedena v duchu pokrokovém, a mnozí z Čechů do ní nechodí. Účast na misiích byla pěkná a páni učitelé chovali se k nám velmi laskavě. Přiváděli děti na české pobožnosti. Pan farář slíbil, že kdyby Češi dbali o to, že budou míti svoje bohoslužby s českým zpěvem. Není zde však nikdo, kdo by zpěv řídil. Páni učitelé o kulturní a národní práci nedbají, ač byla by to velká vzpruha pro náš lid. Také do okolí jedou jednou nebo dvakrát za rok. Okolí jest málo uvědomnělé. Páni učitelé ve škole působí velmi dobře, ale pro své okolí neznamenají nic.

Jakšič.

Osada, kde žijí Češi a Slováci a kde se nám podařilo pro věc získat obojí. Pan dr. Forst kázal česky, P. Hopko slovensky. Nebylo nikde větší radosti z naší návštěvy, než zde. Beseda zde nepracuje. Osada, když se jí nepomůže, zahyne. Námi založená Katolická rada ujala se hned práce záchranné a podniknuty kroky o zřízení české paralelky při státní škole. Vykonán soupis dětí, kterých je víc než 30. Za pomoci spolku Komenský podniká náš spolek potřebné kroky.

Učitelé z Kaptolu přijdou sem jednou za rok. Při dobrém zájmu mohl by zde uvědomnělý učitel vykonat mnoho. Na škodu jsou zde smíšená manželství, zejména s obyvatelstvem německým. V některých českých a slovenských rodinách děti s rodiči mluví jen chorvatsky, což je již počátek konců. Jakšič je obec, která v národním ohledu působila na nás nejsmutněji. V ohledu náboženském je to lepší. Slováci se skoro drží lépe než Češi. Mnohé domněnky Slováků byly rozptýleny a do výboru Katolické rady zvoleno bylo polovic Slováků a polovic Čechů. Také do zahraničního domova byl přijat jeden Slovák a jeden Čech. Na pobožnosti byl kostel úplně naplněn.

Grabarie,

osada, která národně velmi upadá. Jest zde sice hrstka národně uvědomnělých Čechů a Slováků, z nichž zejména paní Vinklárková vyniká. Zastavili jsme se zde právě o pouti a přijati jsme byli zejména Slováky velmi srdečně. Většina našich jsou zde Slováci. Kázání bylo v obou jazycích. Také zde položen byl základ k práci záchranné. Zase nám bylo nadhozeno, že by měl být v Kaptolu učitel katolík, který by objížděl aspoň za měsíc české osady. Jinověrcům učitelům lid zde nevěří a i když něco podnikají, je ignoruje.

Buk — Resnik.

Osady, kde velká většina Čechů již se národnostně odcizuje. Není zde vůdce, který by tyto dobré lidi pozvedl a je vedl. Potřebují české školy, potřebují české knihy, českého kněze, po kterém tolik a tolik volají. Je zde několik uvědomnělých žen, které šíří naše časopisy a které ustavily Sdružení katolických žen. Potřeba i zde podniknout kroky ke zřízení české paralelky při státní škole, neb jinak bude brzy konec našim v těchto, dříve takřka úplně českých osadách.

Prekopohra,

osada národně uvědomnělá. Česká paralelka s jedním českým učitelem. Mají svůj Národní dům a čsl. Besedu. Osvětová činnost velmi čilá, jazyková zachovalost opravdu pěkná, zásluhou zvláště školy a Besedy. Osada, o kterou nemusíme míti strach. Pobožnosti byly ve škole.

Daruvar,

středisko českého živlu, kde jest čilý národní život. Pokud se týče náboženské stránky, lid je zde velmi věřící, až na několik vedoucích činovníků. Je zde rodilý český kněz, který však česky těžko mluví a

Ze slavnosti svěcení praporu Spolku sv. Cyrila a Metoděje v Eijsdenu v Holandsku dne 18. října 1936.

česky nekáže. Velmi pěkně zde pracuje pan předseda české Besedy Plzák a pan továrník Šefc. Knihy zaslané svého času na faru Spolkem sv. Rafaela ležely tu ladem. Farář se nestaví proti českým bohoslužbám, ale není zde učitele katolíka, který by se staral o zpěv a pod. Farář by byl ochoten vyhraditi jedny nedělní bohoslužby Čechům, což by znamenalo jistě zabezpečení národní, které by vedle školy bylo nejjistější. Návštěva českých misií byla veliká. Bylo by třeba takového učitele, který by se zde staral o naše lidi i nábožensky.

Mnoho našich krajanů vyhýbá se čsl. Besedě pro její příliš pokrokový ráz a proto se zde jeví nutná potřeba založit katolický spolek, který by zde soustředil naše katolické krajany. Chorvati zde Čechů rádi nemají a závidějí jim jejich lepší hmotné postavení, které si vlastní pílí vydobyli.

Končanica.

jedna z největších českých osad v Jugoslavii, která má svůj, Čechy zbudovaný kostel, zasvěcený sv. Václavu, který by mohl býti kostelem farním. Pracuje zde čsl. Beseda, vedená p. Heřmanem, mužem, který má o naše krajany veliké zásluhy. Sám vypravil 80 chlapců na učení řemeslu do Čech, kde nabyli vlasteneckého cítění, které nyní uplatňují po návratu doma. Muž, který si zaslouží úcty všech. Také zde pracuje Sdružení čsl. dorostu. Katolíci jsou zde dosti horliví, zejména ženy. Pokud se týče národního uvědomění, je velmi slabé. Pokud se týče školy, je zde státní česká paralelka, ale většinu dětí posílají naši krajané do školy chorvatské. Také zpěv a nápisy

v kostele jsou chorvatské. Misie zde byly velmi četně navštíveny. Spolky založeny nebyly, jen položen byl základ ke Katolické radě.

Brestovce.

Do Brestovců konali jsme průvod z Končanice, kde byla pout a kde jsme byli našim lidem velmi radostně přijati. Lid ve velkých zástupech naslouchal českému kázání, které se zde konalo před kostelem. Položen zde byl základ k práci mezi mládeží.

Lipovce.

Malá vesnice, ale velmi uvědomnělá, která první založila ve Slavonii Sdružení katolické mládeže, které již velmi slibně pracuje. I starší krajané jsou zde velmi uvědomnělí, a to zásluhou českého katolického tisku, který je zde proti jiným místům poměrně rozšířen.

Horní Daruvar.

Zde bylo konáno jen jedno shromáždění, jelikož většina krajanů docházela do Daruvaru. Konalo se pod širým nebem za velké účasti mládeže z Lipovců, která sem přišla do jednoho. Uvědomění národní mezi katolíky jest živé. Starosta kolportuje sám 20 Nedělí a stal se předsedou Katolické rady a mládeže.

Poznatky ze Slavonie.

Život národní mezi krajany není tak živý, jako na Banátě, také jazyková čistota je zde porušena. Někde v rodinách již s dětmi jinak nemluví, než chorvatsky. Také je zde mnoho případů, že v místě je česká škola a čeští rodiče posílají děti do školy chorvatské. To působí jednak národní vlažnost, jednak také to, že většina českých učitelů je pokroková, jak říkají čeští naši lidé, husitská a proto jest k nim někde nedůvěra. Ve Slavonii jest celá řada učitelů, vydržovaných naším státem, který měsíčně dává příspěvek Kč 500 na práci mezi našimi krajany. Ale výsledků neviděti. Usínající osady v blízkém okolí nenavštíví, viz Kaptol a Jakšič, Grabarii. Náboženství u našich krajanů, aspoň u většiny, je stále živé a nic by nepřispělo k národní záchraně tak, jako český kněz, který by vedl opravdové náboženské práce a pracoval i národně. Katolické spolky zde mohou vykonati mnoho jak mezi Slováky, tak i mezi Čechy. Důkazem toho je Jakšič, který jest považován Čsl. svazem za jednu nejzanedbanější osadu.

Tam po krátkém působení podnikla Katolická rada, skládající se z Čechů a Slováků, opravdový kus práce ve prospěch zřízení české školy, do které se již přihlásilo prostřednictvím rodičů 35 dětí. Akci vede p. Tužimský. Velmi energicky ujal se práce mezi našimi krajany pan továrník Šefc, který zvláště v okolí Daruvaru slibně působí.

Krátká statistika našeho zájezdu ke krajanům jugoslavským.

Při zájezdu tomto bylo vykonáno 40 mší sv. a pobožností, 32 kázání. Na 43 proslovech bylo 5350 účastníků. Sv. zpovědí bylo slyšeno 563. Vlasteneckých shromáždění bylo 14. Poslední útěcha poskytnuta byla 6 Čechům. Vykonáno 84 návštěv a rozdáno 3500 obrázků a 126 knih. Založeno 7 skupin SKM, 8 Katolických rad, jedno Sdružení katolických žen. Získáno 327 odběratelů „Probuzení". Navštíveno bylo 16 českých osad. Všude jsme byli přijati s velkou láskou a doprovázeni prosbou: „Dejte nám české katolické kněze za naše vůdce."

Dodatek.

Vedle osad výše uvedených navštíveni Češi ve Vídni a Bělehradě a Záhřebu. Ve Vídni navázány byly styky se všemi katolickými spolky a zejména s řádem Těšitelů, který vede český katolický lid v Rakousku. Pobyt zde trval 2 dny a poznali jsme se s vůdci našich krajanů vídeňských. Také v Bělehradě u býv. arcibiskupa Rodiče, na čsl. vyslanectví a v Čsl. svazu vykonali jsme patřičné návštěvy a informovali jsme je o naší práci podle pokynů zahraničního ministerstva a čsl. ústavu zahraničního.

Jak žijí naši krajané v Rumunsku.

Al. H.

Až někdy potkáte na velehradském nádvoří p. inspektora Mlčocha a on se bude mračit, nemusíte se ho bát, ale raději se mu vyhněte, nebo vás do něčeho přivede, ani nebudete vědět jak. V září 1933 mi napsal: „Byl jsem v Rumunsku, a vzpomínal na tebe. Kdybys viděl duchovní bídu krajanů, bylo by ti jich líto. Zapřáhni benzinového koně a přijeď na trochu řeči." Poněvadž mě není třeba dlouho pobízet k něčemu podobnému, šlehl jsem motorku a jel. Páter Mlčoch, jako rozený organisátor a generál, nabídl mi nejdřív kapku slivovice, roztáhl mapu jižního Rumunska a pravil: Zde je šestnáct českých obcí. Když tě mají v Ž. tak „rádi", jdi to zkusit. — Úřední jednání se protáhlo, a tak 19. srpna jsem se rozloučil se slavnými Lubojaty, jak nikdy nezapomene s úctou pojmenovat svou rodnou obec tětka Tereza.

V Budapešti jsem čekal od 12. hod. do 9. ráno na vhodné spojení, a viděl, s jakou nádherou oslavovali národní svátek sv. Štěpána. Z Temešvaru mě poslali za p. biskupem, který s kněžími konal exercicie na poutním místě Maria Radna. Pokorný vrátný, který rozumí jen maďarsky, spoléhaje na známou dobrotu p. biskupa, zavedl mne k němu o půl 10. hod. v noci. Ráno mne p. biskup doporučil všem kněžím. Znovu do Temešvaru k různým úřadům, až konečně v sobotu večer mě přijal p. farář v Oršové, který jediný zde má zájem o Čechy.

První funkce byl křest nemanželského dítka české služky a dva

pohřby úplně jiným obřadem z dob, kdy zde vládli Turci, a každý si dělal obřady, jak mohl. V neděli byla česká pobožnost. Schůzky v Katolickém domě se súčastnilo 150 krajanů. Jména česká, někdy je ovšem třeba luštit, že Oclestec je hanácký stréček Okleštěk, a Prajac je Pražák. Mnozí už těžko hledají výrazy. Na příklad: My jsme učenci — chtějí říci, že se spolu učili řemeslu. Na hřišti v tutéž dobu měli slavnost Němci, které přišli povzbudit bohoslovci-skauti až od Rýna. Po cvičení přednášeli o své vzdálené vlasti s kytarou v ruce. Zatím jsme my jen tak tak dozpívali národní hymnu. O nějakém nadšení a svornosti u Čechů těžko mluvit. Oršovští jsou většinou řemeslníky pro všechny, a služky z vesnic spolu nedrží. Posmívají se jedny druhým. Kdyby je nesvolával p. farář do kostela, nesešly by se vůbec. Nedávno při rorátech přistoupilo jich 37 ke sv. přijímání a zpívaly: „Ejhle, oltář". Jak vroucně jsem s nimi přednášel Pánu: „a ten poklad tisíc let již máme, ó kéž jej i věrně zachováme". — Pan farář, velký muzikant, chtěl noty českých kostelních písní. Jak jsem byl rád, že jsem si nechal opsat ty, které u nás z Přídavku tak rádi zpívají. Ale jak jsem se zastyděl, když mi řekl: To jsou německé písně, a donesl náručí not, aby mě přesvědčil. Tak jsem mu ještě ukázal se strachem píseň, která se mi vždycky líbila (takže ji hrávala výpomocná varhanice sl. Ludvíka na uklidněnou, když jsem někdy nebyl s něčím v kostele spokojen): Na stokrát buď pozdravena — — — Jak oživl hned při prvních akordech! Už ji tam zpívají.

Za týden mě odvezl do Eibentalu. Cesta vede po stráni, takže je bezpečnější na mnoha místech jít pěšky. Neříká se jí bez příčiny „Hlubotina". Sluncem vypálené stráně byly úplně holé. Dojem velmi tísnivý. Však mi také vysvětlovali: Zde může vyžít jen pracovitý Čech, Rumun by zde umřel hlady. Před vesnicí čekala paní učitelka s několika bledými, plachými dětmi. Budeme kamarádi? Vzpomínka na milé děti v Lubojatech mocně se ozvala. Kde se lidem podařilo urvat skalám kousek místečka, tam si postavili domek. Na ulici však trčí úctyhodné balvany. „To je škola!" — a ukazují mi chatrnou dřevěnou budovu z roku 1848. V maličké třídě, kde rukou pohodlně dosáhnu na strop, tísní se někdy 132 dětí. Když je mlhavo, ani je v zadních lavicích nerozeznat. Kostel zbudovala kdysi z propagačních důvodů uherská vláda. Je pěkný. „Dnes jste ještě sám — těší mě p. farář — ale zítra budete mít po mši svaté přítele." Fara je už 11 roků prázdná. Rozvěšuji šaty na kliky u dveří, a usínám s prosbou sv. Don Boska: „Dej mi duše, všecko ostatní si vezmi!"

Na první mši sv. přišli 4 lidé. Jsou žně a na pole 2—3 hodiny daleko. Tam sobě postavili krajané první obec roku 1826. Ale když vykáceli lesy, ztratila se voda a museli se stěhovat k potoku. Prohlížím poštu a staré „noviny". Na 13. 9. volají mě na Ravensko na pout. Cestou se zastavuji na 2 dny v Berzasce, kde je český živel velmi ohrožen. Letos už nechtěli ani přispívat na české vyučování, které tam dvakrát týdně koná p. učitel z Lubkové. Když o dušičko-

Ze slavnosti svěcení praporu Spolku sv. Cyrila a Metoděje v Eijsdenu v Holandsku dne 18. října 1936.

vé slavnosti byly potrestány děti, že šly do kostela, a rumunský řídící prohlásil, že ty české schůzky brzo překazí, v tu dobu se v Praze dojednalo česko-rumunské přátelství. Prohlížím knihovnu v domě českého obuvníka (pantofar). Zlatá ořízka. Co to bude? Pars verna breviarii! Jak to se tu dostalo?

Dva dny v *Lubkové*. Vedou mě k p. Maškovi, který poskytl útulek české škole ve svém domku. On má také zásluhu, že 140 Čechů si zde postavilo čistý kostelíček. Jenom že tam někdy v neděli bývají pouze dva lidé. Není nikoho, kdo by vedl pobožnost. Zvlažněli podle Srbů. Ti říkají, že mají svého popa na to, aby se modlil místo nich. Proto ani neděle nesvětí. I pověra se šíří. Po mši sv. mi šeptá kostelnice: „Je tady Srbka. Její dcera má žloutenku. Dejte se jí podívat do kalicha, aby se uzdravila." — Přihlásil se muž, který umí zařík ávat krupobití. V těch mračnech jsou prý zavrženci, oni válejí mračny, ale on má nad nimi moc, neboť rozumí „skrytým věcem". I rumunské pomany se súčastňují. Po pohřbu vystrojí hostinu, i kdyby se tím velice zadlužili. Na hrob dítka, které sedmkrát musí obejít peklo, po 6 týdnů nosí matka teplé mléko a housku. Když jsem v listopadu na různých místech varoval před touto pověrou, mnozí se zlobili.

Na Ravensku jsme už blízko hvězdiček. Nádherný rozhled po moři kopců a lesů. V kostele jsem zpovídal od 7. do půl 11. hod. v noci, a ráno pobožnost od 6. do půl 2. hod. Byly křty dětí, které už vykládaly a svatby mladičkých 16- a 18letých. Je to vliv Rumunů, kteří už po 12. roce vdávají své dcery, neboť 16letá se považuje za starou. Vykládal mi p. učitel o mladé vdově, která ještě musila cho-

dit do školy. Když muž musí k vojsku, počíná si žena jako svobodná, a proto mnohé manželství se rozbíjí. Mši sv. nerozumějí. Při pozdvihování se vstává, před sv. přijímáním doma snídají. I leckde jinde mi nabízeli snídaní. A když jsem říkal, že před sv. přijímáním se nesmí jíst, pravili: „My víme, ale trochu se zahřát, to se může." — Divili se, když jsem četl epištolu, která byla srozumitelná. Tam prý je hodně psáno proti kněžím, tak ji kněží nečtou. — Kostelník světí hromničky, ratolesti, a křest i s exorcismem uděluje úplně jako kněz, kromě sv. olejů. — Jednu výhodu obec má — není tam hostince. K muzice si každý donese ve sklenici z domu. Chvalně známá kapela hraje pouze „z hlavy". Noty neznají.

Na *Biger* jsem jel na koni krásnými lesy několik hodin. Byla právě misijní neděle v říjnu. Chtěl jsem po požehnání při přednášce ukazovat na mapě, ale marně jsem nějakou hledal. Ve státní škole nemají ani mapu Rumunska. Několik plakátů, to jsou učebné pomůcky a před školou kus kolejnice. Na tu se tluče, aby děti už šly do školy. Po mši sv. bylo 16 křtů. To bylo křiku! Večer přišlo několik muzikantů. Pršelo, tak jsme zpívali a vykládali. Podle výslovnosti poznal český pan učitel, že jsem někde od štramberské trúby — a on z vedlejšího Rybího. Tak jsme si zazpívali: Beskyde, Beskyde . . . Kostel byl vždy plný. Pobožnosti pěkně vede p. Mareš. Ani se mi tamodtud nechtělo. Třetí den v noci jel jsem dresinou do Drenkové. Řidič chtěl ukázat jak to umí, i ve mně se probudila motorkářská krev, měl jsem ještě kousek breviáře se modlit a proto jsem mu jen dodával chuti k šílené jízdě s kopce. Kdyby byla dresina vyletěla z kolejí, tak nevím, v které propasti by nás našli.

Deset hodin cesty stranou leží národnostně ohrožená *Šumice*. Zde se musejí hodně přičiňovat, neboť kraj je chudý. Vynalézavý český duch nezahálí. Kupují husy a krmí je, což Rumuni neznají, kupují od Rumunů máslo, pročistí je a draze prodávají v lázních. S tímto nákladem 40 kg jdou 4 hodiny pěšky k vlaku. Mnoho se zde pije. V úterý masopustní mají školáci svou zábavu a dělají, co viděli na starších. Z peněz, které naskládaly školačky, se koupí kořalka a největší kohout v obci, kterého sní po půlnoci, tedy už na Popeleční středu. Těžko proti tomu bojovat. Řeknou: to je náš obyčej! — a konec. Růžence skorem neznají. Prosil jsem, ať se jej modlí před nedělní pobožností. „To je český obyčej, u nás to není třeba" — a nemodlí se. Krušnou práci s nimi měl p. učitel Skála, který to velmi pěkně vedl ve škole i v kostele. Jak má jemnou duši, poznal jsem z toho: Když jsem se pozdě v noci modlil breviář, chodil po špičkách, aby mě nerušil. Sám před spaním denně čte v Následování Krista.

Na opačném konci — 150 — km je *Zlatica*. Cesta autem stála 2450 lei. Pan farář z Oršové chtěl vidět tuto obec, ale z nezvyklého otřásání onemocněl. České školy není. Pobožnosti konají v domku, který je na spadnutí. Kdyby někdo udal, jak je chatrný, ani by se tam nesměli scházet. Stůl s ubrusem a papírové růže, toť vše, co mají. Chtějí stavět kostel, ale nejsou svorní. Kdysi při srbském ná-

boženském průvodě vyzváněli, a za to jim darovali obraz, který nemá ceny 2 Kč. K vůli tomu se nemohou shodnout. Sotva odešla jedna deputace, přišla druhá. Materiál však sháníme. Prosím vás, pomozte nám nějakou korunkou. Zde nebude nádhera, ale jen střecha nad hlavou. Vždyť krajané jsou chudobní a do kostela mají 30 km! Nemocný p. farář nemůže doma vyjít na hřbitov, netak sem. Dárky pošlete na Spolek sv. Rafaela, Praha, Nové Vysočany, číslo šeku: Praha 88.158 s poznámkou: Rumunsko.

Na *Sv. Heleně* je trojí víra. Děti se neumějí modlit. Na cestě nevíte, s kým mluvíte, a tak dojem je neradostný. V kostele ujal se katolíků p. učitel Jirkovský a čte ze staré, švabachem psané Postily. Evangelíci měli několik roků svého českého kněze.

Na *Ogradeně* jsou národnostně ohroženi. O důvodech nelze veřejně psát. V kostele nerozumějí ničemu. V sakristii čekali ministranti s rochetkami zastrčenými za komží — jako košili v kalhotech. Marně jsem apeloval na parádivost, že nebude vidět pěkné krajky. Po pozdvihování přišel k oltáři jeden krajan a hlasitě se tázal, jak to bude ještě dlouho trvat, že by dělal oběru. Červeného ornátu jsem musel použít v adventě. Všechny české kněze, kteří zde bydleli v rodině p. hostinského, zarmoutí zpráva, že byl úkladně zavražděn od Rumunů, které, bohužel, vede Čech z Eibentalu, což nám velmi uškodilo.

A co můj *Eibental?* Je hodně rozkřičen. Jednoho kněze přímo vyhnali, druhý musel z hladu odejít. Pak zůstali 11 roků bez kněze. Proto radil jeden český kněz, aby byl ustanoven v jiném místě, které má i lepší spojení s ostatními obcemi. Když jsem se o tom jen zmínil biskupské konsistoři, odpověděl na to jeden dp.: Aus dem schliesse ich auf eine grosse Selbsteingenommenheit des Schreibers. So sind die Böhmen seit dem Weltkrieg ärger als die Preussen nach 1871 waren.

Byl prý zde veselý život, dokud se pracovalo v dolech. Dnes je smutno. Není pohádkou, že v některém domě má muž jen jedno „prádlo", a když v sobotu přijde domů, musí do lůžka, zatím co žena *v kastrole* pere toto jediné prádlo. Na Baia-Noua se děti neumějí ani zasmát. A přece se mi zde líbí! Některé zjevy jsou radostné. Třebas z těch 720 katolíků je jich mnoho ve světě a obec je více než 6 km dlouhá, přece na rorátech bývalo pravidelně 230—290 lidí, jak při východu z kostela kontroloval kostelní hospodář. Řada nových písní, každodenní promluva, různé pobožnosti udržují zájem. 100 Poslů pravdy, nesčetné brožůrky a obrázky Hlučínské (ovšem že zadarmo) konají požehnanou práci. Teď bych rád dal do pořádku knihovnu, která je zde nejubožejší. Caha, Kunte, spiritistické spisy, socialistický Vzdělavatel, různé výbory čes. spisovatelů, plné nenávisti ke všemu katolickému, kde dvojí barevnou tužkou jsou podtržena všechna místa proti papeži a Církvi — to vše by vykradlo lidem víru, a kdyby té neměli, co je bude sílit v těžkém boji o chléb, v zemi, kde vládne pěstní právo a za peníze i paragrafy se otočí?

Porumunšťování postupuje soustavně. Na severu od Temešvaru

ztrácejí Maďaři denně 6 jochů půdy, proto na záchranu zřídili si banku. Němci jsou bohati, ale rodiny vymírají následkem hříchu. Čechy předně ochuzují (nedostanou práci, Rumuni mají přednost, třebas pracují špatně) a za druhé je ohlupují ve škole. Několik roků to trvá, než dítě porozumí učiteli, který mluví neznámou řečí, a pak jako starší už do školy nemusí tak přesně. (Dnes před svátky přišel po druhé od prázdnin do školy chlapec, který se už učí kovářem.) Dělníci si nedovedou vypočítat výplatu, kterou dostanou společně. Dělit, násobit neumějí. Někdy jim to rozpočítám. Výborný dělník mi řekl, že uměl napsat 100, ale stodvě (102) už napsat nedovedl. Ze všech těchto jmenovaných obcí je pouze jeden čes. student. Jak by bylo třeba, kdybych mohl poslat do vlasti z každé obce jednoho mladíka, aby tam prožil církevní rok a vyučil se na dobrého „staršího bratra", který by vedl pobožnosti, a když by někdo umíral, aspoň se s ním pomodlil vzbuzení lítosti. Jediná firma Nedomová posílá nám starší opravené ornáty. V Lubojatech je kdysi před gener. visitací vynesli na půdu, a tam už zůstaly několik roků. V balíku je prý také patena k zaopatřování. Děkuji za ni a za všecko, jenom že zde se nezaopatřuje. Obce jsou daleko. V samém Eibent. za posledních 10 roků zemřelo 143 lidí a z toho pouze 11 bylo zaopatřeno. Starší bratr v takových případech zachránil by duši. Co nejvíce pomáhá udržovat národnost je právě víra katolická, která brání smíšeným sňatkům a splynutí s domácím obyvatelstvem. Proto přední snahou musí býti oživit tuto víru. Nezlobte se, že k vůli tomu žebrám o pomoc. Žebrat není nic příjemného, na štěstí není to hanbou, neboť sám Vykupitel řekl: Proste, a bude vám dáno!

P. Libor Šolc, cyrilometodějský kněz-vlastenec.

Leopold Dýmal.

Dnes nikdo nepochybuje a nepopře, že celá řada a většina těch, kteří národně probouzeli a uvědomovali náš lid, byli katoličtí kněží. „Známá věc jest, že naše duchovenstvo katolické bylo vždycky nejhlavnější silou českého vlastenectví, ba vlastně duchovenstvo katolické bylo počátkem a zakladatelem celého našeho vlastenectví."[1] Známe mnoho kněží buditelů z dějin našeho obrození z populárních románových děl a historie přivádí nové a nové, jež běh událostí přikryl nánosem zapomenutí. Zde vzpomeneme jednoho z Pobečví — P. Libora Šolce.

Nepocházel z Pobečví — narodil se v Lošticích[2] — v kraji podél

[1] Karel Havlíček Borovský, Epištoly Kutnohorské, XXIV. Stejně uznale píše i dnes Ferdinand Peroutka: „Katolictví je s naším obrozením spojeno velmi intimně... Katolické nebe klene se nad celou poesií té doby a buditelé kněží ozářili český verš leskem katolického oltáře." (Jací jsme, str. 111.)

[2] P. Libor Scholz (psal se „slovansky" Solc), narodil se 22. července 1835, na kněze vysvěcen 1859. Působil hlavně v Boskovicích, Hranicích, jako deficient

Bečvy však působil nejdéle[3] a přilnul k němu. Gymnasium studoval v Moravské Třebové a ve staroslavné Litomyšli. Pak vstoupil do olomouckého kněžského semináře. Theologii studoval v době (1855—1859), kdy v Olomouci mezi českými alumny rašil „slovanský" duch a poměry se ukazovaly národním snahám příznivějšími. Nedávno[4] zvolený arcibiskup Bedřich Fürstenberg žádal po všech svých alumnech znalost češtiny a superiorem kněžského semináře ustanovil uvědomnělého Čecha, vlastence a vydavatele „Katolického kancionálu" Tomáše Bečáka.[5] Funkci superiora nezastával Bečák, bohužel, ani celý rok. Po něm se stal superiorem opět Němec Josef Penka a za jeho vedení Šolc studoval. Theologie tehdy zůstala jedinou representantkou vysokého učení na Moravě, neboť zrušením právnické fakulty padla olomoucká universita.[6]

Jaké bylo národní uvědomění mezi českými bohoslovci, ukazují nám zápisky bohoslovecké „Slovanské" knihovny, která je „zrcadlem národní probudilosti v semináři olomouckém".[7] Vlastenecké snažení brzy kvetlo, brzy ochabovalo, podle toho, jak byly okolnosti příznivy a jaká „ráznost a odhodlanost" mezi českými bohoslovci. Julius Chodníček,[8] knihovník Slovanské knihovny, s hrdostí zapsal, že „pilně se užívalo kněh za této doby".[9] Poznamenává pak dále: „Jestliže se cenívaly věrné snahy zvlášť vynikajících Slovanů v semináři uváděním jich jmen v těchto zápiscích, staniž se to i letos chvalným se zmíněním p. Pavlíka Františka . . ., jakož i p. Šolce, bohoslovců to z třetího ročníku, jimž milá naše řeč mateřská v pravdě zaujala srdce."[10]

Šolc tedy patřil k těm, u nichž vlastenectví zapustilo hluboké kořeny už v letech studií a v působení kněžském se prakticky uplatňovalo a požehnaně rozrůstalo. „Jsem Čech a katolík", znělo jeho životní heslo. Dokázal, že katolicismus a vlastenectví se naprosto nevylučují a dějinnými fakty vyvrátil oblíbené liberalistické tvrzení, že „katolicismus byl odjakživa a to zvláště ve vlastech našich česko-

v Pohořelicích a v Přerově, zotaviv se byl kooperátorem v Oseku nad Bečvou a v Bělotíně, pak opět jako deficient v Hranicích od r. 1878 až do své smrti dne 9. července r. 1881.

[3] Od r. 1863 až do smrti.

[4] Arcibiskupem olomouckým byl zvolen kapitulou dne 6. června r. 1853 jako nástupce zemřelého kardinála Somerau-Beeckha. Biskupská svěcení mu udělil arcibiskup pražský kardinál Bedřich Schwarzenberg.

[5] Superiorem byl jmenován 29. července 1854. Zemřel předčasně 9. května 1855 ve věku 42 let. Rodákem byl z Olšan u Olomouce.

[6] Právnická fakulta byla zrušena 10. srpna 1855. Akademický senát se naposled sešel 20. září téhož roku.

[7] Jsou to slova Josefa Vyvlečky, knihovníka Slovanské knihovny z r. 1883, který uchoval cenné záznamy prvních knihovníků a předeslal k nim úvod, v němž užívá výstižně citovaného výroku o Slovanské knihovně.

[8] Julius Chodníček narozen 6. února 1837 v Opavě, vysvěcen na kněze roku 1859. Trvale působil jako prefekt chlapeckého semináře a později jako vikář u sv. Mořice. Zemřel jako kanovník v Kroměříži r. 1895.

[9] Knihovníkem bohoslovecké Slovanské knihovny byl r. 1857—1858.

[10] Dr. František Cinek: K národnímu probuzení moravského dorostu kněžského 1778—1870, str. 249—250. Tam je zevrubně a krásně podána tehdejší situace na bohoslovecké fakultě i v kněžském semináři.

moravských hubitelem a mučitelem naší národnosti".[11] Šolc byl zaníceným „Slovanem" a to bylo kromě chabého zdraví důvodem, že své působiště tak často měnil.[12] Němcům byl nepohodlný a působil jim obavy.[13] Lid k němu velmi lnul. Upoutával jej kazatelským pathosem, vysokou sličnou postavou a jadrným humorem. Věřící vedl jak k lásce k Bohu, tak k národu.

Šolc byl ještě mladým knězem, když zraky našeho vlasteneckého kněžstva, národních horlitelů u nás a v celém Slovanstvu se upíraly k posvátnému Velehradu. Vzkvétající idea cyrilometodějská určovala směr v jeho národně uvědomovací práci. Byl přesvědčen, „že dokud vědomí cyrilometodějské v národě našem vrch držeti bude, nikdy se ani německým ani českým liberálům nepodaří vykořeniti katolické náboženství ze srdcí věřících, vypuditi katolické přesvědčení z rodin; ano naopak, katolické přesvědčení a sebevědomí tím více se rozšiřovati bude, čím více slavností cyrilometodějské po vlastech našich zdomácnějí".[14]

„Úctu k věrozvěstům našim sv. Cyrilu a Metodu choval nejen sám u neobyčejné míře od prvních let svého kaplanování až do posledního dechu — ale budil ji také v lidu věřícím."[15]

Když se na Velehradě připravovala a slavila krásná jubilea: rok svatoklimentský, t. j. tisíciletá památka nalezení ostatků třetího římského papeže sv. Klementa sv. Cyrilem na Chersonu 1861, tisíciletá památka přeložení Písma sv. Cyrilem do jazyka slovanského — tisíc let slovanské osvěty, vědy a kultury 1862 a vrcholně památný rok 1863 tisícileté výročí příchodu sv. Cyrila a Metoděje na Moravu — Šolc tehdy působil v Boskovicích.[16] Na den 4. září 1861 připutoval s půldruhým stem poutníků na posvátný Velehrad.[17] V ten den vrcholily slavnosti svatoklimentské. S 30.000 poutníků přišlo 96 kněží a přes 30 bohoslovců. Bylo pět kázání a šesté na rozloučenou. Kázali vesměs horliví nadšenci cyrilometodějští[18] a mezi nimi i výmluvný P. Libor. Jeho hlavní myšlenkou bylo: „V dnešních rozbouřených dobách hledáme bezpečného místa. Velehrad je to místo, kde musíme zakotvit, abychom se zachránili!"[19] Při pouti sebral P. Li-

[11] Viz Blahověst 1862, str. 165 n, kde rázně vyvrátil dodnes časovou námitku: „Chceš-li býti pravým národovcem, odřekni se víry katolické; neb dvě tyto věci se nesrovnávají" důkazy s českých dějin: Katolicismus znamenal u nás rozkvět a dobu tvůrčí, odklon od něho nesl s sebou úpadek a destrukci. Katolický universalismus objímá všechny národy a při tom národnostem nijak neškodí, ba naopak je chrání.

[12] Hýsek M.: Literární Morava v l. 1849—1885, str. 56, píše, že byl „pro slovanské smýšlení celý život pronásledovaný".

[13] Krestýn Fr. v „Našinci" r. 1916, č. 126 a ve „Včele moravské" r. 1920, č. 6., str. 51 píše, kterak Němci měli obavy ze Solce-Slovana.

[14] Blahověst, 1870, str. 332.

[15] Moravan, kalendář, 1883, str. 21.

[16] Boskovice ještě tehdy patřily arcidiecési olomoucké.

[17] Hlas, 1863, str. 14.

[18] Hlas, 1861, str. 206 a n. 277 a n. Kázali: P. Method Halabala z Rajhradu, František Klinkáč z Ořechova, pozlovický děkan Berger, Mořic Dohnal ze St. Rousínova, Fr. Lojkásek a Libor Šolc.

[19] Hlas, 1861, str. 278.

bor peníze na cyrilometodějské korouhve. Sám o tom vypravuje: „Při naší první, roku 1861 vykonané pouti, sebrali jsme přes 200 zl. r. č. na nové korouhve, které určeny jsou jen k průvodům na Velehrad a poutníkům velehradským náležejí. Ukázala se při té sbírce zvláštní ochotnost našich farníků, neboť ráno jsem je k tomu vybídnul a k večeru jsem měl bezmála sto zl." Korouhve zdobil veliký kříž a „odznaky prvního svatého metropolity na Moravě".[20] Obrazy sv. Cyrila a Metoděje, Panny Marie Hostýnské, bl. Jana Sarkandra a sv. Jakuba Staršího (patrona boskovického chrámu) namaloval známý tehdy umělec Josef Zelený z Brna.[21]

V roce 1861 se konala v Boskovicích slavnost[22] přenesení ostatků bl. Jana Sarkandra, který blahodárně v Boskovicích působil v letech 1615—1616.[23] Blahořečení se mu dostalo 6. května 1860 přičiněním arcibiskupa olomouckého, Bedřicha Fürstenberka. Farnosti, kde blahoslavenec působil, vzdávaly mu nyní hold a konaly velkolepé slavnosti. Nevídanou slavnost připravily i Boskovice přičiněním P. Libora. Dne 27. července 1861 dovezl z Olomouce P. Libor a Fr. Heidenreich, olomoucký vikář, ostatky bl. Jana. Slavnostem dodal lesku příjezd preláta — arcijáhna barona Viléma ze Schneeburků. Průvod s ostatky uvítal dr. Josef Mazáč, děkan boskovický, městská rada, školní mládež, atd. Kněží nesli ostatky. V průvodu šel též hrabě Mensdorff-Pouilly a hraběnka Strachvicová se syny a dcerami. I židé k slavnosti osvítili okna. V neděli 28. července přišla ke slavnosti řada procesí a za přítomnosti 21 kněží sloužil slavnou mši svatou arcijáhen Schneeburg. V pondělí nato kázal P. Libor Šolc a „vystavil bl. Jana Sarkandra v celém jeho živobytí za vzor pro lid křesťanský, podle něhož se i říditi má". Lid po osm dní (až do 4. srpna) uctíval ostatky blahoslavencovy.[24] Tak imposantní a významnou slavnost připravoval a řídil hlavně P. Libor.

Slavnost stíhala slavnost. Před vrcholným jubileem v roce 1863 důtklivě vyzýval Šolc, aby se velehradské jubileum oslavovalo svorně s Čechy. Při jednotném postupu se prý vyvrátí výtka nekatolíků, že Češi jsou husiti a jak napsal Jahana, že Češi chtějí míti Žižku za krále, Husa za papeže a Prokopa Holého za patriarchu sama odpadne a na hlavy hanců se nazpět vrátí. Pročež na Velehrad pamatujte!"[25] K čemu Šolc nabádal, v tom i příkladem předcházel. V roce 1862 sice neputovali[26] z Boskovic na Velehrad, zato však sliboval P. Libor, že v roce 1863 jich pojede třikrát i čtyřikrát více

[20] Blahověst, 1863, str. 43.

[21] Malíř Josef Zelený, nar. r. 1824 v Rajhradě. Rajhradský prelát Viktor Schlossar se ujal nadaného chudého hocha a dal ho vzdělat, aby uplatnil svůj malířský talent. Akademii studoval ve Vídni. Namaloval řadu náboženských obrazů a portretů. Maloval i císaře Františka Josefa. Obraz sv. Cyrila a Metoděje maloval několikrát. (Viz Riegrův slov. nauč., heslo Zelený.)

[22] Trvala tři dni, od 27. do 30. července.

[23] Tenora—Foltynovský: Blahoslav. Jan Sarkandr, str. 52, 538 a n.

[24] Detailně popsal slavnost P. L. Šolc v Hlasu, r. 1861, str. 195 a 204.

[25] Blahověst, 1862, str. 529 a n.

[26] Blahověst, 1863, str. 43.

než o první pouti roku 1861.[27] A vskutku! Vyšli v pátek 19. června a ubírali se na Vyškov, Zdounky (tu uctili ostatky bl. Jana Sarkandra, jenž tam též působil) a zamířili k Velehradu. Tam se setkali s četnými poutníky z Letovic a s desetitisícovým procesím ze Strážnice. Nadšeně kázal zastupům farář velehradský Molitor. Po pobožnostech pak v pondělí hned zrána na úsvitě ubíralo se boskovické procesí z Velehradu „mnohou slzu roníc, mnohou kytku, ratolest, kámen i zemi na památku si berouc". Cesta je dále vedla přes Napajedla do Holešova a na posvátný Hostýn. Odtud přes Přerov, Dub a Prostějov dorazili domů až ve čtvrtek po šestidenní klopotné a přec radostné cestě.[28]

Šolc postavil do služeb myšlenky cyrilometodějské všecky své schopnosti: talent organisační, kazatelský i literární. K mileniovým oslavám v roce 1863 napsal zdařilý „Životopis blahověstů československých".[29] Zásluhy jejich o písemnictví naše a osvětu duchaplně načrtnul v oblíbeném a mezi lidem hodně rozšířeném kalendáři „Moravanu" v pojednání: „Sv. Cyrill a Method zakladatelé a hájitelé písemnictví slovanského."[30] V cyrilometodějském mileniu dovolává se výstižně slov Palackého, který doznává: „Dílo ducha Methodiovou apoštolskou činností vykonané odolává ještě i tisíciletím."[31] Nakonec zdůrazňuje, že víra v našich srdcích je nejlepším památníkem a odkazem našich věrozvěstů.

V Boskovicích Šolc vyoral hlubokou brázdu na poli náboženském i národním a dočkal se za tuto práci vděku i uznání.[32] Po tříletém působení však byl nucen své působiště změnit. Dostal se až do Hranic, do kraje Bečvanského. V Pobečví — od Hranic až po Přerov — působil až do smrti. Do Hranic přišel koncem roku 1863. Téhož roku navštívil hranický vojenský ústav císař František Josef. Národně se město už počalo pomalu probouzet,[33] ale též popouzet proti sobě nevelký zástup vypiatých hranických Němců,[34] kteří na vlastence — členy „Besedy" na ulicích veřejně a provokativně pokřikovali: „To je Slovan — pfuj — Besedianer!"[35] Je bolestné, že „zradou, slabostí a důvěřivostí mnohých lidí Hranice padly do rukou mizivé menšiny německé a do rukou dajčfreundlichů", kteří v samé hranické Besedě se vyjádřili: „Co ti z . . . . i Slovani chců? My nejsme žádní Slovani ani Němci, my jsme Hraničáci." Takoví lidé bez výčitek svědomí opouštěli české řady a vrhali se v německou náruč.[36] P. Libor Šolc se připojil k těm, kteří začali vzdělávati za-

[27] Tehdy jich šlo přes půl druhého sta. [28] Blahověst, 1863, str. 335 a n.
[29] V Almanachu učitelském, vydaném v Brně k jubileu 1863, str. 5—40.
[30] Moravan, 1864, str. 35—49.
[31] Palacký, Dějiny d. I. str. 152.
[32] Známý čtenářsko-pěvecký spolek „Velen" v Boskovicích jmenoval Šolce svým čestným členem.
[33] Slavný čtenářsko-pěvecký spolek „Juryk" vznikl r. 1862. Mezi prvními členy je řada katolických kněží.
[34] Z 30 členů obecního zastupitelstva hranického bylo 28 Čechů!
[35] Viz „Pamětní spis Besedy „Juryk" Hranice 1862—1912", str. 62.
[36] Ze vzpomínek: „Třicet roků na Hranicku" od H. V. Karlíčka v cit. Památníku, str. 56.

nedbanou národní roli. Ještě téhož roku (1863) se přičinil s P. Josefem Bendou,[37] hranickým kaplanem a svým spoluseminaristou, a měšťanem Josefem Šudlekou o založení Občanské záložny.[38] Následujícího roku se slavilo stoleté jubileum posvěcení farního hranického chrámu. Při té příležitosti Šolc vydal vlastním nákladem „Památky města Hranic",[39] kde populárně vypsal dějiny města a blízkého okolí. Použil k tomu zápisků Josefa Heřmana Agapita Galaše,[40] známého vlastence a rodáka hranického. Šolc za pobytu v Hranicích darem 50 knih položil základ ke školní knihovně v nedalekém Zbrašově.[41] Choroba však P. Libora ze zálibné práce vytrhla.[42] V letech 1865 až 1867 byl nakrátko zámeckým kaplanem v Pohořelicích u hraběte Šternberka a potom v Přerově. Tam působil na hospodářské škole jako teoretik i praktik ve včelařství.

Záliba starých učitelů — rechtorů a farářů ve včelaření se brzy ukázala i u P. Libora. Včelařem byl znamenitým. Medu však míval poskrovnu, protože se včelami neustále experimentoval. Na světové výstavě v Paříži roku 1879, které se súčastnil, získal dokonce prémii. Pořídil několik praktických vynálezů pro včelaře, jež si dal patentovat.[43] O včelařství měl přednášky, vyučoval na hospodářské škole v Přerově, súčastnil se sjezdů včelařských domácích i zahraničních. Byl zvolen jednatelem Spolku moravských včelařů. Redigoval též odborný včelařský časopis „Včela moravská" a německou „Honigbiene von Brünn".[44] Známost o včelařství šířil mezi lidem brožurkami[45] a přispíval do odborných včelařských časopisů.[46] Kromě včel se věnoval se zálibou sadařství, tehdy u nás dosti opomíjenému.

Bylo to bezpochyby zásluhou arcikněze msgre Fr. Navrátila, děkana přerovského, že takový národní pracovník, jako byl P. Libor

[37] Benda Josef, nar. 1836 v Loučanech, jako bohoslovec byl též knihovníkem Slovanské knihovny. Ordinován 1859. Kooperátor v Brankách, Kyjově, Hranicích... Farářem byl v Litultovicích a Cholině. Zemřel r. 1907.

[38] Viz Vlastivědy mor. Okres hranický, str. 127 a ročenka kostela Narození Panny Marie v Hranicích, str. 51.

[39] „Památky města Hranic ku stoleté slavnosti posvěcení farního chrámu Páně 24. června 1764."

[40] Josef Heřman Agapit Galaš, vlastenecký spisovatel moravský, nar. 4. dubna 1756 v Hranicích, zemřel tamtéž 14. února 1840. Latinská studia konal v Lipníku n. Bečvou u piaristů. Pak šel na theologii. Necítě se však povolán ke stavu duchovnímu, obrátil se na lékařství. Stal se lékařem u generálního štábu v Uhrách. Oslepnuv však, vrátil se do rodiště do Hranic. Za čas nabyl opět zraku a zabýval se literaturou, uměním a charitativní činností. V Hranicích založil obecní knihovnu, podporoval chudou mládež, a jmění své konečně odkázal rodnému městu, na nemocnici. — Napsal přes 50 prací rázu dějepisného, náboženského, národopisného, z oboru lékařství atd. Básnické práce vydal jeho přítel P. Tomáš Fryčaj v Brně r. 1813 pod jménem: „Musa moravská".

[41] Hlas, 1865, str. 21.

[42] Již v letech bohosloveckých býval často doma na zotavené. Zdraví neměl valné, postavou byl asi největší z kněžstva celé diecése.

[43] Viz články p. řídícího učitele Frant. Krestýna ve Včele moravské, r. 1920, číslo 5., 6. a v Našinci r. 1916, č. 126.

[44] Hýsek M.: Morava literární v l. 1849—1885, str. 56.

[45] Šolc napsal brožuru: „Vosk a jeho pravá cena", „Opravujte špalky", „Včelařství a jeho důležitost pro národní hospodářství".

[46] Přispíval do odborných časopisů: „Hospodář moravský", „Rolník" a j.

Šolc, se dostal do Přerova a potom do nedalekého Oseka nad Bečvou. Přerovsko za vedení horlivého arcikněze Navrátila a několika vlasteneckých kněží[47] zahájilo velkolepé slavnosti na Velehradě[48] a až dosud nepřetržená řada darů pro svatyni velehradskou začala na přerovské faře darem 70 zl.[49] Přerovský dekanát při sbírkách pro svatyni velehradskou stál na prvním místě. V duchu cyrilometodějském mohutněl na Přerovsku i duch národní a to vlivem katolického kněžstva.[50] Přerov byl vzorem národní práce, takže s hrdostí zněla výzva k ostatním Hanákům: „Vy stateční Hanáci! Učte se zraky své obraceti na Přerov; tam jsme v přístavu jistém . . ."[51]

Šolc se tedy dostal do národně uvědomělého Přerova a odtud do Oseka. Venkovský Osek s pěknou kaplánkou pod lipami a pěkným okolím byl zdraví Šolcovu velmi na prospěch. Pro jeho národní činnost však byl poněkud úzký, stísněný. Šolc často zacházel do sousedních Prosenic na faru a do mlýna[52] za pantátou Hrubým, nebo až do Přerova a Předmostí, do schůzek kněží — vlastenců. Byl jejich veselým, humorným společníkem a zájem cizích hostů upoutával jeho mohutný řetěz u hodinek.[53] Osecká farnost byla úplně česká, národně však ospalá. Všude už národní život rašil a kvetl, v Oseku však dosud nic. P. Libor touto stojatou vodou pohnul.

Uspořádal národní slavnost — výlet na nedaleký malebný hrad Helfštýn. V ověnčených vozech a s hudbou se jelo přes německým nasakující Lipník. V nádvoří rozsáhlého hradu se pak rozléhaly ná-

[47] Byli to oba přerovští kaplani: Josef Bilčík a Arnošt Vychodil, P. František Malota z Vlkoše a P. Daniel Deutsch z Předmostí.

[48] Josef II. pouť zakázal. Lid však z blízkého okolí putoval na Velehrad dále. Proto okresní úřad v Uh. Hradišti r. 1856 zostřil zákaz. Přesto podnikli přerovští 8. září 1858 smělou pouť na Velehrad a zahájili tak dnešní velkolepé tradiční pouť.

[49] Stalo se to u příležitosti oslav jmenin olomouckého arcibiskupa Bedřicha Fürstenberga, dne 6. března 1860. Arcikněz Navrátil daroval 25 zl., přítomný hrabě Auersberk, setník v papežském vojsku, dal rovněž 25 zl., dva přerovští kaplani s předmostským a hospodyní po 5 zl.

[50] Msgre Navrátil se neohroženě postavil proti poněmčování českých škol, zasloužil se o vybudování kláštera sester na Šířavě, nedopustil, aby se v českém Přerově kázalo v kostele německy, ač byly o to pokusy. Žádná větší národní slavnost i v dalekém kraji se neobešla bez něho. — Přerov se v těch letech osvětově vzmáhal. Založen pěvecký spolek (dnešní „Přerub") 1862, rovněž hospodářská škola, občanská záložna, 1870 české gymnasium zásluhou říšského poslance P. Ig. Wurma, který je též posvětil.

[51] Moravan, 1862, ze dne 19. března, čís. 22. Jsou to slova národního pracovníka P. Ondřeje Brázdila, administrátora z Předmostí.

[52] Šolc byl dobrým sadařem. Založil v Prosenicích mlýnskou a farskou zahradu a má asi zásluhu o založení čtenářského spolku „Bečva", který vznikl roku 1870. Poslední, dosud žijící pamětník a člen spolku je stařičký a všemi vážený p. Frant. Sehnal z Velkých Prosenic. Byl vyznamenán pro zásluhy řadou diplomů a zlatou medajlí sv. Otce Pia XI. Navštívil světová poutní místa: Limpias ve Španělích, Paray le Monial, Řím, Svatou zemi a každým rokem jezdí do Lurd.

[53] P. Libor humorně vysvětloval, jak ho zdědil: odporučil prý mu jej býk, který jej nosil na krku a pásl se u Přerova na lukách. Zdálky už prý poznal P. Libora a bučením ho vítal. Před tragickou smrtí prý mu jej odkázal a tak prý P. Libor řetěz z piety neodložil.

rodní písně, recitovaly se vlastenecké básně a hudbou budilo jaré veselí. To byla tehdy pro venkov velká událost, o níž se leta mluvilo a na ni vzpomínalo. P. Libor posvětil též školní prapor a pilným žákům napsal a rozdával knížku „Maria, Matka dítek".[54] Farní matriky a kostelní účty psané od roku 1784 německy, farníkům nesrozumitelně, začal psáti česky.[55] Založil v Oseku čtenářský spolek „Pius"[56] a uspořádal se členy cyrilometodějskou oslavu.[57] Jako osvědčený a známý národní pracovník byl zvolen za prvního předsedu „Lípy" v nedalekém Lipníku, třebaže byl kooperatorem v Oseku.[58] Dnes už zaniklá „Lípa"[59] byla nadmíru významným národním a kulturním spolkem města. Zpěvem, hudbou, knihovnou, veřejnou čítárnou, divadly, přednáškami, skvělými zájezdy do jiných měst na národní slavnosti atd., vykonala neocenitelný kus národní práce. Jako všude jinde neobešla se její činnost bez potyček s vypjatými a závistivými Němci. Významných slavností „Lípy" se súčastňovali poslanci P. Ig. Wurm a později též Fr. Valoušek. „Lípa" vychovala řadu národních pracovníků. — Přeškoda, že P. Libor „Lípu" hned při jejím založení opustil. Po tříletém působení v Oseku byl ustanoven kooperatorem v poněmčeném Bělotíně u Hranic. Snad se mělo zabrániti jeho národnímu působení a německým prostředím měl býti zcela isolován. V Bělotíně se prý toho „Slovana" báli, Šolc Němcům však nijak neškodil a brzo si získal jejich lásku.[60] Nikdo mu však nemohl zabránit, aby aspoň literárně národní věci neprospíval. Stále jsa literárně činný působil v Bělotíně 8 let až do roku 1878. Tento rok Šolcovi přinesl neštěstí. Při zaopatřování nemocného v noci se splašili koně, vůz převrhli a P. Libor si pádem zlomil nohu. Bylo to věru pro něho takové neštěstí, že zůstal nevyléčitelným lazarem a pro duchovní správu neschopným.[61]

Uchýlil se do nedalekých Hranic a tam trávil jako mladý deficient poslední leta strastného života, který však snášel trpělivě. Chůze byl skoro neschopen. Jen ruka psala dále a tím horlivěji.[62] Stále ještě přispíval do časopisů a vedl redakci. Nemyslil nikdy, že bude

[54] Viz „Včela moravská", r. 1920, číslo 5, str. 36 nn článek od Frant. Krestýna.

[55] Pamětní kniha farnosti osecké, str. 14.

[56] Viz Blahověst, 1870, str. 332.

[57] O jubilejní oslavě zlatého kněžství papeže Pia IX. psal Šolc v Blahověstu, r. 1869, str. 157 a 189.

[58] Ctenářsko-pěvecký spolek slul původně „Helfštýn". Úřední akta tohoto spolku od založení až do zrušení jsou uložena v archivu Zemského úřadu v Brně. Národně obrodnou práci „Lípy" vylíčil prof. J. Mráček v knize „Lipník n. Bečvou a okres", 1933, str. 97—100. „Lípa" byla hrází proti rostoucímu němectví a protivou německého „Männergesangverein".

[59] Spolek se rozešel na základě usnesení valné hromady ze dne 29. července 1922, rozděliv své jmění dobročinným účelům. Posledním předsedou byl JUDr. Josef Sedláček.

[60] Včela moravská, 1920, str. 51 a n.

[61] Neštěstí P. Libora přičítali mnozí schválnosti Němců. Myslím, že neprávem. Takové zloby proti knězi by nebyla schopna nacionální zášť.

[62] Ještě po jeho smrti uveřejnil kalendář Moravan, r. 1883, str. 21—35, jeho informativní pojednání o lázních Teplicích u Hranic.

míti takový odpočinek. Občané nedalekého Černotína stavěli jeho přičiněním kostel a zasvětili jej na jeho radu památce slovanských apoštolů sv. Cyrila a Metoděje.[63] V pamětní knize farnosti černotínské čteme, že starostovi a zem. poslanci Šindlerovi při zřizování fary „po boku stáli a jej v mnohém podporovali vel. pán Šolc, . . . který za zvláštní zásluhy a za darované věci do kostela (2 kasule, misál a křížek se sv. ostatky) byl jmenován čestným občanem obce Černotína", vítal mezi jiným kněžstvem, ač churav, prvního faráře Konráda Surmu a při svěcení černotínského hřbitova 4. července 1880 měl P. Libor slavnostní řeč.[64] Přáním černotínských kdysi bylo, aby P. Libor byl jejich farářem. Tehdy to však už nebylo možno. Na svátek sv. Cyrila a Metoděje sloužil s napětím všech sil naposled mši svatou a zavítal ještě ke slavnosti do Černotína.

Bolestně dojemná byla jeho smrt. Bylo to v sobotu 9. července ráno, když zaléhal do jeho světničky na Motošíně v Hranicích hlahol oblíbené poutní písně. To ze Střítеže se ubírali poutníci k P. Marii Svatohostýnské. Ó, jak rád tam P. Libor s poutníky putoval! Namahavě přistoupil k oknu, zahlédl zástup a v duchu zřel svou životní pout. V 46 letech jeho lampa života, kdysi plápolající, čadivě dohořívala! Zachvátilo ho náhlé chrlení krve a po půl hodině zaléhal do uliček města hlas umíráčku a lkal nad smrtí utrápeného kněze — vlastence.

Pochovali ho v zákoutí pod lipami u romantického a oblíbeného „Kostelíčka". Zástupy vděčného lidu z jeho bývalých působišť, celé obecní zastupitelstvo černotínské a většina sousedů[65] přišli ho doprovodit. „Juryk" mu zapěl smuteční písně.

*

Už tam odpočívá přes 55 roků. Sem tam se někdo z četných návštěvníků milého hřbitůvku u sv. Antoníčka pozastaví u jeho hrobu, ale sotva kdo tuší, že pod tím velkým kamenem tiše odpočívá zapadlý kněz — vlastenec, který *v duchu cyrilometodějském národně křísil* a uvědomoval prostý moravský lid a přispěl hřivnou, že Moravskou bránou nás nezavalila stoupající už vlna němectví.[66]

[63] Rozhodnutí ke stavbě kostela bylo v jubilejním roce 1863. K dostavění došlo však až v roce 1880 zřízením fary.

[64] Viz farní pamětní knihu v Černotíně a „Vzpomínky na jubilejní r. 1863", str. 231—232, od Jana Vychodila, kde o tom referuje P. Konrád Surma, první farář v Černotíně.

[65] Chabou účast hranických korporací odsuzuje pisatel v Hlasu 1881, č. 56, v posmrtné vzpomínce.

[66] Dnes ještě žije několik starých pamětníků, kteří s nadšením vzpomínají „velikého národovce P. Libora", jak se o něm vyjádřil stařičký pamětník Ignác Pospíšil z Veselíčka, z farnosti osecké.

Životopisná data kněží jsou z matrik olomoucké konsistoře a také podle rukopisných záznamů Jana Badury, děkana v Oseku n. Bečvou, autora „Lipenského okresu" Vlastivědy moravské.

Křesťanský Východ.

RUSKO

Oslavy a skutečnost. V SSSR se připravují k oslavám Puškina. Píše se o tom hodně a prý se konají rozsáhlé přípravy. Ale o Puškinovy památky se bolševici nestarají. „Komsomolská Pravda" píše: „V leningradském domku, ve kterém Puškin bydlel, stropy protéká voda. V tomto domě je umístěno Puškinovo museum a jsou zde cenné památky, které nyní plesnivějí." ... „Nejsou v lepším stavu ani ostatní památná Puškinova místa. Na příklad na místě, kde se odehrál souboj Puškina (s Dantesem) nezůstalo již nic, kromě rozbitého pomníku ... Ještě se také nezačalo s restaurací Puškinova pokoje v Carskoselském lyceu."

Smysl sovětské výchovy. Sovětští učenci a odborníci často překvapují svět jak svými názory, tak i formou, kterou je vyjadřují. Sovětský odborník v předškolní výchově dětí, prof. Moložavý, před nedávnem vydal novou učebnici a v ní podává svůj názor na dítě a jeho výchovu. Před tím, než začne na dítě působiti sovětská výchova, dítě je podle prof. Moložavého úplně vzdáleno proletářského názoru na svět. Ve svém „přírodním stavu", píše autor, dítě stojí na bodu nuly a tento bod se vyjadřuje „aktivním protiproletářským postojem", „příznivým chováním k projevům buržoasního života", „nevraživým poměrem ke komunistické straně a jejím organisacím" a „aktivní obranou náboženství". Pedagogický zákrok sovětské výchovy zvedá dítě na první stupeň „sociálně-třídní uvědomělosti". Dítě ještě má na příklad soucit k náboženství, ale již ho nebrání. Tak pod vlivem sovětské výchovy dítě projde 6 stupni sociálně-třídní uvědomělosti a v posledním stupni se z něho stává bezbožník a aktivní proletář. Sovětský tisk nebyl úplně spokojen s výkladem prof. Moložavého, zvláště se mu nelíbilo tvrzení, že dítě od přírody je protikomunistické a že je nábožensky založeno. Když však se zamyslíme nad názory prof. Moložavého a bereme zřetel na sovětské poměry, mimoděk si dáváme otázku, co vlastně chtěl autor říci? Chtěl-li propašovati tvrzení, že komunismus je protipřírodní (právě v tom ho obviňuje komunistický tisk), anebo chtěl pochváliti sovětský výchovný systém, který dovede tak skvěle člověka převychovati, ačkoliv je to proti přírodě. Jedno však je jisto, že ideálem sovětské výchovy je bezbožník a aktivní komunista.

Co stojí „jolka" v Moskvě. Letos v Moskvě před vánocemi se prodávaly vánoční stromečky. Časopis „Izvestie" 8. XII. sděluje, že hračka „děd-moroz" (totéž co je náš sv. Mikuláš) stojí od 10 r. do 26 rub. za kus (sov. rubl se rovná podle úředního sov. záznamu asi 6 Kč). Časopis „Pravda" ze dne 14. XII. k tomu dodává, že na ten nejmenší stromek je nutno utratiti aspoň 70 rublů. Co bychom měli za stromeček u nás za 400 Kč? Zaplať Pán Bůh, že nemáme v čs. republice komunismu. (Průměr měsíčního výdělku sov. dělníka je 150—200 rublů při ceně chleba 2—3 rubly za kilo.)

POLSKO

Řecko-katolické oslavy metropolity Rutského ve Lvově. Ve dnech 22. až 25. prosince m. r. konala se ve Lvově pamětní slavnost 300. výročí smrti ukrajinského metropolity Rutského, sjednotitele církve východní s Římem. První den byla ve velechrámu sv. Jiří celebrována mše sv. a pak po zahájení oslav rektorem Ukrajinské bohoslovecké akademie drem S l i p ý m a po slavnostním proslovu metropolity hr. S z e p t y c k é h o konala se řada přednášek z oboru katolické ideologie, vědy, dějin, církve a chrámového umění. Zároveň byla pořádána přehledná výstava činnosti řeckých katolíků na Ukrajině za uplynulých 300 let s ukázkami ukrajinské katolické literatury, umění, malířství a architektury. Oslav se súčastnilo četné ukrajinské duchovenstvo a představitelé laické inteligence. Metropolita Josef Velamyn R u t s k y j dobyl si velkých zásluh o unii. Byl hlavním původcem sjednocení části východní církve s Římem. Rozdvojení mezi východem a západem nastalo, když patriarcha cařihradský se prohlásil za neodvislého od Říma, s nímž

Ukrajina byla spojena prostřednictvím Cařihradu. Pokusy o sjednocení projevovaly se za ukrajinského krále Danila v Haliči, ztroskotaly však téměř úplně, když Ukrajina byla ovládnuta Ruskem a kulturní, vědecká a náboženská střediska byla přestěhována z Kijeva do Moskvy. Jen v západní části Ukrajiny, kterou r. 1340 ovládlo katolické Polsko, zachovaly se podmínky pro ukrajinské katolíky, kteří přičiněním metropolity Rutského byli přivedeni opět k Římu, při čemž jim byl zachován obřad řecký. Řeckými katolíky jsou dnes Ukrajinci celé východní Haliče, obyvatelé malé části Volyňska, Cholmščiny, Bukoviny a větší části Podkarpatské Rusi.

Katolický obzor.

Doma.

MORAVA

Řeckokatolická oslava sv. Josafata za účasti pravoslavné emigrace v Olomouci 29. listopadu 1936. Akademie, jež vyzněla v manifestaci unionistickou. Ukrajinští řeckokatolíci v Olomouci, sdružení v „Ukrajinské hromadě", uspořádali na popud řeckokatolických bohoslovců z Užhorodu a Prešova, kteří studují na olomoucké Cm. bohoslovecké fakultě, 29. listopadu první svou akademii. Účelem jejím bylo oživiti a posiliti vědomí národní a náboženské. A proto nemohli si zvoliti lepší předmět své oslavy než svátek velikého biskupa a mučedníka za sjednocení Slovanů ve víře sv. Josafata. Sešli se však nejen Ukrajinci řeckokatoličtí, nýbrž i emigranti pravoslavní, takže akademie proměnila se ve slavnost rázu unionistického. Konala se v seminární aule před ozdobeným obrazem sv. Josafata. Akademii zahájili olomoučtí bohoslovci orchestrálním číslem. Potom zapěl smíšený sbor „Ukrajinské hromady", řízený inž. Gerulou, ukrajinskou národní hymnu „Bože jedynyj, velykyj, nam Ukrajiny chrany". Slavnostní proslov o sv. Josafatovi přednesl bohoslovec Vasilij Labanič. Vylíčil život sv. Josafata Kunceviče, jeho cestu k poznání pravé Církve katolické, horlivé působení jeho v úřadě arcibiskupa polockého, pročež byl všeobecně nazýván „dušechvatem", a konečně mučednickou smrt jeho na visitační cestě ve Vitebsku. Pak přednesla žačka druhé třídy měšťanské školy, dcera jednoho ukrajinského emigranta, krásnou Ševčenkovu báseň: Na vičnu pamjať Kotljarevskomu. Slečna Gerulová zapívali Gounodovo Ave Maria a vlasteneckou píseň od Mikuláše Lysenka „Nad mojí zemí havran smutně kráče" za doprovodu klavíru. Také pravoslavní účinkovali na akademii. Student Saša Dačenko zahrál na klavír a doprovázel pak svou matku, členku olomoucké opery, při sólových zpěvech: Zakukala zazuleňka (nár. píseň), 4. biblická píseň od Dvořáka, Doščik (nár. píseň).

Na akademii pronesl obsáhlý proslov děkan Cyrilometodějské fakulty dr. Cinek. Vroucně zdůraznil, že olomoucký seminář i vysoké učení bohovědné je cyrilometodějsko-unionistickou štěpnicí, v níž uvědoměle pěstí se srdečná vzájemnost mezi bratrskými větvemi slovanskými obou obřadů a kříší se zápal pro dobudování velikého díla sv. C. a M. Vedle Slováků má přes 17 let seminář olomoucký nepřetržitě mezi svými chovanci i bohoslovce řeckokatolické obou podkarpatských slovanských diecésí a je jim duchovním otcovským domovem i školou kněžské práce v duchu cyrilometodějském. Tento živý kontakt s naším východem slovanského obřadu má už šťastnou tradici. Bohoslovci řeckokatoličtí čile a obětavě se účastní cyrilometodějské práce ve všech spolcích bohosloveckých. Zaujímají čelná místa i ve výboru Stojanovy literární jednoty, ba i v čele kroužků. (Letos je předsedou Cyrilometodějského kroužku řeckokatolický bohoslovec a stejně je i předseda starého slov. spolku Bosna z řad karpatoruských bohoslovců.) Dr. Cinek poukázal pak dokumentárně, jaký význam mělo sjednocení pro náboženský, kulturní a národní život našich podkarpatských pobratimů. Nato ohnivě a vroucně apeloval na přítomné pravoslavné, aby se připojili k modlitbám a snahám o obnovu původní jednoty. Není

žalostnějšího činu v dějinách křesťanstva nad nešťastný rozkol mezi Východem a Západem, který otevřel brány islamu do tří dílů světa, rozvrátil nejlepší obce křesťanské a kolébku křesťanství proměnil v poušť. Nikomu nezasadil tento rozkol tak hlubokých ran jako nám Slovanům, rozpojiv nás a rozleptav nejsvětější vazby, jež nás pojily. Jsme si tak blízcí — a přece rozkolem jsme si tak bolestně vzdáleni. Bůh nás spojil — a lidský hřích nás rozloučil. A Kristus přece volá: „Co Bůh spojil, toho člověk nerozlučuj!" Týž Kristus, který právě nám Slovanům v dnešních krutých dobách ukazuje roztržené roucho své Církve a žádá nás, abychom jedno byli jako Otec a Syn jedno jsou, aby svět uvěřil, že On ho poslal (Jan 17, 21—22).

Řeč dra Cinka k slzám dojala všechny přítomné i pravoslavné.

Na konec akademie ujal se slova za řeckokatolíky kapitán v. v. p. Maruňčák. Povzbuzoval své rodáky k věrnosti u víře, oddanosti k apoštolskému Stolci, k lásce k národu. Velmi vroucně nabádal k vděčnosti k národu československému. Zvlášť vřele děkoval děkanu Cyrilometodějské fakulty dru Cinkovi za jeho projev, který mohutně uchvátil srdce všech i pravoslavných bratří. Vyzvedl zásluhy olomouckého semináře a fakulty o pěstění cyrilometodějské vzájemnosti a sv. myšlenky sjednocení. Prosil pak dra Cinka, aby svým vlivem napomohl zříditi pro olomouckou emigraci pravidelné řeckokatolické bohoslužby. Nato zapěním liturgického východního chorálu akademie ukončena.

Přání emigrantů se částečně splnilo, když příští neděli 6. prosince přijel z Prahy O. Ivan Čisárik, který sloužil pro ně mši sv. u sv. Alexia. Jakou radost měli jistě, když zase po několika měsících měli mezi sebou svého kněze! Krásu bohoslužeb zvyšoval zpěv bohosloveckého sboru. Dne 8. prosince pak přijel archidiakon z Berehova O. Eugen Ortutay, jenž rovněž sloužil mši sv. v seminární oratoři a měl k účastníkům vroucí kázání.

Bdělou péčí — ve své encyklice „Vigilanti cura" — žádal nynější Sv. Otec od katolíků celého světa před nebezpečím, kterým dnešní kino (film) ohrožuje křesťanskou víru a mravnost. Američtí katolíci celá leta už předtím pokládali návštěvu filmových představení za otázku svědomí a katolické školy dávaly dětem do „zpovědního zrcadla" otázku, zda se nechodily dívat na „špatné obrázky" do kina. Když nemravný kapitál chtěl těžit bezohlednou filmovou výrobou z lidských vášní a zločinů, zorganisovali američtí katolíci celé legie rozhodného protestu proti nestydatým filmům, boykotovali energicky nemravná kina, zahájili ostrou novinářskou a schůzovou kampaň proti výrobcům tohoto moderního jedu — a dosáhli dosti značného úspěchu. Katolíci ve Francii, Belgii, Holandsku a Italii chopili se i positivní práce na tomto poli, organisujíce výrobu nezávadných, zušlechťujících, výchovných filmů. U nás už před lety horoval zemřelý básník Dostál-Lutinov pro organisování zájmu o dobré kino a jeho myšlenka nabyla akutního významu, když i naše katolické organisace (zvláště Orel) s velikými obětmi budovaly a udržet se snažily svá vlastní kina. Chudák režisér takového našeho kina octl se pojednou tváří v tvář před velmocí, která mu prostě diktovala program, ať se mu líbil či nelíbil, ať byl dobrý či i hodně pochybný. A na druhé straně dělala našemu režisérovi trpké starosti druhá velmoc — lid odchovaný šlágry a pikanterií nesvědomitých kin. Je na čase, aby této bolestné otázce — podle směrnic Sv. Otce — věnovala Katolická akce svornou a bdělou péči.

ČECHY

Zduchovňují svůj život, ale jen na této zemi. Režisér E. F. Burián uspořádal 7. října v Praze v Mozarteu diskusi na téma: Dejte mi námět na studentskou hru. Sešlo se téměř 300 mladých lidí, kteří buď ústně nebo písemně podávali svoje návrhy, jež podle jejich názoru jsou charakteristickými pro dnešní studentstvo a jejichž synthesí by bylo lze postaviti typickou studentskou divadelní hru. Mezi jinými byl vznesen dotaz asi tohoto znění: „Při tvoření studentské hry nemělo by se zapomenouti, že mezi studentstvem je nyní zvýšený zájem (v kladném smyslu) o otázky náboženské. Svědčí o tom i zduchovnění naší současné mladé poesie (na př. Seifert,

Halas, Zahradníček, Hora — v Máchových variacích) a jiné věci. Jaké stanovisko zaujme Vaše divadlo k tomuto faktu?" Jak se poznalo, otázka byla patrně nevhodná a věci tohoto druhu se „v pokrokové" společnosti mají asi zamlčovati. Rozhodně však tento dotaz nebyl čekán, neboť E. F. Burian si chvíli mnul ruce, krčil rameny a potom pomalu pravil: „Co se týče Seiferta, hrát to budeme, ale souhlasit s ním nemusíme. Naše divadlo nebude nikdy patřit k těm, kteří zduchovňují svůj život způsobem záhrobním (potlesk, smích, platící slovu), nýbrž k těm, kteří zduchovňují svůj život na této zemi." Těmto posledním slovům se už netleskalo. Patrně i pokrokové studentstvo vycítilo, že jasná otázka nedostala jasnou odpověď, že E. F. Burian uhnul. Nicméně jsme mu však rozuměli a pochopili i to, co neřekl. („Jitro", čís. 3.) — Prof. Masaryk znova a znova zdůrazňoval, že se dívá na život „sub specie aeternitatis" — pod zorným úhlem věčnosti — tedy také něčeho, co jde za hrob — ale režisér E. F. Burian odmítá záhrobní způsob zduchovnění života. Podle toho ovšem je to zduchovnění!

SLOVENSKO

Radostný rozvoj „Svoradova". Před 14 roky došlo k založení vysokoškolského internátu v Bratislavě pod názvem „Svoradov". Začalo se s vybudováním skromného traktu pro 45 akademiků, ale už do r. 1930 byl internát tak rozšířen, že v něm nacházelo útulek 226 vysokoškoláků; také byl při něm postaven kostel Panny Marie, Matky lidského pokolení. Letos v březnu dali se do stavby dalšího traktu v pokračování fronty, které dominuje svoradovský kostel. Dne 1. října byla stavba dokončena. Spojuje v délce 64 m a ve výšce tří — na jednom místě 2 — poschodí ulici Palisády se Zámeckou. Bylo tohoto rozšíření nanejvýše třeba, poněvadž správa „Svoradova" nemohla vyhověti všem přihláškám o přijetí chudých katolických studentů, pro něž takový internát znamenal jedinou možnost vysokoškolského studia. Do nově přistavěného traktu se uchýlí především svoradovští absolventi, aby v jeho zátiší se připravili k závěrečným zkouškám; — tím se ulehčí vlastnímu internátu. Pak tam najdou přístřeší svoradovčané vstupující sice už do života, ale s počátečnými nedostatečnými platy. Také několik rodinných bytů pro ně upraveno.

V rámci přístavby Svoradova byl též zbudován „Akademický kultúrny dom", kde má každý ze tří akademických spolků katolických, totiž: Slovenský katol. akad. seniorát, Ústredie slov. katol. študentstva a Spolok „Moyses" své úřední místnosti a kde všecky spolky společně mají k dispozici prostrannou klubovnu, čítárnu, přednáškovou a zasedací síň.

Do začátku letošního akademického roku přijal rozšířený „Svoradov" 340 akademiků, a ještě několik desítek žádostí musel pro nedostatek místa odmítnouti. V neděli 11. října zahájil nový školní rok slavnostním „Veni sancte" a úvodním proslovem ředitele ústavu msgra dr. Eug. Filkorna, který se o rozkvět „Svoradova" nejvíce zasloužil. Přejeme „Svoradovu" dalšího požehnaného rozvoje pro dobro Církve i vlasti.

Za hranicemi.

ŘÍM

Svěcení biskupa východního obřadu v Římě. Srdečný pozdrav z Říma. Přijel jsem sem v polovici listopadu a studuji na Gregorianě. V neděli 6. prosince 1936 byla v kostele sv. Antonína při „Russicum" konsekrace msgra Jevreinova na biskupa vých. obřadu (titul. Pionii). Světil ho biskup Čarnecki; spolusvětiteli byli východní biskupové: Jan Mele, řecký biskup katolíků řec. obřadu v jižní Italii a Maxim Says, metropolita Beyruthu (syrského obřadu). Svěcení byl přítomen pan kardinál Tisserant, řada jiných hodnostářů církevních a zástupcové všech východních kolejí a řádů v Římě; hojná byla i účast latinského duchovenstva. Novovysvěcený biskup vysvětil pak sám hned jednoho kněze a jáhna z chovanců „Russica". Po obědě byla akademie na čest třech „novosvěcenců": biskupa, kněze a jáhna. Přišlo na ni dosti Rusů, kteří jsou v Římě. Nový biskup bude bydlet v Russiku. Josef Olšr T. J.

BELGIE

Cyrilometodějská slavnost v Eijsdenu v Belgii. Nedlouho po ukončení jubilejních oslav na Velehradě, totiž na misijní neděli dne 18. října 1936, konána pěkná cyrilometodějská slavnost i v severovýchodní Belgii. Krajanský hornický spolek sv. Cyrila a Metoděje v Eijsdenu dal si posvětiti v ten den nový spolkový prapor. Přišli krajané nejen z blízkého okolí, ale i zástupci spolků až z jižní Belgie. Také organisace jiných národností z osady — je jich tam mimo Čechoslováků ještě dvanáct — vyslaly svoje praporečníky s doprovodem. Poněvadž slavnost byla spojena i se vzpomínkou Církve sv. na ty země, které jsou dnes teprve tam, kde byli naši předkové v době, kdy k nim přišel sv. Cyril a Metoděj, slavnou mši sv. sloužil P. Martawerdaja T. J., domorodý kněz z Jávy, přisluhoval jiný Javanec a P. Vaníček T. J. z Maastrichtu v Holandsku. Byla to opravdu zvláštní podívaná. Dvanáct evropských národů sklánělo kolena před svátostným Spasitelem, jejž obětoval na oltáři kněz, člen národa z velké části dosud pohanského, a Čechoslováci byli při tom čestně zastoupeni. Po mši sv. a po svěcení praporu shromáždili se všichni před kostelem, hudba zahrála národní hymny, na žerď upevněny pamětní hřeby, proneseny pozdravy různých korporací a průvod hnul se k novému kostelu, kde zhotoveno několik snímků. Odpoledne uspořádána lidová zábava, která se protáhla až dlouho do večera. Nový prapor podle všeobecného úsudku je nejkrásnějším praporem v osadě. Však stál také přes 1600 frs. S jedné strany je vyobrazen sv. Cyril a Metoděj, s druhé strany sv. Barbora, patronka horníků. Kéž připomíná všem, že i náš dělník v cizině dovede spojiti těžkou práci s živou věrou a pamatuje na vlast. F. V.

FRANCIE

Vánoce vystěhovalců ČSR ve Francii. Všechny naše zahraniční instituce snaží se svorně vytvářiti vánoce našich krajanů-vystěhovalců ve Francii co možno nejpříjemněji. Jsou ustaveny komitéty, v jichž čele stojí dámy našich zahraničních úředníků, a jež podělují potřebné a chudé. Též vánoční nadílka pořádá se péčí čsl. kolonie. Než i o duchovní potřeby je postaráno. Každého roku dojíždí do Bordeaux kněz z ČSR, oč pečuje hlavně tamější továrník pan A. P. Domec. Letos přispěchal na výpomoc katolické misii kněz diecése košické dp. Pavel Brezanoczy. Navštívil Argenteuil, Amblainville a pracoval mezi krajany v Paříži. Představený misie jel do Bordeaux, do Vineuil St. Firmin. Jako se pečovalo o katolíky, tak obstaral službu krajanům vyznání bratrských dp. Alexander Simovec. Za rmutných, těžkých nynějších poměrů možno říci, že ve Francii se pečuje svědomitě o dobro našich lidí.

RAKOUSKO

Úcta Pražského Jezulátka v metropoli na Dunaji. Úcta Pražského Jezulátka u nás ještě před několika lety byla skoro zapomenuta. Cizinci více o něm věděli než my. Je to patrno již z toho, že kdykoliv přišel nějaký cizinec do Prahy a ptal se po Pražském Jezulátku, posílali ho do hostince u Ježíška. Bohudíky, v posledních letech jeho úcta tak se u nás vzmáhá, že dnes není jediného Čechoslováka, který by je neznal. Tato úcta se šíří nejen u nás, nýbrž všude, zvláště u našich krajanů. Letos jsem byl toho svědkem u našich krajanů ve Vídni. Tam v českém kostele sv. Vykupitele na Rennvegu, jehož strážcem jsou kněží ze slovanské kongregace Těšitelů B. S., na bočním oltáři trůní Pražské Jezulátko. Z tohoto trůnu žehná všem vídeňským Čechoslovanům. Před touto voskovou soškou denně si vyprošují naši vídeňští krajané hojné milosti, Božího požehnání pro své denní práce, pro své těžkosti, utrpení a boje. Zde také vyprošují hojné milosti pro svou rodnou vlast československou. Zde nacházejí pravou útěchu a radost. Jest zajímavé, jak soška Pražského Jezulátka do vídeňského kostela přišla. Roku 1929 cestovaly tři učitelky z Prahy do Říma. Na své cestě se zastavily také ve Vídni a při tom navštívily český kostel sv. Vykupitele na Rennwegu, který jsa střediskem českých bohoslužeb, je vídeňským Čechoslovákům Velehradem, Nitrou, Vyšehradem. Vstoupivše do kostela a učinivše poklonu svátostnému Spasiteli, prohlížely si kostel. Na-

šly obraz sv. bratří Cyrila a Metoděje, sv. Václava, sv. Jana Nepomuckého, sv. Ludmily — zkrátka všechny naše české patrony, ano i staroboleslavskou Matičku, ale jen jedno nenašly — Pražské Jezulátko. Jelikož se dověděly, že Těšitelé B. S. úctu k Pražskému Jezulátku zde již rozšiřují, slíbily gen. superiorovi P. Litomiskému, že darují svým vídeňským krajanům sošku Pražského Jezulátka. Svůj slib také i splnily. Sošku Pražského Jezulátka po svém návratu do Prahy poslaly. Od té doby úcta k němu ještě více v kostele rostla. Každoročně na Jméno Ježíš shromažďují se všechny československé děti z celé Vídně kolem Jezulátka (jmenují to pouti československých dětí do českého Betlema) a zde mu přednášejí své básničky, zpěvy a hudbu. Letos to připadlo na 3. ledna. O třech hodinách vyšel za hlaholu zvonů a za mohutného zpěvu české písně „Ježíši Králi", doprovázeni orelskou hudbou, ze spolkové místnosti sv. Metoděje v III. okresu velký průvod našich krajanů. Děti, Pražské Jezulátko, nesené šesti chlapci, orelská hudba, duchovenstvo a lid. Průvod se táhl vídeňskými ulicemi a velikým zástupem zvědavců do chrámu Páně sv. Vykupitele. Zde postavili Jezulátko na hlavní oltář. K dětem a k rodičům promluvil o významu Pražského Jezulátka P. Litomiský, generální superior kongr. Těšitelů. Nakonec povzbudil všechny k věrnosti k Ježíškovi, k větší lásce k Bohu, své rodné vlasti a k svému rodnému jazyku. Pak přednesly děti své básničky a zpěvy. Nakonec pak vyzkoušel je P. generál z katechismu. Celá slavnost byla zakončena požehnáním a slibem, že příště přijdou ještě ve větším počtu. Po požehnání vrátili se všichni opět v průvodu do sálu, kde se dostalo dětem pohoštění. Tak vštěpují OO. Těšitelé úctu k Pražskému Jezulátku již do srdcí dětských. Jejich zásluhou se udržují ve Vídni české a slovenské bohoslužby. Jejich prací a pílí udržuje se tam československá menšina. Těšitelé B. S. P. rozvíjejí zde všestranou činnost. K potvrzení stačí několik čísel. R. 1936 měli OO. Těšitelé ve Vídni přes 750 kázání českých a slovenských. Mimo to často při mši sv. promluvy. V různých okresích konají přednášky obsahu náboženského a národního. Pracují ve spolku sv. Metoděje, v Orle, vedou Mariánskou družinu žen a dívek a eucharistický kroužek. Mimo to konají každoročně v různých okresích sv. misie. Dávají exercicie, učí na českých školách Komenského a jiné. Pracují jak na poli náboženském, tak i na poli národním. Je to jen několik číslic, které však jasně dokazují, jak velkou práci ve Vídni OO. Těšitelé konají a jak jejich poslání mezi našimi krajany ve Vídni je důležité a podporyhodné. Kéž Pražské Jezulátko žehná OO. Těšitelům, kteří jeho úctu tak rozšiřují, a všem našim krajanům v metropoli na Dunaji. —oj—

Chřipka přepadá ponejvíce osoby málo otužilé. Jejich organismus reaguje nepříznivě na změnu počasí. Pravidelné masáže francovkou Alpa otužují a posilňují tělo. Přispívají k lepšímu oběhu krve a činí tělesný organismus proti nachlazení a nákaze odolnějším. Zeptejme se lékaře.

P. Emilián Soukup:

Sborník kontroversí

Sbírka přednášek odpovídajících na časová hesla protináboženská. Neocenitelná příručka pro všechny katoliky, především pro řečníky, kteří tu mají vypracované přednášky ve spolcích a kázání apologetická. Vyšlo pět svazků, v nichž jsou zahrnuty všechny pochybnosti, útoky a námitky dnešní doby.

Cena úplného díla o 5 svazcích brož. Kč 65·—, váz. Kč 75·—.

Vydalo Lidové knihkupectví a nakladatelství, Olomouc, Masarykovo 11. Telefon číslo 1066.

HARMONIUM

5 rejstříků, 5 oktáv, 1 hra, evropské, krásné, zachovalé, prodá za Kč 900·—, případně i na splátky,

KLOTILDA KOREJSOVÁ,

Vážany Linhartské, p. Křenovice u Brna.

Posvátná místa československá

jsou vzácným darem lásky Boží i odkazem zbožnosti našich předků. Avšak přes všechen technický rozvoj dopravy málo je sami známe. Proto tím vděčněji přijmeme **nové vydání útržkového kalendáře z Matice cyrilometodějské na r. 1937,** jenž je věnován československ. poutním místům. Každému poutnímu místu jest věnován nejméně jeden týdenní list, text seznamuje čtenáře s dějinami a milostnými poklady poutního místa a vhodný obrázek doplňuje slovo, aby čtenář měl co nejdokonalejší představu. Nová úprava Papicova útržkového kalendáře jen rozmnoží řady věrných a nadšených přátel.

Týdenní kalendář poutních míst na r. 1937

vydává Matice cyrilometodějská, Olomouc, Wilsonovo nám. 16.

Stojí 10 Kč i s poštovným. Přihlaste se ještě dnes o svůj výtisk.

POMNÍKY * HROBKY

Práce naše se líbí,
poněvadž je vkusná,
čistě provedená
a z nejlepšího materiálu.

Proto ji vřele
každému doporučujeme!

POLÁŠEK a URBAN,
velkozávod kamenický **PŘEROV.** Telefon 325.

Varujte se nastuzení!

Nemocím z nastuzení nutno předcházeti otužováním a zvyšováním odolnosti tělesného organismu vůči častým změnám počasí, kterým jsme vystaveni zvláště na podzim a v zimě!

Otužujte se!

Provádějte denně masáže mentholovou francovkou

ALPA

Literatura.

Nové literární dílo univ. prof. dra O. Karlíka: „Mravní život podle řádu nadpřirozeného". V osudně významné době, která není jen obyčejným střídáním dvou různých věků, nýbrž velkým kulturním zápasem na život a na smrt, je možná záchrana jen tehdy, přijme-li lidstvo pravdu celou, pravdu lidským rozumem poznanou i pravdu Bohem zjevenou, bude-li pracovati s celou pravdou a život podle ní zařídí. Příčinu dnešní bídy jest hledati v tom, že se lidstvo odvrátilo od svého středu, od Boha, ztratilo smysl pro nadpřirozeno a učinilo člověka středem svého zájmu. Velmi poutavě líčí dr. Karlík v první části své knihy, jak se v poslední době odcizil život náboženství, a výstižně poukazuje na příčiny, proč se tak stalo. Má-li se dostaviti zájem o nadpřirozeno, jest třeba věděti, co jest nadpřirozeno, proč jsme zavázáni žíti podle řádu nadpřirozeného, jaký je poměr nadpřirozena k přirozenu. Jsou to pěkné kapitoly, v nichž se autor zabývá touto otázkou, která poutala k sobě vždy lidského ducha. V čtenáři roste zájem, vidí, jak krásná je harmonie mezi nadpřirozeným a přirozeným, nabývá přesvědčení, že příroda a nadpříroda si neodporují, ale navzájem se doplňují, protože nadpřirozeno předpokládá přirozeno, zdokonaluje je a nabádá k úsilovné práci, protože nutně zasahuje celého člověka a žádá, aby každý byl celým člověkem a celým křesťanem v životě soukromém i společenském. Jak se má projevovati nadpřirozeno v životě jednotlivce i společnosti, dočítá se čtenář v třetí části knihy. Vidí, jak jest nutno potírati náboženskou poloviČatost, jak nadpřirozená víra žádá opravdovost v každém směru a podává zároveň dostatečné prostředky k mravnímu životu podle řádu nadpřirozeného, jaké požehnání plyne pro život a činnost lidskou právě z nadpřirozeného života, z opravdového života křesťanského. Jest třeba, abychom se stali opět křesťany, máme-li býti opět lidmi. Nestačí naříkati na zlé časy, na špatnost lidskou; jací jsme my, takové jsou i časy. My tvoříme časy. Pochopíme-li, že jsme dítkami Božími a že se synovství Boží musí projevovati v celém našem životě, pak křesťanská láska a pravda pronikne i společnost lidskou a uklidní rozhárané sociální, mravní, hospodářské a kulturní poměry. Nestačí však jen mluviti o povinnostech z víry plynoucích, třeba vysvětliti zásadně, proč musí člověk žíti podle víry, proč musí bojovati o svou dokonalost, proč se nesmí lekati různých obtíží. Dlužno doznati, že nová kniha dra Karlíka přispěje mnoho k duchovní obnově u nás právě proto, že zásadní a rozhodnou otázku o závaznosti nadpřirozeného řádu a života podle něho se snaží čtenářům učiniti přístupnou a pochopitelnou. Cena brožovaného výtisku o 212 stranách 25 Kč, v plátně vázaného výtisku 35 Kč. Dílo toto vydalo Lidové knihkupectví a nakladatelství v Olomouci, Masarykovo náměstí č. 11.

Josef Řezníček: Svatý František Solano. Olomouc, Vítězové, sv. 8., cena 3 Kč. — Sv. František Solano byl věrným napodobitelem svého duchovního Otce, sv. Františka z Assisi. Jeho velmi poutavý život zachytil Řezníček v tomto čísle časopisu Vítězové. Ukazuje nám tohoto světce v celé jeho velikosti: jeho lásku k Bohu a horlivost o duše, jemnost jeho duše, plné obdivu k přírodě, vroucnost jeho hudebního umění. Zvlášť působivý je oddíl, jednající o jeho velikém a požehnaném apoštolátě mezi Indiány, jež získává dobrotou svého srdce a hudbou. Sv. František Solano je velikým apoštolem a pro každou dobu je ukazovatelem pravého štěstí a radosti. Doporučujeme.

Ve spoustě časopisů, které nyní vycházejí, je dost těžko nalézti takový, aby vyhovoval všem podmínkám. Aby byl bohatý obsahem, pěkný svou výpravou a hlavně levný svou cenou. A přece existuje takový časopis. Je to „Svatá Hora", jež svým prvním číslem zahájila právě 16. ročník. Obsahově je to časopis velmi hodnotný a poučný. Přináší řadu pěkných článků, básní a povídek, seznamuje vás s životem a slavnostmi na nejslavnějším našem poutním místě, uvádí v pravidelné rubrice mnoho nápadných vyslyšení z nejnovější doby. Potřebám duší je věnována stať „Zapomínané potřeby duší". Z pera redaktora P.

Vojt. Metelka C. Ss. R. je důkladně rozebírána otázka Husova, která je dodnes tak palčivá a širší veřejnosti poměrně málo známá. Novinkou je nová rubrika „Ze slovanské liturgie", v níž bude v českém překladě uvedena celá mše sv. řeckoslovanského obřadu a jiné význačné slavnosti sjednoceného východu. Toto je vůbec první studie svého druhu, vycházející v českém rouše. K pěknému obsahu pojí se i ladná úprava. Titulní list je ozdoben krásným čtyřbarevným obrazem. Časopis je tištěn na pěkném bílém papíře a obohacen spoustou zdařilých obrazů. (V r. 1936 jich bylo 168!) K prvnímu číslu je připojen zdarma velký nástěnný kalendář. Při tom všem splňuje časopis i hlavní podmínku. Je velmi laciný. Celoroční předplatné (12×24 stran) stojí pouze 10 Kč! Cena tato je na dnešní poměry a na takovou výpravu skutečně velmi nízká, nehledě k tomu, že předplácením tohoto časopisu přispíváte i vy ke zvelebení světoznámé poutní svatyně k vybudování exercičního domu na Sv. Hoře a zajišťujete si duchovní pomoc mší sv., které, se za vás na Sv. Hoře každou sobotu obětují. Přihlaste se i vy, jistě nebudete litovat. Adresa: Administrace časopisu „Svatá Hora", Příbram-Svatá Hora.

„Serafínský prapor" jest časopis pro duchovní život nejen členů Třetího řádu sv. Františka, nýbrž slouží prohloubení duchovního života všech, kteří touží žíti podle ducha evangelia v celé jeho šíři. Vždyť, i když některé duchovní časopisy sledují jen duchovní cesty podle určitého směru a věnují se pěstování na př. úcty nejblahoslavenější Panny nebo některému svatému dílu, nesmíme zapomenouti, že duch sv. Františka není jen nějakou cestou vedle jiných, nýbrž že chce vésti všechny lidi na cestu celého evangelia a že jest tedy pro všechny. Kdo tedy touží po duchovní četbě, po návodu k modlitbě a ke ctnostem, po poznání cest svatých, po povzbuzení k lásce Boží, k pokoře a apoštolské činnosti, najde ve „Serafínském praporu" o všem tom hojně článků, obrázků a zpráv. Předplatné na celý ročník jest 12 Kč, objednává se v administraci „Serafínského praporu" v Praze II-753.

Krajanské zahraničí.

Misionář z kongregace Božského Slova hlásí se z Australie.

Uctive prosím za odpustenie, keď si dovolujeme písať Vám tento dopis. Som misionárom na australskom ostrove Nová Guinea. Rád by som navázal styky so Slovákmi, alebo Čechmi, ktorý sa zdržují na blízko Novej Guinei, v Australii, Novej Kaledonii, Hongkongu a p. K temu účelu potreboval by som adresy našich krajanov, abysom tak mohol prísť do styku s našimi vystähovalcami.

Dufám, že mi v tym budete nápomocni a ráčite mi zaslať nektoré adresy Slovákov a Čechov. Jestli je to možne, račte mi udať aj náboženstvo a povolanie dotyčných. Už vopred Vám ďakujem za Vašu ochotu.

Na Novej Guinei sotva sa najde daktorý Slovák alebo Čech, vyjma nás troch misionárov zo Slovenska. Najviac je tu Angličanov a častočne aj Nemci.

Nová Guinea je ešte nepreskumany veľky ostrov, obyvany od barevných tz. Papuanov, ktory stoja na niskom stupňu ludskej kultury, roviace kanibalizmu. Na brehu morskom učinkuje naša Spoločnost Bozského Slova, výše 50 rokov. Do vnutra ostrova sa ešte daleko neprechádzelo pre nepristupné a nehostinné pralesy. Posledne dva roky s veľkými nákladmi a obetamy podarelo se nám s pomocu Božiu dalej preniknuť. Minulý rok boli tam zavraždeny dvaja naši misionary. O nejakom vysledku sa nedá ešte hovoriť; možná že po nekolko rokov. Ale aj na brehu morskom ide pomaly s pokresťanením. Stoja ešte mnohé prekážky, ktoré sa nedajú tak lahko odstrániť, ako povera, mnohoženstva a p. Dnes máme o dvoch vikariatov výše 30.000 pokrstenych. Pomoc Božia aj buducne nevystane.

Podnebie je tu dosť horucné, tak po cely rok máme 30 st. C, často aj viac, ale niže 25 st. je len zredkavosť.

So srdečným pozdravom v láske sv. Ducha Vám oddaný

br. Kleofáš Dvorčák, SVD.

Tiskem Lidových závodů tiskařských a nakladatelských, sp. s r. o. v Olomouci.

ДА ВЬСИ ЄДИ ЧО БЖДЖТЪ

APOŠTOLÁT

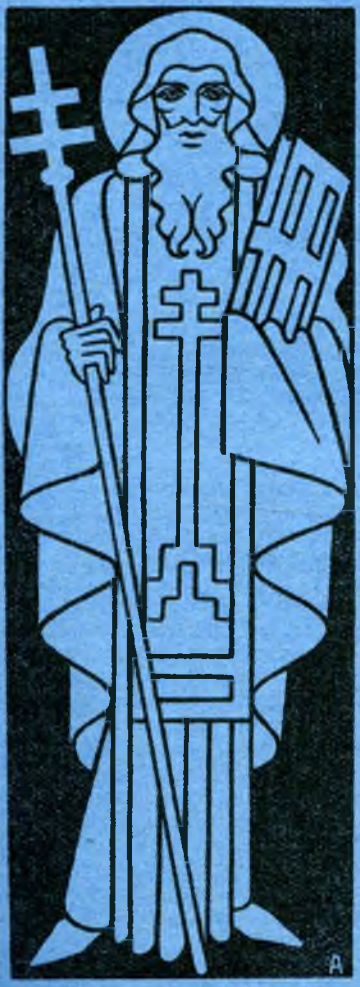

SV.
CYRILA
A
METO
DĚJE
POD
OCHRANOU
BL. PANNY
MARIE

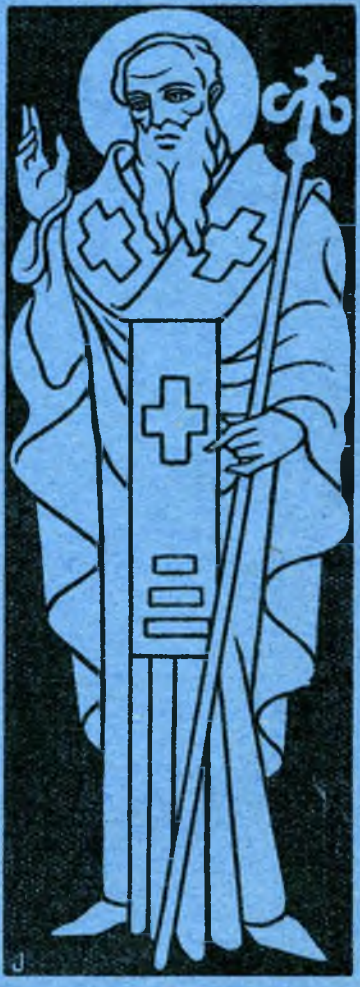

OLOMOUC

ROČNÍK XXVIII. ČÍSLO 2.

Používání známek novinových pro „Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje“ povoleno ředitelstvím poštovním v Brně čís. 11.483-VI. v r. 1921. Podací úřad: Olomouc I.

Redakce a administrace Apoštolátu: Olomouc, Wilsonovo nám. 16/II.

Redaktor: František Jemelka, tajemník ÚACM.

Roční předplatné 12 Kč, pro Ameriku 1·5 dolaru. Časopis vychází měsíčně.

OBSAH:

Proč přece Solovjev (1853-1900) . 33
Katolická misie vystěhovalců čsl. ve Francii 42
Velehradská kázání jako dokument doby 46
Alexander Jevreinov, první biskup Rus 53
Křesťanský Východ 55
Katolický obzor 59
Z krajanského zahraničí 62

Členské příspěvky. Sbírka z arcib. konsistoře, Olomouc, Kč 2.432.45. Farní úřady: v Cotkytli Kč 50.—; Hvozdná Kč 64.—; Frýdek Kč 149.—; Šumperk Kč 30.—; Raduň u Opavy Kč 100.—; Záhlinice Kč 85.50. Vldp.: Hugo Schneider, kaplan, Frenštát pod Radhoštem, Kč 100.—; Josef Novák, admin., Pečice, Kč 5.—. Farní úřad v Přerově (odkaz zemřelé Karoliny Vyplelové z Přerova) Kč 4.815.—; ct. bohoslovci, Olomouc, Kč 191.30; Terezie Petrášová, Mysločovice, Kč 50.—; Pavla Vaculíková, Vlkoš, Kč 3.—; Fr. a Karla Mojžíšovi, Hlučín, Kč 20.—. „Pán Bůh zaplať!"

Zahraniční misie. Sbírka z arcib. konsistoře, Olomouc, Kč 2.505.10. P. T.: A. Hubatý, Eisjden-Gravenhage, Holandsko, Kč 45.—; L. Procházka, Bystřice p. Host., Kč 10.—; A. Večeřová, Třebětice, Kč 300.—; Pavla Vaculíková, Vlkoš, Kč 10.—; Fr. Michalová, Bílovice nad Svitavou, Kč 140.—. Vldp.: Dr. Kamilo Dočkal, Zagreb, SHS, Kč 30.—; Very. Rev. msgre Th. Bobal, Chicago, Illinois, USA (5 dolarů), Kč 135.—. „Pán Bůh zaplať."

Známky, knihy, staniol darovali: Vldp. Fr. Marek, kooperátor, Šternberk; farní úřad Šumperk; ct. bohoslovci, Olomouc. „Pán Bůh zaplať."

*

Asociacion catolica checoslovaca — Katolické sdružení československé v Buenos Aires, calle Cordoba 2678, Argentina, obrací se na ACM s prosbou o poskytnutí nějaké četby a výchovných pomůcek pro spolkovou práci. Spolek je mladý, teprve před 2 lety založený, a nemá peněžních prostředků na zakoupení a udržování knihovny a příruček pro vystupování na veřejnost. Spolkové příspěvky nestačí k tomu, aby hradily veškerá vydání, a proto se krajané z Buenos Aires obracejí o pomoc do staré vlasti. Jedná se jim hlavně o knihy zábavné a divadelní, které by obsahovaly kusy náboženské, historické, selské a dětské. Též přednášky pro členské schůze a besídky, kuplety a žertovné výstupy by potřebovali. Podepsáni jsou předseda Petr Moučka a jednatel F. Langer.

Na velikonoce pojede katolické studentstvo československé na pout do Říma. Nevzdává se ani v dnešních těžkých dobách putovati každoročně do Věčného města, kde jest centrum Církve Kristovy, kde jest zdroj všech milostí a duchovního života, tam, kde jest nejvyšší mravní autorita, jejíž hlas zaléhá do rozbouřeného světa. Na cestě se poutníci zastaví v slavných italských městech Benátkách, Florencii, Assisi, Neapoli, Pompejích, Janově, Turinu a Miláně. Cena cesty s celým zaopatřením ve dnech 20.—31. března 1937 jest Kč 1355.— pro studující a nestudující Kč 1575.—. Po-

APOŠTOLÁT

sv. Cyrila a Metoda pod ochranou bl. Panny Marie.

Ročník XXVIII. Únor 1937. Číslo 2.

Proč přece Solovjev (1853-1900).

Jan Durkaň CSsR.

Minulého roku (1935) se objevil v české unionistické literatuře významný spis dra Vincence Pořízky **„Solovjev a Církev."**[1] Není možno upříti autorovi dokonalosti vědeckého aparátu, se kterým přistoupil ke kritice principů Solovjevovy noetiky, metafysiky a eklesiologie. Zpytuje poctivě a přikládá ke všemu měřítko nauky katolické. Vymezení tématu a rozsah knihy mu ovšem nedovolovaly pojednati šířeji o světlých stránkách Solovjevovy nauky a tím méně o jeho činnosti unionistické. Sám autor uznává, že po této stránce **„bylo by třeba zvláštní monografie".**[2] Ano byla by to veliká křivda a černý nevděk vůči muži tak geniálnímu, tak dětinně věřícímu a tak neúnavně bojujícímu za věci Boží ve vědě a především na poli unie, kdyby se zapomínalo na veliké **Solovjevovo plus** jak ve filosofii, tak v nauce o katolické Církvi.

Nemíním psáti o díle Pořízkově recensi, ani velebiti Solovjevovu filosofii, ač toho zasluhuje ve značné míře. Ukáži jen — aspoň v hlavních rysech — proč **„Není v našem století většího unionistického podniku, abychom v něm nenašli uplatněno jméno Vladimíra Sergějeviče Solovjeva"**, proč **„Stačí vzíti do rukou akta unionistických sjezdů, programy unionistických spolků nebo obsahy časopisů, věnovaných snahám o sjednocení církví"** a přesvědčiti se, že **„vždy je to Solovjev, který jest předmětem nových a nových studií, přednášek a chvalořečí."**[3]

Časově byl Solovjev nejprve a především filosofem a **teprve potom asketou a unionistou.**

Od čtrnáctého do osmnáctého roku svého věku prodělával silnou náboženskou a intelektuální krisi. **Byl skeptikem,** pochyboval o všem. Ale kritickým studiem světových dějin filosofie dospěl k nutnosti metafysiky, k existenci Boží a k závěru, že věda a víra si musí podati přátelsky ruce jako dvě sestry jedné matky — absolutní pravdy. Než neustal v polovici cesty, nespokojil se teorií. Pracoval dále, řešil filosofické a náboženské otázky. K čemu dospěl kritickým, pronikavým rozumem, to s největší horlivostí se snažil uskutečniti v životě soukromém i veřejném.

[1] Vydáno v Olomouci nákl. A. V., Zerotínovo 1.
[2] Tamže, str. 103.
[3] Předmluva V.

Odtud jeho **bezúhonný život.** Mnoho se modlil, nikdy nepil vína, nejedl masa, dával almužnu, zůstal panicem až do smrti a jeho heslem bylo: sláva Boží, vůle Boží, aby Bůh byl ve všem všecko. Jeho jsou to slova: „Pokud žijeme podle své a světské vůle, Bůh jako by pro nás neexistoval."[4] Podle slov jeho osobního chorvatského přítele msgr. Cepeliče byl Solovjev povaha andělská, hlas měl něžný, smích dětský a příjemný, oči nevinné a asketické. Biskup Strossmayer napsal o něm vídeňskému nunciovi Vanutellimu, že „Solovjev je duše čistá, zbožná a vpravdě svatá".[5] Přesvědčením byl katolík, ale formální přestup ke konci života je brán od většiny ve vážnou pochybnost. Podle jiných byl naprosto zbytečný.

Solovjev si vytkl za životní úkol vytvořiti pravou a úplnou kulturní synthesi, správnou hierarchii hodnot životních i věčných, býti nesmlouvavým v pravdě a houževnatě bojovati se vším lživým, co hýbalo lidskou a ruskou společností, totiž potírati positivismus a lživé vlastenectví a konečně zceliti Tělo Kristovo — Církev — svatou jednotou.

Plán je zajisté vznešený a vší chvály hodný, snaha ušlechtilá. Ale na kolik se mu podnik zdařil? Těžko říci. Jisto je, že Solovjevovy spisy filosofické jako **„Krizis zapadnoj filosofii — protiv positivistov"** (1874), **„Filosofskia načala cěl'nago znania"** (1877) a především **„Kritika otvlečennych načal"** (1880) a **„Opravdanie dobra. Nravstvennaja filosofia"** (1897) otřásaly materialistickou ruskou inteligencí, probouzely v ní víru v metafysiku a v náboženství svou přesvědčivostí.[6] Poslední dva potřebovaly již v dalším roce druhého vydání. S nemenším účinkem vyzněly jeho **publikace o otázce národnostní**[7] — zejména proti slavjanofilům. Před pádností jeho důkazů a před genialitou jeho koncepce myšlenkové umlkaly hlasy kritiků. A jestliže se přece někdo odvážil k polemice s ním, zle pochodil.

Avšak přiložíme-li po vzoru Pořízkově — k jeho filosofickým principům kriterium objektivní pravdy, neshledáme je na žulovém základě. Je tím vinnen do jisté míry jeho platonský idealismus a mysticismus — jak sám vyznal ke konci života, ale především prostředí, v němž rostl a zrál. Moderní filosofie s Kantem v čele přinutila jej k brodu přes bahno a moře německé filosofie a protestantské theologie, až stanul jako **jediný obhájce a hlasatel metafysiky a nadpřirozena.** Stál uprostřed moře jako nerozborná skála, o niž se rozbíjely přívaly empirismu a materialismu, přehnaného nacionalismu a náboženských předsudků.

Není nejmenší pochyby, že hledal pravdu poctivě a že byl o svých vývodech přesvědčen. Než ani u něho se nestal ten zázrak,

[4] Duchovnyja osnovy žizny, Sob. soč. III., Petrograd 1911, 318. Čes. překlad: Praha 1924, str. 28.

[5] Pisma I, red. E. L. Radlov, 1908, 191.

[6] První dva jsou v prvním svazku Sob. soč., třetí v druhém a poslední v osmém.

[7] Hlavně pátý svazek Sob. soč.

aby, jda blátem se nepošpinil a jda vodou se nezarosil. I o něm možno pronésti povzdech, kterým on sám zasténal nad Kantem: **„Tak nebezpečná je zaujatost rozumu i pro veliké kritické duchy!“**[8]

Ale ne tak filosofie a mystika činí Solovjeva pro nás tak nesmírně vzácným jako spíše jeho **neocenitelné zásluhy o církevní unii.** Nasvědčují tomu již uvedená slova Pořízkova a všechny ty chvalořeči a pojednání, o nichž se zmiňuje. My si však všimneme hlavně dvojího: 1. **Jak draho mu přišlo jeho katolické přesvědčení** a 2. **jak drahý musí nám býti jeho ideologický odkaz na poli unie.**

Jeho intensivní unionistická činnost se datuje hlavně od roku 1881, kdy se vzdal docentury na petrohradské universitě, protože viděl, že by nemohl, ano nesměl volně pronášeti své vědecké a náboženské přesvědčení. Poznal, že nutnou podmínkou k ozdravění neblahých poměrů v Rusku a k vyplnění jeho historického poslání je odstranění největšího a nejstaršího neduhu a hříchu, totiž rozkolu. **Důkladně prostudoval** svaté Otce východní i západní, theologii, dogmatiku a dějiny, sledoval všecky polemické rubriky v ruských časopisech a takto vyzbrojen se pustil úplně sám v boj za pravdu, znetvořenou falešnými proroky.

Obtíže, na které při tom narazil a které bolestně cítil, byly tak veliké, že opravdu musíme žasnouti nad jeho odvahou a nezdolnou vytrvalostí. Vždyť rozkol se všemi předsudky vůči katol. Západu přešel národu takřka v krev, vládě a hierarchii se líbil. Kdo chtěl pravdu, musil ji hledati v knihách za hranicemi, nebo v universitních knihovnách utírati od vrstvy prachu, protože ve vlastní ruské literatuře nalezne jen znetvořené citáty až ze čtvrtého pramene, jak o tom praví sám Solovjev. Redaktoři přijímali některé jeho články jen z úcty k jeho autoritě. Když však čirá pravda příliš křičela, našla svůj skon v redakčním koši. Na př. když roku 1883 uveřejnil studii **„Papstvo i papism“**,[9] vynechal mu redaktor všech prvních 12 kritických poznámek a citátů, pracně vybraných ze svatých Otců na dokázání primátu. Vynechanou část pokládal Solovjev za podstatnou. S nemenšími nesnázemi se setkal se strany censury, ačkoli všemožně se snažil podati pravdu způsobem přijatelným a slovy někdy zastřenými. O všech těch těžkostech výmluvně svědčí jeho dopisy.

Nejprve se pokusil články s unionistickým nádechem, dále s unionistickým obsahem a nakonec unionistickými spisy přetvořiti mentalitu národa, dokázati možnost, vhodnost, ano nutnost sjednocení a zapůsobiti emocionálně na citlivou ruskou duši. Tato **předběžná práce** si vyžádala asi tři roky. A zde vyčerpal veškeru svou básnickou a řečnickou pathetičnost a myšlenkovou vynalézavost motivů od těch nejvznešenějších až k těm nejsobečtějším. Setkáme se i s takovými, jakými na př. se snažil dr. Pekař po pře-

[8] Sob. soč. X, 377.

[9] Sob. soč. IV, 76; šestá stať cyklu „Velikij spor i christianskaja politika“ (1883).

vratě zachrániti katolickou tradici v našich zemích v „Národní politice".

Dále musil řešiti nejrůznější námitky proti chybám katolické historie, opravovati přehodnocené hodnoty a stavěti je na patřičné místo, redukovati disciplinární a dogmatické rozdíly v spravedlivé rozměry a pak teprve přistoupiti **k stavbě vlastního základu sjednocení.** Jako filosof hledá nejprve principy, podle nichž by stavbu prováděl. Nalézá je v historii starozákonní theokracie. Její filosofický rozbor tvoří spis **„Istoria i buduščnosť teokratii".**[10] Po částech vydával jej v různých časopisech. Souborně jej vydal pro obtíže s censurou v Záhřebě 1887. Organické pokračování jako druhá a třetí část tvoří hlavní jeho unionistický spis **„La Russie et l'Eglise Universelle"** (Paříž 1889).[11] Pro svůj obsah se nesměl do války v Rusku objeviti. Podává v něm teorii o novozákonní theokracii, o Církvi a její ústavě, o jejím vztahu k církvím partikulárním a ke státům.

Aby dovedl své dílo k žádoucímu konci, navázal styky s jesuity a katolickou hierarchií a především se slavným **J. G. Strossmayerem** a nepřímo s papežem Slovanů **Lvem XIII.** Když viděl a cítil, že splnil svou povinnost o odstranění národního neduhu, ale když zároveň pozoroval neplodnost svých snah, odmlčel se. Ale z toho není třeba ještě usuzovati, že zanechal svého ideálu. Vždyť nálada nynějších unionistických pracovníků po stránce praktické není o nic lepší. **Solovjev nejen že věřil v možnost sjednocení při dobré vůli obojí strany, nýbrž pokládal to za svatou a nutnou povinnost.** Jestli zmalomyslněl ke konci života nad touto možností, pak jistě jen ve smyslu praktickém, totiž jen nad skutečnou možností sjednocení církví jako celků za tehdejších okolností.

II.

Dědictví, jež nám zůstalo po Solovjevovi, je hlavně ideologické. Není jím ovšem jeho filosofie, jeho mystika ani celá jeho teorie theokracie. A to ne tak proto, že není v nich všechno správné, nýbrž že, co je v nich dobrého, máme my západníci opřeno o nerozborné základy tomistické filosofie. **Naše nesmírně cenné dědictví po Solovjevovi záleží především v jeho teorii sjednocení a ve způsobu, kterým o toto sjednocení usiloval.**

Po pečlivých předběžných pracích, a když myslil, že psychologická disposice je již vhodně upravena, přistoupil k sestavení plánu a k teoretickému vyměření základů sjednocení. Definitivní nákres poslal biskupu Strossmayerovi **roku 1886 jako resumé, jako výsledek všech svých studií a porad** se samým Strossmayerem a jinými vynikajícími muži. Strossmayer doručil **„Memorandum"**[12] sv. Otci Lvu XIII. prostřednictvím vídeňského nuncia Vanutelliho.

[10] Je ve čtvrtém svazku Sob. soč.

[11] Albert Savin, 12, rue des Pyramides.

[12] Originál je djakovském bis. archivu; v původní řeči (franc.) je též: Pisma I., red. Radlov, Petrograd 1908, 183.

Ačkoli by spisek zasluhoval ještě dnes doslovného uveřejnění, přece se omezíme jen na stručný obsah.

Několik svých „poznámek" posílá u vědomí, že mluví k mužům nejmoudřejším a po jednotě Slovanů nejvroucněji toužícím (k Strossmayerovi a Lvu XIII.). Základ sjednocení buduje na tvrzení, že svazky, jež spojují jednotlivé údy i partikulární církve v jedno živé tělo universální Církve Kristovy, nebyly v podstatě přetrhány historickým faktem rozkolu. Pronáší thesi: „Církev Východní nikdy nedefinovala a nepředložila k věření svým věřícím jako závazné dogma žádnou nauku, odporující pravdě katolické. Dogmatická rozhodnutí prvních sedmi obecných sněmů tvoří celý souhrn naukových pravd, absolutně jistých a nezměnitelných, které stále a všeobecně uznává církev východní v celé jejich totalitě. Všecko, co nad to jest, je předmětem kontroverse a nemůže býti považováno než za partikulární nauku té či oné theologické školy, toho či onoho jednotlivého theologa více nebo méně váženého, ale nemají nikdy platnosti neomylného magisteria." Thesi pak vysvětluje, dokazuje a vyvozuje z ní důsledky.

Tímto tvrzením se pokusil uzákoniti — i podle něho velmi užitečnou, ano nutnou distinkci mezi zásadním a skutečným stavem a postojem pravoslaví a tak učiniti přítrž nesčíslným nedorozuměním mezi oběma stranami a ve stranách samých. Po uznání tohoto rozlišení a při důsledném postupu podle něho na obou stranách zmizí větší část námitek a dogmatických rozdílů mezi církví římskou a pravoslavnou. Zůstanou jen větší nebo menší zvykové, dogmatické a disciplinární odchylky, jež při dobré vůli obojí strany, po vzájemném poznání a dorozumění se dají snadno po dobrém a bez křivdy rozřešiti. Jediný vážný blud, v němž záleží veškerá nenormálnost stavu v pravoslaví, a před nímž se nemůže skloniti církev římská ke kompromisu, je neuznání primátu.

Pro praktické řešení posledního nejvážnějšího problému radí Církvi římské shovívavost k východním obřadům a privilegiím východních patriarchátů. Tuto dobrou vůli musí Církev latinská projeviti co nejjasněji, protože mnohé hierarchy odvádí od jednoty jen strach před latinisací. Naznačuje to přirovnáním: Církev římská je jako celý kruh — celá katolická Církev Kristova. Církev latinská je naproti tomu jen část kruhu a tudíž nemůže nikdy býti ztotožněna Církev katolická s církví latinskou.

Jeho resumé všeho je, že podstatný základ sjednocení církví jest určen dvěma distinkcemi:

1. Distinkce mezi osobními míněními našich theologů, která mohou býti bludná, protikatolická a heretická, a mezi věrou východní církve v celé její plnosti, která jest orthodoxní a katolická.

2. Distinkce mezi autoritou papeže jako nástupce sv. Petra, — pastýř a učitel universální neomylné Církve — a jeho administrativní mocí jako západního patriarchy, distinkce, která zaručuje autonomii církve východní; bez ní by bylo spojení — lidsky řečeno — nemožné."

Nakonec poukazuje na výhodnost sjednocení pro obojí stranu: „Řím by získal zbožný a nábožensky nadšený národ, věrného a mocného obránce. Rusko, které má z vůle Boží ve svých rukou osudy Východu, nejen by se zbavilo nedobrovolného hříchu — rozkolu, nýbrž by se tím ještě uvolnilo k vyplnění svého velikého universálního poslání spojiti pod sebou všecky slávské národy a založiti novou civilisaci opravdu křesťanskou, sdružující vlastnosti jedné víry a mnohonásobné svobody v nejvyšším principu lásky, spojující všechno v jednotě a rozdělující všem v hojnosti z jediného dobra."

O uvedené směrnice, o tento pevný základ, bez něhož není možno mluviti o nějakém sjednocení, nýbrž jen o konversi jako u protestantů, svedl **Solovjev roku 1886 vítězný boj s Markovičem,** chorvatským františkánem, v záhřebském časopise **„Katolički list".** Markovič třikráte zaútočil polemicky na Solovjeva, že církev východní je nejen schismatická, nýbrž i heretická. Nedošel k výše uvedenému rozlišení. „Solovjev přátelsky odpovídal, že Markovičova tvrzení jsou z jeho stanoviska správná, že však se nehodí pro dílo unie. Pro pravoslavné má autorita biskupů pouze relativní význam, jejich učení není závazno. Anarchistický stav východní církve je vhodný pro sjednocení."[13]

Zde se střetli dva vynikající učenci a typičtí polemikové. Markovič je samý oheň. S vrchu se žene na toho, který chce vystoupiti k němu na vrchol, ne aby ho porazil, nýbrž aby se s ním smířil, bratrsky ho objal. Toto přirovnání není zbytečné. **Dnes si musí uvědomiti každý unionistický pracovník,** že způsob Markovičovy polemiky je největší zkázou unionistických snah a kompromitováním křesťanského ducha Církve katolické. Morální převaha laika Solovjeva zde až příliš jasně zazářila. Jestliže **dr. Grivec** nazval roku 1918 Solovjeva **největším unionistou,** který se od rozkolu narodil na Východě, a tvrdil, že „každý, kdo chce studovati otázku církevní unie a pracovati na této veliké, ale nesnadné úloze, musí poznati život a dílo Solovjevovo",[14] pak je to vedle vědeckého materiálu především ocenění jeho jedině správného křesťanského ducha smířlivosti a ústupnosti ve všem kromě pravdy. Jeho jsou to slova: „Pro jednomyslnost možno ustoupiti ve všem kromě pravdy samé."[15] Podobně soudí o věci **dr. Svetozar Ritig,** profesor theol. v djakovském semináři: „Také podle mého soudu toliko podle principů, jak je vykládá Solovjev, možno vésti úplnou diskusi mezi Východními a Západníky s nadějí na určitý pokrok. P. Markovič je vynikající theolog, ale polemikou nikoho bys nepřivedl k unii ... třeba míti na zřeteli, co nás spojuje a ne co nás rozděluje."[16]

Tato duchaplná Solovjevova distinkce znamená **přelom dějin**

[13] Kat. list, 1886, str. 401; volně uvádí dr. Grivec „Pravoslaví" str. 33.
[14] Apoštolát CM. 1919, str. 76.
[15] Sob. soč. IV, 288.
[16] Acta C. V. II, 120—121.

unionismu. Od té doby jsou všichni vážní unionističtí pracovníci pod vlivem jeho inspirace. Začíná doba kritického bádání o sporných otázkách v duchu smířlivosti na obou stranách. Manifestační institucí jsou velehradské sjezdy. Máme vědecké časopisy jako „Orientalia", „Acta Academiae Velehradensis" a j. Uveřejňují i práce pravoslavných institutů.

O tom, jak byl přijat spisek v **Římě,** není známo nic podrobnějšího. Roku 1888 se měli Strossmayer a Solovjev sejíti v Římě, ale Solovjev pro nemoc nemohl přijeti. Za několik měsíců poslal Strossmayer kard. Rampollovi Solovjevův spis **„L'ideé russe"** s prosbou, aby jej doručil sv. Otci. Lev XIII. obsah schválil s upřímnou pochvalou.[17] **Nejplnějšího uznání** se dostalo názorům Solovjevovým druhou unionistickou encyklikou Lva XIII. **„Praeclara gratulationis"** ze dne 20. června 1894. Sv. Otec mimo jiné praví o unii k Východanům: „A to tím spíše, že mezi nimi a námi není nijakého příliš velkého rozdílu; zrovna naopak, takový je mezi námi oběma, až na skrovné odchylky, v ostatních věcech souhlas, že nezřídka právě na obranu toho, co se zove katolickým, vážíme doklady a důkazy z učení, obyčejů a obřadů církví východních.[18]

Se stanoviska, že církev latinská a pravoslavná jsou dvě rodné sestry, jež dělí pouze učení o prvenství římského papeže, vyzýval k jednotě i Benedikt XV. 1. května 1917. Konečně svědčí o tom zákazy posledních papežů o přestupu Východních k latinskému obřadu.[19] Rovněž msgr. Grivec praví: „Přechod východních křesťanů k latinskému obřadu je na velikou škodu církevnímu sjednocení. V tom souhlasí všichni znatelé rusínské unie a jiných sjednocených církví."[20]

Tudíž Solovjevovy směrnice uznávají v základě všichni. Jen je třeba ještě podotknouti, že není to čistě jeho vynález. Dříve sice po té stránce nebylo takového teoretického propracování, ale ve skutečnosti podle těchto směrnic jednali papežové již v minulých stoletích, jak svědčí jejich listy a dějiny partikulárních unií. Rovněž nikdy výslovně nežádali papežové odstranění různosti obřadu.[21] Zásluha Solovjevova je hlavně v tom, že on pravoslavný! na základech učení pravoslaví dokázal podstatnou lichost námitek proti jednotě, ano i té poslední a největší o primátu. Neboť i tato pravda podle zásadního stavu pravoslaví je organickou odnoží celé zjevené a svatými Otci Východu hájené pravdy.

III.

Jak napovídají poslední slova Solovjevova memoranda, chtěl Solovjev viděti faktum sjednocení, protože pozoroval, jak nesmír-

[17] Tamže 119.

[18] Dr. Bonifác Segeťa, Církev vých. a záp., 141.

[19] Viz spisek dra Lva Hlinky: „Jednisť katolickoj cerkvi ta rižnorodnisť obrjadiv", Lviv 1935.

[20] Pravoslaví, str. 111.

[21] Ani papež Lev IX. (1049—1054). Viz ČKD r. 77 (1936), s. 3, str. 256.

né miliony duší hynou vinou rozkolu a k jakému úpadku se řítí pravoslaví a s ním ruský národ, národ, který má býti záchranou evropské civilisace. Snad asi do roku 1890 věřil i v praktickou možnost sjednocení. Ale když zkusil tvrdost lidských srdcí, nezbylo mu než tiché lkání v samotě. Takřka poslední výkřik jeho jeremiády je **„Kratkaja pověsť ob antichristě"** (1898)[22] a slova na smrtelné posteli: **„Trudnaja rabota Gospodňa."**[23] A jeho předtucha světového a především evropského rozvratu vinou zkaženého Ruska se již plní jako děsná skutečnost, protože nepřišla v čas mocná záchrana silného křesťanství. Za hřích národní trpí národ a bude trpěti, dokud se vážně nepokusí o jeho odčinění.

Blaho nesmrtelných duší, rozkvět pravoslavných církví a národů, kteří se k nim hlásí, úpěnlivě volají po sjednocení již tolik století. Tolik šlechetných mužů s obojí strany zasvětilo tomuto dílu své nejlepší síly. A přece v celku snad jsme tam, kde jsme byli před devíti sty roky.[24] Dnes o teoretické možnosti sjednocení — až na malé výjimky nepochybuje téměř nikdo. Proč tedy nejsme svědky té přeradostné události, faktu sjednocení?

Na první a poslední příčinu všeho toho poukazuje Solovjev častěji ve svých spisech. Tak na příklad v pojednání „Razdělěnie cerkvej" praví: „Ve skutečnosti hlavní příčina všech skutků lidských, je lidská vůle. I v tomto případě ať jsou viditelné pohnutky a přitěžující okolnosti k rozkolu církví jakékoli, rozkol nastal toliko proto, že Východané i Západníci byli pevně rozhodnuti skončiti jeden s druhým. Nejhlavnější ze všeho bylo faktum hlubokého vnitřního nepřátelství mezi církevními osobami Východu a Západu. Bylo přání rozkolu — rozkol se stal.[25]

A proto také **lék,** který v nejrůznějších podobách předpisuje obojí straně, **je vzájemná láska, ústupnost v akcidentech, kolektivní sebezapření a porozumění pro požadavky a stav druhé strany.** Aby se těmto ctnostem dobře dařilo v obojí církvi, nutno podle něho uznati jejich podstatnou jednotu v Kristu a uvědomiti si povinnost provésti tuto jednotu i v jejich vnějším vztahu, čili uznati zásadní stav a podle něho důsledně jednati. „. . . **cit solidárnosti** — jak praví dále na tomtéž místě — **s historickým protivníkem ve jménu** vyššího náboženskomravního zájmu, je v našem případě to právě, co je jediné nutné a všecko ostatní bude nám přidáno."[26]

Již více než dvacet let (1883) před zahájením **velehradských sjezdů** stanovil jejich **účel a plán** slovy: „Jestliže žádají ode mne, abych ukázal, co třeba, podle mého mínění nejdříve učiniti prakticky pro sjednocení církví, pravím, že především je nutno prozkoumati všecky hlavní otázky, sporné mezi oběma církvemi, ne

[22] Sob. soč. X, 193—222.
[23] K. Jindřich: „Vl. S. Solovjev, život a působení", Kroměříž, str. 260.
[24] Viz „Theologie und Glaube", Paderborn, 28. Jahr (1936), 4. Heft, 437—453: „Die Schwierigkeiten der kirchlichen Union in der neueren russischen Literatur" von dr. Jul. Hadžega.
[25] Sob. soč. IV, 61.
[26] Sob. soč. IV, 111.

Nové sochy sv. Cyrila a Metoděje v pražském kostele karlínském.

s polemickými a urážlivými úmysly, jak tomu bylo dosud, nýbrž s upřímným přáním pochopiti druhou stranu, projeviti k ní veškeru spravedlnost, a v čem je nutno souhlasiti s ní. Toto přání, tato smírná nálada, opět opakuji, je jediné nutné a ostatní bude nám přidáno."[27]

Díky Bohu, velehradské sjezdy plnily dosud vzorně odkaz svého vzdáleného ideového zakladatele, neboť skutečným je se svou ideou cyrilometodějskou bl. p. arcibiskup **dr. Cyril Stojan.** V posledních desítiletích bylo odstraněno již mnoho starých předsudků, mnoho kamení bylo již navozeno k zasypání propasti. Psy-

[27] Tamže 111 a 112.

chologicky promyšlený irenism značně pokročil a přináší ovoce i v širších vrstvách obyvatelstva naší vlasti i za hranicemi. Velehradské sjezdy **dosáhnou plně svého účelu,** jestliže přetvoří mentalitu inteligence a lidu tak, že každý přijme za své přesvědčení slova velikého Strossmayera: „Co se mne týká, já bych raději, aby mně jazyk v ústech oněměl a ruka mně uschla„ než abych úmyslně jen jedno vyřkl anebo napsal slovíčko, jež by srbské (pravoslavné) bratry uraziti mohlo."[28]

Vpravdě nedá se popříti, že vliv Solovjevův na rozvoj unionismu posledních čtyřiceti let je veliký, že s pietou k němu vzhlíželi katolíci i upřímně smýšlející pravoslavní Ruska a Balkánu. Před válkou mnoho spolků kulturních a náboženských v Rusku i na Dálném východě zvolilo si Solovjeva za svého vůdce.[29] Solovjev unionista byl velehradským pracovníkům již od prvního sjezdu vzorem, podle něhož na základech katolických přetvořovali svého ducha, Solovjev unionista byl jim též mostem, po němž se snažili přejíti ke svým odloučeným bratřím a dáti jim nejupřímnější políbení míru. Solovjev unionista ať je i nám vším tím! Kéž je nám též vzorem pravého vlastenectví a hrdinného boje za pravé hodnoty Bohem nám dané v jeho Církvi!

Zajisté jest si přáti a za to se modliti, aby dal Bůh církvím a linea východním hojný počet mužů a pastýřů, kteří by hledali pravdu tak, jako Solovjev a upřímně vyznali s ním: „My Russkie pravoslavnyje, i ves vostok ničego ně možem sdělať, poka ně zagladim grěch cerkovnago razdělěnja, poka ně vozdadim dolžnoje vlasti pervosvjaščeničeskoj."[30] Pak by se jistě brzy splnila na nich **blažívá prorocká slova,** napsaná v chrámu Boží Moudrosti: „Snova mužej bogomudrych vostanět svjaščennoje plemja, V onoje vremja i chram tvoj vo veličiji novom vozstanět."[31]

Katolická misie vystěhovalců čsl. ve Francii.

Msgre dr. Rud. Zháněl.

Činnost roku 1936.

Počátkem každého roku předkládá misie přehled své činnosti. V letech minulých byly vyjmenovány všechny osady, kam zavítali naši misionáři. Proto tentokráte nebudeme zabíhati do podrobností, by neopakovalo se vždy totéž, nýbrž jenom zkrátka naznačíme činnost, jakou vyvíjela zdejší misie právě uplynulého roku 1936. Vlastní činností misie je duchovní péče vystěhovalecká v jazyku mateřském krajanův. Poněvadž však tato péče obsahuje v sobě jako podstatnou složku i veřejné bohoslužby, konané způso-

[28] Cit. J. Vychodil, Jubileum encykliky cyrilometodějské „Grande munus", Brno 1904, 143.
[29] Viz K. Jindřich 276; též A. V., a. VIII (1912), 175.
[30] Pisma I, 180.
[31] Sob. soč. IV, 48.

bem nám obvyklým, plyne mimoděk z této nutné první povinnosti misionářské též i jiný prospěch pro stát a národ náš, totiž nenápadná, samozřejmá, vhodná propaganda zahraniční. Podle těchto dvou zřetelů budiž tu podán stručný přehled misijní činnosti právě uplynuvšího roku 1936.

Manifestační projevy.

Zdejší misie navrhla bohoslovné fakultě v Olomouci, aby na trvalou památku svého pobytu v ČSR kardinál-legát, arcibiskup pařížský, byl jmenován čestným doktorem této Cyrilometodějské fakulty. Návrh ten byl přijat nejenom touto fakultou, nýbrž připojila se k němu též i bohoslovecká fakulta Karlovy university v Praze. Byly pak uspořádány dvě slavnostní promoce, které dobře vykonaly svůj účel propagační: v Olomouci u nás, v Paříži pak dne 22. února 1936 v Institutu katolickém dvojnásobná promoce kard. **Verdiera** a kard. **Baudrillarta,** jež vzbudila radostný rozruch ve Francii, v Paříži pak zvláště.

Novou sympatickou pozornost k naší ČSR vzbudila ve Francii návštěva prvního našeho čsl. kardinála Karla arcibiskupa **Kašpara** z Prahy. Dojel do Paříže na jubilejní kongres katolické mládeže francouzské — „Association Catholique de la Jeunesse Francaise" — a byl na všech stranách předmětem nadšených projevů. Francouzská veřejnost velmi pozorně sledovala opravdovou nelíčenou úctu a upřímnou pohostinnost, jakou byl náš nejvyšší duchovní hodnostář vítán hned při vstupu na půdu francouzskou všemi zastupitelskými čsl. úřady, pařížským kardinálem, jakož i místním francouzským duchovenstvem.

Pro širší obecenstvo i z kruhů francouzských byly r. 1936 uspořádány dvoje bohoslužby: první dne 7. března 1936 v kapli benediktinské u sídla misie (Paris VII — 20 Rue Monsieur) jakožto ozvěna dne vystěhovalců ve vlasti, zároveň pak též i vzpomínka 70. narozenin olomouckého arcibiskupa msgra dra Leopolda **Prečana,** protektora Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje pro misie krajanské v cizině, a narozenin presidenta Osvoboditele p. dra T. G. **Masaryka.** Druhá slavná bohoslužba byla na oslavu našeho svátku svobody sloužena v neděli před tím, totiž dne 25. října 1936, v katedrále pařížské **Notre Dame.** Zvláště při této poslední bylo kromě našich zastupitelských úřadů v Paříži přítomno mnoho vynikajících osobností oficielních kruhů francouzských a diplomatických, mezi nimi též p. biskup msgre Emanuel hr. **Chaptal,** jako zástupce p. kardinála-arcibiskupa pařížského, chargé d'affaires apoštolské nunciatury v Paříži, celá kanovnická kapitula notredamská a j.

Představený misie byl též v červnu 1936 v Římě přijat svatým Otcem Piem XI. ve zvláštní audienci: tak měl příležitost nejen referovati na nejvyšším místě o naší krajanské misii, o vystěhovalcích ve Francii, nýbrž i též se přesvědčiti, že naše země těší se nemalé sympatii na místech nejpovolanějších.

V září 1936 konal se v Lurdech světový kongres všech bývalých

bojovníků. Byl mu přítomen též představený misijní v čele skupiny z československé republiky.

Konečně ještě budiž učiněna zmínka konference, kterou představený misijní konal na pozvání p. biskupa msgra **Chaptala** v salonech p. továrníka Léona **Rolleta** o tématu: „La Tchécoslovaquie — pays catholique" s hudebními filmy a s ukázkami našich národních písní, před velmi vybranou četnou elitní francouzskou společností za přítomnosti p. biskupa Chaptala, chargé d'affaires apošt. nunciatury, jakož i čsl. legace a gener. konsulátu.

Práce misijní.

Duchovní správa vystěhovalecká považuje se vším právem za velmi důležitý, ale též nejnesnadnější obor působnosti kněžské: vše je tu mimořádné, nezvyklé, vymyká se z rámce duchovní správy ve vlastech. Než díky ochotným kněžím pomocníkům — jichž nalezlo se během roku 1936 celkem **deset** — díky porozumění, jež přinášelo naší věci kněžstvo francouzské — bylo učiněno mnoho, takže naše misie může koncem roku spokojeně hleděti na dílo vykonané.

Velikou výhodou bylo roku 1936, že s představeným misijním dleli v Paříži skoro celou první polovici roku **dva** kněží, totiž dr. Leo Frant. **Izákovič** a Fra P. Metoděj **Petrák,** C. C. Tak mohl vždy jeden kněz konati pravidelnou nedělní bohoslužbu v Paříži — jak si na to už zvykli naši vystěhovalci ve Francii — ostatní **dva** pak mohli navštěvovati krajany roztroušené po celé Francii. Nemalou zásluhu o naši misii získal si letošního roku P. Vladimír **Jeřábek,** kněz Společnosti Vykupitelovy: zbožná obětavá duše v Čechách nabídla mu prostředky na dvouměsíční misijní cestu mezi krajany v zahraničí. Vystěhovalci ve Francii jsou tomuto horlivému misionáři velmi vděčni, že volil si za pole působnosti Francii. Navštívil tu kraje i velmi vzdálené a proto méně navštěvované misií, projezdil křížem krážem celou Francii, vykonal hodně práce, proto zanechal tu památku nejlepší. Kromě toho pracovali v bližším a širším okolí Nantes kněží, studující na kapucínském učilišti v tomto městě.

V měsíci srpnu zavítal do Paříže p. arcibisk. notář Matyáš **Wilhelm** z Prahy, v prosinci a o vánocích vypomohli dpp. dr. J. **Merell** z Prahy, Pavel **Brezanoczy** z diec. košické, P. A. **Kajpr** z Čech, t. č. na studiu v Paray-le-Monial. Pro naše spoluvěrce obřadu východně-byzantinsko-katolického byl vždy ochoten k pomoci vdp. Mikuláš **Ladomerský** z diecéze prešovské, nyní na studiích ve Štrasburku. Na velikonoce přišel do La-Grand'Combe kněz z diecése užhorodské pro tamní krajany z téže končiny.

Intensivní tato letošní práce misijní byla zvláště minulého roku 1936 velmi nutná, protože nepřátelská agitace toho roku nasazovala všechny páky, aby důvěřivé oklamala. Celkem bylo navštíveno více než 20 francouzských diecézí během roku 1936. Zároveň ukázala rozmnožená činnost, jak nutně je třeba vybudovati a rozšířiti naši misii, přidělit jí několik kněží má-li misie vyplnit svůj úkol.

Instituce naší misie vžila se tak do církevního a veřejného života ve Francii, že by tu něčeho se nedostávalo, kdyby tu nebylo žádného kněze od nás z ČSR. Vystěhovalecká misie naše stala se a je nyní všeobecně uznaným prostředníkem mezi biskupskými ordinariáty ve Francii a u nás, mezi francouzskými katolíky a našimi, mezi Katolickou akcí ve Francii a u nás. Ve všech důležitějších otázkách náboženských, snubních, matričních a pod. vyžadují francouzské biskupské ordinariáty dobrozdání zdejší misie, ba mnohdy udělují se dispense jenom tenkráte, když dá k tomu kladný posudek zdejší misie. Tytéž bisk. ordinariáty poukazují často výslovně duchovenstvo jim podřízené, by před funkcemi pro naše vystěhovalce vyžádalo si dobrozdání od misie.

Poněvadž misie s povolením příslušných duchovních míst přisluhuje i svátostmi, o nichž konají se matriční zápisy, má naše misie též řádně psané knihy matriční. O všech těchto funkcích, které byly vykonány během 10 let, co podepsaný řídí zdejší misijní úřad, jsou úplné spolehlivé matriční záznamy, jež tvoří nyní už slušnou knihu. Rejstříky tyto jsou nejlepším dokladem zdejší misijní práce a její naprosté nutnosti.

Vůbec je písemná agenda misijní velmi obsáhlá, takže ročně je podepsanému psáti několik tisíců dopisů, úředních listin a pod. Vystěhovalecká duchovní správa je daleko více individuelní, minutiésní, intensivnější než pastorace u nás doma. Naši lidé, z nichž většina jenom nepatrně zná jazyk francouzský, žijí tu ve zcela mimořádných nezvyklých poměrech. Proto již v záležitostech duchovních jest jim třeba daleko intensivnější pomoci kněžské, než u nás ve vlasti, nemluvě ani o tom, že vystěhovalci i ve všech jiných otázkách, nijak nesouvisejících s duchovní správou, žádají ústně i písemně pomoci, rady, přispění od misionáře. Vše, co koná misie pro naše lidi i pro Francouze, děje se zdarma. Misie nekoná žádných sbírek, nežádá se od nikoho ničeho, proto též všichni s takovou důvěrou hledají ústně, osobně i písemně pomoci, což zatěžuje velmi zdejší úřad jak hmotně, tak písemně. Misionář aby neznal ani únavy, ani oddechu, neustále pracoval, dnem i nocí byl všem v každém ohledu ke službám . . .

Budiž dovoleno podepsanému vzdáti na tomto místě nejpovinnější díky všem našim čsl. zastupitelským úřadům v Paříži a v celé Francii za vydatnou podporu a pomoc, kterou skýtají misii při její těžké odpovědné práci. Bylo-li pracováno v misii tolik a s tak potěšitelnými výsledky, požívá-li misie ve Francii mezi obyvatelstvem, mezi francouzskými katolíky, u francouzských duchovních a světských vrchností takové vážnosti a obliby, jak jsme toho svědky denně, může misie za to děkovati pouze blahovolné spolupůsobnosti všech našich úředních činitelů zahraničních.

Nakonec budiž ještě učiněna zmínka o jiném potěšitelném zjevu. Poněvadž skoro všechny cizí diplomatické úřady mají v Paříži své

duchovenstvo, zařizují právě nyní též i jihoslovanské a rakouské vyslanectví katolické misie pro své vystěhovalce. Legace tyto vyžádaly si k tomuto zařízení rady našich zastupitelských úřadů čsl. i zdejší misie, jež kromě toho též i zdejším arcibiskupským ordinariátem byla dožádána, aby zvláště v počátcích byla radou a oporou nových těch duchovních útvarů. Zajímavý fakt ten svědčí zároveň zřetelně a jasně o vážnosti, kterou si získala vzorná, svědomitá, účelná a svorná práce všech československých míst v Paříži.

Ještě jedna zvláštní okolnost budiž tu zmíněna. Kněží z ČSR, dlící na vyšších bohoslovných studiích v **Maastrichtu** v Holandsku, obstarávají dobrovolně duchovní správu čsl. vystěhovalců v Belgii. Ve svých těžkostech obracejí se častěji na naši misii pařížskou, jež ovšem ráda podává jim pomocnou ruku ve všem. Událost tato ukazuje zřejmě, jak důležitou je v cizině misie, jež nejenom občas navštíví krajany-vystěhovalce, nýbrž zůstává s nimi neustále v nové jejich domovině.

Doslovem.

Krátký tento nástin činnosti misijní ve Francii ukazuje jasně, že misie ta pracuje zcela v intencích Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje, ve světlých jejich šlépějích. Obor její působnosti neomezuje se toliko na Francii a její kolonie (ač to již samo sebou jest oblast skutečně ohromná), nýbrž jasné paprsky požehnané působnosti našich sv. věrozvěstů nesou se její přičiněním i do všech těch krajův, odkud zavzní k ní hlas o pomoc a radu.

Zevnějším dokladem této cyrilometodějské působnosti je chrám svatých našich bratří-věrověstů, který zvolna vyrůstá ve světové Paříži. Hlavní jeho základy jsou už vybudovány v předměstí Charonne ve farnosti sv. Germána, první jeho místnosti jsou již slavnostně zasvěceny bohoslužbě, též úřední schematismus arcidiecése pařížské jmenuje novou svatyni cyrilometodějskou v pořadí chrámů pařížských.

Naši krajané, kteří letos dojedou v hojných zástupech na světovou výstavu pařížskou, neopomenou dojista navštíviti ten posvátný kus půdy francouzské, který je věnován úctě našich sv. věrověstů. Dovolujeme si tuto přednésti jim prosbu, aby při té příležitosti též podle možnosti přispěli na posvátnou budovu tu, kterou staví pařížský kardinál-arcibiskup z almužen věřícího lidu.

Velehradská kázání jako dokument doby.

Boh. Zlámal.

Revolučními byla šedesátá a sedmdesátá leta minulého století v církevně-politickém zákonodárství. Tehdejší liberální vláda rakouská bez ohledu na ustanovení konkordátu vydávala Církvi nepřátelské zákony. Zdálo se, že se chce vrátit k starým josefinským zásadám o nadřadnosti státu nad Církví. Vláda Josefa II. znamenala pro Církev celkově porobu. Svrchovanost státní zasahovala

i do božských práv Církve. Vláda Leopoldova a Františkova se sice snažila dáti státnímu a veřejnému životu ráz katolický, ale protože jí běželo o zištný osobní, dynastický prospěch, nebyla náprava upřímná. Josefínské zákony a jejich duch trvaly dále, jen navenek se všemu dával katolický nátěr. Nikoho z rozhodujících činitelů nenapadlo, že sazenička nebude míti života. Josefínská půda, do níž zasazovali štěp, byla už nevěrou a náboženskou skepsí tak rozleptána, že bylo naprosto pochybeno, zasazovati do ní staré nezvratné hodnoty katolické. Co je vnitřně určeno k zániku, nedá se zachránit z vnějška. Tak i výstřelky Metternichova a později Bachova absolutismu přinesly katolické věci vlastně více škody než užitku.

Když porážkou Rakouska v Italii padl i absolutismus, símě josefinství ukázalo opět svou pánovitou hlavu a v masce liberalismu zmocnilo se zase státního zákonodárství. Boj se soustředil proti konkordátu z roku 1855, kterým se Církvi přiznalo značných práv. Biskupové mohli nejen svobodně vykonávati svůj pastýřský úřad, nýbrž měli také vrchní dozor nad vyučováním náboženství, a poněvadž se v žádném vyučovacím předmětě nesmělo přednášet nic, co by nebylo v souladu s katolickým náboženstvím, znamenalo to prakticky i dozor nad ostatním vyučováním. Ve školách, na kterých byly katolické děti, směli vyučovat jen učitelé katolíci. Jmenování školních inspektorů patřilo sice císaři, ale ten je jmenoval na doporučení biskupovo. Manželské pře náležely výhradně před manželský soud církevní a stát nálezy těchto soudů bezpodmínečně uznával. Konečně přílohy ke konkordátu mluvily o tom, že stát má Církvi v jejích intencích pomáhat.

Nový liberální režim chtěl všechna tato práva škrtnout. Kdežto proti Církvi vystupoval ostře a oklešťoval její práva, kde mohl, v ústavním životě se zdál přinášeti uvolnění. Říjnový diplom (29. X. 1860), podle něhož se mělo zákonodárství provádět za spoluúčasti zemských sněmů, vzbudil zvláště na slovanské straně mnoho nadějí. Avšak Goluchowski, jehož dílem byl říjnový diplom, se z obavy před veřejností vzdal, a jeho nástupce Schmerling, kterému připadl úkol propracovati ústavu a provésti diplom, zmařil české naděje únorovým patentem (26. II. 1861), kterým moc zemských sněmů byla ztenčena. Únorový patent vyvolal u Čechů bouři odporu, a to jak u katolíků, tak u svobodomyslných. Katolíci nečekali nic dobrého od nového režimu a liberálové byli proti němu z důvodů politických. Tak se stalo, že katolíci a liberálové stáli vedle sebe proti společnému nepříteli.

K laicisaci státního zákonodárství došlo přijetím tří zákonů, školského, manželského a interkonfesijního. Stalo se tak v poslanecké sněmovně 31. března 1868. Císař je potvrdil 25. května 1868, ač nerad. Zákony znamenaly hotový přelom v dosavadním spolužití Církve a státu.[1]

[1] Znění těchto „květnových zákonů" viz u dr. Fr. Kryštůfka, Dějiny církve katolické ve státech rakousko-uherských, II, 360 nn.

1. Školský zákon chtěl odníti Církvi dosavadní vliv na školu a provésti odluku Církve od školy. Tomuto dílu ministra Hasnera, který byl žid, tleskalo ovšem radikální učitelstvo. Církev, respektive biskupové, byli zbaveni dozoru nad školou, a náboženství přestalo míti vliv na jiné předměty. Někteří zacházeli tak daleko, že chtěli odstranit náboženství ze školy vůbec. Proto někde, na př. ve Vídni a v Jihlavě, ustanovovala města za učitele na obecných školách i židy nebo nekatolíky. Také počet náboženských hodin byl se tří snížen na dvě.

2. Manželský zákon zavedl civilní sňatek pro ten případ, že by některý duchovní správce nechtěl snoubence ohlásiti nebo oddati. Také veškeru pravomoc v manželských věcech zákon přenesl s duchovních soudů na soudy světské. Proti tomu ovšem biskupové neohroženě prohlásili, že pro katolíka je svátostná forma manželství vždy a naprosto závazná, a ten, kdo žije v civilním manželství, je považován za veřejného hříšníka (konkubináře) a budou mu svátosti odepřeny.

3. **Interkonfesijní** zákon upravoval poměr jednotlivých vyznání mezi sebou. Přiznával různá práva nekatolíkům, kteří již od roku 1861 byli postaveni, ač byli v nepatrné menšině, ve všem na roveň katolíkům a všude se jim přálo. Židům byla přiznána všechna práva již dříve za vlády Goluchowského. Zákon řeší zvláště otázku pohřbu jinověrců na konfesních hřbitovech a platí až dodnes jako československý zákon interkonfesijní z roku 1925.

Vlastní boj Církve proti těmto zákonům vyvolalo teprve jejich prováděcí nařízení z 1. července 1868, podle něhož

1. Všecka manželská akta měla býti vydána státu.
2. Církevní soudy nesměly vynášet rozsudku v manželských sporech; toto právo si vyhradil stát.
3. Matriky byly prohlášeny (v září 1868) za státní majetek a farář v tomto směru postaven pod dozor okresních soudů.

Biskupové však odpírali vydati manželská akta a prohlásili, že matriky jsou majetkem církevním, a nedovolili zapisovati do nich civilně-právní úkony. Nejostřejší boj v tomto směru byl veden v arcidiecési olomoucké, kde každý civilní úkon si musel zapsati do farní matriky sám příslušný okresní hejtman, začež mu farář musel hraditi cestovné i stravné. Chudým farářům to hradil zase arcibiskup Fürstenberg. Za tento odpor byl Fürstenberg vládou pokutován a manželská akta vydal teprve tehdy, až měl platit 100 tisíc zlatých pokuty. Konečně arcibiskup uklidil spor o matriky tím, že zavedl 1874 na každém farním úřadě civilní matriky.

V květnu 1869 došlo ještě ke zrušení dalšího článku (14.) konkordátu, t. j. soudní výsady kněží. Dosud platilo ustanovení konkordátu, že duchovní osoba, odsouzená světským soudem, měla si odpykávati trest v domě, který určil biskup, když s tím soud souhlasil. Ale ministr Giskra vydal 24. května 1869 nařízení, kterým se tento článek konkordátu ruší a ustanovuje se, že odsouzená duchovní

osoba si musí odpykati trest ve státním žaláři. Ještě dále zašel ministr kultu Hasner, který 7. června 1869 vyhlásil, že biskup může provinilého kněze trestati teprve tehdy, když odsouzenec se mu podvolí.

Proti květnovým zákonům se postavila hierarchie, neboť papež (Pius IX.) je prohlásil v alokuci 22. června 1868 za neplatné a nezávazné, ježto vláda vypověděla jednostranně konkordát. Biskupům se postavilo po bok kněžstvo, které hledělo omeziti vliv vládních nařízení. Tento kulturní boj se později ještě přiostřil druhou serií květnových zákonů z roku 1874.

*

Všimneme-li si našich velehradských kázání z roku 1869, vidíme v nich skoro bouřlivý ohlas oné pohnuté doby:

Proticírkevní zákonodárství je od velehradských kazatelů kritisováno a odsuzováno. Církev duchem cyrilometodějským již téměř úplně očištěná chce volně vydechovat a se rozvíjet. Ale tu přichází liberalismus se svým zákonodárstvím, kterým chce ochromit její rozvoj. Kazatelé protestují v prvé řadě proti omezení vlivu Církve na školu, kdyžtě Církev je matkou školství a má největší zájem na dobré náboženské výchově katolických dětí. Možnost (jež někde přešla ve skutečnost), že by katolické děti měly býti vyučovány nekatolíky, jest jim nepochopitelná a důrazně žádají od věřících rodičů, aby „nikdy nepřipustili, aby jejich děti byly vychovávány židy, kalvíny, helvíty atd." (Cigánek.) Zvláště zásah do svátostného rázu manželství je příkře odsuzován. Velcí páni, kteří nosí pantalony a bydlí v městech, jsou ti nepřátelé Církve. „Tito kacíři by se chtěli dívat na Pána Boha jako na sluhu!" Biskupové a kněží jsou od nich pronásledováni. „Zvrhlý čas, kdy jsou dovoleny školy bez náboženství a manželství bez svátosti — kam to dospěje?" volá P. Berger, který podle slov hejtmanových „v ostré a vášnivé promluvě vyzvedl škodlivé následky odluky školy od církve a civilního sňatku a od posluchačů přijal přísahu proklíti tyto zákony. Posluchači museli za ním říkat: „My zatracujeme!" — Kněží tedy dobře prohlédali skrytá nebezpečí.

Kněžstvo však vidělo také, že tento liberální výpad na Církev je dílem německé Vídně, která chce přivésti Církev opět tam, kam ji přivedlo německé centralisační josefinství. Odtud se rodí onen odklon od Vídně a naprostý příklon k českým státoprávním požadavkům. Cyrilometodějské kněžstvo se staví výhradně na půdu národní a razí heslo, že jen národovec může býti dobrým křesťanem. Tak myšlenka národní jde nerozlučně s myšlenkou katolickou. Organicky spolu srostly v cyrilometodějství, jež hlásá, že prvními a největšími představiteli vlastenectví a pravověří byli titíž soluňští bratří, pokřestitelé národa a zakladatelé osvětového a státního života českých Slovanů. Proto také základním tématem velehradských kázání z roku 1869 je obrana náboženských a národních statků, čili jak to opačně vycítil okresní hejtman ve svých

zprávách: „Pronásledování katolické Církve a slovanského národa." Tento spodní tón vlasteneckého katolicismu se ozývá téměř v každé větě kazatelově. Ohnivé výzvy řečníků: „Přisahejte mně na tomto posvátném místě, že nikdy nezakolísáte v katolické víře a v národní jednotě!" (Ig. Vrba), vrcholí obyčejně v hlasitém slibu posluchačstva. Milotický farář Weber zdůrazňuje především kněžstvu, jako ctiteli svatých Cyrila a Metoděje, tento národní odkaz a praví hrdě za sebe i za ostatní: „Že my kněží již jedenkráte jsme to dokázali a Bůh dá, že i v budoucnosti dokážou, od čehož je ani žalář neodstraší!"

V různých a různých obměnách protestovali kazatelé proti pronásledování nejen víry, nýbrž i jazyka, a ve své žhavé touze vytvořili si příznačnou cyrilometodějskou buditelskou ideologii: Že Slované zvítězí, protože jsou nejkřesťanštějším lidem. Dříve i jiné národy byly dobrými křesťany, ale odpadly, a snaží se přivésti k odpadu i slovanský národ. Slovanský národ je proto tak opravdově křesťanský, že je národně uvědomělý. „Jen národovec může býti dobrým křesťanem." Slovanský národ má veliké nepřátele v učených a blahobytných pánech („gelehrte und wohlhabende Herren"), ale ti nakonec přece podlehnou a zvítězí a musí zvítězit slovanský národ, protože on jediný pravé náboženství zná a ctí. Chceme-li býti ctiteli sv. Cyrila a Metoděje, nesmíme býti jen dobrými křesťany, nýbrž také dobrými národovci. (Srv. kázání prostějovského kooperátora.)

Jako důsledek varují kazatelé před posíláním dětí do škol, kde jim hrozí germanisace (františkán z Uh. Hradiště). Tím účinně (ač nepřímo) pracovali pro první dvě slovanská gymnasia na Moravě (v Olomouci a v Brně).

Kazatelé také směle prohlašují, že nepřítelem české náboženské a národní věci je vysoká byrokracie, vojsko a úřednictvo, stejně i měšťané. „Velcí páni, kteří nosí městské kabáty a pantalony a bydlí v městech, jsou ti nepřátelé, kteří horlí proti katolickému náboženství; tito páni rozsívají símě také mezi venkovským obyvatelstvem." (Kašpárek.) „Ke každému, ať je to generál, ať okresní hejtman, ať se zlatým límcem nebo ne, obrátit se zády, kdyby mluvil proti katolické víře." (Cigánek.) „K těm, kteří uctívají liberalismus, jako neméně k nepřátelům národa, patří nejen majetné, nýbrž také význačné, slavné, vysoce postavené a blahobytné orgány . . ." („nicht nur wohlhabende, sondern auch ansehnliche, löbliche, hochgestellte und vielvermögende Organe"). Tím je nepřímo naznačeno, že jádro opositního hnutí proti liberální a národně cizí vládě bylo v drobném venkovském, řekněme rovno v selském lidu. Kazatelé byli rovněž malí kněží, vyšlí z jeho řad.

Bude na místě, když právě zde zdůrazníme postavení a poslání tehdejšího moravského kněžstva. I uvedené doklady přispívají k důkazu, že ono vedlo lid nábožensky i národně. Záměrně posilovalo v lidu protirakouského ducha, který byl živen Církvi nepřá-

Msgre Alexander Jevreinov, první biskup - Rus.

telskou stránkou liberálního režimu. Budilo u lidu a přímo žádalo národní uvědomělost, vlastenectví a katolictví, protože mu postavilo před oči veliké vzory svatého Cyrila a Metoděje, apoštolů slovanských. Tak současně z dvojího důvodu, náboženského a národního, budila se u lidu oposice proti Vídni. Hejtman správně upozorňuje na tento odpor a antipatii k vládě, která prý ještě poroste, jestli se nezakročí.

V Čechách bylo kněžstvo vytlačeno z vůdcovské úlohy, ježto více zdůrazňovalo národní stránku. Ale na Moravě bylo kněžstvo v prvé řadě náboženským vůdcem, bojovalo především za očistu víry a svobodu Církve. Nemohlo býti tedy vytlačeno ze svého vůd-

covství vlažnými nebo Církvi přímo nepřátelskými liberály. Při tom však stálo v čele i hnutí národně buditelského, neboť jako podmínku očisty víry a celého náboženského života postavilo cyrilometodějství, to jest živé vědomí příslušnosti ke slovanskému národu, jemuž přinesli sv. Cyril a Metod pravou katolickou víru a národní osvětu.

Konečně zaslouží povšimnutí kázání, v němž kazatel (Cigánek) břitce odsoudil Josefa II. proto, že svými překotnými reformami, hlavně rušením řádů a zabíráním jejich majetku, se neodpustitelně provinil na českém národu. S oblibou se tvrdívá, že kdekterý náš buditel byl nositelem osvícenství. (Srovnej na př. Pavlíkovy studie v Hlídce 1904, 236 nn, který dokonce tvrdí, že i obroda církevní je dílem kněží-josefinistů. Proti němu polemisuje dr. F. Cinek ve svém díle: „K národnímu probuzení moravského dorostu kněžského 1778—1870. V Olomouci 1934, str. 183, pozn. 5.) Jestliže to připustíme u některých kněží buditelů v době předbřeznové, po roku 1848 podkladem velmi živé národní agitace u kněží je myšlenka cyrilometodějská a nikoli josefinismus.[2]

*

Přítomné řádky jsou jedním z mála dokladů, jakým duchem se nesla kázání tehdejších kněží buditelů. Zaznamenáno z té doby po té stránce nemáme mnoho. Právě vylíčené neúmyslné zachycení několika promluv na Velehradě, napovídá však mnoho o formaci duší tehdejšího lidu. Nezapomínejme, že ani na Velehradě se neřeklo všechno, protože nesmělo. Byli pod dohledem. Ignác Vrba poznamenal, „že by měl mnoho, ba velmi mnoho co říci o utlačovaném slovanském národu, jmenovitě však o katolickém duchovenstvu, ale nesmí!" Přesto však, že kazatelé mluvili opatrně, neušli vyšetřování. Čtyři z nich byli obžalováni, ale nenašlo se nikoho, kdo by šel proti nim svědčit. Vždyť mluvili lidu z duše.

[2] Uveřejněnými dokumenty jsou také ověřena slova, jimiž velmi výstižně zachytil obsah velehradských oslav a zhodnotil jejich význam bystrý pozorovatel (zdá se, že laik) v tehdejším Našinci: „Z Velehradu. Drahý národ náš splácel po osm dní veliké dluhy svému apoštolu sv. Cyrilovi — na Velehradě. Byly to zároveň slavné hody. Nepřátelé **národa** našeho a církve **cyrilometodějské** doznávajíce dosah toho, co se na Velehradě dálo, vyjíždějí si proti Velehradu, chtíce pošpiniti známým způsobem zlato naší pravověrnosti a lesk diamantové národní probuzenosti Slovanův. Opět dán světu mohutný důkaz, seč jsme. Na vzdor tomu, že žně již započaly, hrnul se lid náš v nepřehledných zástupech a v nesčetném množství s rozjařenou tváří a v nevídané roztouženosti po osm dní na Velehrad a se zaslzeným zrakem vracel se z Velehradu u víře posilněn a v národním vědomí upevněn od sídla slovanských apoštolů domů. Na Velehradě obdivovali jsme odhodlanost knězův (!), přesvědčili se, že se v duchovenstvu duch cyrilometodějský od roku 1863 značně rozmnožil a utužil a že v arcidiecési olomoucké již jest pořídku takových knězů, kteří v odpadlickém josefinství si libují. Byly to radovánky, jež nám nemskutárská zloba závideti má mnohou příčinu. Na Velehradě slavil tentokráte národ náš zbožný své vzkříšení, obrodiv se duchem sv. Cyrila! Že se vše dálo pod ostrým dozorem vládních komisarův a pod ochranou četného četnictva, netřeba dokládati." (Našinec 1869 (I. r.), č. 34.)

Alexander Jevreinov, první biskup - Rus.[1]

Den 8. prosince 1936 zůstane pro katolíky byzantsko-slovanského obřadu význačným. V rozsáhlém kostele sv. Antonína poustevníka vedle papežské koleje Rusika v Římě byl vysvěcen na biskupa msgre Alex. **Jevreinov,** archimandrita a apoštolský protonotář ad instar, jmenovaný svatým Otcem titulárním biskupem pionijským a světicím biskupem pro byzantsko-slovanský obřad v Římě. Msgre Alex. Jevreinov je první rodem Rus, jemuž se dostalo v Církvi katolické vysoké cti biskupské.

Krásný kostel sv. Antonína, plný kouzla východní liturgie, byl více než jindy k této příležitosti vyzdoben. Jeho krásné ikony zářily ve světle lamp — pod rozsáhlou klenbou tísnily se zástupy kněží a bohoslovců různých kolejí jak východního tak západního ritu a mnoho věřících a ctitelů krásného obřadu východního. Mezi jinými účastníky bylo přítomno též šest biskupů, vesměs východního obřadu, a mnoho vysokých hodnostářů církevních i světských.

Slavné obřady svěcení, jež působily na přítomné hlubokým dojmem svou velkolepostí a východní pestrostí, začaly kolem 9. hodiny. Úřad světicího biskupa zastával titulární biskup lebedský a apoštolský visitátor pro byzantsko-slovanský obřad v Polsku msgr. Max. **Czarněckyj.** Spolusvětícími biskupy byli metropolita bejrutský Max. **Saigh** a biskup lungerský (Kalabrie v Italii) Jan **Mele.**

Světicí biskup, byv přijat kněžími a jáhny u vchodu kostela, odebral se do středu kostela a zde se za modliteb jáhnů oblékal. Mezitím přichází p. kardinál **Tisserant,** sekretář kongregace pro Východní církev, doprovázen dvěma podjáhny, a usedá na trůn po boku lodi. Když oblékání bylo skončeno a odzpívány hodinky, vycházejí ze „svatyně", oddělené od ostatního kostela velikým ikonostasem, spolusvětící biskupové a šest spolusloužících kněží a staví se kolem světicího biskupa. Nato přichází msgre Alexander Jevreinov, doprovázen rektorem kostela a Rusika P. de Regis T. J. a prvním jáhnem a skládá před světicím biskupem vyznání víry a předepsanou přísahu. Z celého jeho vzhledu a chování vyzařuje obdivuhodná prostota a skromnost. Jeho hlas se při čtení přísahy poněkud chvěje, ale jinak je silný a ukazuje, že přítomný sluha Boží je si vědom důležitosti slov, jež pronáší, a velikosti a tíže úřadu, jehož se mu zakrátko dostane.

A hned začíná mše sv. Celý velkolepý průvod ubírá se za zpěvu chóru k oltáři. Zde po zpěvu „Trisagios" (třikrát svatý) nastává vlastní obřad svěcení, celkem krátký. Msgre Jevreinov pokleká před světicího biskupa, který s modlitbou vkládá na jeho hlavu ruce a pak na šíji „omoforium" (druh našeho pallia) a knihu evangelií. Tím celý obřad svěcení je skončen. — Mše sv. pokračuje pak obvyklým způsobem. Po „Velkém vchodu" (asi našem obětování)

[1] Krátký referát o svěcení msgra A. Jevreinova obsažen byl již v 1. čísle našeho listu. P. r.

Svěcení msgra A. Jevreinova na biskupa v římském kostele sv. Antonína poustevníka.

světí nový biskup, sám před chvílí posvěcený, na kněze jáhna Alexandra **Koulíka.** Jáhen, doprovázen dvěma kněžími, obchází třikrát oltář a pak pokleká před nového biskupa, který na něj vkládá ruce, svolávaje naň Ducha sv., a obléká jej v kněžská roucha. Při tom táže se povzneseným hlasem okolostojících: „Axios — je hoden?" A chór třikrát zpěvem odpovídá: Axios — je hoden. (Zbytek z prvních dob Církve, kdy shromážděný lid zvoláním dosvědčoval, že přítomný čekatel kněžství je hoden úřadu, který měl při-

jmout.) Následuje pak Preface a Sanktus a hned nato proměňování. Slova proměňování pronášejí všichni biskupové a spolusloužící kněží řecky. Před sv. přijímáním světí nový biskup nového jáhna vkládáním rukou a odevzdáváním rouch. Zase se opakuje „Axios" jako při svěcení novokněze. Následuje sv. přijímání. Poslední modlitbu na způsob našich litanií, při níž stále se opakuje sborové: Hospodi, pomiluj (Pane, smiluj se), zpívá nový jáhen a děkovnou píseň (Te Deum) novokněz.

Bohoslužby jsou skončeny. Biskupové odkládají u oltáře zlatem se třpytící roucha a oblečeni v „mandias" a s biskupskou čepicí „kamilafkon" na hlavě odebírají se doprostřed kostela. Světící biskup po malé promluvě odevzdává novému pastýři biskupský kříž. Tento obrací se k novoknězi a novému jáhnu s několika slovy otcovského napomenutí a udílí pak první biskupské požehnání. V boční kapli přijímá pak hold věřících.

Po velkolepých obřadech byla pak v Rusiku na počest nového biskupa hostina, jíž se súčastnil i kardinál Tisserant a mnoho jiných význačných osobností. Odpoledne uspořádali bohoslovci Rusika na počest nového biskupa velmi zdařilou akademii, četně zastoupenou vznešenými hosty.

Křesťanský Východ.

RUSKO

Celková situace náboženství v SSSR v posledním roce. K situaci náboženství v SSSR v posledním roce možno uvésti, že nevykazuje podstatných změn. Sověty rozšířily po celém světě zprávy, že dovolily prodej vánočních stromků a podobné maličkosti, ale o podstatné změně v nazírání bolševiků na náboženství nelze vůbec mluviti. „Komunismus a náboženství jsou neslučitelny," tento výrok stále platí. V cizozemském tisku se sice psalo o některých ulehčeních pro věřící, ale z kompetentních míst se sděluje, že byly podniknuty u sovětské vlády kroky pro ulehčení osudu kněží v koncentračních táborech. Při podobných žádostech se mezi jiným poukazovalo na to, že se mluví o liberálnějším postupu sovětské vlády vůči náboženství. Na tyto žádosti se však odpovědi nedostalo. Kněží zůstali ve svém těžkém postavení i nadále. Dokonce v zatýkání věřících se pokračuje. V ničení chrámů se také pokračovalo. Dochází o tom hodně zpráv. V protináboženské propagandě se pokračuje ovšem v neztenčené míře.

Vánoce v Moskvě. Podle zpráv, které zaslali svým listům různí cizozemští zpravodajové v Moskvě, vánoce minuly tam zcela klidně. Žádných protináboženských demonstrací nebylo. Chrámy všude byly přeplněny a vůbec nebylo možno do nich se dostati. Mezi modlícími byla většina starších osob, ale bylo i hodně mladších, kteří se modlili také s upřímnou vírou. Sovětská vláda dovolila, aby na Nový rok směla se pořádati „jolka" (vánoční stromeček). Tohoto dovolení letos bylo hodně využito. Na mnohých místách se konaly velké slavnosti, a to i s podporou úřadů. Nával lidu všude byl tak velký, že se přihodilo hodně neštěstí. 9 dětí při tom přišlo o život a ještě větší počet přišel k úrazům. Vinu ovšem na tom nese lajdácká organisace slavností, jak to vždy bývá při věcech, kterých se súčastní sovětští pořadatelé. Novoroční slavnosti poskytly látku pro mnoho článků v sovětských novinách. Hodně se psalo o tom, proč se musí slaviti Nový rok, a děkovalo se Stalinovi, že to dovolil. Ale jak to vždy u bolševiků bývá, psalo se také i hodně nesmyslů. Tak časopis „Večerní Mosk-

va" přinesla k Novému roku článek, v kterém se tvrdilo, že v Německu „jolky" jsou zapovězeny Hitlerem a ve Španělsku gen. Franco. Z Anglie prý tvrdohlaví lordi vyhnali dědušku moroza (děduška moroz — děd mráz — je to asi totéž, co je u nás svatý Mikuláš, ale přichází na vánoce — u bolševiků teď na Nový rok). Ve Francii prý proti vánocům štve fašista plukovník De la Roque. Amerika prý také nemůže oslaviti pořádně Nový rok, jelikož tam celou zem ovládli gangsteři. Celkem opravdová oslava Nového roku podle „Večerní Moskvy" je možna pouze v SSSR a děd moroz, jolka a sváteční dárky jsou stálými obyvateli jen v sovětské zemi... V časopisu „Komsomolská Pravda" prof. B. Veisbrid, jako představitel staré generace, vysvětluje sovětské mládeži, že dědušky moroza a novoročního veselí vůbec nebylo ve starém Rusku. „V carském Rusku — píše učený soudruh Veisbrid — Nový rok se objevoval v podobě detektiva. Kdo chtěl slaviti Nový rok, musel ho slaviti v hospodě pod dohledem policie. I vánoční stromečky (jolky) také se pořádávaly jen pod dohledem policie. Pouze, když se objevil v SSSR vůdce národů, soudruh Stalin, je možno rozsvěcovati tisíce stromečků, aniž by se někdo obával detektivů a policie. Proto při novoroční slavnosti všude miliony lidí především vzpomněly na soudruha Stalina, na tvůrce našeho překrásného života." V pařížském časopisu „Poslednije Novosti" těmto článkům sovětských novin je věnována velká stať, v které autor s podivením se ptá, jak to přijde, že v sovětském tisku se objevují tak nesmyslné zprávy. O tom, co se děje v cizině, sovětský občan ovšem neví a může ještě uvěřiti tvrzením sovětského tisku, ale jistě sovětský občan si musí dobře pamatovati na to, co se dělo před dvěma lety v samotném SSSR... „Poslednije Novosti" by se nemusily diviti. Vždyť musí znáti, že bez lži u bolševiků nikdy se nic neobejde.

Nechce se jim vrátiti do „ráje". Velký rozruch v SSSR způsobila zpráva, že dva známí sovětští učenci, členi akademie věd, Ipatjev a Čičibanin, odmítli se navrátiti do SSSR ze studijní cesty v cizině. Oba učenci svorně prohlásili, že v cizině jsou lepší podmínky pro jejich práci, než v SSSR. Toto prohlášení vyvolalo v sovětech bouři odporu. Oba učenci byli okamžitě vyloučeni z akademie a zbaveni státního občanství SSSR. Syn jednoho z nich pak byl nucen veřejně prohlásiti, že se stydí za svého otce a že se ho zříká...

Naléhavý problém. Boj uvnitř komunistické strany v SSSR má řadu velmi nepříjemných následků ve všech oborech sovětského života. Bolševici vydávají již řadu let tak zvanou „velkou sovětskou encyklopedii", totiž sovětský naučný slovník. V tomto díle všechno muselo býti popsáno podle zásad a se stanoviska komunistické strany. Mezi autory jednotlivých statí ovšem nechyběly žádné význačné osobnosti komunistického života. Vydání naučného slovníku trvá delší dobu; dosud na příklad je udělána sotva polovička práce. Avšak sláva komunistických vůdců trvá krátkou dobu a mezi bývalými autory byli také ti, kteří před nedávnem byli popraveni na rozkaz Stalina a které teď v SSSR počítají za nejhorší zrádce. Vyvstal problém, je-li možno připustiti, aby v naučném sovětském slovníku, podle kterého se učí sovětská mládež, vyskytovaly se stati Trockého, Zinovjeva, Kameněva a ostatních bývalých vůdců... Rozhodlo se, že to není přípustno a teď bolševici stojí před úkolem, zkonfiskovati všechny závadné knihy a místo nich vydati nové. Nelze pochybovati však o tom, že dříve, než se to podaří udělati, poměry se změní znovu a bude nutno zase opravovati. Velká sovětská encyklopedie s takovou nikdy nebude dokončena.

Ze sovětského života. „Pravda" č. 349. píše: „V Kabakovsku žije 75 tisíc obyvatelů. Je tam velká kovoprůmyslová továrna, ve které pracuje 20 tisíc dělníků. Město je vždy zahaleno kouřem. Vysoké pece jsou poblíž města a jejich kouř otravuje vzduch. V městě není dobré pitné vody, ačkoliv poblíž města jsou prameny dobré vody, které všichni již dávno znají. Pouze městský sovět je dosud neobjevil. Jakmile začne pršeti, město se topí v blátě. Na 300 kilometrů celkové délky ulic pouze 15 kilometrů má chodníky. Na Lesničevské ulici chodníky nejsou spravovány od r. 1915. Na téže ulici jsou vykopány jámy pro telegrafní sloupy, sloupy však nepostavili, ale jámy zůstaly.

Uprostřed města jsou vyryty příkopy. Nač? Proč? Nikdo o tom neví. Z 10 kilometrů ulic, které je nutno vydláždit, je vydlážděn pouze jeden kilometr. Vůz záchranné stanice nemůže k vůli špatné cestě dojeti až do nemocnice a zůstává státi až tři kilometry od ní. V noci celé město stápí se ve tmě. Ze 70 ulic je osvětleno pouze 7, a jak osvětleno! Lucerna od lucerny půl kilometru. Nejlepší jídelnu v městě bylo nutno uzavříti pro nehygienický stav. Prádelen v městě není. Lázně mohou postačiti jen pro jednu dvacetinu všech obyvatelů města." — Podobný článek o městě V o l o g d a uveřejnila „Pravda" č. 7. r. 1937. A přes to, že sovětský tisk přináší hodně podobných zpráv, mluví se v tomtéž tisku o radostném a veselém životě v SSSR!... Koho tento tisk chce tak klamati?...

Rozprodané voňavky... Časopis „Trud" ze dne 6. I. popisuje ohromný zájem sovětského obyvatelstva o — voňavky. Prý před nedávnem začaly se prodávati voňavky, a to drahé, 50 rublů za malou lahvičku (sovětský rubl podle úředního sov. kursu asi 6 Kč). Počítalo se, že jejich zásoba stačí na několik měsíců, ale byly rozprodány za tři dny. Z toho časopis usuzuje, že životní poměry v SSSR se o hodně zlepšily. Avšak to svědčí spíše o tom, že určitá vrstva obyvatelstva, a to ta, která je u moci, dopřává si všeho, co se jen dá v sovětské zemi koupiti. Ostatní obyvatelé SSSR žijí ovšem ve zcela jiných poměrech.

Kongres bezbožníků. Německé noviny již dávno sdělovaly, že ústřední komitét Svazu bezbožníků rozhodl, že r. 1937 má se konati v Moskvě mezinárodní kongres bezbožníků a volnomyšlenkářů. Již byl prý organisován i přípravný komitét, který zahájil svou činnost. Počítá se s tím, že kongres navštíví asi 1500 delegátů ze 45 států. Na programu kongresu jsou tyto body: 1. Zřízení ústředního výboru pro protináboženskou propagandu. 2. Založení bezbožnické internacionály, kterou bude říditi Svaz bezbožníků (očividně sovětský). 3. Organisace systematické propagandy ve všech zemích. 4. Výměna názorů mezi vedoucími bezbožníky v jednotlivých zemích. 5. Přikázání finanční podpory bezbožnickým organisacím. Německé noviny sdělovaly, že tento kongres se má konati v únoru t. r., ale jiné světové noviny teď sdělují, že se to stane až na podzim.

Sovětské starosti s náboženstvím. Časopis „Pravda" ze dne 6. I. sděluje, že v Petrohradě při sčítání lidu, které se právě provádělo, občané se ptali, je-li pravdou, že každému, kdo se přihlásí k víře, budou dávati na pas zvláštní razítko? Tak lid vyjadřoval své obavy o to, nebude-li míti nějaké nepříjemnosti, když se přizná k víře. Jiní petrohradští občané vynalezli na otázku o náboženství takovou odpověď: Mám soucit s vírou. Konečně nějaký inženýr požádal, aby ho zapsali jako agnostika. Pak po úvaze sčítacích orgánů bylo uznáno, že agnostici jsou nevěřící. Časopis „Izvěstie" ze dne 6. I. také se zabývá otázkou náboženství při sčítání lidu a sděluje, že v Brjanském rajonu celé obce prohlásily, že jsou věřícími. Proto bylo nařízeno, aby se tato okolnost ověřila. Kolchozníci však stále tvrdili, že jsou pravoslavní, nikoliv Tataři. V Rusku totiž pod dojmem dějinných bojů s asijskými kmeny lid často nazýval všechny odpůrce křesťanské víry Tatary. I teď sovětští kolchozníci mínili totéž a nevěřícím říkali — Tataři. Avšak sovětské sčítací orgány věc rozluštily jinak. Prohlásily, že lid si plete pojmy a že místo slov „Jsme Rusové" říká „Jsme pravoslavní", totiž, že nikdo nechce se přihlásiti k víře, nýbrž jenom zdůrazniti svůj národnostní původ. Tak kolchozníci byli zapsáni do sčítacích archů jako nevěřící.

Levý francouzští spisovatelé jsou rozčarováni SSSR. Ze sovět. Ruska před nedávnem se vrátil francouzský spisovatel Roland D o r g e l e s. Je rozčarován a mluví o tom zcela otevřeně. Na ukázku sovětských poměrů uvádí mezi jiným, jak byl přítomen sovětskému soudu. V jednom případě žalovaný ukradl boty svému kamarádovi. Soudce se ho táže, proč to udělal, a žalovaný odpovídá: „Měl jsem jediné staré boty, do kterých mně tekla voda a kamarád měl dva páry pěkných bot, tak jsem mu jedny vzal." Soudce ho pak osvobodil. V jiném případě byl žalován dělník, že odcizil v továrně řemen. Opět soudce se ho tázal, proč to učinil a dělník odpověděl: „Potřeboval jsem pás a nemohl jsem nikde koupiti řemen, tak

jsem byl nucen ho vzíti v továrně." V tomto případě rozsudek soudce však zněl na 10 let těžkého žaláře. Proč takový nepoměr?!... V prvním případě šlo o soukromé vlastnictví, v druhém o socialistické, státní vlastnictví. A tím je vše vysvětleno. Francouzský spisovatel však nemohl pochopiti, jak možno nazývati dělnickým rájem režim, při kterém dělníkovi možno něco ukradnouti a pachateli se za to nic nestane, ale když dělník něco ukradne svému zaměstnavateli, státu, tak jest za to surově trestán. — Podobně jako Roland Dorgeles je rozčarován v sovětském životě i A. Gide. Také právě procestoval SSSR a teď říká, že nikde neviděl tak divného a bídného života... Vydal o tom i knihu.

Neklidné SSSR. Napětí v komunistických kruzích SSSR., vyvolané posledními popravami a zatýkáním, stále vzrůstá. Nejlepším důkazem toho jsou sebevraždy komunistů. Časopis „Znamja Rossiji" (Prapor Ruska) č. 11. t. r. sděluje o několika podobných případech. V Sevastopolu byl zavolán do místního GPU bývalý člen krimského krajského komitétu komunistické strany, soudr. Myšlakov. Nešel tam, ale raději spáchal sebevraždu. Smrt se mu zdála lepším východiskem, než vyšetřování v GPU. V Dněpropetrovsku spáchali sebevraždu komunisté Macelies a Groštěnko. Byli zatčeni jako trockisté a měli býti posláni do Moskvy. Proč se tolik báli zatčení GPU, vysvětluje zpráva v témže čísle časopisu „Znamja Rossiji" z Verchne-Uralsku. V tomto městě místní představenstvo GPU ztýralo 57 zatčených komunistů tak, že 9 z nich ihned zemřelo. Tato věc se stala známou i v moskevských komunistických kruzích a vyvolala tam prý velmi nepříznivý dojem. Další zpráva hlásí, že pouze v srpnu a září m. r. komise moskevské partkontroly (stranické kontroly) poslala do koncentračních táborů 632 členů strany pro opoziční náladu. V říjnu a listopadu zatčených a vyhoštěných bylo prý ještě více, ale podrobnějších zpráv o tom ještě nemáme. Podle skoupých novinových zpráv však víme, že je zatčeno mnoho vynikajících osob komunistického světa. Poslední zprávy hlásají, že v Moskvě GPU vyšetřuje rozsáhlé spiknutí mezi mladými komunisty. Jelikož toto spiknutí vyvolává špatný dojem, je rozhodnuto obviniti zatčené, že byli „fašisty" a stáli ve službách cizích mocností. Zatčení mezi cizinci je v přímé souvislosti se spiknutím v řadách mladých komunistů. Všeobecnou pozornost upoutala okolnost, že po prvé v dějinách SSSR nejvyšší velitel GPU (NKVD) byl odstraněn ze svého úřadu. Dosud všichni dřívější velitelé (Džeržinský, Menžinský) zastávali své funkce až do smrti. Odstraněný velitel GPU Jagoda byl prý odstraněn pro špatnou organisaci procesu Zinovjeva, Kameněva a jejich druhů. Uvedené zde zprávy jsou pouhým zlomkem všech zpráv o oposici vůči režimu v řadách samotných komunistů.

POLSKO

Pro naši mládež v Polsku. Předsednictvo pražské Akce „Našim na Volyni" a Krajanské péče o zahraničí hodlá do českých osad v Polsku a Jugoslavii vypraviti a svým nákladem vydržovati instruktory k zakládání a vedení čsl. katolických spolků. Doba pobytu nejméně půl roku. Prosíme zejména katolické učitele, kteří doposud nemají místa, i jiné schopné organisační pracovníky, laické katechety, pracovníky v SKM, aby si podali svoje žádosti s udáním podmínek na Sekretariát Akce „Našim na Volyni", Praha II., Ostrovní 7 a.

JUGOSLAVIE

České katolické misie v českých osadách na Banátě. Akce „Našim na Volyni" a Krajanské péče o zahraničí vyslala loni do Jugoslavie dp. JUC. Ant. Tichého na misie. Misionář navštívil Bělehrad, pak postupně Velké Středište, Belu Crkvu, Fabián, Kruščici, kde se konala velmi pěkná oslava svátku sv. Václava. Denně ráno i večer konal bohoslužby a kázání, za veliké účasti Čechoslováků. Navštívil též několikráte vyslanectví čsl. republiky, rozdal hodně českých knih a obrazů sv. Václava. Loučení s dp. misionářem dojalo krajany až k slzám a všude projevovali přání, míti stálého českého kněze, který by jim rozuměl. Dopisy našich krajanů z Jugoslavie svědčí o tom, jak dosud všichni krajané na dp. Tichého s velikou láskou vzpomínají.

Rozvoj čsl. katolického života v Jugoslavii. Rozšíření agendy Akce „Našim na Volyni" a Krajanské péče o zahraničí na Jugoslavii započal v českých osadách v Jugoslavii nový zájem o katolickou práci organisační a osvětovou. Zejména v osadách banátských, kde naši krajané mají české kostely v Kruščici, Velkém Středišti a Fabiáně založeny spolky mládeže a Katolické rady, a to hned po dvou misijních zájezdech p. majora dra Forsta, P. Hopka, J. Duška a P. Tichého. Také v osadách našich ve Slavonii probuzen byl zájem o katolické hnutí. Osada Jakšič založila Katolickou radu Čechů a Slováků, která již podniká úspěšné kroky pro zřízení čsl. školy. Po dohodě s Osvětovým a hospodářským odborem Čsl. Svazu v Jugoslavii, kdy katolické spolky včleněny byly do rámce Svazu a do výboru kooptováni tři zástupci katolíků, počíná se jevit ještě větší úspěch katolické národní práce. V těchto dnech byla v středisku našeho krajanstva v Jugoslavii v Daruvaru založena Národní katolická rada, která bude pracovat pro zavedení českých bohoslužeb v našich osadách. Předsedou této zvolen byl továrník Šefc, který pověřen byl vedením Akcí a Krajanskou péčí organisováním katolického lidu a mládeže. Jmenovaný zřizuje v Daruvaru Ústředí čsl. katolických spolků a na účely tohoto věnoval Kč 1000. Poslední dobou přihlásil se k práci dp. Salač, profesor ze Záhřebu, který vedle učitele Haldy a továrníka Šefce zastupuje české zájmy v Osvětovém odboru v Záhřebě. Dále nová aktivita jeví se v zájmu o katolický tisk, zejména o „Probuzení", „Neděli" a „Lidového hospodáře". Sekretariát Akce „Našim na Volyni" a Krajanské péče o zahraničí v Praze II., Ostrovní 7a zařizoval v těchto dnech zasílání 210 Probuzení, 42 Lid. hospodářů a takřka 100 Nedělí. Celá řada osad žádá o vyslání českého misionáře, o české katolické modlitební knihy, zpěvníky atd. V Domově čsl. zahraniční mládeže Praha I., Husova 20, který vydržuje Volyňská Akce, studuje nyní 9 chovanců z Jugoslavie. Prosíme naši katolickou veřejnost o pomoc jakoukoliv.

Katolický obzor.

Doma.

MORAVA

Diecésní Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje v Brně. Dekretem pana biskupa dr. Jos. Kupky v Brně byli funkcionáři ACM v Brně pro rok 1937 jmenováni: Jednatelem: P. Jan Odstrčil, katecheta v Brně-Husovicích. Pokladníkem: P. Karel Musil, OSB, farář v Rajhradě u Brna (místo zemř. pana opata P. Petra Hlobila, od 1. XII. 1936). Členy ÚACM výboru v Olomouci: Msgre dr. Kar. Skoupý, regent biskup. alumnátu v Brně, a za zemřelého pana opata P. Hlobila dp. P. Mat. Chládek, prof. nábož. v. v., assesor a bisk. rada v Brně. — Prolongace výsad Apoštolátu, sv. Stolicí udělených, na 10 let, „ad aliud decennium" ad normam decreti 20-3 1933 S. Paen. „Consilium suum", sdělená S. Congr. pro Eccla Orientali 4. 7. 1936 (7. 7. 1936) ad 1946 byla uveřejněna v Acta Cur. Ep. Brun. 1936, pg. 146. (et 1933 pg. 74-III.). — Diecésní ACM v Brně konal svoji schůzi, na níž byla podána výroční zpráva za rok 1936, v residenci biskupské v Brně 28. ledna 1937 o 11. hod. dop.

ČECHY

Unionistická idea v Praze. Svátek sv. Josafata, mučedníka unie, slaví řeckokatolíci 25. listopadu. To byla vhodná příležitost pro řeckokatolické aspiranty důstojnické duchovní školy v Karlíně, aby ukázali svoje poslání pro unionismus a zároveň seznámili pražské obecenstvo se svou rodnou podkarpatoruskou zemí. Za tím účelem uspořádali v paláci „Charitas" akademii kecti sv. Josafata, o které bylo referováno v 12. čísle minulého ročníku Apoštolátu. — Jubileum smrti sv. Metoda bylo oslaveno v Praze slavnostním svěcením soch sv. Cyrila a Metoděje, které daroval cyrilometodějské svatyni v Karlíně p. starosta MUDr.

Jaroslav Hanuš k uctění památky své zemřelé manželky. Sochy jsou uměleckým dílem sochaře Bř. Kavky, 4 m. veliké a ze dřeva vyřezané. Slavnostní posvěcení 6. prosince vykonal p. kardinál dr. Kašpar a při něm mu asistovali kněží-vojáci obou ritů z karlínské důstojnické duchovní školy s p. nadpor. Kiššem. Svěcení se súčastnily místní katolické spolky s prapory, občanské besedy, místní starosta dr. Hanuš, p. ředitel Českomoravské banky František Dubský, vicepresident obchodní komory Bukáček, ředitel zemské banky Filip, býv. ředitel reálky Pithardt, msgre Vladyka, čestný kanovník a vikář Procházka, farní duchovenstvo a veliké zástupy věřících. Po skončených obřadech pan kardinál vystoupil na kazatelnu a přítomným farníkům připomněl život jejich patronů.kostela. Pravil, že by bylo hanbou pro ně, kdyby neznali sv. Cyrila a Metoděje, kteří nám přinesli pravou víru, písmo svaté, kulturu a zachránili náš národ před osudem polabských Slovanů. Za toto dědictví máme být našim Otcům nesmírně vděční a svůj vděk nejlépe dokážeme tím, že nikdy více nezapřeme cyrilometodějskou víru jako mnozí u nás po převratě a nevydáme náš národ hrozícímu nebezpečí nevěry, které dnes zachvátilo Rusko a Španělsko. Potom hlaholila kostelem velehradská píseň „Bože, cos ráčil" a pan kardinál rozdával dětem obrázky a loučil se s věřícími a dětmi, které mu přednášely básničky při uvítání a na rozloučenou. Kostel sv. Cyrila a Metoděje v Karlíně je památnou slovanskou svatyní, která byla většinou pořízena ze sbírek všech Slovanů a slavnostně posvěcena v jubilejním roce 1863, když tomu bylo 1000 let od příchodu soluňských bratří na Moravu. V letošním jubileu smrti sv. Metoda byl ten kostel zas obohacen novými krásnými sochami na důkaz nehynoucí lásky k našim apoštolům. Kostel je opravdu uměleckým dílem slovanských mistrů Manesa, Maixnera atd. v čistě románském slohu a používá také vzácné výsady jen několika kostelů u nás, že v určité dni se tu slouží mše sv. v jazyku staroslovanském. Proto ho můžeme nazvati i jakýmsi „pražským" Velehradem. Uvážíme-li, že je to tak vzácná cyrilometodějská svatyně v hlavním městě republiky, o kterou se všichni Slované zasloužili, neměli by ani dnes na ni zapomínati. — Přátelé unionismu v Praze vzpomněli také zesnulých pracovníků svaté jednoty a v řeckokatolickém kostele sv. Klimenta byla za ně sloužena 13. prosince slavná panychida, zvláště za zemř. p. kardinála Sincero, sekretáře Východní kongregace v Římě. Smutečních obřadů se súčastnil p. kardinál dr. Kašpar, kterého u vchodu uvítal celebrant dp. farář Čisarik. Dále byli přítomni p. nuncius dr. Ritter, světící biskup pražský dr. Eltschkner, p. opat strahovský dr. Zavoral, p. opat Vykoukal, děkan bohoslovecké fakulty dr. Beneš, pluk. prelát msgre Kubáň, ppluk. Vymětal, p. kanovník dr. Švec a zástupci mnohých úřadů. Při obřadech zpíval pěvecký sbor akademiků ze spolku „Vozrožděnie" spolu s aspiranty důstojnické duchovní školy v Karlíně. Tyto zprávy nás opět přesvědčují, že idea unionistická nabývá stále většího ohlasu u nás a kdyby jen byla dobrá vůle a větší porozumění pro ni všude, tím spíše by dosáhla vytčeného cíle. J. K.

Z Domova čsl. zahraniční mládeže v Praze. Dne 13. ledna konala se v klubovně Domova čsl. zahraniční mládeže schůze Kuratoria za účasti dra Otakara Švece, p. majora dra Forsta, J. Duška, dra Karasa, plk. Říhy, inž. Vlasáka, arch. Pertlíka a všech členů schůze, která projednala veškeré záležitosti. Konstatováno bylo, že Domov plní řádně své poslání a že i do budoucna jest již částečně zajištěn.

Vánoční slavnost v Domově čsl. zahraniční mládeže v Praze. V září vánočního stromku viděli jsme čistou radost dětských očí, jež těšily se z četných dárečků štědrých dobrodinců, kteří nezapomněli na Domov čsl. zahraniční mládeže. Bylo to na Štědrý den, kdy ve starobylých zdech Clam-Gallasova paláce v Praze I. shromáždili se členové Kuratoria Domova čsl. zahraniční mládeže a chovanci Domova čsl. zahraniční mládeže ke krásné intimní slavnosti pod vánočním stromem. Mezi význačnými účastníky byl též p. kanovník dr. Švec, major duch. služby Th. Forst, arch. Pertlík a j. Tisk zastupoval dr. Svoboda. Vše řídil a obstaral J. Dušek, předseda Akce. Srdce všech přítomných byla dojata projevy díků našich malých zahraničních Čechoslováků, jimž pocho-

pení naší veřejnosti a zejména Spolku sv. Rafaela připravilo tento krásný Štědrý večer. Všichni chovanci Domova byli štědře obdarováni. Celková hodnota dárků byla více jak 3000 Kč. Zajisté, že přáním všech dobrých lidí jest, aby dobrodinci, jimž nevinné dětské duše denně na Všemohoucím vyprošují hojnost požehnání, nezapomínali na Domov čsl. zahraniční mládeže. Prosíme je proto co nejuctivěji, aby i v tomto novém roce nezapomínali na naše ušlechtilé snahy a podle možnosti tomuto dobrému dílu pomáhali.

Z činnosti Akce a Krajanské péče v Praze II., Ostrovní 7a. Veškerá činnost Sekretariátu soustřeďovala se posledního čtvrtletí kolem Domova čsl. zahraniční mládeže. Také všecka shromáždění byla věnována tomuto dílu. Svěcení a otevření Domova, uspořádání výstavy zabralo velmi mnoho času. Vyjma toho byla navázána čilá spojení s novými osadami v cizině a institucemi pracujícími pro zahraničí. Za poslední tři měsíce bylo v sekretariátě 58 návštěv, 511 tel. hovorů. Vypraveno bylo 6013 dopisů a tiskopisů. Přijato bylo 286 dopisů. — Kuratorium Domova čsl. zahraniční mládeže tvoří: Předseda major ThDr. K. Forst, místopředseda dr. Fr. Karas, tajemník J. Dušek, pokladník Fr. Smakot. Členové kuratoria: Dr. Otakar Švec, kanovník, zástupce Čsl. zahran. ústavu a Spolku sv. Rafaela, pluk. Č. Říha, odb. rada B. Knížek, mistr pokrývačský J. Pertlík a Milada Bílková.

Za hranicemi.

MAĎARSKO

Prelát dr. Štěpán Szantay-Széman, redaktor časopisu „Ecclesia Orientalis" v Miškolci v Maďarsku, obrací se na nás s prosbou, abychom v Apoštolátě upozornili, že příští 34. mezinárodní kongres eucharistický bude se konati r. 1938 od 26. do 29. května v Budapešti. Program rámcový je už nyní stanoven. Dne 23. května bude slavně uvítán papežský legát. Dne 26. května o svátku Nanebevstoupení Páně bude v 10 hod. dopoledne kongres slavnostně zahájen. O 16. hod. téhož dne budou míti všechny národnosti, které se kongresu súčastní, své národní schůze. O 19. hod. bude eucharistické procesí po lodích na Dunaji. Město a okolní kopce budou slavnostně osvětleny. Dne 27. května bude den dětí, společné sv. přijímání školní mládeže a prvokomunikantů. Přes den schůze a porady, večer hudební a umělecké produkce. Dne 28. května bude den žen. Večer od 19. do 22. hod. bude adorace mužů. Dne 29. května o 9. hod. slavná mše sv. a společné sv. přijímání. O 17. hod. zakončení kongresu. Odpros před velebnou Svátostí za urážky svátostnému Spasiteli v celém světě spáchané. Rozhlasem se k tomu projevu připojí různé národy. K eucharistickému kongresu budou připojeny 900. jubilejní oslavy sv. Štěpána, které začnou 30. května dopoledne mší sv. před parlamentem a procesím s relikvií sv. Štěpána městem. V Budapešti už dnes započalo pracovati kongresové přípravné komité, které otevřelo také sjezdovou kancelář. Pan prelát dr. Szantay-Széman nás v dopise ujišťuje, že při kongresu budapeštském bude v každém ohledu vyloučeno všechno, co by jakékoliv spory vyvolati mohlo neboť jde především o dílo svaté jednoty.

NĚMECKO

Unijní týden v Mnichově. Kolej sv. Ondřeje pro orientální misii v Mnichově uspořádala ve dnech oktávy modliteb za sjednocení křesťanstva (od 17. do 25. ledna 1937) v mnichovském kostele Theatinů unijní týden s večerními kázáními o sv. svátostech a jejich udělování na křesťanském Východě. Ke kázání byla vždy připojena večerní pobožnost v obřadu orientálním. Kazateli byli: jáhen H. Better o křtu sv., benediktin P. Tomáš Herman o sv. biřmování, premonstrát P. M. Dreier o sv. zpovědi, dómský kazatel Karel Nissl a P. Vlad. Andruškijev o Nejsv. svátosti, benediktin dr. H. Lang o svěcení kněžstva a dr. Ad. Ziegler o svátosti manželství. V neděli byla v kostele byzantsko-slovanská liturgie a večer přednáška o vánocích na Rusi s ruskými a ukrajinskými koledami. Poslední kázání měl pořadatel týdne benediktin

P. Chrysostom Baur o posledním pomazání. V pondělí o svátku obrácení sv. Pavla byla opět řecká liturgie a společné sv. přijímání za spojení křesťanstva u víře a uchránění světa před bolševismem a bezbožectvím. Unijní týden se velmi pěkně vydařil a zanechal v účastnících hluboký dojem.

Krajanské zahraničí.

Dopis krajanky z Brasilie.

Pochvalen buď Pan Ježíš Kristus!

Milý bratia a sestričky, dnes Vám píšem, že som obdržala od Vás knižky aj dopis. Pan Bôh zaplať. Ani neviete, ako ste nás potešili a všeci sme hovorili, jaký ste dobrý, že na nás nezabudnete a preto Vám z uprimného srdca čo najpeknejšie ďakujem.

Lutujem, že Vám nějsom hodna fotografiu teraz poslať. Pošlem ju poznějšie, lebo nemohli sme ísť do mesta, lebo to jest 20 km ďaleko a teraz aspoň tri mesiace pršalo. Cesty sú nekamenité a plné blata, tak že sme nemohli dalej ísť.

Cítala som o tom, že dp. P. Jáchym Procházka navštívil naše krajania v Argentině. Mala som z teho veľkú radosť a tiež já mám takú veľkú tužbu sluchať aspoň jeden ráz vo svojom živote slovenskú kázeň. Na sv. omšu chodíme, ale barz málo, bo to veľo daleko a málo kázni rozumieme, bo sa tu hovorí portugalsky. Spovedáme sa len tak ako známe, ale ďakujem Pánu Bohu, že aspoň dakedy môžeme na sv. omšu a pri oltáru prijímať nejsvätejšú Sviatosť oltárnú.

Mosím Vám tiež si trocha postěžovať, že sme mali v roku 1935 barz špatnú úrodu. Bola veľká suchota a teraz máme zase už tri mesiace déšť. Neviem, ako to letos bude. Všeci sa staráme, či sa počasí obrátí.

Ako náhle budeme moct Vám opatriť dajakú fotografiu, hneď Vám ju pošlem. Ešte jeden ráz Vás pozdravujem a ďakujem Vám vďačně, aby Vám Pán Bôh dal hodně zdravi za to, že na nás nezapomienate v tej cudzině.

So srdečným pozdravom Alžběta Staškovú.

Chřipce předejdeme, použijeme-li zavčas francovky Alpa. K vyplachování úst a ke kloktání přidáme malé množství Alpy do sklenice vody. Alpa desinfikuje sliznice dýchacích cest. — Masáže francovkou Alpa otužují a sílí tělo a činí organismus proti nákaze a nachlazení odolnějším. Zeptejme se lékaře.

P. Emilián Soukup:

Sborník kontroversí

Sbírka přednášek odpovídajících na časová hesla protináboženská. Neocenitelná příručka pro všechny katolíky, především pro řečníky, kteří tu mají vypracované přednášky ve spolcích a kázání apologetická. Vyšlo pět svazků, v nichž jsou zahrnuty všechny pochybnosti, útoky a námitky dnešní doby.

Cena úplného díla o 5 svazcích brož. Kč 65·—, váz. Kč 75·—.

Vydalo Lidové knihkupectví a nakladatelství, Olomouc, Masarykovo 11. Telefon číslo 1066.

KOSTELNÍ DLAŽBY, CHODNÍKOVÉ DLAŽBY, ŠLECHTĚNOU OMÍTKU „WIZOMIT“

jakož i veškeré druhy zboží betonářského a cihlářského dodá v nejlepším provedení a v zaručené jakosti

WIZUB,

cihelna a betonářský závod Jana Wilczka

ve Sl. Ostravě.

Posvátná místa československá

jsou vzácným darem lásky Boží i odkazem zbožnosti našich předků. Avšak přes všechen technický rozvoj dopravy málo je sami známe. Proto tím vděčněji přijmeme **nově vydání útržkového kalendáře z Matice cyrilometodějské na r. 1937,** jenž je věnován českoslov. poutním místům. Každému poutnímu místu jest věnován nejméně jeden týdenní list, text seznamuje čtenáře s dějinami a milostnými poklady poutního místa a vhodný obrázek doplňuje slovo, aby čtenář měl co nejdokonalejší představu. Nová úprava Papicova útržkového kalendáře jen rozmnoží řady věrných a nadšených přátel.

Týdenní kalendář poutních míst na r. 1937

vydává Matice cyrilometodějská, Olomouc, Wilsonovo nám. 16.

Stojí 10 Kč i s poštovným. Přihlaste se ještě dnes o svůj výtisk.

POMNÍKY * HROBKY

Práce naše se líbí,
poněvadž je vkusná,
čistě provedená
a z nejlepšího materiálu.

Proto ji vřele
každému doporučujeme!

POLÁŠEK a URBAN,

velkozávod kamenický PŘEROV. Telefon 325.

Nákaze chřipkou

podlehne vždy méně otužilý organismus. Otužujme proto soustavně své tělo masážemi.

Chřipce zabráníme

francovkou

ALPA

Řádnou desinfekcí úst, nosních dutin a dýchacích ústrojí čelíme také nákaze. Kloktejme a vyplachujme ústa zředěnou Alpou. Vdechování nezředěné Alpy má blahodárný účinek. Desinfikujme vzduch rozprašováním Alpy v obývacích místnostech!

Poraďme se s lékařem!

drobné a informační prospekty na požádání zdarma zasílá Ústředí katolického studentstva čsl. Praha III., Strakova akademie. Telefon 651—60.

Literatura.

Katolické kostely a kaple v Olomouci je nadepsána úhledná knížka, kterou vydal o vánocích msgre František Bolek, farář u sv. Michala. Zajímavý tento spis obsahuje stručné dějiny i poutavý popis a umělecké hodnocení všech katolických kostelů a kaplí ve Velkém Olomouci, a je opravdovým požitkem projíti s touto knížkou jako průvodcem památné olomoucké svatyně. Část dějinná má tím větší cenu, že k ní bylo použito jako pramenů nejen dosud vydaných knih a článků uveřejněných v rozličných časopisech, ale též farních a klášterních kronik, veřejnosti málo přístupných. Vzácné toto dílo bylo zpestřeno 53 pěknými obrázky a doplněno popisem kostela na Svatém Kopečku a pořadem bohoslužeb ve vnitřním městě. Knížku tuto, o jejíž opravdu pěknou úpravu se postaraly Lidové závody tiskařské a nakladatelské v Olomouci, doporučujeme vřele každému, kdo chce poznati Olomouc po stránce umělecké a náboženské. Cena 10 Kč za nevázaný a 19 Kč za výtisk vázaný v původní plátěné vazbě, činí ji každému přístupnou. V generální komisi má Lidové knihkupectví a nakladatelství v Olomouci, Masarykovo náměstí č. 11.

„Podivuhodný je Bůh ve svých svatých." Jsou svatí, kteří za celý pozemský život svůj nevykonali ani jediného zázraku, a jsou svatí, jejichž život je téměř nepřetržitou řadou zázračných událostí. K těmto posledním patří P. Pavel van Moll, veliký divotvůrce devatenáctého století v Belgii. Smrtí jeho však nezanikla jeho divotvorná činnost, ale ještě více vzrostla podle jeho předpovědi: „Žádejte ode mne, cokoli chcete, já vám to opatřím; a až budu jednou v nebi, nepřestávejte mne prositi. Tu budu míti dosti času o vás se starati a moje moc bude ještě větší." Poněvadž známost o tomto osvědčeném pomocníku naší doby byla dosud omezena, u nás na poměrně malý kruh jeho ctitelů, vykonal Exerciční dům v Hlučíně jistě záslužný a časový skutek, když stručný nástin jeho divuplné působnosti z pera P. J. B. Farky zařadil do své sbírky „Životem" pod číslem 262. za 50 hal.

Jest mnoho věřících, kteří vedou ve světě podle svého mínění život zbožný a mnoho pobožností konají, ale při tom zůstává jejich náboženský život mělký a povrchní. A jsou duše, kterým jejich různé povinnosti a práce nedovolují mnoho času věnovati modlitbě a přece jsou tak proniknuti zásadami svaté víry a vědomím přítomnosti Boží, že celé denní dílo jejich je posvěceno a záslužno. Jak vysvětliti tento rozdíl? Cvičbou nebo opomíjením rozjímání. Křesťan, který pravidelně rozjímá, má v duši světlo a teplo, to jest, je osvěcován světlem víry a rozehříván teplem svaté lásky Boží. Pravá křesťanská zbožnost se rozvíjí a prohlubuje rozjímáním, nedostatkem rozjímání stává se náboženský život křesťana plytkým a mělkým a jeho činnost navenek, třeba velmi okázalá, jalovou a bez valného užitku. Aby známost a praktická cvičba tohoto tak nezbytného prostředku pravé křesťanské zbožnosti vnikala do širších vrstev křesťanského lidu, vydal Exerciční dům v Hlučíně ve sbírce „Životem" pod číslem 263. praktický návod k rozjímání (za 50 hal.), jejž přátele pravé zbožnosti jistě s radostí přivítají.

Nepřátelé našeho národa rozšiřují o nás ve světě zprávy, jako bychom byli státem skoro bolševickým. Proto musíme býti vděčni našim arcipastýřům, že ve společném pastýřském listě varují křesťanský lid před bezbožným komunismem, ale zároveň ukazují cestu, kterou dospějeme k obnovení hospodářského řádu. Exerciční dům v Hlučíně vydal ve sbírce „Životem" pod č. 264. na výslovné přání Jeho Eminence pana kardinála pražského tento tak důležitý a časový pastýřský list, opatřený pro lepší přehled nadpisy pro jednotlivé části. Poněvadž se vyskytla otázka, zda bychom aspoň v hospodářských věcech mohli se spojiti s komunisty, připojena jest výborná stať dra Silv. Braita O. P., osvětlující tento problém.

Redakce a administrace Apoštolátu: Olomouc, Wilsonovo nám. 16/II.

Redaktor: František Jemelka, tajemník ÚACM.

Roční předplatné 12 Kč, pro Ameriku 1·5 dolaru. Časopis vychází měsičně.

OBSAH:

Rozjímání o horlivosti apoštolské . 65
Jindy a nyní 68
Na okraj prvního sjezdu pravoslavných theologů v Athénách . . 71
Z náboženského života v sovětském Rusku 74
Historie kulturního snažení v Maďarpotoku 76
Nejstarší vysoká škola moravská, dědička university olomoucké, je a zůstane cyrilometodějskou . 78
Svatý Otec a sovětské Rusko . . 81
Činnost brněnskéko „Apoštolátu jednoty" za rok 1936 82
Náš zájezd mezi Čechy na Volyni . 84
Křesťanský Východ 86
Katolický obzor 90

Zahraniční misie. Rev. Aug. Vojáček, Chicago, Illinois, USA, 272 Kč; Rev. F. J. Pokluda, Rowena Texas, USA, 256.50 Kč; Rev. J. C. Kunc. East Bernard, Texas, USA, 370.50 Kč. „Pán Bůh zaplať."

Knihy, známky, staniol, darovali: Žáci obecné třídy Macharovy školy v Olomouci; farní úřad, Senice na Hané; sl. M. Svozilová, Olomouc. „Pán Bůh zaplať."

Prosíme p. t. čtenáře, kteří mají starší ročníky našeho časopisu (zvláště z roku 1912, 1917, 1918 a 1921) a je mohli postrádati, by nám je laskavě darovali. Předem „Pán Bůh zaplať".

Administrace.

Členské příspěvky: Mariánská družina, Sv. Kopeček, 30 Kč; ctih. bohoslovci, Olomouc, 70.50 Kč; nejmenovaný z Kroměříže, 3.60 Kč; Štefan Zournay, Prešov, 10 Kč; odbor Apoštolátu sv. C. a M. v Přerově, 60 Kč; J. Nevrlý z Dubčan (jako dar), 100 Kč. — Farní úřady: z farnosti křelovské (p. Kuchař), 160 Kč; Olomouc-Klášterní Hradisko, 170 Kč; Papežská kolej, Velehrad celkově 214.40 Kč na tyto adresy (M. Málek, St. Břeclav, 12 Kč; farní úřad: Bučovice, 86.40 Kč; Lovčice, 47 Kč; V. Kadečka, Praha-Nusle, 12 Kč; Fr. Trávníčková, Jaroměřice u Jevíčka, 30 Kč; Fr. Lžičař, Praha-Bubeneč, 15 Kč; Fr. Marek, farář, Tvrdonice, 12 Kč); Předmostí u Přerova, 525 Kč. — Vldp.: Jan Minář, katecheta, Mor. Ostrava-Vítkovice, 30 Kč; K. Strouhal, Kroměříž, 4.40 Kč; Josef Kubík, kooperátor, Těšetice, 8 Kč. „Pán Bůh zaplať."

* * *

Exercicie ve Stojanově na Velehradě konají 21.—25. března veřejní pracovníci, 30. dubna až 4. května úřednice a dívky z měst, 15.—19. května obchodníci, 7.—11. června terciářky, 14.—18. června mariánské sodálky a dívky z měst. Poplatek za ubytování 50 Kč. Přihlášky zasílejte aspoň 3 dny před započetím exercicií Papežské koleji T. J. na Velehradě.

APOŠTOLÁT

sv. Cyrila a Metoda pod ochranou bl. Panny Marie.

Ročník XXVIII. Březen 1937. Číslo 3.

Rozjímání o horlivosti apoštolské.

P. Antonín Prešeren T. J., asistent slovanských provincií v Římě.

Po tvrdé práci celodenní, po studiích, poradách, přednáškách . . . hle, Učitel nás volá, abychom si jako apoštolé kdysi znavení svými apoštolskými pracemi na klidném místě s Ním odpočinuli . . . S pevnou vírou, neochvějnou důvěrou, vroucí láskou tažme se Mistra: „Pane, co chceš, abychom učinili? Mluv, Pane, vždyť naslouchají Tvojí sluhové!"

Mistr mluví: „Pozdvihněte očí svých a podívejte se na krajiny, že jsou již bílé ke žním." (Jan 4, 35.) Pohleďte na nesmírné kraje, více než sto milionů oveček, jež nejsou z mého ovčince, a co si více přeji, než „abych byl jeden ovčinec a jeden pastýř?" Náš Mistr pod závojem svátostným skryt „obětuje Otci prosby s mocným hlasem a slzami: aby všichni jedno byli".

Ejhle, Pane, tu jsme, které jsi vyvolil a vyslal, abychom šli a plody přinesli, stojíme před Tebou, jediné žádajíce, aby se největší přání Tvého srdce splnilo, aby všichni jedno byli, a prosíme Tebe, který jsi cesta, pravda a život, abys nás naučil, *jak máme spolupracovati na jednotě církví.* Co chceš, abychom, Pane, učinili? Hle, naslouchají Tvojí sluhové.

Příklad Pána Ježíše Krista.

1. Jako základ veškeré práce pro sjednocení církví ať je v srdcích našich opravdová horlivost pro spásu duší.

Jako v životě přirozeném nikdo nevykoná nějaké dílo, když nebyl unášen touhou, vykonati ono dílo, touhou, která má svůj základ v přirozené lásce, tak i nadpřirozené dílo, spasiti duše, vyžaduje horlivost o spásu, nebo mohutnou touhu, kterážto horlivost musí míti svůj základ v nadpřirozené lásce k bližnímu, ba tato horlivost není ničím jiným než jakýs vyšší stupeň lásky k duším, jejíž pak posledním zdrojem je Tvá láska, Pane, podle oněch slov Apoštolových: „Kristova láska nás nutká" — —

Vskutku, kdo Tebe, Pane, miluje, musí milovati i duše, pro které jsi duši svou položil, a „sebe sama zmařil, přijav způsobu služebníka tím, že podobným se stal lidem a ve vnějším zjevu svém byl shledán jako člověk" (Fil. 2, 7), který jsi přišel na svět jako Spasitel, aby všichni byli spaseni. Ve svém vlastním životě jsi nám, ó Pane, uká-

zal, co je horlivost o duše, a jak se má uplatňovati. A o to Tě, Mistře náš, prosíme, aby jsi nás tomu naučil v těchto dnech.

2. *Horlivost o spásu duší.* Toť velká touha, silná a vytrvalá touha pomáhati bližnímu ve spáse duše; aby se však taková touha mohla nazvati horlivostí o duše, musí býti veskrz, zcela činnou, jako oheň, který nikdy nemá dosti, nýbrž touží, aby co nejvíce duší, ba všechny duše získal Kristu, aby ve spojení s Kristem a v jeho ovčinci nalezly štěstí a pokoj, jehož svět dáti nemůže, avšak Ty, Pane, jediné dáti chceš, můžeš a si velmi přeješ.

3. Zakládá se tato horlivost v lásce k bližnímu, kterou jsme nabádáni, abychom mu sjednali největší všech dober, spásu duše, věčné blaho, jež popisuje Apoštol, byv do třetího nebe pozvednut: „Čeho oko nevidělo, ani ucho neslyšelo, ani na srdce lidské nevstoupilo (jest to), co Bůh připravil těm, kteří ho milují" (1 Kr., 2, 9) a aby bylo od něho odvráceno největší zlo ze všeho zla: „Neboť co prospěje člověku, byť celý svět získal, život věčný ztratil? Aneb jakou dá člověk výměnu za věčný život svůj?" (Mat. 16, 26.)

4. Poslední pohnutkou této horlivosti jest však láska k Bohu předobrému a všemohoucímu. Vždyť tato horlivost se snaží prokázati Bohu nejvyšší zevní dobro v řádě nadpřirozeném: slávu v duších, jež Bohu vzdávají úctu, chválu a službu, jej milují z celého srdce a ze všech svých sil a tak se stávají obrazem Boží dobroty.

5. Pročež, ó Pane, který jsi jediný bez výjimky Otci se zalíbil, celý jsi se vydal pro záchranu duší. V životě Tvém spatřujeme velkou cenu, kterou jsi splatil za duše, a podle této nesmírné ceny života Tvého poznáváme velkou cenu duší.

Na věčnosti, v úradcích nejsv. Trojice bylo stanoveno: „Učiňme člověka podle obrazu svého..." a opět od věků bylo stanoveno „spasme člověka", avšak jakým způsobem? Koho pošlu? Kdo půjde? „Ejhle, zde jsem, vyšli mne," řekl jsi Ty, ó Pane, v neskonalé své lásce; „miloval mne a sebe sama vydal za mne" (Gal. 2, 20).

A jakým způsobem byl tento úradek neskonalého, nesmírného milosrdenství Božího uskutečněn a proveden, milosrdenství, jež převyšuje veškerá díla Boží? Mohl jsi, ó Pane, jako všemohoucí Bůh spasiti svět jedinou kapkou své krve, ba co pravím, pokynem své vůle, a přece jsi nastoupil tak tvrdou cestu pokoření, prací, bolestí, tak, abys byl nám ve všem podoben mimo hřích, aby nás nejen spasil, nýbrž abys nám svým příkladem i cestu k nebi ukázal. Kdož může pochopiti tuto neskonalou lásku, mohl pochopiti, která jest šířka a délka i výše a hloubka lásky Kristovy — vskutku miloval jsi nás a vydal jsi se za nás...

6. Hle, leží v jesličkách. Pán všemohoucí chud, abychom se stali bohati skrze jeho chudobu, pokořil sebe sama, stav se poslušným až k smrti; „proto vcházeje na svět praví: „Obětí (krvavých) ani darů jsi nechtěl, ale tělo připravil jsi mi; oběti zápalné a záhřišné nelíbily se tobě. Tu jsem řekl: Hle, přicházím, (jakož) v závitku knihy psáno jest o mně, abych vykonal vůli Tvou, Bože." (Žid. 10, 5—7.) Opravdu miloval mne a vydal sebe za mne." — —

Skrytý život v Nazaretě — život tvrdé práce, chudoby. Veřejný život se všemi pracemi, únavami, pronásledováním, potížemi, hladem, žízní. Vskutku „miloval mne a vydal sebe za mne!" Na kříži rozkázal srdce své otevříti kopím, aby i poslední kapku krve své vycediti mohl za nás, vskutku miloval mne a sebe sama vydal za mne . . . A tu v nejsv. Svátosti oltářní zůstává s námi na věky a stává se pokrmem duší našich, opravdu miloval mne . . . Jak krásně mluví sv. Řehoř: „Přicházeje totiž ke svému dílu vykoupení našeho, učinil, abych tak řekl, několik skoků. Chcete, nejmilejší bratří, poznati jeho vlastní skoky? S nebe sestoupil do lůna, z lůna přišel do jeslí, z jeslí přišel na kříž, s kříže přišel do hrobu, z hrobu se vrátil do nebe. Hle, aby nás přiměl k tomu, abychom za ním běželi, učinila pro nás několik skoků v těle a zjevená Pravda? poněvadž zajásal jako obr, rozbíhaje se na cestu, abychom my mu řekli z celého srdce: Přitáhni nás, za Tebou poběžíme po vůni tvých mastí (Homilie 29).

Zajisté, nejdražší bratří, musíme běžeti za svým Mistrem, u velké vroucí horlivosti o spásu duší mimo ovčinec Kristův, modlíce se, pracujíce, zcela se obětujíce.

Pane Ježíši, rozjímajíce o Tvé nesmírné horlivosti, prosíme Tě, roznět i v našich srdcích pravou lásku k duším! Dej nám duše — ostatní si vezmi!

Příklad sv. Cyrila a Metoděje.

1. Kristova láska nutká nás, volá prvý a největší z Tvých apoštolů, sv. Pavel, který hořel jako zářivá svítilna, jako oheň nikdy neodpočívající, který všechno všechněm se stal, aby všechny pro Tebe, Kriste Pane, získal. Kristova láska nutká nás, volají k nám v této velebné basilice apoštolové naši sv. Cyril a Metoděj. Následujte nás, jako my jsme následovali Krista! Opravdu naši apoštolé následovali Krista Pána a tak se stali vhodným nástrojem v rukou Božích ke spáse národů slovanských.

2. Ty, ó Pane, jsi od mládí připravoval jejich duše, aby se v nich roznítila láska k Tobě a k bližnímu. Ty, ó Pane, jsi rozžehl v jejich srdcích horlivost o duše tak, že věrně následovali Tvých vnuknutí a tak pozvolna růsti mohli věkem, moudrostí a milostí před Tebou i před lidmi.

Konstantin, nadán byv nejbystřejším důmyslem, již od útlého věku si zvolil moudrost Boží, Tebe, který jsi moudrostí věčnou, aby jej řídil na životní cestě. Nejkrásnější a nejrozkošnější život na císařském dvoru se naň usmívá, otevřena mu cesta k nejvyšším hodnostem a poctám, přece však zvolil pravou moudrost, utíká před poctami, bohatstvím jen, aby Tobě jediné sloužil a duše Tobě získal. V modlitbách, rozjímáních, studiích roznítil jsi Ty, ó Pane, v srdci Konstantinově onen oheň, velkou horlivost, kterými pak později největší dílo vykonal, překlad svatých knih do řeči slovanské a uznání nejvyšší vrchnosti pro slovanskou řeč v posv. liturgii.

Metoděj nadán byv velkými vlohami pro správu jinou cestou byl od Tebe, ó Pane, řízen, aby se připravoval k velkému onomu dílu,

aby zařídil hierarchii v krajích slovanských. I on věrně následuje Tvých vnuknutí, zvolil si knížectví v jedné krajině slovanské tak, aby se naučil řeči a zvyku a poznal lid slovanský a tím aby byl roznícen v srdci jeho oheň, apoštolská horlivost k národům slovanským, kteří dotud seděli v temnotách a ve stínu smrti. Později veden byv Duchem Tvým, ó Pane, opustil knížectví a odešel do samoty, kde se oddával modlitbě a zbožným cvičením a tak se připravoval na Tvé velké povolání . . .

Vskutku nevyzpytatelné jsou cesty Páně, a kdož pozná smysl jejich?

Prvé povolání Páně na žně a takřka k první zkoušce apoštolské horlivosti u Chasarů, přineslo nejlepší ovoce a připravilo pole pro jiné pracovníky apoštolské: naše apoštoly vyšší úkoly očekávaly.

Konstantin a Metoděj vrátivši se z apoštolské výpravy a radostně nesouce své snopky, co učinili? Byli vedeni Duchem do samoty, odebrali se do samoty hory Olympu v Bythinii, aby před velkým povoláním Páně ještě více se připravili modlitbami a rozjímáními.

A povolal jsi je, ó Pane, aby se vydali na dalekou cestu k velmi vzdáleným národům slovanským, aby opustili svůj domov, vlast, řeč, svou drahou matku: odpověděli jako hvězdy: hle, tu jsme! Všechno opustili jako opravdoví apoštolové řkouce: dej nám duše — ostatní si vezmi!

A my? Pane Ježíši Kriste, stojíme před Tebou, rozjímajíce o našich velkých apoštolech, vidíme sto milionů oveček bloudících bez pastýře na poušti . . . a co činíme? Srdce naše zůstává studeným, hledáme spíše sebe, naše pohodlí, naše modlitby jsou vlažné, jsme plni starostí o své malé potřeby, oběti jsou malé, nepatrné, skrovné . . .

Ó Pane Ježíši, rozžehni též v srdcích našich lásku k Sobě a k duším, pro které jsi všechno obětoval, dej i nám onu apoštolskou horlivost, která v srdci Tvém bez ustání hořela a srdce našich apoštolů rozohňovala! Rozvěť smyslům světlo — vylij lásku v srdce!

Jindy a nyní.

Dr. František Karas.

Auto se zastavilo před příjezdem do Končanice u řeky Ilovy, která tvořila hranice někdejšího Chorvátska a Slavonie.

Díváme se po kraji, který byl kdysi tak zvanou vojenskou hranicí (Militätgrenze) a podléhal až dalekému Temešváru.

Kam oko, sytící se všemi odstíny zeleně, dohlédne, všude až k modravým horám na obzoru a ještě za nimi pracovaly před desítkami let tvrdé a mozolné dlaně dobrovolných vystěhovalců z české krve. Celé okolí Daruvaru, místa se železitými prameny, a dále na severozápad kraj Bjelovarský vzdělají Čechové, kteří sem přišli skoro s holýma rukama. Zaujali vylidněné osady i se starými, nezdravými chatrčemi a po léta se probíjeli mezi pěti nebo desíti zbylými

Prešovský biskup msgre Pavel Gojdič na velehradském kongresu, potkavši se s malým světoobčánkem.

charvátskými či srbskými rodinami, majíce za sousedy též rodiny maďarské a nezbytné židovské krčmáře, bez nichž si nelze mysliti žádný kraj na východ nebo jihovýchod od řeky Moravy, pyšné Vídně a velebných Alp.

Můžeme s hrdostí tvrditi, že mnohé krajiny, obývané Jihoslovany, přivedli ke kultuře chudí a nuzní synové našeho národa, jejichž děti zápasily před nedávnem a zápasí místy dosud o své národní bytí a nebytí.

A zní to skoro neuvěřitelně, když čteme nebo slyšíme, že se těmto

zasloužilým pracovníkům a vzdělavatelům úrodné, ale divoké půdy nedostalo nejmenšího uznání. Nikdo o ně nepečoval ani hmotně ani duševně. Byli ponecháni po každé stránce sami sobě.

Dosvědčí nám to historie kulturního snažení v rozsáhlých Končenicích (Jihoslované říkají: v Končanici), kde třetí generace národu pomalu umírala a byla by za nového bratrského státu své češství ztratila, nebýti úmorného a houževnatého úsilí buditelského.

Jak také mohlo býti jinak, když po celé desítky let nebylo v místě řádné školy. První přistěhovalci v letech třicátých až padesátých neměli za perného boje o kus chleba kdy, aby myslili na vyučování svých dětí. Až snad kolem roku 1860 scházeli se ve škole hoši, které učil podle tehdejšího zvyku vysloužilý voják. Pro děvčata vzdělání nebylo, ta nepotřebovala umět číst a psát, nýbrž jen kopat, vařit, prát a pečovat o děti. Tento názor se dlouho udržoval, a to tím více, že mládež ve školních lavicích mnoho nepochytila. Učitelé, zanedbávajíce své povolání a dávajíce přednost vínu, působili na lid přímo opačně.

Není tedy divu, že potomci pilných a nezdolných kolonistů pomalu upadali, ztrácejíce z mysli obraz svých pečlivých rodičů. Poměry hmotné se čím dál tím více lepšily od stavby silnice roku 1880, ale o české škole nebo spolku nebylo ani zdání, takže se náš lid v jinojazyčném okolí ponenáhlu odnárodňoval, nebo si sice udržoval mateřskou řeč, promísenou četnými srbocharvátskými výrazy, ale ztrácel národní vědomí.

Až do světové války mezi ně nikdo nezavítal, aby je přednáškami poučil a utvrdil v starých dobrých českých zvycích. Po vojně navštívil Končenice ze staré vlasti dr. Jan Auerhan a po něm už jde pomaloučku řetěz apoštolů z řad inteligence, která budí náš lid osvětově. V okresu byla založena Československá banka (roku 1921) a snahy našich pracovníků se nesly tím směrem, aby byl náš lid připoutná k soudržnosti především po stránce hospodářské.

Započatý úkol byl pro politické a jiné překážky nad síly. Těžko se kráčí k pokroku, když je obyvatelstvo málo přístupné, po desítky let národně i hmotně zanedbané, nesvorné a místy oddané pití.

Otcové před 35 roky byli svornější. Založili si v Končenicích hospodářské družstvo (Prva Hrvatska seljačka zadruga), první takový spolek v Chorvatsku a Slavonii. A když po světové válce jali se osvětoví pracovníci ze Záhřebu nebo Daruvaru hlásati podobné myšlenky, vyštvali je Končeničtí kamením. To však neodstrašilo; pevná vůle a svorný duch činí divy. Konaly se přednášky, začaly se půjčovati české knihy a hráti divadla. Kolik to bylo řeči o zbytečnosti československé doplňovací školy, založené roku 1929. Kolik se napřesvědčoval učitel Pavlík, vyslaný z ČSR, a jeho nynější paní, končenická rodačka, která pomáhala probouzeti tuto význačnou naši osadu a roztloukati neobyčejně tvrdý oříšek v naší krajanské zahradě.

Od roku 1931 je v Končenicích při státní škole zvláštní československé oddělení s českou vyučovací řečí a na něm působí české síly

jihoslovanské státní příslušnosti. Jen třetina našich dětí je účastna výchovy podle zásad vznešeného Jana Amosa, ostatní chodí do oddělení se státním vyučovacím jazykem. Pro národní práci znamenají v této osadě mnoho nynější učitelky Marie Svobodová a Marie Grundová, tiché a skromné dívky, chápající hluboce své poslání, které učí v neuvědomělém prostředí trpělivosti a káže nepovolovati.

Velké dílo vykonala od roku 1932 Československá beseda s čilým a prozíravým předsedou Josefem Heřmanem v čele. Jeho zásluhou a z jeho podnětu přišlo do staré vlasti na učení už asi 80 hochů z Končanice. Tímto způsobem se snad vychová nové pokolení, věrné jihoslovanskému státu, ale zároveň též českému národu. Bylo by štěstím, kdyby si „Končeňáci" brali z Čech také nevěsty, neboť stálými sňatky mezi sebou se náš lid degeneruje. Zde jsme u jednoho zla, k němuž se druží ještě dělení majetku a pití noje, které je vrcholem všeho neštěstí.

Besedu čeká nejen důležitý úkol národního obrození, ale též hospodářského povznesení. Mléčné výrobky našich hospodyň, které byly kdysi tak vyhledávány, upadají. Jejich tvaroh a máslo se pomalu nevyrovná zboží selek charvátských. Bude též nutno zlomiti nezdravou konservativnost v hospodaření, jevíce se na příklad v tom, že krajané pěstují stále staré druhy obilí a kukuřici, avšak zapomínají na vysoce důležité průmyslové rostliny: soju, slunečnici a pomalu pronikající řepku.

Vedle Československé besedy, která má čítárnu a tři kroužky (divadelní, hudební a pěvecký), působí v obci hasičský spolek, Sokol, odbor Červeného kříže a Kroužek venkovské mládeže.

Schůzka u Piásků mne přesvědčila o tom, že Končanica se probouzí, chápajíc cenu a význam vzdělání.

Na okraj prvního sjezdu pravoslavných theologů v Athénách.

(Viz referáty v „Osservatore Romano", ve varšavském „Oriens" a záhřebském „Katoličkim listu".)

a. — Po období, v němž se pravoslaví rozkládalo v samostatné národní nebo státní církve, ozval se hlas volající po soustředění, po jednotě. Pravoslavní zástupci často dojížděli na protestantské sjezdy *„všekřesťanské"* (Štokholm, Lausanne), ale když se jenom pokusili svolat přípravnou (předsobornou) schůzi pro ekumenický sněm všeho pravoslaví na hoře Athonské, poznali tak velikou svoji roztříštěnost, že od myšlenky obecného sněmu upustili.

Místo toho došlo v polovici loňského prosince k prvnímu sjezdu pravoslavných theologů v Athenách. K účasti na sjezdě pozváni byli jen zástupcové vyšších pravoslavných učilišť bohoslovných: z Athén, Bukurešti, Černovic. Kišeněva, Bělehradu, Sofie, Varšavy a Paříže.

Jsou to většinou theologické ústavy založené až po světové válce. Nejstarší duchovní akademie pravoslavné z Ruska (Petrohrad, Moskva, Kyjev a Kazaň) sjezdu ovšem obeslati nemohly.

Je zajímavo, že za společným stolem bohosloveckých porad pravoslavných zasedli *delegáti z bulharské Sofie*, zástupcové církve patriarchou cařihradským exkomunikované, zatím co nejvyšší ústředí pravoslavné církve — cařihradský patriarchát — vůbec tam zastoupen nebyl, poněvadž jeho bohoslavné učiliště na ostrově Chalki jest jenom ústavem středním. *Z pravoslavných hodnostářů* přítomni byli sjezdu toliko metropolita athénský Papadopulos, jehož bohoslovná fakulta slavila právě sté výročí svého trvání, a metropolita Chrysantij z Trapezuntu. Sjezdu předsedal profesor kanonického práva Amilkar Alivisatos z Athén, který ve svém úvodním proslovu podal přehled dějin pravoslaví a jako hlavní cíl sjezdových porad prohlásil: *soustředění všech vědeckých theologických sil pravoslavné církve, aby vytvořily jednotnou křesťanskou frontu k uznání církve jako duchovního a sociálního činitele.*

Program přednášek na sjezdě dotýkal se především zásadního učení pravoslavné církve, různých otázek jejího života, významu bohosloveckých učilišť, poměru pravoslaví ke kulturnímu, sociálnímu životu a ke státu. Byl tak bohatý, že je nemožno o všech jednotlivostech referovati, zvláště když někde k jednomu tématu mluvilo i *pět referentů*. Přece však přinesly porady athénské konference mnoho zajímavého i pro nás.

Hned při prvních dvou tématech (Zásady pravoslaví, Církevní sněmy a náboženské svědomí lidu) došlo k zásadním rozporům, které zůstaly nevyřešeny. Athénský profesor Bratciotis prohlásil za hlavní zásady pravoslaví: 1. že musí absolutně a neproměnlivě souhlasiti s učením prvních obecných sněmů církevních, 2. *že zachovává rovnováhu mezi církevní vládou a svobodou věřících.* Když pak pařížský profesor theologie *Sergěj Bulgakov* prohlásil věřící lid za nejvyššího strážce pravověrnosti, vystoupil velmi resolutně proti tomuto názoru archimandrita *Skriban* a označil jej jako nové učení, které nesouhlasí s učením prvních koncilů. Církevní sněmy neuznávají nad sebou soudcem lid, poněvadž postupují podle zásady prvního sněmu apoštolského v Jerusalemě, kde sv. Petr prohlašuje jasně:

„Vidělo se Duchu sv. a nám . . ." (Dnešní „věřící" lid, rozeštvaný třídně, národnostně, dnešní matrikoví křesťané byli by osudným soudcem nad církevním sněmem!) Mínění prof. Bugakova našlo horlivé zastánce zvláště v ruských profesorech laicích, Florovskim a Zeňkovskim. *Otázka o charakteristické známce pravoslaví zůstala však nevyřešena.*

K tématu o poměru církve k vědecké činnosti bohoslovné mluvil athénský metropolita *Papadopulos* a profesor *Florovskij*, který sledoval cizí vlivy v rozvoji pravoslavného bohosloví po pádu Cařihradu. Katolický vliv nachází v revidovaném vydání slovanské Bible novgorodské (dílo chorvatského dominikána Benjamina), dále v díle *Petra Mogily*. „Vyznání pravoslavné víry" (Belarminova kate-

chismu), ve spisech *Teofana Prokopoviče* vidí *vliv protestantský*, ba dokonce i metropolity *Makaria* a *Filareta* obviňuje, že podléhali vlivu scholastickému. Proto prý je třeba, aby se ruská theologie vrátila k církevním Otcům. *V debatě o církevní tradici* odvážil se athénský profesor Balamos tvrzení, že katolická církev více zdůrazňuje tradici nežli Písmo sv., protestantismus zase naopak přidržuje prý se jen Písma sv., odmítaje tradici. Církev pravoslavná jde prý však střední cestou. (Zdá se, že referenti řeckého pravoslaví byli nejvíce nespravedlivě zaujati proti katolické Církvi!)

Profesor bělehradské bohoslovné fakulty *dr. Dimitrijevič* nepřijel, poslal však svůj referát *o obnově duchovního života* pravoslavné církve napsaný; byl přečítán. Podle jeho mínění nastal úpadek náboženského života v pravoslaví hlavně následkem nedostatečného poučování o důležitosti svátosti pokání a častého sv. přijímání. V poradách athénského sjezdu bylo otevřeně konstatováno, že *po dvanáct století nesvolala církev pravoslavná žádného obecného sněmu.*

Všichni uznávali, že by svolání takového sněmu bylo pro církev pravoslavnou potřebné, ale pochybovali o tom, že se může uskutečniti jednak pro smutný nynější stav ruského pravoslaví, jednak též pro odmítavé stanovisko Církve katolické a konečně i pro velkou různost názorů mezi pravoslavnými církvemi autokefalními.

Rumunští profesoři zdůrazňovali *nutnost, aby se povznesla vážnost oekumenického patriarchy cařihradského* tím, že se mu k ruce ustaví *stálý synod* ze zástupců všech pravoslavných církví. Proti tomu však navrhoval řecký *prof. Alivisatos*, aby se raději ustavil *permanentní výbor pro svolání obecného sněmu.* Vidí totiž potřebu *svazu pravoslavných církví*, který by řešil urgentní životní otázky, jež nemožno odkládati až do svolání obecného sněmu.

Klidněji a svorněji bylo jednáno o praktických věcech: *o kodifikaci církevního práva pravoslavného*, kde referent doporučil metodu a dílo katolické Církve. Praktického života se dotýkala v diskusi žádost varšavského *prof. Arsenijeva*, aby se *misijní činnost varovala všelikého fanatismu*, má-li býti dílem v duchu křesťanské jednoty. Athénský *prof. Moraitis* upozornil na nutnost *náboženské výchovy mládeže.* Pro misijní, kulturní a sociální činnost schvaloval bukurešťský *prof. Ispir* následovat metody katolické Církve. Navrhuje založení pravoslavné Akademie, misijního ústavu pro výchovu misionářů a zřízení centrální komise pravoslavné církve při cařihradském patriarchátě — jakožto *poradní instituce k zachování věroučné i disciplinární jednoty všech pravoslavných církví.*

O spolupráci mezi pravoslavnou církví a státem referoval bukurešťský *prof. Popescu*, potíraje námitky jako by církev byla nepřítelkou kultury a osvěty. K tomuto tématu upozorňoval *prof. Pašev ze Sofie*, že stát nesmí pokládati církev za svůj podřízený nástroj.

Bylo přirozeným důsledkem společných porad sjezdových, že se tu projevila na konec touha po bližším styku pravoslavných církví mezi sebou. Někteří navrhovali společný bohovědný věstník, jehož příprava svěřena byla universitě černovické. Velikou obtíží je tu, že

církve pravoslavné nemají společného „úředního" jazyka. To byla také jedna z největších nesnází celého kongresu: různojazyčnost. Mluvilo se na sjezdě francouzsky, anglicky a německy, ačkoliv většina účastníků neovládala těchto řečí. Přáním bylo, aby všichni delegáti se naučili řecky a rusky. Příští sjezd pravoslavných theologů má se konati roku 1937 v Bukurešti. Sjezd sám byl důkazem touhy pravoslavných *církví po jednotě a po nějaké ústřední církevní autoritě, když obecní sněm nemožno svolati.*

Vděčni Bohu za to, že v nástupci Petrově máme my, katolíci, „centrum securitatis et unitatis" (středisko bezpečnosti a jednoty), pomáhejme bratřím pravoslavným modlitbou, aby jejich snahy o náboženské obrození vedly co nejblíže ke Kristu a tím i co nejblíže k plné jednotě Církve!

Z náboženského života v sovětském Rusku.

V zrcadle zpráv bezbožníků.

Je těžko cizímu pozorovateli utvořiti si pravdivý obraz o náboženském životě v sovětském Rusku, ale ze zpráv bezbožeckého tisku („Antireligiosnik", „Bezbožnik" atd.) možno přece zahlédnout aspoň kousek pravdy, která svědčí o tom, jak hluboké kořeny má víra v duši lidské. Obyčejně se mluví o nynější mládeži v Rusku, vychovávané nevěrou, jako by pro ni *náboženská otázka už neexistovala.* Je pravda, že celá výchova sovětské mládeže ignoruje Boha a snaží se zesměšnit každou náboženskou víru. Na kursech tak zvané „Politgramoty" (politické vzdělavací kursy) přednáší se mládeži nevěra nebo bezbožectví ve formě nepochybných axiomat komunistické vědy. Tam ovšem žáci musejí mlčky přijímati *bezbožecký názor na svět.* Kde však má sovětská mládež možnost debatovati, jako na př. na protináboženských přednáškách, tam možno slyšeti pravdivý ohlas mladých duší. Otázky, které mládež dává v debatě přednášejícím, jsou zajímavy. Sám „Antireligiosnik" (číslo 2 1936) přináší celou serii takových typických otázek mládeže, která touží poznati pravdu. Hleďte, čeho se týkají! „Proč lidé náboženství předávali od věku do věku a proč se ono dodnes zachovalo?" „Jak vznikl a vyvinul se život?" „V jaké způsobě vzniklo náboženství a jak se rozvíjelo?" „Jak vyvraceti náboženské učení o původu člověka?" „Jak vypadala zeměkoule, než na ní povstal lidský život, a je-li také život na jiných planetách?" „V jakém poměru byl Lev Tolstoj ke Kristu a proč přijal evangelia?" „Potrestala-li buržoasie Drewsa pro jeho popírání osobnosti Kristovy?" atd. Není to touha poznati základy náboženské víry, nastávají tu pochybnosti nevěry?

Bezbožecký tisk sleduje velmi pozorně projevy náboženského života, zvláště mezi mládeží, a neopomene „provinilce" hned plným jménem pranýřovati. Tak čteme jeho stížnosti: „Mladý agronom Kartašev pokřtil svého syna." „V starodubském rayoně nešla mládež na „kinofestival", pořádaný kolchozem, poněvadž toho dne byl

půst." „V tomtéž rayoně komsomolec, přijda domů, sdělal čapku a pomodlil se k Bohu." „V rayoně Vargaršapota (Zakavkazí) někteří mladí rodiče křtí své děti a konají i jiné náboženské obřady." („Bezbožnik" č. 5 1936.) „V obci Šaf-Majdan — stěžuje si tentýž „Bezbožnik" — začátkem postu přestaly besídky mládeže. Dívky nechtěly v postě chodit do čítárny, poněvadž prý v této době se nesluší se bavit." — Propagátor moskevského rayonu vypravuje ze své návštěvy kolchozu „Komsomolec" toto: „Přišed do bytu, dal jsem se do řeči s dětmi o tom, jaké písně zpívají a požádal jsem je, aby mně je zazpívaly. Ale tu se ozvala matka: „Já jim zakazuji zpívat; až přijde velký svátek, potom ať zpívají."

Podle zprávy „Antireligiosnika" konají se v bytech věřících kolchozníků pobožnosti, při nichž jednotliví kolchozníci zastupují kněze. „Mnozí kněží," píše P. Zarin v „Bezbožniku" č. 7, 1936, „vydali se na putování. Obyčejně před svátky možno pozorovati stěhování kněží po vesnicích. Často sestává tato církevní společnost z několika kněží a nevelkého choru. Tak v petropavlovském a bugačevském rayoně byl činný sbor, sestávající z pěti kněží a desíti zpěváků. Pořádal slavnostní bohoslužby, které táhly k sobě nejen věřící, nýbrž i zvědavce."

Jindy se „Bezbožník" posmívá věřícím, že se stydí veřejně konati náboženské obřady. Konají prý je často tajně, zvláště při pohřbech a sňatcích. Za naprostého nedostatku kněžstva a krutého pronásledování věřících svědčí však případy, uváděné „Bezbožníkem" o něčem docela jiném. Posuďte sami. Na mnohých místech přivážejí z daleka příbuzní zemřelého prázdnou rakev a trochu země z připraveného hrobu. Baťuška (kněz) vykoná nad rakví a hlínou pohřební obřady a zpěvy a příbuzní potom, vrátivše se domů, posypávají nebožtíka „posvěcenou" hlínou a kladou jej do posvěcené (zpěvem) rakve, aby vykonali pak pohřeb už bez církevních obřadů. — Jinde zase „posvětí" baťuška pohřebním zpěvem a obřady toliko hlínu z připraveného hrobu. Touto hlinou doma posypávají nebožtíka před spuštěním rakve do hrobu. — „Bezbožník" uvádí i takový případ, že baťuška vykoná pohřební obřady jenom nad šaty, do kterých bude oblečen nebožtík do hrobu. („Bezbožník" č. 6, 1936.) — Takovým způsobem nahražují si věřící nedostatek kněží i při uzavírání manželských sňatků, dávajíce vzdálenému knězi, který nemůže nebo nesmí požehnati sňatku, „posvětit" církevním obřadem aspoň snubní prsten.

Co tedy „Bezbožník" pokládá ve své protináboženské zaujatosti za důkaz, že se věřící na veřejnosti stydí za náboženské obřady, je, myslím, v sovětských poměrech spíše výrazem hluboké náboženské touhy a vžité církevní tradice, jichž ani dlouholetá bojovná nevěra nedovedla vyhladit z věřících lidských srdcí. —a.

(Citováno podle Věstníku ruského stud. křesť. hnutí, prosinec 1936.)

Historie kulturního snažení v Maďarpotoku.

Dr. František Karas.

Kdykoliv se vrátím v myšlenkách do nekonečně se táhnoucího Maďarpotoku, vždy se zastavím a skončím své uvažování u otázky: Co bude z těch šesti či sedmi set dětí, které vyrůstají bez učitele . . .

Nelze říci, že by se krajané nestarali o vzdělání. Naopak, minulost svědčí o jejich kulturním snažení. Už více než před sto lety (roku 1830) zařídili si v těchto zapadlých končinách „školu", v níž vyučoval 26 roků Ján Vidinský a po něm 10 let Josef Vávra. Děti se shromažďovaly v jednom stavení, teprve od roku 1860 chodily do nově postavené školní budovy na Košarech.

Tato dřevěná stavba ustoupila brzy nové budově církevní školy, na kterou poskytlo peníze varadínské biskupství. Náklady nebyly velké, neboť osadníci vykonali bezplatně všecky zednické, tesařské a stolařské práce. Ale tato prostorná škola nestačila už roku 1872 pro všechny děti povinné školou. O dnešku ani nemluvme. Jestliže se do nynější světlé budovy vejde 100 dětí, bylo by potřebí ještě aspoň pět takových místností — alespoň pro jaro a podzim, neboť v zimě nemohli by všichni žáci docházeti do školy, i kdyby měla každá čtvrt zvláštní učebnu. Taková je rozlehlost této osady.

Od let šedesátých učili už v Potoku učitelé diplomovaní, z nichž dosti dlouho (10 let) pobyl mezi dobrosrdečnými a učelivými Slováky Tomáš Munka. Před světovou válkou i po ní působily tu síly maďarské, ale bez jakéhokoliv úspěchu, neboť děti rozuměly jen v mateřské řeči a nebylo slovenských učebnic. Nepomohl ani tak zvaný slovenský slabikář, který sepsal a vydal před 10 lety s dobrým úmyslem za pomoci místního krčmáře učitel Damokoš. Byla to učebnice všem učebnicím na žalost.

Jaké mohlo býti v Maďarpotoku vyučování? Ze čtyř set dětí přicházelo jich do školy nanejvýš pětina, a to jen za příznivého počasí. Když uhodila zima, napadlo až na několik metrů sněhu a mrazivá „košava" hvízdala si po mrtvém rubáši, do něhož byla krajina zahalena, dobrodilo se ke škole několik žáčků z blízkých stavení.

V létě to nebývalo lepší. Učitelka Stiedlová měla na starosti vedle školy kostel. Bohoslužby by jí nezabíraly školní čas, ale pohřby, kterých není v několikatisícové osadě málo. Kdykoliv tedy někoho odprovázeli na poslední pout, měly děti prázdno.

Náhlý obrat k lepšímu přinesl rok 1931. Tehdy totiž vyslala slovenská odbočka Národní rady českoslov. v Bratislavě do Maďarského Potoku velmi obětavého a čilého učitele Rudolfa Dočolomanského ze Sv. Juru, který měl od kratšího pobytu v Americe velké zkušenosti zejména v práci lidovýchovné. S jeho příchodem vše oživlo. Dětí přicházelo do školy až 160. Vykonaly se opravy v kostele i v této jediné církevní škole našich katolických Slováků v Rumunsku. Učitel pořádal národně uvědomovací a výchovné přednášky, organisoval sbírání vhodných časopisů s tendencí národně nábožen-

skou a rozdával je ve velkém množství širokým vrstvám krušnohorského lidu.

Poměry, za jakých pracoval, byly skoro zoufalé. Lid, odjakživa chudý, upadl pro těžkou hospodářskou krisi do bídy a nebyl naprosto schopen vydržovati jako dříve školu s učitelem. O zřízení nebo postavení dalších nutných učeben nebylo možno ani uvažovati, neboť stát by ničím nepřispěl. Biskupství, jež je morálně i zákonně povinno udržovati své školy, zápasí s finančními potížemi, neboť je chudé; úřady nedávají na tyto účely nic, ačkoliv byl příděl zákonem stanoven, majetky, z nichž se vydržovaly školy a farnosti, byly mnohde zabrány.

Houževnatost učitelova vykonala však mnoho. V době půl třetího roku připravil půdu ke kulturní a národní práci skoro mezi všemi Slováky v diecési, o které se začal zvlášť zajímati sám biskup Stefan Fiedler. Velkým krokem k průkopnické práci je to, že se v kněžském semináři v Oradea vyučuje povinně jazyku slovenskému, který vykládá horlivý Slovák, stařičký farář Julius Hazay.

V prosinci roku 1933 byl učitel Dočolomanský nucen opustiti Rumunsko. Způsobil to hmotný nedostatek, zejména však neblahé poměry a intriky maďarských kněží. Byl pronásledován podplacenými četníky, falešně a bez důvodů udáván zrádnými krajany. Jako cizí příslušník, neznající dostatečně státní jazyk, nemohl se před úřady vždy obhájiti, proto byl vystaven velkým ztrátám hmotným i morálním.

Odrodilí občané byli nejen pro postátnění školy, nýbrž přáli si i rumunského učitele. A toho po odchodu Dočolomanského skutečně dostali. Bohudík nahradil brzy tuto zbytečnou „slabou sílu" mladý český učitel Štěpán Kapitz, pocházející z rumunského Banátu. Jeho činnost od letošního školního roku mnoho slibuje.

Bylo by však potřebí několik učitelů s československým vzděláním. V celém Krušnohoří (Rezu) odhaduji kolem 5000 školních dětí ve věku od 7 do 12 roků, ve skutečnosti požívá jich jen malá část tohoto největšího dobrodiní, výchovy v mateřském jazyce. Nemůže ani býti jinak, když v této oblasti působí dosud vedle dvou kněží znalých slovenštiny jen tři učitelé. V poslední době vyslovilo ministerstvo osvěty v Bukurešti ochotu připustiti na české i slovenské území po dvou učitelích a pisatel těchto řádků našel pro tento účel skoro celou úhradu v zasloužilém spolku Komenský.

Porumunštění našich lidí není se třeba obávati — už pro náboženskou odlišnost. Zato je potřebí míti se hodně na pozoru před dovednou maďarskou propagandou, která nesmírně škodí i Rumunům v Sibiňsku. Mnoho zla natropolio a působí dodnes šovinistické maďarské kněžstvo, které musí biskup často krotiti. Jak rád by uvítal mladé obětavé služebníky Boží ze Slovenska, o které tolikrát žádal nitranského pastýře dra Kmeťka.

Jednalo se též o to, založiti ve Varadíně, jako kulturním středisku tohoto kraje, internát pro slovenské studenty, z nichž by se stali vůdcové krušnohorských krajanů. A slovenští učňové, vojáci a služ-

ky by tu měli míti útulnu. Je též naléhavá potřeba zvláštního náboženského časopisu pro tuto naši opuštěnou větev a „putujícího apoštola", který by objížděl zastrčené vísky, v nichž se ozývá sladká slovenština.

Oživiti tuto menšinu v duchu náboženském a národním — toť program úsilovné práce, která by trvala dlouhou řadu let. Poslati sem kněžstvo, třeba řádové, které by pečovalo o duchovní život vzdálených dědinek a samot a snažilo se pozvednout náš ubohý lid i sociálně a hospodářsky. S ním ruku v ruce by kráčeli katoličtí učitelé, znalí církevního zpěvu a bohoslužeb. Obojí musejí býti pro přechodnou dobu ze staré vlasti, dokud není místního dorostu. Založením nových škol a far, které by měly vztah k československé republice, lze zachovati tento lid trvale našemu národu a k prospěchu obou spřátelených států.

Práce na tomto úhoru by byla nesmírně vděčná a požehnaná. Nejtěžší počátky byly už překonány. Z dřívějších 80 procent negramotných je v Maďarpotoku stěží 70(!). Roste zájem o knihy, jichž věnovala mnoho slovenská odbočka Národní rady a něco též ministerstvo školství a národní osvěty. Dobře začínají pracovati náboženská sdružení, jako Živý růženec a Spolok Boského Srdca.

Než odejdeme z župy Bihorské a Siladské, v níž nás pozdravují zdravé slovenské tváře a kam nás to táhne zpět, navštivme několik zapomenutých hrdinů, kteří se bili za svobodu našeho národa. Je jich ve Valea Ungurului 12: sedm jich sloužilo v legiích ruských, tři v italských a dva ve francouzských. Se slzami v očích vzpomínají na společné boje s bratry, kteří dnes žijí ve svobodné domovině; trápí se nad tím, že jejich předkové opustili krásné Slovensko. Když uzřeli roku 1932 po prvé československou vlajku, líbali ji — vždyť i oni nasazovali své životy za tento prapor červeno-modro-bílý.

Nejstarší vysoká škola moravská, dědička university olomoucké, je a zůstane cyrilometodějskou.

Řeč děkana C. M. fakulty dra Fr. Cinka při slavnostním otevření obnovené budovy fakultní 22. února 1937.

Slavnost, která shromáždila dnes v historické aule někdejší university olomoucké tak vynikající representaci, nesporně řadí se k nejvýznamnějším akademickým manifestacím, jichž svědkyní byla tato dvorana od roku 1783.

Ani o nejslavnějších inauguracích a nejpamátnějších akademických solemnitách, jimiž počínaly nové etapy v dějinách university olomoucké — tedy ani roku 1783 při přestěhování vysoké školy moravské do této budovy, ani při oslavě obnovy university roku 1827, ani při historické slavnosti roku 1855 před zánikem university — ne-

vítala tu akademická obec vysokého učení moravského ve svém středu ministra školství cum tam splendida corona nejvyšších akademických dignitářů 7 vysokých škol — jako dnes.

Už tato representace vlády čs. republiky a tolika vysokých škol za přítomnosti předních představitelů církevních kruhů moravských v čele se vznešeným metropolitou, jakož i nevídaně početná účast zástupců všech úřadů, vzdělávacích institutů, osvětových korporací a nejširší kulturní veřejnosti svědčí, že slavnost dnešní daleko převyšuje obvyklou akademickou oficiálnost.

Přejímá-li dnes CM. fakulta k svým účelům obnovenou budovu universitní, o jejíž místnosti byla nucena nouzově se děliti po zániku olomoucké university 1860 se součástmi medicinsko-chirurgického ústavu (do roku 1875), s něm. gymnasiem (do roku 1902) a posléz až do loňského roku se svojí akademickou posestrynÍ, Studijní (dříve universitní) knihovnou — a dosahuje tím dlouho kýžených podmínek pro svůj rozvoj — pak je dnešní den nepochybně *důležitým mezníkem* v historii této vysoké bohovědné školy moravské a bohdá — což pevně doufáme a oč se ze všech sil budeme snažiti — *rozmezím* nového plodného rozkvětu její vědecké a kulturní aktivity.

Zároveň dokumentuje se dnešní slavností před forem veškeré naší veřejnosti i zahraničím, kde jsme tolik nespravedlivě pomlouváni, že vláda čs. republiky, která nedávno zřídila čtvrté vysoké státní učení katolické v Bratislavě — a vydržuje tedy 4 státní katolické fakulty (2 ve svazku universitním — 2 jako autonomní fakulty vybavené všemi právy vysokých škol) vedle 12 diecésních katolických theologických učilišť — a nynějšího roku velikým nákladem adaptovala starou sešlou budovu university olomoucké, aby vyhověla potřebám naší fakulty, spravedlivě se stará o vysoké duchovní školy katolické a obětavě umožňuje jejich rozkvět.

Než běží ještě jistě o moment kulturně-historický. Tato budova je historickým památníkem někdejší první a své doby jediné moravské university, vedle pražské nejvýznamnější v našich zemích.

Důstojná obnova této historické budovy je pietní poctou památky starobylého vysokého učení, jež vykonalo záslužný kus osvětové práce nejen v době barokní, ale i obrozenské, školy, jež po staletí dodávala někdejšímu údělnému sídlu mor. Přemyslovců lesku sídla universitního, ozdobila Olomouc monumentálním komplexem budov a do roku 1782 opírala prestiž prvního historického hlavního města Moravy.

Předání obnovené této budovy university olomoucké v plné vlastnictví naší fakultě podtrhuje i jiný fakt, *že olomoucké vysoké učení nepatří výlučně historii, že dosud existuje v Olomouci jedna jeho součást* — fakulta bohoslovecká — jež byla ostatně fundamentální a kmenovou složkou university a je de facto *nejstarším vysokým učením moravským vůbec.*

Přebírá-li dnes tato autonomní fakulta obnovenou budovu university olomoucké, zahajuje-li v ní své přednášky způsobem okázale

slavnostním, činí tak jistě oprávněně, chtíc před representací široké kulturní veřejnosti projevit své díky republice československé jednak za poctu památce olomoucké university, jednak za obětavou péči o dosud existující její součást.

Zároveň chce manifestovat, že jako dědička universitní budovy chce býti bdělou strážkyní duchovního odkazu olomoucké vysoké školy a pokračovatelkou v jejím kulturním díle.

V zahajovacím proslovu ukládá mi moje akademická funkce čestnou a milou povinnost uvítat vzácné hosty, především — nejbližšího nám vznešeného metropolitu moravského a velkého kancléře fakulty naší J. Ex. arcibiskupa dra Leopolda Prečana, příznivce našeho převzácného, pak se zvláštní úctou nejvyššího státního správce školství naší republiky pana ministra školství a nár. osvěty dr. Emila Franke, jehož přítomnost dodává dnešní slavnosti mimořádného lesku (jejž vítá nejen akademická obec CM. fakulty, ale i veškerá kulturní veřejnost olomoucká), dále přítomné zástupce zákonodárných sborů v čele s vicepresidentem senátu dr. M. Hrubanem. S hlubokou reverencí a radostnou vděčností vítáme ve svém středu akademické dignitáře vysokých škol: Jeho Magnificenci rektora Karlovy university prof. dra Weignera, rektora magnifika Masarykovy university prof. dra Berku, rektora magnifika vysoké technické školy v Praze prof. inž. dr. Hýbla, rektora magnifika vysoké technické školy brněnské prof. inž. Veletovského, Jeho Spektabilitu děkana theologické fakulty Karlovy university prof. dr. Beneše, Jeho Spektabilitu děkana německé theologické fakulty v Praze (a spolu zástupce rektora magnifika německé pražské university prof. dra Starka) prof. dr. Stoderle, Jeho Spektabilitu děkana katol. theologické fakulty v Bratislavě msgr. prof. dr. Funcíka, rektory theologických diecésních institutů v čele s prelátem prof. dr. Doskočilem z Hradce Králové a msgr. prof. dr. Skoupým z Brna, starosta hlav. města Olomouce, jakož i všechny přítomné zástupce úřadů, generality, škol všech kategori a přečetných kulturních korporací.[1] (Pokračování.)

[1] Stejně vřelé díky vysloveny nejdůst. episkopátu, který poslal na slavnost své zástupce neb pozdravné přípisy: Na prvním místě J. E. kardinálu dr. K. Kašparovi, J. Exc. brněnskému biskupu dru Kupkovi, J. E. hradeckému biskupu dru M. Píchovi, J. Exc. českobudějovickému biskupu dr. Bártovi, J. Exc. trnavskému biskupu dru Jantauschovi, opatu dru Zavoralovi, opatu Vykoukalovi, opatu-velmistru Schältzkemu, ministru unifikací msgru dru Šrámkovi, ministru veřejných prací inž. Dostálkovi, zemskému presidentu Černému, rektoru magnifiku Komenského university v Bratislavě prof. dru Buškovi, jakož i všem ostatním rektorům i děkanům vysokých škol českých i německých (kteří vesměs poslali srdečné pozdravné projevy), stejně i presidentu Akademie věd a umění dru Foerstrovi. Dále arcib. komisaři za arcidiecési vratislavskou dru Onderkovi, inf. proboštu mikulovskému dru Linkemu, rektoru vidnavského semináře prelátu dr. Wrzolovi, rektoru řeckokatolického semináře v Užhorodě, kanovníku msgr. Chýrovi, přítomným ředitelům obou našich arcidiecésních chlapeckých seminářů a j.

Svatý Otec a sovětské Rusko.

Katolička, která prošla soudy a žaláři sovětského Ruska, podává po svém vysvobození z bolševického pekla krásné svědectví, jak bolševická nenávist proti svatému Otci vlastně rozněcuje tím větší lásku k němu nejen u katolíků, ale i u pravoslavných. Píše ve svém dopise, jejž uveřejňuje varšavský unijní časopis „Oriens" (č. leden-únor 1937) toto: Mezi mnohými vinami, které proti mně komunisté nejčastěji pronášeli, bylo to, že jsem nepřítelem sovětské vlády, zrádcem a vyzvědačem, poněvadž jsem věřící katoličkou a uznávám

Čsl. škola ve Waterschei v Belgii.

svatého Otce za svého pastýře a Otce. Musím se přiznat, že se mne časem v temných děrách žalářů zmocňoval strach a touha, abych se vytrhla z těchto katovských rukou. Ale P. Ježíš posiloval moji slabost a podivuhodně rozněcoval a rozehříval mojí lásku k apoštolskému Stolci. Tam teprve, když jsem v celé plnosti viděla onu propast nenávisti k svatému Otci, pocítila jsem, že je mně dražší nad rodinu, vlast, svobodu, ano i nad sám život, a mé srdce naplňovala myšlenka i radost, že jsem jeho dítkem.

A netoliko já sama jsem byla pronásledována a mučena, abych dala maličké prohlášení, že se zříkám společenství s ideou papežství. Vězení bylo přeplněno katolickými Polkami a všechny byly vyšetřovány a rafinovanými mukami nuceny, aby zároveň s tou bezuzdnou smečkou chrlily potoky rouhání. Tak jsem tehdy toužila, aby svatý Otec viděl, kolik srdcí bije láskou k Němu v nespočetných žalářích a na sněhových pláních ve vyhnanství, které ztrácejí své ostří a zimu při myšlence na Něho.

Přála jsem si, aby svatý Otec viděl, jak velké a bohaté milosti vylévá Bůh na tuto část jeho stádce: neboť jenom síla s nebe může dáti tak slabým tvorům nalézti takové hrdinství ducha, že káže vy-

šetřovatelům zadržeti bezuzdné rouhání slovy: Jsem ve vaší moci, můžete mučiti mé tělo, můžete je zabíti, ale nemáte práva, vy, ideoví komunisti, plivat a šlapat po tom, co je nejdražší láskou našeho srdce. Toliko Boží síla dává moc podepsati prohlášení: Jsem a zůstanu věřící katoličkou i v takové chvíli, kdy mají zastrašiti vyhlídky na zastřelení.

Na dalekých sněhových pláních severu měla jsem příležitost viděti, že bolševictví roznítilo svým pronásledováním lásku k svatému Otci netoliko v srdcích katolíků, ale i v srdcích pravoslavného obyvatelstva. Když se místní vesničané dověděli, že jsem katolička a proč jsem poslána do vyhnanství, v povzbudivých rozmluvách projevovali mi svou lásku k onomu jim neznámému, ale milovanému Otci všeho křesťanstva. Ta prostá srdce, třebas neosvícená světlem pravé víry, ale přetrpěvší mnoho za to, že cítí a myslí křesťansky, instinktivně v Něm hledají oporu a ochranu. „Kormilec naš, rodnoj baťuška, on odin tolko ponimajet našia stradania i molit Boga o nas." (= Živitel náš, rodný Otec, on jediný chápe naše utrpení a modlí se k Bohu za nás.) To jsou doslova projevy, které jsem slyšela ze set úst pravoslavných věřících." Žofie Brudzińska.

Činnost brněnského „Apoštolátu jednoty" za rok 1936.

Msgre Fr. Všetečka, jednatel.

O účelu spolku a jeho složení i povinnostech není všude náležitého vědomí. Upozorňuje se, že v roce 1927, kdy byl ustaven, byly ve „Věstníku duchovenstva" uveřejněny jeho prozatímní stanovy. Stanovy pak definitivní budou znovu vydány, až budou schváleny v Římě, kde se za tím účelem nalézají. Krátce možno účel jeho vyjádřiti slovy: *Apoštolát jednoty je předvoj Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje* a jeho údové mají povinnost sami sebe — jakožto kněží — seznamovati se snahami unionistickými a mají jejich znalost také mezi lidem šířiti a přičiňovati se, aby lid přistupoval co nejčetněji k „Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje". Proto se také kněz zapíše sice se svými farníky první za člena Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje, nemá však při tom více povinností než mu ukládá Apoštolát jednoty. Plně tyto, vykonal i svoji službu pro onen.

Z řad členstva vychází žádost, aby se každému dostalo nějaké legitimace (diplomku) o příslušnosti k Apoštolátu jednoty, jež by pro něho nebyla jenom památkou, nýbrž také upozorněním, aby povinnosti konati neustával. Výbor, uznávaje vhodnost takového zařízení, usnáší se, aby se o prázdninách takové diplomky pořídily, pro všechny členy vyhotovily a jim rozeslaly. O prázdninách proto, že práce ta bude vyžadovati volnějšího času.

Členská kniha byla jednatelem prohlédnuta a adresy členů byly upraveny podle nynějšího stavu.

Vývoj spolku se dá i letošního roku nazvati příznivým. Členů přibylo.

V roce 1936 zemřeli členové: P. T. vdpp.: Habeš Vincenc, Merna Ferdinand, Tvarůžek Arnošt, Zouhar Karel, Toman Leopold, Hudec Frant. (Zábrdov.), Homola Bohuslav, Horník Stanislav, Rábl Tomáš, Maňoušek Jan, Kittner Josef, Ševčík Bohumír. R. I. P.

Jeví se tedy stav členstva koncem roku takto: Počátkem roku 1936 bylo 560 členů; nově přistoupilo 28 členů; součet 588 členů; zemřelo 12 členů; zůstává tedy počátkem roku 1937 576 členů. Nově přistoupivší členové jsou — až na dva — novosvěcenci.

Vyskytují se ovšem v diecési kněží, kteří dosud nepřistoupili za členy, ač je takových málo. Neučinili tak dosud asi pouze z té příčiny, že v návalu práce na Apoštolát jednoty nevzpomněli, nebyli naň upozornění a zprávu o něm v A. C. Ep. přehlédli. Bylo by záhodno, aby vdpp. děkani při pastorální konferenci, aneb při jiné vhodné příležitosti na význam Apoštolátu jednoty upozornili a nečleny k přistoupení vybídli. Nově přistupující se přihlásí buď lístkem přímo u jednatele, aneb u biskupské konsistoře.

Někteří z členů se přestěhovali do jiné diecése — jsouce buď řeholníky nebo pensisty — čímž ovšem členy býti nepřestali. Mohou se ostatně dáti zapsati za členy v diecési, kde přebývají, neboť Apoštolát jednoty má býti zřizován ve všech diecésích ČSR.

Nebudiž zapomínáno na to, že členové slouží jednu mši svatou ročně na úmysl Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje. Také platí nepatrný příspěvek, jenž byl prozatímně určen, totiž 5 Kč ročně, takže si nikdo nemůže stěžovati na přílišná břemena. Ten se z polovice posílá Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje (co se děje s polovicí druhou viz dále a ve zprávě o Misijním svazu duchovenstva — Unio cleri pro missionibus).

Za rok 1936 vykazuje zpráva pokladníkova 2068.60 Kč, jež byly odeslány do Rajhradu pokladníkovi Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje.

Letošního roku bude nutno poněkud přehlédnouti došlé příspěvky, aby se zjistilo, zda se někde nezapomíná na tuto povinnost, kterou kněžstvo nepovažuje za nesnesitelné onus, jak toho jsou dokladem příspěvky u mnohých dobrovolně větší, než k jakým jsou povinni.

Opakuje se, co bylo loni obšírněji ve výroční zprávě vysvětleno, že totiž všichni členové Apoštolátu jednoty byli společně zapsáni do papežského misijního spolku Unio cleri pro missionibus — Misijní svaz duchovenstva, neboť Sv. Otec na tom trvá, aby všechno kněžstvo v celém světě bylo v této organisaci. Příspěvek peněžitý, dávaný dotud Apoštolátu, dělí se nyní na polovici mezi obě tyto organisace, takže tím nová hmotná obtíž nepovstává. O závazcích této druhé organisace viz výroční zprávu následující.

P. T. děkanským úřadům se připomíná, že složní lístky na zasílání příspěvků se rozešlou z jara a že není žádné určité lhůty, do níž mají býti příspěvky zaslány. Může se tak státi v roční době, kdy ne-

ní klerus zatížen četnějšími sbírkami. Rozhodně však budiž použito složního lístku, znějícího na pokladníka, pana dra Frant. Švábeníka, profesora v Králově Poli, a označeného razítkem „Pro Apoštolát jednoty". Nebudiž však nikdy k tomuto účelu použito složního lístku konsistorního.

Členové nechť odebírají a čtou časopis „Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje".

Konečně přinášejme oběti, jež se po nás žádají, bez reptání, jsouce přesvědčeni, že jsou vlastně nutným výsledkem a následkem těžkých pro církev časů, jež vyžadují od Sv. Otce, biskupů, kněžstva a věřících mimořádné obětavosti, povzbuzujíce se slovy sv. Pavla, jež čítáváme každoročně o svátku sv. Vavřince: „Veselého dárce miluje Bůh."

V Brně dne 3. února 1937. — Msgr. Fr. Adamec, t. č. předseda. — Msgr. Fr. Všetečka, t. č. jednatel.

Náš zájezd mezi Čechy na Volyni.

Dr. J. Beran, řed. arcibiskup. semináře v Praze.

Při jisté příležitosti bylo prohlášeno, že náboženský život našich krajanů v cizině má velký význam. Jsouť representanty našeho národa a ze způsobu jejich života, cizina soudí na mravy vládnoucí u nás. Jestliže tato zásada platí všeobecně o všech kolonistech v cizině, platí zvýšenou měrou o našich krajanech v státě eminentně katolickém, jakým je Polsko.

Proto s tím větší radostí můžeme referovati o životě Čechů na polské Volyni, kteří svým způsobem života dělají našemu národu čest. A to:

1. Po stránce hospodářské.

Již předkové rodin, přistěhovalých na Volyň, byli jedině proto podporováni při usazování a zakupování polností, že byli známi jako dobří a rozumní hospodáři a rolníci. Jejich zásluhou byly pusté pláně volyňské přeměněny v úrodná pole a bohaté lučiny, jejich úsilím vysázeny lesy, čímž značně přispěno i k vysušení bažin a tak k využití půdy jinak nezužitkovatelné. Nynější kolonisté nastoupili do stop svých předků a přes okolnosti daleko nepříznivější jsou i v době naší vzorem svým sousedům v racionálním využitkování půdy po stránce zemědělské. Jejich práce a snahy nutno tím více oceňovati, že pro rozdíly valutové zadlužení pozemků spolu s celkovou krisí hospodářskou tím tísnivěji doléhá na bedra jejich. Je zajímavým úkazem, že zejména Ukrajinci mnohému se od našich krajanů přiučili a i Poláci, kteří pro svoji větší povahovou konservativnost méně přejímají od jiných, v mnohém uznali zdatnost Čechů v oboru rolnictví a neostýchali se mnohého použíti i v praksi vlastní.

2. Po stránce občanské.

Bylo nám na několika místech poukazováno na to, že naši Čechové jsou vzornými občany. Proto se těší také blahovůli úřadů polských. Plní své občanské povinnosti svědomitě a váží si pořádku a spravedlnosti tím více, čím smutnější měli zkušenosti za dřívějšího režimu bolševického. Také děti jsou v duchu občanských povinností vychovávány.

K tomu přispívá i ta okolnost, že děti našich krajanů většinou jsou vyučovány v polských školách. Českých škol je poměrně málo, což ovšem zaviňuje, že děti dosti zapomínají jazyk svých předků a zejména správnost výslovnosti české řeči tím trpí. To však nikterak nepřekáží Čechům na Volyni žijícím, že milují svou vlast původní, ctí všecky ty, kdož si získali zásluh o osvobození našeho státu. V domácnostech Čechů, vedle velikánů polských, mají i obrázky našich velikánů a právě jejich kmenová větší schopnost k přijetí kulturních hodnot a vzdělanosti napomáhá jim, že četbou českých knih a české literatury mohou udržeti stejný krok v osvětě i s lidem naším, pokud je na témže stupni společenského rozvrstvení. A v mnohém případě mi napadlo, že naši lidé by se museli zastydět před svými krajany v cizině žijícími, jak vzhledem k úctě k hlavě státu, tak vzhledem k vážnosti, jakou mají ke všemu, co souvisí s láskou k vlasti i národu. Jsou — krátce vyjádřeno — dobrými Poláky a přesto zůstávají dobrými Čechy. Nerozpakují se pak připustiti, že jedině proto jsou naši krajané na Volyni tak dobří občané, že dělají národu našemu čest.

3. Po stránce náboženské.

Mohu říci, že jak chování dětí, tak i dospělých v kostele a při pobožnostech mě vzdělalo. Jisté je, že příklad Poláků a Ukrajinců mnoho zapůsobí na naše krajany. Vidí jejich zbožnost a vytrvalost v pobožnosti a po příkladu jejich lépe se chovají v kostele, než katolíci naši. Nestěžují si také nikdy, že jsou bohoslužby dlouhé. Býti každou neděli a svátek v kostele 4 až 5 hodin, není jim nijak obtížné, naopak vydrží za zpěvu kostelních písní českých celou tu dobu vyčkávat, až kněz vyzpovídá a vyřídí ostatní záležitosti svých farníků. Snad bychom nalezli jakési odůvodnění v okolnosti, že ti dobří lidé, kteří vykonali 2—3hodinovou cestu do kostela, rádi si i delší dobu v kostele zase odpočinou. Mimo to dlouho trvající obřady zejména pravoslavných ovlivňují i katolické bohoslužby v tom smyslu, že se tam tolik nepospíchá, aby lidé nebyli dlouho zdržováni v kostele. Polští kněží, jak jsem z hovoru poznal, dobře vystihli různost povahy našeho lidu, a dík těm, kteří jak v kázání, tak i v použití jiných pastoračních prostředků počítají s tím, že, kdežto Poláci jsou spíše citoví ve svých pobožnostech, naši Čechové, povahově více rozumově založení i po této stránce spíše chápou a prožívají hodnoty náboženské. Vldp. farář v Kupičově, v nejzazším konci západní Volyně se i česky přiučil, čte evangelní perikopy v jazyce českém a i po celý máj měl každý den české čtení májových promluv. Je to

obětavost hodná pochvaly a jistě zbožnost jeho českých farníků jej přiměla k tomu, aby se řeči jejich přiučil, třebaže snad Poláku dělá větší potíže naučiti se češtině, než Čechu polštině.

Kéž zůstanou naši krajané na Volyni tak zbožní! I zde se osvědčila stará zkušenost, dějinami českými potvrzená, že náboženství, jež skoro výhradně je podáváno v jazyce mateřském, české písně kostelní a české modlitby otců a matek udržely a udržují i znalost jazykovou a uvědomění české. Není přehnané tvrzení, že kdyby Volyň byla pod režimem bolševickým, naši krajané už dávno by byli poruštěni. Katolická Polska, favorisující náboženství svých občanů, nesahá ani na jejich národnost.

A tak významný refrén známé písně: „Dědictví otců zachovej nám, Pane!" není jen prázdným zněním u Čechů na Volyni. Ano, musíme se modlit a chceme se jistě všichni modliti za své krajany v cizině, aby dobrotivý Hospodin na přímluvu sv. Cyrila a Metoděje zachoval jim dědictví otců v katolickém náboženství, aby zachoval jim dědictví otců i po stránce jazykové a národnostní.

Křesťanský Východ.

RUSKO

Místo chrámu — palác sovětů. „Komsomolská pravda", úřední list svazu komunistické mládeže, píše, že zprávy o tom, že na místo paláce sovětů, stavěného tam, kde dříve stal rozbořený chrám Krista Spasitele, bude postaven obrovský pomník Stalinovi, jsou bezpodstatné. Bude tu státi obrovský pomník, ale ne Stalinovi, nýbrž Leninovi. Postava Lenina bude 80 metrů vysoká. Nebude zhotovena z bronzu, nýbrž z barevné ocele. Při stavbě paláce sovětů bude vůbec hojně použito barevných kovů. Tak strop velké síně sovětů bude vyhotoven ze světlemodrého hliníku. Schody a zdviže v paláci nebudou. Nahradí je pohyblivé chodníky a eskalátory. Z celého chrámu zůstaly teď jenom jedna zeď a schody u vchodu. Budou spěšně odstraněny. Základy paláce budou 25 m hluboké, aby rozsáhlá budova byla dobře zabezpečena před ničivým účinkem podzemních vod. „Konsomolská pravda" píše, že „takové budovy, jakou bude palác sovětů dějiny lidstva ještě neznají a k tomu dodává — proč, není známo — že není dobré zkušenosti ze stavby takových mohutných budov".

Osud jednoho chrámu. Jeden z továrních městysů průmyslové Ivanovské oblasti má zvláštní název — Gus Chrustalný. Vždy byl střediskem továren a sklářského průmyslu. V tomto městyse, jako obvykle v Rusku, stála též velká pravoslavná katedrála, veliká chrámová budova. Tato katedrála byla, jak se rozumí, zrušena a budova odevzdána pro divadlo. Ale divadelní hry tam příliš často nekonají. Častěji, a to téměř každý večer, na monumentálních schodech zvýšeného vchodu do chrámu objevuje se orchestr místních hudebníků, který hraje pak nepřetržitě moderní tance, jako tango atd. Hudba vábí k bývalému chrámu hlavně místní mládež. Když orchestr zjistí, že náměstí před bývalým chrámem je dosti obsazeno lidem, zmizí a na zdi nad chrámovým vchodem objeví se plakát: „Grandiosní večer tanců. Valčík, západo-evropské tance (fokstroty, tango, rumba atd.). Vstupné 1 rubl." Dav se nahrne do chrámu a pak se tančí uprostřed starobylého chrámu za světla těžkých církevních lustrů. Obvykle téměř každý večer tanců ukončí se rvačkou opilců. V zimě, když v neotopeném chrámu je chladno, tančí se ve svrchnících a kožišinových kabátech. Uvnitř chrámu na zdích jsou rozvěšeny plakáty: „Za věci v kapsách divadlo nenese žádné odpovědnosti." A takto kulturně využívaná budova chrámu přináší městskému sovětu 8000 rublů ročně. Stará katedrála stojí od komunistického převratu dosud bez oprav.

Její vnitřek následkem toho je dosti žalostný. O tom všem nedávno pověděla „Komsomolská pravda", orgán svazu komunistické mládeže SSSR. Zajímavým jest, že tentýž list pak k tomuto líčení připojil velmi výmluvnou zprávu: Nedaleko od staré „znárodněné" katedrály v najatých skromných místnostech „provozuje svou náboženskou činnost" obec věrných přívržen-ců pravoslavné církve. Má svůj kostel v pronajatém domě, v němž se konají pravidelné bohoslužby. Dopisovatel „Komsomolské pravdy" navštívil tento ubohý, ale čistý a tichý kostel. Popisuje své dojmy takto: Bohoslužby konají se pravidelně podle všech pravidel pravoslavné církve, za bohoslužby pěkně zpívá sbor místní pravoslavné mládeže. Část těchto církevních pěvců tvoří místní komsomolci (členové místního oddělení svazu komunistické mládeže SSSR). Žádné pohoršení před tímto ubohým chrámem nebo uvnitř jeho. Žádní opilci, žádné rvačky a krádeže. Vzorné ticho, čistota, pořádek a téměř umělecký zpěv pěkného pěveckého sboru...

POLSKO

První unijní sjezd řeckokatolický ve Lvově konal se ve dnech 23.—25. prosince 1936. Stalo se tak na přání metropolity Septického na oslavu třístého výročí smrti velikého horlitele pro svatou jednotu Církve, metropolity Josefa Velamina Rutského (zemř. 5. II. 1637). Přípravami sjezdu pověřen byl dr. Josef Slipyj, rektor Duchovní akademie lvovské, který narychlo svolal dva týdny před sjezdem odborné referenty. Tak se asi stalo, že se sjezdu lvovského nesúčastnili žádní cizí hosté, ani z polských katolíků, natož z ostatního zahraničí. Lvovský unijní sjezd shromáždil asi 150 účastníků, z největší části řeckokatolických kněží ze všech tří diecésí haličské provincie církevní. Z episkopátu kromě místních biskupů sufragánů přijel na sjezd stanislavovský světicí biskup Latiševskyj a apoštolský visitátor biskup Czarnecki z Kovlu vedle řádových provinciálů OO. basiliánů, redemptoristů a studytů. Sjezd zahájil po pontifikálních službách Božích u sv. Jiří (22. XII.) druhého dne metropolita Septickyj ve své residenci vzpomínkou na záslužný život zemř. metropolity Rutského, stavě ho po bok sv. Josafata, mučedníka za unii. Jako cíl sjezdových porad stanovil metropolita lepší poznání Východu a vytvoření jasného názoru na otázku sjednocení Církve. Ohlásil také jako povinnost vděčnosti, vydati tiskem bohatou a zajímavou korespondenci metropolity Rutského. Porady vlastní konaly se pak v Duchovní akademii. Biskup Czarnecki podal nejprve obraz unijní práce mezi pravoslavnými „na kresách". Referátů bylo víc než deset. Většina byla povahy historické: „Význam metropolity Rutského", „Význam synody zamojské pro Unii" (kan. Lobodyč), „Tři sta let Unie na Ukrajině" (prof. Čubatyj), „Zásluhy Unie o umění" (prof. Zalozeckyj). Jiné referáty pojednávaly o různých stránkách učení pravoslavného, nebo si všímaly otázek liturgických. Nescházela však ani témata velmi aktuální, na př. „Ideologie Unie" (dr. Kostelnyk), nebo „Metoda unijní práce na Volyni" (P. Wieliczkowski CSSR.).

Resoluce, přijaté na unijním sjezdu ve Lvově: 1. Církev řeckokatolická má pěstovati v sobě vědomí, že je církví východní, sjednocenou se Stolicí apoštolskou, a má zachovávati východní tradice. 2. Katolicismus východního obřadu nejlépe odpovídal v minulosti duchu ukrajinského národa a má v sobě sílu, aby i v budoucnosti povznesl celý ukrajinský národ z nábožensko-mravního úpadku. 3. Východní charakter ukrajinského katolicismu musí se ve svém ústrojí, obřadu a církevní disciplině, opírat o staroukrajinské tradice, zvláště z bohatýrské doby metropolity Rutského. 4. Všecky myšlenky metropolity Rutského, a tudíž i myšlenka patriarchátu kijevského, jsou i dnes prospěšny rozvoji ukrajinského katolicismu, jsou jeho zárukou. 5. Sjezd zdůrazňuje nutnost obrany práv haličských metropolitů, dědiců slavných tradic metropolitů kijevsko-haličských, poněvadž tradiční vláda metropolity byla vždy základem jednoty a síly církve řeckokatolické. 6. K obnovení východních tradic a samočinnému rozvoji řeckokatolického obřadu je potřebné studium obřadů a dějin východních církví. 7. U-

častníci sjezdu mají za to, že řecko-katolické duchovenstvo v Haliči, jako příbuzné národnostně i svým obřadem s nesjednocenými obyvateli Polska, je na prvním místě povoláno k práci za sjednocení svých bratří. Proto, projevujíce svůj hluboký zármutek, že právě tomuto duchovenstvu byl uzavřen přístup k unijní práci mezi vlastními bratry, obracejí se k apoštolské Stolici, aby v zájmu zdárné práce mezi nesjednocenými bratry: a) dovolila řeckokatolickému duchovenstvu pracovati pro sjednocení na tom území Polska, kde bydlí nesjednocení, b) aby ustanovila zvláštní hierarchii obřadu byzantsko-slovanského pro Unity s plnou pravomocí na území unijní práce. 8. K prohloubení náboženstvo-mravního života v unijní činnosti doporučují účastníci sjezdu tyto prostředky: a) Požádat „Theologicko-vědecké Tovaryšstvo" ve Lvově, aby sbíralo příslušné materiály k blahořečení Josefa Velamina Rutského. b) Založiti „Svaz Unitů", který by hmotně podporoval naše unijní stanoviště, pracovníky i unijní práci. c) Přibrati laiky do unijního apoštolátu v rámci Katolické akce. d) Požádati pastýře ukrajinské katolické církve, aby ve všech kostelích zavedli neděli modliteb na úmysl sjednocení ukrajinského národa. e) Poměr katolické církve ukrajinské k církvi odloučené má vyznačovati především křesťanská láska a touha po takovém ovzduší, které by nejlépe vedlo k vzájemnému porozumění a k svaté jednotě. 9. Účastníci sjezdu dosvědčují, že t. zv. „mísie pravoslavné církve" na území církve řeckokatolické v Haliči je diktována požadavky nenáboženskými. 10. „Theologicko-vědecké Tovaryšstvo" se žádá o uspořádání dalších unijních sjezdů.

Jak patrno, vložil první unijní sjezd lvovský do svých resolucí dávná přání, zvláště — viz resoluci 7. — aby směli haličtí řeko-katolíci pracovati pro sjednocení Církve v Polsku i aby věřící obřadu byzantsko-slovanského měli svou samostatnou hierarchii. Pokud poměry známe, stojí tu v cestě především stanovisko polské vlády, nepříznivé řecko-katolickým Ukrajincům.

Pravoslavné časopisy v Polsku. Pravoslavná fakulta při varšavské universitě vydává svůj oficielní vědecký časopis „Elpis", v němž všecky články jsou psány jazykem polským. Rusky vydává ve Varšavě svůj „Věstník" Bratrstvo pravoslavných bohoslovců v Polsku. Vychází již čtvrtý rok. Pro lid pravoslavný je vydáván ruský týdeník „Voskrosnoje čtěnie" (Nedělní čtení) a časopis „Slovo", který mívá však i dodatky v jazyku polském. Úředním listem pravoslavné diecése volyňské, určeným pro duchovenstvo, je dvoutýdeník „Cerkva i Narid". Vychází v Křemeni a je psán ukrajinsky.

Otázky sobornosti v pravoslavné církvi, o níž vedly se zásadní spory na nedávném sjezdu pravoslavných theologů v Athénách, není jen otázkou teoretickou, nýbrž zasahuje hluboko do života pravoslavné církve. Dokladem toho byl prosincový sjezd delegátů „Ruského národního sjednocení" ve Varšavě. Je to organisace čistě politická, která jménem pravoslavných věřících zasedla na soudnou stolici nad svým episkopátem. „Ruské národní sjednocení" obviňuje svoji pravoslavnou hierarchii, že ruší zásadu „soborného" ústroje církve: Nečekala na svolání krajinského sněmu a zavedla nezákonně řadu značných novot, s nimiž prý věřící nesouhlasí. K těmto novotám připočetl sjezd „Ruského národního sjednocení": zavádění nového kalendáře, který narazil v kraji na odpor pravoslavného lidu a je zachováván toliko v hlavním městě Polska. Tím nastává zmatek mezi věřícími. Ještě větší zmatek a nepořádky vyvolává však zavádění ukrajinisace pravoslavných bohoslužeb. Pravoslavný lid pokládá bohoslužbu v jazyku církevněslovanském za integrální část své víry a v překládání bohoslužeb do jazyků živých vidi znevážení a urážku svého náboženského cítění i počátek úpadku těch základů církve, za které tolik pravoslavných pokolení prý bojovalo a trpělo. Stejně pohoršuje se lid pravoslavný nad tím, že jeho děti ve školách učí se náboženství

ne v jazyku mateřském, nýbrž v polském. Důsledky těchto novot projevují se prý v neúctě k pravoslavným duchovním, čímž trpí všecek život náboženský i mravní.

Sjezd pak přijal velmi ostré resoluce, v nichž žádá od pravoslavné církevní vlády: 1. aby zastavila konání bohoslužeb živou řečí až do rozhodnutí krajinského sněmu a aby zavedla vyučování náboženství ve školách v jazyku mateřském, 2. aby uspíšila svolání sněmu podle zásad kanonických a informovala duchovenstvo i věřící o stavu přípravných prací v komisích, 3. aby použila prostředků k povznesení mravnosti kleru i lidu. Nebudou-li tyto resoluce splněny, hrozí sjezd „Rus. nár. sjednocení" nejtěžšími následky, ba přímo roztržkou! — Taková „sobornost", kde politická organisace chce ovládnouti pravoslavnou církev, může být ovšem jenom jejím neštěstím!

Pout polského učitelstva na Jasnou horu v Čenstochově připravovala nedávná porada učitelských zástupců ve Varšavě. Termín pouti byl stanoven na den 24. června hned po skončení školního roku. Účastníci varšavské schůze, počtem 55 osob, ustavili se jako poutní přípravný výbor, který zřídí další výbory podle diecésí a okresů. Katoličtí učitelé polští následují tu loňského příkladu akademické pouti z celého Polska v Čenstochové.

V uplynulém roce 1936 bylo zastaveno na území Polsky z 38 komunistických časopisů 31. Ostatní listy komunistické přijaly taktiku schválenou na posledním sjezdě Kominternu: Na venek odříkají se spolupráce s komunismem, sem tam vystoupí i proti sovětům, ale v obsahu svých článků budou šířit dále zásady a myšlenky komunistické. Tato taktika maskovaného boje komunismu je ovšem nebezpečnější.

JUGOSLAVIE

Nepřátelské stanovisko pravoslavné církve srbské proti schválení ujednaného konkordátu Jugoslavie se svatou Stolicí má své kořeny jednak ve staré tradici srbského pravosla ví, které se cítilo za předválečných poměrů náboženstvím státním, vládnoucím, jednak také v obavě před rostoucím vlivem katolicismu. Bělehradský patriarcha Varnava, veliký zbožňovatel carského samoděržaví a v posledním čase, bohužel, i Hitlera, dobře vidí i pod okny své residence přitažlivost katolictví. K prohloubení náboženského života pravoslaví nejednou nastupuje cesty katolické dr. Jos. Ujčič, který přichází do Bělehradu ze střediska uvědomělého katolicismu slovinského — byl dosud profesorem na bohoslovecké fakultě v Lublani — bude jistě velikou oporou katolického života, dostane-li se mu schváleným konkordátem plné svobody a rovnosti se srbským pravoslavím.

Konsekrací nového bělehradského arcibiskupa dra Jos. Ujčiče vykonal dne 7. března v kapli arcib. semináře záhřebský arcibiskup dr. Ant. Bauer. Spolusvětiteli byli lublaňský biskup dr. Rožman a biskup splitský dr. Bonefačič.

Zdravé kořeny života! Jednou z nejchudobnějších katolických diecésí je jistě diecése skopljanská v jižním Srbsku. Lid chudý, ale věřící, jemuž zákon Boží je hlavním vodítkem života. A tak čteme v drobné statistice výmluvné číslice: Ve skopljanské katolické farnosti narodilo se r. 1936 150 dětí, manželství uzavřeno bylo 57 a zemřelo 49 věřících. Ve farnosti Kos. Mitrovica bylo loni pokřtěno 64 novorozených dětí, sezdáno 23 manželských dvojic a zemřelo 17 lidí. — Zachovalost tohoto kraje a odlehlost od pakultury budou asi k sobě v příčinném poměru!

Na letošní valné hromadě Spolku sv. Jeronyma, jíž se súčastnil i arcibiskup-koadjutor dr. Al. Stepinac, bylo konstatováno, že za poslední rok bylo rozšířeno 129.204 knihy, 89.525 dinarových brožur a 257.133 čísla spolkových časopisů. Hospodářská krise jeví se v poměrně velkém obnosu nedoplatků za časopisy.

RUMUNSKO

Dohoda rumunského pravoslaví s církví anglikánskou. Výsledky porad, které se konaly v Bukurešti r. 1935 mezi oficielními zástupci církve anglikánské a rumunské, byly teprve loni uveřejněny. Došlo na tehdejších poradách mezi oběma stranami k dohodě v mnoha vážných náboženských otázkách. Nejdůležitější z nich bylo jistě

uznání anglikánského svěcení kněžstva rumunskou církví za platné. Po tomto zdaru v Bukurešti pokouší se anglikánská církev o souhlas pravoslavné církve řecké v této otázce. Pravoslavný arcibiskup athénský Papadopulos pokládá však otázku platnosti kněžského svěcení u anglikánů za příliš vážnou, než aby ji řešily jednotlivé pravoslavné církve odděleně. Podle jeho názoru patří tato otázka před obecní sněm církevní. Různé stanovisko pravoslavné církve rumunské a řecké v tak důležité otázce církevní ukazuje zase na nejednotu pravoslavné církve.

Katolický obzor.

Doma.

MORAVA

Slavnostní otevření obnovené budovy Cyrilometodějské bohoslovecké fakulty v Olomouci 22. února t. r. bylo kulturní událostí Olomouce a velkolepou manifestací cyrilometodějskou. Nevídaného lesku dodala slavnosti přítomnost ministra vyučování dra Emila Franke a účast rektorů a děkanů 7 vysokých škol, provázených pedely s universitními žezly. Netušeně veliká byla účast široké kulturní veřejnosti. Město Olomouc vzalo slavnost fakultní za slavnost svoji. Srdečnost, s jakou se postavilo za Cyrilometodějskou fakultu jako za svoji jedinou vysokou státní školu, zasluhuje mimořádného uznání. Městské zastupitelstvo záměrně v den slavnosti vyhovělo jednomyslně žádosti fakulty, aby náměstí před obnovenou budovou fakulty nazváno bylo Náměstím universitním. Odhlasování stalo se přímo slavnostní formou. Slavnost započala 22. února ráno slavnou mší sv., kterou v Cyrilometodějské kapli seminární sloužil děkan fakulty dr. Cinek. Nato o 9. hod. slavně posvětil obnovenou budovu generální vikář prelát dr. Martinů. O 10. hod. započala v obnovené aule slavnost akademická. Zahájena byla slavnostní přednáškou děkana fakulty dra Cinka, který retrospektivně narýsoval dějiny university olomoucké i jediné zbylé její součásti a dědičky, fakulty bohoslovecké, obdařené po dosažení státní samostatnosti vznešeným a významným predikátem Cyrilometodějská. Za nadšeného souhlasu přítomných zdůraznil cyrilometodějský program fakultní aktivity do budoucna. Významné projevy měli: J. E. veliký kancléř fakulty arcibiskup dr. Prečan, ministr vyučování dr. Franke, starosta města Olomouce dr. Fischer a zástupci všech národností z řad posluchačů fakulty (Čech, Slovák, Němec, Rusín, Polák, Maďar). Tento finální, jímavě harmonický akord, prohřátý nadšenou láskou k odkazu cyrilometodějskému, působil strhujícím dojmem. Účast zástupců tisku byla nevídaně veliká a ohlas slavnosti v novinách i časopisech mimořádně bohatý a srdečný. Čs. rozhlas vysílal reportáž ze slavnosti dvakráte (22. a 28. února). K slavnosti instalovány byly dvě slavnostní výstavy: historických památností a literární tvorby prof. sboru za posledních 10 až 15 let. Výstavy měly neobyčejný úspěch. Upozornily širokou veřejnost na vynikající publikační činnost profesorů fakulty a přímou sensaci vzbudily unikátní kolekci neznámých 150 rytin z doktorských thesí z let 1670 až 1745, jež jsou jedinečným moravským dokumentem neznámé vysoké umělecké i kulturní úrovně doby barokní. K slavnosti přičleněna serie universitních extensí, jež započaly den po slavnosti přednáškou děkana fakulty dra Cinka na téma: Olomoucká universita a obrozenské cyrilometodějství.

SLOVENSKO

Založení Konference sv. Svorada. Svoradovští akademici, posluchači kursu křesťanské sociologie, chtějí také prakticky uplatňovati vznešené zásady účinné lásky k bližnímu. Mnozí z nich vstoupili proto za členy Konference sv. Vincence a přičiněním místního předsedy dra Alexandra Virsíka, taj. obch. a prům. komory, založili v jejím rámci samostatnou Konferenci sv. Svo-

rada. Tato čistě akademická Konference má přidělenu nejchudobnější bratislavskou čtvrť Dorukapplu za svoje působiště. Konference se také hned ujala za předsednictví kolegy Gregoroviče s velikým nadšením své úlohy a vyhledává a hmotně i morálně podporuje obyvatelstvo trpící bídou. Konference má pravidelně každou sobotu schůzi.

PODKARPATSKÁ RUS

Nevědomost — či vyznání lásky? Užhorodský řecko-katolický týdeník „Neděle", psaný domácím jazykem, sliboval při svém založení, že se chce vyhnouti všem neplodným sporům (zvl. jazykovým) a sloužiti jen dobru lidu. Snad to myslil upřímně, ale neodolal. A tak přinášejí „Priměsky" (Poznámky) letošního 8. čísla polemiku se směrem ukrajinským. Brání se proti nařknutí, že pomáhají bolševismu. Nemíchali bychom se do těchto domácích sporů podkarpatoruských, kdyby se redakce „Neděle" nebyla zbytečně dotkla cti českých katolíků strany lidové. Napsala, že nemůže za to, jsouli u nich některé nemarxistické kruhy zadobře se socialisty, zrovna tak, jak není vinna, že „známá česká katolická strana zahrává si s marxisty a volnomyšlenkáři, jak na to už nejednou poukázal list republikánské strany — Venkov." — Redakce katolického listu, které je autoritou a pramenem k potupení katolických bratří českých liberální deník „Venkov" s protestantským redaktorem, nenávistníkem katolické Církve, Vraným v čele, sama si vydává smutné svědectví: buďto že katolické listy české vůbec nečte — spokojujíc se „Venkovem", anebo že se chce zavděčiti liberální straně republikánské na Podkarpatské Rusi tak mocné! Ale tak se potom octne v jednom pytlu s pravoslavnými a židovskými chráněnci agrární politiky protikatolické! Ať to byla tedy zaviněná nevědomost, či politické vyznání lásky „Neděle", bez příčiny se urážeti čeští katolíci nedají!

Prešovská eparchie vzpomínala dne 19. února t. r. desátého výročí biskupské činnosti svého vladyky, apoštolského administrátora msgra Pavla Gojdiče. Vyplnil tuto dobu svého pastýřského úřadu neúnavnou péčí o prohloubení náboženského života, který byl tak ohrožen hnutím rozkolnickým, staral se obětavě o rozvoj katolického školství zřizováním katol. internátů a založením řecko-katolického reálného gymnasia v Prešově, měl hluboké porozumění i pro hmotné potřeby svého stádce — moderně zařízený eparchiální sirotčinec prešovský zůstane toho krásným pomníkem. Osobně pokorný a skromný hledal jen spásu svěřeného stáda, ale zase neohrožený byl tam, kde šlo o věc Kristovu. Za nejhoršího rozkolnického náporu proti řecko-katolickým osadám nedal se biskup Gojdič ničím odvrátit od toho, aby právě v centru boje sám nevykonal sv. misie (Čertežnoje) a utišil a nábožensky uvědomil rozbouřený, svedený lid. Biskup Gojdič je znám svojí láskou zvláště k mládeži a ke studentům, na něž ani v Praze nezapomíná. Jeho zásluhou se dostalo řeko-katolíkům i v historických zemích stálé duchovní správy zřízením řecko-katolické fary v Praze u sv. Klimenta, kde je též soustředěna péče o chudé dělníky a služky řeckokatolické. Je tudíž desáté výročí jeho biskupského úřadu provázeno láskou a oddaností prešovské diecése k milovanému jubilantovi i přáním a modlitbami o Boží požehnání pro jeho další pastýřskou činnost. Mnogaja ljeta!

Smírnou pobožnost eucharistickou ohlásil ve všech farnostech své diecése prešovský biskup Pavel Gojdič na neděli, 28 února t. r., kdy se konal světový sjezd bezbožecký v Moskvě. Před vystavenou nejsv. Svátostí věřící usmiřovati rouhání bezbožníků!

Krajanské misie pro řeckokatolické vystěhovalce v La Grand Combe konají se každoročně o velkonocích. Užhorodský biskupský ordinariát vyzývá své kněžstvo, aby se do 1. března přihlásil vhodný misionář. Je zajímavo, že výlohy této misijní cesty hradí ředitelství dolů v La Grand Combě. Misie trvá 10 dní.

Malíř O. Z. Šolteis, mladý řeckokatolický kněz z Užoku, pořádal koncem loňského roku výstavu obrazů v Užhorodě. Na zahájení výstavy pronesl pochvalnou řeč užhorodský vladyka Alexander, v níž vzpomněl lásky katol. Církve k umění i talentu O. Šoltejse. Vyniká jako impresionistický krajinář, který zachycuje krásu svých rodných hor a lesů živě a teple.

V poslední době přešel k olejomalbě a portretování, odvažuje se i na velká plátna.

„Cerkov i Inoslavie" (Církev a jinověrci) je téma, o němž se rozpřádá v náboženském časopise pravoslavném „Pravoslavnaja Rus" (vychází ve Vladimírově) zajímavá diskuse. Vystupují tu zástupci dvou směrů: jedni hlásají (Zernov) smířlivější stanovisko pravoslavné církve vůči ostatním křesťanským vyznáním, druzí (Prot. B. Molčanov) stojí neúprosně a úzkoprse na starých názorech pravoslavné církve. Katolíku, který čte tuto vzájemnou polemiku pravoslavných, jedno bije do očí: žádný z těch směrů nemůže se opřít o pevnou půdu neomylné pravdy a tak proti sobě stojí jen volnější názory moderních náboženských myslitelů ruských — většinou laiků — a zastaralé názory starých škol ruského pravoslaví. Různá mínění, nad nimiž nemají rozhodčí autority!

Za hranicemi.

ŘÍM

První odchovanci římští v ruské duchovní správě. V dubnu loňského roku otevřen byl katolický chrám byzantsko-slovanského obřadu pro ruské katolíky v New Yorku. Správcem nové farnosti byl ustanoven O. Andrej Rogoš, odchovanec římské ruské akademie duchovní. — V Los Angeles v Kalifornii došlo též v září minulého roku k slavnostnímu otevření ruského katolického kostela sv. Ondřeje. Duchovním správcem stal se zde rovněž římský absolvent filosofie a bohosloví, O. Michal Nedtočin. V Los Angeles žije okolo 20.000 Rusů, z nichž pouze 4000 hlásí se k pravosla ví, ostatní jsou členy různých sekt, jako jsou molokáni, baptisti, prybuni (skokani) atd.

Na řehořské universitě v Římě (Gregoriana) studuje theologii 9 členů Tovaryšstva Ježíšova, kteří se připravují k apoštolské práci ve východním obřadě. Jsou nejrůznějšího původu svým rodem: 2 Poláci, 2 španělští Baskové, po jednom Belgičan, Angličan, Američan, Čech a Ital. Jeden z nich (P. Mailleux) je už knězem, jiní dva jsou jáhni.

FRANCIE

Duchovní správu ruskokatolické farnosti v Paříži, která osiřela odchodem msgra Jevreina, nově v Římě posvěceného biskupa, převzali OO. dominikáni východ. obřadu z Lille. Vydávají v Paříži dvouměsíčník „La Russie et Chrétienté", ve kterém hlavně informují o protináboženském boji v sovětském Rusku. — V Paříži žije též značná kolonie ruských vystěhovalců, čítající celé desítky tisíců duší, převážně ovšem pravoslavných. Mnoho z nich trpí nedostatkem a bídou. S katolické strany ujímají se milosrdná srdce zvláště chudobných dětí emigrantských. Připravují pro ně letní kolonie, jejichž správu po řadu let vede ruská katolická akademička Zinaida Zlatovova, která se už před lety přihlásila za členku Ústředního apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje v Olomouci. Loňského roku byla s ruskými dětmi v prázdninové kolonii v Lestion na břehu Loiry.

Sbírka na stavbu chrámu sv. Cyrila a Metoda v Paříži. Olomoucký ordinariátní list „Acta Curiae" uveřejňuje tuto výzvu: Je známo, že v Paříži staví se chrám sv. Cyrila a Metoda, který má býti náboženským střediskem pro naše četné krajany v Paříži a zároveň jakýmsi pojítkem Čechoslováků žijících ve Francii. Jeho Eminence pan kardinál Verdier, arcibiskup pařížský, rozhodl se zasvětiti tento chrám úctě slovanských věrozvěstů krátce před svým odjezdem na první celostátní katolický sjezd do Prahy, jehož se súčastnil jako papežský legát. Prosíme veledůstojné duchovenstvo, aby způsobem, jaký samo uzná za nejvhodnější, doporučilo zbožným věřícím tento pietní počin pana kardinála Verdiera, který má za účel rozšíření úcty našich svatých apoštolů ve hlavním městě Francie. Doufáme, že toto bohumilé dílo pařížského pana kardinála, který zanechal u nás po sobě tak krásnou památku, najde mezi naším zbožným lidem četné dobrodince. Příspěvky buďtež zasílány arcibiskupské konsistoři, která zařídí jejich další odeslání.

HOLANDSKO

Dopis z Maastrichtu. Monsignore! Dovoluji si zaslati Vám opět několik

řádků. Pro naprostý nedostatek času nemohu, bohužel, pomýšleti na delší zpravozdání. Některé kolonie v Belgii navštěvuji letos pravidelně, totiž Eijsden, Waterschei, Winterslag, Zwartberg. Laskavostí biskupské konsistoře v Lutychu dostal jsem dovolení binovati v neděle a zasvěcené svátky a tak při dvou zájezdech měsíčně lze jakž takž obsloužiti všechny čtyři osady. Výtečné služby koná při tom starší „misijní" kolo, jež jsme si již vloni opatřili. Na velikonoce, s pomocí krajanů-spolubratří, studujících zde a v Lovani bohosloví (FF. Fiedler, Sarna, Škoda, Vojtek), míním vykonati jakousi misii nejen ve shora uvedených osadách, ale i u krajanů kolem Mons a Charleroi, snad i v Beeringen. Všem bude tak dána příležitost aspoň jednou za rok ke sv. zpovědi v rodné řeči. Žádosti vdp. děkana z Heerlenu o zájezd mezi naše horníky v holandském Limburgu nebylo již možno vyhověti. Náboženské poměry mezi našimi dělníky v Belgii jsou dosud celkem velice, velice smutné. Přemnozí doplácejí na to sociální bídou a nemálo trpí tím i naše dobrá pověst v cizině. K nápravě bylo by třeba nutně jako soli stálého krajanského kněze, tak, jak jej mají některé jiné národnosti a pak musel by též přestati rušivý, nezdravý zásah určitých kruhů z vlasti. Leč to již nespadá do úlohy misionáře a je konečně všeobecně známo. Videant consules. Přikládám fotografii naší školy ve Waterschei. Je to snad jediná čsl. škola v Belgii mající ještě samostatnou budovu. Ostatní naše zdejší školy, které znám, jsou umístěny v budovách cizích škol. Řídícím školy je letos horlivý pan učitel Hlava. S projevem hluboké úcty Váš sluha v Kristu: P. H. Vaníček T. J.

MAĎARSKO

Devítisté výročí smrti sv. Štěpána, krále uherského, má býti oslaveno příštím rokem symbolickým aktem, zdůrazňujícím jednotu s apoštolským Stolcem. Zvláštní štafeta donese světlo zažehnuté před hrobem sv. Petra v

---

Katoličtí posluchači rozhlasu!

Je vás jistě úctyhodný počet, který by musil býti náležitě respektován v rozhlasovém programu, kdybyste si uvědomili sílu jednotně projevované vůle.

Doba je taková, že k účinnému uplatnění jakékoliv myšlenky a jakýchkoli oprávněných požadavků je třeba množství a organisace. Jednotlivec nezmůže ničeho.

Z té příčiny ujal se Poradní sbor pro katolický rozhlas sčítací akce katolických posluchačů rozhlasu. Vašich přihlášek použije Poradní sbor při svých jednáních s rozhodujícími činiteli československého rozhlasu, aby katolické požadavky byly uplatňovány spravedlivou měrou. Dosavadní programy rozhlasu nás nemohly ani zdaleka uspokojiti.

Proto pokládej každý z vás za svou povinnost přihlásiti se mezi katolické posluchače radia lístkem, který vám dole předtiskujeme. Poznamenáváme výslovně, že vám zasláním přihlášky nevzejdou kromě poštovného 30 haléřů žádné jiné výlohy. Využijte této příležitosti k uplatnění svého vlivu a početní síly **ve prospěch katolické věci.**

Katolická akce
(Poradní sbor pro věci rozhlasu).

Vyplňte připojený sčítací lístek, odstřihněte jej, vložte do obálky známkované 30 hal. známkou a pošlete na adresu: **Katolická akce** (Svatováclavská liga), **Praha IV., Hradčanské náměstí č. 8.**

Odstřihněte!

Sčítací lístek katolických posluchačů rozhlasu:

Rozhlasová koncese číslo ..... poštovního úřadu v .....

Jméno a příjmení .....

Povolání .....

Adresa .....

Římě do katedrály ostřihomské, kde je přijme kardinál Serédi dne 15. srpna, aby jím zapálil oheň pro celé Maďarsko. Z tohoto ohně bude rozžato světlo ve všech kostelích maďarských tak, aby v den 20. srpna, ve výročí smrti sv. Štěpána, všude už hořel oheň z Říma.

RAKOUSKO

Vídeňský kardinál dr. Innitzer svolal na dny 17. a 18. března t. r. synodu vídeňské arcidiecése. Připravovalo ji více komisí, z nichž jedna sbírala dosavadní diecésní předpisy pro kodifikaci biskupského práva. Důležitou otázku Katolické akce bude synoda probírati zevrubně, poněvadž má býti provedena úplná reforma dosavadní organisační formy katolického života. Kardinál Innitzer nařídil veřejné modlitby za zdar synodálního jednání po celé arcidiecési vídeňské.

ASIE

Na Dalekém východě v Asii pracují ruští katoličtí misionáři pro myšlenku jednoty Církve. V posledním roce 1936 sjednotilo se s katolickou Církví v Charbině 15 osob, v Šanghaji 30. Myšlenka sjednocení s katolickou církví rozvíjí se sice mezi pravoslavnými Rusy na asijském východě pozvolna, ale stále sílí a roste.

P. Emilián Soukup:

Sborník kontroversí

Sbírka přednášek odpovídajících na časová hesla protináboženská. Neocenitelná příručka pro všechny katolíky, především pro řečníky, kteří tu mají vypracované přednášky ve spolcích a kázání apologetická. Vyšlo pět svazků, v nichž jsou zahrnuty všechny pochybnosti, útoky a námitky dnešní doby.

Cena úplného díla o 5 svazcích brož. Kč 65·—, váz. Kč 75·—.

Vydalo Lidové knihkupectví a nakladatelství, Olomouc, Masarykovo 11. Telefon číslo 1066.

Kostelní dlažby - chodníkové dlažby, šlechtěnou omítku „Wizomit“

jakož i veškeré druhy zboží betonářského a cihlářského dodá v nejlepším provedení a v zaručené jakosti

WIZUB cihelna a betonářský závod Jana Wilczka

ve Slezské Ostravě.

Podporujte Matici cyrilometodějskou

tím, že si u ní objednáte dopisní papír, který má na skladě s obrázkem pana arcibiskupa dra Leopolda Prečana, se sv. Cyrilem a Metodem, neb s obrázkem Panny Marie.

10 kusů dopisního papíru
i s obálkami pouze 10 Kč.

Objednávky vyřídí obratem
Matice cyrilometodějská, Olomouc,
Wilsonovo nám.

POMNÍKY * HROBKY

Práce naše se líbí,
poněvadž je vkusná,
čistě provedená
a z nejlepšího materiálu.

Proto ji vřele
každému doporučujeme!

POLAŠEK a URBAN,
velkozávod kamenický **PŘEROV.** Telefon 325.

Rekonvalescent

po chřipce

pociťuje všeobecnou slabost a únavu; svaly jsou ochablé a nervy otupělé. Vykonávejme na výslovné lékařovo doporučení masáž

francovkou

ALPA

Masáží Alpou se krev dokonale rozproudí, svaly opětně zesílí, nervy ku podivu osvěží a dostaví se bujará nálada. Rozprašujme Alpu v pokoji a společenských místnostech, čímž zdesinfikujeme vzduch.

Zeptejme se lékaře!

Literatura.

Fr. W. Foerster-Em. Žák: „Mlhami a tmou". Časové kapitoly o kulturních a všeobecné civilisaci naší doby. Str. 77, cena 7 Kč. Vydalo nakladatelství Kropáč a Kucharský v Praze II., Spálená ul. 23. „Věčné světlo", řada časových kapitol o náboženských a kulturních otázkách naší doby, vzbudila tak živý zájem čtenářů, že její náklad byl v několika týdnech rozebrán. To je zjev v naší vážné literatuře, která se snaží prostým způsobem spojiti otázky filosofické a náboženské v náležitý soulad, téměř ojedinělý. Je to důkaz, že duše člověkova netouží již jenom po chlebě všelikých románů, ale chce také žíti z hlubších a vážnějších pramenů pravdy." Tato slova napsal prof. Em. Žák úvodem k nové knížce Fr. W. Foerstera, která, jak dále píše, „analysuje duši moderního člověka v jejích přednostech i v jejích přednostech i v jejích nedostatcích. Odhaluje chorobu a poukazuje na léky". Lze právem předpokládati, že také toto nové dílko Foerstrovo, prof. E. Žákem počeštěné, najde v brzku své čtenáře, kteří z něho mnoho hodnot pro sebe mohou vytěžiti.

F. S. Horák: Svatý Ignác z Loyoly. Olomouc, Vítězové, r. IV. č. 2, cena 3 Kč. Mezi největší bojovníky za ideály Kristovy patří sv. Ignác z Loyoly, jenž až dodnes pracuje v šíření víry Kristovy svým řádem Tovaryšstva Ježíšova. Tato mohutná duchovní postava je dána jako vzor v časopise Vítězové. Na podkladě přísně historickém je sepsán jeho životopis, ale tak, že při tom zároveň vyniká duchovní velikost tohoto světce. Vlastní životopis je psán poutavě a dílo sv. Ignáce je tu zhodnoceno velmi důkladně a věcně. Autor staví do popředí vynikající ctnosti sv. Ignáce, zhodnocuje veliký význam jeho duchovních cvičení, probírá jejich účel. Mimo to si dobře všímá též jiných forem apoštolátu sv. Ignáce, kterému šlo jen o to, aby všechno konal k větší slávě Boží. Též vznik řádu jesuitského je zde podán dosti obšírně. Životopis má mnoho dobrých vlastností a proto každý po něm rád sáhne, kdo chce poznat tohoto velikého světce.

Mikuláš Levý: Msgre Jan Nep. Říhánek. Životopis vzácného kněze, velikého lidumila a otcovského přítele trpících, jenž, pohrdnuv všemi hodnostmi a zřeknuv se nabízených mu výhod, jichž za své záslužné apoštolské práce mohl v klidu požívati, uchýlil se v zapomenuté ústraní lidské bolesti a bídy, kde po 10 let byl milosrdným Samaritánem doživotních trpitelů a lazarů, odkázaných jen na lásku dobrých srdcí. K uctění jeho vzácné památky a na četná přání všech, kdož znali velikost a lásku jeho šlechetného srdce, vydalo toto dílo „jeho drahé" Vincentinum, Dům milosrdenství v Praze-Břevnově. Kniha jest velmi pěkně a vkusně upravená, o 250 stranách a obsahuje 55 přiléhajících ilustrací z jeho bohatě plodného a požehnaného života. Cena 10 Kč.

Katolické sdružení čs. v Buenos Aires.

Zpráva o činnosti za rok 1936.

Církevní slavnosti, bohoslužby, atd.: Dne 14. března súčastnilo se sdružení se svým spolkovým praporem oslav na uvítání J. E. nejdp. kardinála L. Copello, který se vracel z Říma. Uspořádána sbírka „La semana de caridad", která vynesla 54 pesos a byla rozdělena chudým. Dne 7. srpna zaslána sv. Otci z dobrovolné sbírky Kč 300 na podporu afrických misií. Zároveň zasláno Kč 46.40 na mrzáčky Vincentina do Prahy. Dne 24. června přihlásilo se sdružení za člena spolku sv. Rafaela v Praze. Dne 14. června konaly se slavné bohoslužby v chrámě „Nuestra Señora de Pompeya". Dne 5. července na svátek sv. Cyrila a Metoděje slavnou bohoslužbu s kázáním tamtéž. Dne 13. září uspořádalo sdružení pout čsl. kolonií do Lujan. Byla tam sloužena mše sv. a požehnání uděleno. Dne 27. září byl oslaven svátek sv. Václava slavnou bohoslužbou v basilice „San Francisco". Dne 25. října slavné bohoslužby za blaho vlasti a národa, tamtéž. Dne 8. listopadu zádušní mše sv.

za zemřelou členku Fr. Černíkovou. Dne 25. prosince slavná vánoční mše sv. v kapli sv. Rocha. Při všech bohoslužbách zpívaly se české kostelní písně. — Divadelní představení, přednášky atd.: Div. představení byly uspořádány tři: Naše tchyně odzbrojuje, veselohra Zázračný panák a vánoční hra Poslední píseň zvonu. Po tomto představení konala se vánoční nadílka. Spolková přednáška byla jedna. Dne 8. března konala se oslava na počest narozenin presidenta Masaryka a „Dne čsl. zahraničí". Společná oslava s krajanskými spolky byla uspořádána dne 24. října na oslavu 28. října. Dne 28. října bylo sdružení zastoupeno svými delegáty na Čsl. vysl., kde tlumočili slib věrnosti a oddanosti ČSR. Dne 8. listopadu súčastnilo se sdružení oslavy položení základního kamene na Masarykovu školu v Avellanedě a přispěli 30 pesos. Též byli přítomni oslavě 10letého trvání Slovenského spolku, valné hromady pěveckého spolku Smetana a ustavující valné hromady Matice školské. — Spolková agenda: Během roku 1936 konala se 1 valná hromada, 1 mimořádná, 7 výborových schůzí, 8 členských a 2 členské s výborovou. Dopisů bylo odesláno 150, došlo 48. Publikace jak ve zdejších (org.), tak čsl. časopisech bylo celkem 63. Stav členstva 58 dospělých, 15 žáků, 8 žákyň. Stav pokladny byl koncem 1935 pesos 172.25, příjem za 1936 pesos 924.9, výdaje pesos 853.80, zůstává pesos 251.42. Inventář spolku bez knihovny je v ceně 371.96 pesos. Knihovna: 531 svazků, z toho 99 náboženských, 48 poučných, 23 historických, 100 zábavných, 157 kalendářů a časopisů, 54 divadelních her a 50 brožur výchovných. Časopisy: dostává od Spolku sv. Rafaela v Praze a od krajana Bejčka z Příbrami: Neděle, Posol Bož. S. Jež., Probuzení, Hlasy, Hlasy z misií, Kříž a Maria, Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje, Dětská Neděle, Anděl Strážný, atd. Sami si platí „Jihoameričana", „Slov. lud." a ze staré vlasti „Selku".

Vavříny obětavému vlastenci za mořem. Z Jižní Ameriky dostali jsme zprávu o krásných úspěších našeho krajana Jos. M i c h a l a, učitele hudby v Buenos Aires. Týž složil operetní hudbu operety „Dvě lásky", jejíž libreto sepsal druhý krajan p. Oujezda. Krajan Míchal sepsal i novou další operetu „Dolárová nevěsta", kterou složil pro Slováky. Krajan Míchal, který měl chvalně známou hudební školu v Mladé Boleslavi a jest dosud v paměti úspěšnými žákovskými koncerty a akademiemi, teprve v cizině, jako mnoho našich umělců, měl volnou cestu k uplatnění svého umění a v cizině dosáhl plného pochopení a uznání. Rádi konstatujeme podle tisku a zpráv z Jižní Ameriky, že premiera operety Dvě lásky, kterou osobně krajan Míchal řídil, měla nad očekávání ohromný úspěch, byla přijata s nadšením a uznáním jak obecenstva, tak korporací i úřadů a musela býti opakována. Při premiéře operety „Dvě lásky", za přítomnosti značného počtu obecenstva, zástupců spolků a úřadů, byl vyznamenán vavřínovým věncem se stuhami v našich a argentinských barvách, na důkaz přátelství a uznání československým katolickým sdružením v Buenos Aires. Krajan Míchal jest znám ze všech akcí a podniků katolických, jež v Buenos Aires byly pořádány. Účinkoval při všech slavnostech a slavnostních mší katolických a též při slavné mši, pořádané na počest dp. p. dra Jáchyma Procházky roku 1934 účinkoval. Úspěchům krajana Míchala blahopřejeme a provoláváme srdečně „Zdař Bůh!"

Co máme mít doma vždy po ruce, je francovka Alpa. Masáže Alpou podporují oběh krve, sílí svaly a osvěžují nervy. Kloktejme a vyplachujme ústa vlažnou vodou, do které jsme přidali několik kapek Alpy. Desinfikujeme tím sliznice dýchacích cest a předejdeme nachlazení. Zeptejme se lékaře.

Tiskem Lidových závodů tiskařských a nakladatelských, sp. s r. o. v Olomouci.

ДА ВЬСИ ЄДИ ⊕ NO БѪДѪТЪ

APOŠTOLÁT

SV.
CYRILA
A
METO
DĚJE
POD
OCHRANOU
BL. PANNY
MARIE

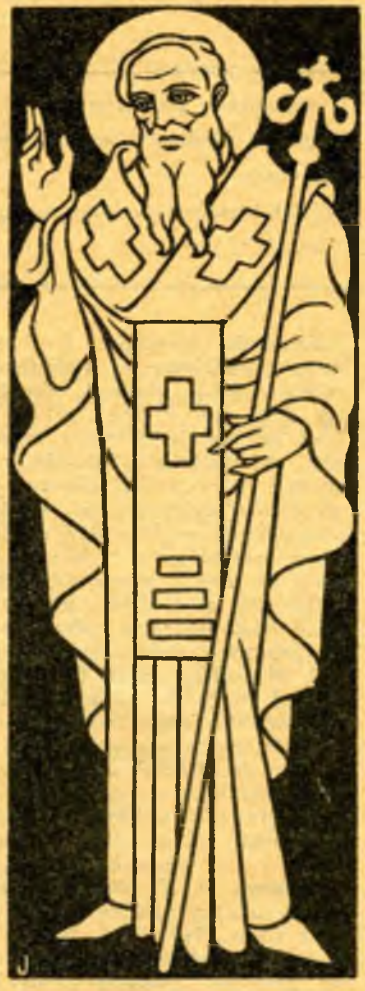

OLOMOUC

ROČNÍK XXVIII. ČÍSLO 4.

Používání známek novinových pro „Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje“ povoleno ředitelstvím poštovním v Brně čís. 11.483-VI. v r. 1921. Podací úřad: Olomouc I.

Redakce a administrace Apoštolátu: Olomouc, Wilsonovo nám. 16/II.

Redaktor: František Jemelka, tajemník ÚACM.

Roční předplatné 12 Kč, pro Ameriku 1·5 dolaru. Časopis vychází měsíčně.

OBSAH:

Hospody, pomiluj! 97
U sinajského poustevníka . . . 98
Ze života Vladimíra Sergejeviče Solovjeva 99
Pohřeb kněze-mučedníka na Solůvkách 104
Nejstarší vysoká škola moravská, dědička university olomoucké je a zůstane cyrilometodějskou . . 106
Tři síly 113
Křesťanský Východ 117
Katolický obzor 122

Redakční hovorna: Po čas dlouhé nemoci redaktorovy ujal se opuštěné redakce velmi obětavě vdp. šéfredaktor „Našince" P. Ladislav Zamykal, ač sám je přetížen svými vlastními povinnostmi. Nemoha mu jinak splatiti jeho velké služby, cítím se povinen poděkovati mu aspoň veřejně nejsrdečnějším: Pán Bůh zaplať! Také všem přátelům, z blízka i ze zdáli, kteří na mne v nemocnici vzpomínali, především modlitbami, přeji v odplatu stálé Boží ochrany, zdraví a milosti. Fr. Jemelka, redaktor-rekonvalescent.

J. M. nejdp. opatu P. Prokopu Neužilovi O. S. B., Lisle, Illinois, USA., zasloužilému redaktoru českých katolických časopisů a obětavému horliteli v práci pro Církev a národ za mořem, vyprošuje k jeho nastoupení odpovědného úřadu opatského hojnost Božího požehnání „na mnogaja, blagoja ljeta!"
redakce „Apoštolátu".

Prosíme P. T. čtenáře, kteří mají starší ročníky našeho časopisu (zvláště z roku 1912, 1917, 1918 a 1921) a mohli je postrádati, by nám je laskavě darovali. Předem „Pán Bůh zaplať!" Administrace.

*

Členské příspěvky. Vldpp.: Jaroslav Pokorný, kooperátor, Újezd, Kč 8; Alfons Kresta (od P. T. členů), Nový Jičín, Kč 105. P. T. farní úřady: Zábřeh, sev. Morava, Kč 250; Domaželice u Přerova Kč 75. P. T.: Sl. Vyhnánková, Mor. Húzová, Kč 50; nejmenovaný Kč 20; ctpp. bohoslovci, Olomouc, Kč 66.60; A. V. Bárta, Proseč u Skutče, Kč 10; Viktor Hubinský, Smolenice, Kč 12; Cyril Havlík, Bojanovice, Kč 8. „Pán Bůh zaplať!"

Zahraniční misie. P. T. Alois Veselý, bohoslovec, Ljubljana, SHS., Kč 12; Mrs. K. Píštěk, New York, N. Y. U. S. A., Kč 657.80; Mr. dr. Hynek Dostál, St. Louis, U. S. A., Kč 250. „Pán Bůh zaplať!"

Knihy, známky, staniol darovali: P. T. nejmenovaný z Olomouce; školní děti z Kelče; Josefa Výmyslická, Dol. Bojanovice; farní úřad, Kvasice; Josef Spala, kooperátor v Brumově; P. Přichystal, Sumperk; farní úřad, Těšetice. „Pán Bůh zaplať!"

Kde budou exercicie?

Velehrad (Stojanov) pro úřednice a dívky z měst 30. IV. až 4. V.; pro obchodníky: 15.—19. května; pro terciářky: 7.—11. června; pro mariánské sodálky a dívky z měst: 14.—18. června. Poplatek za ubytování 50 Kč. Přihlášky posílejte aspoň 3 dny před započetím exercicií Papežské koleji T. J. na Velehradě.

Hlučín duben: vdovy 5.—9.; jino-

APOŠTOLÁT

sv. Cyrila a Metoda pod ochranou bl. Panny Marie

Ročník XXVIII. Duben 1937. Číslo 4.

Hospody, pomiluj!

M. Tkačik CSsR.

Voskovic plam zahnal chrámu šero,
v sloupů les dýše thuj',
k nebi stoupá hlasů tisícero:
Hospody, pomiluj!

Z dlaní jereja roj jisker srší,
v báň když zrak zvedá svůj,
ať Tvé požehnání z ráje prší:
Hospody, pomiluj!

V ticha hloub se linou pravdy slova,
kouzlo jich v paměť pluj,
bychom v jejich síle v boj se dali znova:
Hospody, pomiluj!

S cherubíny Kristu šleme zpěvy,
v srdcích trůn Jeho stůj,
na věky by ples zněl dítek Evy:
Hospody, pomiluj!

„Svjat, svjat!" stříbrný hlas zvonku jásá,
„svjat!" Ti lid pěje Tvůj,
Tvou chválu naše žití hlásá:
Hospody, pomiluj!

K výšinám své jerej zdvihá dlaně;
chudá Jej hřála sluj,
jenž se nyní z ráje snížil na ně:
Hospody, pomiluj!

Východ krví bratří děsně hoří,
v svět jich žal, vánku, duj;
satanská zášť oltáře Tvé boří:
Hospody, pomiluj!

Zvonek zas své chrámem rozlil hlasy,
„Ke mně pojď, synu můj!" —
jerej prosí blažen mannou spásy:
Hospody, pomiluj!

Hřmí „Da ispolňatsja . . ." z duší vděčných,
léčky si, světe, snuj,
my v čar chceme spěti luhů věčných,
Hospody, pomiluj!

Zhasla světla, chrám se v šero halí,
v sloupů noc dýše thuj',
ztichly prosby, echo lká jen z dáli:
Hospody, pomiluj![1]

U sinajského poustevníka.

Dr. A. Snoj.

Památná hora Sinaj, vysoká 2244 m, chrání ve svém stínu starobylý klášter sv. Kateřiny. Postavil ho v VI. stol. císař Justinián. Už před touto dobou žili tam a v blízkém okolí bohabojní poustevníci, kteří v samotě svým přísným a pokorným životem sloužili Bohu. Přísný poustevnický život nezanikl ani potom, když se zbožní samotáři uchýlili za zdi sinajského kláštera. Zachoval se v podstatě nezměněn až do dnešního dne. Když se vých. církev odloučila od Říma, svedla ssebou do pravoslaví i sinajský klášter, který tvoří se svymi patnácti filiálkami dnes samostatnou východní církev s arcibiskupem v čele.

Navštívil jsem tento klášter a zůstal půl druhého dne pod jeho pohostinnou střechou. Blíže seznámil jsem se s otcem Kalistratem, který je rodem Řek z ostrova Kréty, ale mluví též trochu rusky. Ctihodný ten muž poznal z mé řeči, že se zajímám o klášter a o život mnichů, proto mne pozval do své cely. Nabídl mně datle a sladké sinajské hrozny a pak jsme se dali do hovoru: „Otče Kalistrate, zajímá mne, kde jste se naučil ruské řeči, když žijete mezi samými Řeky?" „Dříve, nežli jsem přišel sem, byl jsem několik let v Jerusalemě. V našem klášteře byli tehdy také Rusové." „Kolik řeholníků čítá nyní sinajský klášter?" „Nyní je nás málo, pouze 15; z toho je nás 5 kněží (hieromonaši), druzí jsou obyčejnými mnichy; asi 10 jest jich v okolí, kde pracují na našich oasách a přicházejí časem do kláštera. 20 jich žije po filiálkách (metochijách)." „Jsem zvědav, jak soudíte o katolících." „Nejlepší úsudek mám o vás. Jste našimi bratry zrovna tak jako pravoslavní. Kdysi jsme byli sjednocení." Při těchto slovech se na okamžik zamyslí, pak pokračuje: „Nemyslete, že jsme fanatici, my všechny milujeme, za všechny se modlíme, také za katolíky." „U nás se velmi mnoho modlíme o církevní jednotu." „O, také my se modlíme, jenom se podívejte" — sáhl na polici a vzal s ní knížku podobnou modlitební, otevřel ji a rázem našel, co hledal — „toto je liturgie sv. Jana Zlatoústého; přečtěte si tento odstavec!" Četl jsem: „Za mír všeho světa, za blahobyt všech božích církví a za jednotu všech prosíme Hospodina." „Každý den třikrát se to modlíme, jednou při mši sv. a dvakrát při jiných společných pobožnostech." „Zdali pak doufáte, že dojde k jednotě mezi křesťanským východem a západem?" „Jistě dojde,

[1] Báseň tato, zachycující průběh slovanské liturgie, je z přílohy „Poznakomimsja" v ústavním časopise „Alfonsu" roč. XXXII (1936) v Obořišti. V příloze podán na 41 stránkach normalisovaného archu od bohoslovce uniáta CSsR. přehled věcný i symbolický výklad liturgie sv. Jana Zlatoústého.

Klášter pod horou Sinajem.

přece Kristus sám předpověděl, že bude jeden ovčinec a jeden pastýř." „A jak připravujete cestu k tomuto sjednocení?" – „Modlitbou. My zvláště se důvěřujeme v Bohorodičku. V klášteře vidíte všude její obraz. Světélka, která před ní rozsvěcujeme, jsou důkazem naší víry a naší důvěry k ní."

Volali mne k večeři. Poděkoval jsem O. Kalistrovi za pohostinství a za jeho upřímná slova. Milý stařiček mne objal a vroucně mi stiskl ruku; „Kali nikta, kali andamosi. (Dobrou noc, na shledanou.)" „Eucharisto poli. Kali nikta! (Děkuji velmi, dobrou noc!)"

Ze života Vladimíra Sergejeviče Solovjeva.

Soukromý život. — Josef Olšr T. J.

I.

V únorovém čísle „Apoštolátu" byl obšírný článek o unionistických snahách V. S. Solovjeva; chci k němu připojit několik zpráv z jeho života a svědectví o jeho formálním přechodu ke katolictví.

Drobné zprávy o jeho soukromém životě jsou roztroušeny po různých ruských životopisech Solovjevových[1] a po časopisech — v posmrtných vzpomínkách přátel a v bohaté korespondenci. Vybral jsem jen některé.

[1] Věličko, Vladimir Solovjev, Petrohrad 1902, 1903, E. Radlov, Vladimir Solovjev, Moskva 1913, Korespondence (vydání Radlova, 1908, 1909, 1911), předmluvy k posmrtnému vydání jeho spisů etc.

Solovjev byl již jako malé dítě velmi zbožný.

První knihou, kterou přečetl — společně se svým otcem, slavným dějepiscem — byly životy svatých. — Nejvíce na něho působily příklady sebezáporu a umrtvení a hned se je jal napodobiti. V zimě úmyslně shazoval pokrývku s postele a trpělivě snášel chlad. Když ho matka chtěla přikrýt, soudíc, že pokrývka spadla sama, prosil ji, aby mu nepřekážela jednati tak, jak pokládá za nutné.

Leč víra malého „svatého" přestála tvrdou zkoušku — a zachvěla se. Ve vyšších třídách gymnasia stal se nihilistou. Jednou dokonce, když se vrátil ze schůzky stejně smýšlejících druhů, vyházel z pokoje všechny

Mnich sinajského kláštera O. Kalistratos.

ikony. Ale bystrý jinoch brzy přemohl pochybnosti a když v 17 letech začal studovati na universitě, byl již uvědomělým, hluboko věřícím křesťanem a zůstal jím až do své smrti.

Blízcí jeho přátelé tvrdí, že ve styku s ním přímo cítili jeho hlubokou víru v Boha. Když hovořil o náboženských otázkách, jeho slova působila tak, že i nejzarytější pochybovači v těch chvílích v srdci s ním souhlasili. Sám Solovjev se vyjadřoval, že přímo „nahmatává" všudypřítomného Boha.

Pro své dlouhé vlasy, plnovous, bledou, asketickou tvář a šosatý plášť býval často od neznámých pokládán za duchovní osobu. Zvláště

děti a prostí lidé se mýlili. — V letech 1894—95 trávil zimu u Imatry ve Finsku. Majitel hotelu a všichni známí nazývali ho „Herr Professor". Ruský kočí, jenž ho často vozíval, pokládaje ho za kněze, prosíval Solovjeva o radu ve svých duchovních potřebách a hovořívál s ním o náboženských otázkách. Nevěda jeho jména a významu německého oslovení „Herr Professor", nazýval ho „Otěc Parfenson". Solovjev, když ho kočí takto po prvé oslovil, srdečně se rozesmál a často o tom vypravoval. Dokonce jednomu příteli poslal knihu s věnováním „Od O. Parfensona".

Se zvláštní důvěrou lnula k Solovjevu zvířata. Sotvaže vešel do svého bytu, často po několikaměsíční nepřítomnosti, hned se slétali k oknu holubi, které krmíval drobty chleba. Podobně, kdykoliv se ukázal u okna v bytě svého přítele Věličko. Vždy holubi jaksi vycítili, často pozdě večer, že se Solovjev vrátil.

Básník Věličko měl hravého a velmi čilého psíka, který neustále běhal po domě. Když však přišel Solovjev, nehnul se pes z jeho pokoje; usedl před psacím stolem a celé hodiny poslouchal, jak skřípe jeho pero a ruka se bystře pohybuje po papíře. — Když Solovjev odjel, pes zesmutněl a zeptal-li se ho někdo, kde je Solovjev, začal žalostně výt a hledat ho po všech pokojích.

Solovjev miloval všechno, Boha, lidi, zvířata, rostliny i neživou přírodu, ale zvláště — přímo jakousi mystickou láskou miloval chudé a vůbec všechny, kteří jakkoli trpěli a obraceli se k němu s prosbou o pomoc.

Přišli-li k němu žebráci, rozdával všechny své peníze, a když byly vyčerpány — i části svého oděvu, ponechávaje si jen nejnutnější, t. j. co právě měl na sobě.

Kníže E. Trubeckoj vypravuje, že kdysi pozdě na podzim chodil Solovjev po Moskvě jen v letních kalhotách a v lesklém pláštíčku. Když mu kn. Trubeckoj vyčítal jeho nedbalost o zdraví, přiznal se Solovjev, že jsou to jeho jediné šaty. Ještě v létě dal žebrajícímu chudákovi — nemaje peněz — své zimní šaty. „Myslel jsem, že si do zimy na nové ještě vydělám," dodal na ospravedlnění.

Jednou ho pozval básník Věličko k obědu — na šestou odpoledne. Přátelé se shromáždili; minula již sedmá — a Solovjev pořád nejde. Věličko se rozhodl, že sám pojede pro „zapomnětlivého filosofa". Vešel do jeho bytu a uviděl, že Solovjev leží v posteli celý bledý. Když uviděl přítele, nejprve se tázal, zda se na něho nikdo nehněvá; když ho Věličko ujistil, že ne, jal se vyprávěti, proč nepřišel.

Časně ráno odešel z domu — koupit si nové boty. V obchodě dlouho vybíral, ale všechny byly malé; zdálo se mu, že obchodník je již netrpělivý, koupil tedy jedny, obul si je, staré zavinul do papíru a vzal s sebou. Aby rozchodil nové boty a ušetřil (měl jen 3 ruble drobných), šel pěšky do tiskárny, kde byla v tisku jeho kniha. Na ulici ho obklopili žebráci, rozdal jim všechny peníze, peněženku, aktovku, staré boty, kapesník — i vše, co měl u sebe. Pak se domů musel chtě nechtě vrátit pěšky. Do bytu měl daleko a nové boty ho tlačily. Stěží došel domů; jít pěšky k příteli již nemohl.

„Mohl jste přece ke mně přijeti a říci mému vrátnému, aby kočímu zaplatil," pravil mu Věličko.

Solovjev se rozesmál. — „Tak prosté a nepřišel jsem na to; vlastně jsem od rána ještě nejedl."

„Tak teď pojedeme spolu k obědu, vlastně již k večeři," rozhodl Věličko. „Pohostím vás vaším oblíbeným celerem." „Dobře, ale staré boty již nemám a nové nesnesitelně tlačí," namítl Solovjev. — Ale to nic není; tentokráte, zdá se, já na ně vyzraji." Solovjev vzal kapesní nůž a rozřízl boty v těch místech, kde byly nejtěsnější. Pak jel večeřet a očaroval všechny dětinnou veselostí a ostrovtipem.

Ovšem jeho štědrosti nejednou nadužívali. Přicházeli prosit o peníze „na pohřeb matky" nebo „na svatbu" již po několikáté. Solovjev, ač byl krátkozraký, přece mnohdy poznával své „stálé zákazníky", přece však nechtěl odepříti pomoci. Neměl-li sám nic, dával žadateli lístek ke známému příteli, na příklad tohoto znění: „Doručitel těchto řádků prosí mne o 5 rublů „na svatbu" — a já nemám ani haléře. Bojím se zhřešit, ale mně se zdá, že už není u mne s tou prosbou po prvé, tedy neženi se po prvé. Odsuzovat ho nemám odvahy; k čemu člověka nepřinutí bída a okolnosti. Prohlédni ho tedy zkoumavým zrakem a uznáš-li za potřebné, dej mu těch 5 rublů; vyrovnáme se, až dostanu za článek ze „Slovníka".

Ve štědrém udělování almužny viděl nejen projev dobročinnosti, nýbrž i jeden ze způsobů bezprostředního obnovení sociální spravedlnosti.

V jednom dopise omlouvá se příteli, že nemůže k němu přijet v určený den, poněvadž jeden bratr „od pera", kterému půjčil všechny své peníze, zmizel a neukazuje se; byt nemůže opustit, až zaplatí po obdržení nových honorářů. Ale hned omlouvá vinníka: „On je sice neopatrný, ale za to velmi nadaný."

V dopise Aksakovu sděluje, že hledá způsob, jak by mohl sehnat pro jistého N. potřebné peníze, „ačkoliv sám v poslední době nejednou si musím připomínati některé kritické chvíle ze života Joba".

Příteli Radkovu píše, že očekává honorář za spisy vlastní i otcovy a hned ho přemlouvá, aby si potom hned vypůjčil od něho peníze a jel se léčit do Karlových Varů. „Neboť," končí, „takovým způsobem nejenom vyrovnám účet svých hříchů, nýbrž i byv pokoušen mohu pokoušeným pomoci."

„Já vím dobře," praví jeho přítel Petrovskij, „že Solovjev byl ochoten obědvati jenom jednou za dva dny, aby druhému mohl dát možnost obědvat každý den. Ani na mysl mu nepřišlo, doporučiti mu takovou umírněnost, jakou zachovával sám."

Občas plnil naléhavé prosby přátel a zavítal k nim na delší čas. Známí zachovávali při tom umluvený pořádek, neboť každý chtěl mít alespoň někdy u sebe Vladimira Sergejeviče. Jeho příchod měl blahodárný vliv na celý dům. Stará služka básníka Věličko tvrdívala, že se Solovjevem přichází do domu požehnání.

Všem bylo jaksi lehčeji, denní povinnosti se stávaly milejšími, nepříjemnosti se zdály být malichernějšími.

Zvláště přímo nakažlivou byla jeho pracovitost. Seděl u psacího stolu 6—7 hodin bez přerušení. O dvou po půlnoci ulehl, o třetí se sám vzbudil a pracoval až do poledne.

Dospělí, ba i děti jaksi ochotněji plnili své povinnosti, vědouce, že ve vedlejším pokoji pracuje Solovjev. Když se pak scházívali k obědu nebo k večeři, tu bývalo veselo. Vědomí, že v několika hodinách udělal mnoho, budilo v něm veselost a zvučný smích, který jako jiskra přeskakoval na ostatní.

U přátel zůstával Solovjev někdy déle než slíbil, mnohdy však odjížděl brzy bez zvláštní příčiny, „aby se nerozmazlil", jak sám říkával. Neboť přátelé se pečlivě o něho starali; měl vždy vytopený pokoj a pořádnou stravu.

Otec Joachim a bratr Dionizij na klášterni terase.

Ve svém bytě vedl skutečně asketický život. Jeho jídelní lístek se skládal z kyselého zelí, celeru, chleba, čaje, trochu kaviáru — a jen málokdy z ryby, obyčejně jen tehdy, když se organismus neúprosně domáhal silnější stravy nebo ho domácí přinutili. Jen zřídka si dopřával vína i ovoce, ač obojí měl velmi rád.

V Petrohradě bydlel téměř beze všeho nábytku. V. D. Kuzmin-Karavajev vypravuje, že měl v pokoji jen kuchyňský stůl, dvě židle a postel, o níž L. Z. Slonimskij píše: „Solovjev spával na jakýchsi bedničkách a deskách." Žil tam bez posluhovačky. Když si domovnice vzpomněla, zatopila mu v kamnech; když zapomněla, to sám Solovjev, když už řádně promrzl, naštípal si dříví a zatopil.

Pořádného kožichu neměl, až mu básník Fet-Šenšin odkázal svůj vlastní; vzpomínka na věrné přátelství nedovolila mu dát tuto památku chudým. Podobně z piety si podržel hodinky po otci.

Na dlouhé cesty do ciziny jezdíval někdy v klobouku vypůjčeném

od přítele. Nejednou psal příbuzným na kousku obyčejného papíru, omlouvaje se, že nemá na čem psát.

Při tom obětavě pomáhal každému, kdo k němu přišel. Počátečníkům na literárním poli opravoval trpělivě první pokusy v próze i ve verši; kolika pomohl svým dobrým slovem u redaktorů, nedá se spočítat. Mnoho času a starostí věnoval těm, kteří ho prosili o přímluvu. K vůli nim udržoval styky s vlivnými osobami, pro sebe nikdy těchto známostí neužíval. V časopise „Novoje Vremja" otiskl jednou Solovjev dopis, v němž prosil své korespondenty a návštěvníky za prominutí, že nemůže ve všem vyhovět a žádal je, aby ho trochu šetřili a dovolili mu dokončit hlavní práce.

Básník Věličko ve své knize o Solovjevu píše: „Minul krátký petrohradský den, večer se přiblížil; musí jet někam „po práci", t. j. starati se a prosit za někoho pronásledovaného osudem i lidmi. A práce, přerušená na půl slově, zabere Vladimiru Sergejeviči celou noc. Nakloní se jeho kosmatá hlava nad stolem, rozbolí ho od únavy krátkozraké oči. Ale třeba pospíchat, vždyť čekají: Naučný slovník, Věstník Evropy, filosofické časopisy, Knižki Něděli atd. Poslední termín se blíží, práce v tiskárně hrozí přerušením. Vždyť i výdaje třeba hraditi; byt je drahý a počet chudých, prosících o pomoc, značně vzrůstá. A hlavně třeba pospíchati, poněvadž někdo zase uveřejnil názor, číšící pohanstvím; třeba jej vyvrátit a to co nejdříve . . .

Unaven, vyčerpán, uléhá Solovjev o sedmi ráno do chladné postele. Zapomněl, že je otevřena horní část okna; z venku se plazí do pokoje podzimní mlha a proniká až do kostí. Kolem desáté nebo jedenácté hodiny někdo klepe na dveře. Probuzený Solovjev odpovídá dobrodušně: „Dále. . ." a den se opakuje . . . (Dokončení příště.)

Pohřeb kněze-mučedníka na Solůvkách.

Sděluje jeho přítel a spolutrpitel D. Novický.

Otec Felix vytrpěl mnoho od bolševiků a od banditů, kteří terorisovali a olupovali klidné obyvatelstvo na Ukrajině. Nejedenkráte seděl v „črezvyčajkách" a jen o vlas ušel zastřelení. Bandité několikráte se pokoušeli napadnouti jeho byt a oloupiti ho. Jednou, když odešel do jiné farnosti, vypomáhat v duchovní správě, poněvadž tam asi nebylo kněze, bandité vpadli do jeho domu, netoliko uloupili všecek jeho majetek, nýbrž s barbarskou divokostí pobili všechny členy jeho rodiny i sluhu. Otce O. Felixa rozřezali na kusy a hodili zároveň s druhými mrtvolami do studny. Co prožíval O. Felix, vrátiv se domů, není si těžko představiti.

Na Solůvky přišel O. Felix v létě roku 1927 po těžké vyšetřovací vazbě. Sbor GPU odsoudil ho na 10 let do zajateckého tábora. Zároveň se všemi kněžími přibyl ze soloveckého Kremlu na ostrov Anzer, aby se s námi dělil o všechny naše radosti a hořkosti. O. Felix, jak se nám všem zdálo, vynikal dobrým zdravím. Vypadal velmi pěkně,

avšak jeho nervy byly patrně už pořádně vyčerpány. Jak sdělovali jeho ukrajinští druhové, na O. Felixa velmi silně zapůsobilo, když mu sdělili nanejvýše nespravedlivé obvinění a odsouzení na 10 let do tábora. Po podepsání tohoto rozsudku tak se v síni rozplakal, že dlouho nemohl přijíti k sobě. A je vpravdě pochopitelné hoře i nevole O. Felixa. V nejvyšší míře bolestno a těžko bylo poznávati, že mohou lidé dojíti k takové podlosti a klidně přisuzovati vymyšlené přestupky a zlobně si žádati cizího utrpení, krve, ba i života... Těžko je cítiti svoji bezmocnost, dokázati takovým lidem s převrácenými zásadami a ohlušeným svědomím, jak surově si počínají, třebas při tom předstírají péči o strádající proletariát. Takové zkušenosti zraňují a podvracejí jemnou životní strukturu inteligentovu.

Znaje zblízka O. Felixa, nemohu říci, že bych někdy byl zahlédl na něm stopy minulosti. Klidný — zdál se vynikati pevným zdravím duše a velikou radostí životní jako vyrovnaný člověk. O. Felix byl velmi příjemným a živým druhem. Dovedl se ušlechtile zarmoutiti, když viděl nespravedlnost. Jestliže došlo v naší družině k nějakému nedorozumění, velmi živě reagoval na ně a rozhodně a přímo pronášel své mínění. My jsme ho nazývali svým „prokurorem". Nebylo možno neviděti, že O. Felixa tížilo uzavření a on s neskrývanou nedočkavostí očekával výměny zajatců mezi Polskem a SSSR. Vyjednávání o této výměně, jak jsme přesně věděli, počalo se počátkem r. 1929. Mezi kandidáty výměny byl i O. Felix. Mnozí s pevným přesvědčením očekávali šťastné výsledky jednání, ale už r. 1930 pozbýval O. Felix naděje na osvobození. Myslím, že to mělo vliv na jeho zdraví, ale nikdo z nás nezpozoroval žádné změny ve stavu jeho zdraví, ani v r. 1930, ani v r. 1931. Až tu neočekávaně onemocněl O. Felix v srpnu 1931; objevila se u něho tichá melancholie a zapomnětlivost. Od toho času O. Felix vyhýbal se společnosti, ba obtížné byly mu i prosté rozhovory s námi, poněvadž mu bylo nanejvýš nepříjemno, že zapomínal i nejobyčejnější výrazy.

Větší část dne O. Felix buďto ležel, anebo o samotě bloudil po vřesových loukách. Správa tábora nevěnovala pozornosti jeho nemoci a určila ho na těžké práce. Jeho druhové však nepřipustili ho k těmto pracím, sami vyplňovali jeho úlohu. Dokonce, když přijela na Trojický ostrov lékařská komise, byl O. Felix od těžké práce osvobozen. My pak jsme nenechali ho ani konati lehčí službu domácí.

Zatím mimo očekávání ukázaly se symptony nemoci O. Felixa po těžkém nervovém otřesu msgra Albína Markuševského. Tento případ nesporně měl vliv na O. Felixa. Asi ke konci října 1931 rozhodli jsme se požádati našeho místního lékaře, aby nemocného dal dopraviti do kremlevského lazaretu. Doufali jsme, že pravidelná lékařská péče může obnoviti jeho zdraví.

V lazaretě však zdravotní stav O. Felixa se zhoršoval každý den. K jeho štěstí byl v tomto čase v lazaretě O. P., který byl právě po operaci. Ten s velkým porozuměním a něžností ujal se péče o nemocného. Dík jeho starostlivosti doktor pospíšil si provésti vážnou diagnosu u nemocného O. Felixa a konstatoval zápal přední části mozku. Po-

myšleti však na vážné léčení nebo na speciální zacházení s nemocným nebylo v poměrech solověckých možno.

Na neštěstí ošetřovatel O. Felixa počínal si velmi hrubě a odmítal jemu i nejobyčejnější obsluhu, pokládaje ho za simulanta. Nebýti zakročení O. P., byl by se stav ubohého nemocného stal v pravdě strašným. Aby co nejvíce ulehčil stavu nemocného spolubratra, O. P. vymohl si své přeložení do pokoje O. Felixa a tam jako matka pečoval o bezvládného O. Felixa. Vida, že se blíží konec jeho pozemského života, upomenul ho na sv. zpověď. Nemocný byl hluboce šťasten touto jímavou péčí O. P., a po vykonané sv. zpovědi líbal jeho ruku, nepouštěje ji ze svých rukou. O. P., výborný vypravovatel, velmi potěšoval nemocného svými milými a užitečnými rozhovory. Dne 17. listopadu o půl 1. hod. O. Felix tiše skonal, upadnuv už dříve do úplného bezvědomí. Věda, že zemřelého ihned vezmou a zanesou do márnice, jakmile se dovědí o jeho smrti, O. P. ihned nad zesnulým O. Felixem vykonal pohřební obřady a zpěvy, které uměl překrásně nazpamět.

Šlo nyní o to, postarati se o křesťanský pohřeb † O. Felixa. Ubohý O. P. nemohl v nemocnici nic zařídíti a vůbec nepokládal to ani u nás za možné, když jsme byli roztroušeni po různých závodech. Použil proto jiných prostředků, vzácných v společném životě. Bůh pak jinou cestou — podle našeho zdání zázračnou — ukázal svoji laskavost svému zesnulému služebníku a mučedníku za sv. Církev. (Pokračování.)

Nejstarší vysoká škola moravská, dědička university olomoucké, je a zůstane cyrilometodějskou.

Řeč děkana CM. fakulty dra Fr. Cinka při slavnostním otevření obnovené budovy fakultní 22. února 1937.

(Pokračování.)

První moravská universita spjata byla s touto budovou v druhém údobí své historie (od r. 1783). Byvši založena v druhé polovici 16. století za známého prudkého duch. vlnobití osobní mecenášskou munificencí mladistvého, humanisticky vzdělaného a rodného českého jazyka milovného biskupa olomouckého *Vilíma Prusinovského z Vickova*[1] a dobudována zásluhou jeho nástupců, hlavně Stanislava Pavlov-

[1] Vnitřní oslabenost duchovního života katolického v prostředí prosáklém německým luterstvím i pokles vzdělání kleru vnuká biskupu Prusinovskému (1565—72) plán zbudovat v biskupském městě moravském vyšší učiliště pod správou nového, duchovně mohutně vitálního řádu sv. Ignáce, který disponuje zdatnými učenci ve všech oborech theologie a filosofie. Mladistvý, energický, regeneračním proudem katolickým silně dotčený biskup z domácího zemanského rodu věnuje této myšlence všechny síly i všechen čas nedlouhého svého episkopátu. Generosně rozhoduje se obětovat na realisaci tohoto plánu své soukromé jmění, jež původně zamýšlel odkázati biskupství. Ač mu běží popředně o zabezpečení náležitého duchovního vzdělání i výchovy moravského kněžského dorostu, touží usilovně po vysoké škole, v níž by měla Morava, zatížená nábož. zmatky a úpadkovou zplanělostí, du-

ského, prožila ve své původní architektonicky monumentální koleji jesuitské (do r. 1778) první etapu svých dějin.

Počítáme-li za historický termín jejího zrodu (po dosažení vysokoškolských výsad úchvalou papeže Řehoře XIII. a majestátem Maxmiliána II.) první *dies depositionis* (rovný dnešním vysokoškolským imatrikulacím) *15. říjen 1576*,[2] byla to epocha dvěstěletá.

Akademie olomoucká znenáhla a postupně se vyvíjela v kompletní útvar vysokoškolský, skládajíc se původně jen z theologické a filosofické fakulty (vedle gymnasia o 6 třídách humanitních). Jako vysoká škola katolická byla v prvním údobí spravována duchovním řádem (tehdy nad jiné k tomu kvalifikovaným) jesuitským. Měla též jako staré vysoké školy vůbec ráz kosmopolitní. Přednášeli na ní odborníci ze všech téměř národů evropských.[3]

chovní osvětové ohnisko. A bez průtahů provádí svůj plán. Už v prvním roce svého episkopátu 1565 povolává do Olomouce jesuity a rychle pečuje o zřízení koleje i učiliště. Třebas první učitelé Tovaryšstva zahajují svou činnost v rozsahu tehdejších škol středních (gramatikál. a humanitních), horlivý biskup spádným tempem zajišťuje rozvoj začátečního učiliště v školu vysokou. V nadací listině spolupodepsané kapitulou olomouckou výslovně zdůrazňuje, že chce Tovaryšstvu založit takovou kolej, aby mohlo převzít péči o úplnou akademii (universitu). Obnovuje a přestavuje opuštěné a sešlé budovy minoritského kláštera s kostelem pro kolej a vybavuje kolej potřebnými knihami. R. 1566 zřizuje při koleji seminář bohoslovecký (pro nějž zahájeny přednášky theologické) a r. 1567 konvikt pro šlechtické jinochy. Císař Maxmilián II. a papež sv. Pius V. dávají předběžné svolení 1567. R. 1569 nová kolej nákladně zbudována a novými štědrými dotacemi opatřena. Dne 27. září 1570 biskup i kapitula vydávají památný svolný list k zřízení university, načež řád přikupuje některé domy v sousedství koleje, jež postupně rozšiřována ve velkolepou budovu, uchvacující svými rozměry i úpravou. Majestátem Maxmiliána II. (22. prosince 1572) a úchvalou Řehoře XIII. 1573 založení ústavu potvrzeno a universitní práva mu zajištěna. Biskup Prusinovský se však toho už nedožívá. Zmírá předčasně v mladistvém věku 16. července 1572. Nástupce jeho Jan Grodecký (1572-1574) podporoval nový ústav s nemenší horlivostí a rozmnožil dotaci tou měrou, že r. 1574 založena s povolením papežským filosofická fakulta se všemi právy universitními. Za krátkého episkopátu Tomáše Albina (Bílka) z Hefenburku (1574-75) a Jana Mezona z Telče (1576-78) se olomoucké učiliště dále zdokonalilo a formálně ustavilo v akademii (universitu o 2 fakultách) s týmiž právy, jaké měly university německé, francouzské, španělské a vlašské. Netušeně rychlého rozkvětu dosáhla akademie za episkopátu druhého velikého svého podporovatele Stanislava Pavlovského (1579-1598).

[2] Při této historické imatrikulaci fungovali podle prvního záznamu v dochované matrice universitní (Matricula Academiae Olomucensis): Provinciál Laurentius Magius, dále první rektor olom. university Hurtardus Perez a doktoři Václav Šturm (český spisovatel), Alfons Pisanus, Jan Marquitius a Christian Numinius. Dne 23. října t. r. zahájil prof. Jiří Varus (Angličan) čtení filosofická. Posluchači byli z Moravy, z Čech, z Polska i Uher. — Akademie vybavena byla bohatou knihovnou. Mezi dárci zaznamenáni jsou vedle biskupa Prusinovského a jeho nástupců kanovníci olomoučtí i jednotliví občané, a to dary značnými.

[3] Seznamy rektorů i profesorů vykazují vědecké odborníky ze všech katol. národů evropských: Vlachů, Francouzů, Němců, Angličanů, Španělů, Nizozemců, Uhrů, Irčanů, Čechů, Moravanů a Slezanů. Z Moravanů zastávali rektorský úřad: Václav Sattenwolf, Jan Waldt, Ferdinand Waldhauser, Tomáš Schmidt. Z Čechů: Blažej Slaninus, Šimon Schürer (dvakrát), Jiří Král, Emanuel de Boye (dvakrát) Jiří Weis, Daniel Kirchner. Ze Slezanů: Jiří Meridies, Daniel Krnovský a Jiří Hiller. Na theologické fakultě přednášeli z Čechů: Václav Šturm, Jan Pošmurný, obránce Prahy proti Švédům Jiří Plachý, Krištof Vratislav, Jan Chmelvoda, Michal Třebovský. Z profesorů na filosofické fakultě byli Češi: Václav Šturm, Blažej Slaninus, Ladislav Berka a Jiří Plachý.

Význam vysokého učení olomouckého mimořádně pozvedl papež Řehoř XIII, založiv a dotovav při něm r. 1580 t. zv. *severskou kolej* (collegium nordicum) pro theology ze zemí baltských, skandinavských, severoněmeckých, anglických, polských a uherských.[4] Tím nabylo město Olomouc zahraničního věhlasu vysokého učení katolického a pověst jeho jako ohniska duševní činnosti rychle pronikala veškerou Evropou.

A akademie též utěšeně zkvétala (v několika letech čítala 810 posluchačů) hlavně za nového svého obětavého příznivce biskupa *Stanislava Pavlovského* (1579-1598), který ji obdařil novými dotacemi a u cí-

Děkan Cyrilometodějské bohosl. fakulty prof. dr. Fr. Cinek pronáší svou řeč při fakultní slavnosti 22. února 1937.

saře Rudolfa II. zjednal jí opětovné všestranné zajištění universitních privilegií (22. března 1581).[5]

S rostoucí frekvencí rozvíjela se vysoká škola moravská i vnitřně. Studium bohoslovecké i filosofické rozšířeno podle vzoru university pražské.

Dvakrát v 17. století bylo bouřlivými událostmi studium na olomouc-

[4] Už v zrvním roce bylo jich tu 30, mezi nimi 10 Švédů a 3 Rusové.

[5] Promovaní na vysokém učení olomouckém měli požívati stejných práv a výsad jako promovaní na kterékoliv universitě v Německu, Italii, Španělsku a Francii. Spolu nařídil, aby vysvědčení a diplomy olomoucké uznávány byly všemi universitami kapitulami, obcemi a úřady. Tyto výsady potvrdil později i císař Matyáš (14. října 1617).

Další rozvoj podporován byl ušlechtilou obětavostí příznivců. Tak r. 1599 založil při akademii Mikuláš Sarkander jesuitský *seminář pro chudobné studenty v Olomouci*, pro který pak z dotace jeho bratra, příborského občana Pavla Sarkandra (nepochybně z rodiny bl. Jana Sarkandra) byl r. 1623 vystavěn zvláštní dům. K dalšímu zvýšení biskupské dotace pro akademii došlo za kardinála Dietrichsteina.

ké vysoké škole přerušeno (za povstání 1619-21) a za okupace švédské 1642-50, kdy vysoké učení oloupeno o nejcennější součásti knihovny a sbírky drahocenných předmětů). Teprv r. 1651 uklidňují se poměry a započíná éra nového rozvoje. Theologické studium ještě více rozšířeno. Počet posluchačů jak domácích, tak zahraničních stále vzrůstal.[6]

Ač byla olomoucká universita založena, dotována a dobudována ve svém původním útvaru (o 2 fakultách) štědrými jednotlivci z řad biskupů olomouckých, měla už v první epoše ráz vysokého učení *zemského*. Požívala též vždy přízně a péče autonomních činitelů, zvláště když v 2. polovici 17. rozšířena byla péčí zemských stavů o *studium právnické*,[7] jež ze skrovných počátků (a nikoli bez obtíží a kolisí v dosavadní vnitřní organisaci) slibně se rozvíjelo a napomohlo k vědeckému rozvoji university, hlavně když stavové založili v Olomouci 1724 *stavovskou akademii*, na níž se vyučovalo nejen t. zv. gymnastickým uměním, ale i právům v tříletém kursu a akademie spjata jako zvl. oddělení s universitou (profesoři práv náleželi k prof. sboru university).[8]

[6] Byli tu posluchači téměř z celé sev. Evropy (i 3 Tataři z Asie). R. 1597 byl tu imatrikulován Jan Sarkander z Příbora, r. 1605 pozdější známý vojevůdce Albrecht z Valdštejna. Jen theologická fakulta měla v roce 1642-43 488 posluchačů.

* Podle sčítání provedeného býv. rektorem univ. E Richtrem měla vysoká škola olomoucká v době od r. 1576-1675 celkem 8341 posluchačů: 326 moravských, 236 slezských, 80 českých šlechticů, mimo to z Čech 311 studentů ze stavu občanského; z Uher 104 šlechtici a 184 nešlechtici; z Rakous 39 šlechticů a 61 nešlechtic; ze Sedmihradska 8 šl. a 21 nešl.; z Tyrolska 12 šl. a 18 nešl.; ze Štyrska 4 šl. a 10 nešl ; z Korutan 4 šl. a 16 nešl.; z Chorvátska 3 šl. a 23 nešl ; ze Slavonska 1 šl. a 12 nešl.; z Pruska 101 posluchač (mezi nimi 5 šl.); z Polska 198 šl. a 170 nešl.; z Kladska 6 šl. a 48 nešl.; z Lužice 5 šl. a 74 nešl.; ze Saska 4 šl. a 14 nešl.; Bavorska 1 šl. a 27 nešl.; ze Švábska 1 šl. a 13 nešl.; z Italie 13 šl. a 13. nešl.; ze Švédska 22, z Dánska 3 šl. a 16 nešl.; z Norvéžska 3, z nich 2 bratři Jiří a Alexander, dědičná knížata norvéžská, z Francie 2 šl. a 6 nešl.; z Irska 1 šl. a 4 nešl. atd.; i 3 Tataři, kteří přišli s jesuitskými misionáři z Asie.

Vedle zmíněného mučedníka bl. Jana Sarkandra a Albrechta z Valdštejna čteme v matrice univ. mezi posluchači proslulá jména: Joan. Marcus Marci Landskronský Bohemus, Dürre (1615', Strohbach, Sobek, Balbín a j. Ze šlechtických rodů jsou tu jména: Vrbna, Záblacký, Hrádek, Jordan, Žeranovský, Přepický, Kravař, Sedlnický, Horecký, Švábenic, Brabanský, Oppersdorf, Palfy, Orlík, Kokor, Podstacký, Collalto, Peterswald, Pavlovský, Larisch, Lobkovic, Kaunic, Zástřizl, Kotulinský, Vlašim, Zahradecký, Haugwitz, Kolovrat a mnoho jiných.

[7] Snaha po doplnění university studiem právnickým projevovala se od polovice 17. století. Po okupaci švédské zavedla universita r. 1651 stolici kanonického práva (na fakultě theologické). Ale stavové, pro něž bylo studium práva oborem nejpotřebnějším, přáli si celé fakulty právnické. Stavové několikrát jednali o věci na sněmu zemském, až r. 1670 zásadně rozhodnuto, aby při universitě zřízeno bylo studium právnické, stavy vydržované. S počátku zřízena jedna stolice občanského práva, kterou stavové obsazovali. Poněvadž právnická stolice nemohla býti považována za samostatné studium, žádala jesuitská správa university, aby každý nově jmenovaný profesor práv vstoupil do svazku theol. fakulty a o „instalaci" požádal. Stran tohoto požadavku vzniklo hojně sporů. Studium práva zůstalo delší dobu omezeno na jednu stolici, až r. 1731 rozšířeno novou stolicí práva veřejného. Tím nabylo studium právnické rázu samostatné fakulty, nemělo však dosud práva promočního.

[8] Zřízení stavovské akademie a právnické fakulty účinně zapůsobilo na vědecký rozvoj university. Universita získala si zásluhy, že v jejím sídle vznikla první vědecká společnost v Rakousku (mezinárodního vědeckého rázu), která si vytkla za hlavní úkol vědecké prozpytování zemí rakouských a šíření zájmu pro vědy a umění. Zvlášť si tato společnost hleděla zkoumání dějin českých.

Další snahy o rozšíření vysokého učení moravského realisují se v éře reforem tereziánských, kdy universita se znenáhla zestátňuje. Byl to složitý proces, vlastně organisační a metodologický přerod v několika etapách.

První: Od r. 1752 (kdy byla provedena řada změn ve vyučovacích normách) do r. 1860, kdy též členům jiných duchovních řádů uvolněny katedry theologického studia a zásluhou známého vlastimila moravského profesora dra msgra Jana Kniebanda vyvýšeno studium právnické v novém rozsahu na úroveň právnické fakulty vídeňské.

Pak od r. 1763—1777, kdy po zrušení řádu jesuitského dochází k povšechné organisační přestavbě a normalisaci učebného řádu podle statutu university vídeňské, arciť s tím bolestným rozdílem, že olomouckému vysokému učení nedostává se náležitých dotací, jež by žádoucí rozkvět jeho umožnily, hlavně však, že není v Olomouci zřízena stolice češtiny, která byla zřízena na vídeňské universitě r. 1775.

Vysoké učení olomoucké postátněno,[9] spolu však též v duchu absolutisticko-centralisačního kursu *poněmčeno*.[10] Zato theologické studium rozšířeno na kurs pětiletý a v jedné praktické disciplině — v pastorálce — dovoleno českým alumnům přednášeti česky.[11]

Též právnické studium rozšířeno a vybaveno právem promočním. Posléz dochází též ke dlouho kýženému rozšíření university o učení lékařské, medicinsko-chirurgické (alespoň v oboru anatomie), ale to už za čtyřletého přechodného přestěhování university do Brna.[12]

Takto už téměř úplná universita mimo nadání snížena byla při svém návratu z Brna 1782 na nižší vysokoškolský útvar — lyceum.[13]

[9] Ježto universita moravská založena byla biskupem olomouckým, ponechán v názvu jejím přídomek *biskupská*. Úředně slula: *Caesaro-Regia ac episcopalis* (od r. 1777 archiepiscopalis) *Universitas Societatis Jesu*. Císařovna Marie Terezie zakázala však přídavek *Societatis Jesu* (dvor. dekr. 13. února 1762).

[10] Zároveň však postupně úplně vychváceno z ingerence Církve a podvázáno tuhým byrokratismem státním v duchu proticírkevním (jansenisticko-josefinském). Na katedrách theologických i v „kněžském domě" objevují se vypjatí jansenisté, kteří podle státních předpisů usilují převychovat dorost kněžský v duchu „protitřímském". K témuž směřující státně předepsané a přísně závazné příručky, plné zásad protikatolických.

[11] Pastorální theologie (tehdy zavedená) byla neurovnanou snůškou pouček z theologie, filosofie, mediciny i věd hospodářských. Teprv po éře tereziánsko-josefinské byla znenáhla systematicky propracována v duchu církevním a proměněna v důležitý praktický předmět theologie. Zavedení německé a *české* pastorálky (dvor. dekr. 18. října 1777) bylo diktováno státním utilitarismem. Duchovní státní úředník, (jímž měl býti podle tehdejších státních norem kněz) potřebuje znáti jazyk lidu. Proto pastor. theologie (skýtající prakt. návod k pastýřským funkcím v duchu státní ideologie) budiž přednášena v mateřském jazyku posluchačů.

[12] Přestěhování olom. university do Brna nařízeno dvor. dekr. 24. května 1778 po dvojím úředním nálezu dvor. komise, že v Olomouci nezachovávají se náležité předpisy státní. Ve Vídni nabyli přesvědčení, že universita moravská není na pravém místě a že v sídle zemských úřadů bude lze lépe na ni dohlížeti. Také kněžský seminář, universitní knihovna a stavovská akademie přestěhovány s universitou. Pokus s trvalým přeložením university do Brna byl velmi nákladným a nezdařilým experimentem. Josef II. dvor. dekr. 12. září 1782 přeložil opět universitu do Olomouce.

[13] Při tom Josef II. nedovolil, aby se lyceum smělo zváti *arcibiskupským* (dvor. dekr. 4. února 1783): Vys. učení dán úřední název: K. K. Lyceum.

A právě tehdy stěhuje se do této budovy (někdejšího jesuitského semináře, vystaveného 1717 – 1720.) Podle známého císařského nařízení o vyučovacím jazyku utužuje se *úplné poněmčení* lycea. Jen na theologickém učení ponechána česká pastorálka.

Na dvouletém studiu přibývá předmětů, nikoli však profesorů. Od r. 1782 odnímá se filosofickému studiu právo promoční. Nedávno zřízené studium medicinsko-chirurgické ponecháno po některých úpravách s dvouletým kursem. Poměrně málo změn nastává na studiu filosofickém. Zrušeno právo udíleti titul mistra filosofie, právo promocí

Jesuitští bohoslovci východního obřadu na Gregoriánské universitě v Římě.

doktorských však zůstává, stejně i na učení theologickém. Právě tento obor lycea prožívá známé dramaticky-dynamické pětiletí za josefinských reforem v generálním semináři na Hradisku, kde téměř theologické studium zaniká[14] nedostatkem posluchačů, přesto, že v čele semináře objevuje se v posledních letech učenec a pedagog neobyčejného formátu, patriarcha slavistiky Dobrovský.

Za reforem Leopolda II. po zrušení generálních seminářů vrací se theologické studium do této budovy s kursem čtyřletým. Česká a německá stolice pastorálky spojeny, roku 1804 však české přednášky z pastorálky potlačeny. Na právech předměty rozšířeny a doba studijní prodloužena na tři leta. Později (1810) rozšířeno studium „juridicko-politické" na kurs čtyřletý. Také medicinsko-chirurgické studium po-

[14] Celá země Moravskoslezská měla v posledním roce generálního semináře (1790) celkem 21 bohoslovců (světských i řádových). Z nich bylo 10 Čechů (podle úř. záznamu: utrakvistů) a 11 Němců (z nich 7 ovládalo jen němčinu).

stupně zlepšováno rozmnožováním počtu profesorů. Filosofické studium prožívalo — jako vůbec tehdy na vysokých školách — fázi přerodu. Zdokonalilo se hlavně od roku 1824, ale přece stolici češtiny nedostalo. Kromě theologické fakulty ve všech oborech zvýšen počet profesorů. Rovněž obohaceno vysoké učení vzrůstem knihovny, odbornými sbírkami a museem anatomicko-patologickým.

Přes nevalnou přízeň státní nebylo celkem lyceum špatně vybaveno. Mělo tři vlastně normální fakulty (theologickou, filosofickou a právnickou) a o něco nižší učení lékařské. Právo promoční měla ovšem jen fakulta theologická a filosofická. Ale i tak rovnalo se olomoucké lyceum úplné universitě lvovské a bylo větší než universita v Inšpruku, kde nebylo fakulty theologické. Roku 1827 podařilo se zásluhou arcibiskupa olomouckého kardinála arcivévody Rudolfa dosáhnouti obnovy university.

Nejvyšším rozhodnutím ze dne 11. března 1827 bylo lyceum povýšeno opět na universitu[15] s tím podstatným rozšířením práv, že právnické fakultě přiznáno právo udíleti doktorskou hodnost. Jedině studium medicinsko-chirurgické nebylo povýšeno na fakultu lékařskou. Od r. 1833 rozšířeno však novými obory s kursem tříletým. Postupně přebudováno v ústav medicinsko-chirurgický, jenž uděloval diplomy aprobovaných chirurgů, lékařů zubních a pomocníků při porodech.

Obnovením university rychle ožil činorodý ruch vědecký a neobyčejně se stupňovala frekvence posluchačů (byla mnohem silnější než na mnohých universitách v zemích německých).

Universita však potřebovala k plnému a trvalému rozvoji vydatné finanční podpory státní. Než té se jí nedostávalo. Už při obnově university se výslovně prohlásilo, že profesoři nedostanou vyššího platu a že náklad na olomouckou universitu nesmí přesahovat náklad dosavadní (26 tisíc zl. ročně).

Po čtyřicátých letech projevuje se tíživě nedostatek ochoty vlády k finanční podpoře vysoké školy moravské. Universita zápasí těžce s nedostatečnými prostředky finančními. Macešsky odbývaná vysoká škola moravská ocitá se proti mohutnícím universitám rakouským pořád více v pozadí. Skrovné platy byly příčinou, že profesoři se rychle střídali, odcházejíce na university větší a vynikající vědecké síly vůbec se do Olomouce nedostaly.

Když pak po reorganisaci středních škol na gymnasia s osmi třídami 1849, ukázalo se nezbytně nutným přebudovati filosofické učení v nový moderní typ filosofické fakulty (což nebylo možné bez značných nákladů) vláda vídeňská vyřešila situaci *zrušením filosofické fakulty* 19. září 1851. To byla smrtelná rána universitě olomoucké. Osud její byl zpečetěn. Marné byly všecky zákroky a prosby. Vláda neměla ochoty k finančním nákladům, jež universita vyžadovala.

Výmluva, že olomoucká vysoká škola nevyhovuje, byla spíše obviněním vlády. Ministerským výnosem ze dne 25. srpna 1855 nařízeno, aby budoucím školním rokem uzavřena byla fakulta právnických věd. Tím universita olomoucká přestala de facto existovat. Formálně zrušena byla 1860.

[15] Nazvano K. K. Franzens Universität.

Medicinsko-chirurgický ústav beztak od r. 1849 uvolněný, udržel se v některých svých součástech do roku 1875.

Universitní knihovna pozměněna v studijní. Zůstala jen theologická fakulta, jež byla osamostatněna. Netěšila se však žádné přízni státní. Nouzově vybavena těžce se probíjela, aby se udržela na výši svého úkolu.

Tři síly.

Jan Durkaň, CSsR.

Roku 1877 ve veřejné schůzi „Spolku Přátel Ruské Literatury" přednesl Vladimír Sergejevič Solovjev více než půlhodinovou řeč se stejným nápisem.[1] Bylo mu tenkrát teprve 24 let. Ale rozsáhlé vědomosti z filosofie a dějin, bystrost rozumu a hloubka myšlenková, ladně se pojící s jeho mysticky zaníceným zjevem, poutaly k jeho spisům a přednáškám již tehdy starší i mladší ruskou inteligenci.

Předmětem přednášky bylo stopování v historii tří základních sil, které určují v podstatě dějinný vývoj celého lidstva. *První* dvě jsou odstředivé a protichůdné. První totiž se snaží odstraniti mnohost životních forem v lidstvu a vytvořiti z něho mrtvou masu otroků s jedním despotou v čele. Její převahu pozorujeme hlavně na Východě. — *Druhá* naproti tomu je vtělený partikularismus a egoismus. Pracuje všemi prostředky o vydobytí absolutní svobody malým celkům, individuu a jeho činnosti. Všeobecná anarchie, chaotický svět sobeckých individuí — toť vítězství této síly. Její výstřelky lze nejvíce pozorovati na Západě. Makavě projevila tam svou vládu především ve velké francouzské revoluci.

Smysl života a vůbec světa žádá přítomnost *třetí* síly, jež by první dvě usměrňovala a osvobozovala od jejich výlučnosti, spojovala na základě vyššího principu mnohost částečných forem a prvků v pravou jednotu a tak vytvořila celistvý společenský organismus pokojným životem. — Kde je tato síla? Kdo je jejím původcem, jejím nositelem? — Stav lidstva je takový, že ani dost málo není možno hledati jednotící princip v něm samém. K záchraně světa je třeba zázraku. A ten pochází z jiného světa, světa božství, v nějž věřiti je nejvýš rozumné a k němuž patříme svou nesmrtelnou duší. *Nositelé* této síly — lidé, národ — jsou jen prostředníky mezi lidstvem a tímto světem. Nepotřebují k vyplnění svého úkolu zvláštních vlastností. Stačí jim povznesenost nad zájmy a názory osobní, dokonalá víra v nadpřirozený svět a pokorný poměr k němu. „A tyto vlastnosti nepochybně náleží ke kmenovému charakteru Slovanstva, především však k národnímu charakteru ruského národa."[2]

Závěr o nositeli třetí síly vynutila na něm ohnivá láska k vlasti a vznešené pojetí duševních schopností ruského lidu, tak zbožňovaného

[1] Je v Sob. soč. I, Petersburg 1911[2], 228—239.

[2] „A ety svojstva, něsomněnno, prinadležat plemennomu charakteru Slavjanstva, v osobennosti že naciona nomu charakteru russkago naroda" (tamže 238); totéž ve sp. „Filosofskia načala cělnago znania" (tamže 284—285).

slavjanofily. V letech 1870—1880 patřil k nim celou duší i Solovjev. Později vystřízlivěl a stal se z příznivce největším nepřítelem jejich národních a náboženských přeludů a zvráceností. Hlavní důvod, pro který připisoval Rusku takové poslání, byla jeho víra v pravost pravoslaví. Tehdy se totiž ještě nezabýval unionismem. Ale ve skutečnosti za první a *pravou nositelku* považoval *Církev* Kristovu s trojím lénem od Boha přijatým: dogmaty, svátostmi a hierarchií. Rusko je spolunositelem jen pro svou víru a pro svou pokornou poddannost instituci Boží.

Jeho názor o třech silách a o historickém poslání Ruska doznal během jeho života jistých změn. V základě však nespustil se ho do smrti. I když později poznal bezmocnost své vlasti a pravoslaví, přece neztrácel naděje. Ba naopak, bylo mu to jako idealistovi mocnou vzpruhou k neúnavné, obětavé práci pro sjednocení církví a pro obnovu sociálních poměrů Ruska podle zásad ryze křesťanských. O tom lze se přesvědčiti čtením kteréhokoli jeho spisu, napsaného po r. 1880. V nich nejednou jej slyšíme jako ohnivého kazatele, naplněného duchem Kristovým, výmluvně hlásati pravý ideál křesťanský života soukromého i veřejného a živými barvami kresliti ideálního křesťana a ideální společnost, kde zájmy jednotlivce jsou plně respektovány společností a zájmy společnosti jednotlivcem; kde vládne naprostá solidarita, duch Kristův, vypěstěný v lidstvu jeho Církví.

Kdyby byl ještě dnes naživu, viděl by pravý opak svých ideálů. Viděl by Rusko, jež zasvětilo své schopnosti zcela jiné síle, jež od prvních červánků lidstva ničí chod síly Boží, síle, jež neustále strojí úklady Církvi. Lze se domnívati, že by aspoň nyní upustil od své utopie? Kdo ví? Snad by nám odpověděl: Takto mohlo být a takto mělo být, že však tak tomu není, ó, běda, běda, lidské zlé vůli . . !

Přihlédněme k dnešnímu stavu lidstva. Jsou v něm tyto tři síly i dnes? Stačí si všimnouti na př. filosofie a hned pozorujeme polaritu sil: čistého empirismu s materialismem života proti čistému nacionalismu se spiritismem a subjektivismem moderních náboženských sekt. Nebýti třetí synthetické síly, uspokojující tužby lidského srdce — Církve katolické a její filosofie, vytvořily by první dvě z lidstva chaotický roztok, kde se molekuly tříští a vznikají, kde elektrony zmateně pobíhajíce, konečně se vybíjejí na elektrodách jako jejich oběť. Nynější stav byl by ještě horší než v prvním století před Kristem. Avšak zápas tří sil je dnes zvláště patrný v sociálním stavu světa a zejména Evropy.

I. Socialismus.

Silou despotickou mohli bychom nazvati socialismus v nejširším smyslu, protože základní myšlenka a snaha v reji socialistických směrů je, aby všecky výrobní prostředky byly vlastnictvím společným a společnost aby organisovala výrobu a rozdílela všecky hospodářské statky.[3] Chce zničiti všechny dosavadní sociální jednotky a stavy a vytvořiti kolektiv, za nějž však ve skutečnosti vládne jeden. Socialismus je protiklad individualismu a vzniká v 19. století jako reakce proti nad-

[3] Dr. B. Vašek: Spravedlnost v životě hospodářském. Praha 1931, 420.

vládě síly, tříštící lidstvo v absolutně nezávislé jednotky a jedince — proti liberalismu.

Ovšem, usměrnění všech hybných sil socialismu v jednu se zdá velmi málo pravděpodobné. Ano, lze říci, že socialismus je síla dostředivá, pokud usiluje o socialisaci, o výchovu znivelisovaných otroků s krásným heslem na čele „svoboden". Svoboden od pout rodinných, od tradice otců i od závislosti na Bohu. Jediné pouto dobrovolně zvolené jej víže — pouto socialistické ideje, pouto tak sladké, že nutně každého přivede k tomu, aby využil všech svých sil k povznesení blaha společnosti . . ! Jistě? Ano, jen kdyby socialisté byli s to učiniti z člověka anděla. Ale to se jim nepodaří, i kdyby chtěli; učiniti z nich zvířata — jak praví Solovjev — není těžko.[4] Socialismus je však též síla odstředivá a to ve svých extrémech, jimiž místo toho, aby sjednocoval lidstvo v pravé jednotě, hlásá krvavý boj a revoluci. A je konečně protichůdný, pokud si všímáme jeho směru vzhledem k druhé rozkladné síle, jak ji vymezuje Solovjev a jejímž předním představitelem je, jak uvidíme, nacionalismus.

V socialismu působí všecky tři síly, ale každá jiným směrem a v nepoměrné intensitě. A v tom právě záleží jeho neudržitelnost, že je sám pln rozporů; že hlásaje svobodu (síla druhá), uvádí vše v porobu (síla první); a že hlásaje jednotu (jakoby synthetická síla), staví proti sobě v zápas zájmy jednotlivce s požadavky celku, obojí v přehnaném měřítku.[5] Socialismus prochází nejrůznějšími stadii vývoje, i tím stadiem, ve kterém se chromosómy dělí a zase spojují na opačných pólech. Vždyť odrud socialismu je již celý prales. Má snad v sobě také tu životní energii, jako organický celek, aby po čase vytvořil celistvý organismus? Dočká se snad někdy realisace toužebně očekávané společnosti šťastných? Či je to spíše komedie a tragedie zároveň, k jejímuž provedení bylo třeba tak dlouhého kulturního vývoje a lidí 19. a 20. století?

Má-li skutečně v sobě socialismus tuto potenci, poznáme nejlépe zkoumáním jeho teoretické a činné základny; bezpečně a jistě to poznáme z dosavadních plodů.

Teoretická základna social. není vyčerpána názorem o společném vlastnictví výrobních prostředků, ani naukou o jednotlivci a státu. Socialismus hlásá také svůj poměr k náboženství, nadpřirozenu a mravnímu životu.

Socialisace výrobních prostředků, znásilnění jednotlivců k práci pro blaho celku se dá za jistých okolností provésti, ale za jakou cenu, to vidíme nejlépe v Rusku. Či to je ta toužebně očekávaná společnost šťastných, kde se všichni mají dobře, kde všichni pracují s láskou a nadšením? O, jen je třeba přečísti si několik stránek spisů od věrohodných očitých svědků, abychom se přesvědčili o pravém opaku. Než i kdyby socialisace výrobních prostředků a soužití členů lidské

[4] Sob. soč. VIII, 394.

[5] Ale charakteristickou převahu má v něm síla první. Viz na př. Nikolaj Berdjajev „Wahrheit und Lüge des Komunismus". Luzern 1934, str. 25—32. Popření Boha a popření člověka označuje za zásadní lež komunismu.

společnosti samy v sobě byly podle názorů socialismu uskutečnitelné, neuskuteční se nikdy pro svůj při nejmenším indiferentismus — ne-li urputný boj proti náboženství, nadpřirozenu a neměnitelné mravnosti. Nedostatek úcty k náboženství, zatemnění poznání o Bohu a posmrtném životě, pokles soukromé i veřejné mravnosti zničily ocelový stroj říše římské, vyvolaly velikou revoluci 18. století a zmítají lidskou společností dosud. Neúcta k náboženství, nevěra v nadpřirozeno a v Boha, Původce mravních zákonů, nepovedou jinam ani dnešní lidstvo.

V socialismu není žádné stálé a pevné normy jednání, žádného stálého učení. V něm je naprostá anarchie duchů a anarchie zájmů. Normou je ten, kdo jsa silnější, dovede vnutiti své zájmy a svou nauku jiným, ať se jim to líbí nebo ne. Socialismus podkopává sám půdu pod nohama tím, že zapomíná na náboženství a objektivní mravnost. To je to, čím tvoří z lidí ne anděly, nýbrž tvory horší šelmy s rozumem a svobodnou vůlí. Důsledný socialismus rozvrátil rodinu, pustil uzdu lidským vášním a na troskách tradice staví svět nový, svět revolucí, vražd a sebevražd. Toť v krátkosti zachycený plod socialismu. Má ovšem po některé stránce usměvavou, růžově-červenou tvář, je hrd na svou modernost a kulturnost, uvnitř však hnije.

II. Nacionalismus.

Socialismus je v zásadě centralistický, despotický a proto právem je považován za sílu první. Proti němu stojí individualismus jako jeho protiklad, jako druhá odstředivá síla. Pojem individualismu je třeba bráti jako eksces, jako přílišné zdůrazňování práv jednotlivcových, jako výstřední egoismus. Kolektivní projev egoismu je nacionalismus, jejž nutno rozlišovati od nacionálnosti jako zcela oprávněného vlastenectví. V nacionalismu, jak praví vhodně Solovjev, „národnost se staví za bezpodmínečný a poslední cíl, za nejvyšší dobro a měřítko dobra — pro lidskou činnost... Je to přenesení těžiště národního života s vyšší sféry v nižší, pod rouškou služby národu slouží se pouze národnímu egoismu".[6] Na jiném místě definuje jej jako „národnost abstrahovanou do svých živých sil, zaostřenou v sebevědomou výlučnost a s tímto ostřím obrácenou ke všemu ostatnímu".[7] Nacionalismus je ta druhá síla, jež *v dnešní době* zápasí s první. To vidíme také ve Španělsku. Nacionalismus německý a italský spěchá na pomoc svému ideovému spřízněnci jako socialistické Rusko svému agitátoru — vládě anarchistů.

Egoism a jeho následky zná každý. Rovněž každý ví, že býti egoistou je něco nízkého, zač každý se stydí. Proto mnozí pro jeho expansi hledají důvody a jména krásnější, líbivější. Dějiny nad slunce jasněji dokazují, co vyhlásilo zvučná hesla: rovnost, volnost, bratrství.

[6] „Národnosť stavitsja zděs bezuslovnoju i okončatělnoju cělu, vyššim blagom — i měrilom dobra — dla čělověčeskoj dějatělnosti .. Eto jesť pereněšenie centra ťaželosti narodnoj žizni s vyššej sfery v nižšuju, — pod vidom služenia narodu eto jesť tolko služenie narodnomu" (Opravdanie dobra, Sob. soč. VIII, 311).

[7] „Eto jest narodnosť otvlečennaja ot svojich živych sil, zaostrennaja v soznatělnuju iskľučitělnosť i s etym ostrěm obraščennaja ko vsemu drugomu". (Sob. soč. V, 13.)

Dnes každý ví, že nebylo a není to nic jiného, než zlodějský paklíč zchytralých demagogů, kterým se dobývají do srdcí mas a jeho pomocí si stavějí trůny pro svou krvavou tyranii nebo plní své kapsy. Nejskvělejší rouška špinavého egoismu je nacionalism. Má své filosofy, kteří jej zdůvodnili filosoficky jako nejvyšší projev Boha. Heglův stát bez hranic — toť vrchol zbožštění národa v Německu. K tomutéž výsledku vedl před válkou světovou Rusko nacionalismus slavjanofilů, inspirovaných snílky německé filosofie. Výstižně charakterisuje jejich činnost někdejší jejich přívrženec, V. S. Solovjev v článku „Slavjanofilstvo i jego vyroždënie" (1889). „Klanění se svému národu jako privilegovanému nositeli všesvětové pravdy; potom klanění se jemu jako základní síle, nezávislé na všesvětové pravdě; nakonec klanění se těm jednostrannostem a historickým anomaliím, které oddělují národ od kulturního lidstva . . . — toť tři za sebou následující fáze našeho nacionalismu postupně representovaného slavjanofily Katkovym a novějšími obskuranty. První byli, co se týká jejich významu, čistými fantasty; druhý byl realista s fantasií; poslední konečně realisté bez jakékoli fantasie, avšak také bez všelijakého studu."[8] Připisovali carovi neomezenou moc a proto neschvalovali udělení konstituce, což byla jedna z hlavních blízkých příčin ruské revoluce ve světové válce. Rouškou egoismu je také hlásání totalismu národnostního státu s neúprosným vyhlazováním všeho cizího a jemu nepohodlného jako na příklad Církve, pro její mravní příkazy.

Takto přehodnocená hodnota vlasti a vlastenectví rozbíjí lidstvo v celky nesmířitelně mezi sebou zápasící s výsostným pravidlem: „Macht geht vor Recht". (Moc předchází právu.) Egoismus národní tříští lidstvo tak, jako egoismus osobní rozvrací rodinu a činí z ní hotove peklo. (Dokončení.)

[8] Pokloněnie svojemu narodu kak preimuščestvennomu nositělu vselěnsko pravdy; zatěm pokloněnie jemu kak stychijnoj sílě, nězavisimo ot vselěnsko pravdy; nakoněc pokloněnie těm nacionalnym odnostorosťam i istoričeskym anomaliam, kotorija otděljajut narod ot obrazovannago čělověčestva, . . . vot tri postěpennyja fazy našego nacionalizma, poslědovatělno predstavljajemyja slavjanofilami, Katkovym i novějšimi obskurantami. Pervyje v svojem značenii byli čistymi fantazerami; vtoroj byl realist s fantaziěj; poslědnie, nakoněc — realisty bez vsjakoj fantazii, no tak že bez vsjakago styda " (Sub. soč. V, 228.)

Křesťanský Východ.

RUSKO

Utíkají od bezbožecké práce. Čas. „Znamja Rossiji" (č. 2. t. r.) přináší zprávu, že během r. 1936 pouze v moskevském kraji z kroužků bezbožníků vystoupilo 7012 osob. Z nich jen 17 procent sdělilo, že se nemohou účastniti práce kroužků, jelikož mají mnoho jiné veřejné práce. Ostatní však nesdělili nic a prostě přestali navštěvovati schůze bezbožeckých kroužků.

A. Puškin a bolševicí. V SSSR se oslavovala památka nejslavnějšího ruského básníka A. Puškina, sté výročí jeho úmrtí. Tohoto výročí bylo opravdu slavnostně vzpomínáno v celém světě, v SSSR měly však oslavy svůj zvláštní ráz. Tam se všelijak snažili udělati z Puškina bezbožníka a revolucionáře, a tato snaha ovšem jen velmi uškodila oslavám. Díla A. Puškina mluví sama za sebe a nelze jejich mluvu potlačiti nějakými za vlasy přitaženými výklady. Ruský národ roz-

hodně neuvěří, že Puškin byl bolševikem, nýbrž bude se učiti podle znovu vydaných Puškinových spisů lásce k vlasti a k svobodnému životu. A tak mohou i Puškinovy oslavy přispěti k dalšímu ruskému národnímu uvědomení.

Na sovětském venkově. Rok 1936 nebyl v SSSR úrodný. Z různých rayonů SSSR přicházejí zprávy, že tam úřady musely osvoboditi kolchozy od povinného odevzdání obilí státu. V Bělorusku je tak osvobozeno asi 1000 kolchozů. V kijevském kraji na Ukrajině 1200 kolchozů atd. V doneckém kraji z kolchozních zásob určených pro setí začátkem ledna bylo již 45 procent spotřebováno pro zásobování obyvatelstva. Podobně je na sovětském venkově letos velký nedostatek píce pro dobytek. Podle výpočtů ústředních moskevských úřadů jen v evropské části RSFSR (Velkorusku) je 300 rayonů, které nemají už žádných zásob píce. V dněpropetrovském kraji zahynulo za 10 dní v lednu 18.000 kusů dobytka. Z jiných rayonů docházejí taktéž podobné zprávy. Novinkou jest při této situaci na sovětském venkově, že letos sovětské úřady se chovají k bídě obyvatelstva s větším porozuměním a snaží se lidu pomoci ze zásob určených pro případ války. Pravděpodobně je to důsledek celkové politiky sovětské vlády, která se snaží hledati smír se svým lidem. Přesto však lze se obávati, že na jaře situace bude velmi svízelná.

Stav evangelické církve v SSSR. Měsíčník německé společnosti pro studování východní Evropy „Osteuropa", čís. 1. t. r., uveřejňuje článek o stavu evangelické církve v sov. Rusku. V článku se tvrdí, že od r. 1935 není žádné vnější organisace evang. církve v SSSR. V tomto roce totiž biskup evangelického leningradského kraje, dr. Artur Malmgren, se vzdal jakékoliv činnosti následkem stáří (78 let) a chatrného zdraví. R. 1914 bylo na území, které nyní má název SSSR 250 evangelických duchovních, 200 farních úřadů a 800 chrámů a modlitebních domů. Roku 1936 v celém SSSR zůstalo jen 83 evangelických duchovních. Z nich 49 bylo ve vězeních a vyhnanství, 26 byla zapovězena jakákoliv duchovní činnost a pouze 8 zůstávalo činnými. Z těchto 8 jsou 4 Němci, 3 Fini a 1 Estonec. Nyní možno říci, že evangelická církev v SSSR neexistuje.

Kulturní ochuzení Ruska. Sov. vláda prodala v cizině obrazů: r. 1928 1 tunu za 16 tisíc zl. rublů, r. 1929 3 t za 1,071.000, 1930 9 t za 1,707.000, 1931 8 t za 624 tisíce, 1932 9 t za 45.000, 1933 2 t za 236.000 zl. rublů. Vyvezeno bylo z SSSR jiných uměleckých a historických předmětů: r. 1928 48 tun za 638.000 zl. rublů, 1929 246 t za 4,502.000, 1930 568 t za 6,128.000, 1931 105 t za za 606.000, 1932 65 t za 1,108.000, 1933 53 t za 610.000, 1934 38 t za 487.000, 1935 45 t za 380.000 zl. rublů. Mimo to bylo zničeno velké množství chrámů, klášterů a jiných starobylých a význačných budov. Bohužel, některé ztráty jsou nenahraditelné.

Ústřední výbor Svazu bezbožníků v Moskvě vypsal odměnu 25.000 rublů za nejlepší protináboženskou knihu. Aby paralysovalo úspěch světového kongresu eucharistického v Manile, rozhodlo se ústředí Svazu bezbožníků věnovati 400 tisíc rublů na pořízení filmu, který by zesměšňoval činnost misionářů. Totéž ústředí obrací se nyní se svou bezbožeckou propagandou na ruský venkov, kde v jednotlivých kolektivech zřizuje rolnické buňky „k uvědomení venkovanů v bezbožectví". V čele každé takové buňky bude státi vyškolený bezbožník, kterému vláda státní i stranická (komunistická) poskytne veškeré potřebné pomoci a snad bude mu platiti po 50 rublech měsíčně na „odškodněnou". Považíme-li, že na území sovětském je podle oficielní statistiky asi 15 milionů rolnických kolektivů, budou stát tito noví šiřitelé bezbožectví sověty 750 mil. rublů.

Protivelkonoční akce bezbožníků v Leningradě. V první den velkonočních svátků otevřeli bezbožníci v Leningradě protináboženskou výstavu, aby znova povzbudili veřejnost k boji proti náboženským předsudkům. Zvláštní oddíl výstavy je vyhrazen exponátům leningradské sekce Komsomolu, která se chce pochlubiti svými úspěchy v protináboženské propagandě. Nejlepší práce mají býti vyznamenány peněžitými odměnami a diplomy.

Puškin a křesťanství. Na památku stého výročí tragické smrti velikého básníka ruského A. S. Puškina (11. II.) měl před panychidou v užhorodském pravoslavném chrámě slavnostní proslov Jeromanach Averkij. Dotkl se v něm životní cesty Puškinovy, která v prvních letech nedbala hodnot náboženských. Podle O. Averkija nastal však přelom v životě Puškinově za jeho vyhnanství ve vsi Michajlovské. Puškin začal upřímně navštěvovati klášter svjatogorský, jehož způsob života měl na básníka silný

a nevyhladitelný vliv. Časté rozhovory s klášterními mnichy a zvláště se starcem igumenem Jonou způsobily, že Puškin porozuměl nicotnosti lidských vášní a stal se hluboko věřícím křesťanem. Tehdy oddal se pilné četbě Písma sv., oblíbil si evangelia, žalmy, životy svatých a ponořil se v hluboký smysl bohoslužby a v její vnitřní krásu. Nábožensko-národní ideál stal se od té doby úhelným kamenem jeho tvorby a zůstal jím až do konce jeho života. Ve svých vzpomínkách na klášter svjatogorský toužíval Puškin, aby jeho tělo kdysi spočinulo v té milé půdě. Toto jeho přání bylo také splněno. Před svou smrtí vykonal ještě Puškin sv. zpověď, přijal svátost oltářní a se jménem Kristovým na rtech zemřel a pochován byl ve svjatogorském klášteře. Starý mnich, jemuž před smrtí dal Puškin nahlédnout v upřímné zpovědi do svého života, dosvědčoval, že za své duchovní správy nikdy neslyšel tak upřímného a dojemného vyznání. Puškin je tedy i velikým básníkem i vyznavačem nejvyšších hodnot křesťanské víry, k níž se tak pokorně vrátil celým svým srdcem!

Dosavadní zástupce moskevského patriarchy, metropolita Petr, byl v zajateckém táboře na Solůvkách. O jeho osudu není žádných určitých zpráv. Nedávno však obrátil se jeho zástupce metropolita Sergij na pravoslavnou hierarchii ruskou v emigraci se žádostí, aby v liturgických modlitbách vzpomínali místo „Petra, patriarchy celého Ruska", „Sergija, zástupce patriarchy celého Ruska". O příčině této změny nesděluje metropolita Sergij nic bližšího, ale je možné, že nešťastný metropolita Petr podlehl asi dlouholetým útrapám vyhnanství.

Zakládání „západního" pravoslaví. V prosincovém čísle „Hlasu litevské pravoslavné eparchie" byl uveřejněn důležitý doklad pod názvem „Nařízení moskevského patriarchátu". Jde o přijetí do pravoslavné církve francouzského biskupa Vinarta, který stojí v čele t. zv. „katolické-evangelické církve". Moskevské nařízení dává mu možnost zachovati západní bohoslužebný obřad, žádá jen očištění bohoslužebných textů od „výrazů a myšlenek nepřijatelných pro církev pravoslavnou". Dále zavádí ono moskevské nařízení přijímání pod obojí způsobou a dává právo používati bohoslužebných rouch západní formy. (Golos Litovskoj pravoslavnoj eparchii, čís. 12., 1936.)

Na únorovém sjezdě mezinárodních nevěrců a volnomyslitelů v Moskvě byla věnována hlavní pozornost utvoření velkého ústředí protináboženské propagandy a „bezbožecké internacionály" pod zvláštní péčí sovětských komunistů. Co nejdříve má býti zřízen zvláštní mezinárodní fond, z něhož bude podporována protináboženská propaganda v různých krajích. Program sjezdu vystihl ve svém úvodním proslovu známý vůdce ruských bezbožníků Jaroslavskij—Gubelmann, který pravil: „Chceme všecky kostely světa změniti v plamenné moře. Naše bezbožecké hnutí stalo se hnutím o strašlivé moci a obrovském dosahu, přesto však jsme povinni ještě více zesílit naši akci protináboženskou, aby konečně se rozpadly v zříceniny základy dosavadního světa."

Tajemství obrovských nákladů sovětského tisku. Často čteme sebechválu sovětského tisku, do jakých obrovských rozměrů rozšířila komunistická vláda čtenářskou obec v Rusku. Celkový náklad 13.103 různých časopisů, jež vycházely v sovětském Rusku v roce 1934 v počtu 36 mil. exemplářů má vzrůsti v r. 1939 na 39 mil. exemplářů. Toto tajemství velikého nákladu dá se vysvětliti přiznaním samého bolševického tisku, že 60-70 procent všech časopisů nuceně odbírají různé úřady vládní, komunální, továrny i kolchozy se závazkem bezplatného rozdávání časopisů dělníkům. Tak na př. automobilová továrna jména Stalinova v Moskvě musí na tento účel přispívat 100.000 rubly. Tak se stává, že mnoho dělníků dostane nejednou bezplatné až 8 různých časopisů, jež ovšem nestačí čísti. Soukromých předplatitelů má zato sovětský tisk velmi málo. Hlavní sovětské listy se chválí, že vycházejí, na př. „Pravda" v 17 mil. exemplářů, „Izvěstija" v 16 mil. Je-li to pravda, zbylo by na 13.101 časopis pouze 3 mil. odběratel, z čehož by průměrně na jednotlivý časopis připadalo směšné číslo 228 odběratel!

Počet katolických kněží v Rusku před válkou činil 1500. Z nich zůstalo dodnes v duchovní správě jen 10 kněží, jak píše pravoslavné „Slovo". Okolo 1000 katolických kněží strádá dosud v zajateckých táborech sovětského Ruska Ze 410 katolických kostelů na území ruském je dnes ještě otevřeno pouze 11. Nad posledními zbytky náboženského života v sovětech brzo se uzavře moře bolševické zloby!

O čem vypravují poznámky v so-

větských denících? Moskevská „Pravda" si stěžovala nedávno, že sovětský tisk přináší velmi málo hospodářských oznámení. Zato je prý přeplněn poznámkami soukromými. Je zajímavo všimnouti si těchto „soukromých" poznamek. Třebas hned v tomtéž čísle Pravdy čteme: Jakýsi Chaim Kacenfel oznamuje, že se od nynějška nejmenuje Kacenfel, nýbrž Kuropatkin. — Jiný „nadbolševik" podával zprávu, že svému novorozenému synu dal jméno Thälmann, a že jeho dva starší synové se jmenují Lenin a Marx. Jiné oznámky vyznívají skoro humorně, kdyby v nich nebylo tolik tragické trpkosti. Úředník hledá zámožného společníka ke koupi šatů, které by nosili střídavě. — Nějaký dělník hledá zase účastníka ke koupi botů udané velikosti. — O úpadku společenské mravnosti v sovětech svědčí na př. takovéto oznámky: Přijal jsem jméno Zmurov a odloučil jsem se od rodičů, s kterými jsem přerušil styky. - Ivan Krinkov. Nebo oznámení Iryny Baskakové, která žádá, aby Pavel Baskakov nebyl pokládán od nynějška za jejího otce, ježto není nadšen pro ideály bolševismu. — Dimitrij Orlov chválí se, že jeho stařičká matka, dosavad bohabojná, přidala se k bezbožníkům a na ulici poplivala duchovního. — Efim Kirov zříká se své ženy, poněvadž se lehkovážně vyjádřila o venkovských kolektivech. — A Helena Arbenina prohlašuje, že opustila muže, poněvadž ukázal buržujní nenávist, když chtěla volně nakládati se svým tělem atd. — Tyto oznámky mluví o poměrech sovětských výmluvněji a dávají dokonalejší informace, nežli jakékoliv cestování organisované „Inturistem".

POLSKO

Katolíci polští stěžují si právem, že vláda, zvláště ministerstvo školství, neplní všechny závazky konkordátu. Tak na př. byl přesně dojednán v konkordátě počet hodin náboženské výuky na školách, remunerace za toto vyučování a právo či povinnost kněží udíleti školní výuku náboženskou. Tato ustanovení byla později jednak jednostranně zrušena, jednak změněna v neprospěch náboženské výuky a kněžstva. Jediným škrtnutím pera byl už před několika lety zmenšen počet vyučovacích hodin náboženských ve Velkopolsce a v tisíci třídách na Pomoří do polovice dřívějšího počtu, což činí úbytek několika desetitisíců náboženských hodin ročně. Tentýž pokus byl učiněn i ve Slezsku. V Kongresovce a Malopolsce velmi poškodily náboženskou výuku pověstné výnosy bývalého ministra školství Jędrzejewicze o slučování tříd. V duchu téhož ministra bylo dáno školním inspektorům právo, aby „podle svého uznání" připouštěli nebo odmítali farní duchovenstvo z vyučování náboženského na obecných školách, ač 120. čl. Ústavy přiznává toto právo Církvi. Nepříznivá nařízení Jędrzejewiczovská (jako u nás Habermannova!) nebyla dosud přes všechny protesty církevních úřadů zrušena. Nynější ministr školství (Świętosławski) slibuje sice odstraniti příčiny nespokojenosti katolíků v otázce školské, ale organisované učitelstvo, plovoucí silně ve vodách volnomyšlenkářských, mu dobrou vůli všude ztěžuje.

Soudním nařízením byl zastaven časopis „Dzennik popularny" právě den před svým přeložením z Varšavy do Lodži. Z jeho vydavatelů a redaktorů 9 bylo uvězněno a 4 propuštění na svobodu po složení kauce. Ukázalo se, že vlastními vydavateli tohoto listu, který sloužil komunismu, jsou židé dr. Muschkatenblit a Nathansohn.

Známý i u nás z velehradských sjezdů, podlašský biskup Henryk Przeździecki, zúčastnil se posledního mezinárodního sjezdu eucharistického v Manile. Na své cestě navštívil také jesuitskou observatoř Zi-Ka-Vei, z které se každodenně rozesílají do celého světa zprávy o tajfuně — na veliké dobrodiní lodí, plujících po širých oceánech. Msgre Przeździecki poznal namahavou práci misionářů mezi pohany a snažil se také zvěděti příčiny poměrně malých výsledků misijní práce. Příčin je ovšem více, leč za nejvážnější pokládá onen důvod, o kterém mluvili Číňané už na lodi a který pak znova a znova slyšel na Dalekém východě: „Chcete, abychom byli křesťany, to znamená tak nemravnými jako ti, co jsou u nás z Evropy?" Opravdu, špatní křesťané, dávající pohoršení, jsou největšími nepřáteli v šíření víry. Biskup Przeździecki vzpomíná, že i na lodi „Conte Rosso", která je vezla do Manily, dály se věci, nad nimiž se pohoršovali Číňané a Japonci, jedoucí s nimi, jako bylo na příkl. společné koupání mužů a žen v lodním basenu v naprosto nevyhovujících kostymech. Často přicházely i do společenských místností ženy tak nestydatě oblečené (vlastně neoblečené), že bylo třeba místnost opu-

stit. A to se dálo na lodi, která se jinak chtěla zavděčiti katolickým poutníkům.

Důsledky snadného rozvodu. Státní úředník, který žil nejprve v manželství katolickém, získal nezákonný, tak zv. rozvod u pravoslavné konsistoře a uzavřel pak nové manželství. Po jeho smrti měl finanční úřad varšavský rozhodnouti o pensi dvou vlastně „vdov" po něm. V těžké situaci pomohl si finanční úřad analogickým státním předpisem, který vdovám po úřednících vyznání mohamedánského přiznává rovný díl z celkové vdovské pense. V katolické Polsce je tedy vdova z katolického manželství postavena na roveň vdovám po úřednících mohamedánského vyznání — následkem nezákonných rozvodů!

Jedním z vůdců Svazu polského učitelstva je St. Mendelbaum-Derzewieski, který byl v prvých letech bolševické vlády v Rusku spolupracovníkem lidového komisariátu. Když temná minulost p. Mendelbauma vzbudila veřejné výčitky, podal demisi na své vůdčí místo v sekci středního školství učitelské organisace. Došlo k rozhodování čestného soudu, který prohlásil, že veřejná a politická činnost p. Mendelbauma v sovětském Rusku byla vedena důvody ideovými a nebyla namířena proti Polsku. Z toho důvodu Svaz učitelstva resignaci pana Mendelbauma nepřijal. Je ovšem otázka, zdali i nyní je p. Mendelbaum veden ideologií bolševickou.

Jméno slavného romanopisce polského Henryka Sienkiewicze chtěly některé listy polské zneuctíti tvrzením, že byl členem zednářstva a proto že dostal Nobelovu cenu. Proti tomu pohanění svého otce s celou rozhodností vystoupili veřejně syn Henryk a dcera Hedvika Sienkiewiczovi a prohlásili, že křesťanské zásady jejich otce naprosto vylučují účast na zednářské organisaci.

S kanonisací bl. Ondřeje Boboly spojují v Polsku různé předpovědi o vnitřním sjednocení národa. Tak píše Vincenc Pol (v II. svazku Piesň Janusza): „I na vinici Páně jest Ondřej Bobola oním mužem, který vyšel poslední na pole a Kristus mu přece popřál toho místa, třebas vyšel ze všech poslední do práce. Tak jako Stanislav jest v kusy posekán a jeho tělo znovu se srostlo milostivě... Tak až Řím prohlásí, že Ondřej je svatý, i Polsko opět jak zázrakem se sroste." A slavný kazatel P. Alexander Jelowicki píše v jednom ze svých kázání, že bude dvoje období vzkříšení Polsky. V prvním bude útisk, v druhém obrození, a pak praví: „Ondřej Bobola napřed ctihodný, dnes blahoslavený, vystoupil už na dva stupně oltáře. Zbývá mu ještě jeden stupeň, na který až vystoupí, Polsko z mrtvých vstane. To náš lid, opírající se o zbožné podání, rád věří. Neboť nový patron Polska, to nová moc nad milosrdným srdcem našeho Spasitele, nadto ještě mučedník, jakým jest Ondřej Bobola." (A. Jelowicki „Kazania o swiętych polskich.)

JUGOSLAVIE

Nová úprava bohoslovného studia na pravoslavné bohoslovecká fakultě v Bělehradě byla zavedena počátkem škol. r. 1935-36. Podle ní má fakulta bělehradská 13 stolic pro tyto předměty: 1. Starý zákon, 2. Nový zákon, 3. apologetiku a dějiny náboženství, 4. dogmatiku, 5. srovnávací bohovědu, 6. mravouku, 7. církevní dějiny (dějiny Byzance a slovanských církví), 8. patrologii, 9. církevní právo, 10. liturgii, 11. pastýřské bohosloví s křesťanskou sociologií a homiletikou, 12. filosofii, 13. církevní mystiku, hudbu a křesťanskou archeologii. Každá stolice má svůj seminář. Za skutečné posluchače přijímá fakulta toliko ty, kdož skončili státní gymnasium s maturitním vysvědčením a úplný kurs v duchovních seminářích. Ke zkoušce doktorské připouští fakulta posluchače tehdy, když přijala předloženou disertační práci. Doktorské zkoušky konají se v jedné ze čtyř skupin předmětů. Jsou to: 1. skupina biblická (Starý a Nový zákon), 2. systematické bohosloví (apologetika, dogmatika, srovnávací věda náboženská a mravouka), 3. skupina církevně historická (dějiny křesťanské církve srbské i jiných a patrologie), 4 církevní právo a praktická bohověda (liturgika, pastorálka, homiletika a metodika).

RUMUNSKO

Rumunské pravoslaví proti zednářstvu. Je známo, že v pravoslavných krajích Bulharska, Jugoslavie a Rumunska uplatňovalo v poslední době zednářstvo tak mocné vlivy dokonce i v řadách pravoslavného duchovenstva, že pravoslavný synod rumunský musel se blíže zajímat o tuto věc. Důsledkem toho bylo usnesení synodu, které zcela rozhodně odsuzuje zednářství jako učení podvracující víru v Boha a podkopávající vliv

křesťanství. Odsouzení dostalo se zednářstvu také proto, že ohrožuje veřejný řád, kladouc pod něj podkopy ve svých tajných organisacích. Pravoslavný synod rumunský vyzývá proto ony věřící, kteří snad jsou členy zednářských lóží, aby z nich vystoupili, jinak jim hrozí trestem vyloučení z církve a z účasti na náboženském životě, případně i odepření křesťanského pohřbu.

BULHARSKO

Pravoslavný biskup Kiril zabývá se ve „Věstníku bulharské církve" (čís. 3, 1937) důležitou otázkou o potřebné přípravě duchovenstva k nynější duchovní správě. Zdůrazňuje velikou složitost současné doby s jejími sociálně-hospodářskými a politickými záchvěvy, s jejími myšlenkovými rozpory a ukazuje, jak odpovědná a těžká je práce pastýřská v takových poměrech. Proto pokládá za nejdůležitější přípravu duchovenstva, jeho nábožensko-mravní o b r o z e n í, aby bylo schopno bojovati proti všelikým zlým vlivům ve farnosti a dávati dobré podněty k životu vpravdě náboženskému!

Veliký deník bulharský „Utro", který se těší široké populárnosti v národě, začal nedávno uveřejňovati řadu nesmírně zajímavých článků o zednářstvu. Prozrazoval mnoho sensačních podrobností o roli této organisace v Bulharsku. Mimo očekávání přerušil však náhle pokračování těchto článků, poněvadž mu zednáři pohrozili finančním i hospodářským zničením, neustane-li ve svých útocích proti nim. Takový vliv má zednářstvo na kulturní život v Bulharsku.

Katolický obzor.

Doma.

MORAVA

Nové objevy na Velehradě. Začaly jako před 30 lety významné objevy dra Nevěřila, t. j. při příležitosti odvodňovacích prací v podzemí a okolí basiliky. Vysušení basiliky zůstalo po loňské opravě vnitřku jako důležitá, ne-li nejdůležitější část pracovního programu, aby nákladné dílo nebylo v brzku zničeno účinky spodní vody a vlhkosti. Na žádost Památkového úřadu bylo započato s odstraňováním nánosu v kryptách a přilehlých chodbách. Při tom byl nalezen 20. února starý románský vchod do chrámu se strany původního konventu, 8. března kamenný portál do křížové chodby. Rázem profilu a tesaných ozdob patří podle přípisu přednosty Stát. památkového úřadu inž. St. Sochora do období kolem r. 1230. Ve vykopaných prostorách se našly zbytky dlaždicových podlah, odpovídající, jak se zdá, vrstvám z doby založení kláštera (1202), z doby husitské (katastrofa z roku 1421) a z doby renesanční (1587 a 1630). Tyto pálené dlaždice jsou nejstarší v našich zemích a jsou místy i glasurovány. Pod nimi se přichází na kostry. Práce se provádějí za vedení Památkového úřadu v Brně a vzbudily již zájem řady vynikajících osobností. Další pracovní program může přinésti nejen zajímavosti, ale i překvapení.

ČECHY

V ruském gymnasiu v Praze. Počátkem letošního roku nastaly v ruském gymnasiu v Praze některé důležité změny. Už loni se začalo v Praze v určitých kruzích hovořiti o tom, že bude nutno setříti s ruského gymnasia jeho ruský emigrantský nátěr. Dokonce se prý uvažovalo i o tom, aby se na gymnasiu vyučovalo podle programu sovětských škol. To se sice nestalo, ale ku změnám došlo přece! Dosavadní ředitel, sice československý příslušník, ale Rus původem, stal se pomocníkem ředitelovým a na ředitelské místo přišel Čech původem. Dosud se před začátkem vyučování konala krátká modlitba, nyní tato modlitba je zrušena. Odůvodňovalo se to tím, že se ani v českých školách podobná modlitba nekoná. Dále se ukázala u správy gymnasia tendence, co nejvíce zmenšiti vliv ruského prostředí na žactvo. Dříve směli žáci do ruského Sokola a mohli býti členy organisace „Vitjaz" (ruští křesťanští skauti). Nyní jsou jim v tom kladeny překážky, které úplně znemožňují účast žáků v těchto organisacích. Když posledně pořádala ruská kolonie v Praze smuteční schůzi na paměť obětí bolševického režimu v Rusku, žákům ruského gymnasia bylo zapovězeno ji navštívit. Minulá léta se to dovolovalo . . . Jsme

zvědavi, jak se budou dále vyvíjeti poměry na gymnasiu, které dosud mělo za účel vzdělávati a vychovávati děti národně a křesťansky smýšlejících Rusů.

Ruský Sokol již dávno nepožívá zvláštní obliby u vedení československého Sokolstva. Příčinou je různé nazírání na mnohé zásadní otázky (mezi jinými i na náboženské). Nyní se poměr mezi ruským sokolem a Československou obcí sokolskou vytváří velmi nepříznivě. Vedení ruského Sokolstva se nachází v Bělehradě v Jugoslavii (dříve bylo v Praze). Československý Sokol neuznal tohoto stavu a stále podporuje nevelkou odbojnou skupinu ruských sokolů v Praze, kteří si přisvojují nárok na vedení ruského Sokolstva. Zdrcující většina však ruských sokolských organisací v různých zemích uznává za své ústředí bělehradské vedení ruského Sokolstva a s pražskou odbojnou skupinou udržují styky jen jedna, dvě organisace ze vzdálených krajů, které je těžce písemně informovati o skutečném stavu. Dokonce i v samotné Praze většina ruských sokolů jest ve spojení s Bělehradem. Nyní však vedení československého Sokola je upozornilo, že mají přerušiti své stvkv s ústředím ruského Sokolstva v Bělehradě. V opačném případě Československá obec sokolská přeruší prý styky s nimi. E. K.

Ohlas Slomškova cyrilometodějského apoštolátu u nás. V říjnu 1933 zemřel v Bohosudově (Mariaschein) v Čechách tamní profesor jesuitského gymnasia P. Alois Niederegger, T. J., rodák z Innsbrucku. Když přišel do řádového noviciátu do Sv. Ondřeje (v Korutanech), byla tam ještě živá památka na biskupa Antonína M. Slomška, jenž roku 1859—60 přeložil odtamtud své biskupské sídlo do Mariboru a svou residenci prodal řádu Tov. Ježíšova. Jesuité si tam zřídili noviciát. Jak známo, založil biskup Slomšek r. 1852 zbožné „Bratrstvo sv. Cyrila a Metoděje" (Bratovščinu sv. C. in M.), které šířil i mezi německým obyvatelstvem své diecése. Tak se stal jeho členem (14. 3. 1867) i zmíněný novic T. J. Alois Niederegger, který byl potom po 49 let gymnasijním profesorem na řádovém učilišti v Kalksburku a nejdéle v Bohosudově v Čechách, kde také zemřel. V jeho pozůstalosti se mimo jiné nalezl členský diplomek „Bratrstva sv. C. a M.", tištěný obrázek sv. bratří, s datem zápisu do „Bratrstva"; byl mezi podobnými modlitebními povinnostmi zemřelého jesuity, který je po celý život věrně plnil, jak podotýká zasilatel této zprávy a nalezeného diplomku, dr. Josef Vraštil, provinciál, Tov. Ježíšova z Prahy.

Obrázek sv. Cyrila a Metoděje, který dal † biskup Slomšek tisknouti za členský diplomek své „Bratovščiny" i německy, představuje sv. bratry v podobném postoji, jak je nám znám z Maxova velehradského sousoší. Jenom po obou stranách v pozadí sv. apoštolů stojí andělé, z nichž jeden drží biskupskou berlu a druhý mitru. Podstavec obrázku nese pak nápis: „St^{i} Metud a Ciril". Na zadní straně diplomku jsou otištěny členské povinnosti, odpustky a modlitba spolková („Bratovščina" je tu označena jako „Gebetsverein" pro znovusjednocení odloučené církve, potvrzený Piem IX. 12. května 1852). Členové byli povinni: 1. denně se modliti Otčenáš a Zdrávas, 2. na svátek sv. Cyrila a Metoděje (tehdy 9. března), nebo některý den oktávy obětovati mši sv., nebo sv. přijímání na úmysl spolkový, 3. získávati spolku nové členy mezi sousedy, přáteli a známými. Modlitba spolková zněla: „O Bože, který Jsi nás skrze sv. bratry Cyrila a Metoda k jednotě víry povolal, sjednoť zase naše odloučené bratry a sestry se sv. katolickou Církví, aby byl jeden pastýř a jedno stádo jako v nebi, tak i na zemi; za to Tě prosíme pro zásluhy Ježíše Krista, na přímluvu P. Marie, sv. Cyrila a Metoda a všech svatých. Amen. Otčenáš a Zdrávas, sv. bratří C. a M., orodujte za nás!

SLOVENSKO

V bratislavském vysokoškolském internátě „Svoradově" ujal se „biblický kroužek Frassatiho" vedle studia Písma sv. důležitého apoštolátu eucharistického. Z jeho iniciativy se koná v ústavním kostele Matky lidského pokolení každý prvý pátek v měsíci noční adorace. Ve zbožném rozjímání poklekají svoradovští akademici před svátostným Kristem a odprošují Ho modlitbou a zpěvem za bolestné urážky, jichž se mu zvláště dnes tak mnoho dostává po celém světě.

Apoštolát sdružení katolické mládeže na Slovensku v duchu katolické akce oživuje odpolední pobožnosti nedělní tímto způsobem: 1. před litaniemi nebo po nich — podle místních poměrů — má Sdružení přednáškové odpoledne, a to, hoši buď jen pro sebe anebo

i pro muže, jako své podporující členy, stejně tak i děvčata pro sebe anebo i pro ženy. 2. V kostele má kněz mezi litaniemi a sv. požehnáním stručný, 10minutový proslov a pomodlí se před vystavenou nejsvětější Svátostí adorační modlitby. Proslovy bude rozesílati duchovním vůdcům mládeže ústředí. V rožnavské diecési je tento apoštolát katolické mládeže nařízen pastýřským listem.

Problém slovenských grécko-katolikov na Slovensku. V bratislavských „Národních novinách" reaguje na naše dvě zprávy z posledního čísla loňského ročníku (str. 425) o hnutí slovenských řeko-katolíků p. Alex. Havránik z Košic. S radostí konstatujeme, že píše daleko klidněji a umírněněji, nežli byl tón dřívějších článků o této věci v „N. N.". A o to nám jde, aby i spory mezi bratřími jedné víry a téže slovanské krve se řešily bez vášní a nenávisti, které rády opouštějí pravdu. Náš časopis se snažil nestranně osvětlit i onu spornou otázku na slovenském Východě, proto uveřejnil jednak původní situační zprávu svého dopisovatele, jednak konfrontoval požadavky „Slovenské ligy" a odpověď prešovských Rusínů, které vyústily v osudné protivě: „Žiadame — protestujeme". Naše stanovisko zůstává nezměněno, církevní otázky takového dosahu, jako je zřízení řecko-katolického biskupství, nemohou řešiti žádné noviny, zvláště ne národnostně polemickými články, pro to je zde jiné forum, o jehož spravedlnosti nepochybujeme!

PODKARPATSKÁ RUS

Nové gymnasium v Užhorodě. Basiliáni podkarpatské provincie činí už poslední přípravy k tomu, aby na podzim t. r. otevřeli v Užhorodě své řeckokatolické gymnasium pro hochy. Typ jeho bude klasický, jakého dosud ještě na Podkarpatské Rusi není. Budou najednou otevřeny první tři třídy. Cílem tohoto ústavu bude vychovávati podkarpatskou mládež v duchu náboženském a národním, vytvářeti z ní pevné charaktery, aby z nich vzešli dobří vůdcové národa.

Za hranicemi.

ŘÍM

Mezinárodní sjezd pro křesťanský východ koná se v Římě ve dnech 2.-6. května 1937 s tímto programem: Dne 2. května o 10. hodině jsou zahajovací služby Boží pontifikální v kostele sv. Atanáše. O 17. hod. je slavnostní veřejné zasedání v aule mezinárodní výstavy katolického tisku. Dne 3. května od 9·30 do 11·30 mají první sezení ředitelé spolků a redaktoři časopisů unijních. — O „Apoštolátě pro křesťanský východ prostřednictvím časopisů a novin" referuje P. Sev. Salaville, asumpcionista. Odpoledne od 16. do 18. hod. druhé sezení, referát o „Apoštolátě pro křesťanský východ prostřednictvím spolků, věnujících se křesťanskému východu" má P. R. Pilkington. 4. května od 9·30 do 11·30 hod. třetí schůze s přednáškou msgra D. Panciera o „Apoštolátě pro křesťanský východ mezi kněžstvem a v seminářích". Odpoledne od 16. do 18. h. čtvrtá schůze, na které referuje monsignor A. Sipiagin o „Apoštolátě pro křesťanský východ mezi věřícím lidem": liturgické dny, konference atd. 5. května o 11. hod. přijme účastníky sjezdu sekretář kongregace pro vých. církev kardinál Tisserant a pak bude audience u sv. Otce. Večer exkurse do kláštera v Grottaferratě. Na 6. květen zve zbožný spolek sv. Mikuláše, který pracuje pro sjednocení Východu s Církví šířením úcty svého sv. patrona, všechny účastníky sjezdu, aby byli přítomni požehnání moře, jak se každoročně podle starobylého obřadu koná v Ostii. Odjezd o 11. hod. a o 17. hod. požehnání u moře. Římského sjezdu zúčastní se i náš ACM svým delegátem.

Poslední tři projevy sv. Otce, encyklika proti bolševické nevěře, odsouzení německého novopohanství a mexického pronásledování Církve, ukázaly opětně světu, kde je v nynějších myšlenkových i životních zmatcích a bojích onen pevný bod pravdy a pokoje — je to Petrova skála, římské papežství. Papež nemůže imponovati zvýšeným zbrojením, válečnou pohotovostí, technickou přípravou budoucího vítězství, ale representuje nejvyšší mravní moc, které používá jen k zabezpečení pokoje a pravdy Kristovy v národech světa. To byl také ohlas posledních papežských projevů na světovém foru!

Posledním stenografem vatikánského sněmu (1869-1870) byl nedávno zemřelý předseda papežské akademie „Dei Nobili Ecclesiastici", arcibiskup Giovanni Maria Zonghi. Byl jedním z 24 stenogra-

fů, kteří úředně zaznamenávali průběh porad vatikánského sněmu: Přes svůj vysoký věk (dožil se 90 let) a přes svůj úřad vychovatele mladých kněží pro diplomatickou službu svaté Stolice, zachoval si msgr. Zonghi až do své smrti lásku k těsnopisu. Pracoval na sestavení nového systému stenografie šifrované, která by znemožnila čtení stenogramu osobám nepovolaným. Stařičký arcibiskup mluvil plynně všemi románskými jazyky a též anglicky a německy.

Z Říma. V neděli 7. února v chrámě sv. Antonína msgr. Jevreinov, biskup vých. obřadu, v koncelebraci několika kněží a jáhnů — odsloužil mši svatou a „panychidu" (zádušní bohoslužby) za kard. Sincero, sekretáře kongregace pro Ecclesia Orientali. Přítomen byl — kromě jiných hodnostářů — J. E. kardinál Tisserant, nynější sekretář zmíněné Kongregace. Při panychidě sám kardinál přečetl staroslovansky jednu modlitbu a na konci „otpust" (závěrečné požehnání).

Přípravy k novému kritickému vydání Písma sv. Úřední text Písma sv. pochází z konce XVI. stol. z doby papeže Klementa VIII. Je to tak zv. „Vulgata Clementina", k níž základy kladl hned ve IV. stol. učený překladatel Písma sv. Jeronym. Myšlenky vydati nové, kriticky zdokonalené Písmo svaté, ujal se papež Pius X. V r. 1907 ustanovil zvláštní komisi z učených benediktinů, aby vykonala přípravné práce. Dosud vydala tato komise tři svazky týkající se pěti knih Mojžíšových. Nynější papež Pius XI. apoštolskou konstitucí „Inter praecipuas" z r. 1933 svěřil úkoly oné komise zvláště k tomu založenému opatství benediktinskému sv. Jeronyma v Římě, které je podřízeno sv. Stolici. Jak ohromnou práci musí vykonati benediktini tohoto opatství sv. Jeronyma, naznačil v nedávné své přednášce o technických přípravách k vydání nové „Vulgaty" opat Don Pietro Salmon. Nejprve musejí sebrat rukopisný materiál, který se fotografuje. Potom třeba roztříditi fotografické snímky a pečlivě na jejich základě srovnávati texty. To se opakuje několikrát s největší ostražitostí, až se ustálí varianty. Potom následuje redakce a kritické zpracování těchto variantů a zjistí se konečné znění, které podléhá ještě dalším kritickým studiím a badáním. Teprve potom dostane se rukopis do vatikánské tiskárny. Než ani tím není práce skončena. Ještě při korektuře podrobuje se kartáčový otisk důkladné prohlídce a případným opravám.

ITALIE

Obraz Leonarda da Vinci Poslední večeře před zánikem. Jak známo, namaloval slavný italský malíř Leonardo da Vinci na stěně refektáře milánského kláštera dominikánského „Santa Maria della Grazia" nádherný obraz Večeře Páně. Maloval ho plná čtyři leta (al fresco). Odborníci usilovali velmi pečlivě o zachování tohoto obrazu, jehož barvy víc a více bledly pod vlivem vlhkého zdiva. Nyní však přišli k přesvědčení, že se toto malířské veledílo dále zachrániti nedá. Rozrušením omítky zanikne i památný obraz.

ANGLIE

„Kluby levicové knížky" (Left Book Clubs). K šíření komunismu, zvláště mezi mládeží anglickou, nastoupila „Kominterna" nové svůdné cesty. Pod záminkou literárních a kulturních zájmů zakládá t. zv. „Kluby levicové knížky", které prý mají obeznámiti nejširší kruhy veřejnosti s literaturou, hlásající učení Marxovo. Heslem tohoto komunistického hnutí je: „Read to lead" (čti, abys mohl vésti). Marxistická teorie má býti základem komunistické praxe. Že toto hnutí nezůstává v Anglii bez výsledku, jest nejlepším důkazem celá nová armáda marxistů, čítající již asi 40.000 členů mládeže, organisované v oněch klubech. Také schůze delegátů klubovních konaná nedávno v Londýně naplnila do posledního místa obrovský sál „Albert Hall".

FRANCIE

Zlaté kněžské jubileum pařížského kardinála Verdiera. Dne 9. dubna 1887 byl vysvěcen na kněze mladý klerik Jan Verdier v římské basilice lateránské sv. Jana kardinálem Parocchi. Dožívá se tedy letos zlatého kněžského jubilea; jeho oslava se koná 14. dubna v památném chrámě Notre Dame v Paříži. Vzácného jubilanta budou i u nás provázeti upřímné modlitby a blahopřání v jeho památný den, poněvadž se zapsal i do srdcí českých a slovenských tak nesmazatelně jako papežský delegát k I. celostátnímu katolickému sjezdu v Praze.

HOLANDSKO

„IV. internacionála". Vnitřní spory a třenice mezi stoupenci Stalinovými a

Trockého vedly k založení t. zv. IV. Internacionály, která soustředila v sobě stoupence Trockého. V různých zemích má různá jména, avšak oficielní její název je „Mezinárodní liga komunistická" a má svůj sekretariát v Amsterodamě. V čele tohoto sekretariátu stojí Wendt-Boumann, skutečným však vůdcem hnutí je sám Trocký, který je také redaktorem politického věstníku, vydávaného v řeči německé a francouzské s jednotlivými články také v jiných jazycích. Podle loňské statistiky má IV. internacionála nejvíce stoupenců ve Francii (20.000). Ve Spojených státech severoamerických je asi 14.000 trockistů, kteří s počátku se skrývali v socialistické straně americké. V Československu seskupeni jsou Trockisté většinou kolem časopisu „Jiskra" (asi 10.000). Nemenší počet je jich i ve Španělsku organisováno v t. zv. „Partido Obrero de unificacion marxista". Také v ostatních státech Holandsku, Švýcarsku, Italii, Belgii, Rakousku a Polsku mají trockisté své organisace.

MAĎARSKO

Návrh plakátu pro 34. mezinárodní eucharistický sjezd v Budapešti je dílem malíře Jiřího Konecsniho. Plakát představuje monstranci, kolem níž je nápis sjezdového hesla: Eucharistia — vinculum charitatis (Eucharistie — svazek lásky). Sjezdový odznak je dílem maďarského umělce Valtera Madarassiho.

NĚMECKO

„Zglajchšaltovaná věda v III. Říši." Bibliografický ústav v Lipsku začal znova vydávati známý Meyerův konversační lexikon. Jak v něm řádil hned v prvním svazku nynější rasistický duch německý, ukazuje na výmluvných dokladech vídeňská „Reichspost". Uvádíme zde aspoň dva příklady: Pod heslem „M i l o s r d n í b r a t ř í" podává zmíněný lexikon toto vysvětlení: „Katolický řád, stal se známým nedávnými procesy pro těžké sexuální přestupky." Vydavatelstvo spokojuje se tedy pouhým opakováním pomluvy nepřátel, nechtějících ničeho věděti o zásluhách Milosrdných bratří, kterých si i v Německu jako jinde získali svojí péčí o nemocné! — Druhý doklad potvrzuje „přesnost" nové historické vědy německé. Pod heslem „A t t e n t a t e" uvádí se mimo jiné zpráva: „3. X. 1933 Dollfuss, spolkový kancléř rakouský, zavražděn marxistou Dertilem," ve skutečnosti však zahynul kancléř Dollfuss 25. července r. 1934 rukou národních socialistů. Dne 3. října 1933 spáchal atentát Dertil, ale ne marxista, nýbrž stoupenec národních socialistů.

Z Hambornu na Poryní. Jménem spolku „Sv. Václava" v Hambornu přeji Vám šťastné a požehnané velikonoce. Zároveň vyřizuji též nejsrdečnější pozdrav od našeho předsedy pana děkana a rady P. Theisselmanna.

Jako jiná leta tak i letos jest povolen zájezd našich dětí do československé republiky. Prosím za naše děti od spolku „Sv. Václava", abyste zase jako předešlá leta vzal naše děti pod svoji ochranu a jim zase nějaké místa vyprosil u Vašich dobrodinců.

Více dětí už jede na svá stará místa, takže jich ostane málo, kterým bude třeba vyprosit pohostinství. V celku bude dětí, myslím, přes 20. Předem Vám děkuji, veledůstojný pane, a budeme se za Vás modlit, aby Vám Bůh všemohoucí ráčil dáti mnoho zdraví a síly ve Vaší práci.

S křesťanským pozdravem „Zdař Bůh!" za Českokatolický spolek „Sv. Václav" v Obermarxlohu František Mandík, t. č. předseda.

ŘECKO

Na nedávném sjezdě pravoslavných theologů v Athénách podal prof. Alivisatos — duše celého sjezdování — v zahajovací přednášce krátký obrys dějin pravoslavné církve a uvedl příčiny úpadku pravoslavné theologie. Pravil: „Obrazoborectví zahájilo úpadek pravoslavné církve a nešťastný rozkol IX. stol. a věroučné spory, kteských národů minulého století zhoršilo ještě stav pravos av tím, že nově uré byly obyčejně bezvýsledny, úpadek ten posílily. Dobytím Cařihradu přišly na pravoslaví těžké doby a zastavil se všeobecný duchovní rozvoj. Národní obrození východně-evroptvořené autokefální církve postavily nepřekročitelnou zeď mezi jednotlivými církvemi (pravoslavnými). Vzájemná neznalost národních jazyků, národních a etnických rozdílů, způsobila isolaci, rozdílnost a duchovní malátnost. Tím ovšem trpěla i boho-

slovná věda, neboť pokrok v jedné zemi byl přijímán s nedůvěrou v zemi druhé."

ŠPANĚLSKO

Krutost občanské války ve Španělsku přivádí k vystřízlivění i někdejší stoupence republikánské vládní levice. Jedním z těchto předáků je učený lékař dr. Gregoris Maranon, který žije nyní v Paříži a nebojí se souditi podle pravdy o příčinách nynější pohromy své vlasti. Prohlašuje otevřeně, že hlavní vinu za nynější hrozný stav Španělska mají „červení". Podle jeho svědectví tři události vedly k výbuchu revoluce: Krvavá revolta socialistická v Asturii, když se ujali vlády zákonití zástupcové katolické strany Gil Robles a radikálů Lerroux, dále neústavní odstranění presidenta Zamory, a konečně zavraždění oposičního vůdce Calva Sotelo, které se stalo s vědomím vlády od policejních důstojníků a zůstalo bez trestu. Dr. Maranon byl svědkem, jak v Madridě bylo postříleno 36.000 lidí bez soudu. „To byly proskripce, hekatomby, bez důvodu, bez soudu. Dokonce i bez soudu ruské Čeky. To byla řež!" Proti potupným zprávám „rudých" o špatném životě španělského kleru prohlásil dr. Maranon: „Mravnost kleru byla vysoká, poklesky byly výjimkou. Pravím to jako lékař. O těchto věcech jsou lékaři vždy dobře informováni. A právě jako lékař pravím, není to pravda. Znal jsem a vysoce si vážil toledského děkana Polo de Benito. Byl to člověk širokého rozhledu, přítel pokroku a smýšlení protikapitalistického. „Červení" ho zastřelili. Je to veliká ztráta pro zemi i Církev." Falešnou legendou nazývá též dr. Maranon zprávy o velikém vlivu jesuitů. „Učinili z nich obětního beránka a otočili je příliš plytkou legendou." (Wiadomości Literackie, č. 10.)

Co máme mít doma vždy po ruce je francovka Alpa. Masáže Alpou podporují oběh krve, sílí svaly a osvěžují nervy. Kloktejme a vyplachujme ústa vlažnou vodou, do které jsme přidali několik kapek Alpy. Desinfikujeme tím sliznice dýchacích cest a předejdeme nachlazení. Zeptejme se lékaře.

Podporujte
Matici cyrilometodějskou

tím, že si u ní objednáte dopisní papír, který má na skladě s obrázkem pana arcibiskupa dra Leopolda Prečana, se sv. Cyrilem a Metodem, neb s obrázkem Panny Marie.

10 kusů dopisního papíru
i s obálkami pouze 10 Kč.

Objednávky vyřídí obratem
Matice cyrilometodějská, Olomouc,
Wilsonovo nám.

Nestálé

jarní počasí

znamená pro každého stálé

nebezpečí nachlazení.

Masáže

francovkou

ALPA

chrání před nastuzením,

osvěžují a

sílí tělo.

ši a muži prac. v Katol. akci 9.—13.; ženy a dívky prac. v Katol. akci 13. až 17.; květen: muži 30. dubna až 4. května; ženy 4.—8.; III. řád, ženy a dívky 9.—13.; dívky ctitelky Srdce Páně 14.—18.; čes. dívky Mar. druž. 28. května až 1. června. — Přihlášky přijímá exerciční dům v Hlučíně.

Misijní ústav na Velehradě slavil nedávno jubileum dvaceti let svého trvání. Má letos šest tříd (s osnovou klasického gymnasia) a studuje na něm 100 chovanců. Poslední leta byla dobou utěšeného rozvoje. Loni se přihlásilo 130 žadatelů do primy a bylo přijato 36, letos se přijme 40 chovanců. Přihlášky přijímá, informace a prospekty na požádání zasílá ředitelství Misijního ústavu na Velehradě. Podmínky přijetí: Věk aspoň 11 let, zdravý a slušný zevnějšek, nadání ke studiím, nezkažené srdce, upřímná prostota a zbožnost, manželský původ, náklonnost k duchovnímu stavu a misionářskému životu. Plat podle možností rodičů (od 150 do 300 Kč měsíčně mimo školné a výlohy na školní potřeby). Nadaní chudí žáci mohou býti v ústavu i za menší plat, studují-li s vyznamenáním. Při úspěšné přijímací zkoušce mohou být přijati chovanci i do dalších tříd (na př. z měšťanské školy). Chovanci bydlí v ústavním internátě, kde se jim dostává celého zaopatření, pedagogického dozoru, hudební, tělesné, společenské a jiné výchovy. Na ústavě kromě gymnasijních předmětů vyučuje se též ruštině a franštině. Ústav je veden a spravován členy Tovaryšstva Ježíšova, ale vstup chovanců do tohoto řádu není stanoven za podmínku přijetí. Cílem je apoštolský a misionářský život v řeholním stavu, zasvěcený zejména myšlence cyrilometodějské.

Kněžská nemocenská pokladna v Přerově tak jako jiná leta i letos poskytne našim odběratelům zvláštní slevu ve svých lázeňských domech, a to: V Leopoldeu v Karlových Varech, v Ivance v Píšťanech, ve Věře v Luhačovicích a ve Vlastě v Teplicích u Hranic. Za předpokladu, že ceny v lázeňských místech následkem devalvace pronikavěji nestoupnou, bude státi naše odběratele v uvedených kněžských domech byt, strava, obsluha, světlo atd., zkrátka všechno, už i s 3proc. daní obratovou a 10proc. dávkou z přechodného ubytování, od 15. IV. do 30. VI. denně Kč 26, od 1. VII. do 15. VIII. Kč 40 denně, po 15. VIII. opět jen Kč 26 denně. V Leopoldeu se připlácí za den a osobu Kč 3. Kdo chce této mimořádné výhody použíti, nechť požádá správu pokladny v Přerově o bližší informaci.

Literatura.

Erik Kühnelt-Leddihn: Jezuiti, buržuji, bolševici, senzačný protiboľševický román, odmenený svetovou cenou francúzskej akademie, v slovenskom preklade na 372 stranách, za Kč 20. Edicia „Svetlo", Bratislava.

Kristus v Cerkvi. (Dr. Fr. Grivec.) Titul knihy označuje její obsah. Učení o Církvi Kristově je tu podáno novým zajímavým způsobem v duchu Kristovy myšlenky o království Božím a na základě hlavní myšlenky Pavlovy, že v Církvi žije Kristus a skrze ni oživuje lidstvo. První díl knihy jedná o vnitřním svazu Božího království s pojmem Církve a s duchovním životem. Středem jeho je kapitola o modlitbě Páně. Polovici celé knihy zabírá třetí díl o Církvi jako mystickém těle Kristově v duchu vůdčí myšlenky apoštola Pavla. Jako první díl knihy, tak zvláště tento díl je vnitřně spjat s učením o Církvi a tak přesně zpracován, jak to nepodává žádná jiná cizí kniha. Proto zvláště tento díl bohatě nahradí kněžím a bohoslovcům cizí vědecké i populární, odborné i asketické knihy o tomto předmětě. Ale i vzdělaní laici snadno ho mohou použíti ke svému prospěchu.

V druhém a krátkém čtvrtém dílu knihy jsou živě a jadrně podány vybrané kapitoly o Církvi, její organisaci a její nepřemožitelnosti. V druhém díle budou mnohého čtenáře zajímati zvláště nové kapitoly: Důležitost apoštolátu, Pomocný apoštolát, Duch církevní správy, Vnitřní úprava Církve, Cír-

kev a osobnost, Působení Církve, Povinnost věřících (Pokání, Láska, Spolupráce, Mimo Církev není spásy).

Když v r. 1924 vydal dr. Grivec vědeckou knihu „Cerkev", prohlásila odborná kritika, že je lehce přístupna i laikům. To platí mnohem více o nové jeho knize. Některé kapitoly prvního a třetího dílu vyžadují sice poněkud více pozornosti a rozvažování, ale jsou tu též lehčí a zajímavější kapitoly: Blahozvěst božího království, Otče náš, Pavlova zkušenost životní, Liturgické společenství, Farnost v organismu mystického těla atd. Kapitola „Mystické tělo a křesťanský život" podává v novém světle jádro veškerého duchovního života i askese. K tomu cíli směřuje ostatně celá kniha. Vznikala ve stálém styku s akademickou mládeží a se vzdělanci. Proto je opravdu napsána živě, pro život a dovede život budit. Kdo ji přečte, pozná jasně, že náboženská otázka je otázkou církevní, a že otázka náboženského života je otázkou života s Církví. Reaguje nejednou i na naše české poměry, na př. na názory dra Masaryka. Kniha jistě vzbudí pozornost i za hranicemi autorovy vlasti. Vyšla nákladem Jugoslovanské tiskárny; cena vázané knihy je 60 dinarů, brožované 32 dinarů. Doporučujeme zvláště horlitelům Katolické akce.

Jazykový kurs „Německy pro začátečníky" a „Česko-německý čtenář a překladatel", jazykový časopis pro pokročilé, jsou nepostradatelné, levné a vynikající pomůcky k rychlému a dokonalému naučení se německé řeči bez učitele. Bez jakékoliv mluvnice poskytují čtenáři snadno pochopitelným a zábavným způsobem jazykové znalosti, jež nezbytně patří k správnému, nenucenému a plynnému rozhovoru v němčině. Prospekty a ukázkové sešity žádejte s odvoláním na náš časopis u nakladatelství Gustav Förster v Jablonci n. N.

„S Omladinou v kroji k vítěznému boji!" V letošním roce vnese Omladina v život národa svůj národní svéráz. Všechno členstvo pořizuje si kroj svého hnutí, aby symbolicky byla vyjádřena idea katolická s ideou národní. Týdeník „Katolická žena" — vědom si velké důležitosti akce pro rozšíření svérázu — vydal právě zvláštní číslo 14., v němž na obálce přináší v originelních barvách fotografii členky SKO a na 4. straně obálky detailní vzory dívčí a jinošské halenky. Členstvo SKO i všichni jeho přátelé přivítají toto krásně vypravené číslo „Katolické ženy" jistě s radostí. Výtisk „Katolické ženy" stojí 50 hal., ročně Kč 25, od 11. čísla (počátek nového románu na vystřihování) Kč 20, zasílá administrace Praha II., Václavská ul. č. 12. K dostání též u každého kolportéra.

„Cesta do záhuby". Životem č. 265., cena 50 hal. Vydal Exerciční dům v Hlučíně. Srdce člověku krvácí, když vidí, jak moderní lidstvo a zvláště mládež se slepě vrhá do záhuby. Jestliže — jak úvod této brožurky praví — kázání o blízké příležitosti ke hříchu zlému duchu škodí nejvíce, jistě že rozšíření této brožurky pomůže vydatně k upevnění Království Kristova. Rozšiřujte hromadně, zvláště mezi mládeží!

„O lásce Boží." Životem č. 266, cena 50 hal. Mnohá zbožná duše je trápena myšlenkou „Může míti Bůh zalíbení v nás?" Odpověď dobrou a potěšující dává tento spisek.

Dr. Alfred Fuchs: Svatý železničář. (Pavel Pius Perazzo.) Životem č. 267. Cena 50 hal. Mnohý katolík bude snad překvapen, uvidí-li v tomto životopisu, že i člověk naší doby ve shonu moderního života může se státi svatým. Nejlépe by tato brožurka splnila své poslání, kdyby v každé farnosti ve výboru Katolické akce se odstavec za odstavcem probral s otázkou: Jak bychom my mohli totéž provésti v naší farnosti?

Orka (= orba), polský měsíčník, vydávaný redakcí Kazimíry Berkanówny v Poznani, roč. předpl. 2 zl., do zahraničí 4 zl., přináší ve svém 4. čísle tyto články: Zmrtvýchvstání, Co činiti s mládeží? Do díla. V „Poznámkách" je kritika dnešního pohřbívání a zdůraznění významu náboženských knihoven v nynější době. Poměrně obsáhlý je přehled literatury knižní i časopisecké.

Tiskem Lidových závodů tiskařských a nakladatelských, sp. s r. o. v Olomouci.

ДА ВСИ ЈЕДНО БУДУ

APOŠTOLÁT

SV.
CYRILA
A
METO
DĚJE
POD
OCHRANOU
BL. PANNY
MARIE

OLOMOUC

ROČNÍK XXVIII. ČÍSLO 5.

Používání známek novinových pro „Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje“ povoleno ředitelstvím poštovním v Brně čís. 11.483-VI. v r. 1921. Podací úřad: Olomouc I.

Redakce a administrace Apoštolátu: Olomouc, Wilsonovo nám. 16/II.

Redaktor: František Jemelka, tajemník ÚACM.

Roční předplatné 12 Kč, pro Ameriku 1·5 dolaru. Časopis vychází měsíčně.

OBSAH:

Bílý kmete! 129
Z posledních dějin katolické Církve na Rusi 130
Pohřeb kněze-mučedníka na Solůvkách 132
Kostelík sv. Cyrila a Metoděje v Olomouci 134
Krajanské velikonoce v Belgii . 140
Nejstarší vysoká škola moravská, dědička university olomoucké, je a zůstane cyrilometodějskou 142
Ze života Vladimíra Sergejeviče Solovjeva 148
Papežský misijní ústav sv. Cyrila a Metoděje na Velehradě . . . 150
Křesťanský Východ 152
Katolický obzor 156

Členské příspěvky. P. T. farní úřad v Domaželicích u Přerova 75 Kč. Pán Bůh zaplať!

Zahraniční misie. P. T. ct. bohoslovci, Nepomucenum v Římě, 32 Kč. Pán Bůh zaplať!

Prosíme P. T. čtenáře, kteří mají starší ročníky našeho časopisu, zvláště z roku 1912 a 1921 a mohli je postrádati, by nám je laskavě darovali. Předem Pán Bůh zaplať! — Administrace.

Nový kostel sv. Cyrila a Metoděje pro obce Maršovice a Pouzdřany u Mor. Krumlova byl posvěcen v neděli 2. května brněnským p. biskupem dr. Jos. Kupkou. Kostel je 26 m dlouhý, 9 m široky a 7 m vysoký. Hlavní oltář je zasvěcen sv. Cyrilu a Metoději, boční oltáře P. M. lurdské, sv. Josefu a Božímu hrobu. Věž vysoká 25 m nese 4 zvony a hodiny.

K Černému moři a do Svaté země. Česká liga akademická uspořádá ve dnech 5. července až 9. srpna několik propagačních zájezdů do Bulharska, Turecka, Rumunska s pobytem u moře ve Varně již od 980 Kč za vše. V červenci a srpnu připravujeme II. pout do Svaté země s návštěvou Egypta, Řecka, Syrie a Turecka již od 3880 Kč. Informace, prospekty zasílá Česká liga akademická, Praha III., Strakova akademie, telefon 651-60.

Literatura.

Lidové knihkupectví a nakladatelství v Olomouci, Masarykovo nám. č. 11, vydalo encykliky Divini Redemptoris (O bezbožeckém komunismu) a Spalčivou starostí (O postavení katolické Církve v Německu) v dokonalém českém překladu prof. dra Vaška. Obě nové encykliky ostrým světlem ozařují dvě z nejtěžších otázek naší doby: komunismus a hitlerismus (tento po stránce náboženské). Je velikou výsadou katolíků, že

APOŠTOLÁT

sv. Cyrila a Metoda pod ochranou bl. Panny Marie.

Ročník XXVIII. Květen 1937. Číslo 5.

BÍLÝ KMETE!

(K 80tinám J. Sv. papeže Pia XI.)

Frant. Střížovský.

Bílý kmete, jak se srdce chví,
rozjímajíc o tvém tajemství,
o tajemství díla Kristova,
jímž je nad národy vláda tvá.

Ať chce, nebo nechce, svět to ví,
že jsi jeho živé svědomí,
že je odpověden před tebou
láskou, nadějí a věrou svou.

Ty-li soudíš, soudí tebou Bůh,
nepromíjíš nikdy starý dluh,
leč by smyt byl v žiních pokání,
jímž se národ smrti uchrání.

Ocelový osten pěstí zaráží,
kdo se k boji s tebou odváží,
v oběť padá vlastní nástraze,
kletbou stižen, končí neblaze.

Bílý květe, kdybys do tmy pad,
svět by ustal rázem kolotat,
bez cíle a Boží milosti
zřítil by se ke dnu věčnosti!

18. 4. 37.

Z posledních dějin katolické Církve na Rusi.

Kníže Petr Volkonskij

Za vlády carské bylo v Rusku zakázáno konati katolické bohoslužby podle východního obřadu. Manifest, vydaný r. 1905 o svobodě svědomí, jako by byl „sklouzl" po katolictví, byl pro ně mrtvou písmenou. Omezující zákony zůstávaly pro ruské katolíky vůbec v platnosti, a východní obřad pokládal se za svádění lidu a podrývání státní církve (pravoslavné). Skromný domácí kostelík východního obřadu, otevřený na Barmaljejevské ulici, byl dne 10. února 1913 policejně zapečetěn a farníci museli konati své modlitby tajně při zatlučených oknech.

Dočasná vláda, nabyvši moci v březnu 1919, vyhlásila ihned svobodu svědomí, vyznání víry a kultu. Konečně tedy po tolika stoletích marných starostí nadešla doba veřejného organisování církve v Rusku.

Hierarchická její hlava, metropolita Šeptickyj, objevil se v Petrohradě. Nedosti na tom — v archivě metropolity, který byl odvezen ze Lvova v r. 1914 po zabrání města ruskými vojsky a byl umístěn v „ochranném" oddělení (na politické policii v Petrohradě), našly se i všechny doklady, stanovící práva a plné moci metropolity Ondřeje, jež mu dal papež Pius X. ke zřízení ruské církve katolické. Dávaje mu tato práva v r. 1909, prozřetelný Svatý Otec pravil: „Nyní ještě není doba k jejich použití, ale přijde čas a poslouží vám." A ten čas nastal.

Metropolita Šeptickyj dočkal se v Petrohradě příjezdu všech ruských katolických kněží dne 28. května v neděli „Všech svatých"; po slavnostní bohoslužbě východního obřadu v maltézském kostele shromáždil je pod svým předsednictvím na první ruský sněm v místnosti katolické školy při kostele sv. Kateřiny. Na sněmu byli přítomni OO: Zerčaninov, Kolpinskij, Verchovskij, Deibner, Fedorov, Susalev a Abrikosov, sotva posvěcený v maltézském kostele. Kromě toho přihlásili se latinští biskupové: Cieplak, Ropp, Lozinskij a několik prelátů a kněží latinského kleru i několik laiků. Shromáždění mělo zvláště slavnostní průběh. V kapli byla vystavena nejsvětější Svátost. O. Kolpinskij přečetl rusky a latinsky listinu o zřízení ruského exarchátu. Metropolita Ondřej ustanovil tehdy exarchou O. Leonida Fedorova, podřídiv jeho pravomoci celé Rusko, vyjímaje Malou a Bílou Rus. Tento akt byl potvrzen podpisy všech přítomných i představiteli latinského kleru. Potom zástupcové východního kněžstva složili přísahu věrnosti papeži a exarchovi.

Tak byli konečně ruští katolíci oficielně, kanonicky a veřejně organisováni a odděleni ve zvláštní skupinu se svojí kanonickou hierarchií, rozdílnou od latinské a prozatím podřízenou metropolitovi Šeptickému. Metropolita měl úmysl hned tehdy posvětiti O. Leonida za biskupa, podříditi ho bezprostředně Římu a tak do-

Češi z Ameriky na Svatém Hostýně.
Uprostřed nový opat benediktinský u sv. Prokopa P. J. Neužil.

konat plán, už Piem X. stanovený; ale vyhověl prosbě exarchově, aby posečkal, až bude v Římě upraven stav ruského exarchátu. Chtěl také O. Fedorov, aby mu bylo dopřáno času vyzkoušet své síly a připravití se k biskupskému úřadu.

Budiž zde poznamenáno, že k potvrzení exarchátu v Římě došlo až v roce 1921. Příčinou tohoto prodlení byly s počátku poměry válečné doby, potom nemožnost, aby metropolita Ondřej přijel do Říma a osobně podal zprávu Svatému Otci. Dne 24. února potvrdil jen papež Benedikt XV. všechny fakulty, dané metropolitovi Ondřejem Piem X. ke zřízení ruské církve, a dne 1. března následovalo pak potvrzení O. Leonida Fedorova exarchou, při čemž dostal titul apoštolského protonotáře.

Naposledy, pokud nám je známo, v úředních listinách vzpomíná se exarchy v roce 1930. V listě papeže Pia XI. (z. 2. února 1930) ke kard. Pompilimu o pronásledování křesťanů v Rusku, zmiňuje se též „náš zástupce východního obřadu, katolický exarcha Leonid Fedorov".

Než vraťme se k našemu sněmu. Byla na něm přijata ustanovení, upravující ústavu ruské katolické Církve, její bohoslužby, život kleru, tisk církevních a jiných knih atd.

Tehdejší vláda byla uvědomena o založení exarchátu, a po osobním setkání metropolity Ondřeje s knížetem Lvovem, předsedou ministerské rady, schválila vláda a uznala exarchát. Vláda také

hned pozvala exarchu k zasedání tehdejší komise, která měla vypracovati nový statut katolické Církve v Rusku. Byl v ní zástupcem ruských katolíků východního obřadu. Jako zástupce polsko-latinské skupiny účastnil se komise arcibiskup Cieplak. Tak bylo v několika hodinách dosaženo toho, co se nepodařilo upraviti po celá staletí carské vládě. Otvíralo se široké pole rozvoje ruskokatolického hnutí. Pominuly překážky, stavěné po věky samoděržavnou vládou proti svobodnému posouzení sporných církevněnáboženských otázek. Hlas ruské náboženské myšlenky mohl zaznívati svobodně. Duchovně osvobození ruští lidé, katolíci i pravoslavní, mohli se bez překážek stýkati, a co zvláště je vzácné, na čistě ruském základě, na půdě národní pod vedením svých kněží, katolických i pravoslavných. O. Fedorovi otvírala se konečně možnost oné činnosti, po níž toužil tak dlouho a tak vřele a k níž se připravoval s takovým úsilím. Bezděčně napadají tu slova apoštola Pavla: „Otevřely se mně veliké dveře a protivníků mnoho."

V Rusku, kde vlivem jednak vlády, která zúmyslně snažila se označiti katolickou Církev jako výlučně latinskou a také polskou, jednak také vlivem historických poměrů, v nichž rozvíjela se brestská unie a potom v Haliči východně-katolická Církev (máme na mysli hlavně příklady postupné latinisace), u všech Rusů jakéhokoliv postavení a jakéhokoliv stupně vzdělání, mocně a nezničitelně zakořenilo se přesvědčení, že Unie je „polská", „jesuitská", „papežská" chytrost k získání pravoslavných a k jejich „pozvolnému obrácení na latinské" katolictví. Slova „Unie" a „Uniati" přímo se hnusila náboženskému a vlasteneckému cítění ruského člověka.

Od prvních kroků bylo třeba, aby katolické ruské duchovenstvo jasně ukázalo ruskému lidu, že nic podobného nezamýšlíme. Na eparchiálním petrohradském sněmu byly stanoveny nejpřísnější způsoby, aby jakékoliv pokusy latinisace byly v kořenech přeťaty. Řecko-ruský obřad měl zůstati neporušeným ve své čistotě, jak to nařídil papež Pius X.: „Nec plus, nec minus, nec aliter." (Ani více, ani méně, ani jinak.)

(Rusky uveřejněno v XIII. sv. „Acta Academiae Velehradensis".)

Pohřeb kněze-mučedníka na Solůvkách.

Sděluje jeho přítel a spolutrpitel D. Novický.

(Dokončení.)

Podivnou shodou okolností, ve které jsme my, zajatci, viděli prostý, ale mocný a přesvědčující důkaz účasti Boží prozřetelnosti na našich malých i vážných příhodách — povolala mne správa Kremlu s dvěma ještě kněžími do Kremlu. Povolání přišlo dne 16. listopadu, tedy v předvečer smrti našeho nezapomenutelného druha (bylo to částečně dílem tajného podnikání GPU v našem pro-

středí). Do Kremlu jsme přišli ráno 17. listopadu. Dostati se do lazaretu bylo však možno pouze nezákonným způsobem.

Chtěli jsme navštíviti nemocného druha po obědě, mezi 3. a 4. hodinou. Mezi obědem však přistoupil k nám ve společné jídelně jeden z našich známých a sdělil nám, že O. Felix už zemřel. Byli jsme na nejvyšší míru roztrpčeni, že jsme se nemohli s drahým přítelem rozloučiti. Rozhodli jsme se za každou cenu ihned odejíti do márnice. Ranhojič (felčar) lazaretu N., můj dobrý známý, zavedl nás bez překážky k zemřelému a nařídil správci márnice, aby nám usnadnil pochovati přítele. Kdybychom se nebyli o to ihned postarali, byli by zemřelého O. Felixe pohřbili vůbec bez oděvu, ve společném hrobě a bez rakve, jak to dělávali dříve a to ještě na místě nám zcela neznámém. Když můj přítel felčar odešel, požádal jsem správce márnice, aby nám pomohl, pokud na něm jest, co nejlépe vypraviti pohřeb zemřelého druha, že mu budeme za to vděčni. Aby nám nepřekážel, opustil správce márnici. Tu hned O. P. vykonal nad zemřelým v tichosti krátké pohřební zpěvy. Potom jsem vyhledal vězeňského hrobníka a požádal jsem ho, aby udělal prostou, ale slušnou rakev.

Zbývalo však to nejhlavnější: dostati od nejvyšší administrativní správy povolení k pohřbu a k vykonání pohřebních obřadů nad hrobem anebo v nejkrajnějším případě vyžádati si dovolení, abychom my sami směli pochovati svého kolegu. Obyčejně se toto povolení dávalo, ale v posledních letech stanovila se podmínka, aby byl pohřeb konán **bez církevního průvodu.** K našemu údivu dostali jsme povolení od představeného našeho oddělení Mordvinova, ale vedoucí I. S. O. proti tomu protestoval a povolení bylo vzato zpět. Nic nezmohly naše úsilovné prosby.

Tu uzrál v mé hlavě plán, který jsem také uskutečnil. Abych mohl zůstati v Kremlu a za pomoci svých známých co nejlépe obstarati pohřeb O. Felixa, rozhodl jsem se požádati o přijetí do lazaretu. Jedině možné to bylo, dám-li se operovati. Pravda, já jsem už dříve pomýšlel na menší operaci, ale tehdy nepociťoval jsem její potřeby. K uskutečnění mých plánů byli mi nápomocni můj známý felčar a ještě dva dobří katolíci, kteří se tehdy nacházeli v samém Kremlu. S pomocí felčarovou dostal jsem dovolení staršího lékaře k přijetí do lazaretu na operaci. Nežli jsem ulehl v nemocnici, spravil jsem všechny své pomocníky o přípravě k pohřbu a domluvil se s nimi. Pospíchal jsem, abych se co nejdříve dostal do lazaretu, poněvadž jsem věděl, že se velitel ISO rozhodl co nejdříve odeslati nás z Kremlu na ostrov Anzer.

Druhého dne zrána, t. j. 18. XI. byli také skutečně kněží, moji druhové, odesláni na ostrov Anzer. O. P. měl velikou radost, když se dověděl, že jsem zůstal v lazaretě. Náš drahý O. Felix byl co nejdříve oblečen. Jeden z mých známých pomocníků dostal pro něho kalhoty (spodky). Nemocniční správa dala pak vzíti vše potřebné z věcí samého zesnulého kněze. O. P., dovedný krejčí, ušil z plátna štolu a chemickou tužkou udělal na ní křížky. Díky našim

známostem oba jsme se dostali hned po uložení mrtvého do márnice, pomodlili jsme se u rakve, požehnali ji a vlastnoručně zatloukli víko rakve. Nezapomenu výrazu tváře zemřelého O. Felixa v rakvi. Spočíval na ní lehounký úsměv. To nebyla fantasie! Jako by byl chtěl poděkovati nám za naši námahu, zvláště však za sv. zpověď, za obřady a za kněžskou — tak prostinkou štolu. Po své operaci vydal jsem se se správcem márnice na hřbitov, tam jsem se pomodlil a požehnal hrob svého nezapomenutelného druha.

Moje operace se nezdařila, a tak jsem byl 4. ledna 1932 opět poslán do nemocnice na novou operaci. Obě byly dosti bolestné, ale nelitoval jsem jich.

*

Vypsal jsem tuto historii pohřbu † O. Felixa Ljubčinského, abych názorně ukázal, jak neobyčejných těžkostí bylo nám zakoušeti a jakých prostředků museli jsme používati, abychom v solověckých poměrech prokázali svému bližnímu poslední službu lásky, pochovali ho křesťansky a lidsky. Dne 5. července 1932 byla celá naše skupina, po částkách ovšem, odvezena z ostrova Anzer.

Kostelík sv. Cyrila a Metoděje v Olomouci.

Doplněné zlomky ze svatomořického archivu.

Boh. Zlámal.

Nástupci a nositeli odkazu zakladatelů moravského biskupského stolce sv. Cyrila a Metoděje se stali olomoučtí biskupové. Od založení olomouckého biskupství r. 1063 se jich vystřídalo pětašedesát. Až do nynějších velkolepých cyrilometodějských pomníků (chorové kaple na domě, chrámu sv. Cyrila a Metoděje v Olomouci-Hejčíně a seminární kaple sv. Cyrila a Metoděje) nebylo však v sídelním městě Metodějových nástupců více než d v ě skromné památky, které přímo svými jmény upomínaly na svaté soluňské bratry. Byl to oltář sv. Cyrila a Metoděje v kapli téhož jména v olomouckém domě a kaple sv. Cyrila a Metoděje na svatomořickém hřbitově. Oltář sv. Cyrila a Metoděje na domě byl prastarý.[1] Avšak 30. srpna 1531 biskup Stanislav Thurzo jej spojil s oltářem sv. Jana Evangelisty u sv. Mořice, aby tak zlepšil skrovné příjmy svatomořického faráře.[2] Ztrátou vlastního oltářníka zajisté utrpěl

[1] Již okolo roku 1310 byl dotován od olomouckého kanovníka Telchontia pro jeho hrobku ve zvláštní kapli, k jejímuž dokončení odkázal olomoucký arcijáhen Theodorich r. 1330 v závěti 8 hřiven a nadal vlastního vikáře. Okolo roku 1360 přikoupil si oltářník sv. Cyrila a Metoděje plat z obcí Příkazy a Oseka s polovinou velkého lesa od Zdeňka z Domaželic (u Přerova) za 85 hřiven. (Wolný, Kirchl. Topographie. I. Abtheilung. Olm. Erzdiöcese. I. B.. 155.)

[2] Kolatorem tohoto oltáře sv. Cyrila a Metoděje byla až do roku 1531 kapitula, potom zvolený a presentovaný farář a probošt u sv. Mořice. Oltář byl fundován na vesnicích Oseku u Lipníka a Tučíně u Přerova. Z Oseka dostával oltářník sv. Cyrila a Metoděje o sv. Jiří a Václavu po 12 zl. 20 groších, z Tučína rovněž o sv. Jiří a Václavu po 8 zl. 6 groších. Dále z dómského sakristanátu o sv. Jiří a Václavu 2 gr. 3 a půl d. a konečně z panství křelovského o sv.

tento dobře fundovaný oltář na svém významu, až konečně památka byla skoro úplně zatlačena a z původního oltáře a kaple sv. Cyrila a Metoděje se stala nynější loretánská kaple. Teprve koncem minulého století byla památka na sv. Cyrila a Metoděje obnovena tím, že jim byla kard. Fürstenberkem zasvěcena velká nová dómská chorová kaple.

I původ kaple sv. Cyrila a Metoděje na hřbitově u kostela sv. Mořice je temný. První a jediný se osmělil položit vznik této kaple či kostelíka[3] Šembera do let 1452—1458,[4] ačkoli již Wolný před ním uvedl, že oltář sv. Cyrila a Metoděje v této kapli byl fundován už kanovníkem a farářem u sv. Mořice Vavřincem z Choliny (1391—1397) 33 a pěti osminami měřice pšenice ročně na vsi Ohnicích (Vojnice).[5]

Nebyl-li zaměněn náš oltář v kapli sv. Cyrila a Metoděje na hřbitově u sv. Mořice s dómským oltářem sv. Cyrila a Metoděje,[6] je to dostatečný důkaz pro starší původ kaple. Šembera se opírá při svém tvrzení o olomouckého městského písaře a kronikáře Václava z Jihlavy,[7] který má nejstarší zmínku o kapli.[8] Avšak

Janu Křtiteli a o vánocích po 7 groších. Celkový příjem tedy byl 43 zl. mor. 1 groš čili 50 zl. rýn. 12 kr. 1 denár. Mimo to dostával oltářník u sv. Cyrila a Metoděje z Oseka o sv. Jiří po 8 kopách 40 kusech, z Tučína pak po 10 kopách 40 kusech vajíček, dohromady 19 kop 20 kusů. Dále také z Oseka o sv. Václavu 112 slepic a Tučína 64 slepic, dohromady 176 slepic.

Avšak r. 1589 prodala kapitula mezi jiným také Osek a Tučín, patřící k oltáři sv. Cyrila a Metoděje, a koupila část panství Velké Bystřice za 50.509 zl. Osek koupil biskup Stan. Pavlovský za 1000 zl. a kapitulní část Tučína Joachym Pivec r. 1950 za 1200 zl. Z tohoto kapitálu dostával pak oltářník spojených oltářů sv. Jana Evang. a sv. Cyrila a Metoděje u sv. Mořice (= svatomořic. farář) úrok 90 zl. mor. čili 105 zl. rýn., což asi trvalo až do švédských válek. Za probošta Giannniniho však platila správa velkobystřického panství jen 46 zl. rýn. 40 kr. ročně, takže se Giannini domáhal většího příjmu, aby nemusel ze svého doplácet kaplanovi, který sloužil povinné 104 mše svaté u oltáře sv. Cyrila a Metoděje na domě. (Platil mu po 30 kr., což dělalo za 104 mše sv. 52 zl. FAM. Giannniniův přehledný záznam na osmi stránkách, který nadepsal: „Altaria duo unita Praepositurae s. Mauritii. 1. Altare S. Joannis Evangelistae ad S. Mauritium, 2. Altare SS. Cyrilli et Methodii in Cathedrali Olomucensi.")

[3] Přidržel jsem se v nadpisu názvu „kostelík", protože později za Giannniniho byla původně malá kaple sv. Cyrila a Metoděje dvakrát rozšířena a stala se filiálním kostelíkem s českými bohoslužbami, které se tam v neděli a ve svátek pravidelně konávaly pro obyvatele tří českých vesnic Holice, Řepčína a Neředína. Míval také své vlastní hospodáře, kteří vedli vlastní kostelní účty. Také ve farních aktech z 18. století se užívá názvu „Filialis Ecclesia SS. Cyrilli et Methodii" nebo „Ecclesiola SS. C. M.".

[4] Al. V. Šembera, Paměti a znamenitosti města Olomouce, 60, ve Vídni 1861.

[5] Wolný, na u. m., 222.

[6] Wolný, na u. m., 222, uvádí, že čerpal z konsistorního seznamu fundací z r. 1842! (Ausweis der Stiftung v. 10. Jänner 1842.)

[7] V Olomouci působil od 1424 do 1443. Uspořádal městský archiv a založil městské knihy. Z těch se zachovaly dosud v městském archivu dva nejdůležitější kodexy: papírový manuál, běžný od 3. února 1424 (dnes čís. 1, 164) a nádherný pergamenový manuál autentický na 278 listech (čís. 1540; srov. Nešpor, Dějiny města Olomouce, 81).

[8] Je to odkaz v závěti Alžběty, matky rybáře Jiříka, z roku 1452 (Šembera a Nešpor mylně 1453), kterou Šembera sám otiskuje ve svých Pamětech (str. 123): „Item k sv. Mauricímu k moravské kaple na stavenie hřivnu". Avšak

Belgičtí krajané v Eijsden se svým misionářem P. Vaníčkem T. J.

z této zprávy nevyplývá, že běželo tehdy o novostavbu. Bylo by také těžko hledat příčiny vzniku cyrilometodějské kaple právě v těchto husitských dobách. Spíše šlo o opravu starší kaple, která byla poškozena požárem současně s kostelem sv. Mořice r. 1451. Počátky kaple bych spíše hledal v době oživeného cyrilometodějského vědomí ve 14. století za biskupa Jana IX. ze Středy (1364 až 1380).

Pravidelné nedělní a sváteční bohoslužby v kapli sv. Cyrila a Metoděje.

Po hlubokém mlčení celé druhé polovice 15. století, jež je přerušeno jen na sklonku dvěma zprávami,[9] překvapí nás najednou

výraz „na stavenie" má dvojí smysl, a bývá to obyčejně překlad latinského „ad fabricam", německy „zum Bau", to jest prostě ke kostelu. Ještě jeden odkaz je znám z té doby. Nějaký Lukáš Salczel odkazuje v poslední vůli 20. července 1455 k začaté kapli u sv. Mořice 50 hřiven. (Archiv města Olomouce (AMO), Rkp. 1540, fol. 187b, 188a/b).

[9] Roku 1492, 16 dubna, učinila Anna Počenská poručenství, v němž mezi jinými kostely a kláštery pamatuje také na českou kapli sv. Cyrila a Metoděje 10 zlatými. (AMO, Rkp. 7, fol. 243b—244.) Roku 1497, 28. dubna, Vávra z Psí ulice účtoval s Kozlem ze Šternberka a s Ondrou ze Šternberka o zahradu, kterou koupil Vávra po Michalu, příteli Kozla a Ondry, takže Vávra je ještě dlužen 58 hřiven, z těch 36 hřiven dětem Michalovým a ostatní k české kapli na hřbitově u sv. Mořice. (AMO, Rkp. 65, fol. 10a.)

veliká pozornost, věnovaná této kapli v první čtvrtině 16. věku. Není téměř poslední vůle, v níž by čeští lidé nepamatovali na „moravskou kapli u sv. Mauricího" nejen penězi na opravu kaple, nýbrž i bohoslužebným nářadím a bohatými fundacemi pro českého kazatele. Odkud najednou ta dobročinnost věřících? Vysvětluji si to uspokojivě jedině zavedením pravidelných nedělních a svátečních bohoslužeb pro české farníky s českými kázáními. První kostelní účty, totiž přehled příjmů k této kapli, který pořídil některý kostelní otec podle velkého katalogu dárců ke kostelu sv. Mořice, sahá právě do té doby (1516). Do kaple odkazuje Mikuláš Kojetínský r. 1518 také stříbrný kalich, křížek k líbání („pacem") a bibli.[10] Rovněž roku 1522 odkázala nějaká dárkyně kalich posázený drahokamy.[11] To všechno, a zvláště veliké fundace pro českou kazatelnu brzy po sobě, ukazuje na zavedení bohoslužeb právě v té době. Také důležitá zpráva o postavení nové kazatelny a lavice s devíti sedadly do „české kaple" týká se nepochybně kaple sv. Cyrila a Metoděje u sv. Mořice,[12] a vede nás do roku 1512.[13]

Nadace pro českého kazatele.

Je pochopitelno, že vděk za hlásání slova Božího v mateřském jazyku vnukal posluchačům myšlenku na zřízení nadace pro českého kazatele při kapli sv. Cyrila a Metoděje. Jako první dosud známá nadace pro českého kazatele při této kapli se uváděla nadace manželů Jana a Anny Hedbávných z 5. dubna 1520. Avšak z nadace samé je patrno, že původní dotace pro českého kazatele byla již staršího původu.[14]

K rozřešení věci přispěl dokument v olomouckém městském archivu, který pro osvětlení prvních počátků bohoslužebného střediska českých farníků u sv. Mořice má prvotřídní důležitost. Je to přehledný záznam příjmů této kaple, jakési první kostelní účty. Vypsal si je asi nově zvolený kostelní hospodář této kaple ze seznamu dobrodinců ke kostelu sv. Mořice. Dárce a fundátory však neuvádí jmény; přesto však se mi podařilo zjistit po-

[10] AMO, Liber Testamentorum od 1511 do 1541, fol. 14.

[11] AMO, zn. 16/III. Přehled odkazů ke kapli sv. Cyrila a Metoděje, který uveřejňuji dále.

[12] Mohla by se týkati ještě české kaple u sv. Michala, nynější kaple svatého Alexia. Avšak více se podobá pravdě, že je řeč o naší kapli sv. Cyrila a Metoděje, jíž se týká většina zpráv v městském archivu olomouckém.

[13] Roku 1512, 18. června, Klain (Malý) Steffan, stolař, slíbil Blažkovi, malíři, udělati do České kaple stolici (Gestell) s 9 sedadly (stendern) a kazatelnu (predigstul) do sedmi neděl. (AMO. Rkp. 1024, fol. 78a.)

[14] Nadační listinu Jana Hedbávného a jeho manželky Anny uveřejnil dr. Stanislav Zela v díle „Náboženské poměry v Olomouci za biskupa Marka Kuena (1553—1565)". V Olomouci 1931. Příloha, str. 198n. Všiml si také oné narážky na starší nadaci.

dle knihy testamentů z téhož olomouckého městského archivu jména aspoň několika dobrodinců a zakladatelů.[15]

Jak patrno, první odkaz na tomto seznamu je z roku 1516; je však dodatečně uveden teprve za rokem 1521. Podle rukopisu

[15] Záznam je německý a vypadá takto:

Numerus Benefactoris	Numerus Beneficii	Beneficium temporale	
11	1518	In die Kirchen SS. Cyrilli et Methudii zum Altar des böhm. Predigers 200 fl. mor. = 233 fl. rhen. 20 kr. Eben zu diesem Altar einen silbernen Kellich, pacem und Bibl.	
18	1519	Zu SS. Cyrillum et Methudium 5. marc. = fl. r. 26⅔ kr, jenoch ohne Vormerken wohin	pro exoratione
27	1519	In die Böhmische Kirchen SS. Cyrilli et Methudii 5 fl. m. = 5 fl. r. 50 kr	„
29	1520	zum Predigstuhl ein Capitale 58 fl. r. 20 kr.	
47	1531	In die böhmische Capell SS. Cyrilli et Methudii 5 fl. r. 50.	ad fabricam
51	1516	Zum Bau 10 marc. = 24 fl. r. 53 kr. 1⅓ d.	ad fabricam
58	1522	In die böhm. Capelle zu S. S. Cyrilli et Methudii bey s. Mauritz nach dem willen ihres seel. Manns 200 fl. m. = 233 fl. r. 20. Item dahin einen Kellich mit Kleynodien besetzt.	Beneficium perpetuum
60	1521	Zu S. S. Cyrilli et Methudii 2½ rothegult à 36 gr. und 3 fl. m. facit ... 7 fl. r.	pro Missis ex celebrandis
72	1523	Die anderte Helfte seines Vermögens soll seine Freundin als ehefonctuaria nahmens Martha nach ihrem Todt geben zum Bau der Kirchen S. S. Cyrilli et Methudii; dann zum Bau ebendahin 8 fl. m. = 9.20.	
74	1523	Zum Bau 12 fl. r. 26⅔ kr.	ad fabricam
83	1526	Zum Bau der Kirche 12 fl. r. 26⅔ kr.	„
92	1527	In die böhm. Capell S. S. Cyrilli et Methudii zum Bau 11 fl. r. 40.	„
95	1529	Zum Bau 11 fl. r. 40	„

Některé rubriky jsem vynechal a obnos jsem poznamenal hned v textu. K jakému účelu byly peníze odkázány, poznačil jsem na okraji. Rovněž rubriku „Beneficium perpetuum" jsem vypustil a jediný záznam v této rubrice jsem poznamenal na okraji. Je také zřejmo, že nadace pro kazatelnu měly svou rubriku, a nepatří pod „beneficium temporale".

v městském archivu je však jeden ještě starší odkaz k české kapli z roku 1505.[16]

Důležitějším však je, že podle seznamu zjišťujeme první nadaci pro českého kazatele z roku 1518. Založil ji Mikuláš Kojetínský kapitálem 200 zlatých, s ročním platem 12 zlatých. Týž poručil do kaple také stříbrný kalich, křížek a bibli.[17] Odkaz z r. 1519 „do morawske kaple k swatemu Mauriczii 5 hrziwen" učinila Dorota Kuřánková.[18] Dalších 5 zlatých „do morawske kaple k swatemu Mauriczy" odkázal příštího roku 1520 Vašek z Týnce[19], a roku 1521 5 hřiven „k swatemu Mauricy do morawsky kaple" Kateřina (manželka) Jakuba, sladovníka.[20]

Ze seznamu se také dovídáme o výši nadace pro českého kazatele Jana a Anny Hedbávných z roku 1520, která činí 58 zl. r. 50 kr. (= 50 zl. moravských); dosud byl znám toliko roční plat 4 zlaté.

Avšak zůstává nezjištěna velká mešní nadace 200 zlatých moravských z roku 1522, která byla založena jako „věčná nadace".

Polovici svého jmění odkázal po smrti své ženy Marty ke kapli sv. Cyrila a Metoděje v poslední vůli z roku 1523 Jiří Pikus; rovněž 9 hřiven, které je mu dlužen Tlustý Pavel, sladovník, poroučí do moravské kaple.[21]

Druhý odkaz z téhož roku 1523 je od kroměřížského kanovníka Mikuláše, který odkazuje „k sw. Maurici do kaple czeskej 10 fl. na oprawowani".[22] Více jsem nezjistil.[23] (Pokračování.)

[16] Roku 1505, 2. července, Kristian, lazebník, ve Střední ulici, činí poslední pořízení, v němž odkazuje k české kapli na stavbu 5 hřiven. (AMO. Rkp. 7, fol. 233b.)

[17] Testamentum Nicolai Cogetinsky z roku 1518, o sv. Václavu. „Do kaply morawskej Cyrily et Metudy porauzym dwie Stie zlatt, ktere jsu u pana Ladslawa k Oltarzi kazateli morawskemu w tey kaplie a platu aby požiwal z tiech 200 zlatt. każdy rok 12 zlatt. K temuż Oltarzi porauczym kelich strziberny paczem a bibli." (AMO, Liber Testam. 1511—1541, fol. 14.)

[18] AMO, tamže, fol. 21. – [19] AMO, tamže, fol. 30. – [20] AMO, tamže, fol. 52b.

[21] „Nejprve Martě, přiatelkyni své, dům svůj a k tomu všecko hospodářství, buď málo nebo mnoho, to jí všecko poroučím takovým způsobem, aby to požívala do své živnosti (= smrti) a po smrti její, cožkolvěk zůstane, buď dům na dluzích nebo hotových peněz, to všechno poroučí polovici k sv. Mauricí na stavení a polovici do moravské kaple u sv. Mauricí také na stavení." (AMO, tamže, fol. 77.)

[22] AMO, tamže, fol. 101.

[23] R. Schünke, Die Kapellen in Alt-Olmütz, 16 (V Olomouci 1906), klade do roku 1529 nadaci pro čes. kazatele od Matěje Mikšmelcera. Šembera (na u. m. 60) ji však klade do roku 1539, a zdá se, že správně. Dokument z farního archivu svatomořického ji totiž klade také do roku 1539. Je to Extractus Anno 1668 super Librum Fundationum S. Mauritii. (qui est antiquissimus, magnus ut missale et habetur in Parochia). Je to tedy výtah z nejstaršího fundačního Registru, nejspíše z roku 1580. Tento Extractus udává při „Altare SS. Cyrilli et Methudii in Capella Bohemor." podle fol. 517, onoho nejstaršího Registru také výši obnosu nadace Matouše (!) Mikschmeltzera, olomouckého měšťana, totiž 100 zlatých moravských s ročním platem 5 zl. mor., avšak bez poznámky, zda je to nadace pro kazatele, či mešní.

Krajanské velikonoce v Belgii.

Dík laskavosti a velkomyslnosti Apoštolátu mohly býti i letos v době velikonoční navštíveny aspoň nejpočetnější kolonie krajanů-horníků v Belgii.

Zájezdy byly připraveny rozesláním asi 500 letáčků vlastní výroby. V osmi osadách navštíveno přibližně 160 rodin, rozdáno hodně starších časopisů, brožurek a knih a získán značný počet odběratel katolického tisku. Uspořádána dvě manželství, další dvě se ještě připravují, rovněž i křest staršího dítěte a konverse jisté ženy. Pro krajany slouženo osm mší svatých s promluvami. Svaté zpovědi věnováno celkem asi dvacet hodin; vedle Čechoslováků přišli ovšem i Poláci, Vlámové a Valoni.

V sobotu před první nedělí v březnu navštíven Zwartberg. Ráno hned po příjezdu súčastnili jsme se s dp. farářem slavnostní akademie ku poctě presidenta Osvoboditele, pořádané žactvem zdejší čsl. školy, a pak započato s návštěvou rodin. Chumelenice, v těchto krajinách jinak vzácná, přispěla jen k tomu, že všude byli krajané aspoň doma. Od 6. hod. večer a v neděli ráno do osmé byla svatá zpověď. Ke mši svaté v Eijsdenu, která měla býti v 9 hodin, bylo třeba proběhnouti sněhovou vichřicí na nádraží a odpočinouti si slabou půlhodinku ve vytopeném, začazeném kupé. O půl 12. byla druhá mše svatá ve Zwartbergu za neobyčejně krásné účasti krajanů.

Před Květnou nedělí unášel „blok" (náš rychlík) českého misionáře i s jeho nerozlučným „železným kaplánkem", tož s kolem, ke krajanům v jižní Belgii. V Bruselu pro nedostatek jiného vhodného spojení bylo třeba sednouti na kolo a vlastním pořádkem prosoukati se živými ulicemi ze severního nádraží na jižní. Podařilo se to bez nehod, pouze vlak, jímž se mělo podle plánu pokračovati v jízdě, zatím ujel, a nezbývalo, než počkati si dobrou hodinku na další v Bergen (Mons). spojení samozřejmě znovu neklapalo. Po kratší rozvaze rozhodnuto vykonati zbytek cesty na kole. V nejbližším obchodě zakoupena orientační mapka a za necelou hodinu mírné jízdy po špatně dlážděné silnici dostiženo první kolonie — Havré. Šťastně naleznu faru a po krátkém rozhovoru s dp. farářem započato se svatou zpovědí. Leč po kajícnících ani vidu, ani slechu. Teprve po delší době objevil se mladší muž a tázal se, není-li důstojný pán tím čsl. knězem, jejž zde dnes čekají. „Jářku, jak by ne, když ano." Následovalo vřelé uvítání. Horník Rudolf Maťuga, on to totiž byl, po dvě hodiny čekal trpělivě na nádraží a byl by tam snad dosud, nebýti šťastné myšlenky, aby šel na zvědy i na faru a do kostela. Zatím v jiných osadách čekali kajícníci na zpovědníka, neboť F. Sarnouem T. J., bohoslovcem z Lovaně, předem stanovený pořádek pro nepředvídané okolnosti musel býti pozměněn a náš kněz neměl býti nyní v Havré, nýbrž v Bracquegnies (asi 6 km odtud). Vydali jsme se hned na cestu a zameškaný čas snažili jsme se dohnati zrychlenou jízdou. Ochotný

Kostelní sbor krajanský z Bracquegnies a dělnici v Strépy v Belgii.

horník-vůdce vpředu, „pán farár", jak zde nazývají naše kněze, se „železným kaplánkem" vzadu. Dorazili jsme ještě včas před zhroucením se neobyčejné trpělivosti čekajících. Tak asi za hodinku jelo se dále — na Maurage. Ani zkušený vůdce-horník, pracující zde již 7 let, nevyznal se za soumraku ve spleti různých cest a cestiček. Náhodní pocestní však ochotně poradili a tak jsme se dostali šťastně i do druhé kolonie právě v okamžiku, když se dlouho marně čekající kajícníci chtěli rozejít. Tím větší byla jejich radost. Hned po svaté zpovědi nastoupili jsme zpáteční cestu do Havré za svitu ospale blikajících elektrických lampiček.

V „Zámecké ulici" měl zatím dp. kaplan již obavu o svého nocležníka a šel ho hledat, aby snad někde nezbloudil. Setkali jsme se kolem půl 10. hod. večer a dp. kaplan, rodem Vlám, měl nemalou radost, že si zase po delší době mohl popovídati v rodné řeči. V neděli ráno přede mší svatou vykonali si svatou zpověď horníci z Havré. Na mši svatou přijelo i několik dělníků z Bracquegnies s kostelním výborem, který si sami sestavili a vedou. Po mši svaté zavezl „železný kaplánek" misionáře do Strépy, osady asi 6 km na východ od Havré. Zde měla býti zpívaná mše svatá, ale poněvadž se předcházející svatá zpověď značně protáhla, byla sloužena jen tichá. Zpíval při ní týž kostelní sbor jako v Havré, a ministroval slovenský ministrant Julius Olezák. Potom zhotovena společná fotografie, již Vám přikládám, a po půlhodinovém odpočinku na faře jelo se na Bracquegnies. V útulné kapli-kostele měli jsme svaté požehnání a kratičkou promluvu, hlavně pro rodiny zasvěcené nejsv. Srdci Páně. Ve čtyři hodiny

seděl misionář již znovu ve vlaku, uhánějícím k Bruselu. I ty moderní pyramidy — důlní haldy — brzy zanikly v dálce, ale vzpomínka na milé naše opuštěné ovečky zůstala. Jejich život není nepodobný životu Israelitů v Egyptě. Jako soli třeba jim vůdce, třeba jim kněze, který by je těšil a sílil poukazem na Toho, jenž jest.

Na Velký pátek vydal se dp. katecheta čsl. školy ve Waterschei, F. Fiedler T. J., na dvoudenní obchůzku rodin, aby je pozval k velikonočnímu svatému přijímání. Totéž učinil našinec druhého dne ve Winterslagu. Na Bílou sobotu byla od 4. do 6. hod. svatá zpověď ve Waterschei, od 6. do 8. hod. ve Winterslagu a na Boží hod měli krajané v obou osadách svoji mši svatou s českou promluvou.

V pátek před Bílou nedělí vykonána podobná „misie" i v nejpočetnější kolonii v Eijsdenu. Tři ct. bohoslovci, FF. Pataky, Škoda, Vojtek T. J. navštěvovali rodiny a zvali ke svaté zpovědi, která byla druhého dne od 6. do 8. hod. a v neděli od 6. do 9. hod. Také zde byla návštěva slušná.

Toť přibližně přehled velikonoční práce u našich čsl. horníků v Belgii.

Ještě jednou srdečné díky ACM za laskavost!

S uctivým pozdravem Váš sluha v Kristu *P. H. Vaníček T. J.*

Nejstarší vysoká škola moravská, dědička university olomoucké, je a zůstane cyrilometodějskou.

Řeč děkana CM. fakulty dra Fr. Cinka při slavnostním otevření obnovené budovy fakultní 22. února 1937.

(Pokračování.)

Akademický svůj statut podržela však celkem beze změny.[1] Právo udělovat hodnost doktorskou bylo jí výslovně přiznáno nejvyšším rozhodnutím ze dne 14. června 1857. Zásadně postavena na roveň theologické fakulty salcpurské.[2] Podle dřívějšího řádu

[1] Nařízení ministerstva kultu a vyučování ze dne 30. června 1850, ze dne 16. září 1851, ze dne 29. března 1858, ze dne 8. dubna 1903 (kterýmžto výnosem změněn řád přísných zkoušek k dosažení doktorátu theologie pro všechny theologické fakulty).

Odznaky rektora university, jakož i ostatní insignie universitní odevzdány místodržitelství v Brně. Poslední rektor university, prof. pastorálky dr. Mikula, zůstal ve své funkci až do formálního potvrzení zrušení university olomoucké císařským dekretem ze dne 17. května 1860. Po provedení zbývajících formalit zproštěn v červenci r. 1860 svého úřadu.

Správu osamostatněné bohoslovecké fakulty vedl děkan, volený na dobu jednoho roku. Za jeho předsednictví konala se rigorosa a promoce.

[2] Profesoři však odbývání bezprávně platem státních úředníků VIII. hodnostní třídy. Nejvyšším rozhodnutím ze dne 11. května 1912 byl řádným profesorům bohoslovecké fakulty olomoucké udělen titul universitních profesorů. Ústupek tento neměl však žádného platového účinu.

zůstala však i po svém osamostatnění úplně německou. Vláda nepřipustila nic, čím by německý ráz fakulty utrpěl.[3] I praktické předměty, jež se nepřednášely latinsky, přednášeny nadále podle nezměněných předpisů oficiálně německy.[4]

*

Přes nepřízeň situace působila na universitě olomoucké v této budově (1783—1860) početná řada význačných vědeckých odborníků (nejen koncem 18. století, ale zvlášť od 2. a 3. desítiletí 19. století) v oboru historie, vlastivědy, lékařství, práv, filosofie, fysiky, matematiky, astronomie, zemědělství a ne na posledním místě i ve všech disciplinách bohoslovných. Též do obrozenského proudění značně universita zasáhla, arciť ne tak oficiálně (neboť čeština pronikla na fakultu filosofickou, právnickou i učení lékařské velmi pozdě, téměř už před zánikem university), ale hlavně některými národně-uvědomělými jednotlivci ze všech fakult. Prvenství patří však fakultě bohoslovecké. (Mezi rektory olomoucké university, kteří mezi r. 1775—1847 byli česky literárně činni, měli profesoři bohoslovecké fakulty dvoutřetinovou většinu. Šembera napočítal ve svém výkazu spisovatelstva moravského roku 1847 mezi 50 českými spisovateli na Moravě 30 katolických kněží.) Zhodnotit to blíže, vymyká se z rámce této přednášky.[5]

Jednoho momentu nelze však pominout mlčením v den, kdy jediná součást někdejší vysoké školy olomoucké, vyznamenaná vznešeným názvem Cyrilometodějská, přejímá dědictví university olomoucké.

Do duchovního prostředí theologické fakulty olomoucké university v 30. letech minulého století sahá svými kořeny náhle oživené hnutí cyrilometodějské, které má pronikavý vliv na obrozenecký proces v kruzích duchovenských i na emancipaci poutaných sil katolictví z tuhého jařma státního josefinsko-febroniánského. Je to regenerační proces, který má několik fází a vyvrcholuje až v 2. polovici 19. století, ale počátky svými sahá až do let 30. V moravském dorostu kněžském, od éry josefinské vnitřně leptaném proticírkevními ideami a katastrofálně ohrožovaném i národně za tuhé germanisace (kdy vyrůstal v německých školách a na kněžství se připravoval i v době pojosefinské v seminářích i na theologických učilištích rovněž úplně německých), křísí se náhle zápal pro cyrilometodějství a jeho úkoly. V obrodném proudění církevně náboženském, jež je vitální reakcí na státní spouta-

[3] I jednacím vnitřním jazykem musela býti němčina. V „Personalstandu" nedovolila vláda vídeňská ani jediné věty české.

[4] Jen někteří národnostně uvědomělí profesoři odpomáhali těmto tíživým nedostatkům o své újmě.

[5] Stalo se tak v první extensní přednášce děkana dra F. Cinka v aule CM fakulty, druhý den po slavnosti, 23. února („Olomoucká universita a obrozenské cyrilometodějství"). Dokumentární archivní materiál v knize dra Cinka, K národnímu probuzení moravského dorostu kněžského 1778—1870, Olomouc 1934.

nost církevně náboženského života, rodí se renesance cyrilometodějství.

Přispělať arci k tomu i starší badání v oboru domácí historie a vlastivědy od 2. polovice 18. století. Zásluhou probouzející se slovanské vědy dějezpytné a jazykové zjevují se zapomínané a nedostatečně chápané osobnosti sv. Cyrila a Metoděje v novém lesku svých zásluh o slovanskou osvětu, v novém jasu svého světectví i v majestátu svého prozřetelnostního poslání. A právě tím křísí se v dorostu kněžském obrozenecké horlení. Apoštolé slovanští burcují k obrodné práci v duchu ryzí křesťanské lásky. A za soudobých poměrů (za násilného odnárodňování našeho národa pod tlakem státního proticírkevního febronianismu) nemůže oživený zápal pro sv. Cyrila a Metoděje nebuditi souběžně též lásku k utiskovanému národu, zbavovanému svých práv i k zanedbané rodné řeči. Vždyť sv. věrozvěstové, zakladatelé naší kultury, právě v duchu obecné lásky v duchu obecnosti a jednoty Církve — v protivě s tehdejší byzantskou úzkoprsostí a politickým partikularismem v nejbližším západním sousedství — přilnuli k našim předkům a obětovali se bez výhrady duchovním potřebám utlačovaných a pohrdaných Slovanů, aby je v duchu křesťanské obecnosti vyvýšili mezi kulturní národy a s neumdlévajícím zápalem ustavičně dokazovali, že Slované jsou před Církví Kristovou rovnoprávnými s ostatními národy, že mají právo na slovo Boží a křesťanské vzdělání v rodném jazyku. V poměrech, kdy národ český byl úsilovně odnárodňován, muselo oživené hnutí, hlouběji chápající dílo i příklad sv. Cyrila a Metoděje, mocně budit lásku k trpícímu, nespravedlivě ujařmovanému národu i rodnému jazyku. Apoštolové slovanští svým příkladem, svými úmysly, svým dílem křísí, burcují a zapalují mladistvá vznětlivá srdce budoucích obránců nejvyšších statků uhněteného národa. Z jejich velikých prozřetelnostních záměrů, z jejich misijního díla přelévá se v dorost kněžský mohutná obrodná síla, která křísí lásku k utištěnému národu a zároveň rozšiřuje obzory, povznášejíc po éře bědné spoutanosti státním utilitaristickým partikularismem k chápání obecnosti Církve i k úsilí o praktickou plnost a zdravý rozvoj křesťanského života.

Tak oživené cyrilometodějství napájí dvojí souběžný proces regenerační: církevní i národní. Probuzené horlení vlastenecké v duchu cyrilometodějském je úsilím kněžstva zjednat trpícímu, režimem státním utiskovanému lidu přirozená práva, která nespravedlivě a v rozporu s naukou křesťanskou jsou mu odpírána. Z díla a příkladu sv. Cyrila a Metoděje vyvozuje si předbřeznová cyrilometodějská generace program buditelské a náboženskoobrodné kněžské aktivity. Hlouběji chápané dílo slov, apoštolů v duchu ryzí nauky církevní reguluje v kruzích kněžských horlitelů lásku k národu, aby se nezvrhla v omezenou národní zaslepenost, nebo vášnivou nekřesťanskou nenávist k jiným národům. Usměrňuje ji, aby byla harmonicky spjata s obecnou křesťanskou láskou v duchu katolicity

Akademická slavnost při otevření obnovené budovy C. M. boh. fakulty 22. února t. r. V čele rektoři vysokých škol s ministrem vyučování drem E. Franke.

Církve. Idea cyrilometodějská rozvinuje své tvořivé a regenerační síly v prostředí olomoucké university. Roku 1834 zakládají si olomoučtí bohoslovci ve svém semináři Slovanskou knihovnu (první českou bibliotéku v Olomouci).[6] Pronikavé posily dostává cyrilometodějské horlení působením prof. Sušila, neobyčejně vlivného interpreta cyrilometodějství v semináři brněnském. Po 40 letech regenerační obrozenský proces stále vnitřně mohutní. Napájí se podstatně z cyrilometodějství. První český duchovenský časopis v Olomouci 1849 nese titul sv. Cyrila a Metoděje.[7] Stejně i v Čechách dochází toto horlení ohlasu mezi klerem, činným v duchu katolické regenerace, hlavně od založení „Časopisu pro katolické duchovenstvo".[8] Také na Slovensku zvedá se vlna obrozeného cyrilometodějství. První slovenský časopis „Cyrill a Method"[9] přes krutou tíhu národní spoutanosti šíří cyrilometodějství, přední zásluhou báňsko-bystřického biskupa Moysesa. Za obnoveného státního útisku českého národa v tuhé éře Bachova absolutismu (když též zaniká universita olomoucká), zatím co tíseň politické situace brzdí rozvoj cyrilometodějství v širších vrstvách, proniká idea cyrilometodějská

[6] Následujíce příkladu brněnských bohoslovců, kteří pod vedením F. C. Kampelíka založili Slovanskou knihovnu r. 1832.

[7] R. 1849.

[8] R. 1828.

[9] Počal vycházeti 14. března 1850 ve Šťávnici za redakce P. Jána Palárika; 9. července 1851 byl násilně potlačen. R. 1852 však jej vzkřísil cyrilometodějsky zaníceně uvědomělý biskup báňsko-bystřický Št. Moyses.

vnitřní silou ještě hlouběji do prostředí dorostu kněžského. V letech šedesátých vlní se to mezi bohoslovci živelně dynamickým ruchem. V čilém obrozenském ovzduší duch. internátu fakulty, prohřátém horlením cyrilometodějským rodí se řada akcí, jimiž dorost kněžský projevuje nezadržitelné úsilí přidružiti se k velikému dílu obnovy v duchu cyrilometodějském a uplatnit se buditelsky.

Nepřízeň a útisk stupňují jen zanícení. Buditelský ruch, živený cyrilometodějstvím, rozvíjí se několika proudy. Je v těsném spojení s akcí cyrilometodějskou na Slovensku, hlavně po opětném vzkříšení slovenského listu „Cyrill a Method". Útisk pobratimského kleru a lidu slovenského rozněcuje žhavější lásku k deptané slovenské větvi. Právě cyrilometodějství budí vědomí pospolitosti a jednoty, zdůrazňujíc jednotu velké diecése cyrilometodějské.[11]

Tak vzkříšenou láskou a odkazem sv. Cyrila a Metoděje kladou se duchovní základy pozdějšího spojení, dosaženého roku 1918. A předním ohniskem tohoto buditelsko-obrozenského horlení je duchovní prostředí bohoslovecké fakulty olomoucké, jediné součásti vysokého učení moravského, přečkavší zánik university olomoucké roku 1860.

*

Rokem dosažení naší státní samostatnosti vstupuje olomoucká bohoslovecká fakulta, přes půl století otčímsky odbývaná a národnostně spoutaná, v údobí zdravé emancipace, plodného rozvoje a rozkvětu.

Čsl. republika s vzácným porozuměním rychle odpomáhá nedostatkům jediné součásti olomoucké university, rozšiřuje na ní počet stolic, vybavuje velikým nákladem řadu odborných vědeckých seminářů, staví její profesory i hmotně na úroveň vysokoškolských profesorů a zároveň dává jí vznešený a vzácný atribut: „Cyrilometodějská".

Vidíme v tom prostě akt dějinné spravedlnosti, že této vysoké škole, v jejímž duchovním prostředí přes tolik nepřízně napájel se regenerační proud vzkříšeného cyrilometodějství, kterým jsme se více než půl století křísili z duchovního ponížení a probíjeli se k plnosti křesťansko katolické aktivity — dán byl právě tento významný přídomek.

Tento vznešený predikát, udělený naší vysoké škole zákonodárným sborem čs. státu[12] a před fórem celého katolického světa slavně schválený Apoštolským Stolcem, je dějinným zadostiučiněním a

[10] Po tříleté přestávce počal vycházeti r. 1869 v Trnavě jako týdeník s přílohou „Vojtěch" pro lid. Byl pilně odbírán i na Moravě. Budil ohnivě cyrilometodějské uvědomení a tlumočil tíseň uhněteného lidu slovenského i národně uvědomělého nižšího duchovenstva.

[11] Tento název je ražen v obrozenských kruzích bohosloveckých. V olomouckém bohoslovecké listě „Cyrill a Method" je napořád zdůrazňována idea „velkodiecése cyrillometodějské". Ohnivě se ustavičně poukazuje, že Čechy, Morava, Slezsko a Slovensko jsou „cyrillomethodějským celkem", který posvátnou vazbou spjali naši slovanští apoštolé se srdcem Církve.

[12] 11. března 1919.

živoucím pomníkem památce generací, jež v prostředí této školy s tolika obětmi usilovaly, lopotily se a trpěly za veliké tužby, spjaté s intencemi sv. Cyrila a Metoděje a budovaly základy k veliké cyrilometodějsko-unionistické akci, která obrací na nás dnes pozornost veškerého kulturního světa.

I to třeba podtrhnout, že predikátu cyrilometodějského dostalo se vysoké moravské škole bohovědné přední zásluhou obnovitele Velehradu a nejzasloužilejšího křisitele ideje cyrilometodějské arcibiskupa Stojana,[13] jakož i že vlastní údobí rozkvětu Cyrilo-Metodějské fakulty spadá do episkopátu vznešeného nástupce Stojanova, nynějšího metropolity moravského, který zasloužil se zvláště o vyvýšení hlavní složky cyrilometodějství — unionismu, zajistiv unionistickým kongresům velehradským světový formát.

Stejně vroucně dlužno připomenout, že vpravdě veliký papež, jenž tolik usiluje o vysokou úroveň theologických institutů, nynější sv. Otec Pius XI. slavně schválil náš predikát cyrilometodějský.[14] Je to papež, který nejpronikavěji zdůraznil světové prozřetelnostní poslání cyrilometodějství hlavně jeho složky unionistické a i intence cyrilometodějství označil za vůdčí směrnice aktivity katolické větve v Československu.

S hlubokou vděčností jej vzpomínáme v této památné chvíli, sklánějíce se v holdu úcty a lásky před jeho vznešeným zjevem na prestolu Petrově. (Zasíláme mu telegrafický projev vroucí oddanosti a vděčnosti).

Vřelé a uctivé díky vzdáváme republice československé, která umožnila rozkvět naší fakulty zřízením 3 nových stolic (staroslověnštiny, srovnávací vědy náboženské, křesť. sociologie), přiměřeným hmotným zajištěním profesorů, vybavením četných vědeckých seminářů a posléze nákladnou (téměř milionovou) adaptací budovy.

Jest mi ctí, že jménem profesorského sboru mohu při této slavnostní příležitosti (v přítomnosti zástupců tolika vysokých škol a representace široké kulturní veřejnosti) tlumočiti díky čsl. vládě a všem činitelům, kteří se o to zasloužili, popředně přítomnému panu ministru vyučování a nár. osvěty dru Emilu Franke, pak ministru veřejných prací inž. Dostálkovi a ministru unifikací msgr. dr. Šrámkovi. Hlavní a nejvřelejší díky naše patří presidentu Osvoboditeli dr. T. G. Masarykovi a zvláště s nejvroucnějšími projevy úcty a oddanosti — jeho velikému nástupci panu presidentu republiky dru Edvardu Benešovi (jimž oběma zasíláme z této slavnosti holdovací telegramy).

Nelze pominout povinných díků i profesorskému sboru naší fakulty zvláště oněm jejím členům, na nichž s funkcí děkanskou spo-

[13] Poslanec probošt dr. Ant. Cyr. Stojan podal 21. ledna 1919 Národnímu shromáždění návrh: 1. Aby bohoslovecká fakulta v Olomouci slula Cyrilometodějská. 2. Aby při ní zřízeny byly nové tři stolice: a) pro bohovědu jižních a východních Slovanů, b) pro srovnávací vědu náboženskou, c) pro sociologii. 3. Budiž tato fakulta na roveň postavena co do výsad a platu profesorského s pražskou fakultou bohosloveckou.

[14] Dekretem posv. Kongregace Seminářů a studia Universit 15. května 1935.

čívala hlavní tíha starostí. Jsou to: především velezasloužilý zesnulý prof. dr. J. Hejčl a pak děkani z posledních let, profesoři dr. Vašek, dr. Matocha a dr. Kutal. Děkuji též při této příležitosti senioru prof. dr. Hudcovi za drahocenný Köhlerův originál sv. Cyrila a Metoděje, jímž dostalo se aule naší fakulty vynikající okrasy.

Právě v roce, kdy na Velehradě slavilo se památné jubileum svatometodějské, dostalo se nám kýžené obnovy budovy fakultní. I to podtrhuje, co tlumočí nám náš predikát a co je nejen naší chloubou, ale v čem vidíme též příkaz do budoucna.

Cyrilometodějská bohoslovecká fakulta, co do počtu posluchačů n e j v ě t š í vysoká škola bohovědná v republice československé a co do národnosti posluchačů vpravdě c e l o s t á t n í (slučujeť ve své akademické komunitě v ryzí bratrské vzájemnosti bohoslovce české, slovenské, německé, rusínské, polské i maďarské) je vpravdě cyrilometodějsko-unionistickou štěpnicí, v níž uvědoměle pěstí se srdečná, ryze křesťanská duchovní pospolitost mezi všemi národnostmi našeho státu (zvlášť se sesterským Slovenskem a pobratimským Podkarpatskem) s tradicí více než 18letou. Je a zůstane — a to v této památné chvíli slavně slibujeme — duchovním otcovským domem a školou kněžské práce v duchu cyrilometodějském, institutem, v němž úsilovně bude se křísit a živit zápal pro dobudování velikého díla sv. Cyrila a Metoděje. Fakulta naše, dědička university olomoucké, nejstarší vysoká škola moravská, všemi silami bude se snažit, aby c y r i l o m e t o d ě j s k o u nejen slula — ale i byla.

Ze života Vladimíra Sergejeviče Solovjeva.

Soukromý život. — Josef Olšr T. J.

II.

Vladimir Sergejevič Solovjev stal se tajně katolikem v Moskvě dne 18. února (podle pravoslavného kalendáře) r. 1896. Veřejnost se o tom vůbec nedozvěděla, poněvadž Solovjevu hrozilo vyhnanství na Sibiř za odpad od pravosláví a tím i znemožnění další literární práce ve prospěch unionismu. Rovněž dlouho po jeho smrti bylo nemožno uveřejniti oficielní svědectví o přechodu Solovjeva ke katolictví — z ohledu na osoby zúčastněné, které by rovněž nebyly bývaly ušly trestu. Pak přišla válka, po válce ruská revoluce — a unionistická otázka — a tím i Solovjev — ustoupily do pozadí.

Tak teprve v roce 1927 uveřejnil P. Jan Urban T. J. faksimile svědectví o sjednocení Solovjeva s Církví katolickou, jehož originál má u sebe. Faksimile otiskl ruský katolický časopis „Kitěž", vydávaný ve Varšavě v čísle 8./12. ročník I., str. 43—44. (Dnes zmíněný časopis nevychází.) Akt je podepsán knězem, který přijal Solovjeva do církve a dvěma svědky. Podávám překlad uveřejněných částí.

(Počátek.)

Poněvadž neustávají v našem i cizím tisku pochybnosti o tom, byl-li zesnulý ruský filosof a náboženský myslitel Vladimír Sergejevič Solovjev kanonicky sjednocen s katolickou Církví, my podepsaní pokládáme za svou povinnost oznámit tiskem, že my jsme byli očitými svědky sjednocení Vladimíra Sergejeviče s katolickou Církví, dokonaného řecko-katolickým knězem O. Mikulášem Aleksejevičem Tolstojem 18. února (starého stylu) 1896 roku v Moskvě v domácí kapli, zařízené v soukromém bytě O. Tolstoje, „na Ostoženke, v Vsevoložskom pereulkě", v domě Soboleva. Po zpovědi u O. Tolstoje Vladimír Sergejevič v naší přítomnosti přečetl vyznání víry Tridentského sněmu v církevně slovanském jazyku . . .

(Dokončení)

a pak při liturgii, sloužené O. Tolstojem podle řecko-východního obřadu (s modlitbou za Svatého Otce), přijal nejsvětější Svátost. Kromě nás při této památné události bylo ještě přítomno jen jedno ruské děvče, které posluhovalo v rodině O. Tolstoje, jejíž jméno a příjmení nyní určiti, bohužel, není možno.

Uveřejňujíce toto naše svědectví, máme za to, že tím jednou pro vždy přestanou všechny pochybnosti z uvedených příčin.

Svjaščennik Nikolaj Aleksejevič Tolstoj.
Kňažna Elena Vasiljevna Dolgorukova.
Dimitrij Sergejevič Novskij.

O věrohodnosti tohoto svědectví nelze pochybovati. O. Tolstoj mnoho vytrpěl pro své náboženské přesvědčení; ztratil celý majetek, který mohl dostati snadno zpět, kdyby byl odpadl.

Ruský katolický časopis „Věra i Rodina", vydávaný v Paříži, uveřejnil v květnu 1926 v 29. čísle dopis profesora B. Strojeva.

Prof. B. Strojev projevuje pochybnosti o katolictví Solovjeva, poněvadž „dosud (1926) žádné svědectví, které by to potvrzovalo, nebylo uveřejněno". Ale dodává: „O. Tolstoje jsem osobně znal dobře, ovšem nepochyboval bych ani minutu o pravdivosti jeho slov, kdyby se zachoval na příklad jeho vlastnoruční záznam."

Zprávu o této události doplňují slova Mons. D'Herbignyho v předmluvě k italskému vydání jeho[1] knihy „Un Newman russe, Vladimir Soloviev" (Paris 1911): „Solovjev složil kanonicky u přítomnosti svědků své vyznání víry a přijímal potom svátosti v Církvi katolické. Kdyby byli bývali kněží, kteří mu je udělovali, prozrazeni, byli by bývali potrestáni vyhnanstvím na Sibiř. Proto Lev XIII. udělil výjimečná privilegia, která mně sdělil kardinál Rampolla dvěma dopisy: dne 29. června 1911 a 22. srpna 1912.

Bývalý státní sekretář Lva XIII., když přečetl moji francouzskou knihu, které překladem je toto italské vydání, schválil ji a dodal: „Mohu vás ujistiti, že všechno, co se týká této otázky, přechovává se ve státním sekretariátě."

[1] Mons. D'Herbigny, L'avvenire religioso russo nel pensiero di Vladimiro Soloviev, Brescia 1928, p. XIV.

Pak se Mons. D'Herbigny zmiňuje o uveřejnění v „Kitěži" uvedeného již aktu o sjednocení Solovjevově a poznamenává: „Prohlášení kardinála Rampolly ukazuje mezi jinými, že toto jeho vyznání víry bylo předem ve všech podrobnostech předloženo ke schválení samému Lvu XIII."

Vladimir Sergejevič Solovjev již v úvodě k svému dílu „La Russie et L'Eglise Universelle" (Paris 1889) vyznal veřejně víru v primát římského papeže, který na základě dějin v této knize dokazoval. Dlouhý úvod končí slovy: „To, co bylo hlásáno představiteli západních Slovanů, velikým Križaničem a velikým Strossmayerem, (t. j. výzva k sjednocení) — vyžadovalo jen prosté „Amen" Slovanů východních. Toto „Amen" já jsem přišel vyslovit jménem 100 milionů ruských křesťanů s pevným a plným přesvědčením, že se mne nezřeknou . . . Otevři jim, Klíčníku Kristův! Kéž brána dějin bude pro ně i pro celý svět branou do království nebeského."

Vladimir Solovjev nejenom ukázal svým rodákům onu bránu, nýbrž dal jim příklad a sám jí vešel první.

Papežský ústav na Velehradě. V minulém století naříkali vlastenci nad prázdnotou a opuštěností rozlehlých budov zrušeného velehradského kláštera a měli starost, co tam dát, až bude vyházeno dřívi z dnešního Slovanského sálu a vyhnáni vévodští koně z kapitulní síně. Od dvou desítiletí mají velehradští jesuité starosti opačné a v přítomné době myslí na rozšiřování a nové stavby.

Jejich soukromé gymnasium se rozrůstá, zkvétá a žádá si nejen nových studentů a lidí, ale i prostor a peněz. Loni se hlásilo do primy 130 žáků a mohlo být přijato jen 36. Když jdete v létě cestou od Hájku a máte před očima známé rozkošné panorama kláštera a věží na pozadí salašských lesů, přimyslete si v zámeckém křídle a za velkými okny fronty stovku hochů od 12 do 18 let, řady stolků ve studovnách, černé magistry v pracovních pláštích přes kleriku, křik na hřišti a P. rektora nad spoustami dopisů, jež musí ex offo pročítat, a máte představu, co je to ten Papežský ústav. Papežský proto, že jeho misijně slovanský a apoštolsky cyrilometodějský účel leží svatému Otci obzvláště na srdci, že jej tímto titulem vyznamenal ve zvláštním dopise ze dne 11. VII. 1919 (byl to Benedikt XV.; nynější sv. Otec tento titul potvrdil dopisem ze dne 13. února 1927, kterým povýšil i chrám na basiliku menší). K sv. Cyrilu a Metoději se hlásí nejen jako k prvoučitelům našeho národa, nýbrž i jako k prvým vychovatelům řeholního a kněžského dorostu v říši velkomoravské. Ti jich podle legend vychovali za 20 let 200 a velehradský ústav přijal ve dvaceti letech do svých síní 517 chlapců. Třetina byla ze Slovácka, ostatní ze všech koutů Moravy. Osvědčili se tou měrou, že 96 z nich již zvo-

Pohled na Velehrad.

lilo duchovní povolání a 39 vstoupilo do Tovaryšstva. Učí se všem předmětům podle osnovy klasického gymnasia. Výroční zkoušky se konají na arcibiskupském gymnasiu v Praze nebo v Kroměříži. Mimo latinu, řečtinu a němčinu učí se i ruštině a francouzštině, podle možnosti i těsnopisu a psaní na stroji. Hudební život na ústavě má již slavnou tradici. O tělesnou výchovu pečuje náčelník slovácké orelské župy, bývalý lehkoatletický závodník B.

V ústavě mají internát, cyrilometodějský a misijní kroužek, pěvecký sbor, orchestr, rozhlas, ping-pong a j. hry, přísné prefekty, mlčení v ložnicích a vycházky do nádherných buchlovských lesů. Velehradské prostředí má na ně blahodárný vliv a formuje je v duchu buditelských generací minulého století. Ústav se po svízelných poválečných letech, kdy se přijímalo žactvo jen v dvouletých přestávkách, vnitřně konsoliduje a zabezpečuje pro budoucnost. Má letos třídy až po sextu, 12 vyučujících sil řádových a dvě světské, 100 chovanců a 11 septimánů v Praze. Přijímá podle tradic jesuitského řádu nadané chlapce i z nejchudších rodin a vydržuje je s pomocí dobrodinců. Díky Bohu, našli se dosud v potřebné míře, protože hospodářská stránka ústavu je svěřena do ochrany sv. Josefa, jenž je zvláštním způsobem uctíván. Plat za celé zaopatření v internátě je odstupňován podle majetkových možností rodičů a činí průměrně 150—300 Kč měsíčně. V ústavě jsou koupelny, hřiště, ústavní lékař a vychovatelé pro vedení chovanců v době mimoškolní, jako při studiu, hrách a pod. Pobyt v ústavě je příjemný ze mnoha důvodů, takže chovanci vděčně na ústav vzpomínají a udržují spojení s ním i v pozdějších letech. Letos se přijme asi 40 nových žáků do primy. Žádá se u nich zdraví, manželský původ a spořádané rodinné poměry, věk 11 let, nezkažené srdce a jistá náklonnost k řeholnímu stavu a misijnímu povolání. Přihlášky je třeba poslat zavčas na jaře, nejlépe již do 1. května. Informace a prospekty zašle správa ústavu na požádání zdarma. Přátelé a dobrodinci jsou informováni zvláštním časopisem „Velehradské zprávy", jež vycházejí od r. 1920 (letos už dvouměsíčně) a posílají se zdarma všem, kteří poslali neb zašlou nějaký příspěvek na ústav a jeho chudé žáky. Chovanci pocházejí většinou z Moravy, ale v posledních le-

tech přibývá i žactvo a dobrodinců z Čech.

Na Velehradě ruch rok od roku stoupá a přináší pro slovansky uvědomělou, státní a národní výchovu žactva cenné podněty. Chlapci zpívají a přisluhují při slovanských bohoslužbách, poznávají významné hosty, účinkují pěvecky při slavnostních příležitostech, píší vlastní časopis „Velehrad", pozorují zblízka výzkumné a jiné práce a rostou v duchu předsevzetí, jež pozorovatele dojímají.

Udržování ústavu je cennou částí našeho hnutí unijního a slovanského a pro budoucnost bylo by si přáti jediného: aby ústav mohl býti rozšířen na plných osm tříd. To není jen záležitost stavebního podnikání a materielního vybavení, to je především otázka vyučujících sil, jež poskytuje jesuitský řád, který už dnes koná u nás prací nad své síly a chystá se pro nejbližší budoucnost k důležitým novým podnikům. Řád sice netrpí nedostatkem dorostu, ale jde o něco jiného: asi 40 jeho scholastiků, z nichž budou též profesoři ústavu, studuje theologii a filosofii v zahraničí. I neodborník pozná, jakých finančních obětí žádá si snaha, aby řád Tovaryšstva Ježíšova měl u nás dosti kněží s náležitým vzděláním a rozhledem. Je potřebí, aby naše veřejnost správně oceňovala hodnoty a potřebu příspěvků, aby se dostalo i na jesuity a jejich práci a tím i na náležité personální vybavení velehradského ústavu, této naděje naší cyrilometodějské a slovansky misijní práce.

Křesťanský Východ.

RUSKO

Smutný osud památné knihovny Pečerské Lavry v Kijevě. Jak oznamují východoasijské noviny, má býti památná knihovna kijevsko-počerské Lavry prodána v aukci ve Spojených státech severoamerických. Vláda sovětská získá tím sice potřebnou cizí valutu, ale zbavuje rodnou zem vzácných knih a rukopisů, zvláště drahocenné bible, kterou daroval byzantský císař knížeti Vladimírovi při jeho křtu. Zároveň s knihovnou bude zase prodáno mnoho posvátných uměleckých předmětů z ruských chrámů a klášterů. Kulturní výprodej sovětů!

„Zhnusil se jim život v Rusku." Čím dále, tím více přibývá těch, které nejtrpčí zkušenost v sovětském Rusku vyléčila úplně z jejich dřívějšího nadšení pro „sovětský ráj". Patří k nim též rakouští dělníci, stoupenci radikálních socialistů, kteří se svého času dobrovolně vydali do Ruska. Jejich počáteční entusiasm ustoupil brzy rozčarování, útrapám a konečně jedinému přání, aby se za každou cenu dostali ven z ruského pekla. S nasazením vlastního života podařilo se několika z nich utéci za hranice. Na výstrahu svým druhům vypsali své vzpomínky v knížce Františka Milika, která v malém Rakousku dosáhla neobyčejného nákladu 120.000 exemplářů. Jistě je to také znamení doby!

O dědictví Leninovo. Bylo dvoje: jednak dědictví ruské, jednak dědictví mezinárodního chiliasmu marxistického. K dovršení a naplnění Leninova dědictví byli tu dva notáři: Lev Trockij a Josef Stalin. Oba měli vzhledem k povaze dědictví přednosti i vady, které lze z dalšího vývoje událostí dobře rozeznávati: zhruba řečeno — Trockij měl větší předpoklady, zdárně ochraňovat d ě d i c t v í m e z i n á r o d n í, Stalin pak spíše d ě d i c t v í r u s k é. Trockij je až příliš brilantní teoretik, Stalin pak spíše ovládá samozřejmá gesta praktika, uskutečňovatele. Trockij dovede najíti taktiku tím, že ji nejdříve vymyslí, vyteoretisuje, Stalin má raději nejdříve taktiku či spíše čin, aby potom, je-li třeba, nalezl pro něj nějakou teorii či

formuli. Když se dostali do sporu, přihlásili se oba k radě Leninově „učiniti z naší revoluce prolog světové socialistické revoluce" a „naočkovat revoluční bacil". Trockij tuto Leninovu radu stále a stále slovy připomíná, urguje a vykřikuje, Stalin zase se domnívá, že je to jakási samozřejmost, vyplývající z Leninova dědictví, že ji má v krvi a své podstatě, takže k jejímu provádění může přistoupit beze slov kdykoliv a kdekoliv, jakmile doba a okolnosti budou „zralé". Mezi Stalinem a Trockým vznikl o dědictví Leninovo svár, který je dnes rozhodnut tak, že Stalin drží pevně v rukou ruské dědictví Leninovo, kdežto Trockij ze svého mexického vyhnanství začíná znovu od počátku klást základy vyhaslé revoluce světové — tentokrát na kontinentě, na němž prý má ideologie „trockistická" zvláště živou půdu a budoucnost. — Jan Hertl, Stalinova cesta k principátu, v časopise Řád, IV. roč. č. 1.

Bez mravnosti není možno budovati sovětský ráj. V Moskvě bylo odhaleno, jak sděluje Izvěstija, čís. 6170, podvodné jednání, do něhož je zapleteno 24 osob, všechno vyšší úředníci a vedoucí osobnosti různých státních podniků. Jsou mezi nimi ředitelé státní tiskárny, šéfové obchodních sekcí, redaktoři časopisů, umělci, divadelní režiséři atd. Jsou obžalováni, že utvořili dobře organisovanou společnost, které se podařilo pod rukou ukrýti si nejméně 700.000 rublů, jak bylo zjištěno při první povrchní prohlídce. Členové této nepoctivé společnosti — zvláště ze státní tiskárny — domlouvali se mezi sebou, že odborně pozvednou cenu učebnic tím, že uvedou ve svých účtech fingované placení autorských honorářů. O toto zvýšení pak že se mezi sebou podělí. Tím způsobem získala tiskárna Argotešsanie monopol na učebnice, které postoupila jedné skupině autorů. V těchto manipulacích měli účast vedoucí činitelé Kopfotokina, Učečposobie a j. Je charakteristické, že se tyto podvody ve státní tiskárně dály po celá tři leta a že na ně státní kontrola nepřišla!

POLSKO

Urážky katolických citů a zneuctění katolických svatyň opakují se v poslední době v Polsku častěji a jejich původci jsou židé. Zdá se, jakoby to byl předvoj protikatolické fronty, který chce zkoušeti citlivost katolického veřejného mínění v Polsku. Tak přistihli ve farním kostele v Oswocku žida Icka Mokotowskiho právě ve chvíli, kdy si zapaloval cigaretu od věčné lampy a snažil se otevříti svatostánek. Příbuzní zločince prohlašují jej nyní za choromyslného, aby ušel trestu. Jiný případ protikatolického rouhání stal se v Piňsku. Židovský hudební ústav z Vilna dával tam operu „Tosca" v židovském žargoně. První jednání opery, odehrávající se v kostele, znetvořili židé tak, že se stal profanací svatých tajemství katolické víry. Proti zlehčovatelům katolictví musel vystoupiti státní prokurátor. Veřejné mínění vilenských katolíků znepokojilo také zakoupení dávné nemovitosti církevní židovkou, která jest zapletena do nepěkné mravní aféry. — Okresní soud v Bydgoszczi zabýval se urážkou katolicismu, které se dopustili dva literáti H. Ladosz a žid Benedikt Hertz, skladatel rouhavé básně „Desatero přikázání". — To jsou ovšem případy, jež pronikly do veřejnosti. Volají všechny katolíky polské k rozhodné bdělosti, ale také vysvětlují občasné výbuchy protižidovské v lidu polském!

Vzrůst úcty k sv. Vojtěchu v Polsku. Hrob sv. mučedníka Vojtěcha v polském Hnězdně byl odedávna cílem zbožných poutí polských katolíků. Ode dvou let však na přání kard. Hlonda, primase poznaňského, biskupa Laubice, strážce sv. ostatků v basilice hnězdenské, oživila Katolická akce jarní pouti do Hnězdna. Jeť sv. Vojtěch patronem Katolické akce polské. Také letos připravena byla pouť na den 25. dubna; kněží i katolický lid polský uposlechli hlasu svých biskupů, aby u „matky polských svatyň" oslavili památku sv. Vojtěcha. Polské dráhy vyšly velmi ochotně vstříc tomuto poutnímu ruchu svatovojtěšskému snížením jízdného na 66—75 proc.

Úřední věstník apoštolské administratury na Lemkovštině — „Věsti" — přinesl v posledním čísle dva zákazy: nedovoluje se v kostelích zpívati ukrajinskou píseň „Bože veliký" a zakazuje se odebírati, čísti a rozšiřovati časopisy „Náš Lemko" a „Ukrajinský Beskid". Zákazy tyto odůvodňuje apoštolská administratura tím, že chce

zamezit politické rozmíšky mezi věřícími. Na straně ukrajinské vyvolaly ovšem tyto zákazy značný rozruch, když je „Ukrajinský Beskid" blízký církevním kruhům v Přemyšlu.

„Ruská selská organisace" konala i letos v únoru ve Lvově svůj obvyklý výroční sjezd. Účastnilo se ho 218 delegátů a 111 hostí. Během jednání pronášeny byly žaloby proti řecko-katolické církevní hierarchii, že je v zajetí ukrajinské politiky. Domáhal se tedy výroční sjezd lvovský zřízení zvláštní ruské diecése pro řeko-katolíky ve východní Haliči a zároveň proměnění apoštolské administratury na Lemkovščině v samostatnou diecési. Je ovšem těžko si představit v dosavadním hierarchickém uspořádání Haliče vedle stávajících řecko-katolických diecésí ukrajinských novou řecko-katolickou diecési velkoruskou. Pro těžké pak poměry řeko-katolíků na Lemkovščině může požadavek politické organisace přinésti jenom zhoršení.

Zavádění živé řeči do pravoslavné bohoslužby v Polsku vyvolalo na jedné straně rozhodný odpor, na druhé straně souhlas s polským vlastenectvím pravoslavných Rusů. Pravý smysl usnesení varšavského synodu v této věci objasnilo teprve synodální zasedání 27. února. Podle něho pravoslavný synod schválením polského překladu liturgických textů nechtěl nikterak nuceně zaváděti polské bohoslužby pravoslavné, nýbrž chtěl podati pouze aprobovaný text pro ta místa, kde by „dobro pravoslaví" vyžadovalo zavedení polštiny do liturgie. Zásadní rozhodnutí o užívání živých jazyků (polského, ukrajinského, běloruského a českého) vedle církevní slovanštiny bylo dáno synodem už v r. 1924. Praktické rozhodování, kde má býti živý jazyk do liturgie zaveden, ponechal si varšavský synod sám. Jednotliví biskupové diecésní mohou pouze přikládati své mínění k žádostem pravoslavného lidu s liturgickou polštinou. S tímto rozhodnutím varšavského synodu projevili nespokojenost parlamentní zástupcové ukrajinští na Volyni ve svém orgáně „Volynskie Slovo". Podle jejich zdání je namířeno ono synodální rozhodnutí proti postupující okrajinisaci bohoslužeb. Až dosavad totiž na základě rozhodnutí synodu z roku 1924 náleželo právo rozhodovati o změně liturgického jazyka do kompetence místních biskupů (v Křemenci a Pińsku). Když nyní toto právo si vyhradil varšavský pravoslavný synod, vidí v tom Ukrajinci velkoruské vlivy v církvi.

Po proudu. Když v polské veřejnosti vystoupil se svým politickým programem známý plukovník Koc, chovaly se katolické kruhy polské k jeho programu celkem zdrženlivě. Zato pravoslavný synod varšavský projevil veřejně nad vystoupením plukovníka Koce radost i ochotu ke spolupráci na jeho zásadách. Metropolita Dionisij vydal do konce 12. března výzvu k pravoslavnému duchovenstvu i lidu, aby horlivě, celým srdcem odpověděli na projev pluk. Koce obětavou spoluprací. Varšavské pravoslaví pluje tedy velmi rádo v polské politice po proudu.

JUGOSLAVIE

V odpověď na encykliku Sv. Otce proti komunistům nařídil záhřebský arcibiskup-koadjutor dr. Stepinac kajícné triduum ve dnech 21. až 23. května 1937. Věřící mají býti vyzváni, aby v počtu co možná největším přistoupili k svatým svátostem. V Záhřebě samém půjde v sobotu, dne 22. května večer procesí, které přenese památný obraz Matky Boží od „kamenitih vrata" do katedrály, kde bude kázání a půlnoční mše svatá se svatým přijímáním. V neděli pak nato slouží se v katedrále pontifikální mše sv. s kázáním, a odpoledne o 5. hod. po závěrečném kázání je návrat obrazu Matky Boží na „kamenita vrata". Stejné pobožnosti mají se konati po celé diecési, v sobotu večer požehnání s kázáním, v neděli pak procesí s obrazem Matky Boží na usmířenou urážek Boha nevěrou komunistickou.

RUMUNSKO

Události v Maglavitě Malá a dříve neznámá tato obec v jihozápadním Rumunsku při Dunaji stala se neočekávaně věhlasnou. Od několika měsíců začaly se tam hrnouti celé zástupy zbožných poutníků i zvědavců všeho druhu, neboť nejen rumunský, nýbrž i zahraniční tisk nepřestával psáti o Maglavitě. Příčinou toho stal se tamější ubožáček, obecní pastýř Petr Lupu. Byl to člověk bez vzdělání,

duševně i tělesně zaostalý. V červnu a červenci roku 1935 sděloval pojednou svým spoluobčanům, že se mu zjevil ctihodný stařec, sám Bůh, a vyzval ho, aby kázal lidu pokání a žádal zachovávání přikázání Božích, jinak že přijde trest na celé Rumunsko. A skutečně stal se z nesmělého a nevzdělaného pastuchy kazatel, hýbající myslemi tisíců a tisíců posluchačů. Mluví se dokonce i o zázracích, které se prý staly na jeho přímluvu. Pravoslavný biskup Bartoloměj Ramnic choval se nejprve k událostem maglavitským velmi zdrženlivě, ba žádal i úřady o zakročení proti návalu poutníků. Později však, když dal celou věc vyšetřiti knězem Cristescu, změnil svůj názor, zvláště také proto, že viděl blahodárný mravní vliv kázání Petra Lupu na veliké zástupy poutníků. Jsou ovšem též zásadní odpůrci, jako dr. Jorga, kteří varují před výstředním mysticismem lidových mas. A vskutku také měly události v Maglavitě brzy celou řadu následovníků. V Parepě sdělovalo 13leté děvče, že též vidělo Otce nebeského. V Herastrau hlásila mladá dívka, že viděla nejsvětější Pannu. V Jassách se chlubil jakýsi obuvník rovněž zjevením Božím. Pokud se týká Petra Lupu, shodují se všechny zprávy, že je to člověk skromný, nehledající přízně nebo oslavy od lidu. Když mu chtěli líbat ruku, nebo prosili ho o modlitbu, bránil se a říkal: „Bratři, jsem ubohým člověkem jako vy, nejsem žádným světcem, mně nelíbejte ruky, ale běžte políbit svaté obrazy a pomodlit se k Bohu. Jeho přikázání zachovávejte, neboť jinak nedojdete spasení." — Je přirozeno, že se o Petra Lupu zajímaly nejenom církevní úřady, ale i odborní lékaři, dosud však nebylo dáno žádné rozhodnutí. Rozbujnělá fantasie lidová začala už dokonce mluviti o Maglavitě jako rumunských Lurdech.

Zhoubný vliv zednářstva. Zednářské lóže v Rumunsku pocházejí poměrně z nedávné doby. První z nich byla zorganisována v Bukurešti v r. 1851 Velkou lóží francouzskou. Později v rychlém postupu zakládali si své expositury také jiné zahraniční lóže; německé, uherské, italské atd. V poslední době vynikly zvláště dvě skupiny rumunských zednářů, totiž: „Velká národní lóže rumunská", v níž bylo seskupeno okolo 3000 bratří v 45 lóžích. S ní závodil „Velký východ rumunský" s 18 lóžemi a též asi 1000 bratří. Časem opanovali zednáři všechna důležitější místa politického a státního života v Rumunsku. Pod jejich vlivem bylo zvláště ministerstvo vnitra a radio. Také ministrem osvěty byl vždycky zednář. Časopisy „Dimineata" a „Adeverul" z Bukurešti, „Opinia" a „Zumea" v Jasích jsou celkem zednářské, jakož i velké firmy nakladatelské „Carta Romineasca" a „Cultura nationala". Teprve nyní, kdy oficielním zákazem byla zastavena činnost zednářských lóží, dovídá se obecenstvo rumunské, jakou hnilobu mravní šířila kolem sebe tato „humanitní" organisace. Některým předákům zednářským stalo se zednářství výnosným povoláním. Byli mezi nimi i takoví, kteří kromě svého zednářství neměli jiného zaměstnání. Žádaly se tisíce lvů za přijetí do svazu zednářského a též tisíce za postup na vyšší stupeň v něm. Jakéhosi podvodníka prosadili na několik dní před jeho uvězněním i do hierarchie (pravoslavné), ačkoliv jeho život nebyl neznám. („Adeverul Literar".)

Zrušení bukovinského řecko-katolického vikariátu. Podle 4. článku rumunského konkordátu dostalo se řecko-katolickým Ukrajincům v bývalé Bukovině jakési samosprávy církevní, když dne 31. března 1931 zřídil pro ně sedmihradský biskup A. Rusu řecko-katolický vikariát. Neměl však dlouhého trvání. Ministr Jamandi nedávno ho zrušil. Biskup Rusu, ačkoliv rodem je Rumun, zastával se pronásledovaných řecko-katolických Rusínů; podal soudní žalobu proti zabrání jejich kostela v Sučavě a proti jeho odevzdání do majetku pravoslavných. Má tudíž zrušení řecko-katolického vikariátu bukovinského příchuť represe proti řecko-katolickému biskupovi, který chránil práva rusínských řekokatolíků. Rumunský šovinistický tisk přispěl ovšem svým psaním proti rusínské „iridentě" lvím podílem k této persekuci Rusínů, stejně jako známý prof. Jorga svou interpelací v rumunském parlamentě.

Katolický obzor.

Doma.

Zemstevní Rusko — Rusko zítřejšího dne. Tisk naší ruské emigrace snaží se zachytiti skutečnou náladu vnímavé a trpící ruské duše v letech 1933 až 1936 na Vjatce, Kamě a Volze. Odpovídá si nejprve na otázku: Uskutečnil se na Rusi Leninovský imperativ: „Národní kapitál ruského státu musí náležeti ruskému dělníkovi?" — „Po 20 letech nejneuvěřitelnějšího posmívání se ruskému národu až víme, že se neuskutečnil. Socialismus v SSSR žije toliko na papíře, o nějakém jen trochu stejnoměrnějším rozdělení pozemských statků, nehledíme-li na téměř všeobecnou stejnou úroveň ochuzení, nemůže býti vůbec řeči, národní kapitál státu není majetkem výrobních komun, nýbrž je úplně nekontrolovaně v rukou Polytbyró (stranicko-kapitalistického režimu), kdežto dělník sám se změnil v pouhého otroka." Východisko z této situace vidí ruská emigrace v odevzdání celého národního jmění státu, až na jisté výjimky — do rukou národa-zemstva. Odtud to podivné jméno: Zemstevní Rusko budoucna — a pak najdete v tomto tisku konkretní pojednání o potřebných úpravách: půdy, továren, nemovitostí, obchodu, družstevnictví, hospodářství, daní, pracovní povinnosti, sociální péče, lidového vzdělání a osvěty. Nás přirozeně zajímá stanovisko ruské emigrace k náboženství. Píší: „Za bolševiků nejen každý náboženský kult, ale i každý intimní vzdech a vznět k nebesům byly pokládány za „opium pro lid", a místo neviditelného Boha zaujal bůh cihel, travers a hrubé tělesné síly... Na bedrách zemstevního Ruska bude ležeti veliký a při tom svrchovanou měrou odpovědný úkol: vykonati obrovskou práci s převýchovou zvlčilých mas, aniž by se při tom zasahovalo do oblasti intimních náboženských zážitků člověka s potíráním naivních přežitků XIX. věku, s vymýcením materialismu Moleschottů a Häckelů a s nutností vštípiti do vědomí širokých mas aspoň povšechnou představu o ohromující složitosti a tajemství všeho jsoucna (mysterium tremendum)." Potřebu duchovní převýchovy nového Ruska vidí tedy jasně, ale prostředky k tomu halí mlha pěkných frází — místo jediného slova třeba znovu pokřesťaniti Rusko. Vnější reformu prý může provésti jen diktatura rudé armády, která by vypověděla službu III. internacionále. Na základě zpráv z Ruska tvrdí emigrantský tisk, že cesta k záchraně Ruska je už nalezena a že stačí nepoměrně nepatrné úsilí, aby „nastal den na svaté Rusi a rozezvučely se velkonoční zvony, věštící vítězství života nad smrtí". Jako podmínka tohoto radostného příští stanoví se: 1. Jednou provždy zapomenouti na to, co se již nikdy nevrátí, 2. vzdáti se myšlenky o pomstě, 3. vypracovati zevrubný technický plán přechodu Ruska do nového života, a 4. tento plán uvésti ve známost zvláště ruského pohraničí. — Je přirozeno, že ruská emigrace sleduje horečně vývoj ruských poměrů a že v nepopíratelném kvasu a vření dnešní Rusi zahlédá naději lepší budoucnosti své ubohé vlasti! „Proč se bouřili národové a lidé mysleli marné věci" — ta otázka žalmistova platí i Rusku!

SLOVENSKO

Stará trnavská universita na Slovensku, jejíž třístaleté jubileum oslavil mezi jiným Spolok sv. Vojtecha obsáhlým památníkem (Pamiatke trnavskej Univerzity 1635—1777, str. 306), velmi se zasloužila též o kulturní a náboženské povznesení podkarpatských Rusínů, jak o tom pojednal v římském časopise „Orientalia Christiana periodica", roč. III., čís. 1. až 2., náš prof. dr. Boh. Spáčil T. J. Především tím, že na trnavské universitě od r. 1646 mohli studovati a v koleji sv. Vojtěcha se připravovati na kněžství i rusínští kandidáti východního obřadu. Podpory se jim dostávalo z tak zvané fundace Gianiho („fundatis Janiana"), která roku 1773 byla přidělena mukačevskému semináři. Většim ještě dobrodiním stala se universita trnavská pro podkarpatské Rusíny svojí tiskárnou.

Všechny totiž rusínské knihy na území tehdejších Uher až do konce XVIII. stol. byly tištěny v této trnavské universitní tiskárně. Arcibiskup Kollonich opatřil universitní tiskárnu trnavskou slovanskými typy (písmeny). A tak vyšla roku 1698 v Trnavě první rusínská kniha, lidová věrouka pod názvem „Katechiziz dlja nauki Ovgrornskim ljudem složennyj". A hned následujícího roku byla vytištěna druhá kniha, jakási příručka pro rusínské školy: „Bukvar jazika Slavjenska". Universitní tiskárna trnavská byla dlouho jedinou tiskárnou v Uhrách se slovanským tiskem. Roku 1727 byly slovanské typy z trnavské tiskárny přeneseny do Kluže (Gherla) v Rumunsku, kde krátce předtím vznikla nová tiskárna. Na Podkarpatské Rusi samé byla teprve roku 1863 zřízena tiskárna se slovanským písmem. Mínění, jako by v letech 1640 až 1680 byla tiskárna v Marmaroši tiskla rusínské knihy, prohlašuje prof. dr. Spáčil za nesprávné. Jde tu o knihy, vydané tiskárnou trnavskou.

I rumunští řeko-katolíci jsou zavázáni vděčností trnavské universitě. Když došlo koncem XVII. století ke sjednocení východní církve v Rumunsku s Římem, používali mnozí rumunští klerikové dobrodiní koleje sv. Vojtěcha a „fondu Gianiho". Universitní tiskárna trnavská vytiskla pak několik rumunských knih pro duchovenstvo a lid, a to písmem slovanským (cyrilicí); mezi těmito knihami byl především rumunský překlad rusínského „Katechismu", roku 1726 vydaný. Počátkem století XVIII. zřídili si sice Rumuni v Kluži vlastní tiskárnu, která však postrádala slovanského písma a proto byla nucena používati jen písma latinského. Kněžstvo i lid to však těžce nesli, ba viděli v tom jakýsi pokus „latinisace", a proto byla tiskárna nucena roku 1727 opatřiti si slovanské písmo z tiskárny trnavské.

Smutné spory mezi Slováky a Rusíny na východním Slovensku, zvláště na poli školském, neustávají. „Slovenským školám v Šariši hrozí porušteňí," „rusifikačným snahám majú padnúť za obeť slovenské školy na Makovici" atd., volá se na poplach s jedné strany („Slovák", čís. 65.). S druhé strany odpovídají: „Zmenujte nám po krajnej miri odno slovackoje selo, ani nadolžno byti čisto slovackoje, my budem dovoleny i s takim selom, v kotorom bolšinstvo (většina) žitelej slovackoje, a prepodavatelnyj jazyk preminilsja na russkij." („Russkae Slovo", čís. z. 10. 4. 1937.) O posledním případě v Ladomírové, kde byl skutečně změněn vyučovací jazyk slovenský na „ruský" na jedné tamější škole, píše „Ruskoe slovo" toto: „V Ladimírové je 46 obyvatel národnosti slovenské a 480 „ruské" (rusínské). Byla tam trojtřídní škola se slovenskou vyučovací řečí. Po dlouhém boji byl slovenský vyučovací jazyk v jedné škole (třídě) změněn na ruský. Tak jsou nyní v Ladomírové pro 46 Slováků dvě školy (třídy) a pro 480 Rusínů jenom jedna." — V pozadí těchto sporů jest ovšem politika. „Je ešte v pamäti smutne preslávený dar agrárnej strany Slovensku, podla ktorého asi tricať škôl povodne čistoslovenských sa poruštilo len preto, aby sa zachránily mandáty dvom —trom agrárnym poslancom." („Slovák".) Rusínská odpověď: „Byly-li ony obce ruské, není pro ně ruský vyučovací jazyk darem, poněvadž jim to patří po zákonu přirozeném i ve smyslu naší ústavy. Jsou-li však to obce čistě slovenské, jest otázka, jak může býti pro čistě slovenskou obec ruská škola darem...! Ať to někdo z vás zkusí, na příklad obdarovati Detvu ruskou školou, uviděli byste, jak by přijali Detvané (Slováci) tento váš dar!" Takovou řeč vyvolává vášnivá politika i mezi katolickými listy (Hlinkův „Slovák", „Russkoe slovo" — list, sloužící řecko-katolickému ordinariátu!), a to na půdě tak palčivé, jako je Ladimírová (ohnisko rozkolné agitace).

PODKARPATSKÁ RUS

V užhorodské nemocnici ošetřují nemocné řeholní sestry. V jednom z posledních zasedání městské rady byl podán návrh na jejich propuštění z nemocniční služby a na přijetí ošetřovatelek světských, které jsou prý lepší než řeholnice. (Rob. Selcer.) Poněvadž však na obranu řeholních ošetřovatelek vystoupil dr. M. Juskovič, byla věc odložena, aby mohla býti důkladně vyšetřena. Nejsou to jarní větry od východu, k nimž se mají rusínští továryši učiti zpívat revoluční písně?

Visitka komunistů. Neuvědomělému lidu na Podkarpatské Rusi komunisté se snaží namluviti, že si víry v Boha upřímně váží a že ji mají v úctě. Nedávno se však dostala do veřejnosti podkarpatoruské skutečná „visitka" komunistická, která továrýše představuje v nezakrývané, pravdivé podobě. Mukačevská tiskárna Ol. Velbera vydala knížku „Revoluční písně pro podkarpatské Rusíny", kde mezi jiným je také píseň „My razdujem požar mirovyj" (Roznítíme světový požár, chrámy a... srovnáme se zemí atd.). Tak mají rusínští komunisté nejen zpívati, ale i jednati... A což se ten revoluční zpěv líbí strážcům veřejného pokoje a státního řádu, že takový zpěvníček propustila do rukou chudého, sváděného lidu na Podkarpatské Rusi?

Za hranicemi.

ŘÍM

Unijní konference římské, kterou na dny 2.—6. května svolal předseda Associationis Pro Oriente christians, kardinál Lavitrano, arcibiskup palermský, súčastní se v zastoupení ndp. předsedy ÚACM, olomouckého arcibiskupa dr. Leopolda Prečana, člen ústředního výboru ACM, děkan CM fakulty bohoslovecké z Olomouce prof. dr. František Cinek. Konference je na přání vedoucích činitelů římských čistě pracovní, chce shrnout ve společných poradách redaktorů a pracovníků unijních z různých národů dosavadní zkušenosti ku práci pro křesťanský východ, aby byly stanoveny pevné směrnice pro další unijní činnost. Konference, jejíž členové budou přijati v audienci u Svatého Otce, je novým důkazem lásky papeže Pia XI. ke křesťanskému Východu.

V římském časopise „Orientalia Christiana Periodica", sv. III., čís. 1. až 2., uveřejnil výstižný referát o posledním VII. unijním sjezdě velehradském prof. Východního ústavu v Římě, náš milý krajan dr. Boh. Spáčil T. J., který nejenom se sám sjezdu súčastnil jako dogmatický referent sekce, nýbrž měl i na sjezdových přípravách lví podíl.

ESTONSKO

O poslední světové oktávě modliteb pro sjednocení navštívil tamější katolický ruský kněz některá větší města, jako Tallin, Tartu, Sangaste, a měl dokonce v jednom pravoslavném kostele i promluvu o sjednocení. Poslouchali ho pozorně velmi četní věřící.

Pravoslavný prof. A. Weidemann z Rigy navštívil nedávno Polsko a podával novinářům informace o stavu pravoslaví v pobaltických krajích. Podle těchto informací jest úroveň pravoslavného kleru velmi nízká. „V Estonsku," pravil ironicky prof. Weidemann, „je sice pravoslavná fakulta theologická, ale její jediný profesor Martinson patří k fakultě protestantské."

FRANCIE

Úsudek francouzského socialisty o ruském proletariátě. Známý socialistický pracovník francouzský Legay navštívil také sovětské Rusko a po svém návratu se vyjádřil o sovětských dělnících takto: „Skoro už po 20 let oficielní tisk — jediný, který v Rusku vychází — namlouvá dělníkům, že dokonavše revoluci, jsou nejšťastnějšími lidmi na světě, požívajícími největší svobody, a že musejí býti vůdci dělníků jiných zemí. Vůči všem těmto tvrzením a ujišťováním dovolil bych si formulovat jedno toliko přání, totiž, aby naše dělnická třída nikdy nedoznala tak nízké úrovně společenské, jako je jejich nynější v Rusku." To jest úsudek socialisty, sympatisujícího se sověty! — „Prad."

Za konkurenční ceny
provádí veškeré novostavby, přestavby, adaptace firma

Techn. a stavební kancelář
Oldřicha Očenáška,
zednického mistra
v Bohuňovicích u Olomouce.

Na požádání odborné porady a rozpočty zdarma. - P. T. farním úřadům a katol. spolkům zvláštní podmínky a výhody. Mnoho doporučení od vld. duchovenstva.

Podporujte Matici cyrilometodějskou

tím, že si u ní objednáte dopisní papír, který má na skladě s obrázkem pana arcibiskupa dra Leopolda Prečana, se sv. Cyrilem a Metodem, neb s obrázkem Panny Marie.

10 kusů dopisního papíru i s obálkami pouze 10 Kč.

Objednávky vyřídí obratem

Matice cyrilometodějská, Olomouc,

Wilsonovo nám.

Kostelní dlažby - chodníkové dlažby, šlechtěnou omítku „Wizomit“

jakož i veškeré druhy zboží betonářského a cihlářského dodá v nejlepším provedení a v zaručené jakosti

WIZUB cihelna a betonářský závod Jana Wilczka

ve Slezské Ostravě.

Nestálé

jarní počasí

znamená pro každého stálé

nebezpečí nachlazení.

Masáže

francovkou

ALPA

chrání před nastuzením,

osvěžují a

sílí tělo.

jejich nejvyšší hlava v nejtěžších otázkách doby dává jim bezpečnou orientaci. Není tedy divu, že se o tyto projevy učitelského úřadu Církve živě zajímal celý kulturní svět. Český překlad vychází hned za několik dní po uveřejnění původního znění. Pořídil jej univ. profesor msgr. dr. Bedřich Vašek, který je v této látce dobře zapracován. Tisková úprava českého překladu je jednoduchá, ale velmi vkusná a praktická, na dobrém papíře. Nekatolíci nám závidí, že máme v papežství takového spolehlivého a dobře informovaného vůdce. Katolická čest tedy toho žádá, aby nebylo vzdělaného katolíka, který by jich nebyl pročetl a promyslil. Co znamená i nejkrásnější a nejužitečnější myšlenka, je-li jen uvězněna v mozku a knize, když její myšlenky nepronikly do hlav a do srdcí? Bude tedy záležeti na nás, aby se český překlad co nejvíce rozšířil a četl.

Obnovené nakladatelství Ladislava Kuncíře v Praze ujalo se opět vydavatelské činnosti. Z právě vydaných knih uvádíme a doporučujeme: F. M. Willam: Život Marie, Matky Ježíšovy; výborná duchovní četba, zvláště pro mariánský měsíc květen. Cena brož. 55 Kč, váz. 70 Kč. — P. Konstantin Miklík, CSsR: Katechismus modliteb; praktické Vademecum zbožného katolíka. Cena váz. 20 Kč. — Eduard Robinson: Plukovník Lawrence; životopisný obraz hrdinských činů svérázného Angličana z poslední světové války. Přeložil Tim. Vodička, cena brož. 22 Kč, váz. 32 Kč.

Acta academiae Velehradensis, annus XIII., fasc. 1., přinášejí v nejnovějším čísle tyto zajímavé články: dr. Fr. Grivec (Lublaň) O staroslovanských překladech životů sv. Cyrila a Metoděje, P. G. Hofman, T. J., rektor Východního ústavu v Římě, Dosud nevydané svědectví rhodského arcibiskupa Ondřeje o efezském metropolitovi Marku (který byl nepřítelem sjednocení církví dojednaného na církevním sněmě florentském), dr. Th. Kment, Stično, Jugoslavie, Výklad místa u Mat. 16, 18 u studitů, zvláště sv. Theodora (nejdůležitějšího textu pro prvenství římského papeže), dr. V. Pořízka, Olomouc, Bhagavadgita a jeho učení o bhakti (studie o nejcharakterističtějším projevu duše Indů — bhagavadgita = Píseň vznešeného (Pána), kníže Petr Volkonský (Řím, Lvov), Exarcha Leonid Fedorov (ruská črta o životě a činnosti zemř. mučedníka a unijního horlitele, který dotrpěl r. 1935 ve Vjatce na Sibiři), dr. Ondřej Iščak, Lvov, Unijní sjezd ve Lvově. Posudky zmiňují se především o literatuře unijní a náboženské z různých jazyků (německého, francouzského, polského, českého). „Acta AV" vycházejí čtyřikrát v roce za roční předplatné 30 Kč pro domácí odběratele, 40 Kč pro zahraničí. Od nového ročníku spolupracují v „Aktech" kromě cizích odborníků profesoři theologické fakulty olomoucké, čímž je dána záruka, že i na tomto vědeckém poli myšlenka cyrilometodějská se utěšeně bude rozvíjeti. Adresa redakce: Olomouc, Úřednická 7 (prof. dr. Josef Matocha).

Existenční zápas Lužických Srbů.

Poslední zprávy z Hitlerovy III. říše ohlašují, že se nad nejmenším národem slovanským, Lužickými Srby, stahují zlověstné mraky. Jde přímo o existenci tohoto malého národa, který s takovými nadějemi očekával po-

válečnou úpravu Evropy. Je bolestno vzpomínati oněch nadějí, s jakými se dával do boje za lepší budoucnost svého lidu před 20 lety Arnošt Bart, jak nejenom v „Serbskich nowinach" vlasteneckými články, ale i v saském sněmu vystupoval na obranu práv Lužických Srbů. Po porážce Německa utvořil se 13. listopadu 1918 v Budišíně „Národny Wubjerg" (národní výbor), který zahájil v Lužicích energickou činnost. Na památné schůzi ve vsi Khróščicach dne 20. listopadu 1918 schválili zástupcové celého národa významnou resoluci, že i Lužičané, jako svérázný národ slovanský, chtějí o své budoucnosti rozhodovat na základě svého sebeurčení. V důsledku toho uznali za potřebné, poslati svého delegáta na mírovou konferenci do Paříže. „Národny Wubjerg" vydal počátkem r. 1919 proklamaci, ve které žádal samostatný stát lužický. Tato akce vyvolala přirozeně se strany Němců reakci. Došlo k uvěznění předních pracovníků srbských, mezi nimi i učitele Bryla po jeho návratu z Paříže. Tam, bohužel, mírová konference nedbala ani proseb lužických zástupců, ani resoluce dra Beneše. Lužičané měli jen na to právo, co zaručovala národnostním menšinám mírová konference, totiž svobodný rozvoj na poli duchovním, náboženském a kulturním.

Přes obtíže, na něž naráželi Lužičané se strany Němců, dali se do horlivé práce ve směru hospodářském a kulturním. Práce ta se jim dařila dosti úspěšně až do posledních let, a teprve převrat v r. 1933 stal se pro ně tragickým. Tehdy bylo zavřeno mnoho lužických vydavatelstev a národní vůdcové byli uvěznění. Po květnovém vítězství Hitlerově v r. 1933 byli uvěznění Lužičané propuštěni na svobodu a dostalo se jim jakési úlevy. Mohli pracovati i na poli národním, když Hitler prohlásil, že jeho vláda nechce nikoho germanisovati a že i neněmecké národy v III. říši mají svobodu kulturního rozvoje. Tehdy ujala se národního vedení hlavní organisace všech lužických spolků „Domovina". Jejím předsedou zvolen byl mladý učitel Pavel Neda, který se na svém místě osvědčil. Na žádost ministerstva vnitra podala „Domowina" v únoru 1935 memorandum lužického národa, v němž stanovila dalekosáhlé návrhy k zabezpečení svých národnostních práv. Kromě memoranda podala „Domowina" německé vládě též návrh nové organisace administrativy Lužic, z nichž při nové říšské úpravě měla se státi zvláštní státní župa (Reichsgau), jinými slovy, rozdělené lužické území v Sasích a Prusích mělo utvořiti jednotný celek. I když nynější útlak Hitlerova režimu ukazuje zásadní nepřátelství proti Lužickým Srbům, duch národního uvědomení žije v malém tom národě dál a snaží se mu zabezpečiti národní budoucnost i v bouřlivém německém moři.

Dr. Jos. Golabek „Przegl. powsz."

Co máme mít doma vždy po ruce je francovka Alpa. Masáže Alpou podporují oběh krve, sílí svaly a osvěžují nervy. Kloktejme a vyplachujme ústa vlažnou vodou, do které jsme přidali několik kapek Alpy. Desinfikujeme tím sliznice dýchacích cest a předejdeme nachlazení. Zeptejme se lékaře.

Tiskem Lidových závodů tiskařských a nakladatelských, sp. s r. o. v Olomouci

ДА ВЬСИ ЮДИ ЮО БЖДЖТЪ

APOŠTOLÁT

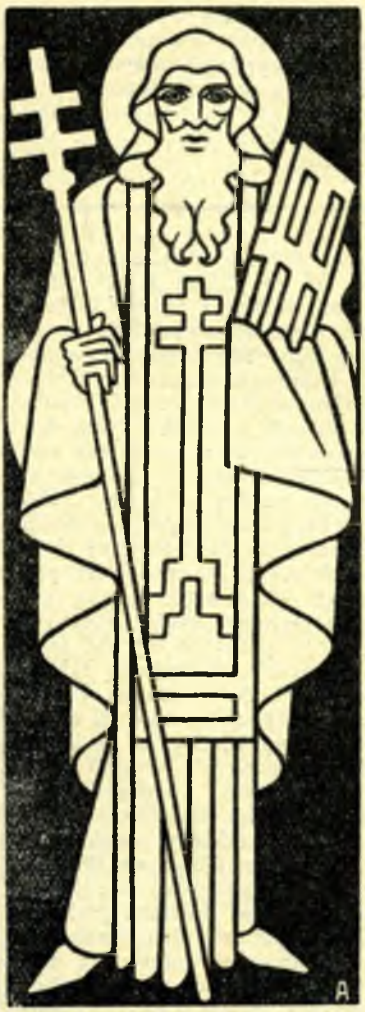

SV.
CYRILA
A
METO
DĚJE
POD
OCHRANOU
BL. PANNY
MARIE

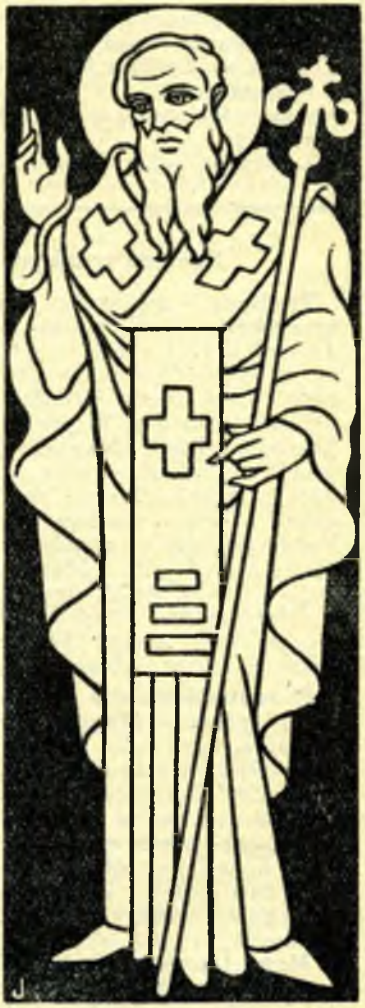

OLOMOUC

ROČNÍK XXVIII. ČÍSLO 6.

Používání známek novinových pro „Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje“ povoleno ředitelstvím poštovním v Brně čís. 11.483-VI. v r. 1921. Podací úřad: Olomouc I.

Redakce a administrace Apoštolátu: Olomouc, Wilsonovo nám. 16/II.

Redaktor: František Jemelka, tajemník ÚACM.

Roční předplatné 12 Kč, pro Ameriku 1·5 dolaru. Časopis vychází měsíčně.

OBSAH:

Papežové unionisté 161
Z pravoslavné ruské církve . . 165
Kostelík sv. Cyrila a Metoděje v Olomouci 169
Mezinárodní unionistický sjezd v Římě 171
Prázdninová péče o krajanské děti 173
Nejstarší vysoká škola moravská, dědička university olomoucké, je a zůstane cyrilometodějskou 174
Románské objevy na posvátném Velehradě 180
Křesťanský Východ 184
Katolický obzor 190

Hovorna redakční.

Předseda diecésního Apoštolátu brněnského J. E. nejdp. biskup dr. Josef Kupka oslavil dne 7. května za radostné účasti nejen své diecése, ale i všech katolíků čsl. své pětasedmdesátiny. K přečetným gratulantům, kteří děkovali horlivému pastýři za všechnu jeho apoštolskou péči a lásku, připojuje se i naše redakce s vroucí prosbou k nejvyššímu Veleknězi, aby na přímluvu bl. Panny Marie a sv. Cyrila a Metoděje, nebeských patronů ACM, dopřál velikému a dlouholetému příznivce díla apoštolátního ještě mnoho blahých let ve zdraví a svaté ochraně svojí.

K sedmdesátinám nejdp. apoštolského protonotáře msgr. dra Rud. Zháněla, kanovníka notredámského a superiora krajanských misií v Paříži, projevuje ÚACK i naše redakce upřímné díky za jeho neúnavnou apoštolskou práci v krajanském zahraničí a přeje mu od Pána Boha hojně tělesných i duševních sil k další práci v krajanské pastoraci a pak sladké odměny od Pána žní. Uctivý pozdrav!

Msgre Innocenc Kestl, duch. správce krajanské osady bl. Anežky České v Chicagu, působí tam požehnaně už plných 25 let. Vděční osadníci oslavili 25. dubna upřímně i manifestačně toto jubileum svého zasloužilého faráře, budovatele nového farního kostela, osadního školství, života spolkového a zvláště pečlivého pěstitele opravdového života náboženského i národního. Ač se msgre Kestl málo těšil pevnému zdraví a byl několikráte postižen i těžkou nemocí, přece v jeho slabém těle vždy zůstal duch silné lásky k Bohu a k nesmrtelným dušim svěřeného stádce. Neuměl nikdy neupřímně lichotit ani nahoru ani dolů, ale snad právě proto — kromě své veliké pastorační práce — požíval všude vzácné důvěry a lásky. Jeho fara byla také pohostinným útočištěm našim apoštolátním delegátům na obou jejich cestách v USA — v dobách pro ně nejtěžších — nemůže proto ani ACM nevzpomenouti svého obětavého příznivce v památné výroči jeho apoštolské práce v krajanském zahraničí a přáti mu i do budoucna v přímluvných modlitbách nových sil a milosti Boží k odpovědné práci v jedné z největších krajanských farností amerických. Nejsrdečnější pozdravy dobrému pastýři i jeho ovečkám posílá

oddaný redaktor.

Msgre M. Němec, děkan ve Wahoo, Nebraska. K zasloužené jmenování papežským komořím upřímně gratulujeme a srdečně pozdravujeme, nezapomínajíce Vašeho porozumění pro dílo ACM. Prosíme Boha, aby Vás i v nové hodnosti sílil, práci Vaší požehnával a zachoval Vás ve zdraví, spokojenosti a v bratrské lásce krajanů, kněží i lidu. Budeme vždy rádi vzpomínati Vaší krásné mluvy české — ač už v USA zrozeného, Vašeho klidu, humoru a demokratického jednání v

APOŠTOLÁT

sv. Cyrila a Metoda pod ochranou bl. Panny Marie.

Ročník XXVIII. Červen 1937. Číslo 6.

Papežové unionisté.

(K osmdesátinám Pia XI.)

P. J. Ďurkaň, Css. R.

Papežové byli si vědomi takřka od kolébky rozkolu té skutečnosti, kterou konstatoval Vladimír S. Solovjev a o níž se také zmínil P. Jan Urban, první řečník prvního velehradského sjezdu r. 1907: „Mezi naší a západní církví otevřely dějiny zející propast . . . rukama lidí a nikoli pravicí Boží se to stalo . . . Výslovná vůle Boží jest, aby byl jeden ovčinec a jeden pastýř. Pročež má a musí býti snesen každý kámen, aby se zasypala ona zhoubná propast, dělící stádo Kristovo."[1]

Rozkol byl definitivně proveden r. 1054 a již r. 1064 papež Alexander II. posílá do Cařihradu legáty, aby jednali o sjednocení. Upřímnou práci Řehoře VII. (1073-85) pro unii znemožnil boj o investituru. Dobrý plán Urbana II. (1088-99) za první křížové výpravy zmařili rozjaření křižáci. Podobně se stalo za Innocence III. (1198-1216), kdy křižáci po dobytí Cařihradu a po založení latinského císařství nutili násilím řecký lid k unii. Tentýž papež potvrdil na sněmu *lateránském* (1215) řecký obřad, protože se neliší podstatně od latinského. Do pádu Cařihradu 1453 uzavřeli císařové několikrát unii, ovšem z politických důvodů, a proto nemělo spojení dlouhého trvání: r. 1274 na sněmu *lyonském* za Řehoře X., r. 1369 za Jana V., r. 1439 na sněmu florentském za Eugena IV. Mnozí přijímali unii z přesvědčení, jiní jen na nátlak císařů, ale lid rozeštvaný nižším klerem volal: „Lepší jařmo turecké než římské." A také se ho brzy dočkal a dosti se ho nasytil za více než 400 let.

Trvalý účinek přinesla až *unie brestská z r. 1595 za Klimenta VIII.*, kdy ji podepsalo osm haličských biskupů. Z nich přes krutá pronásledování se strany ruských pravoslavných a bohužel i se strany polských latiníků jsou dvě biskupstvi — lvovské a přemyšelské — až dosud sjednocená. Ostatní biskupství byla v letech 1875 a 1893 carskou vládou násilně od unie odtržena. S tímto sjednocením jsou nesmrtelně spojena jména velikých biskupů Cyrila Terleczkého a Adama Hypatia Potia, dále mnohých vynikajících misionářů z řádu dominikánského a jezuitského. Je to na př. známý P. Petr Skarga T. J. († 1612). Loni oslavoval jej celý polský národ jako národního hrdinu a světce. Jedná se nyní o jeho blahořečení. Dílo unie brestské trvá dosud, roste a přináší mnohé ovoce, protože její půda byla zúrodněna krví mučed-

[1] A. C. V. I, str. 13.

níků, která byla a je dosud semenem nových křesťanů.. Z těch mnohých mučedníků se dostalo dosud cti oltáře teprve jednomu — svatému svjaščennomučeniku Josafatu, umučenému ve Vitebsku 12. listopadu 1623.

Od uzavření unie brestské rostla stále víc a více láska papežů k Východu, zejména k východu slovanskému. V lásce k Rusínům byzantsko-slovanského obřadu závodili papežové Urban VIII. (1623-44), Klement XIV. (1769-74), který zřídil r. 1771 mukačevskou diecési na Podk. Rusi; dále Pius VI. (1775-99), Pius VII., který založil r. 1816 *prešovskou diecési* na nynějším východ. Slovensku; Řehoř XVI. (1830-46) ujal se rázně Rusínů proti pronásledování za cara Mikuláše I. Podobně se jich zastával Pius IX. (1846-78). Za něho na sněmu vatikánském mělo se jednati též o unii s Východem. Již byl připraven materiál, ale násilné rozehnání sněmu revolucionáři překazilo slibný počátek. Pius IX. věnoval též velkou pozornost východním obřadům. R. 1852 ustanovil pro tuto potřebu zvláštní sbor kardinálů.

Láska papežů k Východu takřka vyvrcholuje u Lva XIII., Benedikta XV. a Pia XI.

Lev XIII. zřídil pro sjednocené Bulhary r. 1883 apoštolskou administraturu v Cařihradě a dva apoštolské vikariáty — thrácký a makedonský. V Římě založil 1896 semináře pro sjednocené Řeky, Rusíny a Bulhary, v Beirutu 1881 Orientální Akademii. Obnovil zákaz přestupu z východního obřadu k latinskému, ale dovolil přestup duchovních z latinského k východnímu. Z jeho vroucí touhy po jednotě vytryskly pro Slovany zvláště památné dvě encykliky „Grande munus" z r. 1880 a „Praeclara gratulationis" z r. 1894. V první důstojně oslavil tisíciletou památku našich svatých věrozvěstů Cyrila a Metoděje a vřele doporučil jejich úctu celému katolickému světu, ale především nám Slovanům. V druhé s nejněžnější, starostlivou, otcovskou láskou rozpíná ruce k objetí celého světa, ale zvláště rozkolného Východu a nás Slovanů, abychom všichni pocítili, že jeho srdce všemi údery bije nezištnou láskou k nám. K Řekům mezi jiným volá slovy kardinála Bessariona, pracovníka o sjednocení na sněmu florentském: „Kterak se ospravedlníme jednou před Bohem a ospravedlníme dostatečně z tak osudné roztržky mezi sebou bratřími, když Kristus sám sestoupil s nebe, vtělil se a ukřižovati se dal, aby rozkol zažehnal a všechno lidstvo sjednotil? Jak zodpovíme se pokolením, která po nás přijdou? ... Ach ne, ne, otcové a bratři, nebuďme tak tvrdé mysli, nerozhodujme tak neblaze o sobě samých!"[2] R. 1895 zřídil také komisi pro jednotu církví. Ovšem odpověď cařihradského patriarchy Anthima II. a jeho sufragánů v srpnu následujícího roku byla zdrcující. Bylo z ní viděti, že staleté předsudky přešly i kleru i lidu úplně v krev a kosti. I někteří z ruských theologů viděli v papežově encyklice jen jeho politickou zručnost.

V šlépějích Lva XIII. kráčel i *Pius X.* Z jeho srdce se vyronila dojemná modlitba k Božskému Srdci Páně, ve které zasvěcuje všechny národy, zvláště rozkolné, Králi jednoty. Za něho vznikla sjednocená

[2] Segeťa; Církev vých. a záp., str. 142.

Olomoucký arcibiskup posílá delegáty na unijní římskou konferenci (dra Cinka a P. Koláčka).

biskupství v Cařihradě, Hajdu Doroghu, ve Filadelfii, v New Yorku a ve Winipegu v Kanadě.

V srdcích Rusů však zůstane navždy nesmazatelně zapsán — anděl míru — *Benedikt XV.* Již v druhém roce svého pontifikátu obnovil komisi Lva XIII. Svým motu proprio „Dei providentis arcano" z 1. V. 1917 vyňal sjednocené Východany z pravomoci Kongregace pro šíření víry a založil novou Kongregaci pro záležitosti východní. Předsedou v ní je sám papež, tajemníkem kardinál, assesorem čili vlastním sekretářem je biskup východního obřadu. Této kongregaci náležejí všecky záležitosti východní kromě věcí věroučných, soudních a manželských, jež patří kongregaci sv. officia. Téhož roku 15. října druhým motu proprio „Orientis catholici" založil Papežský orientální ústav pro studující. Podnět k tomu daly též velehradské sjezdy, od nichž očekával mnoho dobrého na poli unionismu. Na ukrajinský seminář v Římě daroval milion lir. R. 1920 dovolil v určité dny a na určitých místech obětovati zpívanou mši svatou latinského obřadu v jazyku staroslověnském. Jsou to dni 16. května, 4. a 5. července, 16. a 18. září. Dne 25. února 1916 potvrdil modlitbu za sjednocení Piem X. schválenou. Je to známá modlitba, kterou se modlíváme ve světové oktávě každý rok od 18. do 25. ledna. Neštěstí a bída ruského lidu po válce poskytla mu příležitost projeviti upřímnou lásku skutky milosrdenství. Vagony potravin ujížděly na ruskou Ukrajinu, aby nasytily hladovějící bez rozdílu vyznání. Sám daroval na milion ital. lir. Jindy posílá apoštolského visitátora O. Genocchiho s léky v ceně několika milionů Kč. Ke všemu tomu nu-

tila ho láska jeho šlechetného srdce, které mu diktovalo slova: „Ačkoliv jej (ruský národ) od nás dělí přehrady, jež vytyčily dlouhé věky, nicméně tento národ jest našemu srdci tím bližší, čím větší jest jeho neštěstí. Pane kardinále, cítíme, že jsme povinni učiniti ve své chudobě cokoli je možno, abychom pomohli vzdáleným synům."[1]

A co říci o nynějším sv. Otci? Již jako nuncius ve Varšavě poznal slovanský svět a nabyl přesvědčení, že úkolem Československa je, aby bylo mostem mezi rozkolným Východem a katolickým Západem. Upřímně žehná velehradským sjezdům, posílá na ně své zástupce a raduje se z úspěchů Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje.

Podobně jako jeho předchůdcové projevuje svou upřímnou snahu o sjednocení v encyklikách, allokucích, vybízí celý květ k modlitbě za Rusko a sv. jednotu, buduje a podporuje vědecké ústavy, mající za účel výchovu dorostu pro unii; ujímá se pronásledovaných v Rusku, pořádá pomocné akce a sám daruje značné obnosy. Aspoň některé ukázky:

12. list. 1923 vydal encykliku „Ecclesiam Dei", věnovanou třistaleté památce sv. Josafata, arcibiskupa polockého a mučedníka za sv. unii. Po krátkém vylíčení jeho života a prací a po úvaze o zbědovaném stavu v Rusku vybízí věřící k modlitbě. Na ni podle vzoru sv. mučedníka musíme především spoléhati, „poněvadž — to jsou slova sv. Otce — tato shoda všech národů ve všeobecné jednotě jest především dílo Boží a proto s pomocí Boží a s přispěním Božím je nutno o ni pracovati . . ."[2] Pojítkem Východu se Západem je a musí zůstati úcta k velebné Svátosti a k Nejsv. Panně. R. 1927 13. února doporučil československým a jugoslavským biskupům *úctu k sv. Cyrilu a Metoději* listem „Quod S. Cyrillum".

Již od roku 1930 jsou obětovány modlitby po mši sv. na celém světě za Rusko. Na jeho výzvu mnoho řádů přijalo slovanský nebo řecký obřad a jako horliví misionáři nebo učenci a profesoři působí mezi lidem a inteligencí. Sám jsa vědcem prvního řádu, dovede oceniti význam odborných akademických studií. Jen tak pochopíme jeho horlivost ve stavění seminářů a vědeckých institutů. Každý ze sjednocených Slovanů representuje se ve věčném Městě aspoň jednou kolejí. Rusové mají kolej sv. Terezičky na Eskvilínu — Russicum, — Ukrajinci kolej sv. Josafata. Alumnové navštěvují Orientální ústav, který byl založen 1917 Benediktem XV. O svátku sv. Josafata 1930 byla v něm otevřena knihovna s 200.000 svazky. Pius XI. je na tento ústav hrd. Nazývá jej „Atheneum nostrum" — Naše Atheneum. Má právo udělovati akademické hodnosti jako Gregorianum. Péči o Rusko a ruské ústavy svěřil své patronce sv. Terezičce. Ona mu, jak sám vyznal, opatřila celý obnos na jmenované ústavy.

Roztroušeným ruským emigrantům v záp. Evropě dal 6. července 1930 v osobě *msgra Bučyse* prvního biskupa. Sídlí v Římě. Téhož roku vykonal ještě visitační cestu ve Francii, Belgii, Německu, v Praze a na Velehradě. Je to něco podobného jako jmenování našeho msgra

[1] ACM roč. XII. (1921). 135.
[2] Čes. překlad, nákl. L. Kuncíř, str. 13.

Czarneckého pro Ukrajince na Volyni. Poslední velký podnik pro Východ je *kodifikace východního církevního práva.* Již vyšlo 12 svazků hrubé invenční práce znamenitých odborníků.

Když r. 1930 běsnění bolševiků dosahovalo vrcholu a cizí vlády netečně přihlížely k barbarskému mučení milionů, Pius IX. jediný pozvedá protestní hlas, a když nemůže jinak jim pomoci, rozhoduje se k slavným smírným bohoslužbám u sv. Petra na den sv. Josefa 19. března. Několikrát uspořádal pomocnou akci pro hladovějící v Rusku. Měla šest centrálních stanic a zaopatřovala vším potřebným 124.400 osob. Dne 24. července 1922 shromáždil ve své domácí kapli 12 řeholníků, vůdců akce, a obětoval mši svatou, při níž jim podal velebnou Svátost.

Krásný způsob své denní modlitby za Rusko prozradil sám 19. října 1927 slovy: „Každý den, aniž bychom zapomněli, každý den již od dlouhé doby, již od počátku vzpomínáme při mši sv. na Rusko, na všechny jeho kněze, na všechny jeho vyznavače víry, na všechny jeho věřící, katolíky, i na ty, kteří jimi nejsou. Ale tím není řečeno vše: My vstupujeme s naším Vykupitelem při každé mši sv. do Ruska. Každodenně tam Ježíš s námi prochází z Minska do Vladivostoku, s Tiflisu na Solovecké ostrovy, žehnáme, modlíme se, milujeme, doufáme společně a zvláště my trpíme s nimi se všemi . . ."[3] R. 1931 schválil vroucí povzdech „Spasiteli světa, spas Rusko!" (300 odp. po každé.)

K této apoštolské činnosti synů Božích si papeže Pia XI. vychovávala Prozřetelnost Boží ještě před jeho pontifikátem. Opravdu dojemný referát podal o tom zástupce Jeho Svatosti na čtvrtém velehradském sjezdu 1925 msgre Michal d'Herbigny, který to dvakráte osobně slyšel z úst sv. Otce: Za své nunciatury ve Varšavě poznal ruský jazyk a zbožný ruský lid. Útrapy strádajících Rusů pohnuly ho k prosbě Benedikta XV., aby směl do Moskvy, tam s Rusy se modliti a s nimi pro Krista trpěti. Byl odhodlán dobrovolně prolíti svou krev za *drahé Rusy jako Kristus Pán* za celé lidské pokolení. Byl již připraven na cestu, ale náhle přišel z Říma telegram s obsahem záporným. Msgre d'Herbigny dvakráte viděl sv. Otce slzeti při vzpomínce na tehdejší své rozhodnutí.[4] Tak byl nám zachován Velekněz k blahu celé Církve a k větší pomoci ruského národa. Kéž nám ho zachová Bůh na mnogaja i blagaja léta ve stálém zdraví a svaté ochraně Své! Doufáme i my s ním, že tolikeré práce a námahy jeho vlastní i jeho předchůdců přinesou toužebně očekávané ovoce — sv. sjednocení.

Z pravoslavné ruské církve.

Dr. L. M.

I. V sovětech.

Podle všech zpráv ze sovětského Ruska vstupuje ruská pravoslavná církev do nového období svého trudného života.

Vyhlášení nové sovětské ústavy, jež povolila před tím zakázané nebo

[3] Acta conv. Prag., Olomouc 1930, str. 130.
[4] Acta C. V., IV (1925) str. 149-141.

jen těžce trpěné vyznávání víry a konání církevních obřadů, a sčítání lidu, které dovolovalo sovětským občanům, aby se prohlašovali za věřící v Boha — tyto nové přeměny ve vnitřním režimu SSSR vytvořily začátkem t. r. novou situaci, o níž nebylo před 20 lety ani tušení.

Dějepisec ruské pravoslavné církve musí objektivně uznati, že na rozhraní XIX. a XX. století zachvátila ruskou pravoslavnou církev velká vnitřní krise, která jaksi určila nepříznivý vývoj dalších událostí. Desítiletí XX. století před komunistickou revolucí nebyla ani klidná, ani radostná.

Bohužel, ruská inteligence ve větší své části dávala lidu špatný příklad a opouštěla rodnou církev. Po 200leté přestávce zvolil v listopadu r. 1918 všeruský církevní sněm v Pánu zesnulého metropolitu *Tichona* patriarchou moskevským a celé Rusi. Stalo se to v hodině dvanácté, kdy skutečně ruská pravoslavná církev a věřící lid potřebovali pevného vedení. Nastalo období krutého pronásledování, strádání a utrpení, jež trvá nepřetržitě téměř 20 let (1918—1937) a jež si vyžádalo tolik obětí . . .

Několikrát promluvil o těchto utrpeních dojemně, vřele a se vší důrazností Svatý Otec k celému světu. Vyzýval k modlitbám, varoval a napomínal. Vznášel sám horoucí modlitby k nebesům, a to mu nikdy nebude zapomenuto u ruských pravoslavných ani v dobách lepších.

V r. 1925 zemřel patriarcha Tichon a podle znění jeho poslední vůle byl všemi uznán za prozatímního zástupce patriarchy *metropolita Petr*, který byl však ale za krátko deportován z Moskvy a uvězněn. Za pomoci věřících dělníků podařilo se Nižegorodskému metropol. Sergijovi převzati prozatímní vedení ruské pravoslavné církve a říditi její další osud na trnité cestě. Za cenu velkých ústupků, ba někdy i odstupů byl metropolita Sergij trpěn sovětskou vládou a hlavně GPU (Čekou). Každý jeho krok byl však kontrolován a neměl ani práva se ptáti po osudu metrop. ve vyhnanství. Začátkem r. 1937 bylo oznámeno tiskem, že zákonitý zástupce patriarchy Tichona, metrop. Petr Krutickij, skonal po těžké nemocí ve vyhnanství na severu Ruska. Přesné údaje o této události nebyly oznámeny. Sovětskou vládou uznaný za oficiální hlavu pravoslavné církve – metropolita Sergij – svolal svůj synod k mimořádnému zasedání, na němž byl prohlášen metropolita Sergij za ochránce patriaršího stolce (t. j. jeho zástupcem až do řádného zvolení nového patriarchy). Nyní došly zprávy, že podle závěti patriarchy Tichona a metropolity Petra Krutického přechází zákonitou posloupností úřad zástupce patriarchy na Kazaňského metropolitu Cyrila a nikoliv na moskevského metropolitu Sergije. Ale o osudu metropolity Cyrila též není nic známo.

II. V zahraničí.

– a.

Předseda biskupského sboru ruské pravoslavné církve v zahraničí, metropolita Anastasij, s arcibiskupy Hermogenem a Theofanem a s ostatními členy „předsoborné" komise vydali k pravoslavným Rusům

† *velkostatkář Harrach s řed. Zelnitiem na Velehradě.*

v zahraničí provolání, v němž žádají mravní i hmotnou podporu *pro svolání všeruského zahraničního sněmu církevního* r. 1938. V provolání podávají nejprve krátký nástin církevního vývoje pravoslaví od vzniku bolševického režimu.

Ruská pravoslavná církev v zahraničí provedla svoji kanonickou organisaci na podkladě výnosu *patriarchy Tichona* (20. XI. 1920), kterým byla jí dána svoboda úpravy církevního života dle místních a časových potřeb. Jako tragické události v pravoslavné církvi ruské označuje provolání: smrt patriarcha Tichona, vypovězení jeho zástupce metropolity Petra (Krutického) do vyhnanství, administrativní spoutání metropolity Sergija a *vměšování se cařihradského patriarchy do záležitosti zahraniční církve ruské* (udělením exarchátní jurisdikce pařížskému metropolitu Jevlogiovi). Na prvním svém sněmu projevilo ruské zahraniční pravoslaví v *Sřemských Karlovicích* r. 1921 svou svobodu a jednotu za účasti nejen biskupů, ale i kněží a laiků. Když později

nastaly v něm odstředivé směry (metrop. Jevlogija), snažil se do posledního svého dechu † ruský metropolita *Antonij* ze Sremských Karlovců obnoviti jednotu celé ruské pravoslavné církve v zahraničí, jsa přitom vydatně podporován srbským *patriarchou Varnavou.* Z initiativy metropol. Antonija bylo ustanoveno svolati pravoslavný „sobor" s účastí kléru i laiků na r. 1936. Za tím účelem byla utvořena „předsoborná" komise, která vydala (15. VII. 1935) zvláštní pozvání k pravoslavným věřícím. V říjnu roku 1935 došlo zatím k přípravnému vyjednávání o jednotnou správu mezi zástupci oddělených jurisdikcí v zahraniční církvi. To zavinilo odložení termínu k svolání „soboru". K sjednocení přistoupila severo-americká metropolie, odmítla je však západoevropská eparchie (Jevlogiova). Sjednocený sbor pravoslavných biskupů evropského zahraničí s americkou metropolií je tedy svolavatelem církevního sjezdu v r. 1936. Jeho úkolem bude, jak už si přál † metropolita karlovický Antonij, ukázati pravoslavným Rusům v zahraničí cesty duchovního obrození a vzdělání, připraviti je k úspěšnému boji se sektářstvím a proticírkevním směrům a léčit dle možnosti rány duší způsobené církevním zmatkem. Sídlem „předsoborné" komise jsou Sremské Karlovce, směr Jevlogiův není v ní přirozeně zastoupen.

III. Ve Spojených státech severoamerických.

Cařihradský (patriarcha Benjamin I.,) jmenoval nástupcem † ukrajinského biskupa severoamerického (dr. Jos. Žuka † r. 1934), někdejšího absolventa lvovské fakulty theologické *Theodora Špilku* a „Ukrajinskyj Vistnik" (Carteret, N. York, čís. 2) vidí v tom událost historickou, jíž prý po staletích se obnovuje tradiční *spojení ukrajinské církve pravoslavné s ekumenickým patriarchátem cařihradským* aspoň dnes v Americe. V článku „Po stezce sv. Vladimíra" lichotí se tam cařihradskému patriarchátu jako záchranci pravého křesťanství na Ukrajině: Sv. Vladimír, kníže Konstantin Ostrožskij, jerusalemský patriarcha Teofan, hejtman Bohdan Chmelnickyj, metropolita Petr Mogila, Silvestr Kosov a — nový ukrajinský biskup Theodor Špilka, nyní vladyka *Bohdan*, — toť prý *Boží dary* národu ukrajinskému v těžkých dobách jeho slavných dějin. Separatismus amerických pravoslavných Ukrajinců je zřejmě veden důvody nacionálními, které je bez ohledu na pravoslaví chtějí osamostatnit jako národ odlišný od Rusů. Proto také vysvěcení nového biskupa vykonal (28. II. 1937) *řecký* arcibiskup americký *Atenagoras* a jeho koadjutor biskup Kalistos. Od ruských vladyků a bařušků liší se nový ukrajinský biskup a celá jeho konsistoř také tím, že nenosí plnovous.

Zajímavou je beze sporu sama osobnost nového ukrajinského biskupa Bohdana. Rodem z Haliče (prov. Mostická) vystudoval gymnasium v Přemyšlu a bohosloví v Stanislavově, Štyrském Hradci a *ve Lvově* (r. 1917). Nedal se však hned vysvětiti, nýbrž súčastnil se bojů za osvobození Ukrajiny (zvláště na Lemkovštině) a vstoupil r. 1918 po prohlášení Západní ukrajinské republiky do jejích služeb v minister-

stvu vnitra. Po pádu této republiky odchází do *Vídně* studovat exportní akademii, kterou ukončil r. 1923. Nemoha se vrátiti do rodného Haliče, dává se zapsati na právnickou fakultu Svobodné ukrajinské university v *Praze* a po jejím absolvování pracuje v národnostním a osvětovém ruchu na naší *Podkarpatské Rusi.* Odpadá tam od rodné církve řeckokatolické a dává se vysvětiti za kněze od pražského pravoslavného arcibiskupa Savatije, aby na pozvání † biskupa Žuka odejel do Spojených států severoamerických jako misionář. Minulého roku nabídla mu konsistoř pravoslavné ukrajinské církve americké osiřelý biskupský stolec a když po osobní návštěvě u cařihradského patriarchy byl uznán za schopného, byl jmenován pak *druhým* ukrajinským biskupem v Americe. Tím byla ukončena skoro čtyřletá sedisvakance ukrajinského biskupství v Americe.

Kostelík sv. Cyrila a Metoděje v Olomouci.

Doplněné zlomky ze svatomořického archivu.

Boh. Zlámal.

(Pokračování.)

Po roku 1530 odkazy ke kapli sv. Cyrila a Metoděje řídnou. Vyskytují se už jen sporadicky. V té době však dochází k založení oltářního obročí erekční listinou z 5. července 1537, kterou Jan Pecen[24] funduje kapitálem 200 zlatých po 30 groších, s ročními úroky 10 zlatých, hlavní oltář sv. Cyrila a Metoděje pro olomouckého klerika Kristina Pecena. Tím se dostalo kapli vlastního kněze-oltářníka, který měl povinnost sloužiti jednou týdně mši svatou o Utrpení Páně.[25]

Roku 1541 pamatuje na kapli Marketa Hedbávná, snad dcera zmíněných zakladatelů Jana a Anny Hedbávných, a přikazuje v poslední vůli „jestli vystačí, tehdy k moravské kaple poručí k stavení 10 hřiven".[26]

Roku 1545 poručil v závěti Václav Trucelka 3 hřivny „do české kaple k svatému Maurici ... aby se vopravilo, co je potřebí".[27]

Kostelními hospodáři v české kapli sv. Cyrila a Metoděje byli příštího roku 1546 (9. září) ustanoveni městskou radou Martin Bernhart, Bartoš Suchářepa a Matouš Rotsteffan.[28]

Roku 1548 byli kostelními hospodáři Vaněk Troubelický, Jaroš, sladovník, Bernard Martin a Václav Pauer.[29]

[24] Je zajímavo, že v 18. století píše probošt Giannini důsledně J a n P e č e n ý („Pecženi")!

[25] Erekční listinu uveřejnil spolu s augmentací manželů Hedbávných dr. St. Zela v citovaném díle „Náboženské poměry v Olomouci za biskupa Marka Kuena" (1553—1565), str. 201nn.

[26] AMO, Liber Testam. ab anno 1541—1557, fol. 21.

[27] AMO, tamže, fol. 77.

[28] AMO, Rkp. 1. fol. 119b.

[29] AMO, Rkp. 1, fol. 156a, tohoto obsahu: (27. prosince 1548.) Až složí pan Sebestián Zandl, kostelní otec u sv. Mořice, kostelním otcům u sv. Mořice

Roku 1551 byla založena třetí a asi poslední nadace v 16. století pro českého kazatele v naší kapli. Učinila ji paní Barbora Kropáčová v poslední vůli, kde odkázala českému kazateli 10 hřiven, aby z jejich úroků se zlepšily jeho příjmy.[30] Se jménem Barbory Kropáčové pak zůstaly spojeny nadace pro českou kazatelnu u sv. Mořice (Cathedra Bohemica).[31]

Celková výše kapitálu do roku 1580 pro českého kazatele byla na různých domech olomouckých měšťanů 460 zl. mor. 20 gr. s ročním platem 23 zl. mor. 5 gr. Mimo to bylo pro českého kazatele na domě 19 hřiven s ročním platem 38 gr., které vázly na domě olomouckého měšťana Matěje Larhuna (Larhunii?) roku 1541.*

Luterské vlny dusí i český katolický život.

V třicátých letech šestnáctého století stává se Morava útočištěm nejrozmanitějších náboženských sekt. Je pochopitelno, že i v Olomouci, vedle Brna nejvýznamnějším královském městě v markrabství, bylo hned s počátku dosti těch, kteří přáli *náboženským novotám*.[32] Bylo to hlavně německé luterství, jež tu bylo vděčně přijímáno.

Sotva se tedy tak slibně rozběhl český katolický život ve vnitřním městě, už byl zaražen ve svém rozvoji luterstvím, šířícím se z Německa. Jako ochotně byl přijímán od německých obyvatel olomouc-

200 zl., které mu půjčili, zadrží se na radnici (heroben) 60 zlatých; 50 zl. se půjčí na úrok k české kapli pro kazatele a 10 zl. odevzdá Vanku Troubelickému, Jarošovi, sladovníku, Bernardu Martinovi a Václavu Pauerovi, kostelním otcům v české kapli z domu Slahnhauffenova.

[30] AMO, Liber Testam. 1541—1557, fol. 194n. Na opravu kostela sv. Mořice poručila 10 hřiven a „do moravsky kaple u svatého Maurici ke kazatelnici 10 hřiven, aby plat skrovný kupen byl a na opravu též kapli 10 hřiven".

[31] Mezi 24 starými aniversariemi z farního registru u sv. Mořice z roku 1580, který měl v rukou ještě Giannini (1722—1758), se uvádí také aniversarium „Dominae Barbarae Kropaczin, vel Fundatorum Cathedrae Bohemicae", které se sloužívalo 14. června, hned za aniversariem „Dominae Johankae de Wlassin, vel Fundatorum Cathedrae Germanicae" (12. června). Stalo se tak snad proto, že to byla poslední nadace pro českého kazatele do roku 1580. Rod Kropáčů v Olomouci se tedy počítal do stavu šlechtického. V městských záznamech se vyskytuje Mikuláš Kropáč, který měl roku 1532 dům č. 520 v České ulici. Pavel Kropáč měl 1552 dům č. 467 v místech nynějšího velkoobchodu Androva nebo jeho souseda, tedy hned za kaplí sv. Cyrila a Metoděje. Paní Barbora Kropáčová však byla podle závěti manželkou Jiříka Kropáče. Přála si býti pochována na domě, „na olomouckém hradě", a na svůj pohřeb tam odkázala 100 zlatých. „Item ke kazatelnici na témž hradě olomouckém poroučí z hotových peněz, aby za ně plat slušný kupen byl, 10 zlatých, a kazatel moravský povinen bude duše manžela jejího a její i všech přátel jejich na kázání připomínati..." Na „opprawení kostela sv. Mauriczy" poručila také 10 hřiven. Rovněž k „moravské kazatelnici" u sv. Blažeje poručila 20 hřiven. (AMO, Liber Test. 1541—1557, fol 194 n.)

* Tak to udává Extractus 1668 („Nota" za oltářem sv. Cyrila a Metoděje) podle Registru z roku 1580, kde na fol. 522—527 byli zapsáni všichni censisté k české kazatelně. (Ve FAM.)

[32] V roce 1535 zakázal biskup Stanislav Thurzo kázání jistého kartuziánského mnicha v kostele sv. Mořice. Náboženským novotám holdoval také svatomořický farář Kašpar Terischer po r. 1550 (Srv. Zela, 1. c, 15n.)

kých, stejně vnikal mezi české obyvatele a odcizoval je víře otců a odcizoval je i jejich bohoslužebnému středisku ve vnitřním městě, kapli sv. Cyrila a Metoděje. To je hlavní příčina úpadku účinného zájmu o kapli sv. Cyrila a Metoděje. Toto ochromení trvalo po celou dobu vlády protestantské většiny v Olomouci a po třicetileté válce ještě celá desítiletí. K novému rozkvětu přivedl kapli teprve probošt Giannini v první polovici 18. století. (Pokračování.)

Mezinárodní unionistický sjezd v Římě.

(2.—6. května 1937). — Dr. Frant. Cinek.

Unionistické hnutí v širších vrstvách duchovenstva i věřících v Italii je mnohem mladší než u nás. Vyvoláno bylo teprve unionistickým okružním listem sv. Otce Pia XI. „Rerum orientalium", vydaným 8. září 1928. Rychle však v několika málo letech zmohutnělo a rozrostlo se ve velkorysou, dnes už celoitalskou, z velké části slibně organisovanou unijní akci. Unionistická encyklika byla signálem burcujícím k čilé práci popředně na Sicilii a v jižní Italii, kde řecko-katoličtí Albáni tvoří silnou a nábožensky značně vyspělou složku církevního života italského. Činorodý ohlas vzbudila encyklika v italských seminářích a kolejích, zvláště když dvěma výnosy posv. kongregace pro semináře a univ. studia (28. srpna 1929 a 27. ledna 1935) byly požadavky sv. Otce konkretně a příkazně normovány. Krystalisačním ohniskem unijní akce stal se „Circolo pro Oriente Christiano" zřízený při ústředním italsko-albánském semináři v Palermu 27. dubna 1929 za předsednictví palermského arcibiskupa kard. Lavitrano. R. 1931 přeorganisoval se za úchvaly kongregace pro vých. církev v široký všeitalský unionistický svaz „Associazione Cattolica Italiana per l'Oriente Christiano", který spádným tempem vybudoval organisační síť unionistické akce téměř po celé Italii. Dnes má ve všech krajích Italie své regionální delegáty (celkem 20) a k tomu 91 delegátů diecesních. Delegáti zřizují pilně unijní kroužky.

Po *čtyrech* zdařilých *unionistických týdnech studií a modliteb* (v Palermu 1930, v Syrakusách 1931, v Benátkách 1934 a v italském Bari 1936) svolal na letošní rok (2.-6. května) mezinárodní unionistický sjezd (vlastně unijní poradní konferenci) k dohodě o jednotném a soustavném postupu v unijní práci. „Associazione Cattolica Italiana" vstoupila tím na mezinárodní forum jako koncentrující činitel.

Římského sjezdu, svolaného na počátek května, zúčastnili se tito delegáti:

P. Chryst. Baur O. S. B., redaktor časopisu „Der christliche Orient" z Mnichova, delegát „Catholica Unio", Německo. P. Boromeo di Meersveldhoven O. M. Cap., sekret. Studienclubu. Nijmegen, Holandsko. P. Nilo Borgia O. S. Bas., redaktor „Bolletino della Badia di Grottaferrata", Italie. Prof. dr. Frant. Cinek, delegát Apoštolátu svatého Cyrila a Metoděje a „Academiae Velehradensis" Československo. Superior P. Cirillo di Terneuzen O. M. Cap., Polsko. P. Isidoro Croce O. S. Bas., převor opatství di S. Nilo, Grottaferrata, Italie. Prof. dr. Placido de Meester O. S. B., konsultor vých. kongregace, Řím. O. Vladimír Dlusski, ruský farář z Berlína. P. C. Dumont O. P., redaktor „Russie et Chré-

tienté", Paříž, „Istina", Francie. D. P. Garro, delegát „Katholiki" z Athén, Řecko. P. Maur. Gordillo S. I., vice-pres. Pont. Inst. Orientale, Řím. P. Emilio Hermann S. I., předseda Pont. Inst. Orientale, Řím. Archimandrita Štefan Ilkič, redaktor „Duchovna straža", Sombor, Jugoslavie (pravoslavný). Dr. M. A. Jansen, prof. Warmond. P. A. Koláček S. I., rektor papežského misijního ústavu sv. Cyrila a Metoděje na Velehradě, Československo. P. Cyril Korolevski, konsultor vých. kongregace, redaktor „Stoudion", Řím. Dr. Tom. Kurent O. Cist., redaktor „Kraljestvo Božje", Maribor, delegát Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje, Ljubljana. P. C. Lialine O. S. B., redaktor „Irenikon", Amay-sur-Meuse, Belgie. Onorev. Elgiberto Martire, prof. R. Ist. per l'Oriente, Neapol. Kanovník dr. Mirt, delegát Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje, Maribor (nedojel). Dr. Michal Niechaj, univ. prof. v Lublině, Polsko. Prof. Ign. Ortiz de Urbina S. I., redaktor „Orientalia Christiana Periodica", Řím. Msgre D. Panciera, krajinský delegát z Benátska. Pappas Gaetano Petrotta, secret. Associacione C. I. Rosol Petrotta, secret. Associacione C. I. P. Ren. Pilkington, delegát region. A. C. I. O. C. a za „The eastern Churches Quartely", Anglie. Dr. Vilibald Plöchl, uni versitní docent z Vídně, Rakousko. P. Ant. Prešeren S. I., slovanský asistent T. J., Řím. P. Alfons Raes S. J., prof. Pont. Ist. Orientale, Řím. P. Rocco Rogošić. O. F. M., redaktor „Nova Revija", Makarska, Jugoslavie. P. Sev. Salaville A. A., delegát „Echos d'Orient" e „L'Unite de l'Église", Paříž, Francie. Msgre hrabě Alexander Sypjagin, prof. Pont. Ist. Orientale, Rus. A. G. Smit, redaktor „Apostolaat der Hereeniging", Holandsko. Arcikněz C. Spallanzani, redaktor „L'Oriente Christiano e l'Unita della Chiesa, Bibbiano, Italie. P Metod Turnšek, O. Cist., opatství Stična, Jugoslavie. P. Van Keulen C. SS. R., pres. „Apostolaat der Hereeniging", Holandsko. P. Boh. Waczýnski S. I., delegát „Oriens", Varšava, Polsko. D. Polycarp Xanthakis, delegát „Katholiki" Athény, Řecko. Delegát „Catholica Unio", Švýcarsko.

Sjezd zahájen byl 2. května, na svátek sv. Athanasia, předního z nejslavnějších obránců pravověří a jednoty Církve, v jeho římské svatyni na Via del Babuino vedle Řecké koleje. Slavnou řeckou bohoslužbu sloužil mons. *Alexander Jevreinov*, ordinační (světicí) biskup pro byzantský ritus v Římě. Spolusloužili s ním: převor řeckokatolického kláštera grottaferratského P. Croce, vicerektor Řecké koleje P. Vagazzini, archimandrita Petrotta, sekretář dell' Opera per l' Oriente a archimandrita Perniciariaro, rektor orient. semináře v Palermu. Liturgického zahájení zúčastnil se předseda Associazione kard. Lavitrano, arcib. palermský a kard. Tisserant, prefekt Kongregace pro východní církev. Byl též přítomen místopředseda Associazione arcibiskup z ital. Bari mons. Marcel Mimmi s četnými preláty Kongregací a rektory i alumny vých. římských kolejí. Korporativně zúčastnili se bohoslužby všichni sjezdoví delegáti. Slavnou mši sv. doprovázel pěvecký sbor Řecké koleje pod vedením O. Sabase Yonakima (Starobylá Řecká kolej sousedící s chrámem sv. Athanasia, založena byla 1576 Řehořem XIII. Spravována je benediktiny řeckého obřadu. Má chovance z Řecka, pak Italo-Řeky a Melchity. Rusíni, Rumuni a Rusové jsou nyní v samostatných kolejích). Chrám sv. Athanasia se stylovým ikonastasem byl přeplněn návštěvníky. (Slavil ten den své patrocinium podle římského kalendáře.)

Inaugurační schůze o 17. hod. určena byla pro širší veřejnost. Proto svolána do velké dvorany vatikánské výstavy katolického tisku. Zúčastnili se jí opět kardinálové Lavitrano a Tisserant s četnými biskupy několika obřadů a preláty Kongregací (arcib. Bartolomasi, vojenský Ordinarius italský, arcib. Giannattasio (krajinský delegát římský), mons.

Constantini, sekretář z Kongregace de Propaganda Fide, mons. Ferretti, protonotář z Kongregace obřadů a četní jiní zástupcové Kongregací, generálové řádů (mechitaristé byli zastoupeni dvěma armenskými biskupy). Imposantní bylo množství zástupců různých biskupů a zahraničních delegátů unionistických spolků, jimž vyhražena čestná místa.

Po liturgickém zpěvu alumnů Řecké koleje pozdravil kongres předseda výstavy katol. tisku hr. *Dalla Torre*, načež ředitel kongresu, rektor Orientálního institutu prof. *Hermann* (Francouz) po úvodním proslovu oznámil pozdravné přípisy zahraničního episkopátu. Vroucí přípis našeho p. arcibiskupa, který jsem na sjezd přinesl, byl uveden hned na druhém místě po listu kardinála filadelfského. Pak přečtena byla jména zahraničních delegátů i unionistických spolků a redakcí, jež zastupovali. Nato ředitel vatikánské rozhlasové stanice *P. Soccorsi* tlumočil požehnání sv. Otce, který už v sobotu odjel do Castel Gangolfo (jednání sjezdové bylo vysíláno vatikánským rozhlasem).

Po liturgickém zpěvu rusínské koleje pronesl obsáhlou italskou řeč o cílech unijní práce předseda spolku „Pro Oriente Christiano" kard. *Lavitrano*. Druhou přednášku o závaznosti katolické apoštolské akce měl místopředseda barský arcibiskup msgre *Mimmi*. Oba vznešení referenti vyvodili řadu pádných resultátů z unionistického listu okružního sv. Otce Pia XI. „Rerum Orientalium".

Prázdninová péče o krajanské děti.

Belgický krajanský ministrant prosí za své druhy z Německa o prázdninové pohostinství.

Krajanské děti chudých dělníků z Porýní a z Brém i letos prosí Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje, aby jim umožnil prázdninový pobyt ve staré vlasti jejich rodičů. Celou řadu let už nacházel ACM dostatečný počet obětavých rodin rolnických, úřednických i dělnických, zvláště na Hané, které se v milosrdné lásce ujaly krajanských dětí a poskytly jim dobrotivě pohostinství na měsíc prázdnin. Doufáme, že ani letos nebude náš ACM prosit za krajanské děti nadarmo. Mnozí snad pokládají tuto prázdninovou akci za bezúčelnou, poněvadž prý se všechny krajanské děti beztak utopí v cizím moři své nové vlasti. Je přirozeno, že děti českých vystěhovalců těžko odolají mocnému vlivu školy, ulice a celého veřejného života svého prostředí, ale přece prázdninový zájezd do staré vlasti rodičů není zbytečný a bezúčelný. Především se i za ten měsíc prázdnin děti jistě zdokonalí v české konversaci, posílí se v úctě k mateřštině svých chudých rodičů, když poznají, že je to řeč celého národa svobodného a vzdělaného, řeč jeho modliteb a písní, jimiž Boha chválí, řeč ušlechtilá — nejen trpká mluva zoufalé lidské bídy. Poznají krásu naší vlasti děti dusných ulic velkoměstských a nebudou jí nikdy pohrdati. Láska

dobrých hostitelů, mluvících českou řečí, posílí i lásku malých hostů k české řeči – ale především vytrhne z jejich dětské duše ji z duše rodičů osten třídní nenávisti, tak silné zvláště v dělnickém ovzduší vystěhovaleckém. Skutky bližeňské lásky mluví totiž nejpádněji a nejúčinněji, jsou nejlepším lékem, aby naši krajané nepropadli ani v cizině nástrahám komunismu. Většinou přicházejí krajanské děti do hodných a zbožných rodin katolických, kde i po stránce náboženskomravní je prázdninový pobyt pro ně velikým ziskem pro duši, jako je posilou jejich tělesného zdraví ten měsíc slunka a čistého vzduchu na venkově. Z těchto důvodů nepřestává ACM prosit dobrá srdce za krajanské děti. Přihlaste se v ACM (Olomouc, Wilsonovo nám. 16), kdož jste ochotni přijati na prázdniny krajanské děti z Německa.

Nejstarší vysoká škola moravská, dědička university olom., je a zůstane cyrilometodějskou.

(Pokračování.)

Řeč Velkého kancléře Cyrilometodějské bohoslovecké fakulty Jeho Excelence p. arcibiskupa dra L. Prečana.

Pius XI., k němuž, jak se v jeho nedávné těžké nemoci ukázalo, vzhlíží s úctou celý kulturní svět, má vedle přečetných jiných také tu velikou zásluhu, že povznesl vědu. Vysoká učení bohoslovecká těší se arci jeho zvláštní péči a jeho zvláštní lásce. S energií sobě vlastní přikročil k pronikavé reformě studia posvátných a jim blízkých věd, když o svatodušní neděli roku 1931 vydal konstituci zvanou „Deus scientiarum Dominus", která má vlíti takřka nový život a nového ducha těmto pro Církev a její působení ve světě tak důležitým ústavům.

Budiž mně však dovoleno zde připomenouti, co není všem známo, že při péči o povznesení ducha a vnitřní život vysokých škol církevních klade Pius XI. velikou váhu i na vnější a hmotnou stránku těchto ústavů. Kolik bylo za jeho slavného pontifikátu již vybudováno anebo nově adaptováno pro tyto vysoké církevní ústavy nádherných, všemi moderními potřebami vybavených paláců a budov! Jak byl po té stránce pontifikátem Pia XI. obohacen na příklad Řím novostavbami obou papežských universit Gregoriány a Propagandy, papežského Atenea v Lateráně, františkánského Antonína, paláce posvátných Kongregací u sv. Kalista za Tiberou! A kolik vysokých církevních škol a seminářů vybudováno bylo na popud a za podpory Pia XI. mimo Řím, v Italii, po celém katolickém světě!

Proto jsem, vzácné shromáždění, jako moravský metropolita a zároveň ve smyslu zmíněné papežské konstituce „Deus scientiarum Dominus" jako Magnus Cancellarius této olomoucké Alma Mater sledoval s velikým zájmem jednání, jež směřovala k tomu, aby se naší Cyrilometodějské fakultě dostalo důstojnějšího stánku, než měla dosud. Dnes jsem opravdu šťasten, že mohu býti přítomen

slavnostnímu odevzdání této, vzácnou munificencí vlády československé republiky nově adaptované budovy Cyrilometodějské fakulty jejím účelům. Jest mi proto velmi milou povinností vysloviti vám dnes, slovutný pane ministře, a spolu s vámi celé vládě republiky vřelý dík za tento šlechetný čin, vřelý a opravdu upřímný dík za provedení této nákladné adaptace! Račte býti ujištěn, pane ministře, že netoliko já a katolický klerus, který na této fakultě tak rád a v tak hojném počtu hledá a dochází potřebného vzdělání a žádoucí vědecké průpravy k vykonávání svého úřadu, dovedeme tento čin po zásluze oceniti, ale — a o tom jsem p e v n ě přesvědčen — i široké vrstvy našeho katolického lidu budou vděčně kvitovati tento čin ministerstva školství a národní osvěty. O tom, pravím, jsem pevně přesvědčen, neboť katolický lid republiky, abych užil slov evangelia, dává co je Božího Bohu, ale dovede také dáti co je císařovo císaři, a s vnitřním uspokojením a se srdcem opravdu vděčným vítá vždycky vše, cokoliv je známkou jakési harmonie mezi mocí státní a mocí církevní, harmonie tolik potřebné ke klidnému a zdárnému rozvoji státu a ke blahu občanstva, jako o tom krásně mluví Lev XIII. ve své slavné encyklice „Immortale Dei". Přijměte, Excelence, ještě jednou vřelý můj dík!

Podpora, jíž se Cyrilometodějské fakultě touto adaptací od vlády dostalo, znamená vlastně dobrodiní poskytnuté kněžskému dorostu. To je nesporné, že rozsáhlá, světlá, hygienicky zařízená a vkusně vybavená školní budova má pro všechny, kdož ji pravidelně navštěvují, účinek blahodárný a význam veliký netoliko pro tělo, ale i pro ducha, budíc smysl pro pořádek a také pro umění.

A je náš kněžský dorost h o d e n takové podpory? S k l i d n ý m s v ě d o m í m p r a v í m, ž e a n o. Kolik již odchovala tato Alma Mater kněží, kteří hoříce v srdci dvojí láskou ve smyslu Sušilově, získali si nehynoucích zásluh nejen o Církev, ale i o vlast! Kolik dobrého vykonali tito kněží pro stát a pro veřejné blaho již tím, že vykonávali u lidu, mezi nímž žili a působili, svědomitě svůj kněžský úřad, že vedli svěřené sobě duše po cestách křesťanské nauky a křesťanské morálky!

A tomuto svému úkolu, vytčenému jí autoritou na zemi nejvyšší, tomuto svému poslání zůstane, vzácné shromáždění, naše Cyrilometodějská fakulta i nadále věrna: povždy bude vychovávati kněze věrné Církvi a věrné státu!

Bůh pak, od něhož všechno dobré pochází, kéž jí k tomu dá své hojné požehnání!

Projev ministra vyučování a národní osvěty dra Emila Franke.

S pocitem radosti přicházím k vám do Olomouce, do města staré universitní tradice, k vysokoškolské slavnosti Cyrilometodějské bohoslovecké fakulty, která s pražskou bohosloveckou fakultou zaujímá po staletí významné postavení jako pěstitelka vědeckého bohosloví.

V řadě úkolů, které čekaly státní správu školskou po státním převratě v oboru vysokých škol přišla v úvahu i bohoslovecká fakulta olomoucká, které dostává se v roce 1919 důstojného označení jmény nám drahých slovanských věrozvěstů, položivších základ kulturnímu rozvoji naší vlasti. Do plánu staveb vysokoškolských zařadila státní správa ovšem i novostavbu pro Cyrilometodějskou bohosloveckou fakultu. Právě v době, kdy se začalo vážně jednati o novostavbu, překazila počínající hospodářská krise uskutečnění tak mnohých stavebních plánů. Ve vašem případě však jen pro dobro věci. Chci tím říci, že má-li genius loci vždy a všude nepopíratelnou cenu, má ji dvojnásob pro učiliště tak staré tradice a významu, jakému se těší vaše fakulta. Dokud musela se fakulta tísniti v této historické budově spolu se Studijní knihovnou v Olomouci, zdál se býti stav obou institucí neudržitelným, ba zoufalým. Když však se nám podařilo získati pro Studijní knihovnu velmi pěknou budovu filiálky Národní banky československé, ukázala se netušená dosud a vítaná možnost zachovati pro vaše učení historické jeho sídlo, které po provedených účelných opravách a úpravách stává se dnes novým a důstojným stánkem vaší staroslavné fakulty.

Budete tedy nyní nadále moci pracovati ve znovuvzkříšeném historickém paláci, v jehož obnovených a rozmnožených prostorách bude se vám jistě radostně pokračovati v práci posvěcené třistaletou tradicí vašeho slavného učení. Buďte si však vědomi zvláště toho, že svobodu vašeho badání a učení nepodmiňuje jen tento vnější rámec, který vám dnes republika odevzdává, ale onen, nám všem jako Boží vzduch potřebný duch duchovní svobody, úcty ke každému poctivému přesvědčení a té demokratické tolerance, jíž jsme v srdci Evropy ostrovem, vzdorujícím statečně nebezpečnému vlnobití. A tento duch je právě nesporným ziskem pro všechno obyvatelstvo našeho státu, neboť jen tak je mu dopřáno, aby svobodně tvořilo a žilo i rozvíjelo své síly k blahu všech.

A já vás žádám a kladu vám na srdce, abyste změřili hloubku a sílu našeho demokratického zřízení, abyste uvážili, jak právě v ohledu náboženském zajišťuje každému občanu nejen vnitřní duchovní svobodu, ale i aktivní účast na vytváření života společenského a státního. Budete vy, mladí, až z těchto síní vystoupíte do života, dobrými pastýři duší jen tehdy, když budete i dobrými občany působícími v té krásné demokratické tradici, kterou jste povinni velkým rozsevačům evangelia lásky, jichž jméno zdobí vaši fakultu. Přeji zdar vaší budoucí práci.

*

Po projevu ministra dra Franke zapěl pěvecký sbor bohoslovecký skladbu Jar. Křičky „Vzhůru již hlavu, národe!" na slova Nerudova.

Nato ujal se slova starosta hlav. města Olomouce dr. Richard Fischer. Jménem Olomouce pozdravil shromáždění a vřelými slovy vyzvedl význam olomoucké university i jediné zbylé její sou-

Hosté při slavnostním otevření obnovené budovy C. M. bohosl. fakulty v Olomouci (po recepci v arcib. residenci).

Z leva do prava: První řada: rektor brněnské techniky inž. Veletovský, arcibiskup dr. L. Prečan, ministr školství dr. E. Franke, rektor Karlovy university prof. dr. Weigner, starosta Olomouce dr. Fischer, rektor Masarykovy university prof. dr. Berka. Druhá řada: Proděkan C. M. fakulty prof. dr. Kutal, děkan bohosl. fakulty Karlovy university dr. Beneš, okresní hejtman olom. vl. rada dr. Žilka, děkan C. M. fakulty dr. Cinek, sekční šéf dr. M. Malbohan, generální vikář olom. arcidiecése dr. Martinů, rektor pražské techniky inž. dr. Hýbl, rektor bohosl. učiliště v Hradci Králové prelát dr. Doskočil, děkan něm. theol. fakulty pražské dr. Stoderl, profesor dr. Karlík, děkan bratislavské katol. fakulty bohosl. mons. dr. Funcík, vrchní odborový rada dr. Stránský, rektor brněnského bohosl. učiliště dr. Skoupý, ordinariátní sekr. prelát dr. Zela, správce stavby fakulty inž. Hložánek.

části bohoslovecké fakulty pro město, zemi Moravskoslezskou i celý čs. stát. Pregnantně podtrhl zásluhy jediného někdejšího vysokého učení moravského o vynikající prestiž Olomouce v širokém evropském zahraničí. V stručné, ale výrazně plastické retrospektivě zdůraznil hlavně vliv olomoucké university na obrozenské proudění a vylíčil účast studentů a profesorů na památných událostech v rušném roce 1848 i krutou tíseň politických i nacionálních poměrů, v nichž universita byla zrušena, aby mohla býti zřízena nová (arciť německá) v malé Bukovině. Vzpomenuv marných snah o vrácení vysoké školy a o zřízení české university na Moravě, s vřelým a hlubokým uznáním ocenil význam bohoslovecké fakulty pro Olomouc jak v minulosti (hlavně v době obrozenské), tak i v přítomnosti. Fakulta dala bohatou spisovatelskou činností svého profesorského sboru — jak v minulém století, tak hlavně v posledních letech — řadu uznaných nových vědeckých jmen. S úctou pohlížel

už jako student na budovu někdejší university, jež dnes po potřebné obnově odevzdává se slavně C. M. fakultě. Viděl vždy v starobylé budově památník minulosti, tající kus historie slávy prvního historického hlavního města Moravy. Přesto by si přál, aby všichni, kdož jsou přítomni této krásné slavnosti, dočkali se, že pro jedinou vysokou školu olomouckou bude postavena úplně nová budova, v níž by dokonale vybavená fakulta s všestranným úspěchem pokračovala ve své práci ke cti národa, státu a také města Olomouce.

Po Nešverově sboru „Moravě" pronesli pozdravy zástupcové jednotlivých národností z řad posluchačů C. M. boh. fakulty:

Za české posluchače bohoslovec Vojtěch Tkadlčík:

Vaše Excelence, slovutný pane ministře, Vaše Magnificence, Vaše Spectability, veleváženě shromáždění!

Naše theologická fakulta nese na svém štítě jména sv. Cyrila a Metoděje. Tímto názvem připomíná první slovanskou theologickou školu, jež byla zároveň první slovanskou školou vůbec, založenou sv. Cyrilem a Metodějem. Naše fakulta má býti takřka pomníkem nehynoucího, nábožensky osvětového díla slovanských apoštolů, které z jejich první školy vyšlo.

Proto i my, kteří zde čerpáme z drahocenných pokladů dědictví cyrilometodějského, a to především my slovanští a zvláště čeští bohoslovci, kteří se hlásíme k sv. Cyrilu a Metoději jako k svým prvním učitelům a vzorům, vzdáváme vroucí díky jak československé vládě, tak svatému Otci Piu XI., že tento čestný a nad jiné významný titul naší fakultě udělili. A dnes, kdy obnovená budova někdejší moravské university předávána je slavnostně Cyrilometodějské fakultě, s nemenší radostí děkujeme československé vládě, že tak velkým nákladem zjednala nové podmínky k rozkvětu naší vysoké školy.

Slibujeme, že se vynasnažíme, seč síly naše budou, aby naše Cyrilometodějská fakulta byla zdrojem požehnání pro Církev i vlast.

Za slovenské posluchače bohoslovec Ján Kubičiar:

Radujeme sa dnes aj my, bohoslovci slovenskí, a to tým skôr, že náš postoj k tejto fakulte nie daný len tou skutočnosťou, že na nej študujeme. Nie, to nie je všetko! Cyrilometodejská bohoslovecká fakulta je nám drahá ešte aj pre niečo iného, je nám drahá tiež práve pre to, že je fakultou cyrilometodejskou.

Iste, katolícke Slovensko už má svoju theologickú fakultu v Bratislave. A preca, dnešný sviatok cyrilometodejskej bohosloveckej fakulty v Olomúci je aj jeho sviatkom, lebo aj ono chce žiť ideám sv. Cyrilom a Metodom i jemu hlásaným.

Hľa, duševné ohnivko v reťazi, ktorá spojuje nás Slovákov s katolíckymi Čechmi. Spojuje, aj spojovala. Áno, lebo jako nás spojovalo Cyrilometodejstvo v minulosti, jak nás spojoval Velehrad, tak nás spojuje aj dnes, ba zvlášte dnes, keď tejto jednoty snáď najviac potrebujeme.

Za německé posluchače bohoslovec Kurt Ficht:

Den deutschen Theologen an der hiesigen Fakultät ist der heutige Tag der Wiedereröffnung ein Tag zur Freude und der Besinnung.

Der Boden ist hier natürlicher Treffpunkt verschiedener Nationalitäten. Dies ist uns Tatsache und fordert ergänzende Mitarbeit. Das ist die Idee, die Witiko seinem Landesherrn Wladislav II. gegenüber verwirklichte. Und er war ein rechter Deutscher. Geschichtliche Erfahrung und der Anspruch gleichberechtigter Betätigungsmöglichkeit sind Zeugen aus Vergangenheit und Gegenwart für unsere Sendung dieses Raumes als Mittler und Ausgleich. So unsere Einsicht in die unitas exigentiae.

Selbige aber steigert sich, da sie auf dem akademischen Boden unserer Fakultät verwirklicht werden soll, wo letztes Fundament und Ziel die una veritas ist. Der nahe zu kommen, wird zur helfenden Aufgabe des Boden und Volk übersteigenden Menschen. Diese Einsicht ist keine Forderung sondern Grundlage, denn „das Eine kommt nicht aus dem Vielen, sondern das Viele aus dem Einen." (Aug. sermo 104.)

Hier aber auf der Fakultät treffen wir vielen Nationalitäten uns letztlich im Bereich des Glaubens. Es ist gemeinsame Vorbereitung auf gemeinsame Seelsorge, wo wir dann draussen unter den Gläubigen neben einander stehen. Das ist die Einsicht in die unitas fidei: ein Geheimnis und die zu verwirklichende Einfachheit, die Paulus auch schmerzlich erfuhr: *οὐ γάρ ἐστιν διαστολὴ Ἰουδαίου τε καὶ Ἕλληνος, ὁ γὰρ αὐτὸς κύριος πάντων.* (R. 10. 12.) Dies ist auch der Grundgedanke der Cyrilo-methodianischen Idee, deren erster Vorposten unsere Fakultät hier sein soll. Cyrilo-methodianische Idee hier wird für uns nicht nur Verwirklichung der Glaubenseinheit des Ostens mit seinen Volksbrüdern hier, sondern inbegriffen das Mittlertum zwischen Ost und West, konkret zwischen Slaven und Deutschen bei uns, aus der Einsicht in die unitas Ecclesiae in der Zeit, in die Einheit der Frohbotschaft. So wollen wir einander in Liebe ertragen, uns bemühend, die Einheit des pneuma im Bande der Liebe zu erfüllen, denn wir sind berufen *ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως* (Eph. 4, 4.). So möge uns die Gnade gegeben sein, dem Ziele der Fakultät nahe zu kommen, das da ist: einmütig in einem Munde zu verherrlichen Gott, den Vater unseres Herrn Jesus Christus. (Rm. 15, 6.)

Za rusínské posluchače řeckokatolické bohoslovec Josif Molčanyi:

V pamjatnyj etot děň dostalo's mně česti progavarit imenem gr. kat. bogoslovov mukačevskoj i prjaševskoj eparchii, učaščichjsa na zděšňem fakuľtětě.

Fakultět imeni svjatych Kirilla i Metodija nam dorogoj. Věď on, blagodarja stipendii uděljajemoj blagosklonnostju našego Pravitělstva, ježegodno v svojich zdanijach imějet 15 synov Podkarpatskoj Rusi. No dorog nam osobenno pro svoje imja. Zdě duch sv. slavjanskich Apostolov živoj; ideja vseslavjanstva i unionizma pronikajet vsě odvetvija bogoslovskich nauk. Daj Bog, čtoby naš obnovlennyj fakultět iměl velikuju čast v tom, čto prosím' v troparě k našim svjatym Apostolam: Vsja jazyky slavjanskija v pravoslavii i jedinomyslii.

Za polské posluchače bohoslovec Franciszek Topiarz:

Jako teolog narodowości polskiej na tutejszym fakultecie teologicznym w Ołomuńcu pozwalam sobie jak i inne narodowości, vyrazić uznanie oraz radość z okazji odnowienia tejto uczelni. Jest prawdą, gmach ten niedawno jeszcze był, że się tak wyrażę, okryty wiekowym kurzem. Lecz ukrywał w sobie serca piękne, dusze o wielkich oraz wzniosłych ideałach!

Tutaj właśnie a nie gdzieindziej przekonałem się, że bracia Czesi posiadają jeszcze silną wiarę a przedewszystkiem nader dobre serca (potlesky).

Muszę się szczerze a otwarcie przyznać, że czuję się tutaj zupełnie jak w swoim ojcowskim domu. Z wszystkimi teologami, bez względu na narodowość, wiąże mię braterska miłość. W swem życiu nie spotkałem serca tak miłe i sympatyczne, jak właśnie tutaj. Znovu do grona profesorskiego odczuwam naprawdę synowskie przywiązanie, widząc w nich prawdziwe oraz szczere ideały Księży, których warto naśladować!

Spaja nas tutaj wszystkich to vzkazanie apostołów Słowianstwa, św. Cyryla i Metodego: „Oby wszyscy jedno byli!"

Ta idea cyrylo-metodjańska jest tutaj v całej pełni.

Tu aj właśnie serce czeskie, słowackie, rusińskie oraz polskie, zanosi modły do swych apostołów Słowiaństwa słowami pieśni cyrylo-metodjańskiej:

. . . „Svatí věrověsti,
vylejte své smilování
na vlast,
by se v jedno spojila
vírou Metoda a Cyrila".

Za posluchače maďarské národnosti bohoslovec Alexius Zórád:

Lidské snahy a tužby jsou potud v harmonickém souladu, pokud jsou odleskem věčnosti. Avšak zastře-li mlha tento jeho jediný cíl, člověk zbavený naděje, nepokojně se žene za svým trpasličím pokladem — ovocem okamžiku. A tento slepý pud šlapaje po právu jiných, zničí hlavní dobro života — duši. A co dá člověk v náhradu za svou duši? A přesto dnes ve větší míře než jindy, ohrožena je nadvláda ducha. Nad naší rozháranou dobou vznáší se stín násilí.

Radost dnešního dne dává nám ono přesvědčení, jež slaví nově adaptovaná fakulta, obraz vyššího lidského povolání. V ní pozdravujeme strážkyni ducha, zlatý zámek spravedlnosti, práva a pokoje. — Pokud maďarští posluchači spolu se syny ostatních národů pod vedením hlavního učitele theologie, Ducha svatého, sbírají do svých srdcí jediný lék pro nemocný svět, nadchnutí věčné spravedlnosti, pracují pro dobro svého národa, jsouce přesvědčeni, že tak nejlépe slouží zájmům své nové vlasti, že tak splní ono poslání, jež dala Prozřetelnost pro zdejší Maďary: stavět most mezi mateřskou zemí a československým národem.

Projev svůj pronesl maďarsky. Pak pokračoval latinsky:

Hungarici clarissimae huius facultatis auditores, dum filiis aliarum gentium caritate adiuncti duce supremo theologiae magistro, Spiritu Sancto, unicum discordia aegroti saeculi remedium aeterni nempe realismi spiritum cordi inhalantes summam in Christo felicitatis nostro praeparamus populo, purissimo delectamur gaudio posse nos repraesentatas in hac facultate nationes in eodem spiritu Sanctorum Cyrilli et Methodii cognoscere et diligere, quo historia populi czechoslovaci gloriosa praedicatur.

„Ex abundantia cordis os loquitur." Alma mater nostra facultas Cyrillo-Methodiana vivat. crescat. floreat!

Románské objevy na posv. Velehradě.

Boh. Boček. T. J.

Velehradský kostel a klášter, založený r. 1198 a vystavěný v románském slohu v prvých letech XIII. století, byl největší a nejnádhernější stavbou toho druhu nejen v našich zemích, ale i v celé střední Evropě. Dnes se na toto čestné místo staví pozdně románská basilika sv. Prokopa v Třebíči, ale to jen proto, že velehradský kostel byl za opata Petra Silavického po požáru 27. XII. r. 1681 zkrácen z původních 90 m, (kdy převyšoval svou délkou biskupskou katedrálu v Olomouci o 30 m) o jedno klenební pole na 86 m a pozbyl navenek svůj románský ráz. Byl přebudován a vyzdoben ve střízlivém slohu barokním a dostal nové průčelí s dvěma dnešními věžemi. Věž nad kopulí, svého času nejvyšší ve střední Evropě, byla snesena a podlaha pozvednuta kryptovým překlenutím a násypem o 2 metry na dnešní úroveň. Podobné přeměny byly provedeny i v prostorách konventu. Tím zmizel zrakům dávný Velehrad markrabský a vše, co snad ukrýval z dob dřívějších, kdy jeho pozemky v okolí náležely premonstrátům litomyšelským a před nimi snad záhadným mnichům, kteří jsou nazýváni v listinách „monachi nigri" (černí mniši) a kteří snad nebyli — dle dosavadních názorů — benediktiny, nýbrž mnichy slovanskými, u nichž se vzdělal i sv. Prokop.

Až do r. 1904 nebylo o tomto podzemním zasypaném románském Velehradu nic známo. Ještě r. 1897 popíral vídeňský historik umění

Prokoph, že by kdy kostel býval delší (na což podle rukopisu cisterciáka Hermanna upozorňoval velehradský kaplan Vychodil) a že by měl více než obvyklé tři lodi. Odvodňovací práce za rektora P. Wirsiga v letech 1903—7 vnesly do otázky prvé světlo a umožnily někdejšímu horlivému hradištskému profesoru náboženství, dr. Nevěřilovi, odkrytí vzácných zbytků původní románské architektury. Byly objeveny nové dvě apsidy, 3 kamenné hroby z IX. století, základy starého portálu a celého průčelí bývalého chrámu, vzácné náhrobní kameny a množství důležitých fragmentů z kamenných sloupů a klenbových žeber. Odborný znalec P. Lehner byl nadšen a ve stati o Velehradě ve svých „Dějinách umění národa českého" napsal, že nyní již je známo vše, čeho je potřeba k sestrojení půdorysu a rekonstrukce původní románské stavby. Horlivý P. Jaroš T. J. se o takovou rekonstrukci pokusil a určil na ní místa, kde mají býti další architektonické prvky, jež byly později na udaných místech skutečně nalezeny. Stalo se tak r. 1927, kdy byla podniknuta generální obnova omítky a střechy basiliky. Byly odkryty i románské lisény na severní kostelní zdi, jež poskytly r. 1936 látku k pochybnostem o správnosti půdorysu kostela, konstruovaného r. 1897 Prokophem, opraveného a doplněného r. 1904 prof. Nevěřilem a převzatého r. 1907 do Lehnerových Dějin umění.

Tyto pochybnosti a úvahy našly v únoru t. r. příležitost, aby mohly býti ověřeny. Po provedené nákladné jubilejní obnově basiliky bylo potřebí postarati se o řádné odvodnění základů a vysušení zdí, aby dílo, milionovým nákladem a za účasti celého národa provedené, nebylo zničeno vlhkostí, jež tak zhoubně řádila ve stoletích minulých. Pozornost byla obrácena k t. zv. kryptám pod kostelem, jež byly dříve i s rakvemi zaplaveny a dosud plny nánosu a jež po svém vyprázdnění mohly poskytnouti souvislé vzdušné prostory kolem základů a umožnit vydatné větrání zdí. Protože krypty jsou jen pod přední a zadní částí basiliky a nikoli i ve středu (kde je vše zasypáno), bylo přímé spojení krypt obtížné a naskytla se myšlenka vyhledati toto spojení oklikou přes přilehlou místnost a křížovou chodbu. Bylo záhodno najíti do těch prostor nějaký bývalý podzemní vchod, který musil existovat. Po studiu plánů bylo jeho pravděpodobné místo letos 19. února určeno a 21. února také na udaném místě nalezeno.

Je to portál, jednoduchý románský tvar bez ozdob, který nejeví příznaků přechodu do slohu gotického, jaké jsou jinde nalézány, ale podle ohledání odborníky z Památkového úřadu nevylučuje stejné datování, t. j. počátek XIII. století. Cihlová zeď, ve které je svými kvádry zasazen, je původní románská zeď s ručními cihlami t. zv. typu slezského a jeví místy zachovalé kusy původní omítky, jež pokrývala se stran i kameny, kde je ochránila od červeného zabarvení, způsobeného pozdějšími požáry.

Místnost, do které vedl a jež byla zbavena dvoumetrové naplavené a nasypané vrstvy, byla asi t. zv. kustodií, jakýmsi skladištěm při sakristii. Průběhem staletí měla podlahu ve třech různých výškách a po zazdění portálu, jež bylo provedeno nejpozději do r. 1735, sloužila k jiným, neznámým účelům, na které ukazují jakési záhadné pozdější

přístavky. Vedl z ní již lépe vypravený kamenný portál do křížové klášterní chodby, jehož profilované ostění jeví motiv t. zv. drápku, jímž se hlásí do doby r. 1230.

Protože i prostora pod sousední bývalou kapitulní síní byla podobně zasypána a protože bylo možno důvodně se domnívati, že i pod jejím vchodem budou v hloubce zbytky původního vchodu na témže místě, bylo provedeno počátkem března zkoumání v těchto prostorách. 8. března byl objeven na předpokládaném místě skutečně kamenný portál, jenž byl tvořen třemi klenutými oblouky na štíhlých dvojicích sloupů. Prostřední oblouk byl prolomen při dělání dveří a při vyplňování vchodů zdivem, jež bylo provedeno asi za opata Jana Greifenfelse p. r. 1630, byly odstraněny i dvojice sloupků po obou stranách. Zůstaly po nich ve zdi jen krásné hlavice a patky. K výplním mezi sloupy bylo použito zlomků dřívější kamenné architektury, na nichž vidět i původní hnědočervenou a modrou polychromii, románskou i přechodní profilaci klenbových žeber, kružby z oken, ostění dveří, patky a dříky sloupů a j. Zvláště zajímavou podívanou skýtají i četné dlaždice z původní podlahy, jež byla všude ve hloubce 2 m pod dnešní úrovní a skládala se z pálených hliněných dešticek nejrůznějších tvarů, místy opatřených i glasurou. Tyto dlaždice i cihly jsou prvým případem, kdy v našich zemích bylo použito při stavbě pálené hlíny (kromě kamene nebo dřeva) 60 cm pod podlahou nacházejí se v černé slínovité hlíně kostry, jež jsou asi pozůstatky opatů doby předbarokní. Tři hroby byly nalezeny zvláště odlišené — jsou obloženy cihlami a kamennými deskami. Jejich obsah bude odborně zkoumán v těchto dnech archeologem *řid. uč. Zelnitiem.*

Po provedeném výkopu v kapitulní síni byla obrácena pozornost na klášterní křížovou chodbu, kam vedly dva z nalezených vchodů. Naskýtala se otázka, kudy se vlastně chodilo do choru, když vchod do kustodie nemohl vyhovovati této potřebě a když nebylo průchodu ve zdi pod dnešním bočním vchodem do basiliky. Otázka byla rozluštěna 16. dubna, kdy byl objeven překrásný portál v čele východní části křížové lodi. Vrchní oblouk sice byl při přestavbě odstraněn, ale zachované spodní části svědčí, že vchod byl mistrovským a uměleckým dílem prvého řádu. Jeho pilovitý vlys na ostění je unikum toho druhu nejen na Velehradě a u nás vůbec, ale i vzhledem k zemím okolním. Odborníci neviděli dosud nic podobného.

Překvapující nález se objevil hned nato v těsném sousedství, v boční kamenné stěně vedle portálu, přímo pod dnešním vchodem z chodby do basiliky. Ukázal se ve zdi otvor, lemovaný nahoře latinským nápisem, v němž bylo lze hned přečísti začáteční slova „HIC IACET W . . . TULIT . . .“ Byl to kamenný sarkofág o vnitřních rozměrech 50krát 80 cm, pocházející podle svého tvaru podle rázu písma z první poloviny XIII. století, tedy hned z prvotní stavby po založení. Písmo je t. zv. karolinská majuskula, t. j. latinka, jak se vyvinula a ustálila ve dvorské kanceláři císaře Karla Velikého na poč. IX. stol. Jestliže je možné, že sarkofágu bylo použito pro uložení ostatků zakladatele markraběte Vladislava po přenesení jeho ostatků z řeholního kůru,

nezdá se pravděpodobné, že zkratka W. označuje přímo jeho jméno. Záleží ovšem na tom, zda Středovský byl správně informován. Možná, že nějaké světlo do otázky vnese prozkoumání hrobů v kapitulní síni, jež jsou svým obložením od ostatních opatských hrobů zvláště odlišeny.

Svým čestným uložením uprostřed síně budí dojem, že tu jde o uložení někoho důležitějšího než jsou sami opati.

Nápis mají v práci odborníci brněnského archivu a Památkového úřadu. Jeho zkratky dosud nebyly rozluštěny, ale je naděje, že se to podaří. Bude to již druhý prastarý nápis velehradský — prvým je nápis na náhrobním kameni olomouckého probošta Alexia z r. 1287, jenž je kamenem s nejstarším datováním ve střední Evropě.

Práce na opačném konci křížové chodby brzy vedly k dalšímu zajímavému objevu. Ukázaly se ve zdi zbytky kamenných oblouků a pod nimi obrovský kamenný sloup o průměru 90 cm s jednoduchou hlavicí, připomínající sloupy v nejstarších románských kryptách. V blízkosti se ukazuje nový vchod do bývalé místnosti pod dnešní chodbou u noviciátní zahrady. Tyto objevy umožní stanoviti konečně pravý půdorys dřívějšího kláštera v původní nejstarší podobě. Zůstanou odkryty a budou zajímavou podívanou návštěvníkům, kteří přicházejí již v tyto dny v přehojném počtu. Elektrickým osvětlením jsou jim zpřístupněny krypty pod presbytářem, kde již na několika místech lze viděti spodky kamenných pilířů původního chrámu, jenž měl podlahu v úrovni těchto podzemních prostor. Začalo se již s odstraňováním náplavy, aby mohlo být sníženo dno aspoň o půl metru. Okresním úřadem byla provedena již i potřebná nivelace pro kladení odvodňovacího potrubí, jež sníží spodní vodu o další metr a bude ji odváděti do potoka Salašky 600 m daleko s čtyrmetrovým spádem. K dosavadním 5—6 dělníkům přibylo nyní nových dvacet, takže místní nezaměstnaní dělníci nacházejí dobrou pracovní příležitost. Ředitelství velkostatku i obecní úřad se starostou Daňkem účinně pomáhají. Také státní úřady projevily pochopení a umožnily vydatnější tempo prací příslibem finanční podpory (zejména v mzdovém přídavku nezaměstnaným). Bude vyhověno naléhání Památkového úřadu a budou vráceny do původního stavu a původní hloubky i obě klášterní kvadratury s přilehlými chodbami. Ráz těchto prostor se znamenitě změní. Čekají se při tom i další objevy a nálezy. Již dnes je patrno, že kamenná architektura původní stavby nezmizela a že se z ní skládají základy všeho pozdějšího zdiva.

Starý Velehrad nebyl odplaven, nalézá se v hloubce. Doufejme, že je tam a že se jednou najde i potvrzení o původnosti všech slavných velehradských tradic. Velehradská kolej Tovaryšstva Ježíšova učiní v tom směru vše, co je a bude v jejich silách.

Křesťanský Východ.

RUSKO

Sovětský tisk celkem pominul mlčením poslední papežskou encykliku proti bezbožeckému komunismu, ba úřední TASS (tisková agence sovětského svazu) odmítla přijati nabídnutou zprávu o tom ze zahraničí. Pouze vůdce bezbožníků Jaroslavskij zmínil se svým způsobem o papežské encyklice v klubovní buňce komunistické v zahraničním ministerstvu, kde mimo jiné pravil: „Vatikán se znova dopustil neopatrnosti, že nás atakoval. Není to nic nového. Papež a jeho satelité nemohou dojiti k tomu, aby si utvořil pojem o sovětské moci. Používajíce dřívějších bolševických metod, mohli bychom odpověděti papežovi, než přesvědčila by tato odpověď papeže a jeho stoupence? Dnes my snášíme útoky papežovy, zítra to budou mexičtí volnomyšlenkáři. Všemi prostředky, které jsou v naší moci, zničíme katolicismus v Rusku — to bude naše odpověď. Nová ústava nedovoluje provádění náboženské propagandy. Ustava jest nejlepší obranou takového bezbožectví, jaké chce míti stát i strana. Budeme dále bojovati o získání katolických mas!"

Pravoslavné velikonoce v Moskvě. Podle souhlasných zpráv cizích dopisovatelů z Moskvy konaly se tradiční slavnostní bohoslužby v pravoslavných chrámech moskevských od 12. hod. noční 1. května do 4. hod. ranní 2. května. Ještě nikdy velikonoční Boží hod nebyl prý v Moskvě oslaven tak okázale. Chrámy a jejich okolí byly přeplněny lidem ještě před začátkem půlnočních bohoslužeb. Dopisovatel pařížského „Tempsu" zdůrazňuje, že nikdo nepřekážel věřícím v žádném ohledu a že se nikde v moskevských ulicích nekonal tyto dny ani jediný výsměšný protináboženský průvod. Po prvé také vystoupil před veřejností metropolita Sergij v hodnosti ochránce patriarchova stolce moskevského a celé Rusi.

Na náboženské frontě v SSSR. Snahy bezbožníků v SSSR, vyrvati z kořene víru ze srdce ruského lidu, nesetkaly se s úspěchem. Fysickému násilí bezbožníků se podařilo způsobiti strašné utrpení ruským věřícím, ale zdolati jejich víru se jim nepodařilo. Podle soukromých zpráv přihlásilo se při sčítání lidu začátkem tohoto roku 40 proc. obyvatelstva za věřící, ačkoliv je to spojeno v SSSR s velkým nebezpečím. Proto se snaží nyní sovětský tisk zase agitovati pro zostření protináboženského boje, ale tyto snahy nevyvolávají mezi lidem žádné odezvy. Zajímavou zprávu o stanovisku širokých mas ruského lidu vůči protináboženské propagandě přináší ruský časopis „Prapor Ruska" (č. 5. r. 1937):

Na konferenci předáků moskevských odborových svazů, předsedů dělnických klubů a ředitelů továrních knihoven měl velký proslov předseda Svazu bojujících bezbožníků Jaroslavskij-Gubelman, který vyčítal přítomným jejich lhostejnost vůči protináboženskému hnutí a jeho propagandě, ačkoliv jest jejich povinností všemožně pomáhati bezbožectví. Přítomní odpovídali na výčitky a snažili se ospravedlniti.

Předseda dělnického klubu „Danilo" žaloval na to, že vůbec nikdo nenavštěvuje protináboženské přednášky, i když se předem ohlašují. Přednáší-li se na jiné téma a řečník pak chce promluviti i proti náboženství, tu posluchači demonstrativně odcházejí. Představitel továrny „Šarikopodšipník" sděloval, že se vždy asi 60 proc. dělníků nějak vymluvilo, když se měli povinně súčastniti protináboženských přednášek, a ostatní že se chovali na přednášce jako chuligáni: vysmívali se řečníkům, někdy shasínali světlo a ve tmě pak i řečníka zbili. Při tom zcela beztrestně nadávali vůbec i „vůdcům". Kdyby se teď zase začalo s prováděním protináboženské propagandy, bylo by to především zcela marné a pak by to ještě zdiskreditovalo u dělnictva ty odborové a stranické činitele, kteří by se o to pokusili: Dostali by se do komické situace, že by se jim posluchači vysmívali a jejich autorita byla by tak zničena.

Stranický organisátor z továrny „Aviochim" vinil komsomolce, že jsou to především oni, kteří znemožňují bezbožeckou propagandu, brousí své

vtipy o protináboženské pracovníky a nepřipustí žádné iniciativy v tomto směru. Ředitel kulturní služby pro městské dělníky poukázal na to, že příčinou neúspěchu bezbožecké propagandy je úplná nepřipravenost řečníků. Ředitelka knihovny jedné z továren sdělila zase ze své zkušenosti, že již třetí rok nikdo nečte protináboženské literatury, a když ji někomu nabízejí, dostanou za odpověď vždy jen ohavné nadávky...

Tak smýšlí o „úspěchu" protináboženské činnosti sovětští pracovníci, kteří jsou ve stálém styku s lidem. Jisto jest, že i na náboženské frontě komunisté utrpěli důkladnou porážku.

(E. Kalikin.)

1. květen v Kijevě. Kijevský průvod ulicemi města dne 1. května byl opravdu zvláštní. Podle sdělení moskevských „Izvěstijí" (ze 4. května t. r.) v čele průvodu šly matky, které nesly na rukou novorozeňátka. Moskevské „Izvěstije" otiskly i fotografii, jež představuje tuto řadu horlivých matek — ukazujících na nejdůležitější pramen národní síly — požehnaného mateřství.

Bilance v polemice komsomolu (Svazu komunistické mládeže, majícího ve svých rukou výchovu dětí od útlého mládí) s bojovnými bezbožníky, sdruženými ve známém Svazu bojujících proti Bohu, prozrazuje „Komsomolská Pravda", že z 56 vedoucích organisací Svazu bezbožníků v celém SSSR zůstalo jich r. 1937, a to ještě s velmi chabou činností, jenom — 21... „Večernjaja Moskva" (28. IV. t. r.) v článku o nezdaru protináboženské propagandy píše, že se v Moskvě Svaz bojovných bezbožníků staral místo o protináboženskou propagandu hlavně o zvětšení svých příjmů. Členové tohoto svazu čile prý obchodovali kancelářskými potřebami — dodávali notesy, tužky atd. Redaktor sborníku „Bezbožník" a ředitel protináboženského ústředního vydavatelství, Lukačevskij, v právě vydaném spise „Protináboženská činnost v nové etapě" píše o situaci, jež se utvořila po vyhlášení nové stalinské ústavy: „Za nových poměrů v zemi není u nás boje proti náboženství — v nynější nové etapě tohoto zápasu." — Gaiz (protináboženské vydavatelství) započalo již vydávati i takové lidové knihy, jako jsou „Dějiny žitného klasu", „Pomůcka pro vzorné zahradnictví" atd. Orgán lid. komisariátu nár. osvěty SSSR „Za komunistickou osvětu" (26. III. t. r.) si stěžuje, že představitelé všech církví „horlivě pracují, aby ve svůj prospěch obrátili zněni nové ústavy". A tomuto „nástupu duchovních" není prý možno čeliti, poněvadž zvláštní školy a kursy pro přípravu protináboženských pracovníků byly zavřeny. Rovněž postupně zanikají také protináboženská musea. V krátké době přestala už existovati v Krasnodaře (sev. Kavkaz), Kujbyšově (v bývalé Samaře na Volze), Penze, Kursku, Orlu, Rostově n. Donu, Orenburgu, Sverdlovsku (Ural) a konečně i v Petrohradě byl zavřen jediný v SSSR dům protináboženské osvěty.

Odvaha vědeckého badání. Člen akademie věd, starý učenec Kolcov, utvořil při Timirjazevské selsko-hospodářské akademii v Moskvě kroužek, který se zabýval eugenickými otázkami. V kroužku mimo Kolcova zaujímali významné místo člen akademie věd Serebrovskij a vědecká spolupracovnice prof. Gorbunovová. Všichni tito učenci dokazovali v kroužku, že říjnová (komunistická) revoluce vyvolala v Rusku ohromné zvýšení úmrtnosti a tak zostřila poměry, že začal proces vymírání obyvatelstva. Vysoké číslice porodnosti, které uvádí sovětská statistika, učenci vysvětlovali tím, že velký počet rodičů dvakráte a někdy i vícekráte registruje novorozeňata, aby tak dosáhli pro ně většího přídělu mléka a jiných dětěti nezbytných potravin. Dále šířil kroužek Kolcovův mezi vysokoškoláky názory, že revoluce zhoubně působí na síly národa, jelikož stále prováděný teror ničí právě nejnadanější a nejschopnější lidi. Časopis „Socialistické zemědělství", který tuto zprávu přinesl (12. IV.), dodává zároveň, že od Kolcova bylo požadováno veřejné pokání a odvolání jeho „chybných" názorů. Kolcov však to odmítl učiniti a prohlásil, že je hotov podle příkladu jiných učenců za své vědecké názory i trpěti. Případ Kolcovův je charakteristickým pro psychologické ovzduší Ruska — i když snad to ještě není jitro dne, kdy nešťastná země vstává a pouta si strhává!

Ruští věřící jsou velmi znepokojeni nad osudem metropolity Petra Kru-

tického, který požíval velké úcty pro svou vytrvalost a nepoddajnost bolševickému bezbožectví. Když příliš neurčité oznámení jeho zástupce, metropolity Sergija, aby jméno metropolity Petra bylo vypuštěno při bohoslužbě, dává sice tušiti smrt pronásledovaného ochránce patriaršího stolce, ruští věřící rozhodli se obrátiti na vyšší představitele křesťanství s prosbou, aby zasáhli do této záležitosti a vyžádali od sovětské vlády bližších zpráv. („Vozrožděnie.")

Nová situace. Postavení soovětského občana po vyhlášení nové ústavy a po popravách trockistů není radostné, poněvadž nastalo období, kdy obyčejný smrtelník ztrácí orientaci... Jak to vypadá ve skutečnosti, vypravuje „Komsomolská Pravda" — úřední orgán Svazu komunistické mládeže. Sovětský hodnostář Uglanov byl nedávno prohlášen za „pravého úchylkáře" a byl vyloučen z komunistické strany, M. I. Lurie byl dokonce popraven jako „nepřítel lidu". Jakýsi tajemník krajského výboru komunistické strany navštívil místního učitele a tu zpozoroval na jeho psacím stole časopis „Boj tříd" a pak zjistil, že v časopise jsou uveřejněny články M. I. Lurie a Uvarova. Krajský tajemník spletl si Uvarova s úchylkářem Uglanovem a M. L. Lurie pokládal za popraveného **M. I.** Lurie a oznámil vše předsednictvu Krajského výboru komsomolu. Následkem toho byl učitel vyloučen pro „zeslabení bdělosti vůči nepřátelům a pro uschovávání protisovětské literatury". Oblastní výbor zrušil sice usnesení kraj. výboru — ale s projevem důtky nařídil ...nové projednání celé záležitosti. Běda zemi, jejíž tyranie plodí podlé udavačství. Ale náš p. red. komunistického „Bloku" B. Václavek má ještě odvahu i proti André Gideovi (Návrat ze sovětského Svazu) popírati, že bolševický SSSR zotročil ruského člověka!

Bolševici zase věnují větší pozornost náboženské otázce v SSSR. V poslední době se dostává náboženské otázce v Rusku znova zvláštní pozornosti. Skoro každodenně o ní píší komunistické časopisy „Komsomolskaja Pravda" a „Za komunistickou osvětu". Pojednou však byl i v moskevské „Pravdě" (15. IV.) uveřejněn článek generálního tajemníka komsomolu Kosareva, „Protináboženská propaganda a úkoly komsomolu" a v čas. „Trud" článek předsedy Svazu bojujících bezbožníků, Jaroslavského-Gubelmana. Oba články jsou naplněny velkým nepokojem o budoucí osud bezbožectví v SSSR. Z článku Jaroslavského se dovídáme mezi jiným, že i na poslední plenární schůzi ústředního výboru sovětů byl náboženské otázce věnován delší čas. Mluvilo se o nové organisaci protináboženského boje v SSSR.

V obou článcích uvedené údaje svědčí, že církev je stálým nebezpečím pro bolševiky a že není možno jí úplně potlačiti. Tak na př. v Moskvě, kde se přece nejvíce prováděl protináboženský boj, působí nyní zase, a to legálně, 943 „služebníků kultu" (před revolucí bylo jich 7138). Kosarev sděluje ve svém článku, že „církevníci v poslední době zběsile pracují pro zachování a zvětšení svého stádce a svých příjmů. V kujbyševské oblasti se popové a jejich pomahači domáhají opětného otevření kostelů, které z vůle pracujících byly zavřeny. Před revolucí bylo v tom kraji 2200 chrámů, z nichž za revoluce bylo zavřeno 1173. Z chrámů nezavřených fakticky bylo používáno jen 325. Nyní byly v té oblasti podány žádosti za otevření přibližně asi stejného počtu chrámů. V roce 1935 bylo žádáno za otevření 60 chrámů, loňského roku 336. Stává se, že lidé, kteří se s náboženstvím rozešli, nyní znovu konají náboženské obřady..." Dále se Kosarev rozčiluje nad tím, že i mezi komsomolci jsou věřící a že část dělnické mládeže je v zajetí náboženských „předsudků".

Ukončuje svůj článek velmi významně: „Absurdní je domněnka, že slova sovětské ústavy o volnosti vykonávání náboženských kultů jsou signálem k zastavení protináboženské propagandy. Ústava nic nemění na poměru komunistů k náboženství, neznamená likvidaci, ani zmírnění propagandy komunistické, naopak předpokládá její zesílení, zvláště na protináboženské frontě. Je třeba trpělivě a úporně očišťovati mozky komunistické mládeže od všeliké náboženské plísně, je třeba vysvětlovati, že komunismus není slučitelný s náboženstvím. Úkoly komunistické výchovy vyžadují, aby propaganda atheismu byla postavena na základnu skutečně

širokou. V každé oblasti a organisaci musí býti rozvinuta protináboženská práce. Propaganda atheismu musí býti rozšířena na všechnu mládež SSSR. Mládež SSSR musí býti beznáboženská. Pokrokový mladý sovětský člověk nemůže býti zároveň člověkem náboženským." Generální tajemník komsomolu zapomíná, že atheismus podepřený státním násilím může sice bořiti chrámy, věznit a týrati a střílet věřící, ale duši, která jest od přirozenosti křesťanskou, nemůže zničiti!

Nepořádky v sovětském průmyslu. Moskevská „Pravda" (z 19. IV.) pozastavuje se nad tím, že se v sovětském průmyslu často dostává prémií pracovníkům, kteří systematicky neplní stanoveného programu. Mytištěnská továrna na vagony na příklad již řadu let neplní předepsaného plánu. Loňského roku učinila tak pouze z 87.8 proc.; místo projektovaného zisku 1,500.000 rublů měla ztrátu 1 mil. 708.000 rublů a kromě toho vyrobila za 770.00 rublů pouhý brak. Přesto ředitel továrny odvedl 406.000 rublů do tak zvaného „ředitelského fondu" a 427.000 rublů dal na prémie továrním dělníkům. Na mzdách bylo vyplaceno o 2 mil. rublů více, než podle plánu mělo býti vyplaceno. Prémie byly rozdávány na všechny strany. Vyplácely se i v tom oddělení továrny, které splnilo svůj plán pouze z 35 proc., a to i dělníkovi z práce propuštěnému. A přece „pro zpronevěru státních peněz nikdo nebyl potrestán", významně uzavírá svou zprávu „Pravda".

Jak se vyučuje na sovětských školách literatuře. Čas. „Izvěstie" (18. IV.) v úvodníku píše o vyučování literatuře v sovětských školách. Značná část jejich není prý náležitě vedena a nevyužívá svých možností k důkladnému obeznámení žactva s literaturou. Hodiny věnované literatuře jsou prý většinou mdlé a někdy krajně nudné. Učitelé suše „zpracovávají" spisovatele před nudícími se žáky. Ve školním vyučování literatury zapustil hluboké kořeny vulgární sociologismus spolu s povrchní prostředností. Žáci mají v zásobě stereotypní posudky: „konservativní tendence", „ideologická usměrněnost básně" a pod. Učitelé davají žákům úkoly na takováto témata: „Hamlet — jak vyjádřil náladu anglické feudální aristokracie" a pod. Žáci ve svých písemných pracích z literatury většinou jen hrubě parafrásují obsah knihy, dělajíce při tom i ve vyšších třídách často slohové i pravopisné chyby. Školní literární příručky vyznačují se většinou abstraktním sociologismem, někdy i negramotností. V učebnici Florinského praví se na příklad: „Poesie Puškina a Lermontova v podstatě byla uměleckým vyjádřením zájmů a snah šlechtických velkostatkářů." — Tak posuzuje sovětský tisk svou školu, ale u nás jsou lidé, kteří se rozplývají nad ní nadšením. Kdyby aspoň si přečetli úsudky sovětských novin... — „Pravda" (18. IV.) sděluje, že v jednom rajonu v Sibiři bylo zkoušeno 52 učitelů, z nichž propadlo 50.

Na hranicích SSSR zase je neobyčejně živo. Velký počet osob se snaží uprchnouti ze země a naopak zase mnoho lidí touží dostati se do SSSR — tak hlásily sovětské listy „Pravda" a „Komsomolská Pravda" (z 16. IV.).

Dohnati a předhoniti Ameriku — to bylo oblíbeným heslem bolševiků! Jako odpověď přinášejí americké noviny některé číslice, které osvětlují „úspěch" bolševického hesla. Tak se v SSSR denně vyrábí 43 aut, tedy ročně asi 13.000 vozů. V Americe se však denně vyrábí 15.000 aut, t. j. ročně pět a půl milionu. Prozatím tedy mají sověty ještě co dohánět!

Katakomby ruské církve. Přes všechno dosavadní hrozné pronásledování bolševické udržuje se ruská pravoslavná církev potají, jako kdysi křesťané, v katakombách. Má svou tajnou hierarchii i duchovenstvo, vysvěcené od bývalého metropolity leningradského Josefa a od těch biskupů, kteří ještě žijí v žalářích anebo už dokonali svůj mučednický život. Tito biskupové a kněží „tajné" církve nemají stálého místa pobytu, nýbrž putují v přestrojení s místa na místo, konajíce bohoslužby v soukromých domech a žijíce z almužny věřících. Mezi tajnými kněžími jsou dokonce i bývalí komunisté. Tak na př. s velikým zdarem působí O. Konstanty, který byl dříve komisařem rudé armády. Těší se všeobecné úctě věřících v hlubinách uralských lesů. Jako tajný kněz pracuje též syn bývalého lidového komisaře osvěty O. Lunačarskij.

POLSKO

Spory mezi sektáři t. zv. národní církve. Mezi stoupenci t. zv. Hodurovců a mezi přívrženci Faronovců vznikl úporný boj o kapli na Dolině. Vyhrožuje se násilným zabráním kaple. Poněvadž v žaláři bydgoščském je už zavřen sektářský duchovní Przychovski, obviněný z vraždy za podobných sporů v národní církvi spáchané, nejsou vyhrůžky násilím jen planou řečí. Proto volají Faronovci o úřední policejní ochranu před násilím Hodurovců.

Před beatifikačním procesem kard. Stanislava Hozjusza, který se proslavil v bojích protireformačních. Rodem pocházel kardinál Hozjusz z Krakova (* 1504). Za studií v Padově a Bologni, kde byl jeho učitelem pozdější papež Řehoř XIII., získal doktorát obojího práva. Po návratu do Polska byl nejprve úředníkem královské kanceláře, ale v r. 1543 přijal svěcení kněžské a roku 1550 byl posvěcen za biskupa chelmského. Stává se duší a vůdcem protireformačního hnutí. Jeho slavné „Vyznání víry", s nímž vystoupil na synodě piotrkovské (1551) a které pak doplněno stalo se základem jeho důkladného díla „Confessio fidei catholicae christianae", přeloženého skoro do všech evropských jazyků, znamenalo počátek obrození a nového působení katechetického. Papež Pavel IV. povolal biskupa Hozjusza do Říma a svěřil mu těžký úkol, připraviti další porady přerušeného sněmu tridentského. Stav se kardinálem zastupoval pak papeže v poradách sněmovních a měl na ně přemocný vliv. Po sněmě tridentském vrátil se (1563) kard. Hozjusz do Polska, kde odvrátil krále Zigmunda Augusta od přízně k jinověrcům. R. 1569 vrací se opět do Říma, kde ho po desíti letech postihuje smrt. Pochován je v basilice P. Marie v Zátiberí.

Mezinárodní kongres Krista Krále koná se ve dnech 25.—29. června v Poznani. Je to pořadím už pátý sjezd — tři se konaly v Německu a jeden v Solnohradech v Rakousku. Otcem myšlenky je Slovinec msgre J. Kalan, který mnoho pracoval mezi slovanskými vystěhovalci na evropském západě a tam také — v Německu — začal realisovati svou myšlenku: sjednotiti všechny katolíky v činnou falanx k boji za Boží království proti bezbožectví a modernímu pohanství. V Lublani vydává za tím účelem „Mezinárodní katolická propaganda" list „Regnum Christi" ve francouzském a německém jazyku. Msgre Kalan napsal za doby svého sedmiměsíčního politického vězení v Německu knihu „Svět pro Krista", která byla přeložena do hrvatštiny, češtiny, polštiny, italštiny, francštiny a litevštiny. Osvětový svaz lublaňský pořádá zájezd katolických Slovinců na poznaňský sjezd; k nim se připojí asi též katolíci hrvatští. Kardinál Hlond pozval na sjezd všechny katolické biskupy světa. Od nás slíbil účast v Poznani pražský kard. dr. Kašpar, z Lublaně biskup Rožman, dosud je přihlášeno 6 kardinálů. Pro katolíky naší republiky je tu vhodná příležitost súčastniti se v bratrském Polsku společné manifestace pro Krista Krále — a proti nebezpečí výbojného mezinárodního bezbožectví.

Biskup Zygmund Loziński, který před pěti lety zemřel v pověsti světce, byl jeden z nejhorlivějších pracovníků pro jednotu Církve. Z jeho iniciativy začaly se konati v Piňsku unijní konference. Jeden z jeho odchovanců, O. Zygmund Zabrzycki z řádu paulánského, sloužil o pátém výročí (26. III. 1937) smrti biskupa Loziňského v Krakově na Skalce votivní mši sv. na ten úmysl, aby Bůh dopřál † velikému biskupovi piňskému cti oltáře.

Ústřední správa pravoslavné církve v Polsku požádala varšavskou vládu, aby zrušila protiústavní nařízení některých krajových starostů polských (voloživeského, stolpeckého a ščučinského), kteří nutili pravoslavné faráře k užívání polského jazyka ve škole i v kostele, ba dokonce žádali i jeho zavedení do pravoslavné bohoslužby. Postup starostů porušuje také pravidla o poměru státních úřadů polských k církvi pravoslavné. (Varšavské „Slovo", čís. 13.)

JUGOSLAVIE

Záhřebský arcibiskup dr. Antonín Bauer jako předseda biskupských konferencí jugoslavských poslal okružní list všem hrvatským kněžím a věřícím, jímž je zve k letošní národní pouti do Svaté země. Oni vysvětí dne 25. července, na den sv. apoštola Jakuba, záhřebský arcibiskup-

koadjutor Stepinac jménem hrvatského episkopátu v Jerusalemě na Olivetské hoře v kapli čsl. OO. Těšitelů hrvatský oltář k poctě jerusalemského mučedníka, hrvatského františkána bl. Mikuláše Taveliče. Věřícím, kteří se nemohou osobně súčastniti pouti ani na vlastní útraty, ani jako delegáti za župu nebo děkanství, doporučuje arcibiskup Bauer, aby aspoň duchovním způsobem spolupracovali: svým podpisem na listině svěcení, a oslavou, která se v ten den bude konati po všech katolických kostelích Jugoslavie se společným sv. přijímáním. — Poznamenáváme k tomu s upřímnou radostí, že se onou poutí jugoslavských katolíků do Svaté země, k níž se připojí též čsl. katolíci za vůdcovství dra Klevety z Olomouce, vyvrcholuje záslužné dílo brněnského prof. msgra Ant. Bartoše, které jako jednatel moravského poutního spolku vybudoval v Jerusalemě v novém klášteře OO. Těšitelů na Olivetské hoře a v jejich cyrilometodějské svatyni s oltářem polským a jugoslavským. Na věkopamátné stráni Olivetské hory bude tedy naše kaple, zasvěcená slovanským apoštolům, spojovati u svých národních oltářů všechny slovanské poutníky katolické a její strážcové ze slovanské řehole OO. Těšitelů budou v ní ustavičně konati smírné modlitby k Božskému Srdci Spasitelově za spásu a sjednocení Slovanstva v pravé víře!

O svátcích svatodušních četl se ve všech katolických chrámech Přímoří a Dalmácie společný pastýřský list přímořských biskupů (splitského, šibenického, krčského, hvárského, dubrovnického, senjského a kotorského), v němž biskupové vyzývají veřejnou správu i své věřící, zvláště sdružení Katolické akce, aby též soustavně a energicky působily k odstranění veřejné nemravnosti na plážích a v přímořských koupalištích. Biskupský list s bolestí konstatuje, že se smutné poměry od loňského biskupského varovného upozornění podstatně nijak nezměnily, a proto jsou strážcové křesťanské mravnosti nuceni znova pozvednouti svůj varovný hlas. Činí tak i v zájmu svobodné vlasti, do níž veřejná nemravnost otevírá bránu i nebezpečí komunismu i rozvratu nejcennějších hodnot národního zdraví. Bohužel je tu zahanbující skutečností, že právě mnozí čeští návštěvníci a zvláště návštěvnice jugoslavského přímoří jsou průkopníky a učiteli veřejné nestydatosti. Přesvědčí vás o tom každá zastávka turistické lodě v přístavu u známých koupališť, z nichž přicházejí vítat nahodilé krajany čeští hosté v koupacím kostymu téměř až k zábradlí lodního můstku. Neříkejte, že přinášíte jugoslavským bratřím účinnou lásku a podporu návštěvou jejich přímoří, když za ni musejí trpět veřejné pohoršení vaší nestydatostí! Mravnost národa je vyšší hodnota, než jakákoliv konjunktura cizineckého ruchu!

BULHARSKO

První apoštolát českých redemptoristů v Bulharsku. Došlo k němu už před sto lety. Na žádost římské Propagandy byli roku 1830 posláni do Plovdivu P. Jan Fortner, rodem Čech z Manětína, s pravomocí apoštolského vikáře, a dva Moravané P. Matěj Graf z Jemnice a P. Antonín Fischer ze Zábřehu s bratrem-laikem Fr. Jeneweinem. Plovdiv se stal střediskem jejich horlivé činnosti katolické — tak slibné pro budoucnost. Zatím však už dne 16. února 1836 umírá vůdce P. Fortner v mladém věku 36 let a když na jeho místo přišel P. Jan Ptáček a P. Ignác Krištof z Libán v Čechách, padá po roce i P. Krištof jako oběť hrdinné obětavosti a lásky k pravoslavným bratřím v Plovdivě, mezi nimiž nejhrozněji řádil nastalý mor. Po době těchto hrůz r. 1838 počal P. Ptáček stavěti nový kostel. Koncem téhož roku jej však opouští jeho horlivý spolupracovník P. Fischer — předčasně umírá. Mezera se opět doplňuje příchodem P. Jana Chmelaře, rodáka z Koralovic na Moravě, a P. Františka Pelikána z Tachova v Čechách. Než i P. Pelikána schvacuje brzo po příchodu zlá nemoc a už dne 16. října 1839 odchází na věčnost. Když pak vedle těchto těžkých ztrát začaly i zevnější okolnosti znemožňovati další práci českých OO. redemptoristů v Plovdivě, odvolali je řeholní představení r. 1840 z Bulharska. Hroby prvních českých průkopníků apoštolského díla v Bulharsku zůstávají však stále šťastným úvodem k budoucímu pokračování. (Museum, 4.)

Katolický obzor.

Doma.

MORAVA

Otázka výslovnosti liturgické staroslovanštiny. Příležitost slyšeti slovanskou liturgii mívali jsme u nás od prvních dob, kdy Stojanova láska a péče o cyrilometodějský Velehrad zvávala tam kněze a biskupy východního obřadu slovanského. Tak o hlavní pouti cyrilometodějské každoročně a pak o všech sjezdech unionistických vídali a slýchali poutníci na Velehradě — ať v basilice, či v „Cyrilce" nebo na nádvoří — velebné obřady a zpěvy slovanské liturgie. Zásluhou Stojanovou se také stalo, že na olomoucké CM. fakultě theologické zřízená stolice církevní staroslovanštiny pěstuje už po léta vědecký zájem nejen o literární odkaz cyrilometodějský, nýbrž i o krásu východní liturgie. Pěvecký sbor bohoslovecký v olomouckém semináři, kde studují — z přízně a porozumění nynějšího p. arcibiskupa — též řeckokatoličtí bohoslovci z Podkarpatské Rusi, nacvičil tak dokonale liturgické zpěvy východní, že budil obdiv odborníků o sjezdech unijních na Velehradě. Také čeští redemptoristé, kteří přijali východní obřad (Stropkov a Michalovce) rozšiřují u nás známost východních bohoslužeb prakticky i literárně a budí k nim lásku a úctu zvláště ve svém nadšeném dorostu (Obořiště). Vlivem rusínské liturgické prakse řeckokatolické ujala se u nás i její výslovnost staroslovanských textů bohoslužebných. Na Podkarpatské Rusi je tato výslovnost, změkčující staroslovanské písmeno g v rusínské h, přirozená, obvyklá a nenápadná; jinak je tomu však v českém ovzduší. Ve 4. čísle našeho časopisu jsme uveřejnili báseň P. Tkačíka, CsSR., oslavující východní liturgii, kde se opakoval liturgický přípěv (refrain): Hospody, pomiluj! Proti této formě české výslovnosti prosby, ve východní liturgii velmi často opakované, ozval se však odborník nad jiné povolaný, bývalý univ. profesor staroslovanštiny na pražské universitě, prelát dr. Josef Vajs, který mezi jiným nám píše: „Ten přípěv (refrain) „Hospody, pomiluj", myslím, že i čtenáře dobré vůle zarazí. Takhle se to psáti nemůže... Třebaže Ukrajinci to tak vyslovují, ta slova latinkou psaná zesměšňují posvátný text. Já bych si to tak napsat netroufal... Když ke mně před časem přišel známý p. farář ze Slovenska s podobnou transkripcí liturgie sv. Jana Zlat., řekl jsem mu otevřeně, takhle se to psát nemůže, třebaže Ukrajinci vyslovují staroslověnské g měkce, nemůžeme psát latinkou h, ale musíme zůstat při g a nezesměšňovat jméno Páně." Autorita prof. dra Vajsa je, myslíme, v této otázce směrodatná pro českou transkripci a výslovnost staroslověnského jména Páně.

Nedávno zemřelý velkostatkář Fr. Harrach z Velkého Meziříčí, byl z oné české šlechty starého režimu, která dobře pochopila své poslání v naší osvobozené vlasti. Proto se také těšil upřímné lásce našeho lidu, jemuž byl po celý svůj život šlechetným dobrodincem. Ukázalo se to naposledy o jeho slavném pohřbu. Zemřelý František Harrach měl však také hluboký zájem o duchovní hodnoty našeho života: o vzdělání, umění, staré památky i náboženský obrod našeho lidu. Veliké zkušenosti a mezinárodní styky rozšířily jeho duchovní obzory a proto také chápal vpravdě katolický, světový význam cyrilometodějského Velehradu. Účastníci posledního unionistického sjezdu si jistě při zprávě o smrti Fr. Harracha vzpomněli na jeho živou účast na jednáních sjezdových, na jeho zájem o těžké otázky unijní i na jeho pohotové proslovy, pronesené k mezinárodní společnosti unionistů v klášterním refektáři velehradském v dokonalé francouzštině. Laik, kterému vzdělání a víra svítily jasně na cestu života, miloval náš Velehrad a chápal správně jeho národní i mezinárodní úkoly. Sjezdový fotograf zvěčnil tohoto zvěčnělého velehradského poutníka právě za živé rozmluvy s p. řídícím Zelnitiem, který k starým objevům důležitých vykopávek ve Starém Městě připojuje nové úspěšné objevy v podzemí velehradské basiliky.

ČECHY

Jediná řeckokatolická fara v Praze, pod jejíž pravomoc patří celé Čechy a země Moravskoslezská, zápasí s velikými finančními nesnázemi. Jednak proto, že pastorace řeckokatolických věřících,

roztroušených na tak rozlehlém území, vyžaduje velkých cestovních nákladů, jednak též proto, že vyučování řeckokatotických dětí a studentů na cizích školách není remunerováno, nýbrž jest ještě spojeno se značným vydáním (dojíždění do vzdálených škol, opatřování učebnic chudým dětem atd.). A pak je řeckokatolický farní úřad v Praze prvním útočištěm chudých rusínských dělníků, řemeslníků, služek i studentů v Praze. Rodná diecése mukačevská pamatuje na své duchovní děti v Praze a užhorodský řeckokatolický ordinariát nařídil oficielně podporu, kterou každý farní úřad i filiálky v diecési mukačevské má přispěti řeckokatolické faře v Praze. Prosíme však i naše katolické čtenáře o dobrotivou podporu bratří — řeckokatolických Rusínů v Praze, a jsme ochotni její zaslání zprostředkovati. Předem vroucí: Pán Bůh zaplať!

SLOVENSKO

Delegace katolických Slováků navštíví za vedení rožnavského biskupa msgra Bubniče a býv. ministra Tiso zámořské krajany ve Spojených státech severoamerických. Slovenská emigrace americká má pro naše Slovensko veliký význam morální i hmotný, poněvadž je poměrně zámožná a uvědomělá a je výborně organisována v osadách i v pojišťujících jednotách, o milionovém základním kapitálu. Zvláště pro kulturní a náboženský život našeho Slovenska je porozumění a součinnost krajanské Ameriky dalekosáhlá, dodávajíc časopisům a vydavatelstvům veliké řady platících a štědrých odběratel, zvláště ústřednímu spolku sv. Vojtěcha v Trnavě. Odtud ty časté zájezdy různých delegací za moře. Msgre Bubnič měl už jako madunický farář — před 14 roky — nastoupiti cestu do Ameriky — vyjednával s ním tehdy arcibiskup Stojan, ale pro nemoc jeho tehdy s cesty americké sešlo!

„Náš priateľ" — náboženský týdenník vycházející ve Zvoleni a redigovaný archidiakonem Andrejem Kalmančokem z Hliníku nad Hronem, který přivedl loni slovanské poutníky na Velehrad — oslavuje letos 10. výročí svého vycházení. Je to svěže psaný lidový orgán Katolické akce báňsko-bystrické diecése, ale jeho obliba otevřela mu cestu do celého Slovenska. V každém čísle jsou kvitovány dary nasbírané při rodinných slavnostech — svatbách, křtinách, spolkových divadlech, ano i pohřbech na podporu časopisu. Nevelké jsou samy o sobě ty darované obnosy, ale jsou krásným svědectvím porozumění širokých vrstev lidových pro katolický tisk. K desítiletému jubileu pozdravili slovenští biskupové a přední pracovníci v srdečných přípisech redakci „Naš-ho priateľa". Administraci vede obětavě poslanec Antonín Šalát z Hajníků u Zvoleně. Bratrské redakci přejeme dalšího radostného rozvoje na prospěch katolické věci slovenské.

„Bernolákov deň" uspořádal „Slovenský katol. kruh" s jubilej. výborem Bernolákovým v Nových Zámcích jako vstup do jubilejního roku tohoto průkopníka spisovné slovenštiny u příležitosti 150. výročí jeho „Disertacie". Dne 12. září budou odhaleny Bernolákovi pomníky v Slanici na Oravě (severní Slovensko, kde se narodil, a v Nových Zámcích (na slovenském jihu), kde je pochován. Na prvý Bernolákův pomník v Nových Zámcích, který je dílem akad. malíře J. Pospíšila, věnoval okres novozámecký 30.000 Kč a stejnou částku daruje i město samo. — Pomník bude státi na prostranném náměstí, které se vysazuje stromky v pěkný park. Slovenská mládež, vedoucí oslavnou akci Bernolákovskou, manifestuje oběma pomníky na severním a jižním pomezí Slovenska nejen své národní uvědomění, ale i věrnost republice — proti jakémukoliv revisionismu!

PODKARPATSKÁ RUS

Duchovní rekolekce na rusínských školách, měšťanských i středních, připravily studující mládež na letošní velkonoční svátky řeckokatolické. Dávali je OO. basiliáni za pěkné účasti studující mládeže. V Užhorodě súčastnilo se rekolekcí 240 žaček na dívčí měšťanské škole, v dívčím učitelském semináři bylo 160 účastnic, v mužském učitelském semináři 180, na státní ruské škole měšťanské 600. V Berehově vykonalo 160 studentů státního ruského gymnasia duchovní cvičení předvelikonoční, také v Mukačevě měli gymnasisté a studující na Obchodní škole své rekolekce, stejně jako v Chustě a Prešově. O. S. Sabol dával duchovní cvičení i pro nezaměstnanou dělnickou mládež v Prešově. Tato činnost OO. basiliánů na Podkarpatské Rusi a východním Slovensku je sice tichá, ale pro celý národ požehnání přinášející.

V biskupské residenci užhorodské byly upraveny příslušné místnosti pro nové diecésní museum, v němž budou soustředěny všechny církevní, historické a umělecké památky eparchie. Biskupský ordinariát nařídil soupis všech těchto památek v jednotlivých farnostech, i těch, které už byly odevzdány jiným ústavům (Krajinskému museu, museu „Prosvit" atd.) a přísně zakázal jejich odevzdání kamkoliv jinam. — Ředitelem nového musea byl jmenován dr. Jul. Marina, prof. bohosl.

Při katedrálním chrámě řeckokatolickém v Užhorodě bylo do konce května t. r. vypsáno místo faráře, jehož povinností je říditi katedrální pěvecký sbor a vésti diecésní fundační pokladnu. Z obou těchto oborů musí se kandidát, který nepřekročil padesátého roku života, podrobiti odborné zkoušce. Současně vypsané místo kaplana při témž katedrálním chrámě je spojeno s úřadem vedoucího účetního v diecésní fundační pokladně a vymezuje stáří kandidátovo po 40. rok věku.

Za hranicemi.

ŘÍM

Královna Marie Kristina Savojská byla prohlášena ctihodnou služebnicí Boží; u přítomnosti Sv. Otce a kardinála Kongregace obřadů byl přečten dekret této kongregace, jímž se uznávají její hrdinské ctnosti. Nová služebnice Boží narodila se r. 1812 jako prvorozená dcera krále obojí Sicilie Viktora Emanuela. Od mladosti vynikala neobyčejnou zbožností a účinnou láskou k bližnímu. R. 1832 provdala se za krále sardinského Karla Alberta; i jako královna dávala příklad ctnostného života. Nemíchala se do politických záležitostí královského domu, ale žila pokorně, plná lásky k podřízeným a milosrdného soucitu k opuštěným a bídným. Zemřela r. 1836 v pověsti světice.

ANGLIE

Při poslední královské korunovaci anglické zazněl též — třebas přitlumeně a celkem nepovšimnut — hlas nevraživosti zarytých anglikánů proti Římu, který byl oficielně pozván ke korunovaci a také se jí svou delegací súčastnil. Snad si tito anglikánští horlivci ani neuvědomili, že právě nejslavnější chvíle korunovačních slavností — pomazání krále a královny sv. olejem — je původu katolického — z doby, kdy Anglie byla ještě sjednocena s Římem. A tato touha po návratu k bývalé jednotě v Anglii stále roste. Právě na poslední londýnské schůzi anglikánské rady pro podporu křesťanské jednoty konstatovali referenti, že počet kněží (anglikánských), toužících po sjednocení, dosáhl už čísla 1158. Velmi ostře byl na oné schůzi odsouzen způsob psaní oficielního věstníku anglikánské církve „Church Times", který vášnivě potírá „papežence" zvláště mezi duchovenstvem. V resoluci pak usneseno: „Žádáme, aby se církev anglikánská vrátila ku spojení s Apoštolským Stolcem, které trvalo tisíc let. Konstatujeme zmatek, do něhož upadla víra v Anglii svým odloučením od střediska jednoty, a víme velmi dobře, že nikdy nemůže býti pokoje, ani mezi námi samými, dokud nebude odstraněn rozkol." Tuto situaci zná ovšem dobře i královský dvůr anglický, a proto byla vypuštěna z korunovačního rituálu místa urážející katolíky — až na králův slib, že bude hájit doma — církev anglikánskou.

Změna textu v přísaze anglického krále, kde byla už dříve vypuštěna místa urážlivá pro katolíky a zůstávající slib ochrany anglikánské církve byl nyní omezen pouze na Anglii, je odůvodněna složením tajné rady britského sjednocení, v níž zasedá dosti katolických zástupců anglických dominií. Tak skoro celá korunovační delegace kanadská byla katolická a na slavnostním „Te Deum" v katolické katedrále westminsterské, které vykonal papežský legát msgre Pizzardo, bylo přítomno 24 členů dolní sněmovny, 40 lordů a 20 členů královské tajné rady. Z její iniciativy došlo ke změně přísahy. Zástupce Sv. Otce se těšil v Londýně veliké úctě a pozornosti, i když se nesúčastnil náboženských obřadů anglikánských při korunovaci samé. Uvítal před chrámem královské manžele anglické.

MAĎARSKO

Řád sv. Basilia V. má v Uhrách dvě působiště: v Hajdudorogu — re-

sidence nejsv. Srdce Ježíšova — s 3 kněžími a jedním bratrem, a pak ve známém mariánském poutním místě — Máriapócs, kde působí 9 kněží s provinciálem P. Dudásem v čele a s 3 bratřími v residenci sv. Michala Arch. Kromě vyučování náboženství na školách dávají OO. basiliáni duchovní cvičení a lidové misie.

NĚMECKO

Katolická statečnost nevymřela ani v hitlerovském Německu. Ukázal ji nedávno farář katedrálního chrámu v Eichstadtu P. Kraus, někdejší důstojník ze západní fronty, jehož prsa zdobi pět vysokých vyznamenání za statečnost ze světové války. Důrazně se ohradil ve svém kázání proti zesměšňování a tupení katolických kněží. „Ani hořící kostely, ani smrt a vyhnanství nejsou tak trpké, jako je loupení cti, kterému jsme denně vydáni na pospas. Došlo to až tak daleko, že již děti na nás ukazují a starci si potajmu šeptají: „I to jest jeden z nich!" Pro toto kázání byl P. Kraus vypovězen z města. Než biskup mu nařídil, že nesmí odejíti se svého místa. V plné katedrále pak biskup prohlásil před 5000 věřících, že žádá odvolání trestu vypovězení svého kněze. Celý chrám zaburácel potleskem souhlasu se stanoviskem biskupovým. Nato vystavil P. Kraus nejsvětější Svátost k celodenní adoraci, na níž zůstaly zástupy věřícího lidu v katedrále, zatím co venku před ní byla soustředěna policie a četnictvo, aby zabránili manifestačním projevům při odchodu biskupově; celé náměstí před katedrálou obepínalo silné lano, mající znemožniti průlom policejního kordonu. — Katolická Církev dovede býti trpělivou, ale když přejde míra trpělivosti, nastupuje na cesty neohrožené statečnosti, jež se nebojí žádných obětí. To pozná i Hitler!

Smutné velikonoce v území saarském. Z rozkazu říšského komisaře Bürckela byly zavřeny od 1. dubna v diecési trevírské a špýrské církevní školy. Na znamení protestu proti tomuto násilí nařídili oba biskupové úplně tichou oslavu letošních velkonočních svátků. Proto tentokráte nezazněly radostné velkonoční zvony na pomezí německo-francouzském, na horké půdě saarské.

Novopohanství Hitlerovo má svůj rituál. Má svých „16 mučedníků", bohatýrů hitlerovského puče z listopadu 1923, má svůj svátek „zmrtvýchvstání zemřelých", má své poutě „k věčné stráži", své modlitby k národnímu praporu, svou „svatou zemi", jíž jest německá země a žádná Palestina, má svůj Starý zákon, kterým je prehistorie Germánů a germánské země, má svého velekněze v osobě min. Rosenberga, který vytvořil všechna tato hesla. — Baldur von Schirach volá s nadšením: „Není opravdové společnosti bez náboženského cítění, ale náboženské cítění obejde se bez náboženského vyznání."

Klasobraní z německého novopohanství. Úřední věstník německé akademické mládeže „Die Bewegung" vyzývá studenty, aby v úřed. rubrikách napsali jedno slovo „konfessionslos" (bez vyznání). Ať si církevní filistři připínají čestným a odvážným lidem etiketu atheistů! Nechť si bezzubé stařeny syčí nenávistí na ty „pohanské děti", jejichž jedinou chybou je skutečnost, že v jejich žilách proudí čistá germánská krev. Miliony Němců, věřících v Boha, nacházejí se dnes mimo rámec jakýchkoliv vyznání. Každý si řídí svým způsobem svou spásu ... Bůh není ani tak těsný ani tak malý, jak se ho snaží představiti „kostelníci".

Bilance protestantismu. Útok Hitlerova novopohanství na základy křesťanství v Německu pociťují bolestně nejen katolíci, nýbrž i protestanté. Jejich vůdčí hlavy kladou si otázku, jaká budoucnost čeká tu protestantismus a snaží se hledati cesty k záchraně. H. Adolf ve své knize „Entbürgerlichung des Protestantismus" (Gotha 1936) myslí, že je třeba po příkladu totálního státu vybudovati též myšlenku totální církve. Prostředkem k tomu má býti „odměšťanění" protestantismu, čili jinými slovy třeba zbaviti protestantismus jeho nemoci, bezohledného individualismu. Jiný autor R. Steinbach (v knize „Die Auflösung des Protestantismus", München 1936) chce zaplniti prázdnotu náboženského nitra protestantství vnitřním životem, k němuž by vedlo rozjímání, kult, svátosti (oltářní), řehole atd. Bohužel, přiznává Steinbach, že protestantismus ve své pýše ztratil Svátost oltářní, ale zároveň s Luthe-

rem pokládá mši sv. za modloslužbu. A co mu také prospěje rozjímání, jímž chce se vžívati v život Kristův, když popírá božství Vykupitelovo. Je tedy celkem málo radostná bilance protestantismu, jak o ní upřímně píše pod tímto titulem Otto Urbach v katolickém měsíčníku „Hochland" (únor 1937). Ačkoliv po otci i matce pochází Urbach z rodiny odedávna protestantské a ačkoliv jest si vědom svého vzdělání v theologii evangelické, přece klidně se snaží poznati slabosti své rodné víry a potřebu sblížení s Církví katolickou. Vyzývá protestantské theology především k badání o otázce, zda Církev katolická má pravdu ve svém učení o oběti mše sv. Pokládá ji za největší poklad křesťanství.

Apostata, říšský vikář D. Engelke, nejbližší spolupracovník známého „biskupa Říše" L. Müllera, napsal: „Kristus není Synem božím v hrubém biblickém smyslu. Bůh se mu zjevil jako A. Hitlerovi... Zřekl jsem se radikálně všeho, všeliké theologie, všelikého vyznání, všeliké církve, všeliké bible, abych stanul před Bohem s mocnou věrou, že On může všecko obnoviti."

Pro ty, kteří nechtějí s novopohanstvem držeti krok, razí se veřejně tyto veršované výzvy: Ubijte je, černé psy, kteří duši našeho národa hanobí; ubijte je, vražedníky duší, kteří ničí dědičnou podobu našeho národa. (Seebecker, Freiheitsflammen, Verse und Sprüche für deutsche Helden.) Mějte se na pozoru před tím, který praví: Kdo chce jíti za mnou, zapři sebe samého. Neboť to, co chce Nazaretský, jest naší zhoubou, jest naší zkázou.

K takovým projevům protikřesťanským nemohl ovšem déle mlčeti Svatý Otec. Chytrost německých vládců neodvažuje se prozatím zavírati chrámů, ale směřuje k jejich vyprázdnění propagandou novopohanství.

ŘECKO

Stanovisko řeckého pravoslaví k Římu bylo vždy málo přátelské, odráželo se to nejen v oficielních projevech Církve, nýbrž i ve veřejném tisku. Nedávná papežská encyklika proti komunismu setkala se však v celém řeckém tisku s neobyčejnými sympatiemi. Všechny velké listy přinesly dlouhé výňatky z encykliky a doprovodily je poznámkami, v nichž uznávají papežství za velikou mravní moc. Kategorické odsouzení komunismu s této strany značí jim tedy událost největšího významu. Přejí si proto, aby slova papežova splnili všichni, kdož mají dobrou vůli.

PALESTINA

Poslední úřední statistika uvádí počet obyvatelstva ve čtyřech hlavních městech Palestiny podle náboženského rozvrstvení takto: V Jerusalemě bydlí 76.000 židů, 26.000 mohamedánů a 23.000 křesťanů, celkem 125 tisíc obyvatel. Nové město Tel-Aviva má jen 140.000 židů. Přístavní město Haifa obývá 48.000 židů, 30 tisíc mohamedánů a 21.000 křesťanů, celkem 99.000 obyvatel. V Jaffě, spojeném drahou s Jerusalemem, mají většinu mohamedáni, je jich 42.000 vedle 16.000 židů a 13.000 křesťanů, celkem 71.000 obyvatel.

Přírůstek židovského přistěhovalectví do Palestiny zaznamenává úřední statistika v posledním pětiletí tento: V roce 1931 se přistěhovalo do Palestiny 4015 židů, v roce 1932 už 9555, v roce 1933 vzrostl počet nových přistěhovalců už na 30.327 židů, v roce 1934 na 42.359, a v roce 1935 dosáhl 61.854 osob. To jsou ovšem židovští přistěhovalci, kteří zákonitou cestou přijeli do Palestiny; o přílivu nelegálním statistika nemluví. — La Terra Santa, čís. 2.

Obvyklé svěcení vody v Jordáně nekonalo se letos o pravoslavném svátku Zjevení Páně pro špatné počasí. Teprve v neděli 15. února (starého stylu) vypravila se pouť pravoslavných sester z Getsemany a z Bethanie k Jordánu, kde vykonal sváteční svěcení vody pravoslavný jeromonach Filip. Přítomní poutníci se pak ponořovali do posvěceného proudu památné řeky. — Svjataja zemlja, čís. 2.

Novým kustodem Svaté země byl jmenován P. Albert Gori, dosavadní rektor františkánské koleje v Alepu v Syrii. Rodem pochází z italské provincie Pistoria (nar. 1889), na kněze byl vysvěcen r. 1914. Po 18 let byl rektorem koleje a ředitelem gymnasia OO. františkánů v Alepu. Jaké přízně si získal u katolíků alepských, ukázalo se při jeho odchodu, kdy 18 km daleko vyprovázelo z Alepa množství soukromých aut a motorových kol ob-

líbeného františkána na jeho nové působiště. Jako františkánský kustod (strážce) — kvardián „Hory sionské" a Božího hrobu — byl P. Albert Gori slavnostně uveden do basiliky Božího hrobu a do Betlema, do předních křesťanských svatyň ve Svaté zemi. Od r. 1219, kdy sv. František z Assisi založil v Jerusalemě první klášter svého řádu, jsou jeho duchovní synové neohroženými strážci svatých míst a nynější kustod je 151. jejich představeným.

Turecko.

Dnes je v Turecku činno jen okolo 60 katolických kněží, 40 bratří řádových a přes 300 řeholnic. Největší procento tvoří „Bratři křesťanských škol", kteří tu vedou výborná gymnasia. Ze sester jsou nejpočetnější řeholnice „Notre Dame de Sion". V jejich školách se vychovávají převážně dívky z „lepších", bohatších rodin. Jiné řeholnice pracují v nemocnicích, vedou útulky pro děti i pro starce a řídí školy. V poslední době však tato školská činnost poklesla, poněvadž Turci začínají jim zvolna zavírati vyšší třídy; tím ovšem ztrácí škola na svojí vážnosti, zvláště když není možno v ní vykonati maturitní zkoušky. Turecká vláda činí to proto, aby zpopularisovala víc své turecké školy a získala pro ně větší počet žáků.

Celkový počet křesťanů různých vyznání činí v Turecku asi 200.000. Pominula už popularnost misionářů, poněvadž nesmějí nyní nositi řeholního roucha mimo zdi chrámové a klášterní. Zákaz ten nepostihl jen kněze katolické a řecké, ale i turecký kněz — hodža — musel se rozloučiti se svým fezem a s dřívějším stavovským úborem. Tím ovšem ztratilo Turecko svůj někdejší svéráz, takže se neliší ničím od jiných krajů evropských.

AMERIKA

Nový opat českých benediktinů v **Lisle** u Chicaga, P. Prokop Neužil, odpověděl na projev naší soustrasti k úmrtí svého předchůdce, opata P. Valentina Kohlbecka, a na gratulaci k svému povýšení dopisem, kde mezi jiným píše: „Srdečně děkuji za soustrast i za blahopřání a prosím o Vaše modlitby, aby dobrý Bůh nás všechny síliti a osvěcovati ráčil, bychom mohli následovati ve šlépějích našich velkých apoštolů slovanských, sv. Cyrila a Metoděje. Bude mojí velikou radostí a ctí, bude-li mi možno kdykoliv sjednotiti se s Vámi a se snahami Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje v pracích, „aby všichni jedno byli".

AFRIKA

Jsou Habešané bludaři? Válečné tažení Italie proti Habeši obrátilo pozornost světa na tamější křesťany i po stránce náboženské. Podle všeobecného mínění byla církev habešská všeobecně pokládána za bludařskou, monofysickou. Zatím však učený asumcionista P. Martin Jugie, odborný znalec východních církví, vystoupil nedávno s odůvodněným tvrzením, že habeští křesťané v ů b e c n e j s o u m o n o f y s i t y v tom významu, v jakém byl tento blud odsouzen na církevním sněmě chalcedonském (viz časopis „L'Oriente Cristiano e L'Unità della Chiesa", čís. leden—únor 1937). Křesťané habeští, podobně jako i jiné za monofysitské prohlašované východní církve nepřijali žádnou z bludařských nauk Eutycha, ba samého Eutycha uznávají za bludaře. Opravdový blud monofysitský prohlašuje, že v Kristu byla toliko jedna přirozenost. Jestliže Habešané nebo Armeni a jiní východní „monofysité" uznávají jednou přirozenost v Kristu, značí jím slovo p ř i r o z e n o s t totéž, co slovo o s o b a, a ta byla ovšem v Kristu pouze jedna, ale ve dvou přirozenostech: božské a lidské. Je tedy zaviněno dosavadní pokládání habešských a jiných východních křesťanů za bludaře monofysitské neujasněnými pojmy: p ř i r o z e n o s t a o s o b a.

Za konkurenční ceny
provádí veškeré novostavby, přestavby, adaptace firma

Techn. a stavební kancelář
Oldřicha Očenáška,
zednického mistra
v Bohuňovicích u Olomouce.

Na požádání odborné porady a rozpočty zdarma. - P. T. farním úřadům a katol. spolkům zvláštní podmínky a výhody. Mnoho doporučení od vld. duchovenstva.

Technická stavební kancelář
firmy
JAN LICHTBLAU
přísežný soudní znalec
OLOMOUC, Pasteurova 10
Telefon 857
provádí veškeré stavby do oboru stavitelského spadající. — Apoštolát tuto firmu vřele doporučuje.

Doporučujeme firmu
VLADIMÍR BENEŠ,
stavební klempířství, HOLICE U OLOMOUCE
Provádí veškeré práce stavební odborně za levné ceny.

Podporujte
Matici cyrilometodějskou

tím, že si u ní objednáte dopisní papír, který má na skladě s obrázkem pana arcibiskupa dra Leopolda Prečana, se sv. Cyrilem a Metodem, neb s obrázkem Panny Marie.

10 kusů dopisního papíru
i s obálkami pouze 3 Kč.

Objednávky vyřídí obratem
Matice cyrilometodějská, Olomouc,
Wilsonovo nám.

krajanské společnosti. Buďte hodně dlouho zdráv a vzpomeňte i na nás v modlitbách!

Přímluvným modlitbám našeho ACM odporučujeme duši v Pánu zasnulého dlouholetého člena a apoštolátního odběratele, respicienta fin. stráže v. v. Jana Zborku z Uh. Hradiště. Byl velikým ctitelem sv. apoštolů slovanských a jejich Velehradu, súčastňoval se rád a horlivě cm. poutí a zvláště se zajímal o otázku unijní a o sjezdy unijní na Velehradě až do posledních dnů stáří. Dejž mu Pán Bůh nejradostnější sjednocení tam, kde už spočinuli ve věčné slávě naši sv. otcové. Odpočívej v pokoji!

Prosíme snažně P. T. odběratele, aby při zasílání známek, staniolu a jiných věcí dbali těchto pokynů: Obrázky a pohlednice nesmějí býti špinavé a roztrhané; růžence rezavé a potrhané; starých per nemožno upotřebiti; staniol nesmí býti v kulích, nýbrž v celku. Při zasílání těchto věcí prosíme, aby byly posílány odděleně, poněvadž pak v administraci vyžaduje třídění zásilky mnoho času.

Administrace.

Katolická akce rozhlasová. Sčítací akce katolických posluchačů radia nalezla živý ohlas mezi katolíky. Stále docházejí sčítací lístky katolických posluchačů rozhlasu. Je však třeba, aby akce byla rozvinuta ještě šířeji, aby Katolická akce rozhlasová mohla pořídit úplnou statistiku katolických posluchačů rozhlasu. Upozorňujeme znovu, že přihlášeným nevzejdou z toho žádné výlohy, jde jen o to, aby se k ní přihlásili všichni katoličtí posluchači rozhlasu, aby na základě tohoto sčítacího materiálu mohlo býti také působeno na zlepšení mravní úrovně rozhlasu a k většímu respektování náboženského cítění katolických posluchačů rozhlasu. Katolická akce rozhlasová jest organisována jednak prostřednictvím diecésních Katolických akcí, jednak přímo Poradním sborem pro katolický rozhlas při Katolické akci arcidiecése pražské. Tento ochotně pošle sčítací lístky těm posluchačům, kteří dosud neměli příležitost se přihlásiti. Stačí přihlásiti se i přímo s udáním jména, adresy, poštovního úřadu, kde byla koncese vydána a jejího čísla. Poradní sbor prosí zvláště katolické spolky, korporace a pracovníky, aby se v jednotlivých místech sami ujali hromadného soupisu posluchačů. Sčítací lístky v potřebném množství budou na požádání zaslány zdarma a vyplaceně. Je nutno vyburcovati i ty katolíky, kteří katolický tisk nečtou. Také i jiné informace podá a dotazy zodpoví Poradní sbor pro věci katolického rozhlasu při Katolické akci arcidiecése pražské (Svatováclavská Liga) Praha IV., Hradčanské náměstí čís. 8.

Exercicie pro nemocné (ženy a dívky) česky od 7. června a druhý kurs pro všechny stavu od 15. června. Jako každý rok pořádá i letos Exerc. dům v Hlučíně exercicie pro nemocné a zve na ně nemocné z širšího okolí Hlučína. Tyto exercicie jsou útěchou pro nemocné a požehnáním pro exerciční hnutí, neboť modlitba trpících má zvláštní moc u Boha. Nemocní budou ošetřováni jako v nemocnici. Nemusí se proto báti. Nemajetní dostanou slevu. Přihlaste se brzy a oznamte přesně, kdy a jak přijedete. Těšíme se na vás. — Upozorňujeme, že od 11. do 15. června budou exercicie pro horlitele tisku (všechny stavy). Kdo odebírá „Posla pravdy", dostane slevu podle toho, kolik bere. Prosíme, aby aspoň z každé osady byl jeden účastník, zvláště ten, kdo Posla pravdy rozšiřuje anebo rozšiřovati chce. Přihlášky zašlete včas Exercičnímu domu.

Kde budou exercicie? Sv. Hostýn: pro kněze: červenec 19.—23.; srpen 2.—6. Přihlášky přijímá Duchov. správa na sv. Hostýně. — Velehrad (Stojanov) červen: pro mariánské sodálky a dívky z měst 14.—18., 50 Kč; červenec: kněžské triduum 6.—10.; inteligence (mužové) 13.—17., 60 Kč; kněžské triduum 19.—23.; a) studenti VI., VII., VIII. tř. 26.—30, 40 Kč; b) v koleji: studenti nižších tříd 26.—30., 40 Kč; srpen: studující dívky 2.—6., 40 Kč; akademičky 9.—13., 50 Kč; učitelky, profesorky 9.—13., 60 Kč; Mariánská družina učitelek 16.—20., 60 Kč; profesoři a učitelé 25.—29., 60 Kč; září: akademikové 1.—5., 50 Kč; dívky z měst a úřednice 15.—19., 50 Kč. Přihlášky zasílejte aspoň 3 dny před započetím exercicií Papežské koleji T. J. na Velehradě. — Hlučín: červen: nemocní, ženy a dívky 7.—11.; horlitelé tisku 11.—15.; nemocní 15.—19.;

maturanti 21.—25.; studenti (nižší třídy) 26.—30.; učitelé a učitelky 30. června až 4. července; červenec: kněži 5.—9.; studenti (vyšší třídy) 16. až 20.; ministranti do 13 let 20.—24.; ženy a dívky 24.—28.; studentky 28. července až 1. srpna. Přihlášky přijímá exerciční dům v Hlučíně. — Hájek u Prahy (klášter františkánů): červen: pro Českou ligu akademickou a studenty, III. kurs, 6.—10.; pro terciáře 26.—30. — Přihlášky přijímá správa kláštera františkánského, Hájek u Prahy, p. Unhošť.

Literatura.

Edice „Životem", Hlučín, Exerciční dům, vydala: Sv. Alfons z Liguori: „Novena k Duchu svatému" (č. 271, cena 50 hal.). Sv. Alfons z Liguori: „Oktáva Božího těla" (č. 274, cena 50 hal.). Obě brožurky obsahují rozjímání z pera ohnivého milovníka svátostného Ježíše, svatého Alfonse. Právě naše až příliš střízlivá doba potřebuje takových úvah, aby se srdce rozehřála Boží láskou. Dr. Svobodová: „Nový hospodářský řád" (č. 272, cena 50 hal.). Naše doba je bezradná v otázkách sociálních a hospodářských. V brožurce ukazují dva sociální papežové Lev XIII. a Pius XI. východisko z bludiště sociální nespravedlnosti. Rozšiřujte především mezi dělnictvem. — Adresa na objednávky: Exerciční dům, Hlučín.

Novinky z Hlučína. Právě byly rozeslány 3 nejnovější brožurky sbírky Životem: č. 268 „Proti rudému nebezpečí" (napsal Fr. Svoboda). Tato brožurka ukazuje srozumitelným způsobem na bezbožecké základy komunismu. — Č. 269 „Bůh — můj přítel" (napsal P. Hock), pojednává o nejvyšším stupni lásky Boží k nám. Totiž o lásce přátelství. — Č. 270 „Katolický skaut" (napsal dr. Martinovský), poučuje především rodiče o významu skautského života pro výchovu naší mládeže. Každá brožurka má vkusnou pestrou obálku a přec je cena jen 50 hal. — Nejdůležitější podnik hlučínský je vydávání levných mešních textů. Právě vyšel: „Mešní řád" (cena Kč 1) a texty neděle 3.—10. po sv. Duchu (sešit 7., cena 50 hal.). Texty všech neděl a zasvěcených svátků budou státi dohromady jen Kč 5. Ačkoliv cena je tak nepatrná, jsou texty vytištěny na lepším papíře v dvojbarvém tisku a ve vzorné úpravě. Aby hloubka modliteb mešních byla přístupna i širokým vrstvám lidu, Exerciční dům vydal dále knížku Pia Parsche: „Poznejte mši sv.", cena Kč 3.50. Těmito publikacemi položil Ex. dům základ k lidovému liturgickému hnutí u nás. Pro vzdělance už máme, chvála Bohu, latinsko-český misál a knihu Cinkovu o mši sv. Mešní texty hlučínské mohou si pořídit i nejchudší; výkladu Parschově rozumí i školní děti. Doufejme, že naše katolická veřejnost pochopí důležitost tohoto podniku a umožní statisícový náklad mešních textů.

Museum, časopis slovanských bohoslovců (Brno), ukázal se svým 4. letošním číslem jako skutečný věstník slovanských seminářů, přinášeje jednak články autorů polských, hrvatských a slovenských, jednak i pěknou řadu dopisů ze slovanských bohoslovných ústavů, z Říma, Charbinu, Bulharska, Holandska, Polska, Ukrajiny a Jugoslavie vedle zpráv ze seminářů domácích. Jen vytrvat a jít do hloubky!

Bl. Jindřich Suso: Kniha o věčné moudrosti. Edice Krystal, Olomouc, str. 176, cena Kč 9.50. Olomoučtí dominikáni opravdu překvapili touto novinkou. Velké oblibě se těší překlad jeho svéživotopisu, jejž vydal pražský „Vyšehrad". Teď přichází na řadu jeho hlavní dílo, ve kterém je shrnuta celá mystická nauka, jeho rozmluvy s Bohem. Rozmluvy dýchají něhou a láskou, jsou opravdu katolicky hluboké. Není to papírová theologie, nýbrž theologie živá, čerpaná z důvěrného spojení s Bohem, dávající přesné směrnice k Bohu. V ní dojemně rozmlouvá milující duše se svým Stvořitelem, který jí nejlépe rozumí, protože ji stvořil, a který se jí v tajemném ztišení nejzřetelněji Sám zjevuje, jako věčná Pravda.

Tiskem Lidových závodů tiskařských a nakladatelských, sp. s r. o. v Olomouci.

ДА ВЬСИ ЖДИ ☧ НО БЖДЖТЪ

APOŠTOLÁT

SV.
CYRILA
A
METO
DĚJE
POD
OCHRANOU
BL. PANNY
MARIE

OLOMOUC

ROČNÍK XXVIII. ČÍSLO 7.

Používání známek novinových pro „Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje“ povoleno ředitelstvím poštovním v Brně čís. 11.483-VI. v r. 1921. Podací úřad: Olomouc I.

Redakce a administrace Apoštolátu: Olomouc, Wilsonovo nám. 16/II.

Redaktor: František Jemelka, tajemník ÚACM.

Roční předplatné 12 Kč, pro Ameriku 1·5 dolaru. Časopis vychází měsíčně.

OBSAH:

Úcta svatého Cyrila a Metoděje na Ukrajině 197
Otce nám, Bože, chraň! 201
Těžké začátky 201
Mezinárodní unionistický sjezd v Římě 203
Tři síly 208
Kostelík sv. Cyrila a Metoděje v Olomouci 212
Dílo pražského odboru ACM. . . 215
Křesťanský Východ 219
Katolický obzor 226

Hovorna redakční.

K hlavnímu svátku cyrilometodějskému 5. července prosíme všechny vdpp. spolubratry, aby jako členové CM. apoštolátu jednoty nezapomněli na spolkovou povinnost a odsloužili buď o svátku samém nebo v jeho oktávě mši sv. za živé a zemřelé členy a dobrodince Apoštolátu. Zároveň připojujeme snažnou prosbu o zaslání příspěvků a darů ve prospěch Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje. Svátek svatých apoštolů slovanských dává každému knězi příležitost, aby nejenom velebil jejich nesmrtelné zásluhy, ale též obětavě šířil a podporoval zájem věřících o náš cyrilometodějský Apoštolát, který má pokračovat v díle svatých bratří — náboženský obrodném a unijním.

V tichosti a pilné práci pastýřské naplnil místopředseda ÚACM, J. E. ndp. světicí biskup olomoucký msgr. Jan Stavěl desítiletí své biskupské činnosti. Mnoho, přemnoho jiných a těžkých starostí — je ústředním předsedou katolické Charity, českým školským referentem arcidiecése, visitátorem — zástupcem churavícího arcipastýře atd. — spočinulo na jeho ramenách, ale to vše nezmenšilo jeho lásky a zájmu o náš ACM. Pán Bůh mu dopřává zdraví a síly k jeho neúnavné práci, a naším upřímným přáním je, aby se i nadále těšil z těchto velikých darů Božích. Prosíme své čtenáře a členy ACM též o zbožnou modlitbu na tento úmysl.

Známá pí Doubková z New Yorku, která tak obětavě byla činna v přistěhovaleckém oddělení Blah. katol. Národní rady a která zvláště přemnohým krajanům-vystěhovalcům prokázala neocenitelné služby na prahu Nového světa, je těžce nemocna a trpí veliké bolesti. Tam, kde je lidská věda bezradna, má svoji moc zbožná modlitba. O tu prosíme čtenáře, zvláště z krajanských řad co nejsnažněji pro nemocnou pí Doubkovou, zasílajíce jí a zarmoucenému manželovi upřímné pozdravy!

Československé zahraničí opět prosí všechny lidi dobrých srdcí o pomoc! 100 dětských duší našich zahraničních krajanů prosí nás o umístění na prázdniny do českých katolických rodin ve staré vlasti, a my jim nemůžeme pomoci. Na naši výzvu v časopisech přihlásily se teprve 3 rodiny. Prosíme proto znovu, a doufáme, že přece ještě láska dobrých lidí k českým opuštěným zahraničním dětem nevymřela a poskytne jim útulku a zotavení v českém ovzduší po dobu školních prázdnin. Jejich veliká láska a vděčnost bude všem odměnou. Proto nezapomeňte na české děti ze zahraničí a přihlaste se co nejdříve na adresu: Akce „Našim na Volyni" a Krajanská péče o zahraničí, Praha II., Ostrovní ul. č. 7a. Tel. 451-23.

Kongres Pax Romany v Paříži. U příležitosti světové výstavy bude se konati v Paříži mezinárodní kongres Pax Romany od 28. července do 2.

APOŠTOLÁT

sv. Cyrila a Metoda pod ochranou bl. Panny Marie.

Ročník XXVIII. Červenec 1937. Číslo 7.

Úcta sv. Cyrila a Metoděje na Ukrajině.

Dr. Josef Slipyj.

Úcta sv. apoštolů Cyrila a Metoděje byla přenesena na Ukrajinu od jižních Slovanů zároveň s liturgickými knihami (slovanskými). Že byli oba apoštolé už v prvních stoletích (po své smrti) na Ukrajině uctíváni, za jisté pokládají biskup Filaret[1] a A. Petrov.[2] V menologiích (asi naše martyrologia) ostromírského[3] a typografského evangelia (z knihovny v Moskvě) a v jiných minejích století XI. slaví se svátek sv. Cyrila dne 14. února a sv. Metoděje 6. dubna.[4] Liturgické knihy XI.—XII. století obsahují kánon jitřní služby a jiné stychary. Kromě toho zvětšené mineje (četi minei) XII. a XIII. století podávají panonský životopis tak, že by se v nich celé oficium ke cti sv. apoštolů nalezlo.

Ve zpěvích (hymnech), synaxariích (= obsahujících krátké legendy svatých), čteních a v jiných liturgických oficiích až do stol. XIII. chválí se svatost života i skutky Cyrila a Metoděje. Tak velebí ctitelé sv. Cyrila, že si už od prvního mládí zvolil moudrost (sofii) za družku života. Příchod ze Soluně do Cařihradu přirovnává se ke stěhování Abrahamovu. Cyril jak žák konal studia u Fotia a Lva a pak hluboko bádal v učení o Božím Slově a učinil je základem víry.

Též se tu vypravuje jeho rozmluva s patriarchou Janem, obrazoborcem. Chválí se misie k Chazarům, kteří od Židů a Saracenů byli sváděni proto, že jim apoštolé přinesli pravé světlo víry. Sv. Cyril a Metoděj přirovnávají se k sv. Pavlu, protože pěšky procestovali zemi Slovanů a hlásali víru Kristovu. Nový Pavel se prý zjevil, aby obrátil svět k Bohu. Zdůrazňuje se samotářský život Metodějův a pak jeho apoštolské skutky v Panonii a na Moravě, pronásledování od nepřátel a jiné věci.[5] Někteří (jako Voronov) měli za to, že staroslovanská oficia byla přeložena z řeckého textu. To

[1] Čt. v Obšč. istor. i drevn. 1847, kn. 7, str. 34.

[2] Tamt. 534.

[3] Prepodobnago otca našeho Konstantina filosofa narečenago v čr'n'č'stvo imerem Kyrila. (14. února, fol. 265 ed. Vostokov 1843.)

[4] Pamjat otca Metodija archiepa moravska, Jagič, Vopros o Kyr. i Met. v slav. filologii, SPB. 1885.

[5] První oficium vydal A. V. Gorskij v Cyrilo-Metodějském Sborníku, 285 až 296.

však je těžko věřiti, poněvadž byzantští Řekové neuctívali Cyrila a Metoděje. Je pravda, že tropary (krátké sváteční modlitby, zpěvy), stychary a jiné části připomínají řecký text, neboť byly tvořeny po způsobu řeckého oficia o jiných svatých.

Chvalozpěvy, eulogia, čtení a vypravování nazývají s pochvalou Cyrila a Metoděje apoštoly Slovanů, neboť dali Slovanům písmo a překlad sv. Písma. Ohněm pravé víry zničili učení pohanů a bludařů a byli hotovi za víru položiti svůj život. Také se obšírněji a déle popisuje jejich cesta do Říma, vlídné přijetí papežem Hadriánem, jejich posvěcení a jiné.

Než podivno je, že úcta vyzdobená tak hojným oficiem, ve století XIV. a následujících mizí z liturgických knih a zprávy o obou světcích stávají se řidšími. Jenom v prolozích a zvětšených minejích (četi minejích) se uchovává jejich životopis ke 14. únoru a 11. květnu. Co je tedy příčinou této změny? Je to otázka velmi záhadná a proto i odpověď na ni není snadná. Nesjednocení biskupové Sergius a Demetrius[6] se domnívají, že oficium našich apoštolů proto zmizelo z liturgických knih, poněvadž ve století XIV. jerusalemské typikon,[7] které nemá oficium sv. Cyrila a Metoděje, vytlačilo z církevního života Ukrajiny dříve užívané typikon studitské. Proto se tam asi též zanedbával kult prvních apoštolů slovanských.

Jinou domněnku podává Petrov. Že oficium svatých učitelů zvolna se ztrácelo z některých liturgických knih ve století XIV. již před opravou „typika", v jiných však menologiích (martyrologiích), ač nemnohých, se zachovalo, zdá se míti jiný důvod. Petrov uvádí jedno typikon ze století XIV., kde se připomíná sv. Cyril dne 14. února, a typografské typikon (též ze století XIV.), v němž se děje vzpomínka i sv. Cyrila (14. února) i sv. Metoděje (6. dubna). Nebylo tedy jejich oficium úplně zrušeno. Do století XIV. patří typika a liturgické knihy různým redakcím a teprve během XIV. století dostávají jednotnou formu. Podle Petrova stalo se to buď vybráním oficia svatých prakticky ustáleného v církevním životě, nebo převahou některého typika tehdy nejrozšířenějšího.

Možno asi rozeznávati dvoje typikon, římsko-studitské a athonsko-studitské. Toto poslední postrádalo oficia ke cti sv. Cyrila a Metoděje a bylo zavedeno roku 1072 v pečerském klášteře sv. Theodosia. Od tohoto roku začíná v Kyjevě a po celé Ukrajině a severní Rusi převládati typikon athonsko-studitské a vytlačuje pomalu jiná typika, která měla oficium našich světců. Zvláště mizí od té doby typikon římsko-studitské sestavené pod vlivem západní Církve. Sem patří též menologium (martyrologium) ostromírského evangelia, které obsahuje i oficium sv. Cyrila a Metoděje. Konečně ve století XIV. bylo zavedeno typikon jerusalemské, v němž,

[6] Mjesjaceslov svjatých vseju russkoju cerkovju i mjestno čtimych, III., 296. Petrov, 535.

[7] Typikon = kniha řecké církve, obsahující obřady (kláštera, diecése, patriarchátu), tedy asi naše caeremoniale, částečně též náš direktář.

Ředitel lvovské Duchovní Akademie dr. Josef Slipyj s prelátem drem Grivcem na Velehradě.

jak známo, není našeho oficia. Nicméně vyžadovalo jerusalemské typikon, přijaté v srbské úpravě, přizpůsobení k církvi ukrajinské. Proto byli ponecháni někteří vlastní světci, a není tudíž divu, že v typicích XV.—XVII. století děje se vzpomínka sv. Cyrila ke dni 14. února a že zůstalo troparium (modlitby) z oficia starého. Tak v horologiu (= hodinky, breviář), vydaném v Krakově roku 1491, v horologiu horaždickém (Goraždi) z roku 1529, ve všeobecném menologiu (martyrologiu) kijevském z roku 1628, v evangeliu metropol. lvovském vydaném Sloskou (1644) se vzpomíná sv. Cyril dne 14. února.

Novou nesnáz v úctě světců působí typikon moskevské, vytištěné roku 1682 podle řeckých knih. V něm totiž bylo vynecháno 50 světců spolu se sv. Cyrilem, poněvadž se nenacházeli v řeckém typiku. Než ani tímto způsobem nebyla úcta sv. apoštolů slovanských na Ukrajině potlačena.

U pravoslavných oživla úcta našich světců ve století XIX., když bylo roku 1863 slaveno tisící výročí staroslovanského překladu evangelia. Tehdy zavedl petrohradský synod den 11. května jako svátek sv. Cyrila a Metoděje. A když bylo roku 1885 slaveno tisící výročí smrti sv. Metoděje, opět nařídil týž synod, aby se konala a slavila oficia ke cti slovanských apoštolů. Tehdy bylo též složeno nové oficium.

Na konec třeba vhodně poznamenati, že nesjednocení Ukrajinci vděčí za vzrůst národního života Bratrstvu (1840—46), které mělo jméno našich světců (Kirilo-Metodievske bratstvo).

U sjednocených Ukrajinců odvolává se na sv. Cyrila a Metoděje jako na učitele a svědky církevní jednoty sv. mučedník Josafat († 1623). Jejich cestu do Říma uvádí za svědectví, že uznávali prvenství papežské.[8]

Roku 1880 — 30. září — prohlásil papež Lev XIII. okružníkem „Grande munus" sv. Cyrila a Metoděje za katolické světce celé Církve a stanovil 5. červenec za jejich svátek. P. Isidor Dolnyckyj sepsal na počest sv. apoštolů nové oficium, jež bylo vydáno roku 1881. Úcta sv. Cyrila a Metoděje opravdu oživla u sjednocených Ukrajinců a synoda lvovská 1891 také vydala výzvu k šíření jejich kultu.[9]

Obrazů a ikon sv. apoštolů slovanských v době od IX. do XVI. století stěží možno nalézti. V manuálu technické ikonografie (podlinníki) století XVI. je uveden způsob vyobrazování sv. apoštolů slovanských: sv. Cyrila třeba představiti jako starce s vousem sv. Basila nebo sv. Mikuláše.[10]

Stejný způsob se nachází v novgorodském seznamu svatých století XVI., branovském století XVII., jaroslavském stol. XVII., Chochlovského století XVII., palechivském století XVII. Než tato tradice je původu pozdějšího, poněvadž sv. Cyril nebyl biskupem a zemřel v 42. roce svého života.

Jména sv. apoštolů slovanských učinily Ukrajincům známá, drahá, milá a svatá různé publikace, spisy, obrazy, nesčetné disertace a časopisy století XIX. i nynějšího,[11] stejně jako i bratrstva založená k jejich poctě.

[8] O. dr. Josef Slipyj, Bogoslovske obrazuvannja i pismenska tvorčist' sv. Josafata Kuncevíča, Praci Bogoslovsk. Nauk. Tov., tom I., 243.

[9] Činnosti i rišennja ruskogo provincialnogo Sobora v Galičini 1891, Lviv 1896, 140.

[10] Srov. Ogienko, II. s. 356.

[11] Kiril i Metodij, pismo mjesjačne dlja naroda, Jaroslav 1886, vydav O. K. Seleckyj.

Otce nám, Bože, chraň!

(Za nemocného Sv. Otce.)

Michal Tkačik C. Ss. R.

Na západě v růžích jiter zhasly požáry,
v šerech borů zmlkly vichrů žalné stony,
moře míru zježilo se víry stožáry,
velebným se chórem rozvučely zvony.

Zato rudou krví vzplály dusné večery,
vichry z východu v ně jisker ženou roje,
schmuřila se jasná jitra čisté důvěry,
pod oblohou duní děsná echa boje.

Velký světů Bože, Petrovo jsi vtiskl veslo
v těchto smutných dobách v Pia železnou dlaň,
z koutů zemí všech dnes prosebně se vzneslo:
„Velký Bože, svatého nám Otce dále chraň!"

Těžké začátky.

(Rozmluva s unijním farářem O. Hermatjukem z Lucku na Volyni a referentem časopisa „Druh".)

Otec Hermatjuk navštívil nedávno papežský východní seminář v Dubně, kde se sám připravoval na svůj unijní apoštolát. Jeho návštěva v semináři vzbudila přirozeně nemalou zvědavost mezi chovanci. Chtěli něco zvědět o jeho zkušenostech z unijní praxe. Jeden ze seminaristů (L. Porendovský) vyhledal tedy O. Hermatjuka v seminární zahradě. Mezi nimi rozpředla se zajímavá rozmluva.

„Mohl bych, Otče, prositi o nějaké informace z vaší duchovní správy v Lucku?" — „Velmi rád vám vyhovím," odpověděl O. Hermatjuk; „pojďme si sednout na lavici." — „Je tomu teprve půl roku, co jsem byl jmenován farářem v Lucku. Bývám prozatím v latinském duchovním semináři." — „To se, myslím, Otci trochu lépe vede, než jiným kněžím, kteří jsou roztroušeni po vesnicích."

„Ovšem že lépe, neboť misionář v našich krajích je obyčejně odkázán jenom na existenční minimum. Na nějaké lepší bydlení nebo stravu nemůže pomýšleti. Ale za to je má práce obtížná. Považte, že všichni moji farníci jsou roztroušeni po celém městě, takže je velmi těžko shromážditi je nebo jejich děti do kostela a což teprve na nějakou konferenci nebo přednášku. Musím každého zvláště navštěvovati, prositi a poučovati."

„Máte mnoho farníků?"

„Jenom asi 150; část z nich jsou bývalí pravoslavní, ostatní jsou Haličané (Ukrajinci)."

„Haličané patří, pravda, vesměs k inteligenci, která je tam zaměstnána ve státních úřadech?"

„Ano, jsou mezi nimi inteligenti, ale též mnoho dělníků."

„Myslím, že se Haličané rádi súčastňují synodální bohoslužby (t. j. v obřadu byzantsko-slovanském). Po haličském způsobu asi netouží?"

„A víte, že právě tato věc mi působí mnoho těžkostí. V Lucku je více Haličanů (Ukrajinců) než mojich místních farníků. Jednou po službách Božích přijde ke mně delegace Ukrajinců — byli to jen prostí lidé — a praví: ‚Konejte nám, Otče, bohoslužbu jako v Haliči, nebo jinak na ni nebudeme chodit.' — Obrátil jsem se s touto záležitostí na svého biskupa a dostal jsem tuto odpověď: Třeba vyhověti vůli lidu, neboť není možno ztratiti věřící, které máme, pro nejistou naději na ty, kteří snad přijdou. — Od té doby konám služby Boží pro ně v určité dny obřadem synodálním, v jiné pak po způsobu haličském."

„A jak se na to dívá haličská (ukrajinská) i n t e l i g e n c e ?"

„Těm je všecko jedno. Ať tak, či onak."

„A jakou máte cerkvu (kostel)?"

„Jakou? V Lucku nemáme žádné."

„Máte jenom kapli?"

„Ani té vlastně nemáme. Kdysi jsem sloužil v seminárním kostele, ale naši lidé nechtěli tam přijíti, poněvadž je seminář až za městem. Postaral jsem se tedy o to, abychom mohli míti bohoslužby v latinské hřbitovní kapli, ale tam zase nebylo možno upraviti vše po východním obřadu, na př. postaviti ikonostas, poněvadž katolíci latinského obřadu mívají tam o pohřbech zádušní bohoslužby, a to opět velice odráží pravoslavné, kteří k nám chodí."

„Zkrátka tedy, vy, Otče, nemáte v celé farnosti vlastně nic svojeho?"

„Ano, opravdu nic! A dodávám ještě, že si sám musím platiti mešní potřeby (víno a svíčky) a v zimě musel jsem si najati i chór (sbor zpěváků), neboť nebylo nikomu možno v té kapli zpívati. Nyní, děkuji Bohu, věřící sami zpívají, často zatrhují do haličských nápěvů."

„Otče, jest jedna věc, která mne velmi zajímá a kterou často zvláště nesjednocení zdůrazňují: jak se vaši farníci dívají na celibát kněží? Zdali snad někdy nenarážíte z této strany na těžkosti ve své práci?"

„Nikoliv, vůbec ne! Oni nás pokládají za jeromonachy (= mnichy) a nediví se tomu."

„Duchovenstvo nesjednocené někde ostře útočí na sjednocené!"

„Ano, bojí se, že jim ubíráme chleba, ale část z nich přijala by nyní sjednocení s katolickou Církví, kdyby měla nad sebou ochranu konkordátu."

„Povězte mi, Otče, co by podle vašeho mínění přispělo k nejrychlejšímu a nejúspěšnějšímu rozšíření svaté jednoty ve vaší farnosti?"

„Z b u d o v á n í c e r k v e (kostela), neveliké, skromňoučké, ale i na takovou bylo by třeba zároveň s její výpravou dvacet tisíc zlotých. — Druhá věc by byla f a r n í č í t á r n a s knihovnou a časopisy, jimiž by bylo možno i občansky pracovati mezi lidem. Jim nestačí už jenom kostel, oni touží i po tom, aby katolický duch pronikl i do společenského, občanského života. To vše by přispívalo k šíření svaté jednoty. Ale toho nemožno dosáhnouti najednou a ihned. To je práce na dlouhou řadu let. Napřed je nám třeba trpěti a po nás přijdou jiní, kteří budou sbírati hojnou úrodu našeho krvavého zasévání."

Mezinárodní unionistický sjezd v Římě.

2.–6. května 1937. – Dr. Frant. Cinek.

(Pokračování.)

Kardinál L a v i t r a n o, obětavý a osvědčený horlitel pro dílo unijní v Italii, zdůraznil účel mezinárodní unijní konference: V ý m ě n u m y š l e n e k a z k u š e n o s t í m e z i u n i o n i s t i c k ý m i s p o l k y a o d b o r n ý m i p r a c o v n í k y. Jistě se tím připraví schůdnější cesta společnému j e d n o t n é m u úsilí a rozplamení se zájem. Obsáhle pak narýsoval vývoj všeitalského unijního svazu „Associazione Catt. Ital." a pojednal o dvou prostředcích unijní práce: m o d l i t b ě a v z d ě l á v a c í č i n n o s t i. Dojat zahájil pak konferenci přáním, aby brzy přišel den, kdy se uskuteční, co symbolicky vyjádřila ruka umělcova ve velechrámě sv. Petra: Sv. Athanasius, sv. Jan Zlatoústý, sv. Ambrož, sv. Augustin — Východ i Západ — podpírají katedru sv. Petra.

Mladistvý metropolita italský z Bari, strážce hrobu sv. Mikuláše, arcibiskup Marcel M i m m i (místopředseda Associazione), podmaňující duchovním kouzlem své osobnosti i zápalem pro dílo jednoty, zdůraznil aktuálnost unijní práce. Nikdy nebylo lidstvo tak spojeno a zároveň tak rozděleno, jako dnes (fysické sbližování — překonáváním prostoru a času — spolu však morální odcizování). Není aktuálnějšího úkolu nad sjednocování. Eminentní význam má obnova vazeb jednoty mezi Západem a Východem. Soudobá situace to podtrhuje. Čím těsněji se sdružují síly pekelné k boji protináboženskému, tím odpovědnější povinnost křesťanů semknouti se v jeden šik. Základem jednoty je katedra Petrova. Dnes platí více než jindy: Kdyby nebylo papežství, bylo by nutno je vytvořiti. Je hojně prostředků, jež hledá víra i láska. Je též mnoho důvodů naší unionistické naděje. A nerozbornou základnou — Řím, středisko křesťanství, jednoty i obecnosti Církve.

Zde u sv. ostatků apoštolů Petra a Pavla — pokračoval vznešený řečník — odpočívají kosti mučedníků, vyznavačů a panen Východu i Západu. Zde ve stínu kopule sv. Petra odpočívají ostatky tak velkého Otce církevního, jakým byl sv. Jan Chrysostom. Zde v ba-

silice vatikánské chtělo samo umění takřka symbolicky znázorniti jednotu církví, Východu a Západu, když genius Berniniho umísťoval Otce církve řecké a latinské, aby podpírali katedru sv. Petra. Sem, odkud proudily a proudí falangy misionářů, aby kázali evangelium po všech částech světa, utíkali se zase a utíkají, aby potvrdili svou jednotu s apoštolskou Stolicí.

Sv. Cyril odpočívá zde v Římě (na Západě), sv. Metoděj na Moravě (na Východě) — po životě, obětovaném práci a utrpení pro společnou víru: tito svatí nám dnes připadají jako svatí ochránci, jichž přímluvám svěřujeme osudy církve řecké a latinské, i svatou věc sjednocení. Svěřujeme ji — končil řečník — a to s city obzvláštní důvěry, Ochránkyni Panně Marii Odigitrijské,[1] milostiplné Matce křesťanstva, jsouce jisti, že ona, která již kolem sebe kupí syny různých církví ve společné zbožnosti a ve vroucí oddanosti k Ní, dokoná sjednocení rozptýlené rodiny křesťanské.

Kéž brzy přijde den, kdy padnou předsudky, nedůvěra a omyly všeho druhu a vrátí se duch starých Otců a lid řecký, slovanský a rumunský vezme účast na radosti jediné rodiny v pravdě a v lásce.

Dobře vědouce, že všechno dání dobré a každý dar dokonalý jest shůry, sestupuje od Otce světel, u něhož není proměny, ani z obratu zastínění (Jak. 1, 17), vysíláme k Bohu s důvěrou církevní modlitbu: „Deus qui errata corrigis et dispersa congregas et congregata conservas ... (Bože, jenž bloudící napravuješ a rozptýlené shromažďuješ a shromážděné zachováváš ...)

A uspišme svými tužbami příchod onoho dne, kdy zmizí každé rozdělení a vrátivší se bratry budeme moci vítati pozdravem sv. Pavla, apoštola Východu i Západu, jehož nám zpřítomňuje oslava jeho obrácení, dávajíc mu mluviti k nám slovy: Fratres, iam non estis hospites et advenae ... (Bratři, již nejste hosty a cizinci ...)

Řeč vznešená, procítěná, přednesená v duchu hluboké lásky, vzbudila živé pohnutí v posluchačstvu, které obecným potleskem vyjadřovalo svůj souhlas s city a přáními řečníkovými a v jednotě naděje a cítění pomodlilo se pak krásnou modlitbu za sjednocení odloučených bratří.

Slovy otcovského povzbuzení, které připomínalo péči, s níž sv. Otec Pius XI. sleduje dílo Associace a očekává hojné výsledky kongresu, zakončil slavnostní shromáždění předsedající kardinál, pozdravován opětovanými projevy nadšení.

Schůze vyzněla v mohutnou manifestaci za sv. dílo sjednocení. Zastoupeny byly asi všechny národy katolického světa. Nejen východní koleje římské vyslaly své profesory a alumny, ale i západní instituty a rovněž všechny východní a západní řády.

[1] Panna Maria Odigitrijská, jejíž starobylý orientální obraz uctívá se v metropolitním chrámě v ital. Bari, je patronkou Associazione Catt. Ital. pro křesťanský Východ.

Účastníci mezinárodního unionistického kongresu v Římě 1937.

První řada zleva: Dr. Cinek, P. Van Keulen, president „Apostolaat der Hereeniging" z Holandska, prof. E. Herman S. J., předseda Orient. institutu v Římě, msgre Alexander Jevreinov (Rus), ordinační biskup pro byzantsko-slovanský obřad v Římě, msgre Marcel Mimmi, arcibiskup z ital. Bari, J. Em. kard. E. Tisserant, prefekt posv. Kongregace pro vých. církev, msgre Nicola Giannattasio, arcibiskup v Římě (suburbic.), arcibiskup msgre Bartolomasi z Říma, archimandrita Štefan Ilkič, redaktor „Duchovna Straža" ze Somboru v Jugoslavii (pravoslavný), msgre Mik. Brinzeu, kanovník a prof. theol. z Lugoše v Rumunsku, msgre Cyril Korolewski, konsultor Kongr. pro vých. církev a redaktor „Stoudion". Druhá řada zleva: Prof. Raes T. J. (Orient. institut), Bor. di Meersveldhoven O. Cap., sekret. Studienclub z Holandska, P. Smit, red. „Apostolaat der Hereeniging" z Holandska, P. Dumont O. P., red. „Russie et Chrétienté" z Paříže, P. R. Pilkington (Angličan), red. „The eastern Churches Quarterly", prof. Pl. de Meester O. S. B., konsultor Kongr. pro vých. církev, dva profesoři z albánského semináře v Palermu, msgre protonotář Panciera z Benátek, laické předsednictvo Associazione die S. Nicola di Bari in Roma, za nimi s bílou bradou msgre hrabě Sypjagin, prof. Orient. institutu. V třetí řadě od leva rektor P. Koláček T. J.

Československo zastupovali jsme s rektorem velehradským P. K o l á č k e m T. J. a P. Aug. M i t n a c h t e m z Prahy (zástupcem našich Němců a žurnalistiky) celkem 3. Skupinu naši rozmnožil náš prof. dr. B. Spáčil T. J. z Orientálního ústavu, představení Nepomucena: vicerektor dr. Bezdíček a spirituál P. Stork T. J. Věrně nás stále provázel náš diecésán dr. Luska, který studuje na Orientálním ústavě. Na inaugurační schůzi přihlásil se k nám i mladý náš historik dr. Chudoba. Srdečně se k nám též hlásilo hojně slovenských a podkarpatoruských kleriků, studujících v římských východních kolejích.

Vlastní sjezdové schůze zahájeny byly v pondělí, 3. května, ve velké aule Orientálního ústavu. Měly ráz odborných konferencí a porad. První programový referát na téma: „Jak apoštolovat pro křesťanský Východ v časopisectvu a v denním tisku?" měl známý referent z velehradských sjezdů, vynikající unionistický odborník prof. P. S. Salaville, A. A. Referát rozvrhl na 3 části: 1. Účel unionistického apoštolátu v odborných časopisech, 2. vzájemná výpomoc mezi redakcemi a pracovníky v unionistických revuích, 3. šíření a prohlubování zájmu o myšlenku sjednocení v mezinárodním denním tisku. Cílem unijního apoštolátu ve vědeckých časopisech budiž: 1. Prohlubování znalosti křesť. Východu, 2. rozněcování lásky k odloučeným východním křesť. větvím, 3. horlení pro modlitby za obnovu jednoty. — Odborné časopisy unionistické mohou si vypomáhat: 1. Dovolením, aby bylo lze přejímati hodnotné články z jedné revue do druhé, 2. vzájemným zasíláním zpráv o všech významnějších akcích unijních, hlavně o sjezdech, 3. zvaním k unijním podnikům, ohlašováním a doporučováním některých druhů pobožnosti (na př. unionistické novény k Duchu sv.). — Probouzení porozumění pro sjednocovací práci předpokládá bdělou, soustavnou a včasnou informační a propagační činnost v hlavních orgánech denního tisku. Byla by záhodná organisace této práce (unionistická agencie tisková).

Debata o tématu, jehož rozbor skytl mnoho iniciativních návrhů a podniků, byla živá a bohatá. Několikrát zasáhli jsme střídavě s rektorem P. Koláčkem dokumentárními relacemi o unionistických počinech, metodách a zkušenostech v Československu. Též náš pražský P. Aug. Mitnacht dvakrát mluvil za Československo v otázce evropské tiskové agencie unionistické. Velkou předností programového jednání tohoto sjezdu (jenž byl vlastně uspořádán jako poradní konference) byla programová disposice, podle níž byl na celý půlden stanoven jen jeden referát a debatám vůbec vyhrazeno více času než referátům. Ukládalo to však velmi těžký úkol předsedovi sjezdu prof. Hermanovi, aby se debaty myšlenkově neroztékaly za meze tématu, a aby se dospělo k pevným směrnicím pro budoucí praksi. Ježto látky byla přemíra a občas se improvisovalo s orientální rozvláčností, nebylo to lehké. Zřejmou vadou byl nedostatek pevně organisovaného kongresového aparátu zapisovatelského, jímž se vyznačují výborně po této stránce vybavené naše kongresy velehradské. Zde to všechno vlastně spočívalo na prof. Raesovi.

Odpoledne přednášel krajinský delegát etrurský Rinald Pilkington z Florencie (rodem Angličan) na téma „Unionistické spolky". Opíral svůj referát o praksi ital. Associazione. Pojednával o zřizování unijních spolků a kroužků pro mládež, pro inteligenci, pro všechny věřící, dále o spolcích místních, krajinských a národních (státních). Mnoho bylo věcí navrženo k debatě: Jak zakládati jednotlivé kroužky? Jaké bývají největší překážky? Jaký bližší účel měly by míti unijní spolky? Kulturní, zbožný (modlitba), hmot-

ná podpora. Jakých prostředků používati, aby se dosáhlo účelů? Jak připojit akci unijní k činnosti kroužků misijních a včlenit ji v rámec Katolické akce?

Už ráno a hlavně při této přednášce jsme viděli, že je nezbytně nutno zasáhnouti do debat obsáhlejšími a dokumentárními relacemi o unionistické práci v Československu, než jak se s tím původně počítalo. Odborní pracovníci mezinárodní i profesoři Orientálního institutu arciť dobře znají rozsáhlou, téměř půlstaletou mnohostrannou a iniciativní činnost velehradsko-unionistickou, která nám nesporně zajišťuje přední místo, ne-li vůbec vůdčí prvenstvi na poli veliké sjednocovací akce, jež se dnes rozrostla v obecnou tužbu Církve — ale mimo nadání shledali jsme tu dosti unionistických horlitelů, kteří o unionismu v Československu málo věděli. Bylo jim proto nutno důrazně připomenouti, že unionistickou organisaci modliteb, obětí a práce, o níž oni horují, máme v Československu už od roku 1892, kdy založen byl náš Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje, který je dnes vedoucím slovanským unijně-misijním spolkem mezinárodního formátu. Bylo třeba poukázat na 7 našich velehradských kongresů, jež od 4. počínajíc měli světově mezinárodní ráz a svými Akty jsou vedoucím podnikem svého druhu na fóru církevním. Bylo nutno zvlášť dokumentárně osvětliti význam naší Akademie velehradské, její obsáhlou publikační tvorbu i její organisační způsobilost pro širokou činnost v budoucnosti. Poznali jsme, že se nesmíme u nás vzhledem na zahraničí omezovat jen na oficiální zasílání vědeckých publikací odborným kruhům, ale že je potřebí širší informační a publikační tiskové práce, která by napomohla rychlejšímu postupu leckde, kde se teprv začíná a zamezila zbytečné pokusnictví nebo hledání metod, které se už osvědčily a vykazují skutečné úspěchy. Zvláště bude nutno navázat užší styky s italskou Associazione Catt. a s pracovním ohniskem jejím v italsko-albánském semináři v Palermu.[2] Bolestně se nás dotklo, že v obsáhlé a jinak vzorně instruktivní ročence Associazione Catt. It. (1937), jež je zároveň statistickým almanachem internacionální unijní práce, vůbec se nevedou mezi unionistickými časopisy Akta Velehradské akademie ani Akta velehradských kongresů (jež jsou přece výbornými vědeckými čítankami unionistické práce a časově daleko předbíhají edice Orientálního institutu založeného roku 1917). Přímo sklíčil dotaz vynikajícího odborníka (arciť mladšího), co je se slíbenými kdysi v Československu vydávanými „Litterae Slavorum theologicae". Dotazy a široce se rozbíhající debaty skytly nám nadměrně příležitostí informovat mezinárodní delegáty o obsáhlé unijní činnosti v Československu.

[2] Associazione Catt. Italiana per L'Oriento Cristiano, která navázala úzké styky se všemi východními instituty a kláštery v Italii, bude nesporně ústřední složkou chystané koncentrace unijní práce. Rozvíjí neobyčejně agilní činnost jak organisační, tak publikační. Vydává patero italských union. časopisů. Těží ovšem z množství union. odborníků na východních římských ústavech: italských, řeckých klášteřích.

Naše akce i mimořádný význam podtrhli jsme velmi důrazně. Aktům Akademie velehradské otevírá se slibné pole široké mezinárodní práce. I Apoštolát náš bude významným činitelem při chystaném sjednocení unijních akcí. Velmi radostno bylo poukazovat na obrovskou práci vykonanou sedmi mezinárodními kongresy velehradskými. Nevšední zájem vzbudila Akta posledního kongresu, jež poslal náš nejdp. arcibiskup ve skvostné vazbě předním osobnostem. Bylo dobré, že jsem mohl Akta ukázat ve schůzi sjezdové. Metropolity moravského, jako nejvýznačnějšího unionistického představitele, bylo ve schůzích s vřelým uznáním vzpomínáno. Mezi schůzemi v pondělí vyžádal si pan arcibiskup Mimmi zvláštní podrobné informace o unijním díle v Československu.

Tři síly.

Jan Ďurkáň CssR.

Autor tohoto pojednání vychází z přednášky známého ruského filosofa Vlad. S. Solovjeva o třech základních silách, které hlavně určují vývoj lidských dějin. První síla potlačuje osobitost, individualitu jednotlivcovu, jeho opravdovou svobodu, chce vytvořiti z lidstva masu otrocky poslušnou všemocného tyrana, jak se o to pokouší státní komunismus. Druhá síla naproti tomu zdůrazňuje přemrštěnou individualitu jednotlivcovu nebo jednotlivých národních skupin — vede k pohansky vypjatému nacionalismu (Hitler). A tu přichází autor ve stopách geniálního Solovjeva k třetí síle — vyrovnávající obě odstředivé síly prvé — jest jí náboženství Kristovo, jeho Církev.

III. Církev.

Zdaž nežádá smysl života třetí síly, jak si ji představuje Solovjev? Síly, jež by vysvobodila lidstvo z tyranidy prvních dvou a jež by vyhověla v pravých mezích obojímu sklonu člověka, jako individuu i jako bytosti společenské? Tato síla vpravdě nemůže pocházeti odněkud jinud než shůry, od Boha světel. Vždyť má smiřovati dva úhlavní nepřátele. A jak může toho docíliti jinak než tím, že ve své podstatě bude nad obě dvě, jsouc prostá egoismu a stranictví, že nebude její zdroj na nich závislý. Jinak byla by jen silou, zmatek ještě více zvyšující.

O existenci takové síly svědčí nám dějiny. Kolébka jejího Původce je v judském Betlemě. Prvními jejími nositeli bylo dvanáct chudých rybářů s hloučkem učedníků. Po seslání Ducha svatého se stává jejím nositelem každý, kdo se vodou křestní přidruží k Ježíšovu království — jeho Církvi — a snaží se uplatňovati jeho nauku u sebe i v lidstvu. Kristus je Vykupitelem a skutečným Králem celého světa. Toť dogma. Avšak jeho království není z tohoto světa, čili — což je totéž — jeho Církev není zbudována od lidí, ani na lidských základech. Ona je jeho království, jeho mystické tělo — s jeho mesiánským posláním. A jako taková jest od Boha a ku blahu a spáse celého světa.

† *mecenáš ACM. P. J. Vyhlídal.*

Blaho a spása světa záleží především ve vytvoření takových společenských poměrů, aby každý jednotlivec mohl v nich jako v dobrém prostředí dosíci svého přirozeného a nadpřirozeného účelu, to jest plného kulturního vývoje a věčné spásy své duše. Tím je nepřímo vytčeno sociální poslání Církve zde na zemi. Církev má silou své nauky, božských svátostí a od Boha ustanovenou hierarchií s nástupcem svatého Petra, jako nejvyšším vládcem v čele, nejen posvěcovati jednotlivce, nýbrž též posvěcením jednotlivců přetvářeti lidskou společnost v duchu Kristově a tak uskutečniti jeho vládu v lidstvu, vládu pravdy, spravedlnosti a lásky, a nikoli zvůle a násilí.

Tomuto poslání byla Církev vždycky věrna. To může popírati jen ten, kdo nezná dějin, nebo zavírá oči před historickými fakty, že Církev to byla, která během století odstranila z kulturního světa všechna ponižující lidská zřízení: otroctví, nedůstojné postavení žen a dětí, ukrutné tresty atd.; že Církev to byla, která uchránila vznešené plody lidského ducha před barbarským zničením; že Církev je matka všech kulturních národů dneška, kteří se chlubí evropskou civilisací. Církev vždy měla smysl pro pokrok, ano často mu ona první razila cestu. Měla smysl i pro sociální reformy, jenže velmi často jejích pokynů a norem se nedbalo. Jak docela jiné byly by dnešní poměry Evropy, kdyby nebyla vyzněla z velké části naprázdno slova posledních papežů, Piem IX. počínajíc; ano, kdyby nebyla narazila na nepřekonatelný odpor a boj ztřeštěných prvních dvou sil.

Od konce třináctého století kulturní křesťanský svět usiluje stále zřejměji o emancipaci z duchovní nadvlády božské synthetické síly a přeje si jen vlády prvních dvou sil destruktivních.

Předvoj jejich bojovníků je humanismus, reformace a osvícenství. V kádru proti ní stojí miliony v 19. století. Hlavní důvod náporu je veden proti božské síle, neboť Církev ukazuje jasně, že není z nich, není z lidí. Základ prvních dvou sil jest egoismus, navzájem protichůdný sice, ale přece jen egoismus. A co hlásá síla Boží? Pravý opak. Církev svou podstatou je jedna, ale též všeobecná, pro jednoho a pro všechny. Hlásá solidarismus k druhým a potření egoismu jako první podmínku. „Kdo chce za mnou přijíti, z a p ř i s e b e s á m."[8] Tato věta se stala Ježíši Kristu v očích židů kamenem úrazu a důvodem, proč žádali pro svého Mesiáše: „Ukřižuj, ukřižuj ho!"[9] Jeho Církev, věrnou a nekompromisní hlasatelku jeho pravdy, spravedlnosti a lásky, ani nemohl stihnouti osud jiný. „Není učedník nad mistra."[10] Ale jako sláva Kristova smrtí jen vzrostla, Kristus se stává vše přitahujícím magnetem, tak Církev po pronásledováních zastkvívá se v nové slávě; krev mučedníků je semenem nových křesťanů; k ní stoupají kmeny — pokolení to, jež patří Bohu.[11] A naopak, jak židům se krvavě vymstilo zavrhnutí Spasitele, jejich Boha, tak strašně zakouší a zakusí na sobě i lidská společnost zavrhnutí jediné spasitelky své — Církve. Jen návrat k ní, ke Kristově pravdě v ní, ke spravedlnosti a lásce — je východiskem ze světového chaosu.

„Hlavní příčina dnešního světového zmatku," jak praví Solovjev, „není to nebo ono zařízení, nýbrž zdivočelost rozumu a pokles společenské mravnosti."[12] S tím jde ruku v ruce přehodnocení hodnot, zmatek ideí a zmatek snažení. Nižší, ano nejnižší cíl se staví za nejvyšší, a všecko ostatní musí mu sloužiti jako prostředek a nástroj. U s o c i a l i s m u péči o hmotné blaho musejí ustoupiti nezadatelná práva jedincova; pro jeho důsledné provedení musí zhynouti náboženství a mravnost. Nejvyšší cíl je blaho společnosti. Správné je to, co ona poroučí a vyžaduje. U n a c i o n a l i s m u má cenu a právo na existenci, co prospívá národu. On je sám sobě bohem, on si určuje suverenně práva a povinnosti. Rozřešení spletité otázky může nastati jen po náležité úpravě hierarchie hodnot, po spravedlivém usměrnění lidských sil, objektivní mravností. A to poskytuje ve vší úplnosti jen světový názor křesťanský, representovaný a neohroženě hlásaný katolickou Církví.

Rozsah této práce ovšem nedovoluje poukázati na katolický názor v podrobnostech. Podrobná řešení máme v encyklikách posledních papežů a u katolických sociologů. Z našich je to především dr. B. Vašek. Jeho spisy zasluhují opravdu hluboké úcty a veliké pozornosti od naší veřejnosti, která upřímně touží po sociální spravedlnosti.[13] My zůstaneme důsledně při universálnosti úvahy.

[8] Mat. XVI, 24. — [9] Luk. XXIII, 21. — [10] Mat. X, 24. — [11] Žalm 121, 4.

[12] „ne to ili drugoje učreždénie, a odičanie mysli i poniženie obščestvennoj nravstvennosti . . ." (Sob. soč. V, 243.)

[13] Postavení kat. hierarchie hodnot v stručnosti nalezne čtenář v „Řádu" (roč. 3., č. 7, 447—458) od dr. Braunia. (Metaf. l. 13, c. 3. Bekker.)

Všimneme-li si nebe s miliony hvězd, uvědomíme-li si jejich velikost, ale také jejich přesnost v zachovávání cest Tvůrcem jim vytčených, všimneme-li si živočišného organismu a vůbec přírody, jistě přisvědčíme Aristotelovi: „Z těch věcí, jež pozorujeme, nezdá se příroda býti neskloubena jako nezdařilá tragedie." Je harmonie v člověku při vší různosti orgánů. Je harmonie v přírodě při nesčíslném množství sil, jedinců a druhů. Harmonie má býti též v lidstvu. Její vytvoření ponechal Bůh lidskému rozumu a lidské vůli, aby se tak člověk, král země, přiblížil co nejvíce k důmyslné tvůrčí moci Boží. Jaká to čest! — Avšak hříchem v ráji stalo se jí lidstvo nehodno. Ztratilo přirozenou možnost vyplniti svůj úkol, takže mravně není s to, aby dosáhlo svého přirozeného cíle úplně. Po pádu je mu mravně nutná pomoc s hůry. A tu mu poskytuje Bůh po více než čtyřtisíciletém bloudění — v křesťanství.

Jediné křesťanství je s to náležitě organisovati lidstvo. Jediné křesťanství oceňuje správně hodnotu individua a společnosti i se všemi jejími složkami, protože jedině ono zná dokonale Boha a vztah k němu. Absolutně nezávislý je pouze Bůh. Vše ostatní musí směřovati k Němu, a to nižší skrze vyšší a nejvyšší. Svět se vším bohatstvím anorganickým a organickým je pro člověka. V něm dosahuje svět splnění svého posledního cíle, vedle cíle nejposlednějšího — oslaví Boha svou dokonalostí jako napodobením jeho. Člověk však je sám sobě posledním blízkým cílem. Nemůže proto býti nikdy snížen na pouhý prostředek. Ale toho cíle může dosáhnouti jen ve společnosti, ve státě, jako v nejvyšší instituci v přirozeném řádě.

Než Bůh ve své neskonalé dobrotě, jak již bylo poukázáno, pro mravní nemohoucnost lidstva, aby dosáhlo Stvořitelem vytčeného cíle, ustanovil skrze svého Syna jinou společnost — společnost, skládající se sice z lidí s lidskými chybami, ale s božskou duší a s božskou vládou a s božskou správou; konečně s božskými prostředky a s božským cílem. Tedy společnost celým řádem vyšší, nadpřirozenou — Církev katolickou. Vše stvořené a lidské, pokud je správné, nalézá v ní své posvěcení a povznesení nad svůj přirozený cíl — v řád milosti a záslužnosti před Bohem pro svou službu v království Božím na zemi.

„Jestliže však" — pokračujeme slovy Solovjevovými — „náboženská společnost (Církev), patříc k řádu absolutnímu, představuje sebou věčný, božský základ, základ vnitřní jednoty neboli lásky, ve které a pro kterou jsou všichni bezpodmínečně rovni, pak úkolem společnosti (státu) je důsledné uplatnění tohoto vyššího principu v řádu přirozeném . . ."[14] A to jest jediné, co žádá Církev od státu a všech jeho členů: podřízenost přirozenému

[14] „I tak, jesli religioznoje obščestvo (cěrkov), sootvětstvuja porjadku bezuslovnomu, predstavľajet soboju věčnoje božestvěnnoje načalo, načalo vnutrennago jedinstva ili ľubvi, v kotoroj i dľa kotoroj vsě ravny bezuslovno, to zadačeju obščestva (gosudarstva) javľajetsja poslědovatělnoje priměnie etogo vysšago načala k poriadku jestěstvěnnomu . . ." (Sob. soč. II, 179.)

mravnímu zákonu, doplněnému positivním zákonem Božím. Církev jako duše lidstva má informovat a oživovat jeho organismus hlásáním své božské nauky, spravedlnosti a lásky. Její působností není omezována ani pravá svoboda individua, ani pravá svoboda společnosti. Církev omezuje jen jejich zvrácené choutky, i když ji to stojí krvavé mučednictví. To snad nenazve nikdo omezováním svobody. Vždyť ani u Boha nesahá svoboda za meze toho, co je samo v sobě zlé.

Jen náležité respektování církevní nauky a život podle ní přivádí jednotlivce i společnost k plnému rozvoji, k uplatnění positivního obsahu moderních snah národních a sociálních. Jen Církev je s to, aby přetvořila svět egoistů ve svět služebníků krásna, dobra a pravdy.

Kostelík sv. Cyrila a Metoděje v Olomouci.

Doplněné zlomky ze svatomořického archivu.

Boh. Zlámal.

(Pokračování.)

Uškodilo luterství českému národnímu životu?

Boj o to mezi historiky s katolickou a protestantskou orientací nebude tak brzy dobojován. Tito poukazují na to, že luterství bylo k českému jazyku blahovolné, že si je Češi asimilovali a že se sňatky s luterskou německou šlechtou česká šlechta sice poněmčovala, ale zároveň německá počešťovala.[33] Katolíci zase poukazují na to, že luterství svou povahou (v Německu vzniklo a němečtí soukmenovci je šířili do světa) poněmčovalo a vnášelo i do českého národa německého ducha. Dr. Zela praví o tom zcela správně: „Je to otázka velmi složitá. Chtíti ji vyčerpati a chtíti na ni odpověděti poctivě a zcela podle pravdy, znamenalo by prostudovati pilně všechny sem se odnášející původní prameny a zvážiti všechny výhody a škody, jež odtud českému národu vzešly. Nelze odbýti tuto otázku pouhým ano nebo ne. Jelikož však takové řešení předpokládá práci ohromnou, nezbývá než řešiti tuto otázku postupně, po částech."[34]

Odpověď v našem případě s kaplí sv. Cyrila a Metoděje je mnohem jednodušší. Neboť zde odpovídáme také na otázku, zda potlačení živého myšlenkového spojení a souvislosti s postavami věrozvěstů a zakladatelů národní osvěty a spisovného jazyka uškodilo národnímu vědomí, činí nic. Vždyť toto vědomí, které bylo záměrně buzeno v širokých masách teprve od polovice 19. století, projevovalo se vždy nutně aspoň *v jádře* všude tam, kde byly nějaké cyrilometodějské památky. Tak tomu bylo i u naší kaple. O čem se kázávalo

[33] Srv. polemiku dr. Fr. Hrubého v ČCH, 1935, 248, proti dr. Zelovi, kterému vytýká, že neuvádí kraje, o nichž tvrdí, že byly celé zgermanisovány. Dr. Hrubý však při svém tvrzení o poněmčování české šlechty a počešťování německé také zapomněl říci, kdo byl na tom hůře!

[34] St. Zela, K náboženským poměrům... 150.

na jejich svátek 9. března, ne-li o prvních zakladatelích víry a vzdělanosti u moravských Slovanů?

Tedy tam, kde byl pěstován český katolický život přímo s poukazem na svaté soluňské bratry Cyrila a Metoděje, kde kořenilo cyrilometodějství, tam *prostá ztráta* této cyrilometodějské katolické víry vedla nutně k vnitřnímu odpadu od kořenů národního života a od národní hrdosti, která je právě ve svých cyrilometodějských počátcích *katolickou* národní hrdostí. Celá katolická minulost se musela novým českým luteránům ztratiti, a pohlédneme-li blíže, jejich pohled byl také stále upřen za hranice k ideovému vůdci Luterovi! Zůstal jen národní kabát, který lze lehko změnit. Poukazuje-le se tedy na to, že za luterské vlády v Olomouci byli ustanovováni zvláštní čeští písaři a že je z té doby hodně zápisů českých,[35] zcela správě poukazuje dr. Zela na *vnitřní nezájem* a poškozování české věci v Olomouci se strany luterské většiny na radnici, jak se projevilo právě v události, týkající se naší kaple sv. Cyrila a Metoděje:

Po roku 1553 ovládl totiž protikatolický živel i městkou radu. A tu městská rada, která byla tehdy patronem 50 oltářních obročí, *znemožnila česká kázání* v kapli sv. Cyrila a Metoděje tím, že oltářní obročí, které „od dávných let kazateli českému v kapli u sv. Mauricí přísluší," zadala jinému. Darmo pak česky nikdo kázat nechce. Každý prý poukazuje na nadaci, která byla k tomu cíli zřízena a kazateli protiprávně odňata. Tento spor byl předmětem čtvrtého stížného artikulu z devíti, které podal koncem dubna 1559 biskup *Marek Kuen* moravskému podkomořímu.[36] Že to byla pravda, vysvítá z odpovědi městské rady. Biskup neuvedl ve stížnosti dosti přesně jméno kolátora sporného oltářního obročí. Toho městská rada využila a celou výtku odmítla krátkými slovy: „Nato Vaší Mti oznamujem, že my o žádném spoluradním našem, kterému by Šebestián Grosmanek říkati měli, nevíme."[37]

Došlo však i v té věci k nápravě; kdy a jak nevíme, ale *Paprocký* 1593 již zaznamenává o kostele sv. Mořice: „Kostel sv. Mauricího, při kterém je fara nejpřednější v městě, v němž německé kázání bývá. Tam podle něho je kapla, kde se *česky neb moravsky káže*."[38] K nápravě však jistě došlo dřív, snad již za velkého katolického reformátora Vilíma Prusinovského (1565—1572).

V době katolické reformace v Olomouci.

Tak silný protestantský nápor otřásl katolickým svědomím. Mladý energický biskup Vilém *Prusinovský* z Víckova jal se uvolňovati mnohými zlořády spoutané vnitřní síly katolictví a s podporou svých nejlepších pomocníků jesuitů svádí boj s olomouckým sektářstvím.

[35] Nešpor, Dějiny . . ., 117.
[36] Zela, l. c. 58n.
[37] Zela, l. c. 64. Jmenoval se správně Groszman.
[38] Šembera na u. m., 118. Zaznamenává z Paprockého Zrcadla, které tehdy vyšlo (1593).

Jeho pozdějšímu nástupci Stanislavu Pavlovskému (1579—1598) se pak podaří pokatoličiti městskou radu, třebas většina obyvatelstva je protestantská. Rekatolisace v Olomouci pokročila pak za kardinála Fr. Dietrichštejna (1598—1636) tak daleko, že zakázal roku 1602 podávati pod obojí způsobou.

Zdá se, že kaple sv. Cyrila a Metoděje zůstala v rukou katolických stále, ačkoliv kostel sv. Mořice byl zabrán od protestantů. Aspoň do stížnosti biskupa Kuena 1559 byla katolickou. Co se stalo potom, když městská rada znemožnila česká kázání, není známo. Z Kuenovy stížnosti je patrno jen to, že nový obročník, kterému městská rada přidělila obročí u sv. Cyrila a Metoděje, se o kázání nestaral, a tudíž asi také ne o bohoslužby.* Je možno, že kaple zůstala nějaký čas bez bohoslužeb. Do konce 16. století kromě zmíněné poznámky Paprockého z roku 1593 nemáme o kapli zpráv.

Na český život okolo kaple počátkem 17. stol. ukazují úředně ověřené *výtahy testamentů*, týkajících se kostela sv. Mořice a filiálních kostelů nebo kaplí, tedy i kaple sv. Cyrila a Metoděje.[39] Mimo již zmíněnou fundaci Michala *Rittmanna* z roku 1602, o které však ani Extractus ani tyto opisy testamentů neví, odkázal 1615 *Valten* (Valentin) *Gugal* 50 zl. české kapli sv. Cyrila a Metoděje („beschaffet zu der Böheimbischen Capellen S. S. Cyrilli et Methudii alhier bey St. Mauritzen), aby na den sv. Valentina byla za něho sloužena mše svatá (str. 9.). 1624 Dorota Letovitzerova (Letowitzerin) „in die Böhm. Capellen" 50 zl. rýn. 1638 v poslední vůli „*Barbora Wernerowa* porauczi dukostelyčzko (do kostelíčka) k swatým Cyrilli et dii, aby Wybilen byl 50 floren" (= 58,20). Roku 1644 Kateřina *Trayerová* odkazuje zum Kirchl deren Heiligen Cyrilli et Methudii 12 zl. m. (= 14 zl. r.). Roku 1645 Václav *Zendráček* odkazuje v poslední vůli psané 28. prosince 1645 v Bzenci a uveřejněné 18. ledna 1652 „auf die Kirch S. S. Cyrilli et Methudii in Olmütz 15 zl. mor. (= 17 zl. r. 30)".

Švédské panství v Olomouci 1642—1650.

K útrapám třicetileté války, které také hojně zakoušelo bývalé hlavní město Moravy Olomouc, přibylo ještě několikaleté panství Švédů. Město kapitulovalo před Torstensohnem 15. června 1642. Švédové vymáhali velké platy na měšťanech. Také pro protestantské bohoslužby musel jim býti postoupen kostel sv. Blažeje. Ale brzy se jim zalíbil kostel sv. Mořice a přes odpor svatomořického duchovenstva, které nechtělo vydat klíče, se ho násilím zmocnili. Tehdy katolíci se uchýlili se svými bohoslužbami do *kaple sv. Cyrila a Metoděje*. Té cti však kaple nepožívala dlouho. Jak nám vypravuje očitý svědek, kvardián kláštera sv. Jakuba (minoritský klášter na Předhradí) Žačkovič, nemohli Švédové snésti liturgicky

* Kazatel měl povinnost po kázání sloužit podle nadace mši svatou.

39 Výtahy od r. 1600 byly pořízeny městským registratorem Fr. Antonínem Sartorim v r. 1765 a chovají se ve farním archivu u sv. Mořice.

bohatých bohoslužeb katolických s hudbou a se zpěvem, a vypudili katolíky od sv. Cyrila a Metoděje ke sv. Michalu a odtud po čtyřech letech do kláštera bernardinů na Bělidlech,[40] kde zůstali až do odchodu Švédů 8. července 1650.

Ochuzení olomouckého měšťanstva po třicetileté válce pociťovaly zajisté i kostelní pokladny. Do konce 17. století se však přece setkáváme s dvěma fundacemi pro kostelík sv. Cyrila a Metoděje.

Je to roku 1668 fundace Ondřeje Meixnera, který podle poručenství z 29. prosince 1668 a publikovaného 12 ledna 1669 zakládá v paragrafu 19 fundaci 100 zlatých, aby z jejich ročních úroků byly slouženy ročně čtyři mše svaté za něho a jeho zemřelé rodiče zde pochované a za zemřelého Valentina Myšku (Mischka).

Roku 1691 odkazuje rovněž 100 zlatých na fundaci ke sv. Cyrilu a Metoději z prodejní ceny domu po její smrti měšťanská vdova Alžběta Špičková. Z úroků se měly sloužiti mše svaté za její ubohou duši a za jejího zemřelého manžela Pavla Šebestiána Špičku.

(Pokračování.)

Dílo pražského odboru ACM.

(Jednatelská zpráva o dosavadní činnosti ACM.)

Cílem každé valné schůze apoštolátního odboru jest, aby členstvo znovu si uvědomovalo svůj úkol, a navazujíc na vykonanou práci, s novou energií podjalo se činnosti další.

Z toho důvodu chce jednatel. zpráva v zpětném pohledu stručně shrnouti nejdůležitější události a počiny pražského arcidiecésního apoštolátního odboru, a to od jeho ustavení. Tato celková bilance činnosti je vhodná také proto, že dosavadní velmi zasloužilý jednatel odboru, profesor dr. František P e c h u š k a, z vážných příčin se vzdal počátkem letošního roku své funkce, kterou obětavě vykonával hned od vzniku pražského arcid. odboru, tedy p l n ý c h 13 l e t. Je úkonem prosté spravedlnosti, jestliže se veřejně konstatuje, že na všem, co pražský odbor apoštolátní za celou dobu svého trvání podnikl, má hlavní podíl dr. Pechuška, který zdolával práci místo celé spolkové kanceláře. Mluví o tom činy. A mluví o tom také číslice peněžních obnosů, které procházely jeho rukama. Plnil totiž z valné části i f u n k c i p o k l a d n í k a, aby akce apoštolátní mohla probíhati bez průtahu jinak nezbytného. Jeho schopnost, zkušenost a obětavost zanechává trvalé stopy v dějinách pražského apoštolátního odboru, jenž nemůže jemu než přáti, aby na přímluvu svatých apoštolů slovanských Boží dobrota plně ocenila všecku jeho práci a dobrou vůli v apoštolátním díle.

Pražský výbor ACM ztratil ještě jednoho svého významného čle-

[40] Dr. B. Dudík, OSB. Chronik des Minoriten-Quardians des St. Jakobs-Klosters in Olmütz P. Paulinus Zaczkovic über die Schwedenherrschaft in Olmütz von 1642 bis 1650. Wien 1881. Zvl. otisk z Archiv für oest. Geschichte LXII. B./II., str. 19.

na. Před rokem se rozžehnal s tímto světem hluboce nábožensky žijící ministerský rada dr. Hronek. Od ustavení pražského ACM byl členem jeho výboru, zanícený pro cyrilometodějskou myšlenku a ochotně, často a často nenápadně, zasahoval účinně do náboženských podniků zvláště těch, jež směřovaly k oslavě sv. Cyrila a Metoděje. Věnujíce mu srdečnou vzpomínku, vzpomínáme zároveň s ním i všech členů pražského odboru, kteří byli odvoláni z tohoto světa a uzavíráme je do zásluh modliteb a dobrých skutků celého ACM, aby Bůh je oslavil v pokoji věčném.

Protože členů výboru ubylo a funkce jednatelská nemohla zůstati neobsazena, byli do výboru kooptováni vl. r. Václav Černý, berní ředitel a arcib. notář Ludvík Mrázek a dómský vikář Jan Schmid. Tento byl pověřen funkcí jednatele. Zároveň bylo ve výboru dojednáno, aby se k snadnějšímu řízení finančnímu ujal funkce pokladníka kanovník dr. Švec, bydlící v blízkosti jednatelově.

Je tedy výbor arcid. odboru ACM složen nyní takto: Předseda: prelát dr. Josef Vajs, místopředseda: opat Arnošt Vykoukal, pokladník: kanovník dr. Otokar Švec, jednatel: vikář Jan Schmid, členové výboru: kons. rada Václav Šproc, vl. rada Václav Černý a arcib. notář Ludvík Mrázek.

Povinností výboru jest, aby v arcidiecési vedl činnost apoštolátní k dalšímu rozkvětu cyrilometodějské myšlenky ve smyslu stanov apoštolátních, jak to pro celou budoucnost bylo zdůrazněno při zakládající schůzi dne 28. II. 1924 za předsednictví zbožné paměti biskupa dr. Podlahy.

Třeba doznati, že od té doby skutečně bylo vykonáno v pražském odboru ACM nemálo, ano, že to nejednou daleko přesahovalo rámec diecésního útvaru.

Mimo snahu, aby počet členů ACM vzrůstal a mimo obvyklé měsíční pobožnosti apoštolátní byly to v letech 1924—1928 cyrilometodějské oslavy, večer 5. nebo 4. července na Slovanském ostrově a v Plodinové burse, jimiž měly býti získávány pro myšlenku apoštolátní širší vrstvy. Účast bývala značná, manifestační. Ovšem, finanční náklad býval také značný.

V roce 1927 (od 6. do 14. února) byl uspořádán na historické půdě emauzského kláštera cyrilometodějský týden za velké účasti. Téhož roku (od 4. do 7. července) vykonána pout na Velehrad, kam jelo 550 poutníků. Brzo potom v srpnu (15.—17) ujal se náš ACM péče o svatováclavský zájezd jihoslovanských poutníků, kteří navštívili Velehrad, Prahu a Starou Boleslav, v počtu 330 účastníků (z toho 111 kněží, 4 diec. biskupové). Ohlas pouti, zejména v jihoslovanském tisku, byl veliký. Také pořízení velkého obrazu sv. Cyrila a Metoděje akad. malířkou Thořovou spadá do péče apoštolátního odboru téhož a následujícího roku. Počátkem roku 1928 na podnět opata emauzského propaguje odbor Světovou oktávu modliteb (náklad uhradily německé sestry sv. Voršily ve Frývaldově). Pro Bulhary postižené zemětřesením v dubnu toho roku sebráno z podnětu

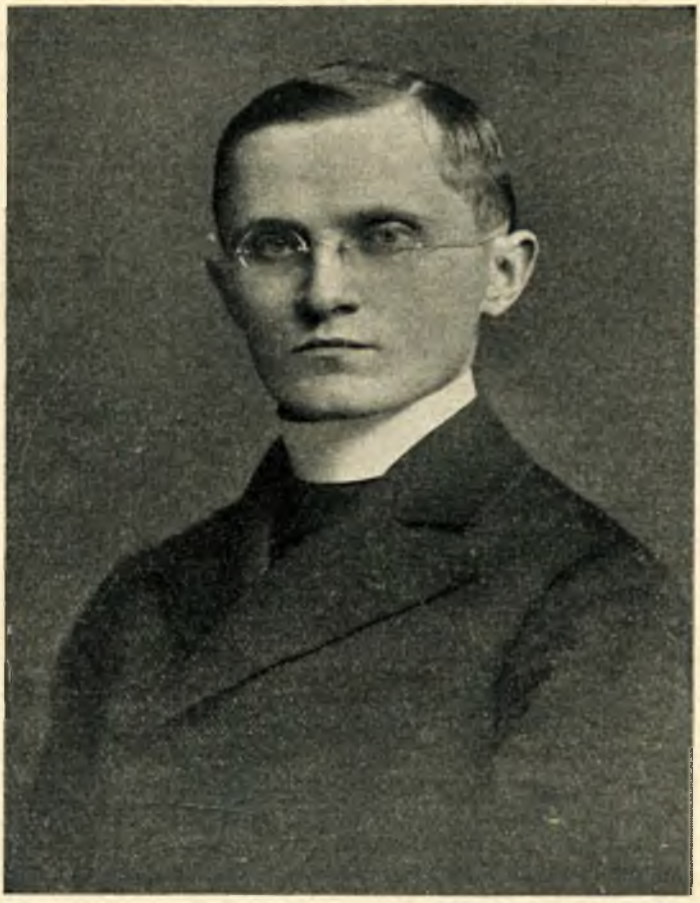

Dlouholetý a zasloužilý jednatel pražského ACM, prof. dr. František Pechuška.

apošt. odboru 13.400 Kč. V jubilejním roce svatováclavském (1929) byl v Emauzích (ve dnech 11.—15. srpna) pořádán orientální kurs, o nějž starost připadla především pražskému odboru. Kurs, jehož se súčastnili mimo význačné pracovníky unionistické, tuzemské i zahraniční, katolické i pravoslavné, též oba arcibiskupové, pražský i olomoucký, byl velmi pozorně sledován světovým tiskem, a jmenovitě ruskou emigrací. V letech 1932—1933 zasahuje pražský ACM účinně do akcí směřujících k duchovní péči o krajany na Volyni a ve Vídni. Také pomáhá hmotně strádajícímu obyvatelstvu na Verchovině. Po všech 13 let svého trvání vynakládal arcid. odbor mnoho energie a peněz na duchovní péči o řecko-katolické věřící v Praze a v historických zemích. Snahy, mnohdy velmi svízelné, konečně dosáhly cíle: zřízení řádné samostatné duchovní správy, fary, s právní platností od 1. ledna 1934. Apoštolátní odbor samo-

zřejmě staral se o získání prostředků finančních na své úkoly, jak je zřejmo ze zprávy pokladní a v přemnohých případech individuelních pomáhal mírniti bídu těch, kteří pohnutými osudy octli se mimo svou rodnou zemi, ruskou, ukrajinskou, podkarpatskou.

Je přirozeno, že po letech velkého napětí pracovního nastoupilo určité uvolnění. Pražský apoštolátní odbor zapustil pevně kořeny do půdy arcidiecése a bude na něm, aby vydával hojnou úrodu z cyrilometodějské setby. Zájem o myšlenku sjednocení slovanských národů, o cyrilometodějský apoštolát, musí členové projevovati především modlitbami a dobrými skutky na ten účel konanými, pomocí finanční a prohlubováním poznání křesťanského Východu (odebíráním časopisu Ap. sv. C. a M.).

Aby bylo upozorňováno na niternou souvislost myšlenky cyrilometodějské a svatováclavské, budu nyní pravidelné pobožnosti apoštolátní konány (první neděli) ve chrámu sv. Jiří na hradě pražském, v blízkosti hrobu velké matky českého národa svaté Ludmily, která s křtem přijala duchovní odkaz svatého Metoděje. Členy a přátele cyrilometodějského hnutí prosíme, aby sami se horlivě účastnili těchto pravidelných pobožností, vybízeti k účasti své okolí a pomáhali tak vyznávat a prohlubovat úctu k světcům, jejichž ostatky odpočívají na hradčanské výspě! Nezapomeneme ovšem kostela sv. Klimenta, v němž se budou konati příležitostná shromáždění apoštolátní.

Arcidiecésní odbor Apoštolátu sv. C. a M. v Praze již svým exponovaným postavením v hlavním městě státu, charakterisovaného představiteli Apoštolského Stolce jako most mezi Východem a Západem, je nesporně zavázán k vynikajícímu podílu na cyrilometodějském hnutí sjednocovacím, a vývoj náboženských poměrů zvláště na severovýchodě přinese nejeden zvýšený úkol. Učiníme proto, seč budeme.

Pokladní zpráva kanovníka dra Švece vykázala za dobu trvání pražského arcid. odboru celkový obrat 420.358.49 Kč, z nichž valná část procházela rukama jednatele dra Pechušky.

Po zprávách činovníků ujal se předsednictví opat Vykoukal a prelát dr. Vajs přednášel o cyrilometodějském průkopníku jihoslovanském, biskupu dr. Mahničovi. Přednáška podložená vřelým citem osobního přátelství s obdivuhodným arcipastýřem ostrova Krku, zajímavě seznámila posluchače s mnohostrannou prací velkého jugoslavského dělníka Božího a posléze také velikého trpitele, jenž uskutečňoval horlivě ideál svatých apoštolů slovanských.

V myšlenkách na jejich dílo rozcházeli se účastníci valné schůze, kterou byla vymezena základní etapa činnosti arcid. cm. apoštolátního odboru pražského; zůstane s ní nerozlučně spjato jméno jeho prvního čestného člena dr. Pechušky.

Křesťanský Východ.

RUSKO

Zemřelý ochránce patriaršího trůnu, metropolita Petr Krutickyj, rodným jménem Poljanskyj, pocházel z gubernie voroněžské (nar. 1863) a byl do r. 1905 dozorcem Duchovního učiliště žirovického (gub. Grodno). Povolán do učební komise Sv. Synodu, zastával až do revoluce úřad revisora duchovně-vzdělávacích ústavů. Tak měl příležitost poznati celé Rusko i s Kavkazem a Sibiří a uplatniti svůj vliv na duchovní vzdělání a výchovu Ruska. Patriarcha Tichon vybral si ho za svého spolupracovníka a r. 1920 posvětil ho za biskupa, jmenovav ho svým zástupcem a později metropolitou Krutickým. Po smrti Tichonově na krátký čas převzal metropolita Petr vedení ruské pravoslavné církve, neboť už v prosinci r. 1925 byl uvězněn, poslán na Sibiř a uvržen do tobolského vězení. Po dvou měsících poslali ho po řece Obu do Chje, 200 verst od Obdorska, při ústí Obu, v tundře. Tam si pronajal za 10 rublů malý domek od staré samojedky a za stravu a prádlo platil dalších 10 rublů. Za nedlouho však těžce onemocněl prsní chorobou, která ho úplně upoutala na lože. Podnebí v Chje bylo syrové, studené, ale nemocný vyhnanec i konsilium lékařské nadarmo prosili, aby byl převezen do nemocnice někam na jih. V září r. 1928 dopravili bolševici metropolitu Petra znova do tobolského vězení, kde se setkal s všemocným pánem GPU Tučkovem (Židem). Ten žádal metropolitu, aby se zřekl svého úřadu ochránce patriaršího trůnu a slibo-val mu za to plnou svobodu. Metropolita rozhodně odmítl. I byl ihned znova poslán do Chje a trest vyhnanství mu byl prodloužen na nové 3 roky. Další osudy jeho života zahaluje dosud tajemná zloba bolševiků. Jsou, možná, pravdivy zprávy, které oznamovaly pozdější pobyt metropolity Petra někde pod Moskvou, bolševici asi neustali v pokusech, aby neohroženého ochránce patriaršího trůnu přiměli k zřeknutí se odpovědného úřadu, ale nepochodili a tak mu spláceli jistě svým způsobem jeho statečnost dalšími útrapami, jimž konečně podlehl.

O moskevském metropolitovi Sergijovi vyjadřoval se dosud pravoslavný tisk ruské emigrace s jakousi shovívavostí, omlouvaje jeho jednání snahou, aby v hrozných poměrech bolševického ovzduší zachránil ještě, co se zachrániti dalo. Ale když nyní po smrti vlastního ochránce patriaršího trůnu, metropolity Petra Krutického, měl podle poslední jeho vůle (i Tichonovy) nastoupiti na úřad patriarchova zástupce kazaňský metropolita Cyril, který je beztak ve vyhnanství, nešťastný metropolita moskevský Sergij vynesl nad ním klatbu — zakázal mu konati služby Boží. A tu i nejkonservativnější pravoslavný tisk v emigraci („Pravoslavnaja Rus") prohlašuje moskevského metropolitu Sergija za pouhý nástroj bolševického „oberprokurora", žida Tučkova; jeho soud nad nepohodlným soupeřem metropol. Cyrilem objevuje se ve smutném světle osobního zájmu a ctižádosti.

Sovětské bezbožectví všude jen boří, doma i za hranicemi. Nenávist Boha a Jeho pravdy chce také konati svůj ďábelský „apoštolát". Nestačí jí organisace bojovných bezvěrců, lživý tisk, bezbožecká musea, plakáty, přednášky, kursy a školy — i nejmodernější zbraň ducha — film — musí do jejích služeb. Jak jsme se už zmínili, Svaz bezvěrců v Rusku chystá film protimisijní, pod názvem: „Cizí misionáři — nepřátelé domorodců". Má státi 400.000 rublů, na kterýžto obnos celou čtvrtinou (100.000 rublů) přispějí sovětští bezbožníci. Hlavní osobou filmu — misionáře ozbrojeného od hlavy do paty — bude hráti jakýsi Mičukin. Vůdce nepřátel misionářů v čele zástupů domorodých černochů bude představovati černoch W. Smuts, v Moskvě už od r. 1929 bolševicky školený jak v teorii, tak i v praksi. Dramatickou účinnost filmu zvýší scény chrámových požárů, boření svatyň, mučení a ubíjení misionářů — vesměs dílo, v němž mají už bolševičtí bezvěrci znamenitou praksi, takže i se svým vůdcem W. Smutsem mohou hráti do filmu leccos i z vlastního života. Jenom že souboj bolševické zloby s obětavou láskou křesťanskou je pro bolševiky předem už

ztracen. Vždy vítězí láska a pravda!

Co to bylo s bezbožeckým sjezdem v Moskvě? Během roku 1936 zabýval se všecek evropský tisk připravovaným plánem, podle něhož chtěl Svaz bojujících bezbožníků sovětských svolati na únor 1937 mezinárodní sjezd nevěrců a volnomyšlenkářů do Moskvy. Psalo se dokonce, kolik a z kterých zemí přijede do Moskvy delegátů bezbožeckých organisací, a jaká témata budou na sjezdě projednávána. Zatím datum připravovaného sjezdu přešlo a sovětský tisk mlčel. Horlivost zpravodajská kterýchsi novin či tiskové kanceláře nemohla ovšem čekat a proto pustila do světa za tepla zprávu o průběhu moskevského sjezdu bezbožníků, jak si jej zkombinovala podle předběžně ohlašovaného programu sjezdového. Ostatní časopisy pak nalítly... Rozčarování přinesl sám moskevský časopis „Bezbožnik" (březen), který kategoricky popřel konání sjezdu a zaútočil na „kapitalistický" tisk, že chtěl onou vymyšlenou zprávou poškoditi zahraniční zájmy sovětů. Ujištění „Bezbožnikovu" možno věřiti, poněvadž by byl tento průkopník nevěry sotva zamlčel veliký mezinárodní projev svého programu, ale z jeho útoku na „kapitalistický" tisk, poškozující prý SSSR za hranicemi možno tušiti též objasnění, proč se připravovaný kongres nevěry v Moskvě nekonal — nebyl asi v zájmu zahraniční politiky Stalinovy...

Pod dojmem připravovaného mezinárodního sjezdu bezbožníků v Moskvě, který nebyl nijak sovětským tiskem zavčas dementován, došlo se strany věřícího světa k projevům obranným. Tak ohlásil přešovský ordinariát na neděli 28. února ve všech farnostech diecése smírné pobožnosti před vystavenou nejsvětější Svátostí. (Viz Apoštolát č. 3., str. 91). — Na Dalekém východě asijském, v císařství Mandžudi-Go, sjednotili se — iniciativou pravoslavného arcibiskupa Meletija a spolku „Sie-Cho-Choj" (= „urovnání zájmů všech národností" v Mandžurii) — zástupcové všech vyznání náboženských v Charbině na společném protestu proti komunistické bezvěře a proti pronásledování náboženství v SSSR. Dne 7. února (den mezinárodního kongresu eucharistického v Manille, kdy se měl též konati bezbožecký sjezd v Moskvě) ráno konaly se ve všech svatyních charbinských zvláštní bohoslužby — katolické obřadu byzantsko-slovanského v kostele sv. Mikuláše — večer pak byla v sále Klubu mechaniků společná schůze protibezbožecká, na níž promluvili: pravoslavný arcibiskup Meletij, protojerej Viktorov, za staroobřadce O. Kudryn, za šintoisty duchovní Josikava, za katolíky apoštolský administrátor archimandrita Fabián Abrantovič, za mohamedány imam Chasbiulin, za protestanty pastor Dryzul, za židy rabín Kisielev, dva budhisté a nakonec pravoslavný biskup Dimitrij. Po celý týden potom konaly se podobné projevy v různých městech Mandžuska a nakonec slavnostní protest opět v Charbině — manifestačním pochodem ulicemi města. Myšlenka obrany proti komunistickému bezvěří vedla v Charbině dále k založení komise pro mezinárodní boj s bezvěřím, pod vedením pravoslavného biskupa Vozněsenského, v níž zastupuje katolíky archimandrita Fabián Abrantovič. — Katolíci jugoslavští v arcidiecési záhřebské, jak jsme o tom už referovali (Apoštolát čís. 5., str. 154), pozdravili encykliku Svatého Otce proti komunistické nevěře kajícným triduem ve dnech 21.—23. května a v Záhřebě samém též velikou mariánskou pouti k Matce Boží od „kamenitih vrata". — Proti bolševickému bezvěří manifestovati má též poznaňský mezinárodní sjezd Krista Krále jednotnou frontou víry. A tak moskevský sjezd bezbožníků, i když se nekonal, přispěl k sebevědomí katolíků i jiných věřících po širém světě.

Ejhle, bolševický proletář! Bolševici odstranili, pokud jen mohli, v sovětském Rusku veliký soukromý majetek — vyjma u předních apoštolů komunismu. Nedávno žasl celý svět nad milionovým věnem dcery bolševického vůce ruského při jejím sňatku v zahraničí, a už zase zatčení šéfa GPU, proletáře Jagody (Jehudy Herschela), ukázalo „věrnost" tohoto předáka bolševického k zásadám komunismu. V bytě Jagodově v Moskvě našli v amerických a japonských valutách 10.000 liber šterlinků (1 libra šterlinků asi 141 Kč), kromě 6000 liber šterlinků v anglické valutě a mno-

ho skvostů. Ve sklepě měl Jagoda uloženo 700 lahví francouzského šampaňského vína, patrně k občerstvení po své vlastnoruční katovské práci, když postřílel nevinné oběti bolševické tyranie. Zařízení proletářského bytu Jagodova vyžádalo si také obrovské obnosy. To bylo zjištěno v Moskvě — co měl Jagoda v zahraničí uschováno, dosud se neví. A Jagoda to už nepoví.

Nálada sovětského vysokoškolského studentstva. „Komsomolská Pravda", úřední orgán svazu komunistické mládeže SSSR, věnuje myšlenkovým proudům sovětského vysokoškolského studentstva a jeho náladám zvláštní pozornost. Konstatuje, že mládež ta jest individualistická, skeptická (plná pochybností) vůči vymoženostem revoluce a lhostejná k osudu socialismu v celém světě. Sovětský student se uzavírá v sebe a tvoří si svůj osobní svět. Nevyslovuje svých myšlenek, nesvěřuje je nikomu a vyhýbá se každé diskusi. (Nic divného při kvetoucím údavačství bolševického režimu! Pozn. red.) Jak tu docíliti změny? Použití snad represálií, nátlaku? — Tuto cestu ovšem komunistický list zamítá. Volá jen po p ř e v ý c h o v ě mladého pokolení ruské inteligence, jež se tu pojednou neočekávaně objevila před bolševiky jako záhadná sfinga. Bohužel se bolševický list ani slovem nezmiňuje, jak by se měla provésti nutná převýchova studentstva! Inu, bořit lze snáze než stavět, kaziti lidi lehčeji než napravovati!

Komunistická literatura ruská musí sloužiti Stalinově diktatuře. Nadšení nad novou ústavou projevují spisovatelé bolševičtí na stránkách „Literárních novin". Fedin, Kaverin, Braun, Sloninskij, Nikulin a jiní píší tam věty s mnoha tečkami na konci! Prý jim chybí slov z tak bohatého pokladu ruské řeči! Básník A. Prokofjev prohlašuje: „O tom (t. j. o svých dojmech z nové ústavy) je nutno vypravovati ve verších" — a končí slovy: „Stalin, říkám celému světu — Stalin. Víc už nic nemohu říci." „Všechno je v tomto jméně — vše: strana (totiž komunistická), vlast, život, láska, nesmrtelnost, vše, vše!" A takové projevy nevýslovného nadšení zaplňují šest stránek velikého formátu „Literárních novin". Pro umění bezcenné, ale pro historii důležitý doklad!

Zájem Francie o ruskou literaturu. V Paříži byla vydána kniha, zaznamenávající všechny překlady z ruštiny do franštiny, vydané v r. 1935 (Bibliografie des oeuvres russes traduites en français). Je jich celkem 28. První místo náleží L. Tolstému (dva nové překlady „Anny Kareninové", „Dětství" a „Vzkříšení"), Dostojevskému („Zločin a trest", „Bratři Karamazovovi" a j.), Puškinovi („Povídky Bělkina"). Také byl nově přeložen Gogolův „Taras Bulba". Ze starších spisovatelů přeloženi byli: A. K. Tolstoj, A. Čechov, Aksakov; z ruských spisovatelů, žijících v emigraci: Bunin, Merežkovskij, Sirin, Rěmizov. Ze sovětské literatury přeložili si Francouzi jen spisy Gorkého, Oleši, Šolochova, Gladkova, Tichonova a Erenberga a verše Majakovského — celkem 10 překladů z 28 — nesporné svědectví, že zájem o sovětskou literaturu ve Francii téměř zaniká. Podle předběžných výpočtů — není tomu jinak ani s překlady v roce 1936.

Zemědělství v SSSR. Nikdo nikdy netvrdil, že by k u l a k, to jest bývalý samostatný selský hospodář na své vlastní půdě — byl býval nejlepším zemědělcem. Ale kulak byl jakýmsi p o l i t i c k ý m n e b e z p e č í m pro bolševiky a jejich systém a proto musel býti zničen. Kolektivisací venkova přešla půda jednotlivých sedláků do správy k o l c h o z ů. Půdu větších statkářů a půdu, jež patřila státu, církví atd., převzaly s o v c h o z y ještě před kolektivisací venkova. Sovchozy byly pokládány za v z o r s t á t n í h o s o c i a l i s m u na selském venkově. Ale přece výnosnými nebyly. Každá z četných reforem sovchozů a reorganisací jejich správy selhala a nevedla k žádné nápravě. Konečně se ukázalo, že sovchozy nejsou k ničemu, a tak se nyní dala sovětská vláda do jejich postupné likvidace. Úřady půdu sovchozů odevzdávají kolchozům. Moskevská „Pravda" sděluje, že v petrohradské oblasti bylo kolchozům odevzdáno 161.000 ha sovchozské půdy. O majetku sovchozů se již mluví jako o jmění likvidačním. Na s e v e r n í m K a v k a z e dostaly kolchozy 738.000 ha půdy, jež patřila dříve sovchozům. Ve s t a l i n g r a d s k é m (bývalém caricinském) k r a j i v nižním Povolží převzaly kolchozy 678.000 ha sovchozní půdy. Tak opět jedna legenda so-

větského státního socialismu neslavně zaniká!

Ideový Stalinův bratr. Na sklonku r. 1936 navštívil Bucharin Prahu a Paříž. Četl přednášky o nevyhnutelné zkáze kapitalistických režimů a vystupoval s pevným sebevědomím uznaného největšího teoretika komunistické strany, autora „Abecedy komunismu" atd. V Paříži před jeho příjezdem byla vydána zvláštní brožura za účelem seznámení francouzské veřejnosti se vzácným hostem. Mikukovovy „Poslědnija Novosti" (čís. 5851) citují z tohoto zajímavého spisu tyto věty: „... V SSSR není člověka, jenž by byl ideologicky více blízký Stalinovi než Bucharin. Bucharina lze nazvati duší a mozkem všech těch obrovských novot, jimiž sověty překvapily celý svět ... Bucharin je bratrem Stalinovým a tím řečeno již vše. Není v celém světě síly, která by byla s to, aby přetrhala jejich mohutný, blahodárný svazek, naplňující nás všechny radostí." — A přece se ta síla trhající od sebe ideové bratry — našla! Bucharin upadl v nemilost!

Umění dětí. Redakce sovětského sborníku „Umění" vydala velké album dětských kreseb pod názvem „Umění dětí". V albu jsou reprodukovány kresby, jež byly vystaveny na moskevských výstavách dětských kreseb, počínajíc mezinárodní výstavou z jara r. 1934. Některé kresby sovětských dětí jsou velmi charakteristické. Tak dvanáctiletý hoch vyznačuje socialistickou vlast tanky, děly a vojáky rudé armády na domácích hranicích a na druhé straně kreslí četné mrtvoly ... Nejvíce překvapuje bezvadná kresba 10letého Kosti Ivanova „Pionýr sleduje počínání kulaků". To patrně sám Kostja Ivanov leží ve vysoké trávě a pozorně sleduje každý krok sedláků, kteří uschovávají před bdělýma úředníkovýma očima pytle sklizeného obilí ... Pak to Kostja asi oznámí úřadům ...

POLSKO

Nový překlad Písma svatého mají připraviti dvě komise (pro Starý a Nový zákon), zvolené na letošním prvním sjezdě polských biblistů v Krakově. Poslední polský překlad Písma sv. pochází od P. W u j k a T. J., ze století XVI. Přípravné práce má soustřeďovati nový časopis „Przeglond Biblijny". Zájem o chystaný překlad Bible se projevil účastí 56 odborníků-biblistů, kteří se sjeli na krakovský sjezd. Iniciativu k tomuto dílu dali lvovský profesor P. Stach a prof. Archutowski z Krakova.

Katolickou radiovou stanici rozhlasovou zamýšleli vybudovati v Polsku, aby čelili bezbožecké propagandě, šířené rozhlasem z bolševického sousedství ruského. Akce začala dobrovolnými sbírkami v roce 1933 za vedení P. Jana R o s t w o r o w s k i h o T. J. z Varšavy; sebráno celkem 13.634 zlotých, kterýžto obnos vzrostl do polovice roku 1935 na 14.492.11 zl. Z obavy před devalvací byl za tyto peníze koupen pozemek. Poněvadž však zřízení rozhlasové stanice vyžaduje nákladu aspoň desateronásobného, bylo upuštěno od původního plánu a nasbírané peníze dány k dispposici polskému episkopátu pro potírání bolševické nevěry.

Volání po spolupráci katolíků s pravoslavnými proti společnému nebezpečí bolševické nevěry v Polsku nabývá určitější formy. Jak sděluje orgán varšavské pravoslavné metropolie „Slovo" z 15. května 1937, pojednal už i pravoslavný synod varšavský ve svém sezení 17. února o této otázce a stanovil: „Uznati dohodu činnosti a v jistých případech spolupráci náboženských organisací a církevních úřadů pravoslavných a římskokatolických v potírání atheismu, komunismu a vůbec rozvratných tendencí (záměrů) mezi lidem zásadně za vhodné i žádoucí. Zplnomocniti všechny biskupy-ordináře k navázání za tím účelem styku a k dohodnutí se s příslušnými místními činiteli, zastupujícími římskokatolickou Církev, s podmínkou, že takové dorozumění nabývá moci závazné pro každý případ po jeho schválení metropolitou pravoslavné církve v Polsku." „Slovo" připojuje k tomuto rozhodnutí pravoslavného synodu varšavského podmínku, že napřed m u s í p ř e s t a t i j a k ý k o l i v p r o s e l i t i s m u s, poněvadž prý jedním z hlavních úkolů polského katolicismu je návrat pravoslavných, kdežto „aktivní proselitism mezi křesťany jiného vyznání nikdy prý nebyl misijním ideálem Církve pravoslavné". — Ať je tato podmínka dána jen redakcí „Slova" či diktována svrchu, zbytečně vyvolává se strany katolické vý-

čitku pravoslavného proselitismu, starého (carského) i novějšího (na Lemkovštině), znehodnocuje přání Kristovo, aby byl jeden ovčinec a jeden pastýř, přání tak důležité zvláště vůči sjednocené nevěře, že ho odmítati nesmí žádný křesťan. A pak mluví usnesení pravoslavného synodu jen o spolupráci s Církví římskokatolickou, ač je tu první na ráně také církev byzantsko-slovanského obřadu. Je to míněno exklusive či inklusive? Jak lépe pochopili situaci pravoslavní bratří v Charbině!

Mariánské družiny středoškolské mládeže konaly se ve dnech 9. a 10. června 1927 ve Lvově svůj sjezd k uctění 300. výročí smrti velikého ukrajinského metropolity Jos. Veljamina Rutského. Protektorát sjezdu převzal sám lvovský metropolita Ondřej Šeptickyj.

Metropolita O. Šeptickyj koupil od Národního domu ve Lvově kostel a monastýr sester basiliánek za 180.000 zlotých ze svých soukromých prostředků. Tím zachránil Narodnyj Dym od úpadku, který mu hrozil pro dluhy, nadělané známým komisařem Bačinským (směru velkoruského). Koupené objekty daroval metropolita řádu redemptoristskému pro vybudování jejich střediska. Stanislavský provinciál CSsR (protoigumen) de Vogt odebral se už do Lvova, aby převzal nový řádový útulek a uvedl v něm v život řeholní působení.

Čím byl Lvov, bývalé hlavní město rakouského Haliče, pro polskou kulturu, připomínají letošní oslavy (5. června) „zlote gody" — půlstoleté činnosti „Polskiego Towarzystwa Historycznego" a „Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza" vedle záslužné činnosti lvovské university a Národního ústavu Ossolińských. Lvov měl před padesáti lety nesporné prvenství jako středisko historického studia; vytvořil vlastní „školu historickou", která množstvím opravdových talentů převýšila Varšavu i Krakov. Dnešní rozvoj Polského tovaryšstva historického vyznačuje 12 jeho odborů: ve Lvově, Krakově, Varšavě, Poznani, Vilně, Lublíně, Lodzi, Břešči nad Bugem, Katovicích, Kielcích, Grodně a Přemyšlu. Vedení spolkové spočívá v rukou předsedy prof. Fr. Bujaka a pěti místopředsedů. Dlouholetým sekretářem Tovaryšstva je dr. K. Tyszkowski, kustos lvovského Ossolinea. Spolkovým orgánem je po celých 50 let „Kwartalnik Historyczny", kde jsou uloženy nesčetné práce polských historiků. Měsíčních schůzí Tovaryšstva se súčastňovali svými referáty a diskusí též ukrajinští historikové a publicisti, jako Ivan Franko, Miron, Korduba, Alexandr, Barviňskij a zvláště Michal Hruševskyj.

Krakovský „Ilustr. Kuryer Codzienny", který rád uveřejňuje bezdůvodné útoky proti jiným národnostem, Ukrajincům i nám Čechům, zamíchal se též do těžkých poměrů na Lemkovšči ně, ale tak nelogicky, že mu polský redaktor „Oriensu" jesuita P. Urban nadstavil zrcadlo jeho nesmyslných důvodů. Těžko ovšem doufat v polepšení listu, který pěstuje především — sensaci — bez ohledu na pravdu!

VI. unijní konference v Piňsku jest ohlášena na dny 1.—3. září 1937. Mezi referenty se uvádějí známí pracovníci unijní: podlašský biskup dr. Przeździecki, jesuita red. P. Urban, rektor Donbrowski, P. Woroniecki, prelát Mystkowski, bývalý vězeň solovecký O. Novickij a redaktor Chomyn ze Lvova a P. Laski. Bohoslužba bude se konati v obojím obřadě v piňské katedrále. Na dny sjezdové připadá též zajímavý „jarmark poleski". Přihlášky na sjezd přijímá biskupská kurie v Piňsku.

Žeň hojná, ale dělníků málo. V polovici května 1937 navštívil papežský východní seminář v Dubně řeckokatolický biskup Bazylij Ladyka z Kanady. Přijel do Evropy hledat nových dělníků na rozlehlé Kristovy lány v největší diecési světa. Neboť jeho péči svěření řekokatolíci v Kanadě — v počtu 350.000 duší — jsou roztroušeni od oceánu Atlantického k oceánu Tichému, na prostranství o velikosti celé Evropy, volají a touží po kněžích — a biskup má jich pro všechny pouze 72. Z papežského semináře v Dubně vzal si s sebou do Kanady hned dva absolventy bohosloví (O. Kocabu a O. Teplého), které 30. května vysvětil v Žolkvi na kněze. Dubenský seminář nestačí připravovat apoštoly pro tolikeré dílo slovanských misií a při tom zápasí s velikým nedostatkem hmotným. Prosíme své čtenáře a členy ACM, aby

štědrostí svou umožnili nám podporovat slovanský seminář v Dubně.

O sporu mezi pravoslavnou církví a správními úřady v Polsku, které — řada okresních starostů vojevodství novogrodského a jiných — přikazovaly pravoslavným farářům užívati polštiny v kostele i ve škole, jsme už referovali. Odvolání pravoslavné církevní správy je podáno u ministerstva kultu. Zatím si však pospíšil pravoslavný metropolitní orgán, varšavské „Slovo" (4. dubna 1937), podepříti věc článkem, který byl vlastně obžalobou polské vlády, že neplní závazek zahraničního ministra Becka, daný svého času v Ženevě, a zaručující náboženská a jazyková práva národnostním i konfesním menšinám v Polsku. Ale už v následujícím čísle přineslo „Slovo" poznámku, že onen článek se dostal do časopisu nedopatřením redakčního tajemníka a že obsahuje myšlenky, nesouhlasící s názory vrchní církevní správy, ani s programem listu. Z nařízení metropolity Dionysia byl proto celý náklad čísla s oním článkem zadržen, až na několik exemplářů, které zatím expedice už odeslala. — Z tohoto případu je viděti, že se pravoslavný metropolita Dionysij brání proti násilnému popolšťování své církve, ale jen v mezích polské ústavy a zákonných předpisů, a nechce vyvolávati obžaloby polské vlády na foru mezinárodním. Je mezi dvěma kameny: Pravoslavné církve zahraniční (v Srbsku „Russkij Golos", ve Spojených státech amerických a jinde) protestují proti pronásledování pravoslaví v Polsku, že prý mu hrozí popolštění — musí je tedy metropolita bránit — ale zase nemůže si pohněvati domácí vládu, o jejíž přízeň se opírá — snad více, než je zdrávo!

JUGOSLAVIE

„Trečoreci" nazývají se terciáři sv. Františka v Jugoslavii (řeholní III. řád sv. Františka); nosí hábit, podobný jako naši konventuáli Menších bratří sv. Františka. Jsou rozšířeni též v románských zemích. Hrvatští „trečoreci" jsou obřadu římsko-slovanského, tak zvaní „glagoljaši", jako byli benediktini z Dalmácie, které ve XIV. století pozval císař Karel IV. do pražských Emauz. Slouží mši svatou v obřadě latinském, ale v řeči staroslovanské, jak ji slýcháváme u nás o cyrilometodějské slavnosti na Velehradě. Letos budou v Záhřebě vysvěceni na kněze 4 „trečoreci" jugoslavské provincie.

Na záhřebské bohoslovné fakultě studuje letos celkem 311 bohoslovců. Z nich je ze zagrebské banoviny 189, z Bělehradu 2, z banoviny drávské (Lublaň) 6, vrbaské (Banjaluka) 4, přímořské (Split) 42, drinské (Sarajevo) 6, zetské (Cetinje) 3, dunajské (Nový Sad) 51, vardarské (Skoplje) 2; z ostatních slovanských států 3, z neslovanských 3. Celá universita záhřebská o 7 fakultách má letos 4121 posluchačů řádných, 61 mimořádných, celkem tedy 5158 akademiků.

Památkou na slavné posvěcení hrvatského oltáře v čsl. kapli na Olivetské hoře v Jerusalemě bude velké album podpisů těch hrvatských katolíků, kteří nemohli se súčastniti letošní národní pouti hrvatské do Svaté země. Podpisné archy byly rozeslány do všech hrvatských farností poutním odborem pro Svatou zemi, a během 14 dní mají býti vráceny, aby mohly býti svázány a upraveny v krásné album. Jaké obliby dochází tato akce, ukázalo na příklad město Sisek, kde hned v prvních dnech bylo nasbíráno přes 100.000 podpisů a 1000 dinarů darů! Láska k pozemské vlasti Spasitelově je u katolických Hrvatů tak živá a nadšená! Pout Hrvatů a s nimi spojené delegace české vede záhřebský arcibiskup koadjutor dr. Stepinac.

Kotorský biskup Franjo Uccellini-Tice, zemřelý dne 1. června 1937 v 90. roce svého života, spravoval kotorskou diecési po 42 let. Svého času jako profesor dogmatiky a pak rektor zadarského bohosloví (1894 až 1895) byl u svých žáků velmi oblíben. Súčastnil se za rakouského režimu velmi horlivě i kulturně-politického života, jako spolupracovník J. Prodana, vůdce hrvatské strany v Dalmácii, psal do různých časopisů aktuelní články a postavil se na ochranu zadarských bohoslovců proti útokům italským, jimž tehdejší rakouská vláda přála. Ovládaje dokonale italštinu, přeložil do hrvatštiny Dantovu „Božskou komedii", byl milovníkem a znalcem krásného písemnictví a rád vypomáhal kněžstvu v duchovní správě. Po převratě zaujal kotorský biskup v kulturním i politickém nazírání svůj zvláštní směr (odlišný od ostatního ju-

goslavského episkopátu). Poslední dobou ustoupil pro své vysoké stáří a nemoc více do zátiší, prodlévaje na ostrově Lopudu u Dubrovníka, kde také tiše usnul v Pánu. Pochován je v rodném kraji na ostrově Lopudu.

Propaganda srbského pravoslaví mezi Slovinci získala prvního Slovince, Gorazda Dekleva, rodáka z Ilirské Bistrice, který, vystudovav pravoslavnou fakultu v Bělehradě, stal se jeromonachem, přeložil srbsko-pravoslavné liturgické knihy na slovinský jazyk a má nyní vésti duchovní správu Slovinců, odpadlých od katolické víry na pravoslaví. Katolické časopisy (Kralj. Božje) podávají o tom zprávu jen s velikou obezřetností, citujíce listy pravoslavné, a brání se proti agitaci vládní církve zase jen opatrně, úsudky, citovanými z pravoslavných listů o odpadech pravoslavných k mohamedánství: „Kdož oteckou víru opustili a přestoupili do cizí víry, neměla z nich užitku ani ona víra, ze které vystoupili, ani ona, do které vstoupili. Oné druhé víry si ještě méně váží než svojí otcovské; ti lidé jsou takřka bez víry, bezbožníky. Od nich zvédli ruce i Bůh i lidé." Tak ostře odsuzuje odpadlíky pravoslavný nišský týdeník „Revija", kde jde o vlastní kůži, necítí však křivdy, které sami činí!

Pravoslavný archimandrita (opat) Stefan Ilkič z jugoslavského Somboru byl účastníkem na unijním sjezdě římském. Už svým zevnějškem vyjadřoval onu snahu srbského duchovenstva, které touží i v drobnostech po odstranění rozdílů mezi duchovenstvem pravoslavným a katolickým. Přijel do Říma v plášti východního střihu — se širokými rukávy — ale pod ním byl oblečen v kleriku západního střihu s fialovým pásem kol beder. Súčastnil se všech schůzí sjezdových, navázal styky s mnohými sjezdovníky, byl s nimi též u Sv. Otce u audience, a když se po slavnostech svěcení moře v Ostii vracel domů, projevil vroucími slovy svůj upřímný podiv a hluboký dojem ze všeho, co v Římě viděl a slyšel. Nadarmo nezdůrazňují unijní snahy důležitost vzájemného poznání jako první cestu k sblížení!

BULHARSKO

Ruský profesor Mikuláš Nikanorovič Glubokovskij, který poslední léta svého vyhnanství prožíval v hlavním městě Bulharska, Sofii, zemřel letos v březnu. Byl to učenec evropského jména, odborný znalec zvláště sv. Pavla, jehož význam pro Církev Kristovu hájil v samostatných pracích („Evangelia sv. Pavla Apoštola", 2 sv.) i vědeckými články v bohoslovných časopisech („Stranník, 1905, č. 5—9, Christianskoe Čtenie, roč. 15. a j.). Studium patristiky a Písma sv. bylo jeho oborem hned od prvních let, kdy se připravoval na dráhu profesorskou (o bl. Theodoretovi, biskupu cyrském, jednal ve své doktorské disertaci). Prof. Glubokovskij byl synem pravoslavného kněze z gubernie vologodské, kde se narodil r. 1863. Dosáhnuv doktorátu theologie, stal se r. 1891 profesorem petrohradské akademie a zůstal jím až do jejího zrušení po vítězství bolševiků r. 1918, kdy byl nucen utéci do ciziny. Pokusil se sice potom v letech 1919—1921 po návratu do Petrohradu pokračovati v přednáškách jako profesor university a soukromého ústavu bohoslovného, ale poměry politické zabránily jeho další činnosti v Petrohradě. Opouští tedy vlast a zakouší pak trpkosti vyhnanství, ale i lásky a podpory našeho Apoštolátu ze skryté dobroty zemř. dra. Stojana. Ze severských zemí stěhuje se do Berlína, Prahy, Bělehradu a konečně do Sofie, kde zůstává až do své smrti činným jako profesor pravosl. bohosloví. Jeho zájem o t. zv. hnutí „ekumenické" sbližoval ho zvláště s církví anglikánskou, na sjezdy unijní na Velehrad posílal jen pozdravy, ač v prvních letech se zajímal o náš unionismus i ACM.

RUMUNSKO

Minulého roku byl úředně zaveden v Rumunsku pro pravoslavnou církev nový kalendář gregoriánský. Užívání starého kalendáře juliánského (který je o 13 dní pozadu za naším), bylo soudně zakázáno. Reforma vyvolala přirozeně mezi prostým lidem pravoslavným, zvláště v bývalé ruské Besarabii, velikou nespokojenost, kterou podporovaly některé pravoslavné kláštery. Proto se nyní rumunské úřady obrátily na správu pravoslavné církve se žádostí, aby zavřela ty kláštery, jejichž mniši zvláště ostře agitovali proti novému kalendáři. Touto cestou sotva

však dojde ke klidu mezi lidem, který v nově zavedeném kalendáři vidí útok na svou pravoslavnou víru. Tu třeba náboženského uvědomení širokých lidových vrstev a k tomu je potřeba rozvážného duchovenstva a — času.

Katolický obzor.

Doma.

MORAVA

Spisovatel a mecenáš ACM, čestný kanovník Jan Vyhlídal, zemřel dne 18. června t. r. ve Vyškově u věku 76 let. Bezprostřední příčinou smrti byl zápal plic, churavěl však zesnulý už dlouho, vlastně vždy, a poslední dobou velmi rychle slábl a scházel. Pohřben byl 21. června ve Vyškově za účasti vlasteneckých a literárních kruhů, škol, kněží a lidu, pro nějž nejen horlivě pracoval, ale i psal.

Jan Vyhlídal narodil se 27. dubna 1861 v Hluchově u Prostějova z rolnické rodiny. Gymnasium a bohosloví studoval v Olomouci, kde byl vysvěcen 7. července 1886. Prvním jeho kaplanským místem byla Velká, jedna z nejzachovalejších dědin slováckých. Po půl roce přišel za kaplana na Hanou do Dobroměřic, kde zůstal přes 3 leta. Pak následovala stanice slezská v Jaktaři, kde ztrávil Vyhlídal plných a plodných 8 let. Z Jaktaře putoval opět do srdce Hané, do Hulína, který po půl čtvrtém létě opustil jako farář v Lobodicích a pak ve Švábenicích, kde zůstal do srpna 1926, kdy odešel na odpočinek do Vyškova.

Tato celkem prostá kněžská dráha Vyhlídalova přeplněna je pilnou prací buditelskou a spisovatelskou. Buditelské jeho nadšení a vlastenecký zápal zamířeny byly především na Slezsko a jeho český lid, který miloval a chránil před morem odrodilectví. Vedle Slezska pero své Vyhlídal věnoval především rodné Hané, popisuje její zvyky, její lid a jeho povahu, starou i novou, se všech možných hledisk a stránek. Zajímal jej každý popěvek, každá říkanka, každá výšivka. Líčil sedláky, výměnkáře, vysloužilce, čeledíny, muže a ženy, mladé i staré, žádná vlastnost hanácké duše mu neunikla... V jeho obrázcích a črtách se Hanáci opravdu mohli shlížeti jako v zrcadle. Poznávali se tu se všemi svými přednostmi, ale i vadami, chybami a zlozvyky. Vyhlídal byl i vůči svým rodákům přísně kritický, a právě proto, že svou Hanou miloval, neúprosným ke všemu, co shledával na svém rodném kraji kazivého a rušivého.

Hanáčtina Vyhlídalova byla čistá a jadrná. Ve svých knížkách zachránil mnoho dialektických zajímavostí a zvláštností, neboť rozdíly jazykové velmi bystře vystihoval.

Bude-li kdo kdy chtíti poznati duši Hané a našeho Slezska, musí sáhnouti především k literární bohaté práci Vyhlídalově. Vyhlídal měl však i dobročinný smysl pro katolické kulturní podnikání. Vše, co měl, moudře a účelně rozdal, aby věděl předem, kam a na co peníze přijdou. I náš ACM měl v něm velikého mecenáše; a právě jeho uznání bylo nám opravdovým povzbuzením k práci cm. Bůh mu buď štědrým odplatitelem za vše dobré!

Pravoslavná obec v Brně, jak sděluje brněnské „Museum", č. 5, vzrostla z původních několika desítek příslušníků na 1200 duší, pro které postavila r. 1929 nový chrám k poctě sv. Václava ve zmodernisovaném byzantském slohu. Zakládal ji původně jako církev československou srbský biskup Dositej; po roztržce v církvi čsl. přiklonila se k pravoslavnému směru biskupa Gorazda-Pavlíka. Mnoho členů získala z řad řeckokatolických přistěhovalců, pro něž nebylo a bohužel dosud není ve Velkém Brně pravidelných bohoslužeb v obřadě byzantsko-slovanském, ač i v posádce brněnské bývalo mnoho řeckokatolických vojáků. Už před lety se obrátil ÚACM na duchovní správu vojenskou (gen. duch. Medek) s uctivou prosbou, aby řeckokatolický vojenský kurát z Mukačeva byl přeložen do Brna, kde by se věnoval opuštěným vojákům řeckokatolickým a navštěvoval i jiné posádky (Olomouc a j.). V Mukačevě bylo zase spíše třeba kněze latinského obřadu. Ale prosba ÚACM vyzně-

la na prázdno! Jediný řeckokatolický farní úřad v Praze naprosto nestačí k pastoraci všech řekokatolíků v Čechách a zemi Moravskoslezské. Přimlouváme se za zřízení řeckokatolické fary v Brně s jurisdikcí pro celou zemi. I tato forma krajanské duchovní péče je v zájmu republiky!

Hollandia docet. Malý je to národ, a v něm ještě menšinou jsou katolíci. Ale o nich platí staré úsloví latinské: „Non numerantur, sed ponderantur" (= nepočítají se, ale váží). Je známý podíl holandských katolíků v zahraničních misiích pohanských, kde jsou poměrně nejvíce zastoupeni ze všech katolických národů jak misionáři, tak i misijními sestrami. Veliké oběti holandských katolíků pro rozšíření království Kristova na světě nejenom že neubírají síly náboženskému životu doma, nýbrž naopak jej ještě posilují a prohlubují, že živě reaguje na každé volání a potřeby Svaté Církve. Když Svatý Otec začal zdůrazňovati péči a lásku k odloučeným křesťanům východním, nepokládali se holandští katolíci, za osvobozené od této spolupráce snad proto, že už tak úsilovně podporují misie pohanské, nýbrž poslechli hlasu Otce křesťanstva a rozšířili svou katolickou lásku i na dílo sjednocení odloučeného Východu. Na květnovém unijním sjezdě římském podal o tom krátké, ale výmluvné svědectví P. Smit, redaktor holandského měsíčníku „Apostolat der Hereenigung" (Apoštol sjednocení), který vychází v čtyřtisícovém nákladě, ale obětavostí horlitelů je měsíčně čten v 30.000 holandských rodinách. To je svědectví, že holandští katolíci nenechávají své katolické časopisy nevšímány, odloženy, nevyužity pro věc Kristovu, ale že činí je apoštoly mluvícími k duším co nejpočetnějších bratří a sester! Kéž by i náš „Apoštolát" měl co nejvíce takových horlitelů a horlitelek!

ČECHY

III. valné shromáždění akce „Našim na Volyni" a Krajanské péče o zahraničí v Praze konalo se dne 9. května 1937 v Domově čsl. zahraniční mládeže v Praze I. (Husova 20) v Clam-Gallasově paláci. Kromě četných spolkových pracovníků súčastnili se jednání zástupci Komenského, Čsl. ústavu zahraničního, Zahraniční domoviny, Ústředí katolického studentstva čsl. a j. Z bohaté výroční zprávy, kterou podal předseda Akce, Jindřich Dušek, a předseda Kuratoria domova, mjr. dr. Forst, pluk. Říha, sl. Bílková a Holubová, je patrno, že Akce pracuje samostatně již třetí rok a podařilo se jí získati více než čtvrt milionu Kč na krajanskou péči. V naší republice sdružuje 2644 členů, v zahraničí 48 katolických spolků s 1181 členy. Předsedou Akce byl zvolen její zakladatel Jindřich Dušek, pošt. úředník, duch. vůdcem mjr. dr. Karel Forst, místopředsedou poslanec Brukner, dr. R. Hynek, dr. Boř. Kníže k, odb. rada min. unif., pokladníkem pluk. Říha, jednatelkou sl. Milada Bílková. Členy výboru red. Vondráček a četní význační pracovníci. Předsedou Kuratoria domova byl zvolen mjr. ThDr. Karel Forst.

Arcidiecésní odbor Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje v Praze zvolil **svého prvního čestného člena.** Jest jím profesor dr. František Pechuška, bývalý jednatel pražského arcidiecésního odboru. V uznání velikých zásluh v cyrilometodějském apoštolátním díle byl na valné schůzi arcidiecésního odboru jednomyslně zvolen prvním jeho čestným členem. Předseda, prelát dr. Vajs, navrhl tuto volbu, když byl za upřímného souhlasu všech přítomných zdůraznil velikou obětavost dra Pechušky, jenž z vážných důvodů osobních resignoval na funkci jednatelskou, kterou zastával hned od vzniku pražského odboru ACM. Jeho význam hlásá výmluvně jednatelská zpráva, podaná novým jednatelem úhrnně za celou dobu trvání pražského apoštolátního odboru, již doslovně uvádíme na jiném místě (v textu).

SLOVENSKO

V Bardějovských Kúpelích sešli se počátkem června (7. června) 1937 na společnou konferenci katoličtí kněží obojího obřadu, slovenští i rusínští. Řecko-katolických kněží bylo 30 s biskupem prešovským Pavlem Gojdičem v čele, římskokatolických pak přes 50 a s nimi přijel i košický biskup msgr. Čarský. Po službách Božích vyšel z Augustinea společný eucharistický průvod

do římskokatolického kostela, kde pro všechny měl konferenční promluvu O. Takač. Stavovské porady měli kněží odděleně za předsednictví i účasti svých diecésních biskupů. V Bardějovských Kúpelích je dřevěná řeckokatolická „cerkva", přenesená tam z Niklovy, a možno v ní konati i sv. liturgii. — Zatím co tisk obou obřadových katolických táborů utkává se stále polemicky v národní otázce slovensko-rusínské, scházejí se kněží, duchovní vůdcové, obojí národnosti za vedení svých biskupů p ř e d n e j s v ě t ě j š í E u c h a r i s t i í, k upevnění katolické jednoty. — Stejnou myšlenku sledoval i k a t o l i c k ý d e n v S t. L j u b o v n i (13. června), konaný za přítomnosti biskupa G o j d i č e z Prešova, a msgra V o j t a š š á k a, biskupa spišského, a za veliké účasti Slováků, Rusínů i Němců z celého okolí. Služby Boží byly slouženy v obojím obřadě a kázání pronesena slovensky, rusky a německy. Také o liturgický zpěv se dělily svorně oba obřady, řecko- i římskokatolický. Po slavnosti byli biskupové a jejich průvodci hosty hraběte Zamojského. — Doufejme, že se touto cestou znemožní na východním Slovensku aspoň n e k a t o l i c k é, h r u b é p s a n í p o l i t i c k é h o t i s k u o věcech eminentně katolických (jako je církevní školství, viz „Slovák", z 2. června 1937, a „Ruskoe Slovo" z 15. června).

PODKARPATSKÁ RUS

Pravoslavný biskup mukačevský Damaskin má na Podkarpatské Rusi těžké postavení. Převzal tam dědictví revolučních poměrů popřevratových, kdy pravoslavné propagandě stačil dobrý zpěvák s dlouhou bradou, aby ho učinila „baťuškou", bez ohledu na jeho vzdělání, a kdy pravoslavný lid byl veden a vychováván k náboženskému „h r d i n s t v í", které zabíralo řecko-katolické chrámy bez ohledu na právní řád a své nadšení vybíjelo leckde i krvavým násilím. Biskup Damaskin narazil nejprve proto, že nemohl trpěti negramotné baťušky A nyní se octl i v konfliktu s lidem zvyklým revolučním metodám. Když přeložil l u č a n s k é h o baťušku, pravoslavný lid protestoval proti biskupovi a nechtěl přijati nově jmenovaného faráře. Biskup povolal na pomoc četnictvo, aby provedl své nařízení, ale lid protestoval dále — v neděli zůstala pravoslavná „cerkev" prázdná, jenom před jejími dveřmi bděli četníci nad bezpečností nového baťušky. — Před 18 lety sel se mezi lučanskými řeko-katolíky vítr, který mnoho jich zavál do pravoslaví, a dnes se klidí b o u ř e. Biskup Damaskin prý odejel do rodné Jugoslavie, jejíž pravoslavná církev rozprostřela nad podkarpatoruskými pravoslavnými svá ochranná křídla. Jaký přiveze lék?

Za hranicemi.

ŘÍM

Slavnostní otevření Papežské akademie věd v Římě mělo se státi ve výroční den životních padesátin Svatého Otce Pia XI. za jeho osobní účasti. Nemoc Svatého Otce však zabránila, aby odejel ze svého letního pobytu v Castel Gandolfo do Říma, a tak místo něho vykonal otevření Akademie v jejích místnostech ve vatikánských zahradách kardinál P a c e l l i. Na slavnost přijelí skoro všichni jmenovaní akademici z celé Evropy. Ve svém zahajovaném proslovu kard. Pacelli nastínil nejprve úkoly Akademie, které má splniti, aby dokázala papežovu péči o positivní vědy. Úkoly ty naznačují už úvodní slova papežské buly „D e u s s c i e n t i a r u m D o m i n u s" (Bůh — Pán věd). Na památku slavnosti rozdal kardinál Pacelli všem přítomným akademikům letošní papežskou medaili, která má na jedné straně obraz Pia XI. a na druhé obrazy Volty, Michel-Angela a Leonardo da Vinci. Předseda Akademie P. G e m e l l i přednesl pak odbornou přednášku, po níž prof. De la Valle Pousin vzdal díky Svatému Otci jménem všech akademiků, mezi nimiž jsou i nekatolíci.

Před uzavřením mezinárodní římské výstavy katolického tisku uspořádal výstavní výbor četné konference o dějinném rozvoji tisku jednotlivých národů. Tak byly zvláštní konference o francouzském, belgickém, švýcarském, holandském, španělském, anglickém a polském tisku. Jednou z

posledních konferencí byla naše, na níž o čsl. tisku přečetl instruktivní přednášku dr. Fuchse z Prahy redaktor Karel Weirich za přítomnosti početné delegace české, dlící právě v Římě o slavnosti osmdesátin Svatého Otce, i význačných kruhů římských. Předseda výstavy hr. della Torre označil české oddělení výstavy za jedno z nejzajímavějších. Dr. Fuchs zdůraznil ve své přednášce hlavní myšlenku české výstavy — ČSR je mostem mezi slovanským východem a katolickým západem především svojí myšlenkou cyrilometodějskou a svatováclavskou. Podobné konference a sjezdy konaly i jednotlivé řády řeholní. Ovocem jejich budou monografie o tisku různých národů.

ANGLIE

„Dni katolické", zavedené už před válkou do katolického života v Anglii, konávaly se dříve téměř každoročně. Po válce voleno pro ně tříleté období. Tak to bylo až do roku 1929. Nejbližší sjezd potom byl projektován na rok 1932 do Cardiffu, ale nedošlo k němu pro mezinárodní sjezd v Dublíně. Na rok 1935 stanovený sjezd — „Katolický den" — odpadl pro smrt kardinála Bournea. Nynější arcibiskup westminsterský msgr. Hinsley prohlásil na schůzi spolku „Catholic Truth Society", že anglický episkopát upouští pro budoucnost od pořádání „Katolických dnů", a jako důvod tohoto rozhodnutí pravil: „Nechceme nyní míti jen akademické porady. Nechceme konference a sjezdy, které jsou toliko zkouškou výmluvnosti, ale nevedou k praktickým výsledkům." Tak rozumí anglický katolický episkopát dobu Katolické akce!

FRANCIE

Po padesáti letech vypravila Katolická akce francouzská pout do Říma po stopách sv. Terezičky z Lisieux. Jako patnáctiletá dívka přišla roku 1887 Terezička do Říma a při audienci u papeže Lva XIII. odvážila se proti úřednímu ceremonielu pokleknouti k Svatému Otci s horoucí prosbou, aby jí dovolil v 15 letech už vstoupiti do karmelu (kláštera). Závoj, který měla tehdy při audienci Terezička na hlavě, podaly letos čtyři poutnice, též patnáctileté, Svatému Otci Piu XI. jako vzácnou památku po svaté své krajance, která za padesát let uzrála jako nejkrásnější lilie v zahradě svého Božského Ženicha pro nebe. Před padesáti lety zvláště dojaly Terezičku vzpomínky v památném římském koloseu, takže tehdy padla na zem a líbala tu půdu, posvěcenou krví tolika mučedníků, prosíc Pána o milost mučednické lásky. Letos postavili francouzští poutníci na oltář před křížem kolosea sochu svaté Terezičky a její ostatky a kazatel karmelitán P. Edmond Marie od Utrpení Páně, vzpomněv její pouti a modliteb na tomto místě před 50 lety, pravil nakonec: „A tak toto dítě se stalo mocnou královnou misií; nepatrná hvězdička hvězdou prvého řádu na obloze Církve; otrhaná květinka vůní celého světa; kapka vody nesmírným oceánem, tratícím se v nesmírnu Boha. Ta, jež se ponížila jako zrnko písku, je vyvýšena nad hory, pokorná učednice je neobyčejnou učitelkou, jejíž „cestička" je majestátní jako „la regina di Arum" (královna arumská). — „Dešť růží", čís. 3.

Redaktor katolického týdeníku „Sept-u" uveřejnil svého času (koncem února) rozmluvu s předsedou vlády francouzské a vůdcem sjednocených v lidové frontě (socialistů a komunistů) L. Blumem. Spolupráci katolíků v budování nového řádu, o nějž usiluje Francie," prohlásil Léon Blum za možnou, ba pro katolíky prý „žádoucí", a odůvodnil to otázkou: Proč by zásadní myšlenky francouzského parlamentarismu a tedy „víra v demokratickou svobodu a sociální spravedlnost (co je to v pojímání komunistů, učí Rusko, Španělsko atd.), nemohly spolu býti s katolickou věrou ve svědomí člověka?" — Článek „Septu" vyvolal v celé Francii živý ohlas a rozdělil katolické mínění na dva tábory: časopis „Etudes", vydávaný jesuity, zaujal kritické stanovisko k projevu předsedy L. Bluma a iniciativu „Septu" uznal za nevhodnou a nebezpečnou. Na obranu „Septu" vystoupil však učený dominikán O. Renard v dominikánském časopise „La vie intellectuelle" (25. března), vycházeje ze stanoviska, že katolíci jsou povinni poslouchati představite-

le vlády, a býti poslušným značí prý spolupracovati, aby se uplatnily křesťanské vlivy při tvoření nového sociálního řádu. — Otázka francouzská je akutní i pro katolíky v jiných státech. Jsou povinni spolupracovati k pokřesťanění společenského života, ale při tom nesmějí ztratit svou samostatnost křesťanského názoru na svět.

NĚMECKO

O vzrůstu katolíků v diecési berlínské svědčí poslední statistika (1937), která uvádí jejich celkový počet na 591.148 duší, kdežto v roce 1925 bylo jich jen 542.183. V duchovní správě diecése působí 307 kněží, ve službě různých katolických zřízení, charity a pod. je mimo to činno asi 200 kněží. Berlín má 78 far a 305 kostelů a kaplí; z farností čítá 17 přes 10.000 duší, největší je fara v Moabitech s 20.000 duší. Odliv obyvatelstva na městskou periferii vedl tam ke zbudování řady nových kostelů. Mimo Berlín má berlínská diecése ještě 84 farností.

Nové „vyznání víry" v Německu. Ministr Frick vydal nedávno dekret, který dává právo k registrování nového náboženského vyznání: „gottgläubig" (věřící v Boha). Má býti tímto jménem zakryto moderní pohanství hitlerovců. Proto rozeslali biskupové svému kněžstvu instrukci, že mají za odpadlíky od křesťanské pravdy pokládati všechny ty, kdož se označili za „gottgläubig". „Časy jsou zlé," dodávají biskupové, „jde o základy křesťanství. Pro každého přijde den, kdy se bude cítiti šťastným, bude-li mu moci katolický kněz dáti svědectví, že nikdy neutlumil víru v Boha Otce i Syna i Ducha svatého."

ŠPANĚLSKO

Zvláštní mise anglikánského kleru za vedení děkana canterburského kostela navštívila Španělsko, aby prý zjistila, jak dalece jsou pravdivy zprávy o pronásledování víry ve Španělsku. Mise prohlédla kraj, který je pod mocí valencijské (rudé) vlády. Canterburský děkan Iradel vydal potom tento projev: „Známý tisk se snaží přesvědčiti veřejnost, že je španělská vláda proti katolíkům. Proto jsme navštívili Španělsko. Pravda je: kostely jsou pobořeny. Ale proč? Poněvadž se Církev a všichni biskupové — vyjímaje baskické — postavili na stranu revoluce. Poněvadž se kostely staly tvrzemi v občanské válce. To je příčina, proč byla většina z nich pobořena nebo zavřena." — Jasno je, že pan děkan nemluví o tom, co viděl, nýbrž to, co mu pověděli jeho informátoři. A pro takové informace nebylo třeba jezditi až do Španělska. Což byly i ony chrámy přeměněny v pevnosti, které byly pobořeny před počátkem občanské války? Místo drahé cesty na jih mohl si pan děkan přečísti, co mluvil tajemník komunistické strany, pověstný Diaz, ve Valencii dne 6. března 1937: „V provinciích, které my držíme, není už soukromých vlastníků. Stejně tak ani kostelů. Nedopustíme, aby se kdy ztratily tyto naše úspěchy." Anebo si mohl pan děkan přečísti „Solidariedad Obrera" z 28. února 1937, kde se jasně praví: „Nezůstane jim ani jeden oltář, i kdyby se chtěli vrátiti k náboženskému kultu. Ale to nikdy nebude!" — Jak mohl pan děkan po těchto projevech ještě prohlásiti: „Po vítězství valencijské vlády bude vrácena svoboda náboženského kultu?" Opravdu, těžko věřiti v takovou naivnost p. děkana canterburského kostela. Či jde tu o něco jiného nežli o naivnost? — Katol. list.

AFRIKA

Alexandrijský patriarchát pravoslavný, pokládající za své zakladatele sv. Marka evang., sv. Atanáše, sv. Cyrila Alex., skládá se dnes z devíti metropolí o průměrném počtu 13.000 věřících — celkem má okolo 125.000 duší. Z nich je asi 10 proc. původu syrského, mluví však arabsky a pokládají se za živel domácí, nemajíce v lásce ostatní „cizince", z nichž jest asi 64.000 Řeků. Proto také býval patriarchou alexandrijským pravidelně Řek, opírající se nejprve o cařihradské patriarchy, později o přízeň vládnoucí Anglie. Když se Egypt vymanil z bezprostředního vlivu anglického, vzrostlo sebevědomí „syrských" (arabských) pravoslavných, kteří se po smrti patriarchy Meletija Metaxakise domáhali vedení v alexandrijském patriarchátě. Proto protestovali proti opětné volbě (11. února 1926)

Řeka, Mikuláše Evangelidesa za patriarchu, a dosáhli toho, že nový patriarcha musel po celý rok čekati na své potvrzení vládou egyptskou, která s královským „exequatur" uložila patriarchovi zvláště péči o egyptské (arabské) obyvatelstvo. — Náboženský život alexandrijského patriarchátu trpí nejvíce nedostatkem přiměřeně vzdělaného kleru Jenom neveliká jeho část má normální vzdělání theologické, jehož nabyla v Řecku. Zemřelý patriarcha Meletios chtěl odpomoci tomuto nedostatku a založil velikým finančním nákladem duchovní školu, která však jeho očekávání zklamala. Absolventi této školy většinou se nevěnovali kněžskému povolání, až dluhy zatěžující školu, přivedly ji k úpadku.

ASIE

Nedávná návštěva (4. května) maronitského patriarchy Antonína Petra Aridy v Římě obrátila pozornost na sjednocenou církev maronitskou v Syrii. Má své jméno od kláštera sv. Marona, poustevníka ze 4. století. Za sporů christologických přidržela se bludů monotheletických (hlásajících jen jednu vůli v Kristu) a za vedení mnichů onoho kláštera utvořila samostatný patriarchát v horách libanonských. V době křížových válek zřekli se maronité svých bludů a sjednotili se s Římem. Na IV. sněmě lateránském r. 1215 zasedal také patriarcha maronitský. Zůstávajíc věrna svému sjednocení, zaváděla církev maronitská časem některé svátky a obyčeje obřadu latinského; tak na příklad užívá ornátu latinské formy, kalendářovou reformu má už od XVII. století. Část duchovenstva žije v manželství, ale četné jsou i maronitské kláštery mužské i ženské. Liturgickou řečí je v zásadě stará syrština, dnes už v Syrii nesrozumitelná, proto ji částečně nahrazuje lidová řeč (arabština).

Maronitský patriarchát má devět biskupství a jeden vikariát (egyptský); počet domácích věřících obnáší 260.000 duší, v zahraniční diaspoře, zvláště v Americe, žije asi 100.000 maronitů. Nynější patriarcha Arida je 74 roků stár, biskupem jest od r. 1908, patriarchou od r. 1932. Residuje obyčejně přes zimu v Bkerbe, v létě pak v Gedaidat-Kannubiu v republice libanonské.

Podporujte Matici cyrilometodějskou

tím, že si u ní objednáte dopisní papír, který má na skladě s obrázkem pana arcibiskupa dra Leopolda Prečana, se sv. Cyrilem a Metodem, neb s obrázkem Panny Marie.

10 kusů dopisního papíru i s obálkami pouze 3 Kč.

Objednávky vyřídí obratem

Matice cyrilometodějská, Olomouc,

Wilsonovo nám.

Za konkurenční ceny
provádí veškeré novostavby, přestavby, adaptace firma
Techn. a stavební kancelář
Oldřicha Očenáška,
zednického mistra
v Bohuňovicích u Olomouce.
Na požádání odborné porady a rozpočty zdarma. - P. T. farním úřadům a katol. spolkům zvláštní podmínky a výhody. Mnoho doporučení od vld. duchovenstva.

Technická stavební kancelář
firmy
JAN LICHTBLAU
přísežný soudní znalec
OLOMOUC, Pasteurova 10
Telefon 857
provádí veškeré stavby do oboru stavitelského spadající. — Apoštolát tuto firmu vřele doporučuje.

Doporučujeme firmu
VLADIMÍR BENEŠ,
stavební klempířství, HOLICE U OLOMOUCE
Provádí veškeré práce stavební odborně za levné ceny.

Kostelní dlažby - chodníkové dlažby, šlechtěnou omítku „Wizomit“
jakož i veškeré druhy zboží betonářského a cihlářského dodá v nejlepším provedení a v zaručené jakosti
WIZUB cihelna a betonářský závod Jana Wilczka
ve Slezské Ostravě.

srpna včetně. Zástupci všech katolických organisací v Pax Romaně budou společně řešiti ožehavý problém nezaměstnanosti akademické mládeže. Pařížský kongres připomene katolické veřejnosti závažný úkol, aby přispěla ještě v širším měřítku k zlepšení zoufalé situace. Katolické studentstvo čsl. se cítí zavázáno velikou účastí francouzské federace na kongresu, který pořádalo u nás přede dvěma lety, k tomu, aby navštívilo její kongres co nejpočetněji. Proto zve Ústředí katolického studentstva čsl. v Praze a Ústredie slovenského katolíckeho študenstva v Bratislave co nejsrdečněji nejen studenty, ale i celou katolickou inteligenci k společnému zájezdu do Paříže. Výprava naše odjede z Prahy v úterý 27. července a vrátí se 9. srpna 1937. Při té příležitosti sorganisují obě Ústředí také zájezd do Lisieux a do Belgie. Výlohy zájezdu do Paříže se vším příslušenstvím činí pro studenty 1370 Kč, pro nestudenty 1410 Kč. Každý účastník musí míti vlastní pas. Veškeré informace a prospekty zasílá Zahraniční odbor Ústředí katolického studentstva čsl., Praha III., Strakova akademie.

Literatura.

Právě vydaná „Acta Congressus Velehradensis" dochází všude vzácného uznání. Gen. superior basiliánů P. Dionysius Tkačuk z Říma děkuje p. arcibiskupovi olomouckému za knihu „Zpráv sjezdových" a píše pak: „Přečetl jsem celou knihu a podivoval jsem se jak vzdělanosti řečníků, tak i bratrské lásce k Východu a pilné horlivosti tolika církevních mužů, kteří své snahy věnují tomuto dílu, aby naše bratry, odloučené od svaté jednoty, získali pro spojení se svatou Církví římskou, jediným a pravým sloupem pravdy." V darované knize vidí generál basiliánů nový důkaz lásky předsedy ÚACM k jejich řádu, jak se o ní už častěji přesvědčili. — Stejně vroucně poděkoval za „Acta Velehradensis" generál Tov. Ježíšova P. Vladimír Ledóchowski z Říma a jeho slovanský asistent P. Ant. Prešeren připojuje k poděkování příslib časté modlitby, aby se uskutečnily výsledky velehradských porad a moudrého řízení sjezdového předsedy s hojným Božím požehnáním k větší cti a slávě Boží a k jednotě Církve." Zprávy sjezdové pokračují tedy o šíření zájmu a známosti veliké myšlenky cyrilometodějské a tím i slávy našeho Velehradu!

Dr. Josef Slipyj, Lvov, vydal jako 14. číslo knihovny „Dzvoniv" svůj cestopis pod názvem „P o d o r o ž (cesta) p o A n g l i i". Hlavní zastávky na této cestě byly: Berlín, Kolín nad Rýnem, Cáchy, Brusel, Londýn, Cambridge a Oxford, Dublín, Manchester, Paříž, Lyon a Vídeň. Autor měl otevřené oči k poznání náboženského, kulturního a národního života krajů, jimiž projížděl, ale zvláště se zajímal o dávné památky Východu i současné snahy východně byzantského obřadu (Amay s/M). Cestopis svůj opatřil autor 55 fotografickými obrázky, které pěkně oživují cestovní dojmy!

OO. redemptoristé východního obřadu v Michalovcích snaží se svou unijní pastorační práci podepříti též literárně. S obětavostí vydali právě — latinkou i cyrilicí — ve sbírce „Blíže ke Kristu" informativní lidové brožury „S l a v j a n s k i a p o s t o l i", jimiž chtějí i v řecko-katolickém lidu probudit a roznítit lásku a úctu k sv. apoštolům Cyrilu a Metoději. Zasluhují v tomto svém podnikání všemožné naší podpory!

Kard. Fr. Ehrle: Scholastika a její úkoly v naší době. Zásadní poznámky k její charakteristice: autorisovaný překlad P. Aloise Jemelky T. J. (podle 2. vyd.), Praha 1937. Citujeme z rekapitulace autorovy (str. 63) několik vět, jež vystihují význam a poslání jeho zásadních poznámek o scholastice: „Církev jednala nanejvýš moudře, když svým školám a učencům tak vřele doporučila scholastickou filosofii a theologii, ba že ji pro církevní ústavy předepsala ... Jistě vždy budou různé názory a sporné otázky, jež musí býti i vědecky projednávány. Při tom však musí býti směrodatná věcná důležitost otázek, nikoliv tradice a potřeba uplatniti tu neb onu školu. Proto dala Církev všem sv. Tomáše za společného učitele, podle jehož pří-

kladu mají vykládati velké problémy, aby se dopomohlo k vítězství pravdě, a ne té neb oné tradici... Církev při vší úctě k „společnému Učiteli" zamítla pokusy učení světcovo zdůrazňovati takovým způsobem, že by názory ostatních význačných škol tím byly odsuzovány nebo aspoň méně hodnoceny. Ví až příliš dobře, jaký význam má pro vyzkoumání pravdy svobodné závodění názorů, jež umožňuje všestranné objasnění nějaké otázky i s rozdílných stanovisk. Pokud zůstávají zachovány víra a požadavky lásky, může to jen býti k prospěchu pravdy a tím i Církve, podporovatelky veškeré pravdy. Proto ona „iusta libertas", jíž dopřává všem učitelům, studujícím a badatelům."

Konrád M. Kubeš T. J., Maria, II. díl, stran 420, cena 24 Kč brož., 32 Kč váz. Vydal Posel Božského Srdce Páně v Praze II., Ječná 2. — Jesuita Konrád Kubeš chce nám ve spise Maria zpřístupniti jednak církevní učení o Matce Spasitelově, jednak velký a pronikavý význam zjevu Matky Páně pro náš mravní život. Kdežto v I. díle svého spisu obíral se postavou Matky Páně skoro výhradně po stránce věroučné, ve II. díle knihy Maria obrací svou pozornost k významu Matky Páně pro praxi naší katolické víry. Události z pozemského života Panny Marie jsou pro autora spíše příležitostí, aby na ně navázal svá hluboká a osobitá rozjímání o významu Matky Boží pro praktické potřeby našeho mravního života, uspořádaného v duchu katolickém. Pásmo svých myšlenek s čistě osobní ražbou doplňuje a proplétá vybranými místy z patristické literatury, osvětluje a dokládá zajímavými a v běžné mariánské literatuře dosud nezužitkovanými příklady. Protože chce věřícímu lidu dáti dílo populární, nečiní si nároku na naprostou původnost. Přes tento ústupek, učiněný proto, aby jeho kniha byla mariánským čtením pro věřící lid, potká se tu čtenář s překvapujícím množstvím osobitých a původních postřehů, ovocem 25letých mariologických studií a 16leté autorovy práce sběratelské. Doporučujeme knihu Kubešovu každému.

Dr. Fr. Cínek, Mše svatá v bohoslužebném řádu církevního roku (souborný výklad misálu). Vydalo Lidové knihkupectví a nakl. v Olomouci 1930—1934. 4 svazky (I. díl 554 str., II. díl 640 str., III. díl, 1. část 684 str., IV. díl, 2. část 1092 str.). Dílo Cinkovo je tedy opravdu knihou mimořádné hodnoty, jaké jsme v naší české literatuře duchovní dosud neměli. V knize není žádných zkratek, žádných zbytečných a rušivých odkazů na předchozí, takže není třeba žádného hledání. Stačí každý den knihu otevříti a liturgii u oltáře sledovati. Moderní úpravu a výzdobu provedl osvědčený umělec architekt inž. Břetislav Štorm, takže i po této stránce je dílo na výši doby. Ceny knihy jsou: I. díl (okruh vánoční a předhodí velikonočního): celoplátěná vazba 48 Kč, kůže s obyč. ořízkou 75 Kč, kůže se zlatou ořízkou 85 Kč. II. díl (Svatý týden, doba velikonoční, doba po sv. Duchu): celoplátěná vazba 48 Kč, kůže s obyčejnou ořízkou 75 Kč, kůže se zlatou ořízkou 85 Kč. III. díl, 1. část (Svátky svatých 29. XI. až 30. IV.): celoplátěná vazba 60 Kč, kůže s obyčejnou ořízkou 90 Kč, kůže se zlatou ořízkou 100 Kč. III. díl, 2. část (Svátky svatých 1. V. až 28. XI.): celoplátěná vazba 75 Kč, kůže s obyčejnou ořízkou 100 Kč, kůže se zlatou ořízkou 110 Kč. Úplné dílo o 4 svazcích: celoplátěná vazba 200 Kč, kůže s obyčejnou ořízkou 320 Kč, kůže se zlatou ořízkou 350 Kč. Aby bylo umožněno i těm, kdož nemohou celý tento obnos zaplatiti, koupiti si toto dílo, povoluje nakladatelství mírné splátky podle vzájemné dohody.

B. Dlouhá: Eva Lavallièrová, herečka-konvertitka. Vítězové, roč. IV., č. 1. Život Evy Lavallièrové působí velikým dojmem. Vždyť to byla slavná divadelní hvězda, jež byla známa daleko široko, ale na jedno potřebné při tom zapomněla. Ani se nenadála, že právě tehdy, když její sláva dostoupí vrcholu, povolá ji Bůh nejen ke křesťanskému životu, nýbrž i k výšinám, sebezáporu a zbožnosti. Stala se po svém obrácení hvězdou, jež ukazuje cestu srdcím bloudícím a nepokojným, jako bylo její. Tento životopis by se měl co nejvíce rozšířit, hlavně do divadelního prostředí, aby byla mnohým ukázána cesta k pokoji a slávě v Kristu. Zdařilá perokresba Evy Lavallièrové zachycuje její pravou podobu. Doporučujeme!

Tiskem Lidových závodů tiskařských a nakladatelských, sp. s r. o. v Olomouci.

ДА ВСИ ЕДИН

NO БЖДЖТЪ

APOŠTOLÁT

SV.
CYRILA
A
METO
DĚJE
POD
OCHRANOU
BL.PANNY
MARIE

OLOMOUC

ROČNÍK XXVIII. ČÍSLO 8.

Používání známek novinových pro „Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje“ povoleno ředitelstvím poštovním v Brně čís. 11.483-VI. v r. 1921. Podací úřad: Olomouc I.

Redakce a administrace Apoštolátu: Olomouc, Wilsonovo nám. 16/II.

Redaktor: František Jemelka, tajemník ÚACM.

Roční předplatné 12 Kč, pro Ameriku 1·5 dolaru. Časopis vychází měsíčně.

OBSAH:

Hodegetria 233
Obrázky z Jugoslavie 237
Dr. Ant. Bonav. Jeglič, vladyka Slovinců 239
Mezinárodní unionistický sjezd v Římě 242
Kostelík sv. Cyrila a Metoděje v Olomouci 245
Velké dědictví cyrilometodějské . 248
Doklady 253
Křesťanský Východ 253
Katolický obzor 259

HOVORNA REDAKČNÍ

Dr. Hynek Dostál, red. „Hlasu", St. Louis, Mo. USA, náš důvěrník ACM ve Spojených státech severoamerických, byl jmenován vládou naší republiky čestným konsulem v St. Louisu. Tímto jmenováním potvrdila naše vláda jen dávné faktum, že dr. Dostál to byl, který na exponované vedetě krajanské, v St. Louisu celá desítiletí před válkou, za ní a po ní byl opravdovým konsulem, t. j. rádcem a vůdcem našich krajanů amerických, hlasatelem nejsvětějších ideálů lásky a věrnosti k Bohu i národu. Nejen jako redaktor oblíbeného listu Hlasu, Č. ženy, Věstníku katol. Sokola, kalendářů a j., ale i jako spolkový a národní pracovník v Katol. Sokole, Národ. Svazu katolíků a v krajanských podpůrných jednotách a jako výborný řečník a organisátor jednotné akce podpůrné zvláště za světové války, po ní pak jako člen delegace Národ. svazu katol. a jako vůdce amerických poutníků k svatováci. jubileu do staré vlasti — zapsal se do dějin svého milovaného národa — na stránkách nejvýznamnějších — jako nezištný vlastenec a spolupracovník na díle osvobození. Dosti pozdě — ale přece dochází i tato práce dra Dostála zaslouženého uznání. Radujeme se z toho a voláme: Na mnohá, blahá ještě léta!

Msgr. ThDr. František Příkryl, děkan v Drahotuších, oslaví dne 6. září 1937 své osmdesáté narozeniny. Patří k oné ideální družině „zapadlých vlastenců", kteří cyrilometodějskou lásku svého mládí učinili svým životním programem, zůstávajíce mu věrni v neúmorné práci, tiché obětavosti a trpělivé skromnosti. Nadšení jubilejního roku svatometodějského 1885, kdy byl dr. Příkryl po několikaletém už působení učitelském v Osvětimanech a v Uhřičicích u Slavkova a po doplnění maturity zkouškou z latiny a řečtiny a po studiu bohosloví v Olomouci vysvěcen na kněze, nevyhaslo v duši jeho ani do vysokého věku, jehož se mu dopřává dobrota Boží ve zdraví letos dočkati. I když vezmete na rozsáhlou životní činnost dra Příkryla nejpřísnější měřítko vědecké, jednu zásluhu mu nikdo nikdy neupře, že jako autodidakt obrátil svojí houževnatou pilností a obětavou prací průkopnickou pozornost k cyrilometodějskému Velehradu a k slovanské dávnověkosti v naší vlasti, že svojí sběratelskou činností i vykopávkami zachránil bohatství materiálu pro budoucí badání. Dru Příkrylovi nebylo přáno, aby se odborným studiem universitním připravil ke své životní práci, ve všem byl odkázán jen sám na sebe, pracně si musil raziti cestu ve spleti nejtěžších otázek archeologických, filologických a dějinných, a to ještě jen ve volných chvilkách svého kněžského působení — nehledaje nic jiného, než slávu Boží sledováním velikého díla slovanských apoštolů, a slávu své vlasti poznáním její dávné minulosti i jejího

APOŠTOLÁT

sv. Cyrila a Metoda pod ochranou bl. Panny Marie.

Ročník XXVIII. Srpen 1937. Číslo 8.

Hodegetria.

(K dějinám nejstaršího obrazu P. Marie.)

F. J.

Stará východní tradice vypravuje, že sv. Lukáš, evangelista, byl nejenom lékař, nýbrž i malíř. V době, kdy Matka Boží ještě žila v Jerusalemě na hoře Sionské, namaloval prý její obraz, jak drží Ježíška v náručí, a když sv. Panně ukázal své dílo, řekla prý: „Milost má je bude provázeti."

Nejstarší zprávu o tomto obraze sv. Lukáše zaznamenal Theodor Lektor (kolem roku 500 po Kr.) ve svém dějepisném díle, které se však ztratilo. Úryvek z něho cituje Nicephorus Callistus v těchto slovech:

„Vypravuje Theodorus Lektor, že Eudoxia poslala z Jerusalema Pulcherii obraz Matky Páně, jejž byl namaloval apoštol Lukáš."[1]

Svatý Lukáš poslal totiž obraz Panny Marie žáku svému Teofilovi do rodné Antiochie, jako už dříve byl mu odevzdal své evangelium a knihu Skutků apoštolských. — Později dostala památný obraz darem císařovna Eudoxia, manželka Theodosia II., když cestovala po Syrii a Palestině. Ta jej darovala své švakrové, sv. Pulcherii (398—453), spoluvladařce Theodosiově, která se velmi zasloužila o zachování pravé víry křesťanské proti bludům Nestoriovým a Eutychovým (sněmy efesský a chalcedonský) i svojí obětavostí v budování křesťanských chrámů.

V Cařihradě postavila Pulcheria svatyni řecky zvanou „tón Hodégón" (= vůdců na cestách). V ní umístila darovaný obraz, který odtud byl nazván Hodegetria (Hodigitria). Při chrámu byl též klášter známý pod stejným jménem jako chrám (Hodegium monasterium, řecky: hé moné tón Hodégón). V dnešním Cařihradě museli bychom hledati tyto budovy v severní části města nedaleko břehu Propontidy ve zdech někdejšího sultánova paláce Serai (Serailu). Název chrámu a kláštera „tón Hodégón" vysvětlují někteří tím, že byly postaveny ve čtvrti města, kde bydlili vůdcové na cestách a průvodčí pocestných; jiní odvozují jméno svatyně odtud, že prý byla zasvěcena sv. andělům strážným.

[1] Migne, P. G. 86a, 165. K tomu podotýká Hans. Valerius (168/169 N. 4.), že se řeckého slova „Kathistorésen" (namaloval) užívá o maliři, který namaloval obraz osoby přítomné před jeho očima.

Pro Pannu Marii může pojmenování jejího obrazu Hodegetria míti hluboký význam mystický, jak jej naznačují slova východního akafistu oslavujícího Matku Spasitelovu: „Buď zdráva, pilíři ohnivý, ukazující cestu těm, již ve tmách jsou."

Vedle Theodora Lektora zmiňují se o obraze sv. Lukáše patriarcha cařihradský sv. Germán († 733), sv. Jan Damašský (8. stol.), východní patriarchové a biskupi ve společném listě k císaři Theofilovi (IX. stol.) a jiní řečtí spisovatelé. Také řecká liturgie má o něm zmínku v kánoně vzývajícím Bohorodičku v době soužení: „Němá jsou ústa bezbožných, kteří neuctívají Tvůj posvátný obraz namalovaný od přesvatého apoštola Lukáše, Hodegetrii."

Je přirozeno, že obraz, jemuž byl připisován tak vznešený původ, požíval v Cařihradě nejvyšší úcty. Dokonce až i pověrečné. Neboť mnozí Řekové se domnívali, že na něm spočívá duch blahoslavené Panny, nebo že i Duch sv. naň sestupuje.

Kdykoliv se Cařihrad octl ve velkém nebezpečí, kněží, císař i lid se s prosbami utíkali k Hodegetrii. Tak se stalo roku 718, když Arabové (Saracéni) obléhali město, jak vypravuje benátský kronikář Ondřej Dandolo († 1354): „Konečně vzavše z kláštera Panny Marie její obraz, který za jejího života ještě namaloval sv. Lukáš, v průvodě ho nesli, modlíce se, aby opět pomohla ta, která už tolik v nebezpečí jim přispěla. Položili tedy obraz její na vlny a hned se zvedla bouře, která všechny lodě Saracenů potopila nebo zničila. Nazývá se pak ten obraz Hodigitria, t. j. vedoucí."

Podobně píše Nicetas Akominatus Choniata, že císař Isaak přenesl obraz Bohorodičky, zvaný Hodegetria, na hradby městské jako nedobytný násep a pevnost nepřemožitelnou, když jej oblehl nápadník trůnu Branas.

Za křížových výprav ukrývali Řekové, když se latiníci zmocnili roku 1204 Cařihradu, Hodegetrii v chrámu Boží Moudrosti. Nedbajíce však ani patriarchovy pohrůžky exkomunikací, Benátčané zmocnili se posvátného obrazu a zanesli si jej do svého chrámu „Všemocného (Pantokratoros). Než císař Michal Palaeolog, dobyv opět Cařihradu roku 1261, naporučil ihned Hodegetrii přinésti z onoho chrámu a nésti ji v čele triumfálního průvodu po městě jako „ukazovatelku cesty", když vcházel dovnitř města Zlatou branou.

Pozvolna se pak vyvinul obyčej, že ve čtvrtek v pátém týdnu postním Hodegetria byla nesena do císařského paláce a tam zůstala až do pondělka po velikonocích, jsouc vždy císařem slavně vítána i odprovázena. Podobně byl, jak vypravuje ruský poutník ze století 15, „každý úterek nesen v průvodě z kláštera zv. Odigitria obraz blahoslavené Panny, který působí veliké zázraky, uzdravuje mnoho nemocných a znaví čtyři své nosiče."

V nešťastném roce 1453 byl onen velmi uctívaný obraz, po obvyklém umístění v císařském paláci, zanesen do kláštera Chorae

nedaleko západní městské zdi, buď proto, že nebyl dosti bezpečným v klášteře hodegijském, nebo aby mohl býti snáze nošen po městských hradbách. Dne 30. května vešel však vítězně do dobytého Cařihradu sultán Mahomed II., a když jeho vojsko, pověstní janičáři, vnikli do kláštera Chorae, jeden z nich tasil meč, rozčtvrtil přesvatý obraz a o čtyři jeho díly i s příslušnými ozdobami

Ruské hodegetrie.

se pak podělili losem turečtí vojáci. Tak smutný byl konec památného obrazu sv. Lukáše!

Typické zobrazování Matky Boží v podobě i se jménem Hodegetrie hojně se rozšiřovalo z Cařihradu, zvláště ve stoletích XII. až XV., jak svědčí odborný znalec ruského duchovního malířství Kondakov.[2] Ačkoliv reprodukované obrazy zachovávají celkovou shodu s původní Hodegetrií, přece dochází časem k jejím malířským obměnám.

N a R u s i, která přijala křesťanství z Byzance, nacházíme velmi mnoho prastarých obrazů Bohorodičky, malovaných podle cař-

[2] Památky křesťanského umění na Athosu, str. 142.

hradské Hodegetrie. (Viz obraz.) Tak prý už ve století XI. dostal se z Cařihradu do Ruska obraz Panny Marie známý pode jménem Smolenskaja, poněvadž byl uctíván po celé věky v městě Smolensku. Nad pravým ramenem Bohorodičky čteme na obraze tom zřetelně řecký nápis Hodégétria, prozrazující tedy jasně byzantský původ obrazu. Zbožná úcta Východanů představovala si Bohorodičku jako královnu a tak přidala asi k původnímu obrazu sv. Lukáše po obou stranách ještě anděla. Po prvé prý to učinil — podle svědectví Antonína Novgorodského (roku 1200) — slavný malíř IX. století, mnich Lazar.

Mnohé napodobeniny Hodegetrie prosluly velikou oblibou, s jakou se k nim věřící lid utíkal. Tak na Rusi byla nejznámější Matka Boží Iverskaja, které, bohužel, neušetřila bezbožná nenávist bolševická, dále Tichvinskaja a na hoře Athos: Portaitissa. Rána ve tváři, jež má Iverskaja a Portaitissa, pochází prý z bojů obrazoborecких. Také slavný obraz Panny Marie Čenstochovské patří do rodiny hodegetrijské.

V západních zemích křesťanských stal se od století XV. dědicem hodegetrijské slávy i důvěry věřícího křesťanstva obraz Panny Marie Ustavičné Pomoci, který v mnohém prozrazuje svůj vzor — byzantskou Hodegetrii. Tak je Matka Boží i ve svém obraze pojítkem křesťanského Východu a Západu.

Ostrov Kréta ve Středozemním moři proslul v dějinách též úctou mariánskou. Měl svou malířskou školu, z níž mnoho mariánských obrazů dostalo se na křesťanský západ. Nejslavnější a nejvíce uctívaný po celém světě katolickém obraz Panny Marie Ustavičné Pomoci pochází také z ostrova Kréty. V katedrálním kostele sv. Víta v krétském městě Kandia byl uctíván mariánský obraz hodegetrijský zvaný Messopanditissa, který byl později ve století XVII. zachráněn z rukou tureckých a přenesen do Benátek. Z nařízení senátu benátské republiky (26. února 1670) byl pak tento obraz umístěn na hlavním oltáři nového chrámu benátského S. Maria della Salute, jehož je dodnes přední ozdobou. Roku 1922 byl tento obraz slavnostně korunován. — V jiném kostele kandijském na Krétě ve svatyni Menších bratří vzpomíná německý poutník z roku 1495 obraz P. Marie, připisovaný sv. Lukáši. — Florentský kněz Krištof Bondelmontius, který ostrov Krétu navštívil a svůj cestopis — hodně ovšem nespolehlivý — roku 1422 poslal do Říma, zmiňuje slavný obraz P. Marie zvaný Cardiotissa, který chovali řečtí mniši basiliáni v kostele svého kláštera Panny Marie v horách na východní straně ostrova Kréty nedaleko roviny lasytské, jak o tom píše Corn. Flaminius ve svém klasickém díle Creta sacra (Benátky, 1755).

Už v nejstarší básnické sbírce řecké, v Homérově Iliadě (Ilias, 2, 649), oslavuje se Kréta jako „hekatómpolis", stejně jako ji římský básník Horác nazývá „centum potens urbibus" (od. III. 27, 33) nebo „nobilis centum oppidis" (Ep. 9, 29), to jest ostrov

[3] Viz monografii: Dr. Clem. M. Henze, CssR., Mater de Perpetuo Succursu.

„mocný, vznešený s t e m svých měst". A v „Aenidě" Vergiliově sluje Kréta městem „boha Jova".[4] Byla známa svou úrodností půdy, ale též jako úrodná půda falešných náboženství, z níž vyrostly též rozmanité kulty pohanské.

Světlo křesťanské víry rozbřesklo se Krétě velmi záhy. „Skutky apoštolské"[5] uvádějí mezi posluchači Petrova kázání v Jerusalemě o prvních svátcích svatodušních také Kreťany, kteří se jistě stali své vlasti prvními věrozvěsty. Kolem roku 60 přistála u ostrova Kréty loď, která vezla do Říma „vězně Kristova", sv. P a v l a. Později tentýž apoštol národů, vraceje se z prvého římského zajetí do Palestiny, déle se zdržel na Krétě a ustanovil tam svého učedníka Tita biskupem, či spíše metropolitou. Rychlý rozkvět křesťanství na Krétě zaznamenává už páté století, kdy už o s m b i s k u p ů krétských podpisuje (451) list k císaři Lvu I. a ve století osmém súčastňuje se II. sněmu nicejského (787) z Kréty biskupů jedenáct. Císař Lev Isaurský odloučil Krétu počátkem VIII. století od patriarchátu římského a připojil ji k Cařihradu, což se stalo pravé víře ostrova osudným, neboť za Fotia a Caerularia upadla do rozkolu.

Turci byli pány Kréty od roku 823—961. Když založili na severním pobřeží ostrova město K a n d i i, začalo se tohoto jména užívati k označení i celého ostrova. Roku 1204 zmocnili se Cařihradu a byzantské říše L a t i n í c i, v jejichž moc přešla i Kréta. Benátčané vládli tam až do roku 1669. Odtud přibyly k četným chrámům a klášterům řeckým také chrámy římskokatolické — ale ve všech — i po rozkolu řeckého Východu od latinského Západu — zůstala nezměněna hluboká úcta mariánská.

Obrázky z Jugoslavie.

P. Alois Turk, Skoplje.

I. S k o p l j e.

Biskupství ve Skoplji patří mezi nejstarší biskupství na Balkáně. Od třetího století počínajíc má nepřetržitou řadu biskupů a arcibiskupů, nějaký čas má dokonce i název srbského primasa. Církevní rozkol způsobil i této diecési velikou škodu, která se projevila zvláště za vlády cara Dušana Silného. Jiná biskupství, která patřila k arcidiecési skopljanské zanikla, jen ve Skoplji se přece udrželo.

Nejtěžší dny pro skopljanskou diecési nastaly pod tureckou hrůzovládou, než i tehdy udržela se katolická osada a biskupství až do století 18. Po nešťastném pronikání Piccolominově do turecké říše přeměnili Turci katolickou katedrálu sv. Veneranda v mohamedánskou mešitu a katolické obyvatelstvo úplně vyhubili. Něko-

[4] „Creta Jovis magni medio iacet insula ponto." (Aen. III. 104.)
[5] Skutky apoštolské, 2, 11.

lik katolíků zachránilo si život spolu s biskupem včasným útěkem do lesů skopljanské Černé hory (to není známá Černá hora, nýbrž jen hory a lesy v blízkosti města Skoplje), kde se připojili ke katolíkům farnosti Letnica. Tam také nějaký čas zůstával skopljanský biskup. Později se biskup přestěhoval do větší osady Janjeva na Kosově Poli a konečně odešel do Prizrenu, kde zůstal do r. 1834. Do Letnice přenesli katolíci ze Skoplje s sebou taktéž záz-

Katedrála (farní kostel nejsv. Srdce Ježíšova) ve Skoplji a fara, která je zároveň residenci skopljanského biskupa.

račný obraz Matky Boží, který ještě zavčas zachránili z bývalé katedrály. Kolem tohoto obrazu se shromažďovali v nejtěžších dnech opuštění a stále pronásledovaní katolíci, tam hledali a nacházeli útěchu, že vytrvali věrně i v nejtěžších dnech, ba že mnozí z nich i mučednictvím potvrdili svoji víru v Krista. Za tmavých nocí přicházeli tam i tajní katolíci (laramani), tam dávali křtíti své děti, tam uzavírali i manželské sňatky. Divotvorná Matka Boží shromažďovala kolem sebe i mohamedány a pravoslavné, jak o tom bylo psáno už v tomto časopise.

Skoplje zůstávalo po celý ten čas opuštěno. Pozvolna se však tam začali stěhovati katolíci, obchodníci a dělníci, zvláště zlatníci (kujundžije). Duchovní správu vedli u nich kněží z Letnice, kteří tam dojížděli 8 mil daleko na koni, mnohdy i s nebezpečenstvím života se strany mohamedánů.

Teprve roku 1884 ustavila se ve Skoplji samostatná fara, která měla s počátku jen malou kapli, až teprve roku 1900 byl postaven nynější farní kostel, který od roku 1934 slouží též za katedrálu, když nynější skopljanský biskup dr. Jan František Gnidovec přesídlil opět z Prizrenu do Skoplje. Bylo to dojednáno už v srbském konkordátu z roku 1914.

Do konce světové války měla tato farnost velmi malý okruh pů-

sobnosti, poněvadž mimo Skoplji nebylo tu vůbec katolíků. Po válce se však poměry úplně změnily.

Do Macedonie přicházeli vojáci, četníci, dělníci ze severních krajů Jugoslavie — katolíci. Přicházeli sem také kolonisté Slovinci a Chorvaté z Italie, z Istrie, Maďaři z Banátu i také několik českých rodin. Mezi tak rozličnými národy, chudými vystěhovalci byla duchovní správa v ohromném rozměru při nedostatku kněží ne-

Koňmo na misijní cestu (P. Alois Turk ze Skoplje).

obyčejně těžká, zvláště když prostředky dopravní byly nedostatečné. Pastorace byla sice v poslední době lépe systemisována, ale přece ještě nedostatečně, poněvadž není kněží.

Snadno si představíme, že to není maličkost, když musí jediný kněz obstarávati farní úřadovnu ve Skoplji, (která má ročně 2000 dopisů, a to většinou velmi složitých) dále 2 gymnasia se 14 hodinami týdenními, redakci měsíčníku (Blagovijest) a kromě toho ještě 7 jiných gymnasií v diaspoře, abych ani nevzpomínal obecných škol. Cesty může vykonávati vlakem, autem, bicyklem, na koni a pěšky, ale musí s sebou vždy míti všechny potřeby ke mši sv., poněvadž v diaspoře ani ve větších městech není ani kaplí ani kostelů. Nejhůře je s cestováním v zimě, kdy leží na horách vysoký sníh a v dolinách veliké povodně a bláto.

Dr. Antonín Bonav. Jeglič, vladyka Slovinců.

Dr. P. Tomáš Kurent S. O. Cist., Stična, Jugoslavia

Dne 2. července 1937, o prvním pátku měsíce a zároveň o svátku Navštívení Panny Marie zemřel v cisterciáckém klášteře v Stičně bývalý biskup lublaňský, titulární arcibiskup garelský, dr. Antonín Bonaventura Jeglič, v 88. roce života, v 64. roce kněž-

ství a 40. roce svého biskupství. A přece nezemřel jako zlomený stařec na lůžku bolesti, obklopen svými nejbližšími, kteří už dlouho čekají jeho přirozeného konce života, klesl, když se už rozednívalo, stoje a sám, připravuje se na své denní dílo, v myšlenkách rozmlouvaje s Bohem. A ještě si ani zcela neoddechl od svého posledního vystoupení na obrovské schůzi slovinských jinochů a mužů, konané 30. června v Celji, kde s mladickou ohnivostí nadchl tisíce a tisíce slovinského lidu pro junáckou vytrvalost v boji za naši křesťanskou kulturu, když ho Boží Prozřetelnost zavolala k sobě k odplatě věčné a jeho posledním ohnivým slovům dala nesmrtelný přízvuk duchovního odkazu největšího Otce a Vůdce svého národa. Proto jsme nemohli ani věřiti — přes vysoký věk nebožtíkův — že tato významná, vysoká postava, která tolikrát svému lidu udílela dobro a požehnání, která se po tolik let tak neúnavně skláněla k tvrdé práci pro blaho nesmrtelných duší, která tolik hodin den ze dne proklečela před Nejsvětějším ve svatostánku, pohřížena v hluboko soustředěné modlitbě za svůj lid a za obecnou Církev, proto jsme nemohli věřiti, že se ta postava uložila k věčnému odpočinku...

Vladyka dr. Jeglič byl vskutku jakoby ztělesněná energie, která splývala v milion slovinských srdcí. Proto chápeme onu němou bolest celého slovinského národa, který si uvědomil, že jeho hybná síla se zastavila, bolest, kterou projevil lid tak úchvatným, tklivým způsobem nad Jegličovou rakví a nesmírnou účastí na jeho poslední cestě.

A nebyl arcibiskup dr. Jeglič svému národu vůdcem toliko ohnivým slovem a nesmrtelnými kulturními činy, nýbrž ve své svérázné osobnosti vytvořil i skvělý vzor vysoké křesťanské, ba, jak doufáme, světecké dokonalosti. Jeho nevýslovně vytrvalý zájem v práci i v modlitbě na čest Boží a za spásu duší, v dílu i v modlitbě, které vyvěraly z tak neochvějné víry v Boží Prozřetelnost a z čisté křesťanské lásky k Bohu a k bližnímu a z pevné naděje ve věčnou odplatu hned po smrti — ten zájem daleko přesahuje míru obyčejných i horlivých křesťanů. Dejž Bůh, jestliže je to v plánu Jeho Prozřetelnosti, aby se vzor Jegličovy osobnosti brzo zaskvěl slovinskému národu i obecné Církvi v jasné záři světecké slávy!

*

Dr. Antonín Bonaventura Jeglič se narodil 29. května 1850 z rolnických rodičů v Begunjách na Gorensku. Už na podzim roku 1859 poslali rodiče mladého a bystrého Antonína do místních škol; jako gymnasista byl od roku 1862 až do maturity chovancem malého semináře — Alojzieviště. Po matuře, kterou složil s vyznamenáním, vstoupil Jeglič do semináře v Lublani a byl dne 27. července 1873 vysvěcen na kněze. Hned se však odebral do Vídně, kde na Augustineu pokračoval ve studiích theologických a roku 1876 byl promován za doktora. Nato rok zastával službu du-

chovního správce v begunské trestnici, podnikl studijní cestu a navštívil některé německé university, roku 1878 prodlel dokonce i nějaký čas v Římě. Vrátiv se do Lublaně, stal se vicerektorem semináře, kde také přednášel církevní dějiny a právo, později též dogmatiku.

Už v těchto letech pracoval Jeglič organisačně a literárně. Za gymnasijních studií byl spoluzakladatelem studentského časopisu „Domače vaje", a v lublaňském semináři zavedl řečnické besedy.

† Dr. Jeglič řeční v Celji dva dni před smrtí.

Tehdy také psal beletrii, zvláště povídky s mravní tendencí. Z této doby, kdy panoval na Slovinsku liberalismus, máme též první spisy Jegličovy apologetického obsahu (1870—1880).

Roku 1882 se stal dr. Jeglič kanovníkem v Sarajevě (v Bosně), kde byl zprvu správcem metropol. fary a od r. 1890 arcibiskupským generálním vikářem. R. 1897 byl jmenován a posvěcen za titulárního biskupa siuntského. Za svého pobytu v Sarajevě napsal dr. Jeglič mnoho článků v hrvatském jazyku. Sestavil též „P e d a g o g i k u" pro učitele a kandidáty učitelství. Ačkoliv byl krajně zaměstnán činností ve škole, ve zpovědnici, na kazatelně, v kanceláři a na misijních cestách, přece našel čas k čilému dopisování do periodických listů, na př. do „B a l k á n u", l i s t u p r o c í r k e v n í s j e d n o c e n í, kde pod pseudonymem „dr. Bonaventura" uveřejnil více krásných článků o časových otázkách. Sv. Bonaventuru, velikého obhájce dorozumění mezi řeckou a římskou církví, zvolil si dr. Jeglič za svůj vzor i za svého patrona i jako biskup. Svůj zájem o m y š l e n k u c y r i l o m e t o d ě j s k o u ukázal P.

Jeglič také u příležitosti velehradských sjezdů unijních, zvláště pak ve svých posledních letech života, kdy vléval apoštolský oheň klášterní rodině stičenské.

V Sarajevě psával též velmi zajímavé články ze všech oborů katolického bohosloví do časopisu „Vrhbosna". Súčastňoval se různých katolických sjezdů a obšírně o nich pak referoval. Loučení dr. Jegliče při odchodu ze Sarajeva roku 1898 ukázalo, že byl i bosenským katolíkům pravým otcem.

Roku 1898 se stal dr. Jeglič lublaňským knížetem-biskupem. Ohromné dílo vykonal za svého biskupství v diecési tím, že sorganisoval činnost i život duchovenstva a věřících, jsa při tom slovinskému národu velkodušným mecenášem školství, nebojácným obráncem národních práv a neúnavným spisovatelem knih náboženského a nábožensko-výchovného obsahu. Vřele budil a podporoval dílo misijní, věrně jda za svojím heslem: „Skrze Marii k Ježíšovi", šířil mariánské družiny a zavedl v diecési stálé klanění se Nejsv. Svátosti. V každoročních pastýřských listech vykládal svým věřícím nejdůležitější časové otázky dogmatické a morální. Byl duší čtyř velikých katolických sjezdů a jednoho významného mariánského sněmování. Byl velikým přítelem a podporovatelem Orelstva, stál po boku „Křesťansko-sociálního Svazu" a šířil zakládání vzdělávacích spolků. Všechny potřeby náboženského, mravního a kulturního života slovinského národa nacházely v biskupu Jegličovi krajně obětavého a nesobeckého pracovníka a podporovatele. (Dokončení.)

Mezinárodní unionistický sjezd v Římě.

2.–6. května 1937. – Dr. Frant. Cinek.

(Pokračování.)

V úterý 4. května dopoledne referoval msgre D. Panciera o unionistickém apoštolátu v duchovenstvu a v seminářích. Odůvodnil potřebu apoštolátu modlitby za křesťanský Východ v kleru i v dorostu kněžském. Duchovenstvu přísluší v této akci modliteb prvenství. Doporučoval mši sv. za odstranění rozkolu (ad tollendum schisma) i zvláštní modlitby a pobožnosti za obnovení církevní jednoty. Byly by záhodny duchovenské svazy nebo spolky unionistických modliteb. Dále zdůrazňoval, že nutno duchovenstvu i dorostu kněžskému co nejvíce zpřístupnit poznání historie východních církví i všech pokladů, které křesťanský Východ chová od dob apoštolských až do rozštěpení. Doporučovaly by se unionistické kněžské konference s vhodně volenými tématy a informativními rozbory knih, jednajících o křesť. Východě. Přimlouval se za pořádání studijních a rekolekčních dní ve východních klášteřích a seminářích. V seminářích dlužno věnovat velkou péči předepsanému unijnímu dni, který by měl míti program nejen informativní, ale i

prakticky nabádavý. Velmi žádoucími byly by v seminářích unijní kroužky studií a modliteb. V závěru temperamentně horoval pro zřízení permanentní unijní rady v Římě a informačního publikačního střediska. Hlavně pak žádal utvoření obecného unionistického svazu kněžstva ve prospěch křesť. Východu.

Debata po přednášce byla velmi obsáhlá a pro delegáty z Československa velmi potěšná. Mimořádný zájem vzbudila naše relace o československém a jugoslávském Apoštolátu jednoty (pro duchovenstvo). Bylo radostno referovat o organisaci této akce, kterou jsme daleko předběhli jiné národy. Zástupci Jugoslavie (zvláště žák preláta dra Grivce, cisterciák dr. Kurent) svorně s námi osvětlovali metodu i úspěchy společných našich unijních akcí. Náš „Apoštolát jednoty" bude nepochybně krystalisační složkou při organisaci obecného unionistického svazu kněžstva. I činnost našich bohosloveckých fakult byla uvítána s vřelým uznáním. Velehradský rektor P. Koláček T. J. s velkým úspěchem referoval o ovoci činnosti našeho Apoštolátu i o unionistické papežské škole na Velehradě. Význam Velehradu podtrhl velmi působivě. Opětovně bylo vzpomínáno našeho nejdp. arcibiskupa dra L. Prečana, jako vynikajícího fedrovatele unionismu. Mocně zapůsobilo, že nařídil v seminářích i klášteřích modlitby za zdar tohoto sjezdu.

Odpoledne měl referát o apoštolátu unijním mezi věřícími msgr. hrabě Alexander Sypjagin (Rus), profesor Orientálního Institutu, kdysi člen ruské dumy. Velebný, marciální zjev s mohutnou bílou orientální bradou. Všechny uchvátil sugestivním zápalem pro sv. dílo unie a originální, duchaplnou formou svého referátu, v němž podal bohatě námětů. Pojednal o tak zv. dnech a týdnech východních (s liturgickými konferencemi). Vycházel od zkušeností z unijních týdnů, pořádaných v Italii. Pro práci Associazione Catt. Italiana nešetřil obdivným uznáním. Postavil ji za vzor ostatním katolickým národům. Při vypočítávání všeho, co se v italském lidu pro unii koná, zabíhal do udivujících podrobností. Skoro nás ta neúměrnost v hodnocení unijní činnosti jedním směrem pokoušela k nesouhlasu a k obraně mnohem starší a rozlehlejší unionistické práce na př. u nás. Ale rádi jsme odpouštěli zasloužilému a učenému horlivci, který vlastně (jak jsme si rychle uvědomili) překypoval slovanskou vděčností za tolik unionistického zápalu a tolik lásky k odloučenému Východu v italském kléru i lidu. Rádi se též chceme v lecčems učit od temperamentních a iniciativních bratří italských, i když máme už mnohé vyzkoušené a osvědčené metody, nabyté půlstaletou praksí. — V dalším upoutaly náměty k pořádání „východních liturgických dnů" s východní bohoslužbou. Při poukazu na žádoucí instruování lidu o obsahu orientálních modliteb a potřebě překladu i výkladu mohli jsme zase připomenout, že u nás už před 30 lety vydal takový lidový překlad a výklad vých. liturgie náš Apoštolát z pera P. spirituála Pospíšila. Doporučováno pořádati pro lid zvláštní unijní konference s přednáškami. Po konferenci nechť se koná sbírka na unijní akce. Zvlášť

zdůrazněna potřeba kázání o myšlence sjednocení a vřele doporučena společná sv. přijímání za zdar unie.

V debatě opět se ukázalo (aspoň některým delegátům, kteří nás méně znají), „že v Československu a v Jugoslavii máme i po této stránce mnohé, oč se teprve jinde usiluje a co se teprve hledá".

Po souhrnném zhuštění prodebatovaných námětů odhlasovány tyto resoluce:

Sjezd pro křesťanský Východ se usnáší:

1. aby po předchozím souhlasu posv. Kongregace pro vých. církev zřídila se v Římě permanentní mezinárodní Rada „pro křesťanský Východ", ustavená z členů jednotlivých národů. Rada tato nechť pečuje:

a) o uskutečnění požadavků a tužeb projevených na tomto sjezdu,

b) o svolávání podobných mezinárodních sjezdů, jež nechť jsou včas připraveny a náležitě oznámeny,

c) nechť dbá požadavků jednotlivých unijních svazů, akcí i časopisů a oznamuje jim vše, co se unijního hnutí týká, udržujíc zároveň koordinaci veškeré unijní činnosti.

d) nechť se stará o vydávání časopisu, který by přinášel zprávy o všech unijních spolcích, sjezdech, knihách atd. a náležitě informoval ostatní unijní časopisy.

2. Sjezd si snažně přeje, aby se uchoval a podporoval obyčej pořádat na každém mezinárodním sjezdu eucharistické zasedání východní sekce.

3. Pověřuje permanentní Radu, aby ostatní přání projevená na této konferenci stran tisku, organisace spolků, kněžského svazu modliteb atd. prozkoumala a utřídila (zvláště poznámky týkající se papežského díla „pro Oriente Christiano").

4. Deleguje předsednictvo tohoto sjezdu, aby do ustavení permanentní Rady zařídilo vše potřebné stran provedení uvedených požadavků.

Večer 4. května uspořádal římský unijní spolek sv. Mikuláše Barského pro kongresisty recepci ve Villa Cambiano, jíž se súčastnil i J. Em. kard. Lavitrano.

Ve středu 5. května o 10. hod. dopoledne konala se ve dvoraně Orientálního Institutu jakási závěrečná slavnostní schůze, jež byla zároveň slyšením u předního oficiálního představitele církevní správy křesťanského Východu, J. Em. kard. Tisseranta, sekretáře posv. Kongregace pro východní církev. S uctivou radostí vítali jsme pana kardinála, který sotva loni nastoupil svůj důležitý úřad po zemřelém kard. Sincerim, zapsal se nám do srdce projevem zaslaným na 7. velehradský náš kongres. Po uvítání přednesl předseda sjezdu prof. dr. Herman T. J. tresť resolucí hlavně stran sjednocení unijní aktivity a jednotného postupu práce v unionistickém časopisectvu. J. Em. kard. Tisserant odpověděl obsáhlým proslovem, v němž projevil vřelé uznání práci tohoto sjezdu a z plna srd-

ce schválil postup jeho jednání. Nato byli mu představeni jednotliví delegáti.

O 11. hod. odejeli delegáti autokary k audienci k Sv. Otci do Castel Gandolfo. Sv. Otec, velmi ještě zesláblý po nedávné těžké chorobě, přijal kongresisty v čele s kard. Lavitranem dojemně srdečně. Vřele ocenil úsilí a oběti, jež v tak rozlehlých akcích přinášejí se sv. myšlence sjednocení. Velmi pochválil iniciativní akci Associazione Catt. Italiana i horlivou práci unijní ve všech katol. národech, kteří obeslali římský sjezd svými delegáty. Zdůraznil ryzost pohnutek i slibné výhledy činorodé konstruktivní sjednocovací činnosti do budoucna. Podtrhl zvláště heslo „Láska k jednotě", ale důrazně připojil: Láska nesmí ztlumovat pravdu.

Odpoledne uspořádán zájezd do řeckého kláštera Grottaferrata u Říma a k hrobu sv. Cyrila u sv. Klementa.

O svátku Nanebevstoupení Páně 6. května pozváni byli kongresisté na starobylou, liturgicky velmi vzácnou slavnost do Ostie, na žehnání moře. Slavnosti súčastnily si četné východní i západní koleje z Říma, mnoho duchovenstva různých obřadů a velmi četně laických bratrstev. Slavnost měla v pravdě unionistický ráz. V obrovském liturgickém průvodě, jenž po 4. hod. odpoledne vyšel z nové basiliky v Lydo-Ostii za zvuku vojenské hudby a velebného zpěvu ubíralo se duchovenstvo i episkopát různých obřadů v pestrých bohoslužebných rouchách. Svěcení se konalo na pilotové hrázi, vybíhající daleko do moře. K svěcení sjely se všechny parníky z okolí. Kolem pilotového mola, jež naplnilo duchovenstvo, utvořily opraporované parníky malebný věnec. Do hlaholu zvonů vpadly při vlastním aktu svěcení všechny sirény parníků. Po svěcení vrátil se průvod do basiliky, kde slavnost zakončena svátostným požehnáním.

Pokračování.

Kostelík sv. Cyrila a Metoděje v Olomouci.

Doplněné zlomky ze svatomořického archivu.

Boh. Zlámal.

(Pokračování.)

Vnitřní zařízení kaple roku 1683.

V druhé polovici 17. století je nám možno učiniti si určitější představu o kapli sv. Cyrila a Metoděje, jejíž podobu, velikosti, vnitřní bohoslužebné zařízení, totiž oltáře a kostelní náčiní, jsme dosud neznali. Wolný (a po něm Schünke) zaznamenávají z konsistorní registratury první stručný záznam o inventáři kaple sv. Cyrila a Metoděje z roku 1672. Tehdy tam byly kromě hlavního oltáře sv. Cyrila a Metoděje ještě tři další: oltář Svatých andělů, sv. Josefa a Matky Boží. Kostelík měl vlastní hrobku a na kostelním

pokladu (thesaurus) měl 6 kasulí, 2 stříbrné pozlacené kalichy, 1 ciborium a dva páry konviček s tácky. Tehdy prý dostával ročně od velehradského kláštera 5 zlatých. Byl prý také tehdy obdarován od jistého olomouckého měšťana 200 zlatými.[33]

Úplného popisu vnitřního zařízení a pokladu tohoto kostelíka se nám dostává vzácnou uchovanou farní matrikou sv. Mořice, která byla pořízena na rozkaz neobyčejně zasloužilého biskupa Karla II. z Liechtenštejnu od tehdejšího faráře svatomořického barona Schröffela ze Schröffenhaimu roku 1683, ačkoliv biskupské nařízení vyšlo již 1671. (Wolný 99, p. 1.) Nese název Matricula parochialis Ecclesiae Olomucii ad S. Mauritium necnon reliquarum eidem incorporatarum Ecclesiarum continens etc. . . . iussu Reverendissimi ac Celsissimi Dni, Dni Caroli DG. Episcopi Olomucensis . . . de Lichtenstein, anno a partu virginis MDCLXXXIII. . . . studio et opera Ferdinandi Schröffel de Schröffenheimb etc.[34]

Podle Matrikuly (str. 64—66) jest tedy hlavní oltář, o jehož konsekraci se prý pochybuje, zasvěcen sv. Cyrilu a Metoději. K tomuto oltáři platí olomucký senát (městská rada) o sv. Janu 5 zl. rýn. 50 krejcarů. Z toho dostává farář 4 zl. rýn. 14 kr. a první kaplan 1 zl. rýn. 36 kr.

Na epištolní straně je oltář sv. Anděla strážce, nekonsekrovaný a nefundovaný. Ani oltář sv. Josefa na téže straně není konsekrován ani fundován. Na evangelní straně je oltář Panny Marie, nekonsekrovaný a nefundovaný.

Na svátek sv. Cyrila a Metoděje (9. března) mohou věřící získati tam plnomocné odpustky na základě apoštolského breve, které se obnovuje každých sedm let. Výroční den posvěcení (Dedicatio) této kaple (posvícení, hody) se slaví v neděli Laetare (IV. postní, která je nejbližší bývalému svátku sv. Cyrila a Metoděje 9. března).

V kapli se slouží 4 zádušní mše svaté za Ondřeje Meixnera, na něž platí sakristanát kaple 2 zl. rýnské, které připadají kaplanům (svatomořickým).

Jak byla kaple sv. Cyrila a Metoděje vybavena bohoslužebnými potřebami ukazuje záznam na str. 65 a 66:

Thesaurus et supellex
huius capellae SS. Cyrilli et Methodii:

1. Monstrance skoro celá pozlacená.
2. Socha sv. Cyrila stříbrná, trochu pozlacená.
3. Kalichy stříbrné, pozlacené s patenami (podle odkazu dva).
4. Ciborium stříbrné, polopozlacené, s víkem podobně pozlaceným a s křížkem úplně pozlaceným.
5. Křížek stříbrný.

[33] Wolný, 222.

[34] Tuto Matrikuli měl v rukou i Wolný, a nevím, proč jí důkladně nevyužil. V horečném spěchu asi přehlédl záznam o kapli sv. Cyrila a Metoděje, protože se o něm vůbec nezmiňuje. Tam jsou také zaznamenány fundace konsekrované kaple sv. Cyrila a Metoděje, popis a umístění oltářů v kapli, mešní povinnosti, podrobný Thesaurus et supellex této kaple.

6. Konviček dva páry z cínu, s jedním táckem cínovým, s druhým měděným postříbřeným.
7. Kasuly: bílé 1 kus, červené 3 kusy (dvě z nich jsou z atlasu), zelené 1 kus, fialové 2 kusy, černé 1 kus.
8. Alby 3 kusy
9. Cingula 5 kusů
10. Superpelice (rochety) 3 kusy
11. Véla na kalichy 10 kusů
12. Bursy 3 kusy
13. Korporale 2 kusy
14. Paly 3 kusy
15. Purifikatoria 2 kusy
16. Antipendia pro oltáře 12 kusů
17. Oltářní plachty 12 kusů
18. Rozličné štoly (fasciae) 13 kusů
19. Koberce vyšívané (Substratoria acu picta) 10 kusů
20. Portatile 1 kus
21. Misaly 1 kus
22. Svícny větší, cínové 4 kusy
23. Svícny menší 2 kusy
24. Svícny dřevěné 10 kusů
25. Velký obraz Panny Marie 1 kus
26. Dva jiné obrazy stříbrem a zlatem malované 2 kusy
27. Dva prostší obrazy 2 kusy
28. Lampa (ex aurichalco) 1 kus
29. Kadidelnice 1 kus
30. Malý zvon na věži 1 kus
31. Zvonek k oltáři 1 kus

Tak tedy vypadala uvnitř česká kaple sv. Cyrila a Metoděje, na jejíž návštěvě měli hlavní podíl, jak se zdá, obyvatelé tří českých vesnic: Řepčína, Neředína a Holice, které byly přifařeny k sv. Mořici.

V kapli kážou jesuité.

Mimovolná poznámka ve zmíněné Matricule o příjmech ze zvonečku u sv. Cyrila a Metoděje má pro nás neobyčejně důležitý kulturně náboženský význam. Z ní se totiž dovídáme, že i v kapli sv. Cyrila a Metoděje kázali roku 1683 olomoučtí jesuité.[35] Víme, že Tovaryšstvo má hlavní zásluhu na pokatoličtění našich krajů po Bílé Hoře. Ale méně je známo, a je to zásluha nejmladších badatelů v baroku (Strakoš, Vašica), že ukazují na prostředky, kterými jesuité přesvědčovali k návratu k víře otců. Jedním z nich byl i kult sv. Cyrila a Metoděje, cyrilometodějství. (Srv. k tomu na příklad: Strakoš, Význam cyrilometodějského kultu pro ideu slovanské vzájemnosti. Akord 1930 141 nn.) Živým dokladem toho

[35] Poznámka zní: „Cum pecunia, quae sacculo sub concione imponitur, ipsi P. P. Societatis, qui inibi concionantur, disponunt, nec unquam Parocho loci rationes dare volunt." (Matricula, 65.)

jsou nám vynikající žáci jesuitů, u nás na Moravě na příklad známý Středovský, odchovanec právě olomouckých jesuitů. Ve své Sacra Moraviae Historia vzpomíná cyrilometodějských pobožností v olomoucké jesuitské koleji roku 1694 (str. 456). Že v kapli sv. Cyrila a Metoděje použili právě jejich kultu na upevnění katolické víry, je na bíledni. Od kdy jesuité v kapli kázali, nelze zatím zjistit. Písatel Matrikuly pouze poznamenává, že se tak děje od dávné doby.[36] Pokračování.

Velké dědictví cyrilometodějské.

(Jak cti Východ v bohoslužbách Matku Boži.)

P. Jan Ďurkaň.

Bratři Cyril, Metoděj, apoštolé svatí,
předky naše učili Matku Boží znáti.

Východ je od prvních století vroucím ctitelem Rodičky Boží. Z Východu přinesli k nám mariánskou úctu sv. Cyril a Metoděj a zaštípili ji u všech Slovanů. Synové Východu skvěle obhájili božské mateřství P. Marie a tím i ostatní její přednosti na sněmu efeském nicejském. Sv. Efrém Syrský, sv. Cyril Alexandrijský, sv. Jan Damašský patří k největším pěvcům mariánským, jakými byli na Západě na př. sv. Bernard nebo sv. Alfons z Liguori. Duch jejich učení a chvalozpěvů vane dosud z východní liturgie jako drahý odkaz našich věrozvěstů.

Uvádíme stručnou statistiku projevů úcty k Panně Marii ve slovanských bohoslužebných úkonech! Bohoslužebné každodenní modlitby ve východní liturgii jsou Večerňa (nešpory), Povečerije (snad se dá srovnat s latinským kompletářem), Polunočnica (kterou se mniši modlívali o půlnoci), Utreňa (podobná lat. matutinu a laudám) a Časy (hóry). Nejvyšším úkonem bohopocty zůstává ovšem obětmše sv. Protože se v postní době na Východě nekonávala každého dne, modlívali se místo ní „Obidnicu" (až před obědem, odtud její jméno). Ani při jediném z těchto úkonů není opomenut důstojný hold přesvaté Rodičce Boží. Při všech pobožnostech dohromady je oslavo-

[36] „Ex pecunia, quae ad Sacculum venit sub concionibus, quas tam Dominicales, quam Festales, uti et Cathechisticas exhortationes P. P. Societatis tam in Ecclesia S. Mauritii, ac Sacellis SS. Cyrilli et Methudii, et Stae Crucis, a longo tempore facere consueverunt, percipit Parochus in Nativitate D mane mediam partem, post meridiem totum In Novo Anno. In Epiphania medium. In Purificatione medium. In Annunciatione medium. In Resurrectione Domini mane medium. In Ascensione medium. In Dedicatione totum. In Pentecoste mane medium. In Assumptione B. V. medium. In festo Sancti Mauritii. In conceptione B. V. medium." (Matricula, 41.) Z kaple sv. Cyrila a Metoděje nedostával však farář nic, jak svědčí již dříve uvedená poznámka; anebo jest jí rozuměti tak, že nedostával nic z nedělních sbírek do zvonečku. — Jesuity přivedl do Olomouce hned v prvním roce své vlády roku 1566 biskup Vilím Prusinovský z Víckova a svěřil jim ihned kazatelský úkol.

vána asi osmasedemdesátkrát zpěvy a modlitbami, nejčastěji ve formě tak zv. „Bohorodičnů". Jen při mši sv. vzpomíná kněz Matky Boží při tichých modlitbách čtyřikrát, při hlasitých šestkrát, a lid na její čest zpívá rovněž šestkrát. Mimo tyto projevy úcty rusínský lid s nadšením a zanícením zpívá tak zv. „moleben", „paraklys" a „akafist do Prečistoj Divy Marii". A není divu. V nich vedle neutuchajícího jásotu nad přednostmi Mariinými je tak hřejivými slovy vyjádřena její mateřská láska k nám! A když k tomu přistoupí lahodné nápěvy písní, je možno jen buď plakati nebo se připojiti k obecnému jásotu. Znám ze zkušenosti, jak nedělní večerní mariánské pobožnosti na př. v Michalovcích táhnou k nám i latiníky.

Východ slaví tyto zasvěcené mariánské svátky. 1. Stritenije Gospodne (Očišťování — 2. února). Podle Nillesa se slaví na Východě od V. století. — Je to pozoruhodné! V tomtéž století začíná v Cařihradě úcta obrazu „Hodogetria". Je to prvotyp obrazu Matky Ustavičné Pomoci, jenž zřejmě staví nám před oči proroctví Simeonovo, tak bolestné a zarmucující pro Matku Boží a jejího Synáčka. Další svátek je: Blahovišťenije Presvatyja Bohorodicy (Zvěstování P. Marie — 25. března). Třetí: Uspenije Presvatyj Bohorodicy (Nanebevzetí (Zesnutí) P. Marie — 15. srpna). Čtvrtý: Roždestvo Preč. Bohorodicy (Narození P. Marie — 8. září). Pátý: Pokrov Presvatyja Bohorodicy (Ochrana P. Marie — 1. října). Šestý: Vovedenije vo chram Presv. Bohorodicy (Vchod do chrámu 21. XI.). Sedmý: Neporočnoje Začatije (Neposkvrněné Početí P. Marie — 9. prosince). Mimo to jsou ještě dva nezasvěcené, na západě méně známé svátky: Položenije čestnyja ryzy Presv. Bohorodicy (Položení svatého pláště P. Marie — 2. července), Položenije čestnaho pojasa Presv. Bohorodicy (Položení sv. pásu P. Marie — 31. srpna). Jiných mariánských svátků v církvi východní není protože ani před rozkolem jiných v Církvi obecné nebylo.

Východ nezná loretánské litanie, ale také jí věcně nepostrádá. „Moleben" nebo „paraklys" a především „akafist nahrazuje je věřícím víc než dostatečně. Představte si! V molebenu zpívá lid sedm zpěvů ke cti P. Marie a v nich vysílá k jejímu trůnu 54 proseb a pozdravů. Mimo to 12 invokací (vzývání) zpívá kněz a lid po každé prosebně volá: „Ó Marie, Maty Boža, molisja za nami" (= Ó Maria, Matko Boží, oroduje za nás!). Skoro tímtéž způsobem je uctívána Matka Boží při paraklysu. Nejpůsobivější je však akafist. Je původu řeckého a odtud má také název (řecké slovo: akathistos znamenalo hymnus, při kterém se nesedělo). Byl složen snad již roku 626 od Jiřího Pisida[1] a býval zpíván v cařihradském chrámě Boží Moudrosti na poděkování za ochranu, kterou poskytla několikráte městu při obléhání od Saracénů.

[1] Nikolaus Nilles, Calendarium manuale utriusque ecclesiae, Oeniponte 1897. II. 155.

(Turků). Původní akafist je ke cti Zvěstování P. Marie a zpívá se dosud i ve slovanských cerkvách. Skládá se ze 24 písní a jedné úvodní. Z těch 24 je 12 kratších a proto se nazývají k o n d a k y (od řeckého slova kontakios = krátký) a 12 delších, jež se nazývají i k o s y (od řec. oikus = dům). Kondaky s ikosy se stále střídají. Kondaky jsou jakési prology (úvody) k ikosům. Každý kondak končí slovem: „Allyluja". Každý ikos má dvě obsahové části. První část podává úryvek z dějin oslavovaného tajemství a druhá část se skládá z 12 invokací s úvodním slovem „Radujsja" = Buď zdráva. Každý ikos končí jako třináctou invokací: „Radujsja Nevisto nenevistnaja" (= Buď zdráva Nevěsto, jež nejsi nevěstou)! Má tudíž akafist 12 12+12 invokací jen v ikosech! Na týž způsob byly později složeny akafisty k Ježíši Kristu a k některým svatým. Z mariánských je v Haliči oblíbený: „Akafist k Matce Boží Ustavičné Pomoci".

Nyní se nám vnucuje otázka, jaký je obsah těchto tak četných projevů úcty k Rodičce Boží? Kolik vyzařuje z nich katolická víra v přednosti Mariiny? Pokusím se odpověděti. Ale nebudeme tu bráti zřetele k molebenu, paraklysu, ani k akafistům. Ony nepatří k oficielním bohoslužebným úkonům a mimo to (kromě akafistu k Zvěstování Panny Marie) jsou pozdějšího původu a proto nemají tak velké průkaznosti pro starou úctu mariánskou.

Zdrojem předností Mariiných je její důstojnost B o ž í h o M a t e ř s t v í. Tato důstojnost předpokládá její neposkvrněné početí a nejčistší panenství a určuje také její zvláštní poměr k nejsv. Trojici, k dílu vykoupení a tím i k ovoci tohoto vykoupení, totiž k milosti a k našemu věčnému spasení. To vše náleží Rodičce Boží když ne ze spravedlnosti, tedy jistě ze slušnosti. Tak soudí v nauce o Panně Marii církev západní — latinská a tak soudila i církev východní — řecká. To je též obsah nauky o Panně Marii z byzantsko-slovanské liturgie.

Na sněmu efeském roku 431, za předsednictví sv. Cyrila Alex., jako zástupce římského biskupa papeže Celestina, byla Panna Maria slavnostně prohlášena za Rodičku Boží — (Theotokos — Deipara) — a Nestorios, biskup cařihradský odsouzen jako bludař, protože tvrdil, že Maria Panna porodila Ježíše Krista jen j a k o č l o v ě k a. Od té doby nalézali její ctitelé pro ni nové a nové názvy, jako by žádný se jim nezdál dosti vystihovati to, čím vskutku Rodička Boží je. Na př. od sv. Jana Damašského máme (v Mignem) několik kázání o Zvěstování a Smrti Panny Marie.[2] A téměř od počátku až do konce hledá v nich nejvhodnější název pro nejsv. Pannu. Stále začíná: „Ave sis, sancta Dei Genitrix" (= Zdráva buď, svatá Boží Rodičko — a ke každému tomu pozdravu připojuje nový a nový název, vyjadřující její svatost, velikost, moc a dobrotu.

Kdybych měl zde uváděti všechny názvy, které Východ vynalezl na označení důstojnosti B o ž í h o M a t e ř s t v í P. Marie, bylo by toho několik stránek. Uvedu proto jen některé, jež se vysky-

[2] MPG 96, col. 646—698.

tují v oficielních bohoslužebných úkonech v tak zv. „Bohorodičnech". Tam je nazývána: Bohomaty, Nebe a Chrám božství, Svatý stánek, Širší nebes, Palác a trůn Králův, Požehnaná, Jak oheň svítící trůn Kristův, Trůn cherubínský, Brána nebes širší, Vinný kmen pravý, Hrad Tvůrce svého . . .

Řekli jsme, že božské mateřství Panny Marie předpokládá její neposkvrněné početí a nejčistší panenství. Hle, jakými názvy vyslovuje i tuto svou víru Východ ve své liturgii: Maria Panna po porodu jako před porodem, protože Bůh to byl, jenž se z ní narodil; Matka bez muže zrodivší, Přesvatá, Přečistá, Studnice zapečetěné čistoty a panenství, Vždycky neposkvrněná, Nepoznavší muže nevěsta, Neposkvrněná po zrození Emanuele zůstala neporušená, Brána Hospodinova neotevřitelná, Vždycky čistá, Chrám neporušený, Nebeská hodovní síň a vchod střežený, Nedostupná hora, Keř nespalitelný, Holubice duchovní, Jediná neposkvrněná, Vždycky požehnaná a přeneposkvrněná, Zlatá kadidelnice, Neporušená, Čistší světla slunečního . . .

Všechny tyto názvy vznikly v době, kdy ještě nikdo neútočil na neposkvrněné početí Panny Marie v lůně sv. Anny. A proto nevyjadřují úplně přesně katolickou nauku o neposkvrněném Početí, ale ji naznačují nepřímo, mlčky. Vždyť kterak by byla přesvatá, vždycky čistá, nedostupná hora, keř nespalitelný, vždycky požehnaná a přeneposkvrněná atd., kdyby se jí byl dotekl hřích dědičný, třebas jen na sebemenší okamžik? — A přesto tato svědectví staré a jednotné ještě Církve, mnozí z pravoslavných nevěří v Neposkvrněné Početí Panny Marie. Proč? Zdá se, že jen proto nevěří, poněvadž definitivní slovo o tom pronesl Řím roku 1854. Vždyť jesuita P. Josef Besson, představený misií v Syrii a Persii († 1691), prozkoumal asi 200 míst z nejstarších liturgických východních knih a shrnul pak výsledek svého badání ve větu, že je všeobecným přesvědčením všech východních církví a národů o neposkvrněnosti nejbl. Panny jakoukoliv poskvrnou dědičného hříchu, ano, že existuje tam i svátek Nepokvrněného Početí. Svůj výzkum předložil k schválení třem patriarchům a jednomu arcibiskupu. A ti slavnostním způsobem to podepsali za přítomnosti svědků a francouzského konsula Fr. Barona.[3] A jestliže tyto patriarchy chce snad někdo viniti z náklonnosti k Římu, nuže, pojďme do doby sv. Sofronia, biskupa jerusalemského († 638) a sv. Ondřeje Kretského (zemřel 720). První praví, že Slovo vzalo tělo lidské z Marie, svaté a zářné Panny, jež byla vyňata z každé poskvrny těla, duše i ducha.[4] Druhý je prvním svědkem svátku „Početí sv. Anny". Podnětem k zavedení svátku byla jistě víra v neposkvrněné početí Panny Marie. Podle sv. Ondřeje Kret. početí Panny Marie bylo svaté, Marie je zvláštním způsobem dcerou Boží, a Bůh zvláštním způsobem zasáhl v okamžiku jejího početí, ona je první z lidstva vykoupena a září krásou prvotní, její smrt měla jinou příčinu, než je u ostat-

[3] N. Nilles. Calendarium I. 351.
[4] Mansi sv. XI. col. 461—508.

ních lidí.[5] Podobně svědčí sv. Jan Damašský a jiní sv. Otcové.[6] V neposkvrněné početí věřili i východní theologové, kteří žili sice už po rozkolu, ale nezanevřeli ještě proti Západu nespravedlivou záští, jak o tom referovali na druhém velehradském sjezdě A. Palmieri a M. Jugie.[7]

Konečně jsme řekli, že důstojnost Božího mateřství P. Marie určuje také její zvláštní poměr k nejsv. Trojici, k dílu a ovoci vykoupení. Nuže, budtež zde uvedeny doklady z východní liturgie i pro tato tvrzení!

O jejím důvěrném poměru k nejsv. Trojici mluví na př. názvy: Mateřskou důvěru k Němu (k Bohu Synu) mající Nejvyvýšenější, Nejblaženější, Milosti plná, Boží nevěsta, Nebe, Ráj, Vždycky neposkvrněná nevěsta, Útulek utěšitele.

O jejím spolupůsobení na díle vykoupení svědčí výroky, na př.: Přehradu nepřátelství rozbořivší, Pro nás z tebe bez otce jsoucího podle těla jsi zrodila, Spasení národa křesťanského, Která otevřela věřícím bránu spasení, Která přinesla světlo, Mrak temnosti zahánějící, Světlý oblak . . . Všechny tyto názvy více méně potvrzují víru východanů, že Panna Maria je v jistém smyslu skutečně spoluvykupitelkou lidstva.

Z víry východních křesťanů v poslední dvě jmenované přednosti Matičky Boží vyrůstá i jejich dětinná důvěra v mateřskou péči P. Marie o nás a víra v její mocné prostřednictví u Boha. Vedle velebení božského mateřství a panenské čistoty Mariiny je zdůvodňování její mateřské péče o nás a moci u Boha, ano prostřednictví všech milostí ve východním časoslovu (breviáři) nejčetnější a nejněžnější. Najdete tam názvy: Brána nebeská, Víry posila, Přímluvkyně za naše pokolení, Hradba a ochrana přicházejících k tobě, Bezpečný přístav, Poklad našeho vzkříšení, Záruka spasení, Můžeš, cokoli chceš, Dobrotivá, Jediná mocná, Orodovnice u Boha, Ospravedlnění naše u Boha, Naděje, Zastupitelka, Útočiště křesťanů, Nerozborná stěna, Znavených přístav, Svět zachraňující neustálou svojí modlitbou, Zdroj milosrdenství, Květ lidumilnosti, Dobrosrdečnosti prohlubeň, Léku hojný a nevyčerpatelný poklad, Přímluvkyně něžná, Zdroj milosti, Útočiště světa, Jediná hned vyslýchající, Záštita života, Brána pokání atd. Některé zpěvy molebenu jsou jediným výronem dětinné důvěry v její moc a dobrotu.

Ze všeho vidíme, jak se splnilo i u Slovanů — zásluhou sv. Cyrila a Metoděje, proroctví Matky Boží: „Se bo ot nyni ublažat mja vsi rody" (= Hle, od této chvíle mi žehnati budou všichni národové"), Matka Boží je zdroj milosti. Útočme často na její něžně milující srdce, aby vyprosila zvláště odloučeným Slovanům splnění modlitby svého Syna: „Ut omnes unum sint — Da vsi jedyno budut — Aby všichni jedno byli!"

[5] MPG 97, col. 1309, 1313. 1316. 1321. — [6] MPG 96, col. 704, 1460—1500.
[7] ACV II. (1910) 39—41; 42—50. O tomtéž viz ČKD (1905) 11, 160, 329, 459, 700 sqq.

Doklady.

Evropa v bolševickém zrcadle. Sovětský spisovatel Al. Tolstoj se vrátil ze své cesty po Evropě a líčí své dojmy ve sborníku „Literární Leningrad" takto: „My, spisovatelé, musíme věnovati veškeré své úsilí dílu široké propagandy našeho umění v cizině a máme je vštěpovati masám pracující inteligence v západní Evropě." Paříž učinila na Tolstého dojem města, „které nezná, co s ním bude zítra. Je to vzbouřené moře, v němž vše překypuje a kde všechny jizvy jsou otevřeny." Spisovatel Bunin prý chtěl přesídliti do fašistické Italie, ale němečtí fašisté tak ho uvítali, že se polož ivý vrátil do Paříže. Vše na Západě pomalu uhasíná. Všichni mluví a myslí o jediné věci — o nové ústavě v SSSR, poněvadž prý „je to dokument téměř nemyslitelné, bezmezné svobody člověka, dokument nového života a nového světa." Chcete číst ještě krvavější ironii?

Katolická Církev. Známý konvertita anglický R. H. Benson charakterisuje katolickou Církev takto: „Vše, co možno nalézti ovšem eklekticky a přizpůsobeno jednotlivci v každém jiném systému (sc. náboženském), možno nalézti i zde (v Církvi katolické) — veškeren mysticism Severu, trpělivost Východu, veselou důvěřivost Jihu a nebojácnost Západu. Ona chápe a rozněcuje srdce právě tak dobře, jako řídí a informuje hlavu. Ona jediná udržuje panenství jako nejúctyhodnější stav a manželství jako nerozlučnou a svatou Svátost. Ona jediná uznává výslovné povolání jednotlivce právě tak dokonale jako ideály rasy; je uctivá k subjektivní víře, jako je věrná objektivní pravdě. Ona jediná de fakto je důvěrně a něžně spojena s odloučenou duší, chápe její touhy, doplňuje její nedostatky, pečlivě zachází s její slabostí a hříchy. Prostě je taková, poněvadž je širá jako svět, stará jako věky a velkodušná jako Bůh." — (R. H. Benson, Konfese konvertity, str. 115 a 116.)

Slovanský nejbližší Východ a unijní dílo. „Jak byla polská pascha (velikonoce) a školáci měli na školách prázdno, dával jsem rekolekce (duchovní cvičení) pro děti od 8 do 16 let. Na třetí řadu rekolekcí jsem pozval kněze ze Zbaraže, O. Ivana Švidského. Jakmile lidé ho vyslechli na prvním kázání v neděli, dne 18. dubna 1927 a viděli, že jest oholen a má latinskou kleriku (s úzkými rukávy), ačkoliv si jeho kázání pochvalovali, přece v pondělí na ranním kázání bylo jich už méně, na večerním ještě méně, a v úterý už nepřišel nikdo. To Otce dozlobilo, takže odejel. Tato řada rekolekcí se vůbec nezdařila." Tak zachycuje v unijním časopise „Druh" (Dubno, roč. IV., červen) ovzduší nejbližšího Východu farář byzantsko-slovanského obřadu O. Marcel Wysokoński z Kuškovic. Dlouhá „boroda" (brada) a široké rukávy řasnaté sutany jsou ještě pořád podmínkou zdaru v duchovní správě na unijním poli!

Křesťanský Východ.

RUSKO

Dojemná spolupráce. Podle zpráv moskevských dopisovatelů zahraničních listů Svaz bojujících bezbožníků se rozhodl vydati nákladem státního sovětského vydavatelství všechny protináboženské spisy pověstného německého generála Ludendorfa. Náklad prý má dosáhnouti 100.000 exemplářů. Tak dva „nesmiřitelní" nepřátelé — hitlerovské Německo a bolševické SSSR — se našli ve společném boji proti Církvi.

V Moskvě se staví ústřední hotel pro hosty-bezbožníky celého světa. Stavba hotelu je rozpočtena na 18 milionů rublů a pro 600 hostů. — Jak sdělují „Izvěstie" (č. 112) začalo se v Moskvě s odstraňováním posledních zbytků „Strastnogo monastyrja". V dosud zachovaných jeho budovách bylo umístěno protináboženské museum, které se nyní stěhuje do nových místností v Kaljaevské ulici.

Pronásledování inteligence. Zatčení a popravy nyní se neomezily jen na příslušníky komunistické strany a kru-

hy rudé armády. Čas. „Pravda" (ze dne 8. VI.) popisuje provinění univ. profesora Pletnjova, který byl ředitelem diagnostického a terapeutického ústavu při komisariátu zdravotnictví a předsedou moskevské terapeutické společnosti; dopustil prý se mravních zločinů na ženách pacientkách, které pak pomocí milice odstraňoval. Obvinění je ovšem velmi podivné, a pravá příčina zatčení prof. Pletnjova tkví pravděpodobně v tom, že je nutno zastrašiti i kruhy inteligence.

Odložení voleb. Na základě nové sovětské ústavy měly se konati v srpnu volby do sovětů. Avšak následkem posledních událostí byly odloženy na neurčito. Čas. „Pravda" (ze dne 5. VI.) k tomu poznamenává, že dříve, než budou volby, je nutno úplně vyhladiti „pravé pravicové bolševiky", „diversanty" a jiné nepřátele sovětského státu. Prý „meč proletářské diktatury ještě není rezavý anebo tupý". Velmi pravděpodobné je, že se volby podle nové sovětské ústavy již vůbec nebudou konati.

O životě a smrti matky Stalinovy Kateřiny Dvugašvili dostaly se ze soukromých pramenů spolehlivé zprávy do gruzínské kolonie pařížské a odtud do evropského tisku. Poslední léta žila v Tiflisu, kde měla v bývalém paláci místodržitelově upraven byt o dvou komnatách. Nedaleko paláce zůstala od bolševické zkázy ušetřena „cerkev", kterou Stalinova matka od loňského podzimu velmi horlivě navštěvovala. Přicházela do chrámu první a poslední z něho odcházela, nevynechala tam ani jediné služby Boží a také doma se mnoho modlila před obrazy svatých ve svém „ugolku" (koutku). Zbožnost Stalinovy matky vábila do cerkve nejen obyvatele města Tiflisu, ale i zvědavé okolí; v řadách bolševiků pak budila pohoršení. Snažili se ji nejprve po dobrém odraditi od kostela. Ale stará matka odpovídala: „Já už brzo zemřu. Modlím se k Pánu Bohu za svoje hříchy. Snad odpustí i mému synovi." Sáhnouti na ni se nikdo neodvážil, ani zavříti cerkev. Byla odhodlána jíti na náměstí a tam se modliti pod širým nebem, kdyby nemohla v chrámě. Po celou zimu se vlekl tichý boj mezi matkou Stalinovou a bolševickým vedením. Sebevědomí věřících rostlo, výsměch zraňoval zvláště příslušníky komsomolu. Konečně dopsali Stalinovi do Kremlu. Jak přijal tuto zprávu Stalin, není známo, jenom z Kremlu přišel pak rozkaz: převézti matku do rodného města Gori. Dala si říci a v únoru se tam odstěhovala, nijak nezměnivši svůj způsob života. I v rodném městě navštěvovala pilně služby Boží. Proč se na konec života vrátila zase do Tiflisu, je neznámo. Snad zápal plic, kterým v Gori onemocněla, byl příčinou, že hledala lékařskou pomoc v hlavním městě Tiflisu. Ale na smrtelném loži nebylo jí dopřáno, věřící matce Stalinově, křesťanské útěchy sv. svátostí, zemřela 4. června — ano i pohřeb její se konal bez kněze. Bylo ovšem těžko zavděčiti se věřící matce diktátorově a nevěřícímu synu, ale IV. přikázání a jeho důsledky — lidské i božské — nemohou pozbýti své platnosti ani v Rusku!

Hledali vysvobození z bolševického koncentračního tábora a našli smrt. Od r. 1923 odpykávali si tři pravoslavní kněží, Ivan Smirnov, Konstantin Skvorcov a Mikuláš Ivaskěvič, trest v koncentračním táboře na Soloveckých ostrovech za „vyzvědačství ve prospěch kapitalismu". Hrozné poměry v táboře a blízkost finských hranic podnítily je, že se pokusili o útěk z táboru, který se jim sice podařil koncem letošního května, ale na hranici finské byli chyceni a odsouzeni k smrti. Všichni tři byli zastřeleni.

Ruské hodegetrie. Obraz, který otiskujeme v textové části, představuje uprostřed Boží Moudrost, u níž za lidské pokolení se přimlouvá P. Maria s jedné strany a sv. Jan Křtitel s druhé; nahoře je zobrazen Duch sv. a Bůh Otec. Ze sedmi mariánských obrazů kolem Boží Moudrosti rozložených mají tři charakteristické známky obrazů hodegetrie. Po pravé straně elipsy uprostřed je obraz zvaný Tricherousa (o třech rukách) nebo též Jerusalemská (hodegetria). Dole totiž na něm je viděti uťatou ruku, poněvadž prý před tímto obrazem se modlil sv. Jan Damašský, neohrožený obhájce úcty sv. obrazů, když mu byla uťata pravice a na přímluvu P. Marie došel tu uzdravení, ruka mu opět zázračně přirostla. Obrázek dole uprostřed se nazývá Achtirskaja podle ukrajinského města Achtirka, kde prý

byl tento obraz r. 1739 nalezen na poli. Představuje Matku Boží, jak rozjímá před křížem a nástroji mučení bolesti svého Syna. Tato myšlenka byla u Rusů velmi oblíbená.

Sofijský sobor v Kijevě, proměněný z rozkazu sovětské vlády v státní umělecké museum, slaví letos 900leté jubileum svého trvání. Pod nánosem pozdějších barev zmizely během věků staré fresky a mosaiková pole pocházející z 11. století. Nyní je odborné práce restaurační, které v bývalém „soboru" nařídily sověty, odkryly po třídeté námaze. Patří k nejstarším památkám křesťanského umění chrámového, ale dočkaly se éry, jež boří a znesvěcuje nejbohatší kolébku křesťanského umění — křesťanské chrámy.

Popravený generál Tuchačevskij byl vůdcem nacionálních proudů ruských, který připravovaly převrat a pak vojenskou diktaturu a odstranění komunismu. Proto měl i mezi ruskými patrioty v zahraničí oddané stoupence, jak píše „Pravoslavnaja Rus" (čís. 11), kteří v něm viděli netrpělivě očekávaného obnovitele národního Ruska. Byl prý to však typ bezcharakterního liberála, jenž dávno už odvrhl jakékoliv zásady mravní, natož ovšem i náboženské. Když byl ještě vojenským kadetem, dopustil se Tuchačevskij pusté svatokráde že, odešel po sv. přijímání z chrámu a vyplil svátostné způsoby — za potravu psům. Mnich vladimírovského monastýru (na Podkarpatské Rusi), který byl s Tuchačevským po tři leta u I. moskevského kadetského oddílu, dosvědčuje, že už tehdy projevoval Tuchačevskij všechny známky bezzásadního karieristy. A o jeho životě v posledních letech prozradily i sovětské listy, že byl vyplněn prostopášnostmi v kruzích onoho ženského světa, který pak naplnil osud zrádce odhalením jeho styků s největšími nepřáteli slovanského Ruska. Nevěrecký komunismus zpustošil Rusko, ale ani nevěrecký nacionalismus ho nezachrání. Rusku je třeba obrození v duchu Kristově, má-li povstati z hlubokého úpadku nynějšího k radostnější budoucnosti.

Pro nejbližší církevní sněm ruského pravoslaví v zahraničí byl stanoven k projednání tento úřední program: I. Stav východní pravoslavné církve po světové válce a její poměr k jiným církvím a křesťanským vyznáním. II. Ruská pravoslavná církev v zahraničí: 1. a) Její vznik, rozvoj a současný stav, pokud se týká kanonického a právního postavení, administrativního rozdělení a stavu materielního; b) duchovní soud; materielní a procesuelní právo a organisace; c) postavení hierarchie a kleru; d) soupis církevního jmění a jeho správa. 2. Vzájemný vztah zahraniční církve s mateřskou ruskou pravoslavnou církví patriarchální a s autokefalními církvemi pravoslavnými. 3. Statut (řád) o vnitřní správě a vnějším stavu zahraniční církve. — III. Posílení ruské pravoslavné církve zahraniční: a) Upevnění církevní disciplíny u kleru i laiků; b) zesílením svazku církve a lidu; nezbytné prostředky k tomu; c) zvýšením počtu ruských zahraničních diecésí, rozhraničením stávajících a rozšířením sítě farností; d) kláštery a mnišstvo. — IV. Náboženško-kulturní a charitativní činnost ruské pravoslavné církve zahraniční. a) Výchova a vzdělání kněžských kandidátů; ruské duchovní učiliště v zahraničí, vědecké ústavy, bibliotéky, musea atd.; b) vyučování náboženství v učilištích pro ruské děti; programy, učebnice, metody, učitelský personál; mimoškolní vyučování náboženství; c) osvětová a společenská působnost duchovenstva; výchova mládeže, přednášky a schůze, organisování církevních sborů (chorů), knihoven atd.; d) misijní činnost; dílo duchovní pomoci bratřím, přebývajícím v zajetí bezbožecké vlády; e) poměr k novým proudům náboženško-filosofického myšlení; f) rozšíření programu i rozsahu synodálního tiskového věstníku; vydání osvětové a misijní literatury; g) církevní bratrstva, jejich organisace a povaha činnosti; k) farní ústavy charitativní; ch) hmotné postavení duchovenstva; i) vydržování duchovenstva, starobní zabezpečení, pokladna vzájemné pomoci a pokladna pensijní zahraničního ruského duchovenstva. — Jak z tohoto obsáhlého programu patrno, bude příští pravoslavný sněm ruského zahraničí řešiti velikou řadu životních otázek své církve. Vzhledem k nejistým poměrům v sovětském Rusku nabývá toto dílo

pravoslavného sněmu ještě většího významu, zvláště přispěje-li aspoň k duchovnímu sjednocení roztroušeného stádce zahraničního.

Lidový komisariát (ministerstvo) vnitřních záležitostí v Rusku povolil členům sovětského bezvěreckého hnutí nošení zbraně. V důsledku toho objednal sovětský Svaz bezbožníků 10.000 revolverů pro své členstvo. Podle úředního povolení smějí bezbožníci této zbraně používati, „hrozí-li jim nebezpečenství se strany duchovenstva nebo jiných činitelů", a pak v případech, které majitel zbraně „uzná za vhodné v duchu komunismu". Patrně teklo dosud v sovětech ještě málo nevinné krve ve jménu bezbožeckého komunismu!

POLSKO

Šestý sjezd unijní koná se v Pińsku ve dnech 1.—3. září 1937 v tamějším diecésním semináři, s tímto programem: 1. Dr. Henryk Przeździecki, biskup podlašský ze Siedlec: O sjednocení florentském. 2. P. Jan Urban, T. J., redaktor unijního časopisu „Orions" z Varšavy: Popolštění (polonisace) pravoslavné církve. 3. P. Hyacint Woroniecki. O. P.: Náš poměr k světcům pravoslavné církve. 4. Msgr. Stanislav Mystkowski, vicerektor a profesor varšavského semináře: Právní postavení obřadu byzantsko-slovanského v Polsku. 5. O. Donát Nowicki, farář v Torokaně: Katolická akce ve sjednocených farnostech. 6. P. Stanislav Laski, T. J., superior domu albertýnského: O metropolitovi Josefu Rutskim. 7. P. Petr Chomyn, redaktor „Nyvy" ze Lvova: Mínění tisku o jednotě. 8. P. Antonín Dombrowski, S. J., rektor papežského semináře v Dubně: Práce unijní mimo Polsko. — Na zakončení sjezdu se koná pontifikální mše svatá za zemřelého iniciátora pińských konferencí, biskupa Zigm. Loziňskiho s panychidou v obřadě byz.-slov. a promluvou pińského biskupa.

Místem posledního odpočinku zemřelého maršálka Pilsudskiho byla katedráha svatého Václava na krakovském hradě Wawelu, kde byl prozatímně uložen v kapli (kryptě) svatého Leonarda. Správce katedrály, metropolita krakovský dr. Adam Štěpán Sapieha, převzal pohřbením Pilsudskiho v katedrále závazek zabezpečení náležité úcty tělesným pozůstatkům prvního maršálka Polsky — v duchu katolické Církve, jejímž byl Pilsudski příslušníkem. Poněvadž prozatímní krypta byla vlhká a ohrožovala uchování tělesných pozůstatků maršálkových a poněvadž také častými návštěvami cizinců — namnoze jinověrců — trpěla posvátnost domu Božího a bývaly rušeny i služby Boží — zvoleno zvláštním komitétem místo v královských hrobkách — v kryptě pod věží stříbrných zvonů pro trvalé uložení rakve maršálkovy. Když byla úprava tohoto místa hotova, oznámil to krakovský vojevoda výkonnému výboru pro uctění památky Pilsudského a navrhl, aby tam byly přeneseny tělesné pozůstatky Pilsudského. Stanovení dne k jejich přenesení nepřicházelo, naopak pronikaly do veřejnosti zprávy o nových, úplně jiných plánech v této záležitosti. Arcibiskup Sapieha oznámil své důvody výkonnému výboru i presidentu Mościckému, a když nedostával odpovědi, ohlásil den přenesení ostatků maršálkových a žádal o vyslání delegáta. Výkonný výbor delegoval lékaře, který od počátku bděl nad zachováním nabalzamovaného těla zesnulého maršálka. Teprve když byly tělesné ostatky Pilsudského uloženy v kryptě pod věží stříbrných zvonů, došlo ke zjevnému konfliktu s polskou vládou a k ostrému jejímu zakročení v Římě proti arcibiskupu Sapiehovi. To byla ovšem vítaná příležitost pro všechny zjevné i skryté nepřátele Církve katolické nejen v Polsku, ale i v zahraničí, aby proti ní ostře zaútočili. Nový polský nuncius varšavský věc sice urovnal — arcibiskup Sapieha byl právě smrtelně nemocen — ale znova se ukázalo, pod čím vlivem je vlastně veřejné mínění polské — a jeho hlavní činitelé tisk a radio. A přece šlo tu o biskupa, kterého rada města Krakova jmenovala nedávno čestným občanem v uznání jeho nesmírných zásluh a ctností občanských! A co z něho udělal tisk a radio?! Bohužel, i v očích mnohých katolíků, kteří ztratili zdravý úsudek a mají papírové (novinářské) mozky! Katolík nebude souditi velikána, jakým byl jistě svému národu Pilsudski — jiný Soudce to už učinil — vševědoucí a spravedlivý — ale katolík má svůj oprávněný názor na po-

smrtnou úctu takového velikána, zvláště když je pochován ve zdech vzácné svatyně. Drzé okukování sargofágu, hlasité žvanění a cynické počínání na místě svatém, kde má právo mluviti jen živá víra v obcování svatých v přímluvných modlitbách, není uctěním, nýbrž spíše zneuctěním velikého vlastence! A když jsou takové návštěvy zvědavých cizinců spojeny dokonce i se zneuctěním Boha v jeho svatyni, pak je tu povinen strážce lidské i Boží slávy — jednati podle svého katolického přesvědčení! To je jádro krakovského případu!

Památkou poznaňského sjezdu Krista Krále bude z rozhodnutí kardinála Hlonda kaple ustavičného klanění se nejsvětější Svátosti v poznaňské faře, které započalo dne 27. června. Kardinál Hlond vyzval nejen obyvatele města Poznaně, ale i všechny příchozí, aby neopomenuli nikdy navštíviti kapli věčného klanění a vedle svých soukromých proseb a přání aby často opakovali zbožné volání: Přijď království Tvé!

Vědecký kongres františkánských profesorů slovanských svolaný o letošních prázdninách do Krakova zvolil si za téma mariánskou theologii a dějiny mariánské úcty v slovanských zemích. První takový kongres františkánských profesorů slovanských se konal přede dvěma lety v Záhřebě v Jugoslavii též za činné účasti čsl. františkánů.

Mezinárod. sjezd Krista Krále v Poznani, konaný koncem letošního června, zahájil po vzývání Ducha sv. v katedrále ve velké aule poznaňské university předseda mezinárodního výboru těchto sjezdů, švýcarský biskup Scheiwiler, v jehož diecési chová museum v Rapperswillu srdce polského vlastence a bojovníka za svobodu, Tadeáše Kosciuszky. Za polskou vládu byl přítomen sjezdu ministr školství Swientoslawski, sjezdovým maršálkem byl zvolen prof. Bronislav Dembiński a ve výboru zasedali rektor university Peretiatkowicz, švédský baron Armfelt, býv. maďarský premiér Huszar a římský prof. Corsani. V nadšeném proslovu vítal papežský legát sjezdový kardinál Hlond varšavského kard. Kakowskiho, světitele nynějšího sv. Otce, papeže Království Kristova, dále pařížského budovatele chrámů, kard. Verdiera, arcibiskupy, biskupy, kněžstvo i lid, zvláště delegáty katolíků rakouských, českých, holandských, francouzských, německých, slovenských, slovinských a maďarských, representanty Spoj. států amer., Finska, Holandska, Lucemburska, Rumunska, Švýcarska, Švédska a Italie. Zakončil slovy: „Králi věků, nesmrtelnému, neviditelnému, Bohu samému čest a chvála na věky věkův." — Čeští delegáti s prel. drem Stanovským v čele měli přidělen kostel františkánský pro své pobožnosti. Referáty měli: římský jesuita P. Ledit: Kristovo Království a parodie křesťanství v krisi společnosti, red. P. Urban, T. J., o stavu bezbožectví v Polsce, C. Kosibowicz, T. J., Duchovní příčiny hnutí bezbožeckého, P. Metzger z Augsburku (místo dra Algermissena a dra Brauera, kterým vláda něm. zakázala účast), „Sociální příčiny bezbožectví" (předn. dra Brauera), Dr. Sawicki z Pelplina: Morální příčiny bezbožectví, dr. Żychliński: Metafysika komunismu a moudrost Kristova, prof. Corsani z Říma: Sociální stavba křesťanského života. Z jednotlivých národů podávali delegáti čtvrthodinové zprávy o hnutí bezbožeckém v jejich zemích. Na zakončení sjezdu o svátku sv. Petra a Pavla sloužil pontifikální mši sv. na náměstí svobody kard. Hlond a polsky, francouzsky a německy kázal k 200.000 zástupům polní biskup Gawlina. Odpoledne se konal ještě mezinárodní hold Kristu Králi před jeho sochou na náměstí.. Také vídeňský kardinál dr. Innitzer přijel do Poznaně.

JUGOSLAVIE

Konkordát Jugoslavie se Sv. Stolicí, podepsaný už 25. července 1935, vyvolal svým projednáváním v bělehradském parlamentě málo věcnou opposici, kterou podporovala pravoslavná církev, zvláště její hlava, patriarcha Varnava, který během jednání zemřel. A přece učinil předseda skupštiny, dr. Stojadinovič všechno, aby odstranil jakékoliv nejasnosti v konkordátě. Opposice viděla na př. v 8. článku konkordátu, kde je řeč o depolitisaci (odpolitisování) kněžstva v duchovní správě, vměšování se Sv. Stolice do vnitřní politiky jugoslavské. A zatím odpověděla apoštolská nunciatura bě-

lehradská na dotaz Stojadinovičův, že článek 8. dala do konkordátu jugoslavská vláda a že jen od ní závisí, bude-li tento článek přijat čili nic. Sv. Stolice nijak na něm netrvá. Stejně uspokojivě vysvětlil předseda Stojadinovič i čl. 11. (a linea 2.), jímž Sv. Stolice zaručuje se i za hranicemi konkordátní dohody (v Italii) poskytnouti jugoslavským menšinám právo na mateřský jazyk v duchovní správě, náboženském vyučování a v životě katolických organisací. Zástupce Sv. Stolice také loyálně prohlásil, že se mají nejen v konfesijních školách katolických (čl. 28), nýbrž i v seminářích a v ústavech vedených Církví žáci vychovávati k vědomí povinností, které mají plniti k vlasti, státu a společnosti podle zásad víry a morálky křesťanské. Praxe dosavadního státního dozoru nad církevními školami a ústavy, i když není výslovně v novém konkordátě (čl. 24. a 28.) uvedena, zůstává nadále v platnosti — i toto ujištění zástupce Sv. Stolice sdělil předseda Stojadinovič znepokojené pravoslavné veřejnosti srbské — úředně. Aby pak odstranil poslední námitku proti konkordátu, jakoby dával katolické Církvi více práva než ostatním, navrhl Stojadinovič doplněk ke čl. 11. tohoto znění: „Na návrh ministerstva spravedlnosti může ministerská rada dáti nařízením (se zákonnou platností) i jiným zákonně uznaným náboženským vyznáním práva a moci, které dává tento konkordát Církvi římskokatolické, ale v mezích učení, tradice a skutečných potřeb dotyčných vyznání." Jestliže přes všechna tato ujištění pravoslavného Srba — dra Stojadinoviče, pokoušela se pravoslavná veřejnost bělehradská náboženskými demonstracemi ovlivňovati jugoslavský parlament, nesvědčí to ani o dobré vůli a porozumění pro náboženskou rovnoprávnost v osvobozené Jugoslavii, když i malé pravoslavné Srbsko mělo konkordát se Sv. Stolicí od r. 1914 a pravoslavná Černá Hora už od r. 1887 — ani o vnitřní síle srbského pravoslaví, které se bojí rovnoprávné Církve katolické.

Američtí Hrvaté, kteří přijeli na návštěvu své staré vlasti, shromáždili se v počtu 80 osob — nejprve v biskupské katedrále záhřebské k vděčnému „Te Deum" a po sv. požehnání pozdravili v arcibiskupském paláci arcib. koadjutora dra Stepinace, který jim též vroucně i za nemocného arcib. dra Bauera poděkoval a povzbudil k věrnosti Bohu i národu. Američtí Hrvaté mají za mořem 33 hrvatských kostelů a 30 svých katol. škol.

Pohřeb † arcibiskupa dra Jegliče v Lublani byl svědectvím úcty a lásky, jíž se zvěčnělý slovinský vladyka těšil v celém národě. Město Lublaň se zahalilo v smuteční háv černých praporů a před rakví dra Jegliče v biskupském paláci defilovalo ve zbožné vděčnosti den a noc — na 50 tisíc lidí. Na pohřeb (5/7) přijelo ze všech krajů slovinských veliké množství lidu a kromě jugoslavských biskupů, lublaňského dra Rožmana, záhřebského arcib. koadjutora dra Stepinace, bělehradského arcib. Ujčiče, djakovského biskupa dra Akšamoviče, krčského dra Srebrniče, skopljanského dra Gnidovce, subotického msgra Budanoviče, mariborského dra Tomažiče, senjského dr. Buriče, doprovodili velikého nebožtíka též hosté ze zahraničí arcib. goričký dr. Karel Margotti, celovský dr. Adam Hefter a světicí biskup dr. Ondřej Rohracher. Rekviem v katedrále sloužil papežský nuntius msgre Pellegrinetti z Bělehradu, v kostele měl kázání biskup dr. Tomažič z Mariboru a před katedrálou promluvil lublaňský starosta dr. Adlešič. Nespočetné řady spolků, krojovaní venkované, přes 200 praporů, několik desítek tisíců v pěkně organisovaném průvodu kráčelo špalírem nepřehledných zástupů ulicemi lublaňskými, v nichž hořela elektrická světla zastíněná černým flórem, k svatému poli, kde se u hrobu rozloučil s velikým biskupem Jegličem ministr dr. Korošec. V dějinách katolických Slovinců bude jméno Jegličovo označovati jedno z nejdůležitějších období Církve i národa, o něž si zvěčnělý biskup a vlastenec získal nesmrtelných zásluh. K Slomšekovi, Strossmayerovi, Štadlerovi, Mahničovi, Sedejovi připočten v lidské i Boží slávy kruh i veliký biskup Jeglič.

Národní hrvatské pouti do Sv. země, která odjela počátkem července (9. 7.) za vedení arcib. koadjutora dra Stepinace a vrátí se 4. srpna, súčastnilo se na 50 poutníků, z polovice kněží a řeholníků. Arcibiskup koadjutor posvětil v neděli 25. července v naší smírné kapli na hoře Oli-

vetské oltář bl. Mikuláše Taveliče za účasti i poutníků z naší republiky.

Stav nemocného staříčkého arcibiskupa záhřebského dra Bauera se do té míry zlepšil, že mohl na lékařskou radu opustiti Záhřeb. Odejel do zátiší cisterciáckého kláštera ve Stičné, kde tak rád prodlévá a kde také zvěčnělý lublaňský arcibiskup dr. Jeglič prožíval poslední leta svého života.

RUMUNSKO

Pro rumunské řeko-katolíky je významné působení řehole OO. basiliánů. V klášteře v Bixadě (okres Satumare) má sídlo řádový provinciál igumen P. Maxim Athanasius s 3 kněžími, 1 scholastikem a 22 bratřími, mezi nimiž jsou i vyučení typografové. V domě je totiž řádová tiskárna, která vydává časopisy „Cuvanteul Adevarului" a „Misionarul Eucharistic" za redakce P. Aug. Popa. Kromě toho sídlí basiliáni v klášteře Moiseiu (okr. Maramures) — 2 kněží a 4 bratří — vedouce současně farní duchovní správu — stejně jako v klášteře „Nicula" (okr. Somes), kde působí též 2 kněží a 4 bratří.

BULHARSKO

Ministerská rada bulharská se usnesla vydati koncem letošního května serii poštovních známek s obrazem sv. Cyrila a Metoděje, kteří se těší i u pravoslavných Bulharů veliké úctě.

I ulhar ké známky
s obrazem sv. Cyrila a Metoděje.

Barvy fialové za 2 lvy. *Barvy oranžové za 4 lvy.*

V malé vesnici bulharské Delčevo nad řekou Strumou, vzdálené 180 km od hlavního města Sofie, posvětil v letošním červnu apoštolský delegát bulharský arcib. Josef Mazzoli a biskup byzantsko-slovanského obřadu msgre Cyril Kurtěv novou katolickou svatyni. Vesnice Delčevo byla osídlena uprchlíky z Macedonie po balkánské válce, kteří jsou výlučně katolíky obřadu byzantsko-slovanského; zaměstnáním jsou rolníci, kteří pěstují hlavně tabák a hedvábnictví. Celé okolí je pravoslavné. Proto toužili katolíci malé této vesnice po katolické svatyni, a když jejich obětavosti přispěla na pomoc Sv. Stolice římská, byl postaven nový chrám i fara, a den svěcení se stal opravdovým dnem radosti, kterou s katolíky sdíleli i pravoslavní kněží a lid z celého okolí.

Katolický obzor.

Doma.

MORAVA

Naše Morava má pořád pobořené mosty bratrské vzájemnosti s polským sousedem. Ani taková příležitost, jako byl mezinárodní katolický kongres Krista Krále v Poznani nenalezl milost v očích polského konsulátu v Moravské Ostravě. Na sjezd byl oficielně pozván katolický episkopát z celé republiky a také za olomouckou arcidiecési byli ohlášeni do Poznaně oficielní delegáti s přiděleným sjezdovým referátem. Zatím co pražská a slovenská delegace mohla klidně do Poznaně na mezinárodní sjezd, trval moravsko-ostravský konsulát polský na zásadním odpírání pasového visa do Polska pro delegované kněze moravské, aby prý nemohli použíti poznaňské cesty k misijnímu zájezdu na Volyň. Stanovisko věru těžko pochopitelné, když jinak je na krajanskou Volyň volná cesta pravoslavnému českému „apoštolovi" a kdejakému pokrokovému a národnímu

pracovníku, a když i pražská sjezdová delegace z Poznaně směla navštíviti a náboženský i národně povzbuditi krajany volyňské. Což jenom katolické Moravě smí polský konsulát moravsko-ostravský vtiskovati jakési Kainovo znamení nebezpečného nepřítele katolických bratří v Polsku? Je pravda, že zakročení poznaňského kardinála Hlonda zlomilo v poslední chvíli „zásadní" odpor moravsko-ostravského polského konsulátu, ale pozdě došlá zpráva o tom nemohla už nic změniti na odřeknuté účasti naší delegace na mezinárodním katolickém sjezdu Krista Krále v Poznani! Skromné naší náboženské péče o krajany na Volyni podivně se bojí katolická Polska, která sama posílá své misionáře k Polákům v diaspoře nejrůznějších zemí a národů, a která tuto péči systematicky připravuje ve zvláštním semináři pro výchovu krajanských misionářů! Dodáváme, že ani Hitlerovo Německo, ani levicová Francie nezakazuje nám krajanské misie!

Letošní bohoslovecký sjezd na Velehradě byl věnován úplně myšlence sjednocení Církve. Platily jí odborné porady bohoslovců ze všech skoro seminářů republiky, manifestovala ji pěkná účast i mimomoravských bohoslovců, zvláště slovenských, věnovány jí byly též programové přednášky sjezdových referentů, z nichž, bohužel, na Velehrad přijeli jen dva: prof. dr. Josef Vašica a kanovník msgr. František Jemelka z Olomouce. První podal krásný obrázek z dějin slovanského unionismu, druhý se snažil zachytiti vývoj velehradského unionismu a jeho ozvěnu v ostatním katolickém světě. Osvědčeným výkonným předsedou sjezdových porad i schůzí byl děkan CM fakulty olomoucké dr. František Cinek. Co však letos zaráželo, byla pranepatrná účast kněží z duchovní správy, kteří dříve tvořívali dobrou polovici sjezdovníků. A přece bohoslovci byli tak vděčni prel. poslanci Světlíkovi za jeho pregnantní pozdrav a povzbuzení k práci cyrilometodějské, jako vděčně vyslechli i zajímavou zprávu hospodáře velehradského Stojanova, insp. P Mlčocha z Uher. Hradiště. Zástupce katolického studentstva a inteligence (prof. Svozil) doplnil prof. dr. Martinů z Prostějova přivedením katolických studentů-skautů aspoň na jednu přednášku do Slovanské dvorany. Zájem o vykopávky velehradské, které se rozrůstají v šíř i hloubku, byl přirozeně živý. Známý jugoslavský misionář ze Skoplje P. Alois Turk zastavil se na bohosloveckém sjezdě na Velehradě, vraceje se z poznaňského sjezdu. Byl srdečně vítán.

Hrvatská kolonisace na Moravě. Jedním z důsledků vítězného pronikání tureckého panství přes Balkán až do nynějších Uher ve století XVI. byl útěk hrvatských emigrantů do Italie, Istrie, na Slovensko a do alpských zemí, zvláště do Dol. Rakous. U moravských hranic byly na lichtensteinském panství valtickém vystaveny hrvatskými osadníky Poštorná, Chorvatská Nová Ves a Hlohovec. V časopise „Matice moravské" (sešit 1., roč. 1937) snaží se Adolf Turek zjistiti počátky této kolonisace na půdě Valticka, pokud bylo r. 1920 připojeno k Moravě. I Valticko utrpělo válečnými zmatky století XV., takže mnohé osady zpustly, ba i zanikly. Počátkem století XVI. hleděl tehdejší majitel Valticka Hartman I. napraviti mezery na svém panství a zvýšiti jeho hospodářskou prosperitu založením nových vsí, resp. obnovením starých. Potřebný lid nalezl mezi hrvatskými emigranty. Bližších zpráv o tom bohužel postrádáme. První bezpečnou zmínku o Hrvatech na Valticku máme z r. 1539. Hartman I. určil tehdy svému mladšímu synu Janu Kryštofovi k dědictví panství cáhnovské a havranohradské; mezi jiným měla mu býti postoupena ves „Under-Krabatten" (Dolní Charváty). Staršímu synu Hartmanovu, Jiříku Hartmanovi I. dostalo se panství valtického, k němuž připadla ves Obern Krabatn, t. j. podle urbáře valtického Ober-Crabottendorf — Ober-Themenau, kteréžto jméno dodnes označuje v němčině Chorvatskou Novou Ves. Podle téhož urbáře znamená Undter-Krabattendorf ves Untertemenaw neboli Posstorn (Poštornou). Spadá tedy založení Poštorné a patrně i Chorvatské Nové Vsi do třicátých let XVI. století. Obě tyto obce nebyly asi tehdy jedinými hrvatskými koloniemi na statcích lichtensteinských. Založení Hlohovce klade Turek do r. 1570, kdy byla nová kolonie osvobozena na pět let od robot a dávek. Po stránce náboženské je zajímavo, že hrvatští kolonisté na Moravě zůstali věrni své rodné víře katolické, ač byl jejich pán Hartman II. z Lichtensteinů horlivým protestantem. Počeštění Poštorné a Chorvatské Nové Vsi bylo dokonáno až

koncem XVIII. století, počeštění Hlohovce do počátku století XX.

SLOVENSKO

Katolický vysokoškolský internát Svoradov v Bratislavě navštívili ke konci školního roku rektor university dr. Vratislav Bušek, a děkan lékařské fakulty dr. V. Honz. Oba promluvili k akademikům zralá slova povzbuzení. Děkan dr. Honz dával jim za vzor život a dílo Jana Ev. Purkyně, učence světového jména, a jeho posmrtný odkaz — Buď věrný Bohu, vlasti, příteli! — odporoučel za heslo i slovanským katolickým akademikům. — Rektor dr. Bušek přednesl ve Svoradově hlubokou a časovou přednášku na téma: Pesimisticky či optimisticky? Rozebíral v ní světové myšlenkové proudy, které svou protichůdností a prázdnotou přivádějí dnešní lidstvo na pokraj zoufalství. A jako nejpodstatnější příčinu uvedl mizení pravé a živé víry z lidských srdcí. Odklonem od Boha ztrácí lidstvo smysl života. Váže se ke hmotě, a ta ubíjí jeho ducha, jsouc pramenem bídy, neštěstí a krajního zoufalství. Jenom věřící křesťan má správný poměr k světu a jeho zjevům, které třídí a hodnotí z vyššího, nadpřirozeného stanoviska své teleologie (účelosloví). Křesťan a zvláště katolík nemůže býti proto pesimistou, naopak si zachová i v nejkritičtějších chvílích jasný, pokojný, optimistický postoj, poněvadž jeho zrak je stále upřen k cílům nadpřirozeným. Svět možno proto obnoviti jenom křesťanskou věrou, nadějí a láskou!

Doktorského diplomu dosáhlo v letním semestru tohoto akademického roku celkem devět Svoradovčanů, a to sedm doktorátu lékařství, jeden práv a jeden filosofie!

Akademická konference sv. Vincence ve Svoradově podporovala letos 120 rodin na bratislavské periferii Dornkapli. Za čtyři měsíce dosavadního trvání zanesli akademici při dvoutýdenních návštěvách chudým 6840 Kč. Pomáhal jim při tom i svoradovský kostelík i kolegové akademici — sbírkou 620 Kč na chudé. — Vzdělávati rozum pravdou a zušlechťovati srdce skutky Boží lásky — toť opravdu cesta k ušlechtilému charakteru křesťanskému!

Přehled devítileté misijní činnosti na Slovensku podal na letošní misijní poradě v Žilině nitranský biskup dr. Kmeťko. Činnost ta se ubírala trojím směrem: Nejprve sbírala hmotné prostředky pro misie a dospěla po desíti letech k trojnásobnému jejich zvýšení. Katoličtí Slováci nasbírali na misie třikrát tolik, co katolíci čeští, ač sou počtem daleko (třikrát) slabší. Dále připravovalo misijní hnutí nový dorost pro misie. Za posledních deset let bylo na Slovensku založeno pět misijních domů, z nichž čtyři patří Společnosti Božího Slova a jeden Služebnictvu sv. Ducha. Letos také první dva chovanci Společnosti Božího Slova dospívají k posvěcení kněžskému. Konečně byl položen trvalý základ modlitby a obětí zavedením papežských spolků misijních: Díla šíření víry, které má přes 100.000 členů, Dětství Ježíšova, přes 23.000 členů, a Díla sv. apoštola Petra pro výchovu domorodého kněžstva, jež má osm burs, z nichž každá vydržuje jednoho domorodého bohoslovce na studiu v Římě. Průměrný roční dar na misie činí letos 36 haléřů na jednoho slovenského katolíka.

PODKARPATSKÁ RUS

Vzácný památník církevního umění skrývá gotický kostel malé obce podkarpatoruské Krasna, ležící v údolí řeky Terešvy, 45 km daleko na severovýchod od města Ťačeva a mající asi 1000 obyvatel. V pěkné řeckokatolické cerkvi, zbudované kdysi hlavní zásluhou bohatého občana krasenského N. Fedora, zvaného Sirjuga, je umělecký ikonostas, dílo rusínského malíře Ignatija Roškoviče z roku 1879. Když vloni dlelo na 300 turistů v Ustčorně na letních prázdninách, přicházeli hromadně — a mnozí z nich byli i ze zahraničí — do Krasny podívat se na vzácný ikonostas, který by ovšem potřeboval odborné péče. Dosud jsou jenom čtyři z olejových obrazů na ikonostasu zaskleny, poněvadž majetník — řeckokatolická cerkev krasenská — je chudobná. Přesto však si váží umělecké památky tak, že odmítla i veliké nabídky, které jí byly činěny za ikonostas nebo aspoň za jednotlivé jeho obrazy. Za obraz Panny Marie nebo sv. Mikuláše dávali jí 8000 Kč, za celý pak ikonostas nabízel jeden stavitel 500.000 Kč nebo zbudování nového

moderního kostela. Škoda je ovšem, že je toto umělecké dílo Roškovičovo v odlehlé vsi podkarpatské, málo přístupno širšímu obecenstvu, ale proti jeho přemístění brání se především s celou rozhodností obyvatelé chudé obce krasenské sami.

Na státním učitelském ústavě v Mukačevě vyučovalo se dosud ve všech třídách po dvou hodinách náboženství týdně. Platil tu ještě starý maďarský zákon, který nyní nenalézá nějak milosti v očích nových pánů na školském referátě užhorodském. Má dojíti ke změně podle neblahého vzoru historických zemí, kde ve vyšších třídách středních škol je náboženství nepovinné. Proti tomu se ozvali už čeští katolíci v Mukačevě žádostí k ministerstvu školství, aby dosavadní povinné vyučování náboženství na státním ústavě učitelském bylo ponecháno. Jeho zrušení bylo by přece projevem kulturního boje, jejž odsuzoval p. president i p. ministr školství — v zájmu republiky! Maďarské agitaci nemohlo by se dostati účinnější zbraně, když už zásadní právo věřících občanů v demokracii má být zneváženo!

Za hranicemi.

ŘÍM

Za nemoci sv. Otce Pia XI. měli velké obtíže papežovi lékaři v tom, že se pacient nedal ničím odvrátiti od veřejných audiencí aspoň těch novomanželských dvojic, které toužily po jeho požehnání do nového rodinného života. A Pius XI., který s takovou láskou a starostlivostí nepřestává zdůrazňovati veliký význam právě spořádané křesťanské rodiny pro obrodu dnešní společnosti, chtěl i v bolestných chvílích své nemoci toto své přesvědčení manifestovati přijímáním novomanželů v audienci, poučováním a povzbuzováním jich k životu podle víry a nejvyšším požehnáním otcovským. A když nemoc donutila Svatého Otce k odjezdu z Říma do Castel Gandolfo, nařídil, aby u chrámu svatého Petra v Římě byly novomanželům k disposici zvláštní automobily, které je zadarmo dovezou k papežské audienci do Castel Gandolfo. Ejhle, Otec křesťanstva, bdící nad jeho opravdovým štěstím!

Kníže O. Petr Michajlovič Volkonskij přednášel na ruském shromáždění v Římě o zesnulém exarchu Leonidu Fedorovi. Místnost byla ozdobena obrazem zesnulého exarchy, který namaloval ruský malíř G. P. Malcev. Účastníkům bylo též ukázáno mešní roucho, ve kterém sloužil mši sv. exarcha Fedorov na Soloveckých ostrovech ve vyhnanství, a jeho evangelium. Na všechny působilo mocným dojmem vylíčení obětavého života zemřelého apoštola veliké lásky k Církvi a k ruské vlasti. Na zakončení schůze pomodlil se biskup Alexander Jevrejnov modlitbu za sjednocení Církví, kterou sestavil zvěčnělý exarcha Fedorov.

FRANCIE

Nový Tarcisius. Za pronásledování prvních křesťanů byl v II. stol. umučen též malý křesťanský hoch — Tarcisius — když nesl tajně sv. přijímání těm, kteří je nemohli přijati při nejsv. Oběti. Ubili statečného chlapce pohanští jeho druhové — ukamenovali jej, když nevydal svátostný Poklad k jejich zneuctění. Bezbožecká výchova ve Francii dovedla do stejné protikatolické nenávisti i dnešní mládež komunistů a socialistů francouzských. V Lyoně ubili k smrti devítiletého syna katolických rodičů Gignoux-a, když tam rozprodával katolickým rodinám vstupenky ve prospěch katolických škol. Malý Gignoux měl za nedlouho odejeti za svými bratry do katol. prázdninového tábora v Noirmontieru, zatím však ho dvanáct odchovanců marxistických rodičů ukamenovalo! Pohané se k svým zločinům veřejně přiznali, komunistický tisk však zločin malých tovaryšů zahlával, i když jej starosta Herriot odsoudil.

MAĎARSKO

První sjezd katolické selské mládeže maďarské konal se nedávno v Kecskemetě. Až dosud měli totiž Maďaři pouze jednotlivé místní skupiny katolické mládeže, ale bez ústředního svazu. Teprve nyní mezi přípravami k mezinárodnímu eucharistickému kongresu pešťskému došlo k organisaci společného ústředí katolické mládeže v rámci budované Ka-

tolické akce. Ústředí má za úkol vedle náboženskomravní výchovy mládeže selské pečovati též o její stavovské vzdělání, kterého jí nedala škola.

RAKOUSKO

Tragedie katolického učence dra Hanse Melbäcka ve Vídni, odsouzeného na 10 let těžkého žaláře pro zavraždění židovského universitního profesora dra Mořice Schlicka, krvavě akcentuje poslání Katolické akce v životě národů, aby pokřesťaněno bylo celé ovzduší moderního života veřejného, aby odstraněny byly příčiny zločinů jinak dobrého člověka, křesťana. Ze soudního přelíčení tohoto případu vyšlo najevo, že zavražděný univ. profesor, vyznávající materialistický světový názor, po celou řadu let znemožňoval katolickému filosofu dru Melbäckovi existenční kariéru, odstranil ho přede dvěma lety dokonce i do ústavu choromyslných a uvrhl jej do nesnesitelné bídy a zoufalství. Když se pak dr. Melbäck dověděl od své přítelkyně, že se musela poddati dru Schlickovi, chtěla-li udělati zkoušky, sáhl k revolveru a stal se vrahem židovského profesora. Na soudě pak mezi jiným pravil: „Má víra a moje morálka zakazuje mi takový čin, a já ho z hloubi duše lituji... Chci pokání činiti za svůj čin, poněvadž se protiví mé víře a mému světovému názoru. Odmítám jakýkoliv právní lék a chci ihned nastoupiti svůj trest!" — To, co křesťanství nazývá hříchem, není jen osobní záležitostí jednotlivcovou, nýbrž pařeništěm jedovatých bacilů, které otravují celou společnost. Proto Katolická akce volá k boji proti každému hříchu!

ŠPANĚLSKO

Pro pravdivé informování katolické veřejnosti o věcech španělských byla zřízena v Saragose se zplnomocněním španělského episkopátu a pod jeho kontrolou katolická kancelář pro mezinárodní informaci (Oficina Catolica de Información Internacional, Zaragosa, Zurita 13). Svoji činnost zahájila vydáváním informačních brožur, z nichž první má název „Rebeldes"? (Rebelové?) Další brožury pojednávají o tématech: „Hlas Církve ve věci španělské", „Situace kraje baskického", „Křesťanské nazírání na hnutí španělské a na jeho vůdce", „Zahraniční církevní hierarchie o záležitosti španělské" atd.

Podporujte Matici cyrilometodějskou

tím, že si u ní objednáte dopisní papír, který má na skladě s obrázkem pana arcibiskupa dra Leopolda Prečana, se sv. Cyrilem a Metodem, neb s obrázkem Panny Marie.

10 kusů dopisního papíru i s obálkami pouze 3 Kč.

Objednávky vyřídí obratem

Matice cyrilometodějská, Olomouc,

Wilsonovo nám.

Za konkurenční ceny
provádí veškeré novostavby, přestavby, adaptace firma

Techn. a stavební kancelář
Oldřicha Očenáška,
zednického mistra
v Bohuňovicích u Olomouce.

Na požádání odborné porady a rozpočty zdarma - P. T. farním úřadům a katol. spolkům zvláštní podmínky a výhody. Mnoho doporučení od vld. duchovenstva.

Technická stavební kancelář
firmy
JAN LICHTBLAU
přísežný soudní znalec
OLOMOUC, Pasteurova 10
Telefon 857
provádí veškeré stavby do oboru stavitelského spadající. — Apoštolát tuto firmu vřele doporučuje.

Doporučujeme firmu

VLADIMÍR BENEŠ,

stavební klempířství, HOLICE U OLOMOUCE

Provádí veškeré práce stavební odborně za levné ceny.

Kostelní dlažby - chodníkové dlažby, šlechtěnou omítku „Wizomit“

jakož i veškeré druhy zboží betonářského a cihlářského dodá v nejlepším provedení a v zaručené jakosti

WIZUB cihelna a betonářský závod Jana Wilczka
ve Slezské Ostravě.

ohlasu v lidových zvycích a tradici. A na to obětoval svou píli, studium, čas, dlouhé cestování i svůj majetek. Za půlstoletí vzešlo zajisté všestranným vědeckým badáním mnoho světla nad minulostí cyrilometodějského Velehradu i nad dávným životem Slovanstva, jež zapuzují stíny někdejších domněnek nejen dra Přikryla, ale i jiných sebevědomějších pracovníků; životní dílo Přikrylovo bude však i do budoucnosti zářiti svým velikým, obětavým, nezištným a tichým idealismem lásky cyrilometodějské. A za to mu budeme vždy upřímně vděčni. Bůh zachovej svého dělníka ve zdraví a své milosti i do dalších desítiletí! —a.

Přímluvným modlitbám členů ACM i našich čtenářů odporučujeme duši v Pánu zesnulé krajanky, pí Doubkové z New Yorku, kterou Bůh vysvobodil z velkého utrpení, a duši † krajana, Václava Šlapáka, ze Schaesbergu v Holandsku, jemuž jako ruskému legionáři dal postaviti náš „Památník odboje" na jeho hrob pomník ve stínu památné kapličky „Leender Kapel". Krajan Václav Šlapák byl horlivě činným ve spolkovém životě krajanském v holandském Limburku a spolupracoval vždy k hojné účasti svých druhů na krajanských misijních pobožnostech ACM, jež právě v oné kapli na výšině mezi obcemi Schaesbergem a Herlerheide bývaly vždy tak dojemné. O. v p.!

Dobrotivým hostitelům, kteří přijali na prázdninový pobyt krajanské děti našich vystěhovalců z Brém a z Porýní (dvě výpravy — přes 30 dětí) děkuje ÚACM vroucím „Pán Bůh zaplať!" Den odjezdu dětí bude každému včas ohlášen, prosíme o přesné dodržení časového termínu!

Členské příspěvky. Vldpp.: Hugo Schneider, kaplan, Frenštát p. Radh., Kč 130.50; P. T.: odbor Apoštolátu sv. C. a M. v Přerově Kč 120 a Kč 583; ct. bohoslovci v Olomouci Kč 135; farní úřady: Loučka u Lipníka n. B. Kč 60; Hustopeče n. Bečvou Kč 192; P. T.: diecésní odbor Apošt. C. M., České Budějovice, Kč 500; farní úřad Velká Bystřice, Kč 378; diecésní odbor, Košice, Kč 1.679.20; A. Fialová, Ivanovice na Hané, Kč 5; vdp. Jaroslav Kantor, kaplan, Soběchleby, Kč 5; ct. bohoslovci, Olomouc, Kč 120.60. „Pán Bůh zaplať!"

Zahraniční misie. P. T.: P. Bohumil Spáčil, Roma — Italia, Kč 16; Jiří Svoboda, Roma — Italia, Kč 12; B. Horáček, Lublin — Polsko, Kč 12; C. Sträter, Valkenburg — Holandsko, Kč 32; farní úřad, Hustopeče n. Bečvou, Kč 100; msgre Alois Mergl, Chicago, Ill., USA, 1398 Kč; msgr. V. Horák, prof. v Litovli (brněnská diecése) Kč 5100: vdp. J. Hlobil, děkan, Uh. Brod (po zemřelé slečně Anděle Spáčilové z Uher. Brodu) 2000 Kč; od P. T. nejmenovaného z Těšetic 150 Kč. Pán Bůh zaplať!

Knihy, známky, staniol darovali: Vldpp.: J. Stojaspal (školní děti), Velké Karlovice; P. Schneeweis, duchov. správce, Olomouc-Hodolany; P. T.: z farnosti kroměřížské, prof. Oldřich Svozil, Mor. Ostrava, ct. bohoslovci, Olomouc, Fr. Sehnal, Velké Prosenice, P. Vaculíková, Vlkoš u Přerova, Josef Spáčilík, Tučapy, Oldřich Buráň, Slezská Ostrava. Pán Bůh zaplať!

Prosíme snažně P. T. odběratele, aby při zasílání známek, staniolu a jiných věcí dbali těchto pokynů: Obrázky a pohlednice nesmějí býti špinavé a roztrhané; růžence rezavé a potrhané; starých per nemožno upotřebiti; staniol nesmí býti v kulích, nýbrž v celku. Při zasílání těchto věcí prosíme, aby byly posílány odděleně, poněvadž pak v administraci vyžaduje třídění zásilky mnoho času.

Administrace.

*

Mezinárodní mírový katolický kongres ve Vídni (sjezd katolických býv. bojovníků ze světové války pro udržení světového míru) bude se konati ve dnech 25.—27. srpna 1937 za účasti zástupců všech evropských zemí. Také z čsl. republiky jest očekávána účast co největší. Za účelem organisace této účasti byl utvořen zvláštní přípravný výbor národní v ČSR. Program: 25. srpna příjezd hostí a ubytování, 26. srpna zahájení kongresu u pomníku padlých polní mší sv., položením věnců s případnými proslovy jednotlivých delegací. Odpoledne příležitost ke sv. zpovědi a večer světelný průvod k votivnímu chrámu sv. Štěpána. 27. srpna společné sv. přijímání při mši sv. vídeňského apoštolského nuncia. Prohlídky památností Vídně a okolí. 28. srpna autokarové

poutě podle výběru účastníků buď do Mariazell a Maria Taferl (klášter Melk) nebo do Maria Schutz na Semeringu a Maria Drei Eichen, nebo do Maria Eisenstadt a kláštera Admont. 29. srpna dopoledne velká závěrečná slavnost v Schönbrunnu s pontifikální mší sv. a Te Deum. Večer monstrekoncert na Heldenplatz. Cena pro účastníky z ČSR (byt, strava, projížďka Vídní, vstupné do muzeí, jízda na stadion a zpět, legitimace a odznak) podle dnešního kursu: při hromadném ubytování 299 Kč, při ubytování v soukromých bytech 390 Kč, při ubytování v hotelích: I. kategorie 630 Kč, II. kategorie 480 Kč. Jízdné z Prahy do Vídně a zpět autokarem při účasti 25 osob 160 Kč. Přihlášky přijímá a dotazy vyřizuje kancelář Svatováclavské ligy, Praha IV., Hradčanské nám. č. 8, telef. 617-70.

Literatura.

Sborník velehradský, Nová řada, čís. 8. Vydává Archeologický spolek Starý Velehrad se sídlem na Velehradě, r. 1937. Přináší řadu zajímavých článků: Štěpán Slavotínek, Za čestným kanovníkem Hudečkem (s jeho fotogr.). Staré Město — Velehradem. (Přednáška † P. Hudečka.) A. Zelnitius, Kde budovali Slované svá hradiště? Antonín Zelnitius, Výzkum Starého Města, téhož autora, Velehrad — pravdou (přetisk brožury z r. 1935), Vykopávky na valách v mlýnské zahradě p. Vrat. Schildra. K. Hanák, Nové archeologické nálezy a výkopy. Dr. Jos. Spisar, msgre ThDr. František Přikryl, A. Zelnitius, Zapomenutý (Jindřich Vitásek — Fr. Erazim, O. S. Fr.). Zprávy spolkové a literární. Doporučujeme.

Officium parvum, to jest krátké denní modlitby hodinové ke cti nejsvětějšího Srdce Ježíšova. 8⁰, 27 stran, cena 2.50 Kč, kart. 6 Kč. Vydalo Cyrilometodějské knihkupectví v úpravě Bř. Štorma. Malé hodinky k nejsv. Srdci Ježíšovu jsou z nejkrásnějších duchovních projevů posledních tří století. Vytryskly ze srdcí, jež rozněcovaly prameny, šlehající přímo z výhně láskou planoucí. Nemohou tedy jinak, než zažíhati požáry lásky ve všech srdcích, k nimž se přiblíží.

Dr. Emil Zavadil: Matt Talbot, dělník-apoštol. Olomouc, Vítězové, r. IV., č. 4., cena 3 Kč. Do dnešní doby, v níž se vede zápas hlavně o duši dělníkovu, přichází velmi vhod tento životopis M. Talbota, dělníka, který dříve, než se stal světlem a vzorem pro druhé, prošel temnotou a nízkostí života a nezřízených vášní. Ale poznal svou bídu a napjal všechny síly, aby se vrátil k spořádanému životu. Pevnou oporu našel právě v Bohu a v uskutečňování opravdového křesťanského života. Matt Talbot se stal velikým vzorem křesťanského dělníka. Dělníci mohou jej nazývati svým přítelem; povznesl se nad ně ctností, zůstává však přece jejich, jest jedním z nich. Tento životopis zasluhuje co největšího rozšíření v dělnických řadách.

Vojtěch Müller O. P.: P. Lacordaire. Olomouc, Vítězové, r. IV., č. 5., cena 3 Kč. K největším postavám moderních dob patří veliký kazatel u Matky Boží v Paříži, dominikán P. Jindřich Dom. Lacordaire. Jako kazatel si zjednal nehynoucí slávu. Jeho význam v tehdejších pohnutých dobách byl dalekosáhlý, vždyť jeho kazatelna ovládala nejlepší část francouzského národa. Jeho inteligence a výmluvnost vábila do katedrály notredamské největší duchy tehdejší doby. Ale Lacordaire byl více než jen kazatel pro svou dobu, on zůstává i dále vzorem apoštolsky zanícených duší. Proživ sám nevěru ve svém srdci, pochopil z vlastní zkušenosti bolest bloudících srdcí a viděl, že není jiného východiska z těchto temnot, nežli nesmlouvavé přijetí celé katolické pravdy. Lacordaire prožil bolesti své doby a proto byl schopen dáti jí též lék, který sám našel. Byl nejen hlasatelem Boží pravdy, ale sám ji uváděl do svého celého života. Kdo by byl věřil, že ten jemný kazatel, jehož sláva se nesla světem, doma ve své cele konal tak veliké kající skutky, že se podobal největším kajícníkům? Lacordaire se stal velikým a jeho velikost má co mluvit i dnešní době, hlavně naší inteligenci a mládeži. Doporučujeme.

Tiskem Lidových závodů tiskařských a nakladatelských, sp. s r. o. v Olomouci.

ДА ВЬСИ ЄДИ НО БЖДЖТЪ

APOŠTOLÁT

SV.
CYRILA
A
METO
DĚJE
POD
OCHRANOU
BL. PANNY
MARIE

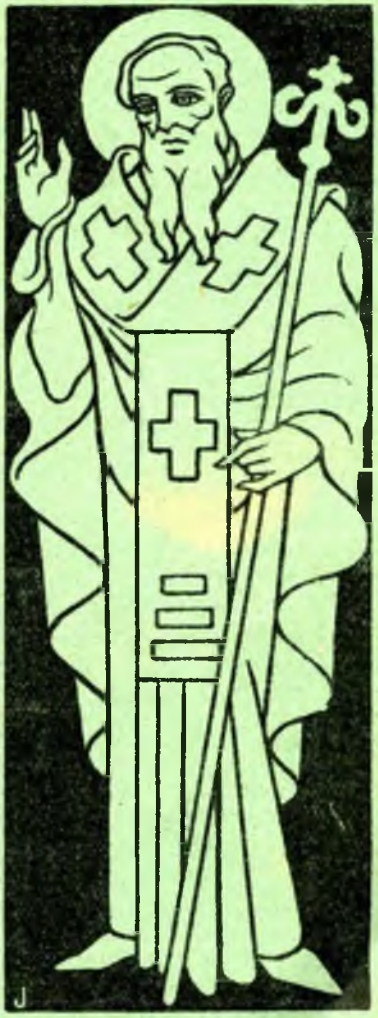

OLOMOUC

ROČNÍK XXVIII. ČÍSLO 9.

Používání známek novinových pro „Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje“ povoleno ředitelstvím poštovním v Brně čís. 11.483-VI. v r. 1921. Podací úřad: Olomouc I.

Redakce a administrace Apoštolátu: Olomouc, Wilsonovo nám. 16/II.
Redaktor: František Jemelka, tajemník ÚACM.
Roční předplatné 12 Kč, pro Ameriku 1·5 dolaru. Časopis vychází měsíčně.

OBSAH:

Rusínský umělec malíř † Ignác Ivanovič Rošković 265
O úctě sv. Cyrila a Metoděje v Polsku 267
Obrázky z Jugoslavie 269
Dr. Ant. Bonav. Jeglič, vladyka Slovinců 273
Kostelík sv. Cyrila a Metoděje v Olomouci 275
Bezprizorným 278
Velká ztráta 279
Doklady 282
Křesťanský Východ 283
Katolický obzor 289

HOVORNA REDAKČNÍ

Texas, USA. Horlivým českým kněžím-jubilantům, Rev. J. Vaníčkovi a Rev. Pavlu Němcovi, kteří se o věc apoštolátní tolik zasloužili, volá redakce upřímné: „Na mnohá ještě a blahá leta!" a připojuje nejsrdečnější pozdravy jubilantům i jejich farníkům, milým krajanům!

S novým školním rokem nový ročník týdeníku „Dětská neděle". Doporučujeme všem katolickým rodičům a vychovatelům „Dětskou neděli", jako dobrý katolický časopis mládeže. — Přesto, že „Dětská neděle" je tak levná, je obsahově velmi bohatá. Mimo články náboženské, podávané vhodným způsobem, nalezne chlapec i dívka v „Dětské neděli" mnoho ušlechtilé zábavy a poučení. Novinkou nového ročníku je měsíční čtyřbarevná poučná i zábavná příloha. Výtisk týdně za 20 hal. Roční předplatné Kč 12, při hromadném odebírání Kč 10. Žádejte u každého místního katolického šiřitele, knihkupce, v prodejně novin, neb přímo z administrace Praha II., Václavská ul. č. 12.

Prosíme snažně P. T. odběratele, aby při zasílání známek, staniolu a jiných věcí dbali těchto pokynů: Obrázky a pohlednice nesmějí býti špinavé a roztrhané; růžence rezavé a potrhané; starých per nemožno upotřebiti; staniol nesmí býti v kulích, nýbrž v celku. Při zasílání těchto věcí prosíme, aby byly posílány odděleně, poněvadž pak v administraci vyžaduje třídění zásilky mnoho času.

Administrace.

...a nyní též Alpa zubní krém. — Známá továrna na francovku Alpa rozšířila svoji působnost na výrobu zubního krému. Tak jako Alpa francovka, tak také zubní krém Alpa jest vyroben z nejlepších čistých surovin. Není tuhý ani rosolovitý a nedrobí se jako pasta, nýbrž je pěkně vláčný jako opravdový krém. Jest prosycen nejjemnějšími aromatickými látkami, které dobře desinfikují ústní dutinu. Má zvláštní kořennou chuť a po použití zanechává pocit příjemného osvěžení. Bohatě pění a dobře čistí zuby. Zubní kámen odstraňuje lékař. Alpa zubní krém zamezuje rozkládání zbytků jídel v ústech. Tím, že si čistíte zuby zubním krémem Alpa, ztužujete dásně a upevňujete zuby. Alpa francovka i zubní krém jsou jakostní výrobky. — Známá vkusná, symbolická úprava výrobků Alpa vzbuzuje sympatii. Jméno a dobrá pověst značky Alpa zaručuje hodnotný zubní krém.

Zahraniční misie. Mrs. Katherina Pištěk, New-York-City, N. Y. USA, 160.15 Kč. „Pán Bůh zaplať."

Členské příspěvky. Odbor Apoštolátu sv. C. a M. v Přerově, 100 Kč; J. Novák, studující v Nové Říši (za p. J. Nováka, obchodníka, pí Leop. Novákovou, sl. M. Novákovou, sl. M. Vlaškovou a p. Jana Moštka) 16.80 Kč. „Pán Bůh zaplať."

Knihy, známky, staniol darovali: B. Březina, Hranice; nejmenovaný z Olomouce; sl. Hofírková, Neobuza; sl. chovanky z kláštera, Olomouc-Řepčín; P. Tillich, Olomouc; Fr. Sehnal, Velké Prosenice; Charita, Olomouc;

APOŠTOLÁT

sv. Cyrila a Metoda pod ochranou bl. Panny Marie.

Ročník XXVIII. Září 1937. Číslo 9.

Rusínský umělec-malíř † Ignác Ivanovič Roškovič (1845-1915).

Alexander Ilnický, kanovnik a redaktor, Užhorod.

Dosavadní největší umělec-malíř podkarpatských Rusínů, Ignác Ivanovič Roškovič, narodil se z řec. kat. kněžské rodiny roku 1854 ve Slavkovcích u Trebišova, na slovenském území, patřícím k řec. katol. diecési mukačevské. Otcem jeho byl vel. probošt kapituly mukačevské, profesor bohosloví a spisovatel podkarpatský, Ignác Iv. Roškovič, a matka jeho Rosalie pocházela též z kněžské rodiny Gulovičovy. Středoškolská studia konal na gymnasiu v Užhorodě. Svým uměním vynikl už jako student IV. třídy gymnasia. Byl nejlepším žákem někdejšího akademického malíře a profesora geometrie Františka Heverdle, a když jednou nebožtík mukačevský biskup Štěpán Pankovič navštívil gymnasium a zavítal do třídy profesora Heverdle, student Roškovič za několik minut té návštěvy nakreslil výborně portret biskupův. A když biskup přijal s obdivem svůj improvisovaný portret a peněžním darem odměnil autora, prof. Heverdle řekl: „Roškovič je mým nejlepším žákem, kterého učím kreslení též v privátních hodinách." Ukázal pak biskupovi některé obrazy Roškovičovy. Po skončení středoškolských studií byl mistrem Roškovičovým slavný malíř ikon akad. malíř Ferdinand Vidra, od kterého pocházejí též malby (fresca) a ikonostasové obrazy řec. katol. biskupské katedrály v Užhorodě. Vidra studoval malířství na akademiích ve Vídni a v Římě a jeho umění od šedesátých let minulého století hlavně v oboru posvátného malířství ve větší míře působilo na mladého Roškoviče. R. 1873 začal Roškovič studovati na slavné akademii v Mnichově, kde později obdržel též diplom akademického umělce. Poté pokračoval ve svých studiích přes 1 rok v Římě, kde hlavně studoval mistry církevního umění. V Mnichově byl žákem proslulé školy Karla Piloty a jedním z jeho profesorů byl světoznámý Alexander Wagner.

Již jako žák mnichovské akademie vyznamenal se Roškovič na uměleckých výstavách, hlavně na říšské výstavě obrazů počátkem let osmdesátých v Budapešti, kde obdržel zlatou medalii za svůj národní „genre" „Červené jablíčko" (selská krasavice sedí na dvoře svého domova a drží v rukou červená jablíčka). Národními motivy zabývá se Roškovič dosti často, jelikož bydlí i jako umělec

celá leta v domě svých rodičů na venkově. U rodičů namaloval též velmi cenný obraz (ikon) slovanských apoštolů a věrozvěstů sv. Cyrila a Metoděje, ale již ne na venkově, nýbrž v Užhorodě roku 1884. Tento obraz, který zástupce rodiny Roškovičů, tit. kanovník Vasil Drohobecký a jeho manželka, roz. Roškovičová, daroval na jaře tohoto roku nově založenému diecés-

Sv. Cyril a Metoděj v obraze rusínského malíře Ignáce Iv. Roškoviče.

nímu museu v Užhorodě (bisk. Stojkovi), již jasně ukazuje neobyčejně velký malířský talent Roškovičův.

V letech 1880—1890 maluje Roškovič význačné portrety a zdokonaluje se čím dále tím více v posvátném malířství. Za tím účelem navštěvuje také Svatou zemi, břehy jordánské, Jerusalem, Betlem a jiná památná místa, aby je studoval ve světle Starého a Nového zákona a zaznamenával si o nich studie a náčrty. Množství jeho nejlepších kreseb bylo uveřejněno ve svazcích velkého díla „Rakousko-Uhersko v písmě i obrazích". A co nás z těchto kreseb nejvíce zajímá, jest jmenovitě ve svazku 3., 9. a 18. — bohatý počet

velmi pěkných ilustrací právě ze slovanských částí bývalé říše rakousko-uherské, jako z Čech, Moravy, Slezska, Haliče, Bukoviny, Krajiny, Korutan a Chorvatsko-Slovinska. Roškovičovy obrazy ze všech stran nynější Podkarpatské Rusi samy už dosti jasně dokazují, jak miloval svůj rusínský národ a jak si vážil velké slovanské rodiny vůbec.

Rozměrný jeho dějinný obraz objednaný magistrátem hlavního města Transsylvanie Kluje (nynější Rumunsko) roku 1896 zachycuje schůzi zástupců (sněmu) Transsylvanie, když byla uzákoněna unie Sedmihrad s někdejším Maďarskem. V královském paláci budapeštském jsou uchovány Roškovičovy malby, zobrazující světce dynastie maďarských Arpadovců, jako sv. Štěpána, Emericha, Ladislava, Alžbětu a jiné. Maďarská vláda uznala tehdy prvotřídní malířské umění Roškovičovo už tím, že objednala tyto obrazy.

V díle Roškovičově první místo zaujímají ikony a fresca (Maria-Radna, Snina, Krasnišora, prešovská katedrála, budapeštská sv. štěpánská basilika a jiné farní kostely v Budapešti (Józsefváros, Köbánya), v Kecskemétě a jinde. Z „genre"-ů a portretů Roškovičových jsou některé v museiích ve Vídni, Budapešti, Košicích a jinde a též v soukromých sbírkách rodinných i jednotlivců.

Umění Roškovičovo charakterisuje přesnost kresby, stylová lehkost, jemnost barev, hlavně na jeho ikonách a freskách. Prozrazuje sice vliv škol a mistrů, u nichž studoval, ale vždy si zachovává svůj vlastní malířský charakter a talent. Roškovič byl umělcem-malířem a vlastně rusínským „ikonopiscem" celým srdcem i duší. Jeho náboženský duch a jeho kněžský původ uzpůsobily ho za jednu z největších uměleckých osobností předpřevratové Podkarpatské Rusi.

O úctě sv. Cyrila a Metoděje v Polsku.

Dr. Michal Niechaj, Lublin.

Redaktor „Apoštolátu" začal uveřejňovati v loňském jeho ročníku referát o VII. unijním sjezdu velehradském. Pro dlouhou svoji nemoc nemohl však v referátu pokračovati. Zůstalo torso, které zachytilo jen úvodní formality sjezdové. A přece byla projednávána na Velehradě i témata, o něž zájem není omezen toliko na úzký kruh cyrilometodějských učenců unijních, nýbrž zasahuje i širokou veřejnost slovanskou. Z těchto přednášek jsme už v našem časopise uveřejnili pojednání o kultu cyrilometodějském u Rusů pravoslavných, u bratří Ukrajinců a nyní u katol. Poláků. Pozn. redakce.

Chci pojednati o úctě sv. apoštolů slovanských u věřících obřadu římskolatinského v Polsku. Pojednání mé bude krátké, poněvadž dokladů o kultu cyrilometodějském v našem písemnictví je poskrovnu, ale téma samo pokládám za velmi důležité, poněvadž ukazuje společnou úctu Slovanstva k jeho apoštolům. Nemíním samozřejmě řešit otázky, zda sv. apoštolové slovanští také v Polsku ká-

zali a snad i chrámy slovanského obřadu založili. Psalo se o tom v naší vědecké literatuře a většinou ovládlo mínění záporné. To však nikterak neznamená popření vlivu, kterým apoštolské dílo svatých bratří i na Poláky zapůsobilo a zaslouženou úctu sv. Cyrila a Metoděje také v Polsku založilo a dosud odůvodňuje.

Uvádím tyto doklady a jejich vysvětlení:

1. Víru římskokatolickou přijal polský král Mieczyslaw I. a lid polský roku 966, a hned na počátku zpečetila ji mučednická krev sv. Vojtěcha, biskupa pražského. Jakou tehdy úctu vzdávali Poláci sv. Cyrilu a Metodějovi, o tom doklady mlčí. A toto mlčení trvá po celá století XI., XII. a XIII. Žádné zmínky o úctě cyrilometodějské nenacházíme ani ve známém kalendáři krakovském z roku 1254, který neudává ani jména našich světců. Nemožno však popírati jejich úctu vůbec, jak můžeme předpokládati z dokladů pozdějších a jak můžeme soudit z úcty méně nám známé, kterou prokazovali svatým apoštolům jak Slované západní (Moravané a Čechové), tak i Slované východní (Rusové).

2. Jisté doklady o cyrilometodějském kultu v Polsku nacházíme ve stol. XIV.

a) Svědčí o tom Baronius těmito slovy: „Jejich působnost obsahuje breviář velmi zbožné církve polské v šesti čteních podle církevního pořádku rozdělených" (v Martyrologiu římském, poznámky, Benátky, 1605, str. 145.)

Neuvádí se zde ovšem doba; přece však, máme-li na zřeteli, že Baronius nic nepraví o Češích, kteří podle Dobrovského uctívali sv. Cyrila a Metoděje dne 9. března od času olomouckého biskupa Jana VII. († 1311) od počátku stol. XIV., můžeme souditi, že v Polsku úcta cyrilometodějská už kvetla anebo aspoň zároveň s Čechy byla zavedena.

b) O sv. Cyrilu a Metodějovi nachází se legenda v t. zv. „Passionálu krakovském", který pochází ze stol. XIV., jak svědčí Polkowski (str. 10) a Sresešniak (str. 194). Legenda zde zaznamenaná je velmi podobná legendě italské a moravské. Italskou legendu t. zv. „Přenesení sv. Klementa", která jistě obsahuje pravdivé zprávy, napsal velletrijský biskup Gauderik ve stol. IX. S ní se shoduje naše polská legenda v počtu kapitol (12), ale různí se: 1. krátkostí a jakousi elegancí slovní, 2. italská legenda končí své vypravování pohřbem sv. Cyrila, naše legenda polská jedná však ještě o pronásledováních sv. Metoděje Svatoplukem a o křtu českého knížete Bořivoje a Ludmily.

3. Zakončení má polská legenda toto: „Potom sv. Metoděj opět odešel do Říma a tam se svým bratrem blaženě v Pánu zesnul." Tato závěrečná poznámka se častěji opakuje v pozdějších polských legendách, jest však nesprávná, poněvadž podle obecného přesvědčení sv. Metoděj zemřel na Moravě.

Moravská legenda shoduje se s naší polskou legendou v tom, že vypravuje o Svatoplukovi, o křtu Bořivojově a Ludmily, nic však se nezmiňuje o smrti sv. Metoděje, zato ale vypravuje

o pokusu, kterak sv. Metoděj chtěl odnésti tělo bratra sv. Cyrila z Říma, ale kterak mu to bylo Boží mocí zabráněno.

Polská legenda zmiňuje se též významně o povolení římského papeže konati liturgii v obřadě slovanském „což se až na tyto časy zachovává v krajích slovanských" (hlava VI.).

Poněvadž onen obřad byl římsko-slovanský, jak nyní tvrdí učenci, byl zachován v době vzniku legendy polské tento obřad v některých slovanských krajích. Ve stol. XIV. vznikl v Krakově klášter slovanského obřadu, v němž mnichové sv. Benedikta z Čech přišlí, vykonávali katolický kult.

Jest velmi pravděpodobné, že se naše polská legenda dotýká právě této události a jiných podobných v krajích slovanských.

3. Jiný doklad o úctě sv. Cyrila a Metoděje v Polsku podává nám breviář krakovský z roku 1443, kde se ke dni 9. března uvádí svátek sv. bratří soluňských se 6 lekcemi, které později přijaty byly do breviáře poznaňského roku 1513.

V tomto životopise sv. bratří zasluhuje zmínky, že se tam vypravuje o poslání biskupa — jednoho ze sedmi žáků sv. Metoděje — do Polska a Uher.

4. Máme ještě tři doklady v polských breviářích, v nichž se vypravuje o životě sv. Cyrila a Metoděje, totiž v breviáři krakovském z konce století XIV., v jiném breviáři krakovském z roku 1508 a konečně v krakovském breviáři z roku 1580 s legendou, složenou od Stanislava Sokolovského, bohoslovce a orientalisty. Tato poslední úprava legendy v breviářích celé Polsky byla ve všeobecném užívání až do roku 1880, kdy papež Lev XIII. určil nové lekce v breviáři o sv. Cyrilu a Metodějovi.

Ve všech polských legendách nacházíme dvě zvláštnosti: 1. Že totiž vypravují, jakoby sv. Metoděj byl zemřel v Římě a že tam byl též pochován, 2. že se náboženský vliv slovanských apoštolů skrze žáky sv. Metoděje dostal až do Polska, jak se o tom zmiňuje i papež Lev XIII. (Dokončení.)

Obrázky z Jugoslavie.

(Chudoba lidu.)

P. Aloizij Turk.

Mimořádně mnoho je ve skopljanské diecési chudobných rodin, které jsou bohaté dětmi. Největší bída je mezi obyvateli skopljanské Černé Hory. Není to nic divného. Mohamedáni zabrali v bývalé turecké říši katolíkům veškeru půdu a ustavičně je pronásledovali. Proto musili se katolíci usazovati v krajích těžko přípustných, v suchoparných oblastech a v horách. Tam si obdělali kousek země, tam pásli několik koz nebo ovcí. A i to málo, co měli, jim Turci častokrát vzali pod záminkou daně. Příbytky si budovali z větví

a hlíny, nebo ještě jednodušeji tak, že postavili nějakou boudu a obložili ji slamou. Podlahou byla ovšem holá země. Takové příbytky sloužily za obydlí celé rodiny, tam měli i svou kuchyni, špižírnu (komoru) i oddělení pro dobytek. Oken taková chyše neměla, nýbrž jen jedny nízké dveře. Když k tomuto bídnému obývání přistupuje ještě nedostatečná výživa, je pochopitelno, že tu vládnou souchotě (tbc.). Děti od své přirozenosti jsou bystré, ale všichni

Přírůstek do ústavu pro opuštěné a chudobné děti ve Skoplji.

Ve sněhu přes hory na misie.

starší lidé jsou negramotní, poněvadž až do poslední doby neměli tu žádných škol. V Letnici postavil školu sám skopljanský biskup a roku 1936 ustanovila tu vláda prvního učitele.

Ale i mezi novými přistěhovalci vládne tu veliká bída. Stát jim dal sice půdu a obydlí, přesto však jsou takové počátky tak těžké, že je mezi přistěhovalci velmi mnoho chudiny, která proto nemůže dostatečně vychovávati svých dětí. To všechno přimělo skopljanského biskupa, že zbudoval ve Skoplji ústav pro opuštěné a chudobné děti, kde se každému dostane základního školního vzdělání. Do ústavu přicházejí děti skoro polonahé, oblečené většinou v hadrech (viz obrázek).

Je třeba dáti jim šaty, stravu a koupiti jim školní knihy. Pro chudobnou skopljanskou diecési je to ovšem veliké břemeno.

V ústavě našlo v přítomné době útulek 20 dětí. Za dvě leta ukázaly na školách mimořádný úspěch, že většina z nich jsou prvními žáky ve své třídě.

Návštěvou u věřících.

Naši věřící opravdu velmi touží po katolickém knězi a po jeho návštěvě. Stále po něm volají a teskní, pokud jich vícekrát nenavštíví. Katolický kněz by ovšem velmi rád vyslyšel jejich prosby,

Kombinované misijní putování.

ale není to vždy dobře možné. Celá skopljanská diecése, která zabírá území v rozsahu 48.000 čtver. kilometrů, má všeho všudy 16 kněží. Všichni působí v rozsáhlých farnostech s velikým počtem věřících, a jenom jeden z nich je určen pro celou diasporu v Macedonii a v Sandžaku. Chce-li navštíviti všechny své věřící jen jedenkráte, musí takový misionář diaspor vykonati cestu přes 1000 km. Na takovou návštěvu všech svých věřících potřeboval by nepřetržitě doby celých tří měsíců, a to by se nesměl nikde déle zdržeti, nežli jeden den. A to všechno je spojeno s velikou námahou a vydáním, na něž prostředků je tak poskrovnu.

Lid v diaspoře je chudobný a stát ničím nepřispívá na takové pastorační putování. Plat kněze je též poměrně malý (479 din.).

V našem kraji je kromě toho málo železnic, automobily jsou drahé, a proto nejlepší je cestování na kole (obr. 2). Není to ovšem rozkoší, poněvadž krajina je hornatá a cesty jsou většinou špatné. Denně třeba uraziti nejméně 100 km a z toho případne na cestu pěšky nejméně 30 km. Obtíže vzrůstají také tím, že je třeba nositi s sebou všechny potřeby pro mši sv., od oltářního kamene s ostatky svatých až po paramenta, svíčky, hostie a víno, poněvadž tam není ani kostelů, ani kaplí, ani paramentů.

Jakmile nastane doba dešťů, rozměknou cesty, a jízda na kole je nemožná. Nezbývá nic jiného, než vzíti všechny věci i kolo na záda a dále putovati. Stalo se mi už, že jsem tak s těžkým břemenem urazil cestu přes 60 km dlouhou.

Není však nic horšího, než když člověka s kolem přepadne sníh někde vysoko na horách. To se mně stalo už vícekrát na cestě Sandžakem (směrem k Černé Hoře).

Opět musil jsem vše naložit na záda a brodit se dvoumetrovými závějemi sněhovými přes hory vysoké 1800 m. V takových ho-

Typické obydli ze dřeva a slámy v kraji skopljanském.

rách bývá v zimě vždy mnoho vlků, ale bohudíky dosavad jsem měl vždy štěstí, že mě nikdy nenapadli.

Je-li třeba cestovati krajinou bezcestnou, podaří se mi někdy získati vůdce, a n o i k o n ě a potom se naloží věci i kolo na koně a putuje dále (obrázek). Stává se snadno, jako i mně se přihodilo tehdy, když jsem tento obrázek fotografoval, že se vůdce zalekne nastávající noci a vlků, jejichž stopy spatřil na horách ve sněhu, vezme koně a obrátí se na zpáteční cestu domů, a já pak jsem musel se svým kolem dále, jak jsem věděl a mohl. Nejlepší je cesta na koni. ačkoliv i to není zvláště příjemné, když jízda trvá několik dní za sebou. Zvláště v zimě ve vysokém sněhu je to nepříjemno, poněvadž kůň se brzy unaví a nikde není blízko příbytku, aby si mohl člověk trochu odpočinout. Vlků se kůň opravdu velmi bojí a proto je třeba v lesích stále jíti před ním, ježto jinak by se z místa ani nepohnul.

Neméně těžké je putování v krajinách bažinatých, kde se velmi snadno stane, že se kůň sotva z bláta vysvobodí. Je štěstí, že naše koně jsou spíše menší a že je tak možno s pomocí více lidí i z takového bláta je zachránit. Jak při tom vypadá zachránce, poznal jsem též z vlastní zkušenosti; byl jsem tak zablácen, že mne ani moji známí věřící nepoznali, když jsem k nim přišel. (Příště dokončení.)

Dr. Antonín Bonav. Jeglič, vladyka Slovinců.

Dr. P. Tomáš Kurent S. O. Cist., Stična, Jugoslavia.

(Dokončení.)

Životní dílo arcibiskupa Jegliče.

Literární dílo biskupa dra Jegliče nemělo účelu, aby stvořilo mistrovské výtvory anebo, aby se projevilo ve vynikajících vědeckých pracích. Dr. Jeglič psal prostě a jednoduše jenom k prospěchu a povzbuzení bližního. Krásným rodným slovem chtěl v lidu probouzeti všechno šlechetné, všechno krásné, všecko mocné, chtěl probouzeti lásku k Bohu, k ctnostnému životu a k vlastnímu národu. Jakýmsi souhrnem všeho Jegličova apologetického spisování je kniha: „V boj za temelje krščanske vere". (Do boje za základy křesťanské víry, 1918). Celou dogmatiku v populární podobě systematicky zpracovává kniha: „V boj za krščanské resnice (pravdy) in čednosti" (= ctnosti) (1920).

Nábožensko-mravní a výchovné poučení, která probíral v nadšených pastýřských listech pro jednotlivé stavy, sebral systematicky v knihu: „V boj za srečno (šťastné) in veselo krščansko življenje" (1921). Ježíšův život napsal biskup dr. Jeglič v překrásné knize „Mesija" (1914 a 1915), sestavené po vzoru Didona, Meschlera a Grimma, když byl opětně navštívil Svatou zemi. V letech 1915 a následujících vydal dílo „Psalmi et cantica" (žalmy a písně), v němž podává podrobný výklad biblického slohu a rozjímání pro praktickou potřebu kněží. Kdo přehlédne celé to množství spisů, jež během svého života uveřejnil dr. Jeglič, musí se diviti, jak při tolikém zaměstnání úředními a pastoračními starostmi a při oběti tolika hodin, které denně ztrávil a prožil v modlitbě, nabyl ještě času a možnosti k napsání tolika a tak krásných věcí.

Jegličovy spisy byly opravdu výchovnou stravou, která slovinský lid jako kvas plně po dlouhou dobu — padesát let — jeho činnosti a jej vychovávala k náboženskému a kulturnímu přeroduna prahu nového století.

Velikým dílem biskupa dr. Jegliče je zvláště založení ústavu sv. Stanislava — malého semináře — ve St. Vidu nad Lublaní roku 1905. To bylo první čistě slovinské gymnasium. Tímto skutkem dr. Jeglič rozhodně způsobil a s nesmírnou obětavostí také pomohl, že byly napsány všechny středoškolské učebnice v slovinské řeči. Dnes se podivují Slovincům i velké národy pro tento Jegličův ústav, i národy se stoletými katolickými školami se sotva mohou chlubiti zařízením takového významu a takového dosahu. Kdokoliv bude kdy psáti o rozvoji slovinského školství, bude se muset zastaviti u díla knížete-biskupa Jegliče a zlatým písmem zaznamenati tu novou dobu v dějinách.

V politice podporoval biskup Jeglič dra Jana Ev. Kreka v roce 1905—1907 v boji za všeobecné, rovné volební právo, zvláště pak roku 1917, kdy pozval zástupce všech slovinských stran, aby spolu s ním a s metropolitními kanovníky podepsali rozhodný projev pro tak zv. „majniško deklaracijo" (květnovou deklaraci) pro sjednocení Jihoslovanů v jedné říši.

Když Italové čím dále tím více sahali po slovinské zemi, odejel biskup dr. Jeglič sám do Paříže a do Londýna, aby tam získal přátel a obránců práv svého národa.

V dlouhé a těžké práci začaly tělesné síly velikého muže v posledních letech umdlévati, ačkoliv jeho duch zůstával ještě stále mladistvě pružný, bystrý a čilý. Roku 1929 dostal biskup dr. Jeglič pomocníka svého pastýřského úřadu v koadjutoru, nynějším lublaňskému knížeti-biskupu dr. Řehoři Rožmanovi. O rok později se biskup dr. Jeglič rozhodl přenechati dru Rožmanovi celou starost o diecési, a dne 1. července 1930 se rozloučil s lublaňským biskupským stolcem. Jako titulární arcibiskup garelský se přestěhoval do Gorního Gradu. Ale na svůj národ dr. Jeglič ani na odpočinku nezapomněl, ba tím více sledoval každé jeho hnutí a vždy, kdykoliv bylo třeba, svým povzbudivým slovem podepřel každé dílo na prospěch slovinského lidu.

Na podzim roku 1935 při zahájení 800letého jubilea cisterciáckého opatství ve Stičně se arcibiskup dr. Jeglič ubytoval jako host v jeho milém klášterním zátiší. Tam prožíval veliký muž poslední dny svého bohatého života v neustálé modlitbě, nepřestávaje do poslední chvíle živě sledovati všechen veřejný, náboženský a kulturní život svého národa.

*

V dru Jegličovi zapadla v hrob sekulární osobnost, plná obdivuhodné moci a pracovitosti. Byl pojítkem pokolení a stavů svého národa, v nejrozhodnějším okamžiku dějin vytvořil slovinskému národu rozhodně katolickou, době přiměřenou kulturu, jako Mojžíš — vedoucí svůj lid do zaslíbené země.

Sláva jeho světlé památce,
čest jeho šlechetnému dílu!

*

V jubilejním dvojčísle „Kraljestva Božjego" (r. 1936, čís. 7—8) uveřejnil † dr. Jeglič na oslavu apoštolů slovanských srdečnou vzpomínku, v níž vedle zásluh sv. bratří o Slovanstvo velebí též velikou myšlenku sv. jednoty. Mezi jiným líčí tam, jak se jugoslavští katoličtí biskupové snažili sblížiti s biskupy pravoslavnými: „Hned na první společné schůzi po převratu jsme je srdečně pozdravili. Přívětivě nám odpověděli. Když se pak hned s počátku objevily ve vládě nějaké církevní a školské těžkosti, pozvali nás pravoslavní zástupcové biskupů, abychom přijeli do Bělehradu k společné-

mu a svornému postupu v těžké otázce. Přijeli jsme. Když jsme jeli společně po Bělehradě, bylo to lidu velmi milé a pravili: „Ejhle, jak se mají rádi." Pozvali nás později ještě jednou k společným poradám. Vyhověli jsme pozvání. Vůbec pak, kdykoliv jsme přicházeli za svými záležitostmi do Bělehradu, vždy jsme rádi navštívili p. patriarchu († Dimitrija), který nás také vždy s láskou přijímal a nám po jugoslavském zvyku „kávou a cukrem" posloužil. Přáli jsme si zůstati ve vzájemných přátelských poměrech." (Této vzpomínce † arcib. dr. Jegliče na někdejší bratrskou lásku mezi pravoslavnými a katolickými biskupy jugoslavskými dodaly poslední události v pravoslavné církvi srbské opravdu bolestnou opravu.)

Kostelík sv. Cyrila a Metoděje v Olomouci.

Doplněné zlomky ze svatomořického archivu.

Boh. Zlámal.

(Pokračování.)

Stížnost farníků na úpadek bohoslužeb v kapli.

Jak bylo již řečeno, ke kapli sv. Cyrila a Metoděje byly přifařeny tři české vesnice: Řepčín, Neředín a Holice. Kostelík jim přirostl k srdci a rádi do něho chodili. Avšak nedostatek kněžstva po třicetileté válce donutil tehdejšího faráře u sv. Mořice Orlika, aby omezil bohoslužby v kapli sv. Cyrila a Metoděje tak, že každou druhou neděli měli věřící choditi do kostela Panny Marie na Předhradí. Avšak ti se tomu velmi bránili, a když nepomohly jejich prosby u faráře (Schröffela, nástupce Orlikova) ani u konsistoře, stěžovali si u biskupa Karla II. Liechtenštejna.[37]

[37] Originál ve FAM. Na změnu poměrů ukazuje také to, že stížnost je již psána německy:

praes. d. 28. Decemb. 1673.

Dem hochwürdigst Hochgebornen Fürsten und Herrn Herrn Carolo von Gottesgnaden Bischofen zu Olmütz, Hertzogen des heil. Röm. Reichs, Fürsten u. der königl. Böhmischen Capelle und von Lichtenstein Graf. Unsern Gnädigsten Fürsten undt Herrn Herrn

Hochwürdigst Hochgebohrner Fürst, Gnädiger Fürst und Herr Herr.

Vor uhralten Zeiten her haben unsere Vorfahrer und Wir unsere Zehenten und Schuldigkeiten denen Herrn Pfarr v. S. Mauritz der königl. Stadt Olmütz darumben entrichtet, dass Wir hingegen in dem Kirchlein der heil. Patronen SS. Cyrilli et Methodii an Sonn- und Feyertagen zu unserer Seelen Trost mit dem heil. Gottes-Dienst versehen worden. Es hat aber Ihro Hochw. der Seel. Herr Ohrlickh damahls gewester Pfarrherr unwissend warumben die Sach vor ungefehr 8 Jahren dahin kommen lassen, dass unss die Gottes-Diensts nur die Helft, die andere Helft aber zu unsser lieben Frauen, allwo vor diessen ein eigener und deutscher Prediger gehalten, transportiret worden, dass also Wir öfters auss unwissenheit, welche Täge ein oder anderer orthen der Gottes-Dienst seyn werde, entweder gar denssellben versäumen, oder ja in anderwärtige Kirchen, wohin wir nicht gepfarret, unss begeben müssen, dadurch der Eyffer zu diesen heil. Patronen S. S. Cyrilli et Methodii erlischet, und das Kir-

Jejich stížnost obsahovala tyto body:

1. Od pradávných dob platili jejich předkové i oni desátky a povinnosti svatomořickému faráři proto, aby se jim za to v kostelíku svatých patronů sv. Cyrila a Metoděje konaly v neděli a ve svátek bohoslužby.

2. Avšak nebožtík tehdejší svatomořický farář Orlick[38] nechal asi před 8 lety věc tak daleko dojíti, aniž by věděl proč, že přenesl polovičku bohoslužeb od sv. Cyrila a Metoděje do kostela Panny Marie na Předhradí, kde je vlastní a to německý kazatel.

3. Z té příčiny věřící řepčínští, neředínští a holičtí často bez vlastní viny zameškali mši svatou, protože nevěděli, kde v které dny jsou bohoslužby, anebo musí chodit do cizích kostelů, kam nejsou přifařeni.

4. Tím mizí horlivá úcta (Eyffer erlischet) k těmto svatým patronům sv. Cyrilu a Metoději a kostelík pustne.

5. Obrátili se již v té věci i na nynějšího faráře Schröffela i na konsistoř a prosili o zachování staré spravedlnosti a zavedení pravidelných bohoslužeb, jak se dály odedávna, ale bez výsledku.

6. Proto prosí knížecí Milost, aby z lásky k oněm zmíněným patronům sv. Cyrilu a Metoději k duchovní útěše jich i jejich potomků a k udržení ubohého kostelíčka nařídila, aby se bohoslužby jako dříve konaly i nadále. Naproti tomu budou oni odváděti své povinnosti a desátky, jak tomu bylo u jejich předků. To odplatí knížecí Milosti na plném zdraví a šťastné dlouhé vládě Všemohoucí Bůh na přímluvu těchto svatých patronů, oni pak nepřestanou se modliti ve dne v noci za knížecí Milost.

Došlo 28. prosince 1673.

Podepsáni jsou obyvatelé vesnic Řepčína, Neředína a Holice.

chel in Desolation gebracht wird. Nun haben Wir zwar sowohl bey dem itzigen Herrn Pfarrer Ihro Hochw. Herrn Schröffeln, alss auch bey dem Hochwürdigen Consistorio angemeldet, und umb erhaltung der alten Gerechtigkeit und Einrichtung des ordentlichen Gottes-Diensts, wie solches vor alters gehalten worden, gebetten, in ansehung Wir auch unsern Vorfahrern gleich in abrichtung der Schuldigkeit das unssrige willig praestirten, wir haben aber zu dato nicht erhalten können. Alsso dass Ewer Hochfürst. Gnad. unterthänigst, und fussfällig zu bitten wir gedrungen werden, unterthänigst hoffende Ewer Hochfürst. Gnad. aus Lieb erwehnten heil. Patronen S. S. Cyrilli et Methodii uns und unsern nachkömlingen zum Geistlichen Trost, und des armen Kirchleins erhaltung gehöriger orthen Gnädig anordnen möchte, damit die Gottes-Dienste gleich wie vor alters alsso hinführ gehalten, dahin gehen wir unsere schuldigkeiten und Zehenten auch gleich von unsseren Vorfahrern geschehen abführen werden. Welches der Allmächtige Gott durch diesser heil. Patronen Vorbitt Ewer Hochfürst. Gnad. an wohlständig Gesundheit und langen Glückseligen Regierung Vergelten wird, Wir aber Vor Ewer Hochfürstl. Gnad. Tag und nacht zu betten nicht aufhören. Zu Dero Hochfürst. gnädig Resolution unss unterthänigst empfehlend.

Ewer Hochfürstl. Gnad

Unterthänigste und Gehorsamte Unterthane und andere des Kirchsprengels.

N. N. Inwohner der Dörfer Rzepczein, Neredein u. Holitz.

[38] Jan Krištof Orlick, svob. pán z Lažisk, byl farářem u sv. Mořice 1657—67.

Potěšitelné je pro nás zajisté odůvodnění této stížnosti poukazem na to, že tím upadá úcta k sv. Cyrilu a Metoději a pustne kostelík, a také proto, že jsou zbaveni českého kazatele a musí poslouchati německého. Není vyloučeno, že se takto projevil výsledek cyrilometodějského uvědomování jesuitských kazatelů, jestliže v té době už v kapli kázali. (Matricula je psána po deseti letech.) Myslím však, že není potřebí se ukvapovati v důkazech formálního cyrilometodějského uvědomení, když nám postačí krásný důkaz cyrilometodějství in re!

Energický biskup Karel z Liechtenštejna uznal oprávněné požadavky přifařených obcí a nařídil, aby se jim stalo po právu. Pravidelné české bohoslužby v kapli sv. Cyrila a Metoděje byly opět zavedeny.[39] Za tento rychlý zákrok lze snad také děkovati Liechtenštejnově úctě k sv. Cyrilu a Metoději.*

Je nutno ještě dodati, že přímé viny na této újmě českých farníků nenese svatomořický farář Orlick. Byly to smutné poměry po třicetileté válce, zvláště velký nedostatek kněžstva, které jej k tomu donutily.[40]

Ve stínu bohatství mateřského kostela sv. Mořice.

Dobu farářování kanovníka Schröffela (1667—1702) jest počítati mezi doby největší slávy kostela sv. Mořice. V kostele stálo 26 fundovaných oltářů s úplným bohoslužebným zařízením. Baron Schröffel podnikl také nákladné opravy a úpravy v kostele. Dal na příklad obnoviti dvoje varhany. Uprostřed kostela dal postaviti velkou železnou mříž. Okolo hlavního oltáře zřídil bohaté zábradlí (mřížku). Roku 1682 postavil pak svým nákladem faru. Bohatou výbavu kostela nám nejlépe ukazuje už zmíněná Matricula z roku 1683.[41]

[39] Biskupova odpověď, daná v Kroměříži 30. prosince 1673, tedy dva dni nato, je připsána na stížnosti zmíněných obcí a je adresována generálnímu vikáři a ostatním assessorům; biskup jim dává na srozuměnou, aby se českým farníkům stalo po právu, „... quibus Aequitatem et Justitiam administrare noveritis!" Na obalu těchto stížnostních akt je německá poznámka: „Es wurde auch diesem Uebel abgeholfen."

* Biskup Karel II. z Lichtenštejnu byl jedním z olomouckých biskupů, který se vědomě hlásil k zakladatelům moravského biskupského stolce. Za něho ožívalo cyrilometodějské vědomí. Podporoval jeho šiřitele. Christián Hirschmentzel od něho dosáhl, že právě v době, o níž zde pojednáváme, roku 1676, nařídil pod přísnými tresty slavně slaviti po celé Moravě a Slezsku svátek sv. Cyrila a Metoděje (9. března). (Středovský, Sacra Mor. Historia, 448.)

[40] Všeobecně bědný stav po třicetileté válce dosvědčuje nám i legenda na obraze Orlickově, visícím v řadě obrazů a portretů svatomořických farářů na mořické faře: „Takové bylo tehdy neštěstí a bída v jeho farnosti, že sám s jediným kaplanem musel vésti duchovní správu, až teprve po několika letech mohl ještě jednoho kaplana uživiti." (Překlad z latiny.) Tyto obrazy všech svatomořických farářů od roku 1030 dal namalovat nejspíše první probošt Fr. Giannini. Nejstarší opis obrazových legend je z roku 1780 ve FAM.

[41] Z bohoslužebných rouch bylo na příklad 11 kasulí (ornátů) bílých, z nichž jedna byla stříbrná a 2 zlatem tkané, 10 červených, z nichž 3 zlatem tkané,

Kostel měl i poklad, jehož se prý švédský vojevůdce Paikul za švédské okupace nedotekl, a dal jej ukrýti v kryptě pod kostelem. Farář Schröffel zvýšil také příjmy kostela.[42]

I na skromný kostelík sv. Cyrila a Metoděje padalo trochu té slávy. Z jeho kostelního jmění bylo roku 1704 půjčeno císaři Leopoldovi na uhrazení válečných výdajů tureckých 144 zl. mor. 32 kr. čtyři šestiny denáru.[43] Kostelík byl udržován v dobrém stavu, jak se to zdá napovídat Schröffelova poznámka, který ve svém testamentu pamatoval i na kapli sv. Cyrila a Metoděje: „Kapli svatých Cyrila a Metoděje pro eventuelní její opravu v Olomouci odkazuji také 10 zlatých; aby pak za duše tam pochovaných se každého kvatembru sloužila tichá mše svatá, odkazuji 50 zlatých rýnských na úroky. Z toho ať přijdou 2 zl. na mše svaté, jeden zlatý pak na ostatní nutné a potřebné věci."[44] Podle toho na přelomu 17. století nevyžadovala kaple opravy. (Pokračování.)

Bezprizorným.

Školním vyděděncům v SSSR. — Michal Tkačik CSsR.

Běs vášní vytvořil z vás malé Ahasvéry,
když krutě vyrval předrahé vám domovy
a dětských snění světů pohádkové sféry
když v šklebivých jam zaměnil dech morový.

Vás na hruď nepřivine těžká otce ruka,
vám nesvitnou již matky sladké úsměvy,
vám bude znít jen píseň lásky nedouka,
jež v srdci budí blouznivých tuch záchvěvy.

Ty štvou vás z vesnic špíny na měst trotoáry
a z žáru jihu v sněhu věčné pustiny,
kde pestré vaše řady množí vlků sváry,
kde klesáte v jich krutost z dětské neviny.

6 zelených, 8 fialových a 10 černých, z nichž jedna byla z hedvábi. Dalmatik bílých jeden pár, červených 3 páry, z nichž jeden zlatem tkaný, fialových jeden pár, černých rovněž jeden pár z hedvábí. Pluviály 3 bílé, z nichž jeden zlatem tkaný, a jeden červený, zlatem tkaný, jeden zelený, 2 černé a jeden fialový. Kalichových vél bylo v pěti barvách celkem 36, bursí 36, korporálů 28, palí 33, purifikatorií 73, oltářních plachet 143, antipendií pro hlavní oltář zlatem a stříbrem tkaných v pěti barvách 12, antipendií pro boční oltáře 36, rochet 24, biretů 10, komží pro ministranty 21, svícnů všech 78, mimo to černých svícnů 54, misálů 6 a pro černé mše sv. 8 Kalichů bylo 12. (Matricula, 55 nn.)

[42] Pamětní kniha 61; opis z legendy na obraze.

[43] FAM. Archiv Inventarium 1788, fol. 42a. Kostel sv. Mořice půjčil na stříbře a penězích 1376 zl. rýn. 14 kr. a kostel sv. Blažeje 379 zl. rýn. 41 kr. 1 d.

[44] FAM. Protocollium omnium et singulorum ab anno 1600 usque ad annum 1699 inclusive ex ultima voluntate conditorum Testamentorum etc. Labore et Industria Philippi Jacobi F r i e b e c k SS. Theologiae Baccalaurei formati Capellanique senioros actualis ad St. Mauritium fidelissime ex suis fontibus originalibus congestum anno 1767. Testament je vepsán pod novým číslováním na str. 1—32. (Testamenty od roku 1700).

Vy plody dneška, nešťastní vy starci mladí,
vy na obzorech stepí bludné mátohy,
kol bujné žití skoky mílovými pádí,
jen váš duch v bahně bídně hyne ubohý.

Zrak prorocky se noří v budoucnosti šero — . . .
zda zasvitne den spásy pro vás radostný?
Však nové hekatomby obětuje Nero,
svých luhů kose bez citu květ bělostný.

Velká ztráta.

Fr. Jemelka.

22. srpna 1937 zemřel P. Ladislav Zamykal, člen výboru ACM.

Když se ujímal v kritické dny mé nemoci vždy ochotný a obětavý přítel, šéfredaktor P. Ladislav Zamykal, vedle přemíry svých prací též redakce letošních prvních čísel našeho „Apoštolátu", netušil jsem, že ještě v témž ročníku budu mu psáti nekrolog. Přišel k nám sice tehdy celý udýchaný a vyprávěl, jak ho zase stará nemoc ledvinová bolestně přepadla, ale nepřikládal tomu váhy. Táhl svou brázdu na všech polích své činnosti dále. Až o prázdninách na dovolené si chtěl odpočinout. A zatím se jel do Smerdžonky připravit na — smrt.

*

P. Zamykal přišel už do olomouckého semináře s vyhraněným zájmem literárním. Přinesl si ho ze středoškolských studií, třebas je zakončil na německém gymnasiu v Kroměříži, jež tehdy před vymřením v nejvyšších třídách zachraňovali vlastně čeští seminaristé. Vzpomínal vždy vděčně na svá studentská léta kroměřížská a na své dobré profesory a vychovatele.

V semináři olomouckém měl věrného druha v předčasně zemřelém nadaném básníku Rudolfu Linhartovi, který tichou láskou své zesmutnělé duše přilnul k malému, ale zdravému národu slovinskému a k jeho písemnictví. Bohoslovec Linhart, asketické, bledé tváře, byl — snad vlivem své choroby — povahou více v sebe uzavřený, básnicky zadumaný, plodný svou tesknou poesií na stránkách „Musea". — Jeho druh Zamykal naproti tomu se vyznačoval průbojností, praktickou iniciativou; už jako bohoslovec udržoval styky s modernou Dostála-Lutinova, svého rodáka — a své sklony literární uplatňoval nejen v bohosloveckém „Museu", nýbrž i v periodickém tisku katolickém. Jeho básnická struna už tehdy doznívala v hymnickém textu „Památce Fr. Sušila" napsaném pro mladou zpěvní komposici spolužáka Fr. Kroupy (Museum 1904); zato však začal vystupovati zřetelněji základní tón jeho literárního zájmu v literární historii. V semináři rašilo právě nové jaro slovanské vzájemnosti bohoslovců; besídky u „staříčka" P. Wurma v jeho nízké, rožní vikárce olomoucké křísily v našich myslích vzpomínky na domácí

† šéfred. P. Lad. Zamykal na posledních prázdninách ve Smerdžonce.

buditele národa i šířily naše slovanské obzory kulturně-náboženské. Mnoho zajímavého nám tam vyprávěl „stařiček" Wurm o svém důvěrném příteli F r a n t i š k u S u š i l o v i. Zdálo se mně, že by ta vypravování zasluhovala trvalé paměti, literárního zaznamenání. A tak jsme důvěrně pozvali mladšího přítele Z a m y k a l a, aby s námi navštívil „stařička" Wurma a jeho vzpomínky na Sušila aby pak zpra-

coval v článku pro „Museum". Zamykal vyhověl a vytěžil z návštěvy pěkný mosaikový obrázek lidských dokumentů o Sušilovi. („Ze vzpomínek P. Ig. Wurma na Sušila", Museum, 1904). O rok později zase už píše v „Museu" posmrtnou vzpomínku básníku Fr. Skalíkovi, pak životopisnou skizzu k 80tinám Wurmovým a referát o slavnosti 10letého jubilea spolku katol. slovinských akademiků „Danica", jíž se s kol. Linhartem v Lublani súčastnil. Slovanský jih zůstal mu od té doby po celý život upřímnou láskou, kterou prohlubovaly a upevňovaly potomní opětné zájezdy a osobní styky a známosti s předními kulturními pracovníky slovinskými, hrvatskými, srbskými i bulharskými. Stejně přilnul uvědomělou láskou i k Slovanům severním, zvláště když ho jeho žurnalistické povolání přímo vedlo na tyto cesty úzké spolupráce. Viděl jsem to hodně z blízka, když jsme spolu projížděli kulturní střediska polská, Poznaň, Gdyni, Varšavu, Krakov atd. a když všude měl P. Zamykal osobní známé a přátele. Paměť P. Zamykala neobyčejně věrná nasbírala si během života tak bohatou galerii osobních známostí, že mu umožňovaly spolehlivé informace i ve spletitých otázkách slovanských.

*

Že se stal P. Zamykal žurnalistou z povolání, nepřekvapilo nikoho z jeho přátel. Byl to přirozený vývoj jeho životní dráhy. Bývalo mně ho sice mnohdy líto, když jsem ho viděl v redakci „Našince" sedět u telefonu a zachycovat vlastní „stenografií" zprávy z vídeňského centra politického, když jsem viděl mozoly na jeho prstech, jimiž svíral svou reportérskou tužku — psával většinou jen tužkou — ale on si nikdy nestěžoval na úmornou práci svého zamilovaného povolání, v němž píle a práce musela nahrazovati počet potřebných katolických redaktorů. K vlastní literární práci zbývaly red. P. Zamykalovi jen volné chvíle odpočinku. A přece jeho initiativní duch zabíral zde stále nová pole v činnosti redaktorské, vydavatelské a organisační.

Snil tehdy též o hospodářské organisaci katolické práce a jeho velké vědomosti brzo ho postavily v čelo význačných podniků finančních i svépomocných. Venku v diecési spojovaly se se jménem P. Zamykala představy o jednom z nejzámožnějších kněží. A přece konce právě těchto cest byly tak smutné! Povzdychl si kdysi v důvěrné chvilce: „Chtěl jsem prakticky pomáhat našemu lidu i na poli finančním, ale přesvědčil jsem se, že jako katolický kněz nemohu soupeřit s materialistickou morálkou doby. Metody jejích úspěchů nemohou být nikdy používány katolíky, nechtějí-li zradit zásady svého světového názoru."

(Pokračování.)

Doklady.

Psychologickou průpravu ruské komunistické revoluce kreslí M. Gorkij ve své knize „Lidé a osudy" (vzpomínky a zápisky z deníku, M. Gorkij, II. Melantrich, 1928, Praha) realistickými obrázky (str. 244.): „Po jedné schůzi v cirku „Modern" tlustá žena červených tváří vypravovala vojákům, „jak žijí páni", vypravovala vtipně a takovými slovy, že z desíti ani tři nenapíšeš. Vojáci se divoce smáli a odplivovali si šťavnatě, poslouchajíce, jak jednal doktor, odborník ženských nemocí, jak se chovala židovka, zubní technička, a jak „vzdělával" své žákyně herec. — Spráskat tu bandu — tvrdě řekl černý voják s podvázanou čelistí — spráskat ji jako psa..., a v jiné skupině chromý člověk asi čtyřicetiletý, bezvousý jako kastrát, křičel: — Celý život jsem byl v konírně s koňmi, v hnoji, a oni si sedí v nádherných komnatách na měkkých pohovkách a hrají si s pejsky. Ale teď počkejte! Taky si chci hrát s pejsky já a vy marš do konírny! Ano. Proč — by to nemohlo být, proč, tak proč?

Strašně a nemilosrdně mluvila mladá žena, jednooká s tváří spálenou kyselinou sírovou: — Podívejte se do bible! Jsou tam páni? V bibli páni nejsou. Jsou caři, soudci, proroci, ale páni tam nejsou. A sám Pán Bůh poroučel vyhladit plemena, ve kterých byli páni, do posledního člověka, celé plemeno poručil vyhladit s ženami a dětmi, dokonce i s otroky. Poněvadž od pánů i sluhové byli zkaženi a ani sluhové už — nebyli lidmi, ne. — Zakuckáš se, tetko, upozorňoval ji někdo ze zástupu. Ale žena tisknouc rukama kulatá, vysoká ňadra, křičela pronikavě a zvučně: — Jedenáct let jsem sloužila jako panská a viděla jsem... Viděla mnoho takového, co neznal Octave Mirbeau, když psal svůj „Deník panské", a když mluvila o tom, co viděla, poslouchali ji bez smíchu, mlčky, zamračeně. A teprve, když odešla celá červená a zpocená rozčílením, vojáček s ohrnutým nosem řekl, dívaje se za ní: — Zbytečně tý ženský nepolili hubu vitriolem... Strašný je člověk, kterého urazili, kterému ublížili, když pocítí, že má právo na pomstu a když obdržel možnost pomsty." Tak resumuje komunistický spisovatel Gorkij! Pro věřícího katolíka, který uznává spravedlnost nejvyšší Prozřetelnosti řídící život jednotlivce i národů, a který už z katechismu ví o hříších do nebe volajících, neodhaluje Gorkij nic nového. Proto Sv. Otec ve svých sociálních encyklikách zdůrazňuje život dle víry, zavedení spravedlivých řádů křesťanských ve společnosti, proto je sebezuřivější boj proti komunistickému rozvratu pouhým tlacháním tam, kde vládnou hříchy pýchy, požívačnosti, smyslnosti, nečistoty, nenávisti, závisti, prospěchářství, necitelného egoismu, vykořisťování slabých, zneužívání jakékoliv moci k nespravedlnosti, potlačování pravdy, šíření lži slovem i tiskem, ubíjení duchovní svobody a lásky k pravdě Boží, zkrátka tam, kde je suspendováno Desatero.

Básník St. K. Neumann radí. V anketě, kterou uspořádala redakce „U", čtvrtletníku (komunistické) skupiny Blok, o sociálním postavení čsl. spisovatele, zvěčnil své názory též známý básník St. K. Neumann. Píše: Aby básník nebo spisovatel mohl se sebe svléknouti maloměšťáckou nicotnost, spiritualistickou a metafysickou tlachavost, náboženský tradicionalismus, „měl by důkladně procestovati velký kus světa, měl by poznati typické obory manuelní práce, případně některé sám tu a tam provozovati, měl by se s láskou nořiti do přírodních věd, těch, které jsou blízké jeho zálibám, a co nejvíce ignorovati filosofii, antiku, křesťanství, literární historii, vůbec tak zv. humanitní vzdělání, nečísti knih podle školometských systémů, nýbrž jen podle záliby zdravého člověka, který se rád poučí o věcech užitečných, který potřebuje sociálního vznětu a povzbuzení, k subjektivní odpovědnosti, měl by všude studovati sociální poměry a seznámiti se aspoň se základy dialektického materialismu, této jediné cesty k naší lidské pravdě, měl by pěstovati trochu volného sportu (ne ovšem na hřištích, jimiž buržoasie uspává bdělost pracujícího lidu), hlavně jeho užitečné stránky, jako je plavání, jízda, tramping, ale vykašlati se na všecky rekordy, „tělovýchovou" si neničiti a nezahubiti tělo, měl by se podle svých schopností naučí-

ti mnoha jazykům, viděti v oficiálnosti a cylindru věci nedůstojné svobodného člověka atd. Neměl by se tedy báti žádného zaměstnání, které podporuje takovou sebevýchovu, a měl by se také štítiti sedavého života kancelářského a kavárenského. Jeho hmotná existence by neměla vůbec záviseti na tom, napíše-li za svého života tři knihy nebo deset. Raději méně. Je toho už teď příliš mnoho, co by měl člověk čísti a při tom se dusíme v horách papíru, z něhož dýchá hloupost a jed. Socialismus není na štěstí liberalismus. Socialistická společnost zrestringuje a provětrá přiměřeně tyto papírové hory, nad nimiž se šklebí ďábelsky sedm písmen největšího podvodu: Svoboda."

Křesťanský Východ.

RUSKO

Všude se hledají špehouni a zrádci. „Ostražitost" sovětských občanů je tím vybičována až do krajnosti. V čas. „Pravda" nějaký soudruh Uranov otiskl článek-instrukci o škodlivé a pošlouchlé činnosti cizozemských špehounů a redakci ihned docházela spousta dopisů o tom, jak se provádí protistátní činnost. Podle těchto dopisů považují se za protistátní činnost takováto fakta:

1. Inženýr přichází domů a vypráví své manželce — byť ne podrobně, nýbrž jen celkově — o novém avio-motoru. 2. Manželka sděluje svému manželu zdařilý chemický pokus. 3. Velitel X. oznamuje, zač byl udělen řád rudého praporu jeho známým. 4. Jiný soudruh vypravuje o zdařilém letu aeroplánem.

Všichni tito lidé jsou považováni za velmi nebezpečné mluvky. Jejich povídání je poškozováním státních zájmů (vreditelstvo). Čas. „Pravda" soudí, že je nutno tak vychovávati sovětskou veřejnost, aby nejenom NKVD (bývalé GPU), nýbrž i každý občan slídil po špehounech. Článek Uranovův byl otištěn jako zvláštní brožura a rozšířen ve velkém množství. „Socialistické zemědělství" (z 8. VI.) k tomu dodává, že mimo brožury Uranovovy byla vydána ještě knížka jakéhosi Chamadanova pod názvem „Japonská špionáž", která má poučovati sovětskou veřejnost, jak třeba slídit po činnosti nepřátel SSSR. I jiné sovětské časopisy přinášejí zprávy a narážky na zbytečné a nebezpečné povídání. Zdá se, že v sovětech brzy bude zapovězeno vůbec mluviti o čemkoliv.

„Vreditelstvo" (škůdnictví) v sovětském průmyslu. Sovětský průmysl je pasivní a může se udržeti jen proto, že naň stále doplácejí strašně vykořisťovaní ruští mužíci. Sovětští národohospodáři to nepopírají, ale vždy volali po nápravě. Proto velmi vítali zprávy z tak zvaných „Makšejevských továren" (jednoho z největších hutních podniků), že už pracují se ziskem. R. 1935-36 „Makšejevské továrny" a jejich ředitel soudruh Gvarachia (takto osobní přítel Stalinův) byly stále předmětem chvály sovětského tisku a dávaly se jiným za příklad. Tak „Pravda" (15. VI. 1935) sděluje, že „černý těžký průmysl" pracoval r. 1934 s více než jednou miliardou rublů ztráty, ale že „Makšejevská továrna" měla několik milionů zisku. Nyní však nastal obrat v otázce „Makšejevských továren". Vyšlo najevo, že soudruh Gvarachia dosáhl jen papírového zisku, a to tak, že stále padělal bilance svého podniku a klamal sovětskou veřejnost. Časopis „Za industrialisaci" (ze dne 1. VI. t. r.) popisuje činnost dříve tak obdivovaného soudruha Gvarachie a jeho druhů takto: „Během 4 let na Makšejevské továrně řádili trockisté a německo-japonští špehouni v čele s nepřítelem národa Gvarachiou. Tento plnil nařízení špehouna a diversanta Pjatakova a soustředil všechna svá úsilí na tom, aby způsobil státu co nejvíce škody. Za období r. 1932—1937 bylo vloženo do generální přestavby podniku 500 milionů rublů, ale rekonstrukce byla provedena tak, že ohromné prostředky ve skutečnosti zamrzly. Na 1. ledna r. 1937 zůstávalo nedokončené práce za 131,5 milionů rublů. Je vytvořena neuvěřitelná disproporce mezi různými odděleními továrny. Hodnotné ocele za první čtvrtletí t. r. bylo vyrobeno pouze 4,4 proc. Často se vyráběl jen brak. Nebylo žádné kontroly. Bilance továrny byly falešné. Podle účtu zisku a ztrát za r. 1935 byl

vykázán zisk 9,8 mil. rublů. Ve skutečnosti však to byl podvod. Továrna pracovala se ztrátami..."

Odměna kajících se bolševiků. Známý sovětský hodnostář Borovoj, který r. 1918 zavraždil pravoslavného biskupa Benjamina v Leningradě a později zastával vysoké úřady na Sibiři, byl vloni novosibirským soudem potrestán pětiletým žalářem pro vraždu své ženy, osvědčené pracovnice komunistické. Odměnou za dobré chování a kajícnost v žaláři odpustil mu Stalin nedávno zbytek trestu a jmenoval Borovoje šéfem kanceláře pro záležitosti náboženské. Jinde by se patrně vrah své ženy nemohl dobře uplatnit!

Stolici pro darvinismus nařídil zříditi na všech fakultách biologie a geologie, na ústavech vychovávacích i školách hospodářských sovětský komitét pro vyšší učiliště při ministerské radě sovětské. - Materialistický názor na svět nezachrání a nepodepřou ani sovětští marxisté lživědeckým darvinismem! Opravdová věda už dávno jde jinými cestami a nedá se komandovat ani výkvětem ministerské rady sovětské.

Ministerstvo zdravotnictví v Rusku vydalo předpisy pro všechna lázeňská místa sovětská. Jednoměsíční pobyt v lázních nebo letoviskách ruských stojí podle toho 675—970 rublů. Vydělá-li průměrný dělník ruský 200—300 rublů pro celou rodinu, není ani pomýšlení na léčení v lázních. To zůstane výsadou vyšší třídy sovětské společnosti v „proletářském" státě, zatím co buržujní státy sociálními zřízeními umožňují i nejchudšímu dělníku potřebné léčení téměř ve všech svých lázních!

Dozvuky popravy gen. Tuchačevského. Stařičká 80letá teta popraveného generála Tuchačevského požádala pravoslavného kněze Bumagina, aby vykonal za duši generála a jeho druhů obvyklou panychidu. GPU ihned zatkla pro tento náboženský úkon O. Bumagina, který byl pak odsouzen k smrti zastřelením. Starou tetu Tuchačevského také odsoudili do žaláře, kde však po třech dnech zemřela.

Dochází už i na Dimitrova, bulharského komunistu, který hrál svého času významnou roli v berlínském procesu proti domnělým žhářům parlamentu. Byl po útěku do Ruska generálním tajemníkem Kominterny (komunistické internacionály) a blízkým přítelem Stalinovým a jeho spolupracovníkem. V poslední době však vzbudil podezření u Stalina, poněvadž prohlašoval jeho „čistky" za přehnané pronásledování bolševických vůdců. Dimitrov se také příliš vměšoval do sovětské politiky zahraniční a se svojí revoluční akcí ve Španělsku, kterou řídil, též nepochodil. S Dimitrovem bylo prý zatčeno více předních funkcionářů kominterny, jak píše londýnský list „Star". Odstraňování „trockistů" na severokavkazské dráze jako zaprodanců německých a japonských ohlašuje zase moskevská „Pravda", na Ukrajině byli zatčeni skoro všichni vedoucí činitelé ukrajinského radia, mnoho ukrajinských novinářů, ano i dva členové „Politbyra", mezi nimi místopředseda rady lidových komisařů.

Stolice bezbožectví mají býti zřízeny také na všech vojenských akademiích sovětských. Tento návrh komisaře války Vorošilova přijala sovětská vláda a návštěvu bezbožeckých kursů prohlásila za povinnou pro vojenské akademiky. Program bezbožeckého vyučování stanoví propagační sekce komunistické strany v dorozumění s kanceláří politického inspektorátu ministerstva vojenství a centrálního výboru bezbožníků. Přednášeti se budou: dějiny bezbožectví a jeho světového postupu, zvláště pak v sovětském Rusku, teorie Leninovy a Stalinovy jako učení potírající náboženství, činnost církve jako nepřítele komunismu, náboženská situace zahraniční a význam beznáboženské výchovy lidu pro revoluci. Centrální rada bezbožníků jmenovala už čtyři „profesory" pro stolice bezbožeckého vyučování.

Na čem záleží sovětům v zahraniční službě nejvíce? Stalo se, že počátkem r. 1937 muselo několik komunistických agitátorů opustiti státy, ve kterých narazili svou bezbožeckou propagandou, a vrátili se do Ruska. Sovětská vláda v uznání jejich „zásluh" v zahraničí odměnila je tím, že jim určila roční podporu 6000 rublů a odškodnění nejméně v obnosu 5000 rublů. Kromě toho mají tito bezbožečtí agitátoři právo bezplatného pobytu ve státních lázních a sanatoriích. Dosud využilo těchto výhod 90 „bývalých bezbožeckých bojovníků".

Při nestálosti vládní přízně sovětské je pochopitelno, že se problematické „zásluhy" bezbožných agentů ihned likvidují, neboť nikdo neví, co bude zítra.

Potírají to, co dříve hlásali. V poslední době v SSSR se věnuje velká pozornost otázce „plnění zákonů a nařízení" sovětské vlády. Komunisté totiž dlouhou dobu hlásali, že soudcové a jiní sovětští úředníci se mají řídit při svém rozhodování především tak zvaným „zájmem revoluce". Dříve to mělo pro komunisty smysl a byl to důvod k rychlému a bezohlednému potírání „kontrevolučních živlů", nyní však, kdy už není v SSSR třídních nepřátel v bývalém slova smyslu, stalo se to nepohodlným.

Podobně i otázka vlastnictví stále způsobuje sovětské vládě velké nesnáze. Dříve se vlastnictví neuznávalo; nyní však jest jediným opravdovým vlastníkem jenom stát a pak také komunističtí hodnostáři, a tu je nutno poučovati obyvatelstvo, aby právo vlastnické náležitě respektovalo. V „Pravdě" a v „Izvěstiích" (6. až 8. srpna) jsou věnovány těmto otázkám velké články. Mezi jiným sovětský prokurátor Vyšinský, známý z posledních procesů, zvláště si pochvaluje pověstný zákon ze 7. srpna 1934, který stanoví trest smrti za krádež obilí s kolchozního pole. Tento zákon byl prý velmi užitečný a značně přispěl k zvýšené poctivosti mezi sovětskými rolníky. Vyšinský dokonce tvrdí, že již druhý rok po jeho vydání bylo prý odsouzených na jeho základě třikráte méně, než první rok. Bohužel, jak je to v sovětech zvykem, Vyšinský nesděluje žádné číslice a mluví jen všeobecně. Pravděpodobně nesnesou číslice uveřejnění.

Úroveň života sovětského obyvatelstva. Proti tvrzením, že nyní v SSSR je již lépe a že je tam „šťastný a veselý život", možno postaviti číslice, vzaté ze sovětského tisku. Podle údajů moskevského časopisu „Plán" (ze dne 10. ledna t. r.) bylo v zemi prodáno r. 1936 masa 411 tisíc tun, másla 130 tisíc tun, oleje a margarinu 129 tisíc tun, cukru 1153 tisíc tun a konserv 337 milionů krabic. V SSSR podle sovětské statistiky je asi 170 milionů obyvatelů, to znamená, že na každého obyvatele připadlo ročně: masa 2 a půl kg, másla a oleje asi 0.8 kg, cukru 7 kg a konserv 2 krabice. Při takové dávce potravin sotva se může sovětské obyvatelstvo cítiti spokojené. Má asi ještě jiné způsoby, jimiž si obstarává jídlo, ale ty patrně unikají státní kontrole. Kdyby jich nemělo, muselo by zemříti hladem. Toto zásobování jde ovšem těžce, jelikož je soukromý obchod zapovězen. (Tak zv. kolchozní obchod se nedá porovnati se soukromým.)

Co se týče oděvu a obuvi, bylo podle údajů téhož čas. „Plán" r. 1936 vyrobeno bavlněných látek 1500 milionů metrů, takže na jednoho obyvatele připadlo 9 metrů; vlněných látek bylo vyrobeno 23.500 tisíc metrů — na jednu osobu tedy 15 cm; lněných 105 milionů — na jednoho obyvatele asi tři pětiny metru, hedvábných 33 a půl milionu metrů — na jednoho obyvatele 20 cm. Na oblékání pro všechny je to ovšem málo, a kde jsou ještě jiné potřeby?! Obuvi bylo vyrobeno r. 1936 90 mil. párů kožené a 82 mil. gumové, přibližně tedy jeden pár na člověka. Při tom je důležitá skutečnost, že jakost sovětských výrobků je velmi špatná.

R. 1937 se tento stav zhoršil. Podle čas. „Izvěstie" (29. června) za 5 měsíců r. 1937 chybělo do výroby 205 mil. metrů bavlněné látky, 76.3 mil. špulek nití, 25 mil. pár punčoch a ponožek, 26 mil. pár obuvi atd. Při tom se každý měsíc množství vyrobeného zboží zmenšuje.

Nedivno proto, že bylo v poslední době mnoho hospodářských činitelů v SSSR zatčeno; je ovšem otázka, zdali to pomůže.

Náboženská situace v SSSR. Od začátku t. r. přinášejí sovětské noviny potěšitelné zprávy, že víra v Rusku není dosud zničena a že se v poslední době šíří i mezi komunisty a komsomolci. Je to pro bolševiky náramně nepříjemné, neboť tím uznávají svou porážku na náboženské frontě a doznávají, že se dosavadní metody a prostředky protináboženského boje hodily jen pro ničení a zastrašování, ale nikoliv pro skutečné odstranění víry ze srdce člověkova. Nicméně neúspěch protináboženského boje neodradil bolševiky od jejich dalšího pokračování. Snaží se vymysliti něco nového. V sovětských novinách byly v dubnu zprávy, že se touto otázkou zabývají nejvyšší vládní činitelé, ale

o jejich rozhodnutí nebylo nic oznámeno. Fakta z poslední doby naznačují však, že komunistické vedení nedovedlo nic nového vymysliti. Pokračuje tudíž v boji proti náboženství dalšími pomluvami a terorem. V zahájeném všeobecném tažení proti škůdcům SSSR, špehounům, diversantům, trockistům atd. atd., jsou obviňováni i duchovní všech vyznání, zvláště křesťanských, ze špehounství, jelikož prý se sv. zpovědi dovídají různá státní tajemství, která pak prozrazují „sousedním státům". První byli takto obviněni katoličtí kněží v západních krajinách Ruska. Katolických kněží je ovšem v SSSR velmi málo, ale pravděpodobně jsou tam činni ještě „tajní kněží", o kterých úřady nevědí. Proti nim je hlavně namířeno nynější bolševické tažení. Také pravoslavní kněží jsou obviňováni z výzvědné činnosti a jsou proto trestáni zastřelením. V poslední době bylo uveřejněno několik zpráv o takových popravách kněží; bylo to však v takových končinách SSSR, kde nebylo prostě možno konati výzvědnou službu, i kdyby ji byli chtěli konati. Podkladem a hlavním důkazem obvinění a odsouzení byla tu okolnost, že kněží zpovídali lid.

Tak našli bolševici jen novou záminku k odstraňování hlasatelů a udržovatelů víry. Je to pro nás novým poučením, jak třeba opatrně a zdrženlivě přijímati všechny zprávy o větší svobodě náboženství v SSSR. Bolševici zůstávají stále nesmířitelnými odpůrci víry. Ustupují tam, kde vidí, že nemohou prosaditi svou, ale pak znovu a znovu útočí na náboženství pod nějakou jinou záminkou. E. K.

Známý bezbožník Kandidov uveřejnil v čas. „Izvěstie" (6. VIII.) velký článek pod názvem „Špehouni v sutanách". Autor probírá nejprve poměr pravoslavného duchovenstva k sovětské vládě a obviňuje je, že se k ní stále chovalo odmítavě a že udržovalo styky s ruským duchovenstvem v cizině, zejména s metropolitou Ant. Chrapovickým v Sremských Karlovcích v Jugoslavii. Druhá polovice článku je věnována katolické Církvi, která se proti sovětům prohřešila tím, že ústy sv. Otce několikráte odsoudila komunismus. Katoličtí kněží jsou líčeni jako špehouni cizích států, hlavně Polska. Několik řádek je věnováno i římskému Rusiku, které označuje Kandidov jako školu pro vyzvědače — asi podle starého úsloví: V čem kdo sedá, druhého tam hledá.

Pomsta lidu. Dne 9. června přepadli v Saratově poblíže techniky tři neznámí dělníci bývalého kněze Milovidova z Volska, který pod ranami zasazenými mu nožem skonal dříve, než přišla lékařská pomoc. Před pěti lety se zřekl Milovidov kněžského úřadu a v únoru t. r. přijal nabídku Saratovského komitétu bezbožníků, aby se stal placeným protináboženským agitátorem. (Prapor Ruska č. 8. r. 1937.)

POLSKO

V kraji vilenském ztrácejí Poláci svou půdu. Jedním z nejvíce průmyslově vyspělých zemských statků na severu Vilenska bylo panství Iwje, k němuž patří 6.000 ha pole, značná plocha lesů, elektrárna, parní mlýn a pila. Ve veřejné dražbě získal polovici tohoto statku před několika lety varšavský žid Horác Heller. Nyní však přešel celý ten majetek do jeho rukou. V důsledku toho bylo 35 rodin dosud na statku zaměstnaných propuštěno. Židé totiž chtějí v Iwě zříditi kolonii pro židovské zemědělce. Takové zemské hospodářství sotva posílí křesťanskou Polsku!

Otázka židovská je v Polsku nejpalčivější na poli obchodním. Vyplývá to jednak z velikého počtu židovského obyvatelstva — Polsko má 3 mil. 351.000 židů, víc tedy, než veliké Rusko (2,700.000) — jednak z jeho přirozeného nadání a sklonu k zaměstnání obchodnímu. V Krakově na příklad věnuje se obchodu 23 proc. židovského obyvatelstva, to jest skoro každý čtvrtý žid tam obchoduje, zatím co z polského obyvatelstva se obchodem zabývají sotva 2 proc. Připojíme-li k tomu ještě skutečnost, že dalších 13 procent židů je v Krakově řemeslníky a že na čtyři židovské advokáty připadá pouze jeden Polák — pochopíme vážnost židovské otázky v Polsku, kam především tíhnou židovští vyhnanci z Německa a též z Ruska. K upevnění židovských posic v Polsku povstala mocná organisace Joint Distribution Comitee, jejímž odborem je vlastně Agro-Joint, vládnoucí mnohamilionovým kapitálem, zatím co sedlák polský hyne a o jeho půdu jeví zájem — žid!

Náboženská statečnost před soudem. V Lipně (u Plocku) octl se před soudem katolík (Balcerek), který na schůzi rodičů odsuzoval postup správy místní školy, za to že tam v V. třídě židovská učitelka Federmanóvna nutila většinu katolických dětí k modlitbě židovské, že i katolické děti musely zachovávati židovské svátky a že též dějepisné výklady židovské učitelky byly přibarvovány podle jejich náboženských názorů. Správce školy podal na kritika těchto podivných poměrů žalobu, která však skončila osvobozením obžalovaného, poněvadž mluvil jen pravdu. V katolickém Polsku jsou ve školství opravdu divné pořádky!

Apelační soud ve Vilně zahájil soudní vyšetřování proti evangelickoreformované konsistoři ve Vilně pro zneužití úřední moci. Vilenská ev. ref. konsistoř stala se totiž eldoradem všech, kdož ve svém manželství ztroskotali a toužili po novém. Stačilo přijati kalvinství, napsati list do Vilna, zaplatiti příslušnou taxu vilenské konsistoři ev. ref., a pak podati žalobu o rozvod. Souhlasila-li obojí strana s rozvodem, dosáhla ho za několik zlotých během měsíce. Když se katolicky uvědomělá strana rozvodu vzpírala, docházelo k procesům a k stížnostem na nezákonné jednání vilenské ev. ref. konsistoře — ale administrativní úřady trpěly neplatná nová manželství ev. ref. Až nyní promluvila nejvyšší instance — apelační soud ve Vilně.

Zneužití náboženského úkonu bylo jistě vystoupení varšavského pravoslavného protopresbytera Teodoroviče, který v liturgickém rouchu a s asitencí vykonal na vojenském stadionu varšavském posvěcení a vložení koruny na hlavu nového cikánského krále Januše I. Kvieka. Cikánská komedie, k níž korunovační rekvisice dodalo Velké divadlo varšavské a jež dozněla v cikánských zpěvích a divokém tanci na vojenském stadionu, vylučovala už předem jakoukoliv vážnost i civilního, natož náboženského úkonu!

JUGOSLAVIE

Křížové tažení proti zlozvyku klení a rouhání vyhlásil arcibiskup-koadjutor záhřebský dr. Stepinac v době od 4. července do 3. října. Zahajuje je pastýřským listem, který byl s kazatelen záhřebské arcidiecése předčítán v neděli 27. června. Zdůrazňuje v něm velikou hříšnost zlozvyku klení a rouhání, jimiž se zneuctívá velebnost Božího majestátu a svolávají časné i věčné tresty, a naznačuje věřícím prostředky k potírání tohoto neblahého zlozvyku. Po dobu tří měsíců stanoví pastýřský list na určité neděle smírné pobožnosti před vystavenou nejsvětější Svátostí, společné sv. přijímání dětí, mladíků, mužů, všech skupin Katolické akce, dále přiměřená kázání, adorace, kajícné průvody jinochů a mužů na 15. srpna, krajinské poutě do Marije Bistrice a do Ludbregu, akademie a schůze s přednáškami. Také misie, tridua a různé pobožnosti mají spolupracovati v boji proti hříchu klení a rouhání

Bělehradský pravoslavný patriarcha Varnava, který zemřel dne 24. července t. r., jmenoval se rodným jménem Rosič a narodil se dne 29. srpna 1880 v Plevlji. Studoval nejprve v Prizrenu a pak byl poslán na bohoslovnou akademii do Petrohradu. Od r. 1905—1910 působil v duchovní správě v Cařihradě, kde byl též delší dobu správcem srbské školy. Dne 10. března 1910 zvolila ho synoda cařihradského patriarchátu metropolitou ve Velesu. Od r. 1912 spravoval též biskupství bitoljské a ochridské. Když za světové války obsadili Němci Srbsko, odejel Varnava do Anglie, kde se stal v Cambridži profesorem. R. 1917 opustil Anglii a byl delegátem srbské pravoslavné církve na velikém sjezdu ruského pravoslaví. Dne 17. listopadu 1920 byl jmenován metropolitou ve Skoplji a po smrti bělehradského patriarchy Dimitrije byl zvolen 12. dubna 1930 jeho nástupcem. Byl upřímným přítelem Rusů a mnoho platných služeb prokázal ruskému pravoslaví v emigraci, snaže se udržeti jeho jednotu. Aby pozvedl úroveň srbské pravoslavné církve, zaváděl mnohé reformy po vzoru katolické Církve, proti níž však zaujímal stanovisko velmi strohé, jak patrno zvláště z jeho nesmířitelného odporu proti konkordátu se Sv. Stolicí.

Volbu nového patriarchy srbské pravoslavné církve upravuje zvláštní zákon, vydaný 6. dubna 1930. Podle něho volí patriarchu volební sbor,

který vybere tři kandidáty a jejich jména sdělí ministerstvu spravedlnosti. Jednoho z nich jmenuje pak na návrh ministerstva spravedlnosti král (vladařská rada) a oznámí to biskupskému sboru. Během týdne se ohlásí při službách Božích v „stolné cerkvi" jméno zvoleného patriarchy a na druhý den potom je slavná jeho intronisace. Volební sbor bude míti tentokráte 55 členů. A to 23 biskupy (20 diecésních a 3 vikáři), 4 protojereje (bělehradského, pečského, karlovského a dvorního), 5 rektorů pravoslavných ústavů theologických, 2 předsedy kněžských sdružení (1 řeholního a 1 světského duchovenstva), 7 členů veliké správní rady srbské pravoslavné církve, 9 aktivních ministrů (pravoslavní ministři nynější vlády Stojadinovičovy), dále předsedu kasačního soudu, předsedu hlavní kontroly a rektora bělehradské university. Den a dobu zasedání volebního výboru určí král (vladařská rada) zvláštním rozhodnutím na návrh ministra spravedlnosti, který také volební výbor zahájí. Podmínkou platnosti je přítomnost aspoň polovice členů volebního výboru. Jinak dojde k zasedání o den později v tutéž hodinu a za kteréhokoliv počtu členů výboru. Volba tří kandidátů se koná lístky, tajně. Zvoleni jsou ti kandidáti, kteří dostali největší počet hlasů; při rovnosti hlasů má přednost kandidát nejstarší věkem.

V arcidiecési gorické byli ustanoveni slovinští kněží v duchovní správě: na Otlici farář Bratina, v Idriji novokněz Gnjezda kaplanem, v Podbrdu farář Vrtovec, v Tolmínu novokněz Šarf kaplanem, v Šebuljích kooperátor Podobnik, v Kaščergi u Zazinu novokněz Ceka z Podgradu za správce fary.

O příčině smrti srbského patriarchy Varnavy vydali (2. srpna t. r.) na žádost správy města Bělehradu lékaři, kteří léčili zemřelého patriarchu, úřední odpověď, podle níž bylo bezprostřední příčinou jeho smrti oboustranný zápal plic a slabost srdce. Nebylo žádného podezření na úmyslnou otravu, proto také nepodali ošetřující lékaři žádného úředního oznámení v této věci. Mezi podepsanými lékaři jsou i primář dr. Vukovala a dr. Simeon Popov, které sám sv. synod pravoslavný povolal k lůžku nemocného patriarchy. To je pravda zjištěná lékařskými odborníky pravoslavnými, proti níž zúmyslně šíří pravoslavný tisk na Podkarpatské Rusi lež, jako by byli katolíci patriarchu otrávili.

Poděkování ze Skoplje. Zásilku paramentů a kostelních potřeb jsem v pořádku obdržel. Dělali nám mnoho těžkostí, nežli nám zásilku vydali. Na celním úřadě žádali po nás 5000 dinarů cla. A jenom s pomocí některých přátel a na mnohé prosby se nám konečně podařilo dostati zásilku beze cla (poněvadž to byl dar ACM). Pán Bůh zaplať! P. Alojzij Turk.

Z jižního Srbska. Letos přijde výpomoc pro duchovní správu skopljanské diecése. OO. lazaristé převezmou faru v Kos. Mitrovici. Duchovní správce katolické diaspory v diecési skopljanské, P. Alois Turk, vypomáhal o svátku Nanebevzetí P. Marie na pouti v mariánském poutním místě Letnici, kde byla zase velká návštěva poutníků a tedy i mnoho práce, zvláště zpovídání. Odtud se vydal P. Turk na misijní cestu do Sandžaku a na Černou Horu.

Projednávání konkordátu velmi rozbouřilo veřejné mínění pravoslavných Srbů proti katolíkům. Kromě lží o úkladném otrávení † patriarchy Varnavy šíří se mezi prostým lidem pravoslavným pověsti, že budou muset i pravoslavní platiti papežovi daň a že budou nyní násilím donuceni přestoupiti na katolickou víru. To sice strašák příliš ubozé vymyšlený, ale za nynější psychosy konkordátní vykoná své poslání!

Od hranic soluňských. Okolo roku 1860 nastalo mezi pravoslavnými křesťany v jižním Srbsku mocnější hnutí pro církevní jednotu. Zvláště se toto hnutí projevilo v Kukušu. Sjednocení křesťané zachovali si všecky své obyčeje i liturgii, jedině uznali církevní jednotu a prvenství papežovo. Prvním jejich biskupem byl Nil Izdorov. Kolem r. 1868 zachvátilo unijní hnutí vesnice Stojakovo a Bogdance, něco později též Djevdjelje a okolní obce. Hned po sjednocení byla všude zavedena liturgie v slovanském jazyku, kdežto se dříve konala řecky. Kromě toho dostalo se všem sjednoceným katolíkům též národní školy.

V obci Stojakovu byl veliký boj o

místní kostel. Poněvadž se však celá obec (450 domů) stala katolickou, a jen 5 čísel zůstalo v pravoslaví (grkomani), připadla crkva katolíkům. Stojakovo od té doby v každém ohledu činilo pokroky. Vzešlo z něho 8 kněží a 10 učitelů, kterým se dostalo příslušného vzdělání u francouzských lazaristů v Soluni.

Když později pravoslavní odňali crkvu katolíkům, koupili si katolíci jednu budovu a upravili si ji za kostel. Tak bylo až do světové války, kdy byla tato svatyně zároveň s celou skoro vesnicí zbořena, zůstaly z ní jen základy.

Po válce toužili katolíci co nejdříve obnoviti svůj kostel, ale jejich veliká chudoba jim v tom bránila. A tak musel biskup Njaradi, když letos po čtvrté už konal tam kanonickou visitaci, sloužiti mši sv. na dvoře domu Josefa Kapsaraviče.

Nyní postoupili katolíci východního obřadu tak daleko, že mají už zbudovanou crkvu, novou kapli, která byla dne 20. července t. r. posvěcena za veliké účasti věřících ke cti bl. Bohorodičky. Posvětil ji O. Kapsarevič, farář z Děvdělje, za přísluhy O. Popoviče, faráře z Bogdanců. Lid radostí plakal, že po 22 letech má opět svou svatyni, svůj dům modlitby. Jeho další úprava a vybavení bohoslužebnými potřebami jsou ovšem odkázány na obětavou podporu štědrých dobrodinců.

Katolický obzor.

Doma.

MORAVA

Předsedu ÚACM, J. E. nejdp. arcibiskupa dra Leopolda Prečana, vyznamenala francouzská vláda velkodůstojnickým řádem Čestné legie. Styky mezi naším národem a Francií byly vždy živé a přátelské, ale od doby prvního celostátního sjezdu katolického v Praze, kdy zástupcem Sv. Otce byl pařížský kardinál Verdier, pouto lásky, zvláště mezi katolíky obou států, se velmi mocně utužilo a styky neobyčejně zvroucněly. A poněvadž přední zásluhu o to si získal náš pan arcibiskup jako předseda pražského sjezdu katol. a jako iniciátor jeho nezapomenutelného ohlasu na Moravě a zvláště na cyrilometodějském Velehradě, kde duchovní spříznění katolicismu obou národů přímo triumfovalo, bude mu vysoké vyznamenání nejen zaslouženou poctou, ale i sladkou vzpomínkou na dny bratrské lásky katolické Francie a mladého našeho státu. S těmito pocity radosti a s upřímným blahopřáním přijímají také čeští katolíci a především náš ACM zprávu o vyznamenání svého duchovního vůdce a Otce.

Katolická Morava oslavila manifestačně 25. výročí korunovace milostné sochy P. Marie na sv. Hostýně. O hlavním svátku Nanebevzetí Panny Marie sloužil za přítomnosti olomouckého p. arcibiskupa pontifikální mši sv. apoštolský nuncius pražský msgre Ritter, který také v italském a latinském proslovu velebil požehnání mariánské úcty pro katolíky v ČSR a odporučil ochraně nejsv. Panny a Matky celý náš národ. Po celou oktávu měly své poutě jednotlivé stavy s pontifikální mší sv. a sv. požehnáním a s tradičními akademiemi, jež vyznívaly v pokorné oddání sebe do mariánské služby pro království Ježíšovo. Oktávu zakončil pontifikální bohoslužbou brněnský biskup dr. Kupka. Svatý Hostýn ukázal znova, jak chce vésti i v moderní nepokojné době náš lid skrze Marii k Ježíšovi. Do korunovačního jubilea svatohostýnského zapadlo i jubileum tiché, ale požehnané činnosti strážců posvátné hory, řádu T. J., jimž za to vyslovil papežský nuncius i olomoucký arcibiskup zasloužené díky.

ČECHY

Péče o řeckokatolické věřící na Moravě. K naší zprávě (č. 7) o velikých obtížích pastoračních jediné řeckokatolické fary v Praze pro řeko-katolíky historických zemí píše nám p. dr. Svoboda ze Sumice pod Červenou Skalou: „Podle zdejších slovan. katol. Slováků byly pro Prahu (t. j. pro řeckokatolickou faru) konány sbírky. — Jak v Praze, tak v Brně jsou redemptoristé: Proč nepřidělí do každého domu po jednom knězi slovan-

ského obřadu, aby vedl duchovní správu v městě? Mají jich prý už 15. — V Uh. Hradišti je františkán slov. obřadu, nikdo ale o něm neví. (Ve skutečnosti vědí už mnozí o jeho práci! Pozn. red.) — Ve Strážnici pak je prý na 200 Slováků slov. obřadu." — Uveřejňujeme tyto řádky laika, který OO. redemptoristům ve svém nadšení a lásce k slovanskému obřadu přisuzuje příliš neomezenou jurisdikci pro všechny naše diecése a úpravu pastorace řeko-katolíků si představuje velmi prostě a rychle proveditelnou, ale přece chceme vyčísti z jeho řádků ne tak kritiku, jako spíše prosbu o záchranu opuštěných bratří řeckokatolických v našich zemích. Vyjde-li z těch řeholí, které mají větev východního obřadu, iniciativní nabídka příslušnému biskupskému ordinariátu, najde se snad cesta schůdná i pro přísné předpisy našich úřadů!

SLOVENSKO

Z katolického školství na Slovensku. V Trnavě otevře počátkem nového školního roku řád svaté Uršuly ve svém řeholním domě první třídu veřejného katolického dívčího gymnasia reálného. — V Modré tatáž řehole sester voršilek zřizuje novou katolickou školu měšťanskou pro slovenské dívky; při škole je též internát. — V Košicích znova otevrou sestry voršilky ženský učitelský ústav s vyučovacím jazykem čsl. a druhou třídu dívčího reál. gymnasia čsl. Oba ústavy budou umístěny v nové budově v Komenského ul., kde je též nádherný internát. — Také sestry dominikánky chystají k příštímu školnímu roku v Košicích novou moderní budovu pro své školy: obecnou a měšťanskou, tři třídy reálného dívčího gymnasia, jednoroční obchodní kurs, prvý ročník rodinné školy a druhý ročník pro učitelky mateřských škol. Do svého internátu přijímají sestry též žačky z jiných škol ve městě. — Ve Spišské Nové Vsi je pod vedením Dcer Božského Vykupitele katolický dívčí internát s obecnou a měšťanskou školou, který vychovává i cizí žákyně místních škol a vyučuje též hudbě a cizím řečem. Moderní internát s velikou zahradou je ve středu města. — V Bratislavě má ústav Notre Dame pro své školy (slovenskou a německou obecnou a měšťanku a pro maďarskou obecnou školu) internát s krásnou zahradou a hřištěm. — V Nitře je katolický internát pro žáky nižšího reálného gymnasia a měšťanky. — Malý seminář v Košicích přijímá studenty po VI. třídě gymnasijní za měsíční plat 100 Kč a písemným závazkem nahraditi studijní výlohy (+ 200 Kč), nestane-li se knězem. Katolické školství — síla Slovenska!

Za hranicemi.

ŘÍM

Ve své promluvě, kterou měl Svatý Otec ke 150 spolupracovníkům Katolické akce, zdůraznil potřebu, aby se v apoštolátě Katolické akce nikdo neslunil v síle vlastního života, nýbrž aby v sebezáporu zapomněl na svou osobu a na svůj život, který patří především Bohu, Stvořiteli, Zachovateli a poslednímu Cíli. Tím ovšem nechtěl Sv. Otec podceňovati zásluhu osobních obětí v katolickém apoštolátě, nýbrž chtěl poukázati na to, že jeho oběti nabývají své pravé ceny právě šlechetnou a nesobeckou rozhodností, která je spojuje s Bohem. Sv. Otec upozornil na důležitost a odpovědnost spolupracovníků Katol. akce, i na milost Boží, kterou získávají za úsilí a vytrvalost v díle. S radostí zmínil Sv. Otec potěšující zprávy o postupu Katol. akce v Americe, misiích afrických, indických a čínských, kde K. A. velmi přispěla k rozvoji a pokroku náboženského života.

Vědecký týden biblický koná se v Římě ve dnech 20.—25. září t. r. v aule Papežského biblického ústavu. Předmětem letošních přednášek jsou hlavně historické otázky knihy Peutatenchu a knihy Josue. K účasti jsou zváni profesoři biblických věd i ze zahraničí. Přednášky loňského biblického týdne „o životě a učení sv. Pavla" vyšly tiskem pod titulem: S. Paolo, La

Conversione, La Figura e la Dottrina (Sv. Pavel, jeho obrácení, osobnost a učení), Řím, 1937.

ANGLIE

K letošním „unijním" sjezdům v Oxfordě a v Edinburgu. Ekumenické hnutí protestantských církví ubírá se dvěma směry, jejichž vůdcové — dnes už oba mrtví — byli švédský protestantský arcibiskup Söderblom a novoyorský biskup Ch. H. Brent. Arcibiskup Söderblom se snažil od prvého sjezdu ve Stockholmě r. 1925 o sjednocení křesťanských církví na poli sociálním a etickém (Work and Life), biskup Brent svolal do Lausanny první konferenci r. 1927 k sjednocení křesťanské víry a řádu (Faith and Order). Podle těchto prvních sjezdů dostaly oba ekumenické směry též svá jména. Söderblomův se nazývá stockholmským a Brentův lausanským.

Letos směřovaly oba směry v Anglii, stockholmský v Oxfordě a lausanský ve skotském Edinburghu. A na obou konferencích se projednávala jistě časová otázka o poměru mezi dnešními tak zvanými totalitními vládami a jejich světovým názorem a mezi křesťanskou církví a jejím posláním, které jí dal sám Kristus: Má se proti totalitním režimům, nacionálnímu socialismu německému a ruskému bolševismu, postaviti též totalitní křesťanství, které se uplatňuje i v životě politickém, anebo se má křesťanská církev omeziti jen na vnitřní náboženské působení, které získává protivníka jen vnitřní silou náboženského a mravního přesvědčení? Čili jinými slovy, řešila se v Oxfordě zásadní otázka, jaký je praktický vztah křesťana ke státu, křesťanské Církve k politice — otázka dotýkající se i nás a také stále projednávaná i v táboře katolickém. Na štěstí pro nás řeší tuto otázku právě poslední projevy papežských encyklik. Na program letošní konference v Edinburghu byly dány otázky více o věroučné a bohoslužebné stránce křesťanské církve, jak je patrno ze čtyř stanovených sekcí: o Ježíši Kristu a jeho milosti, o Kristově církvi a božím slově, o církevních služebnících (duchovenstvu) a svátostech, a konečně o jednotě církve v životě a bohoslužbě.

Neznáme ještě přesného znění resolucí oxfordské konference, ale referát švýcarského universitního profesora dra Huberta, člena mezinárodního soudu haagského, o poměru mezi křesťanskou církví a současným totalitním státem postavil se úplně se souhlasem celého sjezdu na stanovisko katolické Církve, resp. poslední papežské encykliky. „Třeba přiznati," pravil dr. Hubert, „že je stát dějinný útvar s neodvislou autoritou ve vlastní sféře a že má za úkol střežiti právní řád, než prvotní pramen všeho práva, zákonů a jejich závaznosti ve svědomí je Bůh a proto je stát nástrojem pro uskutečňování božího řádu. Křesťanství je v zásadní protivě vůči takovému pojmu státu, který sám sebe postavil za Boha a za pramen všeho duchovního i mravního řádu."

Resoluce, ve kterých zaujal oxfordský sjezd zásadně odmítavé stanovisko oproti novodobému státnímu pohanství, našly radostnou ozvěnu i v Římě, jsou jistě též ovocem vzájemné duchovní pomoci, kterou si navzájem v modlitbách přispívají za nynějšího pronásledování v Německu katolíci i protestanté. V Oxfordě byla s veřejnými díky zdůrazněna pomoc katolické Církve pronásledovaným křesťanům německým. Za pravoslavnou církev súčastnil se oxfordského sjezdu novosadský biskup dr. Irenej Ćirić.

FRANCIE

Pax Romana, ústředí 40 svazů katolických studentů ze všech dílů světa, konala letos od 24. do 28. července studentský kurs v Bouffémontu u Paříže a pak vlastní sjezd v Paříži od 28. července do 2. srpna. Na svém studentském kursu zabývali se delegáti jednotlivých národů — pro omezenost místa v dívčí koleji bouffémontské mohl tam každý svaz vyslati jen tři zástupce — především výchovou a vzděláním katolického studenta na poli náboženském, kulturním, stavovském a sociálním. Ze všech referátů zaznívala radostná skutečnost, že všude jsou katolické spolky studentské organisací živou, rostoucí a

vlivnou na život svého národa. Až na Německo, z kterého nesměli přijeti delegáti na sjezd Pax Romana, a pak Japonsko a Čínu, odkud bylo příliš daleko do Paříže, súčastnili se sjezdu i delegáti katolických menšin z Dánska, Rumunska a Finska; — finská trojice delegátů a delegátek skládala se vesměs z konvertitů studentů, kteří apoštolují mezi svými protestantskými rodáky a zároveň tvoří hráz proti sousednímu sovětskému bezbožectví. Ze slovanských národů byli početně zastoupeni Poláci, Češi, Slováci, Ukrajinci, Hrvati a Slovinci. Příští sjezd Pax Romana má připraviti „Slovenska dijaška Zveza" v Jugoslavii.

MAĎARSKO

Katolický tisk v Maďarsku. Zakladatelem katolického tisku maďarského možno nazvati Antonína Lonkaye, který v polovici minulého století začal vydávati proti tehdejšímu liberalismu první katolický časopis maďarský „Idök Tanuja" (Svědek časů). Lonkay založil také první velký deník maďarský „Magyar Allam" (Stát maďarský), který vycházel až do r. 1910, ale pro svůj výrazné opoziční směr nedosáhl většího rozšíření. Proto vznikl r. 1896 iniciativou hr. Ferdinanda Zichy-ho a Mikuláše Esterhazyho v Budapešti nový katolický list „Alkotmány" (Konstituce), kolem něhož se začala tvořiti parlamentní lidová strana katolická. To byl počátek velké organisace, která vybudovala další rozvoj katolického tisku pro různé vrstvy maďarských katolíků. Pravým apoštolem katolického tisku maďarského se stal P. Bela Bangha T. J., který zahájil už před světovou válkou rozsáhlou propagandu tiskovou, ale teprve r. 1918 bylo založeno veliké tiskové ústředí se základním akciovým kapitálem asi 4 milionů pengö (22.4 mil. Kč). Tato centrála vydávala r. 1929 tyto časopisy: „Nemzeti Ujsag" (Národní noviny), „Uj Nemzedek" (Nová generace), „Kepes Kronika" (Kronika v obrazích), „Magyar Jogi Szemle" (Maďarský právní přehled). „Egyhazi Lapok" (Církevní list), „Uj Lap" (Nový list). V čele maďarské katolické centrály tiskové stojí dnes hr. Jan Zichy a jeho nejbližšími spolupracovníky jsou Ivor Marsovszky a hr. Csekonics Listy „Nemzeti Ujsag" a „Uj Nemzedek" staly se dnes vedoucími listy maďarskými vůbec, dosáhnuvše nákladu asi 190.000 exemplářů, t. j. 20 proc. všeho tisku budapešťského.

NĚMECKO

Hitlerovský caesaropapismus. Říšský ministr veřejné výchovy vydal svého času nařízení, aby všichni úředníci a zaměstnanci ve státní službě skládali přísahu věrnosti Hitlerovi. Poněvadž se toto nařízení vztahuje také na katolické a protestantské kněze, vyučující ve veřejných školách německých, prohlásil nyní würtenberský ministr kultu, že zbaví práva vyučovati ve školách všechny duchovní, kteří nesloží oné přísahy, nebo budou činiti při ní nějaké výhrady. „Věrnost Hitlerovi" je ovšem tak elastický pojem, že se dá natáhnouti podle libovůle proti každému křesťanskému učiteli náboženství.

Zakladatel nové sekty, zvané „německé poznání Boha" (die deutsche Gotterkenntniss), generál Ludendorff, má asi 200.000 stoupenců a jeho orgán „U svatého pramene německé síly" vychází v 72.000 exemplářích. Ludendorff prohlásil rouhavě: Svět má dnes na vybranou: buď Krista nebo filosofii Matyldy Ludendorffové, jeho ženy! — Je tedy pan generál asi pod pantoflem své ženy!

RAKOUSKO

Vídeňská arcidiecése má podle poslední statistiky z 1. března 1937 4 biskupy a 1924 kněží, z nichž je 1050 kněží světských, 718 řeholních, ostatní světští (120) a řeholní (36) kněží jsou příslušníci cizích diecésí, jakož i jeden z biskupů. Celkový počet věřících 2,299.633 katolíků je rozdělen na 548 farností. Ve Vídni samé je 90 farních kostelů, 66 klášterních a filiálních, 64 veřejných kaplí, 173 školních a ústavních kaplí a 15 nouzových kostelů, celkem 448 svatyň. Veliký nepoměr je v diecési mezi průměrným počtem věřících v městských farnostech (16.205), — a ve farnostech venkovských (1836). Řeholní kněží spravují celkem 139 farností. Mužské řehole a kongregace — patřící k 38

různým řádovým společnostem — jsou usazeny na 95 místech arcidiecése a mají 718 kněží, 387 kleriků, 767 bratří-laiků, 191 noviců a 300 kandidátů. Ženské řehole žijí v 301 klášteřích a ústavech v celkovém počtu 7128 osob a patří 40 řádovým rodinám. Z mužských řádů jsou nejpočetnější členové Společnosti Božího Slova ve St. Gabriel (Mödling), z ženských pak Dcery Božského Spasitele.

ŠPANĚLSKO

Rudé milosrdenství! První transporty dětských uprchlíků španělských přijali belgičtí socialisté do své ochrany. Jednou rukou jim dávali chléb a druhou mířili na nevinná dětská srdce, aby z nich vyrvali křesťanskou víru. V „lidových domech" uspořádali belgičtí marxisté dětem katolických Basků bankety, jež nazvali ve svém tisku „prvním rudým přijímáním", poněvadž při nich rouhavě napodobovali mši sv. Když se o této „péči" rudých hostitelů baskických dětí dověděl baskický biskup msgre M. Mugica z Victoria, napsal belgickému kard. Van Roye-ovi dopis, v němž píše: „Sta dětí odejelo z Bilbaa za hranice, aby se nestaly obětí hladu a střel. S úzkostí a zármutkem se však dovídám, že se naše děti dostaly všechny právě do prostředí, v nichž je vydána v nebezpečí jejich víra a láska ke Kristu a Církvi. Vím, že ti, kteří jsou odloučeni od Církve, usilují naštípiti do andělských duší dětských zásady protikřesťanské." Kard. Van Roye vyzval ihned belgické katolíky, aby se ujali vyhnaných dětí španělských. Belgický episkopát utvořil pak zvláštní pomocný komitét, který s pomocí hmotnou spojí též péči o duchovní blaho katol. dětí baskických.

Lež má krátké nohy — i ve službách rudé milice španělské. Je známo, jak se snažili rudí barbaři ve Španělsku „odůvodňovati" své zločiny, jichž se hned v prvých dnech občanské války dopouštěli na nevinných kněžích, sestrách, kostelích a klášteřích. Bořili prý kostely a pobíjeli kněze, poněvadž si kněží a mniši učinili z kostelů pevnosti proti vládnímu (rudému) vojsku. A když byli žádáni o přesné doklady, prohlašovali předem, že mají v rukách klasický dokument o vině katolického kleru. Konečně ten dokument uveřejnili v argentinských novinách. Je to fotografie, zachycující skupinu kněží, vyzbrojených puškami a malým dělem, jak se chystají odraziti nepřátelský útok. A pod fotografií hlásal nápis, že je to snímek, vzatý v Madridě v době, kdy prý „fašisté" chystali puč. Zatím však pozornější už pohled na fotografii vyvolával jakousi nedůvěru, poněvadž ti kněží byli všichni skoro stejně mladí a jejich zbraní byly nějaké staré lovecké pušky. Dělo pak nevypadalo nijak hrozivě. Konečně odkryla redakce listu „Osservatore Romano" ve fotografii pustý podvod. Obrázek totiž pochází z Italie a je už víc než dvě leta stár. Je to snímek z kterési umbrijské církevní koleje, představující scénu divadelní hry, čínský útok na misijní stanici. Herci — vesměs mladí chovanci koleje — mají ovšem v rukách jen staré pušky, jaké mohli pro divadlo sehnati. Maskované dělo je pak kus staré roury, postavené na kola. Obrázek dostal se náhodou až do Španělska, poněvadž jeden z tehdejších herců, nyní P. Vincenc, rodilý Španěl, odešel později do Barcelony dovršit svá studia. Za krvavých bouří barcelonských meškal v kláštěře, kterého se zmocnili a který vyloupili bolševici. Tak se do jejich rukou dostala i fotografie divadelní scény z Italie, z níž lživí rudí násilníci chtěli udělati klasický doklad proti katolickému kněžstvu španělskému. Zatím se však jejich fotografie stala opravdu klasickým dokladem bolševické prolhanosti.

PALESTINA

Devatenáctisté výročí obrácení svatého Pavla, kterého letos vzpomíná celý katolický svět, bylo zvláště významně oslaveno v Damašku, tedy na místě nejpamátnějším pro život apoštola národů. Ukazuje dodnes Damašek křesťanským poutníkům svatyni sv. Pavla, dům Ananiášův, ulici Přímou, dům Judův, kde byl sv. Pavel pokřtěn, místo za hradbami, kde byl vězeň Kristův v koši spuštěn a zachráněn, jeskyni na hřbitově, která mu byla za dočasnou skrýší, a pak i místo před Damaškem, kde Šavlovi zastoupil cestu jeho Pán, aby ho učinil apoštolem národů. Po tři dni se

konaly koncem května jubilejní svatopavlovské slavnosti damašské za přítomnosti apoštolského delegáta syrského z Aleppa, msgr. Lepretre, řeckokatolických biskupů msgra Farage a msgra Cadi, syrského biskupa msgra Stribe, vikářů patriarchů arménského a chaldejského, řeholních zástupců z Damašku a Beirutu a množství věřících různých východních obřadů katolických. Proto i o liturgickém triduu se střídaly tyto východní obřady: ranní pontifikální mše svatá řeckokatolického obřadu s odpoledním požehnáním v ritu maronitském; ranní pontifikální liturgie syrská s večerním požehnáním v obřadu armenském, a pak s nedělní latinskou mší svatou pontifikální! Slavnostních bohoslužeb na místě obrácení sv. Pavla se súčastnilo na 2000 věřících z Beirutu, Libanonu a z Aleppa. Zpívali při nich zpěváci z františkánského kostela v Bab-Tuma a řeholníci maristé. Různost obřadů a řečí bohoslužebných vpravdě svědčila vzpomínce na apoštola národů. Dojemně působilo zvláště na věřící lid, když se při melchitské pontifikální liturgii zpívala v arabské řeči epištola, vypravující o Šavlově obrácení! — V době, kdy se na Kristově Církvi plní slovo apoštolovo: „Na světě budete míti útisk" (Jan, 16, 33), volá útěšně a povzbudivě výročí obrácení Pavlova jeho životní zkušenost: „Všecko jsem mohl v Tom, který mne posiloval!"

Sionistický deník Davar, vycházející v největším židovském městě palestinském, v Tel-Avivě, uveřejnil seznam států, které podporovaly španělskou rudou vládu v jejím boji proti gen. Frankovi. Palestinští židé jsou v tomto seznamu na devátém místě po Rusku, Francii, Anglii, Spojených státech, Švédsku, Dánsku, Holandsku a Norvéžsku. Jejich příspěvek činil 130 tisíc franků. — Tato zpráva židovského listu je zajímavá po dvojí stránce: 1. Ukazuje, kdo vlastně vydržuje rudé vládce španělské v dlouhé občanské válce — jsou to jejich soudruhové evropští i američtí —. 2. Nepřímo svědčí též o tom, že naše republika nikterak není v popředí rudého, bolševického souručenství, ačkoliv by jí hitlerismus rád nasadil tuto psí hlavu před celou Evropou!

Zdravý humor našeho lidu je zachycen v povídkách, které jsou obsaženy v kalendářích Matice cyrilometodějské na rok 1938.

Objednejte si ještě dnes!

Velký kalendář Matice CM *Kč 12·—*

Poutník svatohostýnský *Kč 6.—*

Posel Apoštolátu *Kč 6·—*

Objednávky obratem vyřídí Matice cyrilometodějská v Olomouci, Wilsonovo náměstí 16.

Za konkurenční ceny
provádí veškeré novostavby, přestavby, adaptace firma

Techn. a stavební kancelář
Oldřicha Očenáška,
zednického mistra
v Bohuňovicích u Olomouce.

Na požádání odborné porady a rozpočty zdarma. - P. T. farním úřadům a katol. spolkům zvláštní podmínky a výhody. Mnoho doporučení od vld. duchovenstva.

Technická stavební kancelář
firmy
JAN LICHTBLAU
přísežný soudní znalec
OLOMOUC, Pasteurova 10
Telefon 857
provádí veškeré stavby do oboru stavitelského spadající. — Apoštolát tuto firmu vřele doporučuje.

Doporučujeme firmu
VLADIMÍR BENEŠ,
stavební klempířství, HOLICE U OLOMOUCE
Provádí veškeré práce stavební odborně za levné ceny.

Kostelní dlažby - chodníkové dlažby, šlechtěnou omítku „Wizomit“

jakož i veškeré druhy zboží betonářského a cihlářského dodá v nejlepším provedení a v zaručené jakosti

WIZUB cihelna a betonářský závod Jana Wilczka
ve Slezské Ostravě.

Alpa francovka ke kloktání

Alpa zubní krém k pěstění zubů

vidp.: P. Hrab, farář, Holice; Václav Jelínek, farář v. v., Horní Cerekev; K. Kostka, farář v. v., Uherský Ostroh. „Pán Bůh zaplať."

Ze života zahraničních krajanů.

(Misie na Porýní.)

Od 26. června do 1. srpna konal dp. P. Otto Hamerník, kvardián františkánského kláštera v Uh. Hradišti, na žádost ACM. krajanské misie v Porýní. Někteří ze starých krajanů již umřeli a ti mladší se odcizují. Mnozí krajané nepřijdou, ani když se přívětivě pozvou. Mnohdy navštívil misionář až třicet rodin a přišlo z nich 6 nebo 7 lidí. Přece však bylo celkem asi 148 Čechů, 49 Němců a 2 Poláci u sv. zpovědi. Promluv měl misionář celkem 47, volných shromáždění asi 5. Někteří krajané skutečně českého kněze čekali a šli zase po roce k Boží správě, jiní chodí už každý měsíc ke sv. svátostem; ale jsou také mnozí, kteří si vůbec nedají říci.

Nejlepší misie byla ovšem v Hambornu, kde je spolek sv. Václava a kde má dosud vliv horlivý přítel krajanů dp. děkan Theisselmann. Z Bottropu, kde se súčastnilo krajanských pobožností loni na 150 včřicích, oznámil p. farář, že misie není třeba, protože lidé — rození Moravci z Hlučínska — česky nerozumí! Proto letos tato misie odpadla. Jinde zase vzkázal p. farář, že v jeho farnosti Čechů není, ačkoliv tam loni misionář mnoho krajanů našel. Jinde opět nebyly misie ohlášeny a ve dvou dnech nemohli býti krajané o nich uvědomeni.

Námahy přináší misie dosti, ale úřadně nikdo neděla! misionáři obtíží, až na zpáteční cestě v Chebu, kde všichni cestující po povrchní prohlídce byli hladce propuštěni, jenom našeho misionáře-řeholníka prohlédli až na košili. Ovšem že nenašli u něho nic závadného a proto ho propustili, aniž však omluvili své výjimečné jednání.

Ze života krajanů v Jižní Americe.

Mnoho srdečných pozdravů z Buenos Aires na Vás, p. redaktore, a všechny čtenáře „Apoštolátu". Abychom dodrželi náš slíb o podávání zpráv do našeho milého časopisu, zasíláme kratičkou zprávu o naší činnosti. Poslední zprávy sahaly do dubna a tak započneme tříletým výročím našeho trvání.

Dne 18. dubna ráno o půl 9. hodině sloužena byla v basilice sv. Františka mše sv. Odpoledne konala se schůze ve spolkové místnosti. Zahájena byla spolkovou hymnou, chorálem „Svatý Václave". — Nato místopředseda uvítal přítomné a několika slovy vylíčil význam dne. Bratr jednatel přečetl záznam památností za uplynulé období. Poté učitel O. Skála vyřídil pozdravy vlasti a vzpomněl svého nedávného učitelského poslání mezi krajany v Rumunsku. V krásné a dojemné přednášce seznámil přítomné se zvyky a obyčeji tamních vystěhovalců.

Po jeho řeči následovaly sbory, zpěvy, básně a recitace žáků.

Dne 16. května konali jsme oslavu „Matek". Předseda nastínil význam jejich pro národ a vlast; vzdává jim úctu za veškeru jejich péči o děti. Na programu byl pak čajový večírek.

Dne 30. dubna slavili jsme narozeniny p. presidenta dra Edv. Beneše. Výstižnými slovy nakreslil br. předseda jeho činnost pro naší republiku i zahraničí.

V sobotu, dne 5. června uvítali jsme našeho krajana dp. dr. J. Procházku, který zavítal znova do Argentiny, aby pokračoval v misionářské činnosti, započaté před dvěma lety.

V neděli nato sloužil dp. P. Procházka pro kolonii mši svatou a při odpolední schůzce požádal ho br. předseda, aby se, pokud mu čas dovolí, věnoval i nadále našemu spolkovému životu. Sdružené žactvo svými básněmi rovněž uvítalo vzácného krajana a odevzdána mu kytice na důkaz naší upřímné oddanosti.

Dp. misionář ujal se slova, děkuje

za milé uvítání, a v obsáhlé řeči se zmiňuje o svých cestách ve vlasti. Vyřizuje pozdravy od četných osobností a naznačuje budoucí svou činnost v Argentině.

Na důkaz zájmu o čsl. kolonii dovezl s sebou tři věrné sošky Pražského Jezulátka, z nichž jedna jest určena pro katedrálu v Buenos Aires. Po přednášce, kterou přítomní sledovali s velkým zájmem, zazpívali všichni státní hymnu.

Dne 13. června súčastnili jsme se velkým počtem mše svaté v kapli sv. Rocha.

Při odpolední členské schůzi projednány různé přípravy ke slavnostnímu umístění M. Jezulátka; slavnost se má konati 1. srpna pod lask. protektorátem pí Lehké, choti generálního konsula. Usneseno též, aby Sdružení odebíralo hromadně časopis „Neděle".

V sobotu, dne 19. června sehráli naši ochotníci veselohru „Románek na horách". Ačkoliv ochotníci jsou začátečníci, snažili se podati hru co nejlépe a získali úspěch velmi uspokojivý podle úsudku všeho obecenstva.

Dne 27. června pořádána byla přípravná schůze k budoucí slavnosti M. Jezulátka. Po skončených kostelních obřadech uspořádá se rodinná slavnost ve spolkových místnostech.

Literatura.

Velký povídkový, bohatě ilustrovaný „Kalendář Vincentina" na rok 1938 již vyšel! Je letos zvláště pečlivě vypraven a budete jím jistě mile překvapeni. Povolení k rozesílání má však ústav jen kratičkou dobu. Proto račte si jej objednati včas! Cena Kč 6.80. Z jeho výtěžku vydržuje tento největší dobročinný ústav v naší republice 365 nevyléčitelně chorých ubožáků bez rozdílu národnosti i vyznání.

Kdo můžeš, objednej i více výtisků a rozprodej mezi své známé, nebo zašli aspoň adresu, komu by jej mohli poslati a prokážeš i tak ubohým trpitelům velké dobrodiní.

Vřele též doporučujeme jejich novinku ze všech nejkrásnější, nově vydané, většinou hlubotiskem krásně provedené umělecké svaté obrázky, které se hodí ke všem příležitostem. Celá kolekce, t. j. 50 kusů různých druhů velikonočních, vánočních, svatodušních, svatých zemských patronů atd. za Kč 5.— mimo poštovné.

Exerciční dům v Hlučíně vydal: Raym. Tureček, O. Min. Conv.: „V jednotě síla." („Životem", č. 273, cena 50 hal.) Katolické spolky budou vděčny za tuto publikaci. Varuje před spolky „nestrannými" a dokazuje nutnost katolických spolků. Každý katolický spolek by měl této brožury použíti k podzimní agitaci. — „Škola bez Boha, čili laická morálka." („Životem č. 275, cena 50 hal.) Katolický učitel upozorňuje zde přesvědčivě na nebezpečí, které se skrývá pod nevinným slovem „laická morálka". Je to nenávistný boj bezvěrců zvlášť proti katolické Církvi. A k tomuto boji budou bezvěrci žádati podporu z veřejných peněz. Proto, katolíci, pozor!

Dacík R. M., O. P.: Bůh a jeho život, Edice Krystal, Olomouc. Str. 140, cena 10.50 Kč. „Abys žhavěji toužil věděti, co živěji nabádá k lásce," přál si svatý Bernard a splnění jeho přání má tento další svazek Dacíkovy Věrouky pro laiky usnadniti laikovi, neškolenému bohovědně. V soustavě je to díl první. Proto ukazuje význam a hodnotu pro katolického křesťana, že totiž je v ní opravdový život, nikoli suchá litera; probírá nejožehavější moderní problém, zda lze poznati Boha a jakým způsobem se to děje; ukazuje cestu k pojetí Boha a života, kterým Bůh sám žije, to jest, kterým uskutečňuje svou povahu; tři největší a nejtěžší tajemství víry jsou tu přístupně objasněna, totiž předurčení, prozřetelnost, Trojice. Co bylo řečeno o nedávno vydaném svazku Dacíkovy Věrouky pro laiky, platí o tomto svazku měrou ještě větší. Autor ponechává stranou všechny bohovědné školské debaty a podařilo se mu podati skutečné a pravé jádro každé nauky, a to jádro živé, z něhož pro duchovní život pozorného vzejde světlo i zahřeje vroucnost lásky. Směle tvrdím, že katolický laik má povinnost svědomí osvojiti si obsah Dacíkova díla, pracovaného s plným vědomím důležitosti věci. -es-

Tiskem Lidových závodů tiskařských a nakladatelských, sp. s r. o. v Olomouci.

ДА ВЬСИ ЄДИ НО БЖДЖТЪ

APOŠTOLÁT

SV.
CYRILA
A
METO
DĚJE
POD
OCHRANOU
BL.PANNY
MARIE

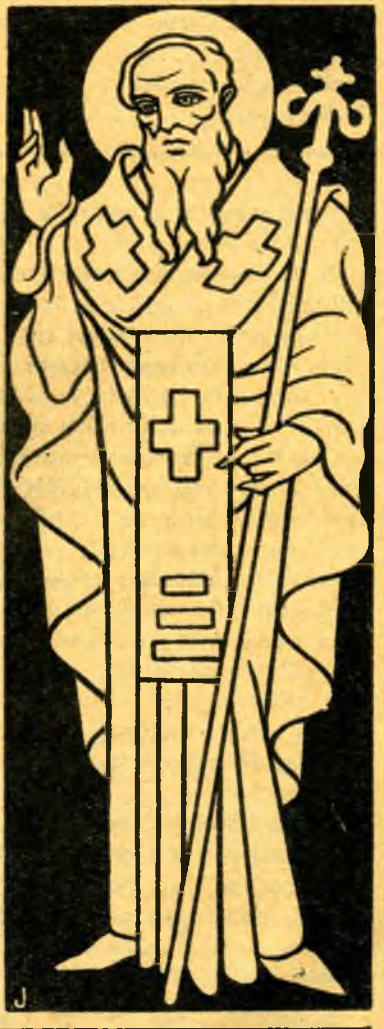

OLOMOUC

ROČNÍK XXVIII. ČÍSLO 10.

Používání známek novinových pro „Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje“ povoleno ředitelstvím poštovním v Brně čís. 11.483-VI. v r. 1921. Podací úřad: Olomouc I.

Redakce a administrace Apoštolátu: Olomouc, Wilsonovo nám. 16/II.
Redaktor: František Jemelka, tajemník ÚACM.
Roční předplatné 12 Kč, pro Ameriku 1·5 dolaru. Časopis vychází měsíčně.

OBSAH:

Stíny caesaropapismu 297
Obrázky z Jugoslavie 301
O úctě sv. Cyrila a Metoděje v Polsku 304
Došlo na komsomol 307
Velká ztráta 308
Kostelík sv. Cyrila a Metoděje v Olomouci 313
Doklady 318
Křesťanský Východ 319
Katolický obzor 325
Krajanské zahraničí 329

HOVORNA REDAKČNÍ

A. Ž., Lipník. Zaslané básničky jsme odložili z dvojí příčiny: 1. technicky nestačíme omezeným rozsahem svého časopisu zachytiti ani celé látky apoštolátní; 2. obsahem nepřiléhají básničky nijak intimněji ani výrazněji k myšlence apoštolátní, a kde se ozve její nesmělý tón („apoštolem buď"), ztrácí se v roztěkané intonaci všeobecných motivů náboženských. Ukázněte proud náboženského cítění soustředěnější meditací na jedné linii a nedejte si poutat pěknou myšlenku všedním, otřelým rýmem (ledu — medu, lásky — vlásky atd.). I žhavá jiskra se udusí v hromadě popelu. Sed excelsior! Pozdrav!

Greko-katolík, Torysky, Slovensko. Zapomněl jste se podepsat! Díky za poslaný obrázek, ale potřebovali bychom proň aspoň stručnou legendu (kdo, kdy ho maloval atd.), o niž Vás touto cestou uctivě žádáme. Dík a pozdrav!

Prosíme snažně P. T. odběratele, aby při zasílání známek staniolu a jiných věcí dbali těchto pokynů: Obrázky a pohlednice nesmějí býti špinavé a roztrhané; růžence rezavé a potrhané; starých per nemožno upotřebiti; staniol nesmí býti v koulích, nýbrž v celku. Při zasílání těchto věcí prosíme, aby byly posílány odděleně, poněvadž pak v administraci vyžaduje třídění zásilky mnoho času.

Administrace.

...a nyní též Alpa zubní krém. — Známá továrna na francovku Alpa rozšířila svoji působnost na výrobu zubního krému. Tak jako Alpa francovka, tak také zubní krém Alpa jest vyroben z nejlepších čistých surovin. Není tuhý ani rosolovitý a nedrobí se jako pasta, nýbrž je pěkně vláčný jako opravdový krém. Jest prosycen nejjemnějšími aromatickými látkami, které dobře desinfikují ústní dutinu. Má zvláštní kořennou chuť a po použití zanechává pocit příjemného osvěžení. Bohatě pění a dobře čistí zuby. Zubní kámen odstraňuje lékař. Alpa zubní krém zamezuje rozkládání zbytků jídel v ústech. Tím, že si čistíte zuby zubním krémem Alpa, ztužujete dásně a upevňujete zuby. Alpa francovka i zubní krém jsou jakostní výrobky. — Známá vkusná, symbolická úprava výrobků Alpa vzbuzuje sympatii. Jméno a dobrá pověst značky Alpa zaručuje hodnotný zubní krém.

APOŠTOLÁT

sv. Cyrila a Metoda pod ochranou bl. Panny Marie.

Ročník XXVIII. Říjen 1937. Číslo 10.

Stíny caesaropapismu.

Fr. Jemelka.

Uznaným neštěstím ruské pravoslavné církve byla její veliká závislost na světské moci. Jako nějakým děsivým přízrakem strašili ji po celé věky římským papežem, duchovní hlavou Kristovy Církve, aby ji tím pevněji připoutali k světské hlavě státu, k caru samovládnému. Zatím, co katolíci měli společného Otce v Římě a v nevymírající „dynastii" papežů oporu duchovní jednoty a jisté útočiště v čase nejhorších pronásledování, zůstával „baťuška" — car znamením jen zevnější jednoty ruského pravoslaví a carská vláda jeho vratkou, dočasnou oporou. Papežství — jako ústředí světové, katolické Církve — nahrazeno synodálním systémem ruského národního pravoslaví, v němž se vliv carův vtělil v osudnou všemoc pověstných „oberprokurorů".

Padl car pravoslavný — a rudý car usiluje dovršiti neštěstí osiřelé církve, stádce oloupeného o pastýře. Nebyli bychom spravedlivi k trpícím ruským bratřím, kdybychom neviděli u nich tolik žhavého úsilí o duchovní osvobození od rudého caesaropapismu, jak o tom svědčí tisíce nejtěžších obětí víře věrných biskupů, kněží i lidu! Ale právě na tyto světlé stránky dějin ruského pravoslaví vrhá tím bolestnější stíny duch starého caesaropapismu, jenž ohrožuje v základech těžce zkoušenou pravoslavnou církev.

V sovětském Rusku je povolným nástrojem rudého caesaropapismu — moskevský metropolita Sergij, který se za souhlasu a podpory bolševické vlády vetřel nekanonickým způsobem v úřad ochránce osiřelého patriaršího stolce a který nynější pochybnou autoritu patriarchátu moskevského chce diktovat a šířit bolševickým způsobem i v zahraničí. A to nejen v ruské emigraci, nýbrž i v tak zv. státech nástupnických (Polsku, Litvě, Estonsku, Finsku atd.) a mezi odpadlíky od živých církví — na př. v stádečku letos zemřelého pravoslavno-katolicko-evangelického opata Louise-Charlesa Winnaerta, který seskupil ve Francii, Holandsku a v Římě celkem 6 farností ve zvláštní pravoslavnou církev západního obřadu pod pravomocí Sergijovou. Sergijův caesaropapismus, opírající svůj duchovní úřad o světskou moc bolševiků, zaviňuje nové rozkoly v ruském pravoslaví, doma i za hranicemi, když už ani

nemluvíme o nevinných jeho obětech — na příklad o kazaňském biskupu Cyrilovi — přes něž se snaží Sergij za pomoci sovětské vlády dojíti svého osobního cíle bez ohledu na dobro církve.

Duch starého caesaropapismu lomcuje dnes i pravoslavnou církví srbskou. Jako v Rusku ztotožňovalo se i v Srbsku pravoslaví úplně s národním svým státem. Silou jeho nebyl hluboký náboženský život nejširších vrstev lidových, ani časná péče o náboženské jejich vzdělání a uvědomení, jako spíše zevnější udržování národně-pravoslavné tradice podepřené o státní moc a statečné vlastenectví srbské. Odtud vyplynuly v poslední době všechny ony nesnáze, rozhořčení a vášnivé boje protikonkordátní na ulicích bělehradských, jakmile srbské pravoslaví mělo ztratiti prestiž náboženství státního a mělo sestoupiti rovnoprávné do arény náboženského života sjednocené Jugoslavie, kde se uplatní pouze moc živé víry křesťanské a života regulovaného ve všech oborech činnosti zásadami a milostí Kristovou.

Zemřelý patriarcha Varnava bystře sice postřehl, že srbské pravoslaví potřebuje duchovní obrody — v kněžstvu i v lidu — proto se snažil o mnohé reformy, jež bychom mohli nazvati ozvěnou nebo obměnou Katolické akce, jak ji zdůrazňuje právě římský papež Pius XI. Přesto však nestřásl se sebe smýšlení caesaropapistického, v němž národ a stát nadřaďoval nade všecko. i nad království Boží na zemi. Tak mluvil † patriarcha Varnava před lety, když světil v slovinské, katolické Celji pravoslavný chrám, tak se vyjádřil i ve svém letošním projevu k dopisovateli „Berliner Tagblattu" dru Fischerovi, který o tom psal v článku: „Pravoslavný církevní kníže o státu, církvi a mládeži" („Berliner Tagblatt' ze dne 16. května 1937). Patriarcha Varnava tu zcela jasně prohlašuje, že nad církví stojí nejen národ, nýbrž i stát, vláda, a že vládě přísluší veškeré právo nad výchovou mládeže bez ohledu na to, zda duch vlády, nepřátelský Bohu a církvi, kazí mládež a národ!

Tento duch caesaropapismu tak zaslepil velikého srbského vlastence, jakým † patriarcha Varnava beze sporu byl, že se stal veřejným obdivovatelem a ctitelem Vůdce III. Říše a jeho režimu, který přece zcela záměrně — třebas s farizejskou tváří přísného soudce, zvláště katolické Církve — ničí každé positivní křesťanství. Ale tento duch caesaropapismu zřejmě infikoval i srbské pravoslaví, jestliže prohlašuje se stanoviska náboženského † patriarchu Varnavu za světce, ba dokonce i za mučedníka víry.

Nejhorší následky měl by však duch caesaropapismu pro pravoslavnou církev ruskou v emigraci. Je třeba zavčas ujasniti slovanským bratřím toto nebezpečenství. Není u nich dosud zahojena rána vnitřního rozkolu, který jejich rozprchlé stádce rozděluje pod trojí jurisdikci: moskevského metropolity Sergija, pařížského exarchy metropol. Jevlogia a biskupského synodu ve Sremských Karlovcích. Nadarmo usiloval o jednotu a svobodu pravoslaví † metropolita srěmsko-kar-

lovický Antonij, ač nechceme rozhodovati, jak dalece ji rozbíjela snad jeho naprostá oddanost carismu a nezlomná jeho důvěra v nové příští carského pravoslaví!

Metropolita Antonij opíral hierarchické centrum srěmsko-karlovické o upřímnou přízeň hlavy srbského pravoslaví, † patriarchy Varnavy, i o přátelské pohostinství pravoslavného Srbska, v němž

† patriarcha srbský Varnava.

ani bolševická zběsilost nedovedla utlumiti staré slovanské lásky k Rusku.

Nyní se však poměry změnily. Zemřel metropolita Antonij, který měl jistě mimořádnou autoritu v zahraničním ruském pravoslaví, zemřel i patriarcha Varnava, oddaný ochránce ruských bratří, a jeho srbská církev octla se ve vášnivém boji proti jugoslavské vládě. Vděčná solidarita s odbojným srbským pravoslavím ozvala se hlasitěji prozatím jen z řad pravoslavných Rusů na naší Podkarpatské Rusi (viz jejich časopis „Pravoslavnaja Rus"), kde byl biskupem nynější vůdce osiřelé srbské církve záhřebský arcibiskup Dositej a kde neutuchlo dosud silné zaujetí protikatolické.

Ale je tu někdo, jenž potřebuje přízně pravoslavných Rusů pro odvěký „Drang nach Osten", jenž aspoň zdaleka se chce zdáti ochráncem „pronásledovanného ruského pravoslaví": Vůdce — obdivovaný a velebený pravoslavným caesaropapismem. A přece je nepřátelství jeho režimu proti bezvěreckému ruskému komunismu zrovna tak málo nábožensky podloženo, jak málo by mohla míti náboženských pohnutek jeho vlídnost a přízeň k pravoslavné ruské emigraci. Běda, kdyby tu starý duch ruského nebo srbského caesaropapismu chtěl stavět

jakékoli mosty přátelství; byly by nejosudnější pro budoucnost pravoslaví i Slovanstva! Šla by po nich dvojí smrt: náboženská i národní!

A chuť k stavbě takových mostů nechybí!

Loni v březnu překvapila zpráva, že v Berlíně bylo zřízeno pravoslavné biskupství a přiznáno mu postavení veřejno-právní společnosti pro celé Německo! — Bylo to v době, kdy totéž Německo oklešťovalo víc a více pravomoc všech ostatních křesťanských církví, ohrožujíc jejich existenci! A toto berlínské biskupství pravoslavné má církevní společenství se Sremskými Karlovci. A dále! Na letošní unijní konferenci v Oxfordě a Edinburghu vyslala biskupská synoda sremsko-karlovická vídeňského pravoslavného biskupa Seraphima, rodilého Němce ze Saska. Tento delegát odepřel za ruskou pravoslavnou církev zahraniční podepsati protest oxfordské konference proti pronásledování křesťanských církví v Německu. Odůvodnil své stanovisko tím, že ruská emigrace, požívající pohostinství v různých státech evropských, nemá se míchati do vnitřních záležitostí těchto států.

Na zpáteční cestě z Oxfordu navštívil biskup Seraphim Berlín, kde prý chtěl podati zprávu o unijních konferencích pravoslavnému biskupu A. Tichonovi a pak navštívit stařičkého svého otce. I když věříme veřejnému prohlášení biskupa Seraphima, že neměl žádných styků s Hitlerovou vládou, že nepodával referátu v něm. ministerstvu kultu o konferenci oxfordské, že není vůbec příslušníkem žádné politické strany, tedy ani národně-sociální strany Hitlerovy, jak psaly noviny, a že také vedení zahraniční pravoslavné církve nepomýšlí na přesídlení ze Sremských Karlovců do Německa, kde by se stal biskup Seraphim světicím biskupem v Postupimi — když si odmyslíme všechnu tuto záplavu vševědoucího žurnalismu — jedna věc by měla pravoslavným bratřím otevříti oči. A to je radost hitlerovských pronásledovatelů křesťanství nad vystoupením biskupa Seraphima v Oxfordě. Citujeme aspoň jeden hlas („Essener Nationalzeitung", čís. 212 z 3. VIII. 1937):

„Tak zvané „Poselství ke křesťanům Německa", které pokládala pravoslavná světová církevní konference v Oxfordě za nutné uveřejniti, doznalo nyní ostrého odmítnutí též z úředního místa ve Vídni. Biskup Seraphim, který od svého útěku ze sovětského Ruska v roce 1930 má ve Vídni své úřední sídlo a který se jako delegát „biskupské synody ruské pravoslavné církve v zahraničí" súčastnil světové církevní konference oxfordské, protestuje v delším prohlášení proti tomu, že ve zmíněném poselství je „také jmenována církev římsko-katolická v Německu jako církev, která musí trpěti pro svou víru." Toto tvrzení jeví se prý „monstrosním" (hrozným) vůči skutečnosti, že trestní stíhání, které si přivodili zvláště členové duchovních společností

této církve, bylo zaviněno nejtěžšími mravními přestupky takového způsobu, že by mezi křesťany neměly býti ani jmenovány.

Pravoslavný biskup se zavděčil — na úkor pravdy — Hitlerovu režimu jako vítaný svědek, že v Německu není pronásledováno křesťanství[1] a že je Hitler spíše obráncem křesťanských mravů, zvláště proti morální zkaženosti katolíků.

Zároveň tu používá národně-sociální tisk německý stanoviska pravoslavného biskupa Seraphima, s nímž srěmsko-karlovická synoda biskupská projevila souhlas aspoň svým mlčením, k útoku na katolickou Církev, ačkoliv biskup Seraphim veřejně popřel (viz „Reichspost" z 26. VIII. 1937) jakýkoliv nepřátelský úmysl svého projevu vůči katolické Církvi. „Rozděl a panuj" jsou staré methody i pro dnešní „Drang nach Osten".

Caesaropapismus každý potřebuje otroků. Ale otroctví nejpotupnější je to, které si samo v zaslepenosti navléká otrocká pouta! My však upřímně přejeme pravoslavným bratřím — ruským i srbským — pravé svobody Kristovy, rozkvětu opravdového náboženského života ve všech vrstvách národa! Tak je naplní moc Kristova a bude jim spolehlivější oporou než jakýkoliv ochranný caesaropapismus. A bude jim cestou též k radostné pospolitosti sjednoceného Slovanstva v pravé víře Kristově. Neboť čím blíže Kristu, tím také blíže k jednotě obecné, světové Jeho Církve!

Obrázky z Jugoslavie.

P. Aloizij Turk.

(Dokončení.)

Když se po takovém putování mnohdy deštěm a sněhem zcela promočen dostanu konečně ke svým věřícím, zvláště v Sandžaku, k Albáncům, není místa, kde bych se řádně osušil a umyl, nýbrž musím všecek oděv usušit na sobě. Posadím se s celou rodinou kolem ohně a tak se osušuji. A potom v jedné jediné světnici všichni dohromady přenocujeme. Mně ovšem postoupí jedinou postel, která sestává ze dvou lavic a nějakých pokrývek, druzí pak se uloží na zemi jeden vedle druhého. V malé světničce, která měří 3 × 4 m, nocuje nás tak 8—10 lidí. Po celou noc třeba přikládati na oheň, jinak bychom v zimě všichni zmrzli. Vzduch je samozřejmě tak těžký, že je třeba ráno slušné porce vody, nežli se oči otevrou.

Když světnička se trochu očistí a vymete, když se všechna prostěradla (postele) svinou a složí v koutě, potom připravím svůj oltářík ke mši svaté. Ve své velké bídě ti chudí lidé nemají ani stolu, proto se upraví oltářík na malém okénku. Poněvadž pak okenní zeď není dosti rovná, je třeba veliké opatrnosti, aby se při mši sva-

[1] Z Mnichova byl nedávno bez udání důvodů vypovězen ruský prelát Pelypenko, profesor staroslovanštiny na koleji sv. Ondřeje, autor protibolševických spisů; byl tím zbaven existence a vydán i s rodinou největší bídě na pospas.

Oltář na okně.

té kalich nepřevrhl. Všechno je tu tak chudičké, jako bylo o prvých vánocích v Betlemě. A přece je to krásné, neboť po každé, kdykoliv tam přijdu, po řadě přistupují věřící ke sv. zpovědi a k sv. přijímání.

Při takových příležitostech přichází mi na mysl, kolik mrtvého kapitálu leží v různých klenotnicích, aby se lidem ukázalo bohatství a přepych, zde pak nemáme ani nejpotřebnějších věcí, abychom mohli důstojně konati nejsvětější Oběť. I sebemenší kaplička byla by v takových krajích velmi vítaná, bohužel není k tomu prostředků.

Jindy se zase shromažďujeme v malých světničkách, v kuchyních, na chodbách, v kanceláři; školní světnice jsou pro nás už velikým svátkem. A přece se mně zdá častokrát, že Bůh radostněji přijímá takové oběti bez všeliké ozdoby, než leckterou službu Boží ve velikých městech, poněvadž je tu více lásky, více oběti.

Administruji farnost pod albánskými horami Proklitijami u Plavského jezera na Černé hoře. Jsou tu pouze Albánci. Po staletí bývali v nedostupných horách a po pádu turecké monarchie nastěhovali se dolů do údolí. Jen několik rodin sídlí tu už více než sto let. Jejich otcové umírali za víru a leckterá rodina dobře ví, jak Turci mučili jejich předky pro víru. Kněz mohl k nim většinou přijíti jednou nebo dvakrát do roka, a to ještě jen tehdy, když měl s sebou 20—30 dobře ozbrojených, junáckých katolických Albánců. Vyprávěla mi stará žena, které Turci ubili

Cestou ke křtu.

muže, poněvadž se nechtěl státi mohamedánem, jak nosila děti ke křtu, poněvadž do jejich vesnice kněz vůbec nesměl přijíti. Když jí zabili muže, měla ještě dvě děti nekřtěné. Po nějakou dobu jí tyto děti ukrývala jedna katolička, která přijala mohamedánství. Když se to dověděli mohamedáni, chtěli všechny její děti přinutiti na svou víru. Aby se to nestalo, ubohá žena za temné noci, kdy neustále pršelo, vzala své děti na záda a utekla s nimi do lesa do tmavé noci. Po celý týden bloudila po lesích v horách, vydána ustavičnému nebezpečenství, že ji napadnou vlci a Turci, dokud nepřišla do katolické osady a tam dala své děti pokřtíti.

Albánský ženich a nevěsta (svatba).

Dnes snadno přinášejí děti ke křtu bez starosti, třebas někdy hodně daleko. Tu přivezou děti dokonce na koni — v kolébce. Ačkoliv jsou chudobní, přece mají z dětí radost, zvláště když jsou to hoši.

Zajímavé jsou svatební zvyky Albánců. Nevěstu vyberou synovi rodiče. Rozumí se samo sebou, za nevěstu třeba platiti; oni ovšem říkají, že nekupují nevěstu, nýbrž že je ženich povinen dáti nevěstiným rodičům tolik, aby ji počestně oblékli a koupili jí nějaké dary; také nevěstiny sourozence je třeba obdarovati. Mnohdy ženich svou nevěstu vůbec nevidí až do sňatku.

Albánští katolíci s „guslarjem“.

A oni jsou s tím spokojeni, poněvadž myslí, že to jinak vůbec není možné.

Také k sňatku nepřijdou nevěsta a ženich pospolu, nýbrž každý zvlášť. Ženich přijde s muži hodně brzy ke kostelu, zatím co nevěstu přivedou ženy až v posledním okamžiku. Mají s ní mnoho práce, než ji ustrojí podle obyčeje. V kostele ženich a nevěsta nestojí pospolu, nýbrž každý zvlášť, pouze k sňatku přistupují společně. A tu je s nevěstou veliká obtíž, poněvadž po jejich nepsaném zákonu nesmí ten den nic mluviti. A proto stojí to mnoho práce, nežli hlasitě odpoví své „ano". Sotvaže je sňatek uzavřen, hned jde každý na svou stranu, nevěsta mezi ženy, ženich mezi muže. Nevěsta už dávno odešla domů, zatím co ženich ještě stále vede rozhovor před chrámem. Zdá se, jako by to pro něho nebylo nic zvláštního, nýbrž že to tak musí býti. Není to ovšem manželství lásky! — A přece je tu mnohem více mravnosti, nežli v krajích, stojících kulturně vysoko. — Albánská žena žije životem úplně uzavřeným. Stará se o dům a vychovává děti. Do veřejného života se vůbec nemíchá. Její místo už při svatbě není po boku muže, nýbrž v kuchyni. Když totiž po sňatku začne hostina, shromáždí se v jizbě pouze mužové a nevěsta jim slouží. Všem hostům políbí ruku, podá jim vody, aby si před jídlem umyli ruce, zapálí jim cigaretu atd. Ženy pojídají jen to, co mužům zbylo, sedíce pohromadě kolem ohně.

Albánci v Proklitijách jsou hluboce věřící lidé. Už děti znají hlavní náboženské pravdy, ačkoliv nikdy nechodily do školy. Po celé léto dlí celá rodina v horách se svými ovcemi a na zimu sestupují do údolí. Je-li v létě v jejich kostelíčku, který jim roku 1934 postavil skopljanský biskup, mše sv., přijdou na ni s hor, někteří až 4—6 mil daleko. Při tom přistupují k sv. svátostem a pranic si nestěžují na svou dlouhou a obtížnou cestu. Po mši sv. si trochu povykládají a opět se spěšně vrací ke svým ovečkám.

O úctě sv. Cyrila a Metoděje v Polsku.

Dr. Michal Niechaj, Lublin.

(Pokračování.)

Úcta Polsky k sv. apoštolům slovanským projevuje se kromě v legendách též modlitbami. Uvádíme znění hlavních těchto modliteb:

„Všemohoucí a nejdobrotivější Bože, který jsi nás skrze blahoslavené biskupy a vyznavače své a naše apoštoly a ochránce, Cyrila a Metoděje, k vyznávání křesťanské víry ráčil povolati, dejž, prosíme, abychom oslavujíce nyní jejich svátek, zasloužili dosáhnouti též jejich věčné slávy." (Polkowski, str. 34.)

Jiná modlitba zní:

„Bože, který jsi tento přesvatý den učinil nám důstojnou oslavou blahoslavných svých biskupů a našich ochránců, Cyrila a Metoděje, dejž nám, prosíme, abychom ve všem následovali příkazy těch, skrze něž jsme přijali počátek víry." (Tamtéž str. 34, 35.)

Tyto modlitby nacházíme také v moravskočeských misálech, od-

kud nejpravděpodobněji se dostaly k nám. (Jiné modlitby k sv. apoštolům uvádí Szezešniak, str. 199.)

V těchto modlitbách jméno „ochránce" a „apoštol" bylo někdy v některých vydáních vypuštěno, od století však XVI. všeobecně bylo v Polsku užíváno.

Formulář mešní podle nejstarších misálů měl se bráti z všeobecné části pro vyznavače biskupy. Avšak v jednom misále krakovském ze století XV. nachází se i zvláštní formulář mešní, vyjímajíc epištolu a evangelium. Tento krakovský formulář mešní udržel se i po reformě Pia V. v polských misálech až do nového mešního formuláře k svátku slovanských apoštolů, zavedeného Lvem XIII. (Polkowski, str. 35.)

Krakovský breviář z roku 1500 měl též ke cti sv. Cyrila a Metoděje hymnus, převzatý z vydání českých:

„Festis praecipuis debita cantica
pangant multiplici laude sonantia
ora unanimem cordis habentia
sonum cum vocis strepitu."

O svátcích význačných povinné ať písně
plynou, nejhojnější chválou zvučící,
z úst, která souzvučně srdci dávají
zaznívat s hlasu voláním.

(Viz Grivec—Korzonkiewicz, str. 214.)

Kromě těchto psaných dokladů liturgických o úctě slovanských apoštolů v Polsku nacházíme ještě jiné, které aspoň nějak patří k liturgii.

a) Především jsou to chrámy: Kostel sv. Klimenta v obci Miedźna ve Slezsku, kostel svatého Klimenta v obci Lędziny nedaleko Oswięczina u Krakova, kde také je hora, pojmenovaná sv. Klimąt = sv. Kliment. V Bilsku je opět hora zvaná „Klimczok". Je zřejmo, že zasvěcení kostela sv. Klementovi je ve spojitosti se sv. Cyrilem a Metodějem.

Kostely zasvěcené sv. Cyrilu a Metoději vyskytují se v Polsku jen velmi zřídka. Pokud jsem mohl zjistit, je v diecési lublínské chrám sv. Cyrila a Metoděje, který však pochází z konce 19. století.

b) Polština má též některá j m é n a, která mají svůj původ z jazyka cyrilometodějského (staroslověnského) a jsou proto v souvislosti s úctou sv. apoštolů slovanských; tak a) j m é n a v š e d n í c h d n ů přeložená z latiny do slovanštiny: feria II. — poniedzałek (slov. ponedjelnik — pondělí), feria III. — wtorek (slov. vtorník — úterý), feria IV. — środa (slov. sreda — středa), feria V. — czwartek (slov. cetverg — čtvrtek), feria VI. — piątek (slov. pjatnica — pátek).

b) Dále jména p o p, c e r k i e w, která byla v Polsku dlouho v užívání; ještě dnes ve Slezsku se nazývá osada Piekary Wielkie v lidové řeči polské „Cerkwica".

c) V Bavorově a Hlubčicích nazývá lid prastaré malé svatyně „řecko-katolickými kostely z doby Metodějovy" (srov. Přikryl, str. 109).

d) V osadě Šmorzew udržuje se tradice (ústní podání), že tam

kdysi bývalo biskupské sídlo; a vskutku také roku 1816 se tam našly ve schránce kosti člověka, s nímž tam byl uložen obraz Bohorodičky a náprsní kříž. Šlo tedy o hrob nějakého biskupa obřadu slovanského, cyrilometodějského. Z které doby pocházel hrob, je ovšem neznámo. V oněch polských krajích byl tedy v užívání slovanský obřad a věrozvěstové tohoto obřadu — sv. Cyril a Metoděj — jistě se tam kdysi těšeli zbožné úctě.

e) V slezských krajích měst Opole a Zhořelce nacházejí se prastaré kříže, podobné těm, které se vyskytují v Bulharsku, Srbsku a na Moravě a které prozrazují jakousi souvislost se slovanským obřadem a jeho původci.

f) Ve Švidnici se zachovala o hoře zvané Sobótka tradice, že tam sv. Metoděj zavedl křesťanský obřad, položiv na sochu pohanské bohyně Živy znamení kříže se jménem sv. Barbory, ochránkyně před ohněm, poněvadž prý tam byla kdysi ohnivá sopka. Udržuje se tedy úcta k sv. Metoději v živé tradici lidové.

g) Možno též připojiti, že věřící lid ve Slezsku rád zpívá známou píseň k poctě slovanských apoštolů, převzatou od Čechů a Moravanů — „Bože, cos ráčil před tisíci lety" (Grivec—Korzonkiewicz).

Nelze mlčením pominouti kostel Sv. kříže v Krakově, který vystavěla královna Hedvika roku 1380 a svěřila synům sv. Benedikta obřadu římsko-slovanského, povolaným z Čech; tam se nepochybně dostávalo úcty sv. apoštolům slovanským. Kostel onen nepřečkal však dlouho svého původního určení, neboť kolem roku 1480 se z něho odstěhovali mniši benediktinští, a kostel byl odevzdán obřadu římsko-latinskému a konečně roku 1818 byl zbořen. (Viz Krukowski.)

Máme-li na zřeteli současnou dobu, nenacházíme v národě polském tak živoucí zbožnou úctu k sv. Cyrilu a Metodějovi, přece však tu nechybí. Důkazem toho je skutečnost, že se častěji na křtu sv. dává dětem jméno Cyril, jméno Metoděj však velmi zřídka. Také si častěji dávají tato jména polští řeholníci, na př. kapucíni, reformovaní. Pod ochranu sv. Cyrila a Metoděje stavěla též v zahraničí polská emigrace své ústavy, jako duchovní seminář v Detroitu, farnost v Chicagu atd. A na moravském Velehradě je vzácnou památkou prapor z Poznaně, darovaný k slavnému mileniu smrti sv. Metoděje roku 1885. Také krásný obraz slovanských apoštolů, namalovaný polským mistrem Matejkou, je slavnostní dar polského národa.

Ve století XIX., když se konaly mileniové oslavy svatometodějské a kdy byla hlásána nutnost vzájemného sblížení Slovanů, kult cyrilometodějský oživl u Slovanů. Zvláště však se rozšířil zásluhou papeže Lva XIII., který zavedl svátek slovanských apoštů pro celou Církev.

Můžeme tedy uzavříti své pojednání tímto zjištěním: I když polští dějepisci popírají, že by byl sv. Metoděj v Polsku hlásal evangelium — ač jinak mluví Lev XIII. v životopise sv. bratří — přece se právem pokládají sv. Cyril a Metoděj za apoštoly a patrony Pol-

ska. Neboť většina Slovanů století IX. od nich přijala evangelium a naučila se chváliti Boha vlastní srozumitelnou řečí, zasluhují proto i od polských Slovanů úcty nejen v minulosti, jak jsme se její stopy snažili vyhledati v šeru našich dějin, nýbrž i do budoucnosti. Budeme vzývati svaté apoštoly slovanské, kteří za své doby přemáhali všechny nesnáze a překážky a zůstali věrni svému apoštolskému poslání i apoštolskému Stolci římskému a tak i národy slovanské zachovali v pravé víře katolické, aby i nás v téže věrnosti zachovali.

A směl-li bych jako polský kněz připojiti své nejsrdečnější přání, bylo by toto: Jako si všichni přejeme, aby velehradská svatyně cyrilometodějská zůstala pro vždy symbolem slovanské jednoty ve vyznávání katolické víry, v jejím šíření a upevňování, tak aby též naše nejslavnější svatyně Bohorodičky — Odigitrie — v Čenstochové byla pro všechny Slovany první svatyní bl. Panny, byla slovanskými Lurdy. Neboť obraz této Královny Polsky, jejž co nejzbožněji uctívá každý Polák, bez něhož se neobejde žádný katolický příbytek ani v Polsku ani v emigraci, jest prastarý a původu orientálního (z Východu) a je také uctíván v Polsku i od pravoslavných křesťanů jak vzpomínkou v kalendáři, tak i zasvěcením některých chrámů, je slaven velikou svojí rozšířeností u lidu i čestným umístěním v domech Božích; může se tedy snadno státi obraz čestochovské P. Marie nejpřednějším slovanským obrazem Bohorodičky a Královny svaté jednoty. Obraz tento, jehož kopii papež Pius XI. daroval benediktinům na Monte Cassino a jejž si dal postaviti na oltář své kaple v Castel Gandolfo, může se státi nejposvátnějším obrazem všem Slovanům, jako jest jím od věků slovanskému národu polskému.

Kéž za vůdcovství svatých Učitelů a našich apoštolů, Cyrila a Metoděje, a pod ochranou Královny Čenstochovské zavládne pokoj Kristův mezi našimi národy, kéž rozkvétá sv. víra a uzraje její jednota i jednota srdcí křesťanských.

Došlo na komsomol.

Komsomol (svaz komunistické mládeže) měl býti podle plánů komunistů jejich průkopníkem. Ještě v dubnu r. 1936 bylo podle sovětských údajů v komsomolu přes 4 miliony členů, tedy asi dvakrát tolik, kolik bylo členů v komunistické straně. Právě v této době byla nařízením Stalinovým zapovězena komsomolu politická činnost, aby se prý úplně mohl věnovati výchově svých členů. Avšak již v srpnu téhož roku dolehla po procesu Zinovjevově a Kameněvově na komsomol zase tíha politické práce... Pak přišla nová sovětská ústava a nové procesy „zrádců". Komsomol musel se všeho toho zúčastniti a na jeho „nepolitické" postavení se zapomnělo. Samozřejmě, že vedoucí osoby v komsomolu byly také odpovědny za činnost této organisace. Od března tohoto roku začaly se v sovětském tisku objevovati krátké zprávy, že ten nebo onen komsomolský tajemník na venkově byl odstraněn, ale žádné zvláštní podrobnosti se při tom nesdělovaly. Pravděpodobně nechtěli ze začátku komsomol nijak zdiskredi-

Matka Stalinova.

tovati. Ale nyní se pojednou dovídáme, že celá řada nejvýznačnějších komsomolských pracovníků (Fainberg, Saltanov, Ijinský, Lukjanov, Vajšla, Verškov, redaktor „Komsomolské pravdy" Bubenikin a j.) je již odstraněna. Kdy se to stalo a jak, není přesně známo. Bubenikin na př. ještě 5. července podepisoval svůj časopis, když tu pojednou dne 8. července se v něm objevila kratičká nenápadná zprávička, že je Bubenikin nepřítel národa.

Rozbití a odstranění komsomolského vedení bylo již dávno provedeno, ale sovětský tisk o něm stále mlčel. Až ve dnech 21. – 28. srpna bylo svoláno IV. plenum Ústředního komitétu komsomolu, v němž dosavadní vůdce komsomolu A. Kosarev přednesl referát na téma „Práce nepřátel uvnitř komsomolu". Po přednášce byla však přijata ostrá resoluce proti samému Kosarevovi; vinila ho, že „nedbal pokynů strany o zvýšené bolševické ostražitosti" a tvrdila, že „v idiotské nemoci politické slepoty přeceňoval své schopnosti a vědomosti" a pod. Všechna ta obvinění znamenají vlastně pád Kosarevův. Po zasedání plena věnovala „Pravda" úvodník otázce komsomolu, z něhož jsme se dověděli, že v komsomolu seděli „trockisticko-bucharinští špehouni", kteří byli nepřáteli sovětského lidu, žádali volnou práci kolchozníků a dělníků zase zaměniti za buržoasní jařmo. Chtěli prý likvidovati kolchozy a vrátiti půdu velkostatkářům, kulakům atd. Tato obvinění jsou ovšem jen lichým povídáním, jelikož v Rusku již dávno není ani velkostatkářů, ani kapitalistů, ani kulaků, a proto není komu co vraceti, i kdyby to opravdu někdo chtěl učiniti. Ale dále uvádí „Pravda" i takovéto obvinění: „Banda stoupenců japonsko-německého fašismu v komsomolu hleděla všemožně zničiti práci sovětské mládeže ve všech odvětvích socialistického budování, snažila se zničiti energii a nadšení mládeže a zaseti nedůvěru v její síly a v sílu sovětského režimu." Místo patřičné práce se prý vůdcové komsomolu opíjeli a hráli si na hodnostáře ...

Zde máme černé na bílém přiznání, že komsomol nesplnil nadějí do něho vkládaných, že není žádnou avantgardou komunistů, že vůdcové komsomolu jsou nepřáteli národa ... Zkrátka ani komsomol není možno považovati za oporu Stalinova režimu, nýbrž spíše za jeho odpůrce.

E. K.

Velká ztráta.

(Památce † přítele P. Ladislava Zamykala.)

Fr. Jemelka.

Když mne po dlouhých letech duchovní správy úkoly apoštolátní přivedly do metropolitního města arcidiecése, našel jsem v šéf-

redaktorovi P. Zamykalovi starého přítele, který rád popřával v „Našinci" místa zprávám ze širokého pole cyrilometodějského apoštolátu. Byly už zapomenuty osudné nepříjemnosti, jež redaktorská horlivost P. Zamykala připravila apoštolátním delegátům v Americe, když z jejich důvěrných dopisů arcibiskupu dru Antonínu Cyrilu Stojanovi zaslaných, uveřejnila věci sice pravdivé do posledního písmene, ale nevítané a nemilé některým lidem v krajanském vedení americkém. Ostatně vše se stalo bona fide, a šéfredaktor P. Zamykal vynahradil ono americké „pohoršení" mnohonásobně horlivým uveřejňováním misijních reportáží apoštolátních delegátů amerických i podrobných zpráv každoročních z misií krajanských v Evropě.

Pro tuto činnost ÚACM měl šéfredaktor P. Zamykal hluboké porozumění a lásku. Sám na svých častých zahraničních cestách poznal z autopsie život a potřeby zahraničních krajanů, zvláště na Balkáně a v Rumunsku, a odtud tryskala pak jeho praktická péče o krajanské misie i o podpůrnou činnost ÚACM v krajanském zahraničí. Prvnímu apoštolátnímu misionáři v Bulharku, P. Lazeckému S. V. D., připravoval cestu na krajanské misie P. Zamykal podrobnou situační zprávou o Srbsku, Bosně a Bulharsku v ústředním výboře ACM (7. listopadu 1928), a pak také tím, že P. Lazeckému vyžádal v zahraničním ministerstvu první cestovní podporu 1200 Kč (1. července 1929).

S jakou vnitřní radostí referoval pak P. Zamykal ve schůzi výboru apoštolátního (18. září 1929) o zdařilém misijním zájezdu P. Lazeckého ke krajanům v Bulharsku! Sofijští kapucíni, jejichž kostel navštěvují naši katoličtí krajané tamější, sblížili se od té doby s naší Moravou a zvláště Olomoucem tak, že k nám poslali P. Josafata, katechetu krajanských dětí v Sofii, aby se v olomouckém klášteře svých řeholních bratří naučil dobře česky. ÚACM pomohl pak z vděčnosti sofijským kapucínům při důstojné opravě jejich svatyně v ulici Lavéle. — V srbském Niši spřátelil se P. Zamykal s horlivým katolickým duchovním správcem drem Peričem Srečko a byl pak jeho stálým přímluvčím, když ÚACM rozděloval podpory chudým slovanským kostelům na Balkáně, anebo jim posílal vyprošená paramenta.

Zásilky pro Bosnu usnadňoval ÚACM sám sarajevský arcibiskup dr. Ivan Šarič, který častěji Olomouc navštěvoval a cennější liturgické dary si odvážel s sebou; hůře bylo se zásilkami pro Hercegovinu, o něž prosíval chudobný mostarský biskup dr. Mišić. A tu nám přišla kdysi velmi vhod osobní známost šéfred. P. Zamykala s jugoslavským konsulem v Bratislavě.

Při své redaktorské pohyblivosti a veliké znalosti lidí byl P. Zamykal ÚACM dobrým rádcem, kdykoliv bylo třeba hledati krajanského misionáře do zahraničí. Získání inspektora P. Mlčocha na misie rumunské, hradištského františkánského P. kvardiána na misie porýnské, OO. Těšitelů vídeňských pro Francii vyšlo z dobré rady P. Zamykala. A když katol. farář z rumunské Staré Ršavy P.

Kleitsch nelitoval obtíží a přijel k nám hledat pomoci pro naše krajany, žijící v jeho rozsáhlé farnosti a také si trochu oblomit svůj rumunsko-německý jazyk pro česká kázání krajanům, a zvláště když se podle rady P. Mlčocha podařilo po mnohých překážkách poslati obětavého P. Hanzelku do pravidelné duchovní správy krajanské do Rumunska, byl s ACM upřímně šťasten i P. Zamykal, že pomáhal stavět tyto mosty krajanské lásky.

A jestliže posmrtné vzpomínky zdůrazňovaly veliký zájem a obětavost P. Zamykala pro novou slovanskou kongregaci OO. Těšitelů z Getsemany ve Vídni, pak třeba po pravdě konstatovati, že mu k tomu byla hlavní pohnutkou prozíravá láska k zahraničním krajanům, do jejichž duchovních služeb slibovali vstoupiti a také rádi hned z počátku vstupovali OO. Těšitelé. S aktivní účastí sledoval P. Zamykal rozvoj jejich mladé kongregace, k vůli ní často dojížděl do Vídně, v zátiší rozestavěného noviciátního útulku OO. těšitelů v Unter-Tullnerbachu konal své kněžské exercicie, znal osobně rostoucí řeholní rodinu a s otcovskou starostlivostí napomáhal jí při prvním jejím rozvoji, když se začala usazovati na Slovensku (Mariatál), v Čechách (Klokoty a Nepomuky), ale zvláště když měla spočinouti na místě nejpamátnějším a kongregaci nejdražším — na Olivetské hoře v Jerusalemě, aby tam konala ustavičnou oběť smíru za naši vlast. V tom viděl P. Zamykal největší její úspěch, ale i záruku Božího požehnání pro mladou slovanskou řeholi. Imponovalo mu v ní nesmírně obětavé probíjení se těžkými počátky řeholními, kdy v přeplněném klášteře na Rennwegu ve Vídni byla velmi častým hostem zima, bída a tíživá starost o zítřek. Proto také přijel tak rozradostněn z první návštěvy z Unter-Tullnerbachu, kde v houževnaté práci pokorných bratří-laiků, stavějících primitivních útulek své rostoucí řeholní rodině, zahlédal jitřenku lepší jejich budoucnosti.

Spolupráce šéfredaktora P. Zamykala v ÚACM, jehož byl po dlouhá leta horlivým členem výboru, i v diecésním ACM, kde byl po několik období místopředsedou a zůstal až do své smrti členem výboru, týkala se všech polí apoštolátní činnosti.

Jeho jménem je podepsána v protokolní knize ACM důležitá schůze zástupců čtyř koncentrovaných cyrilometodějských organisací, obou ACM (ústředního i diecésního), Matice cyrilometodějské a Tiskového spolku, které předsedal a na které bylo usneseno setrvati nadále v koncentraci před třemi lety před tím utvořené (26. března 1924). Společný výbor, do něhož tehdy každá organisace delegovala po 2 členech a jednom náhradníku, konstituoval se pod předsednictvím p. kanovníka J. Stavěla. Koncentrace se však brzo potom uvolnila, když se ukázala těsnou pro rychlý rozvoj zahraničního ACM.

Pro své živé styky s katolickou Jugoslavií byl P. Zamykal delegován, aby roku 1927 spolu s univ. profesorem drem Josefem Matochou uvítal jménem ÚACM v Bratislavě velikou jugoslavskou poutˌ která za vedení svých biskupů a z ini-

ciativy lublaňského preláta prof. dr. Fr. Grivce jela oslavit na Velehrad jubileum svatocyrilské a pak navštívila i Prahu a St. Boleslav. Na mezinárodním misijním sjezdu v Poznani roku 1927 byl P. Zamykal s p. prelátem Ledóchowskim a pisatelem těchto řádků členem delegace ÚACM, která měla informovat p. kard. Hlonda o duchovních potřebách krajanské Volyně. Podobně zastupoval P. Zamykal ÚACM roku 1929 na misijním sjezdě v St. Gabriel v Rakousku a též při slavnostním odhalení pamětní desky hrvatskému kard. Haulíkovi v Trnavě na Slovensku. Všech těchto zájezdů dovedl P. Zamykal použít k navázání nových styků slovanských, k získání spolehlivých informací o katolickém životě v zahraničí i k šíření myšlenky cyrilometodějské.

Nevyhýbal se však při tom nikdy drobné práci apoštolátní. Byl ochotným kazatelem o velehradských poutích i jiných slavnostech cyrilometodějských, o apoštolátních pobožnostech adoračních, kázal i mukačevským krajanům na Podkarpatské Rusi při svěcení nových soch sv. Cyrila a Metoděje (1933), na všech posledních misijních sjezdech velehradských vedl obtížnou informační kancelář a súčastňoval se i dlouhých přípravných prací předsjezdových. Tajemník ÚACM měl v něm vždycky ochotného náhradníka, když mu nepředvídané povinnosti bránily splniti převzaté závazky slíbených přednášek a kázání, anebo kdykoliv ho nemoc vzdálila od redakčního stolu. Přítel P. Zamykal zaskočil rád i v poslední chvíli a v jedinou náhradu si tu a tam vyžadoval nějaký časový článek pro svůj list.

Spolupráce P. Zamykala vyznačovala se všude rozvážnou iniciativností. Vzpomínám tu jenom, jak došlo jeho zásluhou k prvním našim katolickým stykům s Podkarpatskou Rusí. O prázdninové dovolené viděl tam opuštěnost naší české diaspory a tu jako redaktor ujal se hned spravedlivých požadavků krajanských. S počátků ovšem narazil na ostrý odpor i katolických maďarofilů v Užhorodě, ale P. Zamykal dovedl jíti za svým cílem houževnatě, spravedlivě a moudře. Místo dlouhých polemik s maďarským tiskem, kde byl napaden, připravil roku 1928 první pout českých katolíků na přední mariánské poutní místo Podkarpatské Rusi, Černěčí horu u Mukačeva. Získal pro ni naše uvědomělé katolické železničáře pod vedením p. senátora Pavelky; duchovním vůdcem byl p. prelát Ledóchowski. Měl to být český dík za rusínskou pout velehradskou roku 1927. P. Zamykal už 14 dní před poutí zajel na Podkarpatskou Rus a vše tam dopodrobna obstaral, takže se čeští poutníci mohli představiti jako acies bene ordinata — šik dobře spořádaný před tváří málo vlídných tehdy Maďarů a Maďarofilů, před tváří bratří řeckokatolických Rusínů a před kordonem zvědavých Židů — k veliké radosti všech našich krajanů.

Užhorodský řeckokatolický biskup † msgre Gebej přijal tehdy naši deputaci v audienci, apoštolský administrátor msgre Tahy odvážil se k ní dokonce mluviti slovensky, 60tisícové zástupy ru-

sínských poutníků na Černěčí hoře po prvé v životě viděly zbožné procesí samých mužů Čechů pod církevními prapory, putujících k jejich Bohorodici, slyšeli jejich krásné mariánské zpěvy, a zbožně sledovali i naše slavné bohoslužby v latinském obřadě, dosud jim neznámém. Byly to dni radostného povzbuzení opuštěných českých katolíků na Podkarpatské Rusi, dni bratrského sblížení katolických Čechů a Rusínů, kdy se otevřely oči i mnohým zaujatým Maďarům, v jejichž představě žila a se dosud uplatňovala utkvělá představa českých husitů, nevěrců.

Tehdy byl učiněn počátek k pravidelným zájezdům českých misionářů i na Podkarpatskou Rus.

P. Zamykal znal také dobře záslužnou činnost českých OO. redemptoristů s O. Trčkou v čele, kteří z lásky k myšlence misijní přijali východní obřad a zcela se zasvětili misijní a kulturní práci mezi bratry řeckokatolíky na východním Slovensku i na Podkarpatské Rusi. Z těžko přístupného Stropkova chtěli OO. redemptoristé posunout své stanoviště misijní práce dále na východ, blíže k rusínským řeckokatolíkům, do Michalovců. Stavba nového monastýru a zvláště velké a krásné „cerkve" vyžadovala nákladů, na něž chudí řeholníci zdaleka nestačili. Bylo třeba hledat pomoci k bohumilému dílu i na Moravě a v Čechách. Obětavý O. Zakopal, CssR, hanácký rodák, opatřil si zajímavý obrázkový materiál k přednášce o našem nejbližším východě a šéfredaktor P. Zamykal s ÚACM připravili mu dvouměsíční přednáškové turné (roku 1927), na němž získal u nás mnoho přátel a příznivců pro započaté dílo misie michalovské.

Initiativa P. Zamykala směřovala vždy k rozkvětu náboženského života našeho. Ať to bylo hnutí exerciční, ať šlo o Katolickou akci, nebo kulturní soustředění katolické práce (katechetské museum, ústřední knihovna a čítárna katol., katol. tisk, přednášková akce, eucharistické sjezdy a celoříšský sjezd katolický v Praze), všude přicházel P. Zamykal se zdravými myšlenkami a návrhy, všude ochotně přikládal i svou ruku ke zdaru společné práce.

Při tom zapomínal na sebe, na své zdraví, netuše sám, jak je podlomila už přemíra stálé duševní práce. Jeho vrozený optimismus přezíral nebezpečí, které právě o letošních prázdninách tak náhle ohrozilo jeho život, přetrhlo tolik plánů pro budování království Božího v našem národě.

Jméno † šéfredaktora P. Ladislava Zamykala zůstane však v dějinách našeho cyrilometodějského Apoštolátu zapsáno vděčným písmem, a vzpomínka na něho bude vždy zářit příkladem pilného a pokorného dělníka Božího, jenž si zasloužil odplaty Pána!

Kostelík sv. Cyrila a Metoděje v Olomouci.

Doplněné zlomky ze svatomořického archivu.

Boh. Zlámal.

(Pokračování.)

Fundace obce Řepčína.

K povznesení náboženského života v kapli sv. Cyrila a Metoděje přispěla bohulibá myšlenka řepčínských farníků. Roku 1695 se usneslo obecní zastupitelstvo Řepčína, že budou každoročně 4. května slaviti bohoslužbami svátek patrona proti ohni sv. Floriána. Poněvadž byli přifařeni k sv. Mořici, měla se konati slavnost v kapli sv. Cyrila a Metoděje. Zavázali se, že budou platiti na mši svatou 30 krejcarů a mimo to dají oběru a dvě svíčky.[45]

Řepčínští zůstali svému slibu věrni a chodívali každoročně 4. května v procesí za doprovodu třetího kaplana svatomořického (kooperátora) do svého farního kostelíka sv. Cyrila a Metoděje, kde byla sloužena tichá mše svatá. Probošt Giannini však pozvedl i lesk této řepčínské slavnosti. Založil roku 1747 z vlastního majetku fundaci pro tuto slavnost obnosem 50 zl. mor., aby z jejich ročních úroků byla sloužena slavná mše svatá, s asistencí a hudbou, kterou celebroval, jak se zdá, sám probošt.[46]

[45] Fundační listina (ve FAM) zní takto:

Leta Panie 1695 dnie 29 Mesicze Czerwencze My chuda Obecz Diedinj Hržebczina ke czti a chwale Panu Bohu wssemohauczimu a krozssyrženi czti Slawi Swatiho milyho Floriana Mučzedlnika wiwolugeme a ustanowugemi (sic) mezi sabau y taki slibem toho potwrzugemi, že chczemi a slibugemi od Leta nadepsaneho gyz na czasi budauczi tohož Swatiho na horže psaniho Swatek slawňie swětiti a nabožnie cztitj to gest dnie 4 Mage z taki tohož dnie každo ročznie na jednu Mssy Swatau 30 kr. a Paru Swiczek Polo-funtownich dati chczemi. Prži ktereyžto pobožnosti offertorium dle gednoho každeho možnosti a wule wikonati chczegiz Slibugemi, a to ktomu konczi a czyli sobie Swatiho Floriana za Patrona a Orodownika wiwolugemi, aby od wsseligake sskodi na poli od kropo bitj doma hromobitj a paleni ohnie nas a nasse zachovati a chranitj raczyl. K tomu nam dopomaheg Buch Otecz, Buch Syn, Buch Duch Swaty. Amen. Datum v Hržebczinie Leta a dnie Swrchu Psaniho. Chuda Obec Hržebczinska.

Za Richtarzstwj
Andreasse Sedlaczka
Francisca Wrablcze
Jana Prwe

Dědini Řepčína pečeť

Za Purgmistrowstwy
Jana Pospissyla
Thomasse Waniaczka
Matiege Leyska.

[46] FAM. Specificatio Festorum ... ad SS. Cyrillum et Methodium. In specie de Fundatione Hržepczinensi (ze dne 26. 7. 1747). Za páté: „Addit et fundat Modernus Praepositus huic Selennitati (4. května), quam praecedit devota processio incolarum hujus pagi (Řepčína) ducta a I. Cooperatore, Capitale 50 fr. m. seu 58 f. r. 20 kr." Z ročních úroků 2 zl. 55 kr., k nimž se připočetlo oněch řepčínských 30 krejcarů (celkem tedy 3 zl. r. 25 kr.) dostávali:

probošt	0 zl. 0 kr.
kostel sv. C. M.	0 zl. 20 kr.
kaplan	1 zl. 0 kr.
asistenti	0 zl. 20 kr.

Katastrofální požár 1709.

Smutný osud kostela sv. Mořice, který roku 1709 lehl s farou a velkou částí města popelem, sdílel i kostelík sv. Cyrila a Metoděje. Vyhořel také do základů, neboť jak nám zaznamenává Giannini, který jej důkladně zrestauroval hned při svém příchodu 1723, z kostnice stojící u kaple sv. Cyrila a Metoděje šlehaly tak mocné plameny, že i kosti hořely (ossa inversa sunt).

Tímto neštěstím kostelík zpustl. Tehdejší farář svatomořický baron Košínský[47] byl zavalen velikým úkolem zrestaurovati uvnitř i vně kostel sv. Mořice, kde shořelo všech 26 oltářů, a také vyvyhořelou faru. K nutné opravě kostelíka sv. Cyrila a Metoděje, kromě nejnutnější střechy a snad oltářů, vůbec za jeho správy nedošlo. Pěknou ozdobnou střechu za 300 zlatých dostal kostel již roku 1710 — zároveň s prozatímní šindelovou střechou na kostel sv. Mořice.[48] Avšak teprve za jeho nástupce energického Itala hraběte Františka Řehoře Gianniniho dostalo se kostelíku štědřejší přízně.

Probošt František Řehoř hrabě Giannini (1722—1758), ctitel sv. Cyrila a Metoděje.

Na svatomořické faře nad bytem II. kaplana visí portret muže výrazného italského typu. Je to první svatomořický probošt, olomoucký a vratislavský kanovník, Ital. rodem z Mutiny, hrabě František Řehoř Giannini, markýz Carpinetti.[49]

Na jeho zásluhy o kostel sv. Cyrila a Metoděje poukazuje latinský nápis na obraze: „Chce-li kdo věděti, co a kolik tento zbožný a horlivý pastýř vykonal, musí se otázat kamenů, balvanů, kůrů a svatyně (sacrarium). Svůj chrám, zničený do základů plameny r.

zpěváci a trubači	1 zl. 20 kr.
kostelník u sv. C. M.	0 zl. 10 kr.
zvoník (subcampanator)	0 zl. 5 kr.
šlapač měchů	0 zl. 6 kr.
hoši fundatisté	0 zl. 4 kr.
(Tamže.) Celkem	3 zl. 25 kr.

[47] Václav František Košínský, svobodný pán z Košínu, 1702—1721. Toho roku 1721 se stal biskupem královéhradeckým.

[48] Podle kostelních účtů zavázali se 17. září 1710 olomoučtí tesařští mistři Kristian Schwartz a Kristian Auer postaviti na kostel sv. Mořice zatímní šindelovou střechu (Interim-Dach), jakož i oboje dveře, nejdéle do sv. Martina za 600 zlatých. Rovněž i kostelík sv. Cyrila a Metoděje s jeho věžkou a střechu s řezanými latěmi (snad i krovy, „mit geschnittenen Latten") až to bude možno, tak chtějí postavit (anlegen), že bude v budoucnosti možno po odstranění šindelu ji pálenými taškami (Ziegeln) pokrýt, za 300 zlatých. Byla to tedy definitivní a pěkná střecha, na nepoměrně větší kostel sv. Mořice stála jen 600 zlatých.

[49] Rok narození je mně neznám. R. 1706 jmenoval ho papež Kliment XI. domiciliářem v Olomouci. 23. ledna 1722 byl zvolen za svatomořického faráře, investován 21. II. a 18. IV. 1722 instalován na faráře hrabětem z Turri a Wallesassiany. Zemřel jako dómský scholastik 24. ledna 1758, „když 36 let stál v čele a kostel svůj nade vše (apprime) miloval" (s obrazu). Zda byl pochován v kryptě v kapli sv. Cyrila a Metoděje, jak si přál, není známo.

Pohled na Olomouc ze 2. polovice 17. století.
Kaple sv. Cyrila a Metoděje je vedle kostela sv Mořice vlevo. (AMO č. 544.)

1709 a dvojím morem vylidněný (1713, 1721), stěží z popele pozdvihl. Zavedl novenu a postní pobožnost, rozmnožil počet kněží a chrám ozdobil hudbou, jedinečnými varhanami a kostel posvátným náčiním, slovem dodal mu nejvyššího lesku, a tento kostel papežským rozhodnutím po prvé povznesl na probošství. R. 1731. 17. června se stal infulovaným proboštem a byl benedikován od J. E. kardinála Schrattenbacha. Co jiných věcí vykonal, bylo by dlouhé vyprávěti."

Probošt Giannini patří opravdu mezi nejvynikající svatomořické faráře a mezi největší oprávce kostela, úplně zničeného katastrofálním požárem roku 1709.[50]

Ale podivem nás naplňuje, že první starost Giannniniho byla o zanedbanou kapli sv. Cyrila a Metoděje. Ačkoliv kostel sv. Mořice po požáru daleko ještě nebyl dobudován, a vlastně nejdůležitější práce čekaly na nového faráře, přece hned při svém příchodu dal důkladně na svůj náklad obnovit a rozšířit kapli sv. Cyrila a Metoděje. Byla zajisté potřebná opravy. Ještě po letech, když na to vzpomíná, Giannini píše, že to byla spíše skrýše a stáj než dům Boží.[51]

Dvojí adaptace a proměna kaple v kostelík 1723 a 1727.

Giannini byl uveden v úřad faráře u sv. Mořice 21. dubna 1722. Již příštího roku pojal plán důkladné obnovy a cenné výzdoby zpustlé cyrilometodějské kaple. Měla to být vkusná umělecká úprava této staré památky, kterou shodně s tehdejší dobou kladl do dob sv. Cyrila a Metoděje.[52] Že tím chtěl projevit svou zvláštní úctu ke sv. Cyrilu a Metoději, vysvítá nejen z jeho další hmotné i duchovní péče o tuto kapli, nýbrž i ze zachovaných písemných památek v souvislosti s touto kaplí.

[50] Staré fundační povinnosti, zaniklé v třicetileté válce, znovu se snažil obnoviti pracným shledáváním dokladů, jak tomu dává nejlepší svědectví farní archiv svatomořický, kde největší část zachovalých aktů pochází z doby Giannniniovy. Sám založil z příjmů vlastních statků v Hlučíně a Dobroslavicích několik nových nadací. Je největším oprávcem kostela sv. Mořice; jeho vnitřku přístavbou druhé sakristie, postavením kůrového zdiva pro největší varhany na Moravě za 18.902 zlatých 40 krejcarů, zřízením dvou bočních vchodů vzadu a postavením 13 oltářů a kazatelny dal kostelu sv. Mořice barokový ráz. K prospěchu kostela uplatňoval i zde své umělecké cítění. Od něho pocházejí jediné freskové malby v Dušičkové kapli, v křestní kapli a také v loretské, nyní už odstraněné.

[51] Jeho slova uvádím dále.

[52] V 18. století všeobecně se věřilo, že kapli postavili sv. Cyril a Metoděj a v ní kázali. Bylo to všeobecné přesvědčení lidu, a od něho to přejali teprve spisovatelé (Středovský). I toto mylné přesvědčení může být nemalé důležitosti pro posouzení tehdejší cyrilometodějské úcty ve svatomořické farnosti a konečně i v celém Olomouci. Buď vznikla tato pověst u lidu na základě dřívějších jesuitských kázání v kapli, kteří — bona fide — byli o tom přesvědčeni, anebo lid sám si ji vytvořil, v obojím případě byla tato stará památka živým pojítkem mezi slovanskými věrozvěsty a jejich pozdními ctiteli a rozhojňovala jejich úctu.

Dne 20. září 1723 píše olomoucké městské radě:

„Bude Vám beztoho známo, jak jsem si nejen předsevzal obnovit (repariren) starý zpustlý kostelík svatých moravských patronů Cyrila a Metoděje, nýbrž jsem skutečně zamýšlenou opravu vzal do rukou a také bez chvály a odplaty (kterou jen od Boha očekávám), jsem ji prováděl. Poněvadž však shledávám, že místo k zamýšlené architektonické výzdobě (zu dem vorgenohmenen Architektischen ausszierung) je příliš těsné, nemám důvodu[53] podnikati nákladnější rozšiřování, třebas by bylo naléhavé."[54]

Tato poslední slova však neznamenají, že probošt upustil od rozšiřování kaple, nýbrž jsou důvodem přítomné žádosti. Žádá totiž městskou radu, aby po komisionelním šetření věnovala na rozšíření kaple asi 6 sáhů do délky a 3 sáhy do šířky, to jest 18 sáhů (Clofter), čili 29.2 čtverečných metrů. Prosí o včasné vyřízení, aby se mohl přichystat ke stavbě v příštím roce.[55]

Městská rada ve své odpovědi ještě téhož dne[56] ujistila probošta, že pověřila městský stavební úřad, aby zjistil věc na místě a že co se dá jen udělat, neopomenou přispět ke cti Boží a zmíněných svatých patronů.

Vyslaná stavební komise, skládající se ze tří členů: von Walkenheima, Ludvíka Becka a N. Kniebandla,* shledala, že celková délka rozšíření vybíhá 4 sáhy, šířka pak ve světle 8 sáhů, do hrobníkova dvorku. Poněvadž však zmíněný dvorek nemá takovou šířku, chtěli přidati jeden sáh od dřevěné kolny (Holtz-Gewölbe) svatomořické scholasterie a hrobníkovy a jeden sáh od přilehlé zahrádky Krištofa Schatze. Probošt se vyslovil, že se se zmíněným Schatzem domluví a že také na své útraty přivede do dobrého stavu hrobníkovu kůlnu a dřevěné schody scholasterie. Za těchto podmínek městská rada svolila k adaptaci a rozšíření.**

Giannini zdůrazňuje, že nepodnikl opravu kaple pro svou chválu, nýbrž jediné „ke cti všemohoucího Boha a našich milých svatých apoštolů (Cyrila a Metoděje)".[57] Proto doufá, že městská rada nebude mít proti tomu námitek, protože „také on se své strany nebyl od nikoho žádán, nýbrž čistě Bohem, od něhož vše dobré pochází, povzbuzen".[58]

Právě z této skromnosti nezaznamenal Giannini o opravě této

[53] „... so habe ich kein anstand eine kostbahrere Erweitherung vorzunehmen, welche wohl auch thunlich ist."

[54] Německy psaný koncept žádosti městské radě. Datum 20. (škrtnuto 19.) září 1723. Ve FAM.

[55] Tamže.

[56] FAM. Datum odpovědi 20. září 1723.

* Giannini se o nich zmiňuje ve druhé žádosti z roku 1727. (Koncept žádosti bez data ve FAM.)

** Přípis Gianninimu ze dne 15. října 1723, ve FAM.

[57] Ve zmíněném konceptu žádosti k městské radě ze dne 20. září 1723. „... zu Gottes des allmächtigen undt unsern (škrtnuto Heyl. a připsáno) l i e b e n h e i l i g. Aposteln Ehre..."

[58] „weil ich auch ex parte mea non rogatus, sed plane a Deo, a quo omnia bona procedunt, inspiratus."

kaple podrobnějších dat. Musíme mu tudíž býti vděčni aspoň za několik zpráv, které při jiné příležitosti z nutnosti napsal. Jako totiž u ostatních oltářů zjistil, obnovil a uvedl do pořádku všecky fundační povinnosti, tak také pořídil přehled nadačních povinností v kapli sv. Cyrila a Metoděje. A tam poznamenává „pro memoria":

„A poněvadž tento kostelík (sv. Cyrila a Metoděje) byl spíše skrýší a stájem pro dobytek než domem Božím, kde od našich svatých Otců Cyrila a Metoděje bylo po prvé jeho jméno vzýváno,[59] opravil ihned při svém příchodu nynější probošt tento chudý kostelík na svůj náklad, který velmi rád věnoval Bohu, a to proto, aby se jeho nástupci modlili za něho, který tam si přeje býti pochován."[60]

Pak podává sumární přehled výloh na opravu, které dosáhly 922 zlatých rýnských, 31 krejcarů, 2 denáry.[61]

[59] Naráží na všeobecně v jeho době rozšířené přesvědčení, že kaple sv. Cyrila a Metoděje pocházela z jejich dob.

[60] „Cumque haec Ecclesia esset vere spelunca et caula pecudum potius quam Domus Dei: ubi sub SS. Patribus Nostris Cyrillo et Methudio primitus invocatum est nomen eius, reparavit statim in adventu suo Praepositus Modernus hanc pauperem Ecclesiam suis expensis, quas Deo libentissime donavit, et quidem, ut Successores orent pro eo, qui ibidem sepeliri desiderat." (FAM. Specificatio Festorum, Anniversariorum et Missarum variarum ad SS. Cyrillum et Methodium. In specie de Fundatione Hržepczinensi. Datum 26. 7. 1747.)

[61] „Přehled výloh na opravu kostelíka sv Cyrila a Metoděje roku 1723": 1 zedníkovi 290 zl. 1 kr. 2 d.; 2. kameníkovi 106 zl.; 3. stolaři 100 zl.; 4. zámečníkovi 28 zl.; 5. varhanáři 300 zl.; 6. sklenářovi 64 zl.; 7. tesařovi 34 zl. 26 kr. Celkem 922 zl. 21 kr. 2 d. Rovněž 8. varhaníkovi od r. 1724 až do roku 1732 po 10 zl. r. 90 zl. Úhrnem 1012 zl. r. 31 kr. 2 d.

Doklady.

„Komunistický atheismus (bezbožectví) není vůbec hnutím laickým. Pokládá se za opravdový náboženský kult. Zbožňuje společenský kolektiv povolaný zastoupiti zároveň člověka i Boha... Komunistický marxismus má svou orthodoxní „theologii", tvoří nové obřady, na př. kult Leninův, má svou vlastní symboliku, svůj svátek — rudý křest a rudý pohřeb. Komunismus má svou dogmatiku závaznou pro všechny a „exkomunikuje" (vylučuje) heretiky (bludaře). Třeba říci otevřeně, že marxismus — je společensko-náboženská sekta, je strašlivá karikatura křesťanství." (Mikuláš Berdjajev, „Problém komunismu".)

„Dva dnešní zjevy společenského života — dechristianisace (odkřesťanění) společnosti a totalism — nutí Církev, aby podrobněji precisovala své učení o správném poměru vlády duchovní a světské.

Jedním z nejvyšších závazků Církve je hlásání věčné pravdy převyšující proměnlivé nauky států, té pravdy, která přece v každé době a za každých okolností může napomáhati k náležité úpravě lidského spolužití na zemi.

Aby se mohla Církev postaviti na obranu sociální spravedlnosti, aby mohla Boží pravdu hlásat a pronikati život společnosti duchem Kristovým, musí míti celkem volnost v těchto oborech: v konání náboženského kultu, ve vyučování zásadám víry, ve správě a organisování jednotlivých církevních působišť a ve volbě a jmenování duchovenstva."

(Z řeči proslulého právníka, švýcarského universitního profesora dra Hubera, pronesené na zakončení letošního „Sjezdu křesťanských církví" v Oxfordě.)

Křesťanský Východ.

RUSKO

Nové učebnice dějepisu v SSSR. Roku 1934 byla podle nařízení Sovnarkomu SSSR vypsána soutěž na sestavení nejlepší učebnice dějepisu pro 3. a 4. třídu střední školy, ale teprve letos dne 22. srpna byly ve všech sovětských časopisech uveřejněny její výsledky. Je to rozhodnutí zvláštní poroty (jury). Jako nesporný úspěch dějepisné vědy se poznamenává, že je v nových učebnicích možno najíti „dějinně-chronologickou posloupnost při vypravování historických událostí, pak seznam hlavních historických dat, popsání nejdůležitějších dějinných zjevů a charakteristiku dějinných činitelů." To znamená, že teprve od letošního roku budou v sovětských školách vyučovati tomu, bez čeho se vlastně nemůže obejíti žádná učebnice dějepisu. Ale je to přece jen nesporný pokrok!

Mezi chybami, které porota našla v nových učebnicích, jsou zaznamenány tyto: Ve všech učebnicích bylo prý uvedeno, že SSSR je řízen komunistickou stranou. Tak se psáti nesmí, správně nutno říci, že SSSR je řízeno sověty. Dále prý řada autorů nedovedla vystihnout stalinskou myšlenku, že SSSR bylo dříve zaostalou zemí a že pouze sovětská vláda z ní vytvořila silný pokrokový stát. Autoři učebnic prý také nepoukázali na to, že rolníci obdrželi do svého vlastnictví bývalou půdu velkostatkářskou, klášterní a státní, a nedovedli popsati také to, že bolševická vláda sjednotila na konci světové války ruskou zem, zabezpečila neodvislost ruského národa a ochránila jeho území.

Jak vidíme vytýká se autorům, že nedovedli patřičně zastříti skutečnost a dějinnou pravdu, která není bolševikům vhod. Avšak ta okolnost, že bolševici jsou nuceni si přisvojovati nepravdivé zásluhy, svědčí o skutečných citech ruského národa, ve kterém se probouzí národní sebevědomí.

Celkem však znamenají nové učebnice sovětské značný pokrok vůči předešlému stavu. Bolševici v nich uznali skutečné dějiny Ruska až do času Petra Velikého. V tomto období dějinném uznávají také význam křesťanství. Ale pak začíná překrucování historických faktů, jelikož chtějí bolševici stůj co stůj prokázati, že jejich vláda je dějinnou nutností a velikým pokrokem. Tak má nová učebnice dějepisu v SSSR sice ještě velmi daleko k historické pravdě, ale už přece není tak sprostě absurdní, jak tomu bylo v dosavadních sovětských učebnicích, které byly psány výhradně podle tak zvaného dialekticko-materialistické metody prof. Pokrovského.

Jak sděluje „Pravda" (z 23. srpna), tiskne se nově přijatá učebnice za redakce prof. Šestakova v několika milionech výtisků; podle ní se bude vyučovati v celém SSSR. E. K.

Vyhoštění cizozemských herců. Podle nařízení komisaře NKVD Ježova vyhošťují se ze sovětského Ruska všichni cizí herci. Nařízení platí nejenom pro divadla, ale také pro cirkusy a jiné podniky. Herci jsou totiž v podezření, že jsou náchylni ke špionáži.

Čištění v museiích. Sovnarkom nařídil, aby ze všech muzeí v SSSR byly odstraněny předměty sloužící náboženství. Část z nich (pravděpodobně ta, která se dá dobře zpeněžiti) bude prodána do ciziny. Ostatní předměty budou asi zničeny bez ohledu na jejich historickou, náboženskou či jinou cenu.

Povážlivý zjev pro bezbožníky. Časopis sovětských železničářů „Gudok" přináší zprávu, že na stanici Poloma byl přistižen v kostele při sv. přijímání předseda místního svazu bezbožníků.

Zvláštní provinění. V Petrohradě byl mezi jinými zatčen člen akademie věd N. S. Děržavin, který po několik let pracoval na uspořádání akademického slovníku ruské řeči. Zatčený je obviňován z kontrarevoluce, jelikož v dříve vydaných svazcích slovníku uveřejnil citáty ze spisů trockistů: Bucharina, Kameněva a Radka.

Nedostatek papíru. „Komsomolskaja Pravda" (16. VIII. 1937) sděluje, že během posledních 6 týdnů nebylo do východo-sibiřského kraje zasláno ani jediného sešitu, ačkoliv podle plánu mělo tam býti zasláno půldruhého milionu školních sešitů. Za posledních 7

měsíců bylo v celém SSSR podle tvrzení „Komsomolské Pravdy" pro školy vyrobeno méně o 47 milionů sešitů. Jiný sovětský časopis „Pravda" (z 8. VIII.) sděluje o této sešitové bolesti toto: „Jenom za letošních 6 měsíců nebylo státu dodáno 50 milionů sešitů. V červenci tato číslice vzrostla na 65 milionů." Třetina vyrobených tužek je brak, ale i tohoto braku bylo vyrobeno o 10 milionů méně." Jak vidíme, nejsou číslice uvádějící nedostatek sešitů v obou časopisech stejné. Která je správnější, je ovšem těžko rozhodnouti, ale každá číslice je až příliš výmluvná pro poměry nové bolševické kultury.

Citelný nedostatek papíru v SSSR ohrožuje dokonce i příští „tajné" volby. Nadhodil tuto otázku jeden ze sovětských hodnostářů — soudruh Sulimov. K tajným volbám bude totiž zapotřebí mimořádného množství papíru, a toho sověty nemají a nestačí ho vyrobiti.

Kulturní bída. Školní trh v Moskvě je podle časopisu „Pravdy" (z 22. VIII.) velmi chudý vyloženým zbožím. Není tam mnohých čísel dětské obuvi, není teplého šatstva pro hochy, není šatů pro dívky. Není gumy a barevných tužek. V dětském všeobecném obchodě není sešitů. V městě Gorkom (býv. Nižni-Novgorod, pozn. překladatele) jsou v knihkupectvích vyvěšeny tyto vyhlášky: Není učebnic pro 2, 3, 5, 6 a 9 třídu.

„Volnost svědomí", daná novou sovětskou ústavou, praktikuje se — novým pronásledováním katolického kněžstva na sovětské Ukrajině a Bílé Rusi. Agenti GPU uvěznili v Charkově katol. faráře P. Leonarda Gaszynskiho, když před tím odvedli do žaláře starou kostelní posluhovačku. V té části sovětské Ukrajiny není už jediného katolického kněze. Na Bílé Rusi byl uvězněn apoštolský administrátor mohylevské diecése P. Auglo a v Orsze P. Saszczyc, takže tam zůstal jediný katolický kněz pro duchovní správu celé Bílé Rusi. Sovětská vláda zostřila v poslední době doma silně svůj protináboženský kurs — do zahraničí dává vyvážet prázdnou frázi nové ústavy o svobodě svědomí a demokracii. Komisař (ministr) vnitřních záležitostí Ježov vydal podřízeným sobě úřadům GPU nové instrukce k nejúsilnějšímu potírání náboženských projevů lidu. Jakýkoliv odpor protibezbožecké propagandě má býti trestán okamžitým zavřením kostela. V r. 1938 má jich být zavřeno 1500.

Hrobka posledního pravoslavného patriarchy ruského Tichona v Moskvě byla v poslední době předmětem oživené úcty věřících, kteří ji ve velkém počtu navštěvovali a pokrývali květinami. Městská rada moskevská nyní návštěvy zakázala prý pro stavební práce a pak se prý tam konaly schůze proti sovětské politice — ve skutečnosti však muselo se potlačiti rostoucí hnutí náboženské. Přístup k hrobu patriarchově dovoluje se pouze duchovním. (Easten Information Bureau.)

V uhelné pánvi donské zjišťuje orgán sovětských svazů továrních „Trud" (21. VIII.) náboženské hnutí mezi horníky a dělníky, kteří sami se přičiňují o stavbu nových kostelů. Používají prý své výsady, že dostávají stavební materiál na stavbu dělnických domů, a tu množí dělníci postupují materiál ten na opravu nebo stavbu nových svatyň. Také prý se mezi dělnictvem rozšířil všeobecně zvyk, že dávají křtíti své novorozené děti, stejně jako i zvyk, že se společně modlí před prací na místech zvláště nebezpečných. Roste v donské pánvi i touha po náboženské četbě, kterou opatřují putující misionáři. — A výklad tohoto zjevu? Čistě sovětský, komunistický! — „Trud" vidí v tom jen ruce trockistů, kteří se prý vloudili do bezbožecké rady na Ukrajině, aby „společně s věřícími podminovali (podkopali) protináboženskou frontu" a tak získali podporu mas pro své politické plány. Falešná diagnosa nemoci zavinuje často fysickou smrt, falešná diagnosa duchovního života sovětského neprospěje ani státnímu organismu sovětskému.

Protináboženskou akci vzala nyní v Rusku do rukou strana komunistická, když výsledky dosavadní činnosti Ligy bezbožecké nebyly tak pronikavé, jak se očekávalo. Komunisté organisují ve všech svých sekcích zvláštní protináboženskou ofensivu, živě se jí účastní především měsíčník sovětské filosofie „Pod praporem marxismu" a pak lidový dvojtýdeník „Průvodce agitátorův", který

v jednom z posledních čísel uveřejnil obsáhlý článek „Sekty a jejich reakční (zpátečnická) činnost".

Stalinova matka, o jejíž věrnosti k rodné víře až do smrti jsme už dříve psali, ustanovila ve své poslední vůli, aby byla pochována vedle svého muže i aby na její hrob byl postaven kříž; svůj majetek 9000 rublů odkázala tifliskému kostelu. — Poslední vůle zemřelého je tak závazná, že ji v kulturních státech hájí zákon, aby byla přesně splněna. Dětem pak je poslední vůle otcova nebo matčina opravdu čímsi svatým a drahým. Jak se zachoval vládce sovětského Ruska, Stalin, k poslední vůli své matky? — Telegraficky prohlásil její poslední vůli za neplatnou, mrtvou matku nedal křesťansky pohřbíti, nýbrž pohansky spáliti i s tělesnými ostatky otcovými, jež byly z dosavadního hrobu vykopány. Církevní obec v Tiflisu — dědička majetkového odkazu matčina, byla policejně rozpuštěna, a její zástupcové a mnoho zbožných osob bylo uvězněno. — Tak uctil Stalin, budovatel nového ráje na zemi, památku své matky! — Myslíte, že bylo nadarmo řečeno slovo Hospodinovo: Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl a dobře se ti vedlo na zemi?!

Svévolný čin moskevského metropolity Sergija, který s podporou sovětské vlády odstranil metropolitu kazaňského Cyrila z nástupnictví na úřad ochránce (mjestobljustitělja) patriaršího stolce, sám se úřadu zmocnil a podřízeným církvím pravoslavným nařídil, aby jeho jméno zavedly do přímluvných modliteb liturgie, toto bezprávné jednání způsobilo nový rozpor v ruské pravoslavné církvi; doma i za hranicemi. Doma řada biskupů, věrných pronásledovanému metropolitovi Cyrilovi, odmítá vládu usurpátora Sergija a trpí ovšem zato nová žalářování a vyhnanství — tak totiž ochotně s metropolitou Sergiiem spolupracuje sovětská vláda. V zahraničí odmítl pravoslavný synod ve Sremských Karlovcích oběžník Sergijův, nařizující změnu liturgické modlitby a stanovil modliti se ne za Sergija jako ochránce patriaršího stolce, nýbrž za „episkopát pravoslavné ruské církve". Také jménem ruské emigrace v Polsku protestuje proti jednání metropolity Sergija jako nezákonnému. „Ruský komitét v Polsce" v srěmsko-karlovické „Cerkovnoj Žizni" („Církevním životě") a prohlašuje ochráncem patriaršího stolce moskevského nikoliv Sergija, nýbrž kazaňského metropolitu Cyrila. V zahraničí podřídil se autoritě Sergijově pouze arcibiskup Eleutherius v Kovně, který také byl jmenován delegátem a zástupcem moskevského patriarchátu v zahraniční diaspoře. Ale jeho stádce čítá jen asi 40.000 věřících. Kromě toho činí si metropolita Sergij marné nároky církevní svrchovanosti i nad pravoslavnými v krajích, které kdysi patřily k Rusku a kde se s úchvalou „oekumenického" patriarchy cařihradského a vlivem nových vlád utvořily samostatné církve pravoslavné, jako v Polsku, Estonsku, Litvě, Finsku atd. Moskevský patriarchát jim odpírá „požehnání" („blagoslavěnstva").

Nedostatek učebných pomůcek ve školách. Podle přiznání samotného sovětského tisku je v SSSR velký nedostatek školních učebnic, sešitů, tužek a jiných učebných pomůcek. Tento nedostatek zaviňoval nepravidelnost vyučování, která zase měla za následek špatné prospěchy sovětských žáků. Ani letos se tato situace nezměnila a „Pravda" (ze dne 8. VIII.) uveřejňuje velký článek, ve kterém vypočítává, o kolik není splněn plán zásobování škol.

POLSKO

V obnovené aule duchovního semináře v Piňsku měla ve dnech 1.—3. září své porady VI. unijní konference za účasti 110 osob. Předsednictvo tvořili: arcib. Romuald Jalbrzykowski, metropolita vilenský, podlašský biskup Henryk Przeždziecki, lucký biskup Adolf Selonžek, piňský biskup Kazimír Bukraba a jeho sufragán Karel Niemira vedle zástupců řeholí (provinciála jesuitů P. Sopucha a P. Teodorowicze OSBM) a vysokých škol (dra Ign. Swirskiho, dra Ign. Grabowskiho, dra Štěpána Szydelskiho z Krakova a rektora piňského semináře dra Alexy Petraniho). Přítomni byli též kněží z Říma, Innsbrucku a Mnichova; varšavský apoštolský nuncius arcib. Cortesi

pozdravil sjezd zvláštním přípisem, za metropolitu Šeptického vyřídil pozdravy rektor lvovské Akademie, dr. Josef Slipyj a za biskupa Lva Fulmana prof. dr. Michal Niechaj z Lublina. Na zakončení konference byla recepce všech hostí v paláci biskupa Bukraby.

Resoluce přijaté na VI. piňské konferenci unijní žádají: 1. aby pětisté výročí unie florencké bylo oslaveno v celé Polsce; 2. s díky polskému episkopátu, který už loni stanovil oslavu jubilea florencké unie, spojují nyní prosbu o rychlé utvoření zvláštní komise ze zástupců obou obřadů, kteří by připravili jubilejní oslavu; 3. jako počátek jubilea navrhují den 5. července 1938 — Boží hod svatoduší; 4. konference projevuje radost nad usnesením letošního římského sjezdu „Pro Oriente Christiano", aby byla zřízena mezinárodní rada „pro křesťanský Východ" a doufá, že do ní budou povoláni zástupcové všech národností z Polsky; 5. přednášky biskupa Przeždzieckiho (o unii florencké) a red. P. Urbana, T. J. (o polonisaci pravoslavné církve) ať se vydají jako zvláštní brožury k rozšíření i mezi pravoslavným duchovenstvem; 6. konference prosí, aby episkopát zahájil přípravné kroky k beatifikaci unijního horlitele metropolity Rutskiho v letošním třístém výročí jeho smrti; 7. v budoucnosti bude se konati unijní konference v Piňsku každý čtvrtý rok, ostatní leta mají býti pořádány podobné unijní porady v jiných polských městech podle přání episkopátu, aby se tak myšlenka svaté jednoty co nejvíce rozšířila a zpopularisovala.

Oficielní orgán hitlerovský dopustil se surové urážky milostného obrazu Matky Boží Čenstochovské, který je drahocenným paladiem celého polského národa. Psal potupně o „mouřenince, kterou prý uctívají i němečtí katolíci jako Matku Boží". Když se ozvaly ostré protesty v Polsku, německá vláda prohlásila, že s takovým urážlivým psaním nesouhlasí a je rozhodně odsuzuje. Přesto však měl čenstochovský biskup T. Kubina na Jasné Hoře (5. IX.) promluvu na obranu největšího a nejposvátnějšího národního pokladu, kde mezi jiným pravil: „Chceme věřiti, že vláda německá nedopustí v budoucnosti podobných útoků na naše náboženské a národní posvátnosti. V každém případě buďme však na stráži! Pohanský rasismus německý, na jehož účet třeba nepochybně zapsati onu urážku našeho národa, jako nepřestane bojovati proti nejsv. Panně Marii a sv. Církvi, taktéž nepřestane bojovati proti katolickému národu polskému a katolické Polsce. Prozrazuje to nenávist onoho urážlivého článku, směřujícího netoliko proti Církvi a katolíkům, ale i proti Polákům. Buďme ostražití! Jako jsme stáli na stráži v minulých staletích a jako stojíme dnes na stráži křesťanstva a polského ducha na Východě, tak proti dnešnímu pohanskému rasismu německému stůjme na stráži našich ideálů náboženských a polských i na západě. Buďme i na západě hradbou křesťanské kultury!" Tímto katolickým stanoviskem je dán nejsrozumitelnější poměr Polska k Německu a měl by býti dán i vůči katolíkům československým, kteří vidí v útočně pyšném pohanském nacionalismu Hitlerově stejně svého zásadního odpůrce.

Skupina mladých komunistů — šest Židů a čtyři Poláci — vstoupila do polské organisace mládeže „Tur" a prováděla tam komunistické rejdy, které se staly předmětem soudního jednání v Lublíně. Organisace „Tur" je známa svou protináboženskou činností. V jejím čele stojí advokát-Žid Cohn. Spojitost boje protináboženského s akcí komunistickou za význačné účasti židovské se tu znova projevila a mohla by už otevříti oči aspoň těm, kdož jsou odpovědni za budoucnost Polsky.

Počet pravoslavných věřících v Polsku činil podle statistiky z roku 1931 celkem 3,790.000 duší, dnes však jistě už přes 4 miliony. Převyšují procentuelně (11.8 proc.) obyvatelstvo vyznání židovského (9.8 proc.) a zaujímají území 95.000 čtver. km veliké, čili celou čtvrtinu polského státu. Není to ovšem území jednotně pravoslavné, ale ze 4,250.000 jeho obyvatel je skoro 3 miliony pravoslavných, asi 70 proc. Nejvíce pravoslavných obyvatel má Volyň, 1,455.882 (t. j. 69.8 proc.), ale procentuelně nejpravoslavnější je vojevodství poleské s 875.803 pravoslavnými (77.4 proc.); většinu pravoslavnou má ještě vojevodství no-

vogrodské s 542.333 obyvateli pravoslavnými. Značnou menšinu tvoří pravoslavní také ve vojevodství vilenském (25.5 proc), bialostockém 18.5 proc. a lubelkém 8.5 proc.

JUGOSLAVIE

Na základě rozhodnutí archijerejského sboru srbské pravoslavné církve z 1. VIII. 1937 byli vydáni církevnímu soudu arcibiskupství bělehradsko-karlovického tito ministři a národní poslanci za své hlasování ve skupštině pro konkordát (23. VII.): dr. Milan Stojadinovič, předseda vlády jugoslavské, Djura Jankovič, ministr lesů a dolů, Dušan Letica, ministr financí, Vojislav Djordjevič, ministr bez portefeuille, Svetozar Stankovič, ministr zemědělství, dr. Branko Kaludjerčič, ministr pošt a telegrafů, Dobrivoj Stošovič, ministr osvěty, dr. Niko Subotič, ministr spravedlnosti, Dragiša Cvetkovič, ministr sociální politiky a národního zdraví, Stevan Čirič, předseda Národní skupštiny, Mihailo Stojadinovič, poslanec z Bělehradu, Borivoje Djurič, poslanec z Bělehradu, Milan Badžak, poslanec z Mladenovce, Žarko Tomašević, poslanec z Vukovaru, Nikola Gavrilovič, poslanec z Tenja (Osek), a Branko Tomič, poslanec ze Sremské Mitrovice, tedy celkem 9 ministrů a 7 poslanců. Až do rozhodnutí církevního soudu pozbývají všichni jmenovaní ministři a poslanci právo na církevní poctu. Pravoslavný duchovní nesmí vkročiti do jejich domu, aby tam vykonal církevní svěcení, bez svolení církevní vrchnosti. Toto rozhodnutí mělo se předčítati věřícím po první pravidelné bohoslužbě ve všech kostelích bělehradsko-karlovického arcibiskupství a mělo se učiniti vše, aby při tom bylo přítomno co nejvíce farníků.

Záhřebský metropolita Dositej, jako správce arcibiskupství bělehradsko-karlovického, ohlašuje věřícím církevní trest vyslovený nad ministry a poslanci, kteří hlasovali pro konkordát, doporučil zároveň všemu duchovenstvu „usilovati o to, aby se věřícím dostalo přesného poučení o škodlivosti konkordátu pro srbský národ a jeho církev, o násilí, kterého se dopouštějí odpovědné osoby na pravoslavném kněžstvu i lidu, o znásilnění (zlostavljanju) biskupů, duchovních a lidu při procesí 19. VII. (které se konalo přes zákaz policie, pozn. pis.), o zákazu, aby lid navštěvoval bělehradské chrámy, a o potlačování každého pokusu církve, aby dala lidu přesné zprávy o posledních událostech.

Duchovenstvo má dále „potírati všude a při každé příležitosti lživé hlasy, které se šíří za tím účelem, aby oklamaly lid a tak zmenšovaly všecko ono zlo, které učinily proti církvi a proti národu odpovědné osobnosti.

Mají usilovati, aby se nejenom duchovenstvo vystříhalo styků s výše jmenovanými osobami, nýbrž mají se přičiniti, aby i věřící zaujali k nim totéž stanovisko.

Duchovenstvo ať vše to pojme jako svou největší a svatou povinnost a nedopustí, aby se v jejich farnostech šířila a zakořenila lež, která se má za každou cenu vetříti v lid.

V případě, že narazí duchovenstvo na nepřekonatelné překážky s jakékoliv strany při plnění oněch směrnic, ať o tom nejkratší cestou zpraví svůj nadřízený církevní úřad.

Žádný úřad, kromě církevního, nemá práva kontrolovati a omezovati duchovního, když je ve svatyni (čl. 11. státní ústavy) a proto každý pokus v tom směru co nejrozhodněji třeba odmítnouti a ihned o tom podati zprávu." — Metropolita Dositej očekává, že „vlastenecké duchovenstvo dokáže i tentokrát, jako to vždy dosud dokazovalo, že je hotovo ke každé oběti, když jde o svatosávskou církev a o srbský národ." (Patrijaršia Srpské Pravoslavne Crkve, AEP Br. 2732, 5. VIII. 1937, Beograd.)

Stejný trest vyřkl i pravoslavný metropolita černohorsko-přímořský, Gavrilo, nad poslanci své eparchie. Jsou to: Mihailo Bošković, poslanec za okres danilovgradski, Čedomir Sladojević, poslanec za okres nikšičský, Danilo Radojičič, poslanec za okres šavničský, Nikola Jovanovič, poslanec za okres kolešinský, Zarija Joksimovič, poslanec za okres beranský, Novica Popovič, poslanec za okres andrijevičský, a Luka Miljuškovič, poslanec za okres istočský; celkem 7 poslanců bylo vydáno církevnímu soudu v Cetinji.

Žalostný výsledek této akce jeví se v úpadku vážnosti pravoslavné církve. Lid totiž dospěl pomalu k poznání, že výklady pravoslavných kněží o konkordátě neodpovídají pravdě.

Píše nám o tom náš jugoslavský dopisovatel: Setkal jsem se ve vlaku se srbským sedlákem, který vezl dva hochy do pravoslavné theologie a ten mi pravil: „Abych ti pravdu pověděl, naši popi mnoho nás přesvědčují, ale my jim už nemůžeme věřiti. Tvrdí totiž, že přijde vedle každého našeho popa jeden katolický kněz, který bude jen poroučeti a náš pop bude museti vše vykonati, co mu poručí; nesmí se ani pohnouti, jestliže mu to nedovolí katolický kněz. Katolický duchovní bude prý dále poučovati lid o katolické víře a křtíti děti pravoslavných rodičů, ba i dospělé bude překřtívati. Katolíci postaví si nyní v každé pravoslavné obci vedle pravoslavné cerkve nový nádherný katolický kostel, který bude uvnitř celý vyzlacen, a pravoslavný lid bude spěchati do toho krásného kostela, vyvolí si katolickou víru a dá se podle ní pokřtíti, opustě srbské pravoslaví." — A když jsem se tázal, píše náš dopisovatel, pravoslavného venkovana, co on soudí o takových výkladech, odpověděl: „Já vím, že to vše není pravda. Mnoho se dnes lže. Poznal jsem katolíky a vím, že nejsou tak strašní, jako nám je líčí naši popi. Mnoho jsem cestoval, ale ještě nikde násilně katolíci nepokřtívali."

Na mnohých místech konají popi v cerkvích politické schůze a vedou demonstrace, takže leckde dochází pak ke krveprolití mezi samými pravoslavnými. Tím se lid zrevoluční a ztrácí úctu ke svým duchovním vůdcům, kteří jej klamou, a tím ničí i jeho víru v Boha, že pak zanevře na pravoslaví a odchází ke komunistům.

Mnozí rozvážnější lidé, zvláště věřící inteligence, praví: „Stydíme se, že jsme členy pravoslavné církve, ač milujeme pravoslaví a chceme zůstati Srby. Naši církevní vůdcové nás zneuctili před celým kulturním světem!"

Největší mariánské poutní místo v Jižním Srbsku Letnice přivábilo i na letošní hlavní mariánský svátek (Velka Gospa) veliké zástupy poutníků se všech stran. Několik dní před svátkem se tam rozšířila pověst, že prý pravoslavní podniknou o slavnosti útok na katolický kostel v Letnici a na shromážděné poutníky — popuzeni konkordátem. Ale nestalo se nic, celá pout prošla v nejlepším pořádku.

Letos se konal v Letnici první katechetský sjezd ze skopljanské diecése. Vedl ho sám biskup dr. Gnidovec.

Poutní chrám v Letnici je prostranný a uvnitř krásně upravený, třebas že není dosud zvenčí úplně dostavěn. O hlavní pouti však i tento prostranný kostel byl o všech službách Božích přeplněn poutníky ze všech tamějších národností a ze všech krajů — ano i různých vyznání. Přišlo i letos mnoho cikánů a mohamedánů, zatím co pravoslavných bylo letos velmi málo. Měli pout od své církevní vrchnosti přísně zakázánu — pod těžkými tresty. Kdyby navštívili Letnici, nepožehnal by jim duchovní ani pokrmy, ani příbytky a odepřel by jim i církevní pohřeb. Aby znemožnili pravoslavným putovati do Letnice, pořádají už po několik roků v obci Vrbovci, jíž vede jediná cesta do Letnice, schůzi, kam pravidelně přichází též pravoslavný biskup. Tam kontrolují a zadržují pravoslavné. Proto někteří pravoslavní, kteří se přes to chtějí dostati do Letnice, podnikají cestu oklikou přes hory a lesy. Jiní zase přicházejí na pout už několik neděl dříve, aby se mohli pokloniti Matce Boží.

Na prázdninovém sjezdě „Slaviae Catholicae" v Lublani přednášeli prof. dr. Fr. Grivec „o slovanské ideji knížete Kocela a biskupa Slomšeka", lublaňský konservátor a honorární polský konsul dr. Fr. Stele „o pokusech dosavadních slovanských styků", dr. Janda z Prahy „o významu, způsobu a možnosti slovanského sblížení v budoucnosti", Drag. Oberžan „o Slovanech v emigraci", Slovák dr. Rajec „o budování křesťanského státu podle směrnic papežské encykliky „Divini Redemptoris", Polák Solarski „o nábožensko-kulturních poměrech v Rusku". Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje zastupoval v Lublani P. Boh. Zlámal. Příští sjezd „Slaviae Catholicae" mají připraviti Ukrajinci ve Lvově, a kdyby jim to nebylo možno, převezmou přípravy naši Slováci. Dr. Fr. Grivce jmenoval lublaňský sjezd stálým protektorem sjezdů „Slaviae catholicae".

Katolický obzor.

Doma.

MORAVA

Smrt prvního presidenta Osvoboditele T. G. Masaryka, který se dočkal požehnaného věku 87 let, provázela celá republika čsl. upřímným žalem a hlubokou vděčností k svému Budovateli. Mrtvý velikán nemohl ovšem zabrániti, aby se všelijací malicherní lidé necloníli vtíravě v září jeho slavného jména a nerušili klevetivým povídáním národního smutku. Muž, který v ovzduší nevěry vyznal svoji úctu k Otčenáši, si zasloužil, aby touto modlitbou více bylo vzpomínáno též jeho duše za obecného ztišení veřejného ruchu. Hlasatel demokracie měl býti ušetřen každé modloslužby byzantinismu ve chvíli nejdemokratičtější rovnosti, kdy jeho duše překračovala práh věčnosti a předstupovala před věčného Soudce, u něhož není přijímání osob. Nabalzamované tělo zvěčnělého presidenta vráceno na lánském hřbitově matce zemi a tak aspoň nebylo dotčeno pohanskou módou „očišťujících" plamenů ohně; duch jeho pak, který posuzoval vše pod zorným úhlem věčnosti, nepřestane hlásati největší hodnotu a základnu všeliké lidskosti (humanity), nesmrtelnost podle Božího řádu.

Částečnou úpravou zevnějších diecésních hranic na jižní Moravě a Slovensku byla splněna první etapa „Modu vivendi", dohody naší republiky s Vatikánem. Vnitřní rozhraničení diecési na Slovensku a Podkarpatské Rusi bude přípravou ke zřízení slovenské a podkarpatoruské metropole.

SLOVENSKO

První ženský monastýr východního obřadu zakládají na Slovensku východním se souhlasem užhorodského biskupa v jeho diecési v Michalovcích sestry Služebnice přesvaté, neposkvrněné Panny Marie. Podle stanov schválených Východní kongregací mají sestry Služebnice P. Marie pečovati o čest a slávu Boží, o svou dokonalost a spásu plněním slibu chudoby, čistoty a poslušnosti, ale mají se též „horlivě účastniti smírného díla na slávu Boží a pro spásu bližních tím, že vychovávají děti obojího pohlaví v útulcích, že přijímají do svých domů na vychování osiřelá děvčata i chlapce (chlapce jen do 10 let), že vedou národní školy, opatrují nemocné, mají na starosti čistotu a krásu kostelů atd." Z michalovického monastýru mají především vyjíti sestry-ošetřovatelky východního obřadu pro nemocnice. Základ k vybudování monastýru v Michalovcích položili zbožní manželé Sotakovi darováním cenného stavebního místa; náklady jsou rozpočteny na 300.000 Kč, kterých ovšem dosud sestry nemají, nýbrž „spočívají v rukou dobrých lidí", jak se důvěryplně utěšuje představená sester Služebnic. Mukačevský biskup Stojka jmenoval čtyřčlennou komisi, který systematickou podpůrnou akcí má umožniti vybudování monastýra ještě v tomto roce. (Viz leták přiložený k tomuto číslu!)

Katolické učitelstvo zorganisované v Říšském svazu (nepolitickém) setkalo se na svém osmém prázdninovém kursu na Slovensku (v Trenčíně) s upřímnými sympatiemi nejen veřejných činitelů, ale i prostého venkovského lidu. Takové srdečné uvítání, jakého se dostalo skupině kursistů cestou na Inovec v obci Mnichovej Lehotě, kde na ně čekal starosta svátečně oblečený, aby je pozdravil jednoduchými slovy prostého rolníka, bylo výmluvným projevem lásky věřícího slovenského lidu ke katolickému učiteli. Bohužel, jak píše Margita Kováčova v „Poslu Božského Srdca Ježíšovho" (čís. 10) „zúčastnilo sa zo Slovenska kurzu pomerne málo učitelov. To treba len ľutovať —" dodává právem pisatelka. Kdo odpoví před Bohem za takovou zaslepenost vůdců katol. učitelstva slovenského?

PODKARPATSKÁ RUS

Modlitba sv. růžence je květem na stromě mariánské úcty v katolické

Církvi západní, ale pro svou oblíbenost brzo zdomácněla i v sjednocené Církvi východní. Jenomže způsob, jakým se modlili věřící východního obřadu sv. růženec, nebyl jednotný. Někde přejímali prostě způsob růžencové modlitby latinského obřadu, jinde ho přizpůsobovali duchu východní Církve. Svého času jsme uveřejnili (1935, čís. 10. a násl.) podrobný způsob růžencové modlitby upravený úplně v duchu východního obřadu (s četnými vložkami z Písma sv. a východní liturgie). Na naší Podkarpatské Rusi modlí se řekokatolíci trojím způsobem sv. růženec (jak jej zavedli dr. Mikita, kanovník Karcub a OO. redemptoristé). Mukačevský ordinariát, chtěje dosáhnouti žádoucí jednoty, dal úředním dotazníkem zjistit, jak se v které farnosti koná modlitba růžencová. Odpovědi farních úřadů ukáží, která forma modlitby růžencové je nejrozšířenější a tak upraví cestu k jednotě.

Biskupský ordinariát v Užhorodě vede ve své správě několik fundací na podporu studující mládeže. K novému školnímu roku zadával výnosy těchto fundací: 1. Ze základního kapitálu 22.240 Kč fundace jména Irmy Skunzevičové pro dívky k studiu v oboru průmyslu, techniky, hudby, obchodu a podobné. 2. Ze základ. kapitálu 7000 Kč fundace jména Emiliána Popoviče pro děvče na měšťanské škole nebo učitelském ústavě. 3. Úroky z kapitálu 100.000 Kč pro dva studenty nebo studentky vysokoškolské z fundace preláta dra Simeona Sabova (podmínka znalost ruštiny a ruské uvědomení). 4. Z fundace kanovníka Vasyla Drohobeckého v obnosu 10.000 Kč pro chovance diecésního konviktu v Užhorodě. 5. Úroky z kapitálu 100.000 Kč fundovaného protojerem drem Vas. Hadžegou pro dva studenty střední školy. Fundace mají umožniti vyšší vzdělání chudé mládeži řeckokatolické.

Za hranicemi.

ŘÍM

Kardinál Kajetán Bisleti, zemřelý dne 30. srpna 1937 v Grottaferratě u Říma, byl po 22 let nepřetržitě prefektem důležité kongregace pro semináře a studia universitní od jejího založení v roce 1915. Byl jejím organisátorem, vůdcem v obtížných počátcích i průvodcem na cestě jejího velkého rozvoje. Dílem zemřelého kardinála je povznesení úrovně italských seminářů, rozkvět nových kolejí a ústavů v Římě, katolických universit mimo Řím — zvláště milánské — ale především důležitá reforma theologického studia, stanovená apoštolskou konstitucí „Deus scienciarum Dominus" (z 24. května r. 1931). Dožil se vysokého věku 81 let a kardinálem byl od roku 1911. Po záduších bohoslužbách v římském jesuitském kostele Al Gesu byly tělesné pozůstatky kardinála Bisletiho převezeny do rodné obce Veroli a tam pochovány v rodinné hrobce. Kardinál Bisleti sezdával roku 1911 arcivévodu Karla a Zitu, poslední císařskou rodinu rakouskou!

Prefekturu kongregace pro semináře a studia universitní převzal po zemřelém kardinálu Bisleti sám svatý Otec Pius XI., jednak aby kongregace mohla ihned pokračovati ve svých pracích, jednak aby zdůraznil důležitost této kongregace pro život a vedení Církve. Svatý Otec Pius XI. je už prefektem tří nejdůležitějších kongregací, a to: Sv. Officia, kongr. Konsistorní a pro Východní Církev.

ALBANIE

K pravoslavné církvi v Albanii se hlásí asi 200.000 věřících různých národností, albánské, řecké, srbské i rumunské. Duchovní správu jejich vede asi 400 pravoslavných kněží ve 384 farnostech. Hierarchicky jest organisována pravoslavná církev albánská ve čtyřech biskupstvích v čele s metropolitou v Tiraně; jest jím Řek, Christophoros Kissis. Pravoslavní v Albanii sice už po řadu let si vedli samostatně, nezávisle na cařihradském patriarchátě. Přece však s ním vyjednávali o formální uznání své autokefalie. Jednání bylo dlouhé a někdy i hodně vzrušené, ale vedlo přece ke konečnému úspěchu. Letos na jaře 12. dubna vydal ekumenický patriarcha

cařihradský „tomos" (výnos), jímž se malá církev v Albanii stala autokefalní.

BELGIE

Scholastikové T. J. v Chateau de Marnelle v Belgii. Vzpomínáme na vlast a pozdravujeme všechny známé. Francouzi říkají, že za Rýnem končí kultura. Je to snad pravda jen v tom smyslu, že se zde skoro ani nepíše, ani nemluví o tom, co leží padesát kilometrů od Rýna na východ. My, jako obyvatelé neznámé pevniny, máme co vykládat. Výborně nám slouží naše časopisy, které dostáváme pravidelně, hlavně svými obrázky. Nejhlubší dojem zanechalo Memoriale primi congressus catholicorum Pragae jednak svou výpravou, jednak obsahem svého „textu". Mluví tak mohutně jako sjezd sám.

Hlavním dnem naší propagační činnosti byl den věnovaný sjednocenému a pravoslavnému východu, hlavně Rusům. Politické události posunují Rusko stále do popředí, a hlavně naši španělští spolubratří jsou takřka nuceni se o ně zajímat. Je zde mezi nimi několik odhodlaných hochů, kteří sahají po azbuce a chtějí přijmouti východní obřad, částečně aby splnili přání Svatého Otce, částečně aby splatili Rusku dluh, který činí ve Španělsku. Výsledkem jejich snah byl „Den pro východ". Duší celého podniku byl Fr. Flamík S. J. Uspořádali unionistickou výstavu a pozvali P. Wilcocka, rodem Angličana, aby sloužil mši svatou v ritu byzantsko-slovanském. Vyhověl velmi ochotně. V předvečer slavnosti v liturgické přednášce vysvětlil smysl a význam jednotlivých obřadů mše svaté. Posluchačům rozdal krátké schematické srovnání mše svaté latinského a východního obřadu. Všichni poslouchali se zájmem. V druhé přednášce rozvinul program unijní práce na východě. Do programu byla zařazena též přednáška msgra Maivalda o velehradských unionistických sjezdech, jiný theolog mluvil o poměru nynějšího Svatého Otce k unijní činnosti. P. Wilcock přivezl s sebou též několik gramofonových desek s církevními zpěvy ruskými. Líbily se více, než se dalo očekávat. Mše svatá, trvající dvě hodiny, se vryla všem hluboko do paměti. Mnozí prohlásili, že jim připomíná v mnohém prvé křesťany. Na nás, kteří tuto mši svatou již známe a rozumíme téměř každému slovu, působila mnohem více.

Druhou podstatnou složkou „Dne pro východ" byla unionistická výstava. Prostřednictvím našich scholastiků z Egenhovenu jsme dostali bednu knih a obrazů, kterou jsme poslali z Velehradu, různé diagramy a mapy, osvětlující vývoj východních církví. Též Otcové benediktini z Amay nám laskavě půjčili značný počet reprodukcí ruských ikon, takže výstava byla zajímavá i poměrně bohatá. Nestačili jsme překládat ruské nápisy a vysvětlovat vztahy Církve a jednotlivých států východní Evropy. Nejvíce věcí jsme měli ovšem z Československa, hlavně z Velehradu.

„Den pro východ" splnil svůj úkol. Odhalil novou žeň, nová bojiště Církve, na nichž se ještě mnozí vyznamenají. František Kučera T. J.

MAĎARSKO

Arcibiskup v Jageru, Ludvík Szmrecsanyi, oslavil letos 25. výročí své požehnané biskupské činnosti. Za těch 25 let postavil 120 nových kostelů, rozmnožil počet katolických národních škol o 370 a řadu jejich učitelstva o 400 osob. Ještě větších zásluh si získal na poli sociálním. Řídě se zásadami papežské encykliky „Quadragesimo anno", zavedl arcib. Szmrecsanyi ve všech sobě podřízených ústavech a úřadech rodinnou mzdu, zakládal pro své zaměstnance úsporné pokladny k podpoře rodin s četnými dětmi a též pokladny pro úmrtní podpory. Ve svém sídelním městě Jageru zorganisoval podporu chudých tak úspěšně, že ji uherská vláda nejen úředně schválila, ale i uznala za organisaci povinnou pro všechny obce venkovské i městské.

Kardinál ostřihomský Seredi vystoupil nedávno velmi rozhodně proti pohanskému rasismu Hitlerovu v kázání, jemuž naslouchalo na 50.000 věřících. Pravil: „Národ nezachrání násilně prováděná ochrana čisté rasy. Dnes je čistota rasy utopií a nikde jí na zemi nenajdeme. Národ zachrání toliko matky, které vychovají děti, věrné zásadám Kristovým." Novopohanství Hitle-

rovo má nejrozhodnějšího nepřítele ve světovém katolictví.

NĚMECKO

Pomsta musí zastrašovat. Majitel Höflingova nakladatelství v Mnichově dr. Val. Mayer vytiskl na přání katolického ordinariátu papežskou encykliku „Mit brennender Sorge", jednající o boji národní-sociálního hitlerismu proti Církvi. Nakladatelství bylo mu ihned zabaveno a nakladatel i s rodinou vyhozen na ulici úplně bez prostředků k živobytí. Dokonce i úspory starého otce a čtyř dětí nakladatelových byly zabaveny. Obchodní závazky nakladatelství, na příklad hypotéka na jednom soukromém domě, zůstaly osobním břemenem nakladatelovým, podobně i životní renta, kterou nakladatelství má vypláceti v obnosu 900 Mk dřívějšímu majiteli Höflingovi. Celé nakladatelství převzal jednoduše stát, který chce pod nezměněnou firmou katolického nakladatelství dělat ještě obchody ve prospěch hitlerovského novopohanství. Uvědomělí katolíci němečtí udělají ovšem pořádnou čáru přes takový rozpočet.

Profesor misiologie a církevních dějin dr. Schmidlin odpykává si trest jednoročního žaláře ve Fryburku (Breisgau) za svůj otevřený úsudek o založení Církve v Německu. Je zavřen mezi obyčejnými zločinci a návštěvu smí přijati jednou za dva měsíce. Když ho chtěli o něco dříve navštíviti jeho bratří, nebyli vůbec k němu připuštěni. A přece byl dr. Schmidlin smýšlení tak radikálně německého, že nechtěl svého času na mezinárodním misijním sjezdě v Poznani přednášeti jinak než německy, ač dokonale ovládal francštinu, jednací jazyk mezinárodního sjezdu, a řeč svého národnostně smíšeného prostředí, v němž vyrostl. Před tváří hitlerismu ho nezachránil ani radikální patriotismus, když se odvážil mluvit pravdu o své vlasti.

ŘECKO

Pamětní deska k uctění sv. Pavla apoštola má být umístěna na skále při vchodu do athénského areopagu, kde roku 53 apoštol národů kázal pohanským Řekům o „neznámém jim Bohu". Na desce budou vyryta slova Pavlova kázání, jak je zaznamenávají Skutkové apoštolští (17, 22—21). Původkyní pěkné této myšlenky je athénská malířka Josefina Dimas-Zillerová, a její návrh velmi příznivě přijali nejen řečtí archeologové, nýbrž i pravoslavná řecká hierarchie. Náklad na pamětní desku v obnosu asi 40.000 drachem uhradí se z veřejných sbírek.

ŠPANĚLSKO

Společný list španělského episkopátu, podepsaný 2 kardinály, 6 arcibiskupy, 35 biskupy a 5 kapitulními vikáři označuje nejprve nynější občanskou válku domácí za největší neštěstí národa, jejž ohrožuje v samých základech. Katolická Církev této války nechtěla, ani jí nevyhledávala, snažila se spolupracovati s legálními vládami pro obecné dobro. Je nepopíratelným faktem, že už před výbuchem občanské války vládní svévůle a násilí potlačily demokratickou svobodu ve Španělsku. V únorových volbách r. 1936 získala pravice přes půl milionu hlasů více než levice a přece dostala o 118 mandátů méně, a to z té jednoduché příčiny, že se výsledky voleb bezprávně rušily. Proto byla legálnost nového parlamentu od samého počátku velmi pochybná, a nebezpečenství, ohrožující obecné dobro, rostlo den ze dne. V létě minulého roku nebylo už jiného východiska, než buďto vydati celé Španělsko rostoucímu vlivu komunistickému anebo odvážiti se povstání. A je historicky zjištěno, že současně s vojenskou vzpourou vypukla i anarchisticko-komunistická revoluce, která by byla v krátkém čase zničila celou zemi.

Ukrutnosti, jichž se dopouštěla revoluce anarchisticko-komunistická, píše dále pastýřský list, dostoupily dosud neslýchané míry a podoby. V provinciích, obsazených komunisty, zničeno bylo přes 20.000 kostelů a bylo pobito 40—80 procent kněžstva. Přes 300.000 obyvatel španělských bylo uvězněno jedině z příčin politických, jiných zrovna tolik bylo povražděno nelidským způsobem. Zločiny komunistů a anarchistů svědčí o jejich úplné zdivočilosti, která se příčí nejzákladnějším pojmům civilisace a kultury. Zvláště vynikli komunističtí revolucionáři

ve Španělsku nenávistí ke všemu křesťanskému, jak svědčí tisíce nevinných obětí.

Pastýřský list španělského episkopátu uvádí dále řadu důvodů, dosvědčujících, že se vlivem národního povstání prohloubila ve Španělsku láska k vlasti a že ve dnech hrůzy oživla i láska k bližnímu. V provinciích, ovládaných národní vládou, panuje pokoj a pořádek, rozvíjí se znova i náboženský život ve své dřívější plnosti. Španělskou válku občanskou nemožno nazvati válkou mezi bohatými a chudými, ani bojem proti demokracii. Každá válka je ovšem spojena se smutnými zjevy násilí a zneužití moci, ale to třeba vyznati, že tak zv. „lidová fronta" zabíjí a ničí pro pouhé zabíjení a ničení, čehož nemožno říci o straně národní. Podle mínění španělského episkopátu je vítězství spravedlnosti a míru možné jen tehdy, zvítězí-li tábor národní. Ke konci pastýřského listu apeluje španělský episkopát na celý svět, aby zachoval ve věci španělské války zásady spravedlnosti a usuzoval o ní jen podle pravdy. Vlivem očerňování a falešných informací nevidí se všude mučednické utrpení katolické Církve ve Španělsku. O hrozné situaci věřících katolíků v kraji, ovládaném dosud komunisty, mohou dáti svědectví pouze katolíci, a biskupové je také o toto svědectví žádají. — Bohužel, martyrologium Církve ve Španělích je knihou dosud nedopsanou. Modleme se všichni za ukrácení dnů těžkého navštívení bratří téže víry ve Španělsku, jak za to prosí Sv. Otec celý katolický svět.

ŠVÉDSKO

Úpadek švédského protestantismu dosvědčila poslední statistika, zachycující obraz náboženského života ve Švédsku. Jestliže počet nepokřtěných obnášel r. 1910 ve Švédsku 9.2 proc. protestantského obyvatelstva, vzrostl do roku 1930 na 20.5 proc., tedy se víc než zdvojnásobil. Také počet nekonformovaných (biřmovaných) vzrostl v této době z 22 na 35 proc.

Krajanské zahraničí.

Z Jižní Ameriky.

V měsíci červenci prožívala naše čsl. kolonie v Buenos Aires slavnostní dny. Připravil je dar p. kardinála dra Kašpara a Spolku sv. Rafaela z Prahy, věrná kopie milostné sošky Pražského Jezulátka, kterou nám přivezl dp. dr. J. Procházka.

První slavnost započala dne 22. července v sále knihovny ženské rady slavnostní akademií, řízenou drem J. Procházkou pod protektorátem vyslance dra Kadeřábka. Súčastnilo se jí hojně argentinského občanstva a několik vynikajících osob naší kolonie. Program se skládal z hudebních čísel, náboženské promluvy, deklamací a promítání filmu ze svěcení sošky v Praze. Mezi řečí dp. Procházky byl tlumočen pozdrav p. kardinálu Copello, k jehož poctě byl tento den uspořádán.

V pátek, dne 30. července promluvili rozhlasem „El Mundo" v katolické hodině časopisu „El Hogar" dpp. Beserro a dr. Procházka o úctě a významu Pražského Jezulátka pro národ československý a cizinu.

V sobotu, dne 21. července odevzdala čtyřčlenná deputace našeho čsl. katolického sdružení diplom čestného předsedy Sdružení kardinálu-primasu S. L. Copello v uznání zásluh o Sdružení a celou čsl. kolonii. Pan kardinál povzbudil nás k horlivé práci a k šíření Katolické akce a přál Sdružení mnoho zdaru pro budoucnost.

Vrcholem slavnosti bylo odevzdání milostné sošky Jezulátka. Při slavné mši sv., kterou s asistencí sloužil kanovník msgr. Juan J. Perazzo, četné obecenstvo naplnilo celou chrámovou loď. Mezi účastníky byl p. ministr dr. Fr. Kadeřábek, p. konsul inž. R. Lehký s paní, zástupce gen. konsula p. inž. Hanuš, předseda ústředí Katolické akce v Argentině dr. Emilio Cárdenas, duchovní hodnostáři a zástupci kleru, zástupci různých náboženských institucí a jiné známé osobnosti čsl. kolonie, členové čsl. katol. sdružení a mnoho zdejšího občanstva. Slavnostní kázání měl dp. Enrigue Beserro O. S. Fr. Pouká-

zal na přátelství, jehož se dostává Argentině tak vzácným dárkem, a přeje si, aby styky mezi Prahou a Buenos Aires byly co možná nejvřelejší. Nakonec děkuje za účast všem krajanům, kteří v Argentině platí za lidi čestné a pracovité.

Po vykonaném obřadě pronesl krátkou promluvu kardinál Santiago L. Copello; též dp. dr. Procházka poukázal na veliký význam tohoto dne.

Odpoledne o 4. hod. konala se v sále III. řádu svatého Františka slavnostní schůze Čsl. katol. sdružení za účasti 24 členů a 72 hostů.

Po zapění spolkové hymny br. předseda zahajuje schůzi. Vítá p. gen. konsula R. Lehkého a jeho pí choť, p. Janderu, zástupce časopisu Jihoameričan, p. učitele O. Skálu, dp. duchovního vůdce dra Procházku a všechny krajany, kteří se sešli k dnešní schůzi. Potom dp. dr. Procházka navazuje svoji řeč na dopolední slavnost v katedrále, kde různými řečníky byla několikráte vzpomenuta naše republika. Děkuje Bohu za dnešní památný den, děkuje i šlechetným dárcům ve vlasti, zvláště p. kardinálovi dru Kašparovi, který poslal milostné Jezulátko jako nositele pokoje a míru na dalekou cestu do Argentiny. Pan gen. konsul R. Lehký a jeho paní byli přítomni svěcení sošky v Praze; pí Lehká ozdobila ji prstenem, aby Jezulátko žehnalo nejen Argentině, nýbrž i nám, kteří jsme přijali jeho pohostinství. Čsl. katol. sdružení, které před třemi roky pozvedlo své prapory na eucharistickém kongresu, uznávajíc zásluhy p. konsula inž. Lehkého a jeho paní, jmenovalo je při poslední valné schůzi svými čestnými členy. Jsme jim vděčni za veškerou jejich práci a prosíme, aby stále byli nám v naší činnosti nápomocni.

Bratr předseda odevzdal pak panu konsulovi a jeho paní diplom čestného členství. Hlučný potlesk byl jim důkazem, jak si jich váží nejen členové, nýbrž i naše krajanská veřejnost.

Pan inž. Lehký děkuje za milé překvapení a poctu, které se mu a jeho paní dostalo. Konstatuje, že to byl dp. dr. Procházka, který dal ke všemu podnět a o vše se také postaral.

Bratr místopředseda zmiňuje se nato o potřebě katolického tisku v Argentině a vybízí přítomné, aby se přihlásili k hromadnému odebírání časopisu „Neděle".

Zapěním státní hymny schůze zakončena a pak se odebrali všichni do kaple sv. Rocha na sv. požehnání.

O půl 6. hod. zakončeny oslavy v klášterní škole sv. Františka.

Dp. P. Beserro uvítal tam všechny přítomné a přál si, aby úcta k Pražskému Jezulátku trvale se zakotvila v srdcích posluchačů.

Sl. Libuše Zelinková přednesla pak na housle za klavírního doprovodu sl. Lely Ortega Gaunodovo „Ave Maria" a „Menuett" od Beethovena. V dalším pořadě byl promítán film ze slavnosti svěcení Pražského Jezulátka. Krásné pohledy na hlavní město naší republiky budily všeobecný obdiv u argentinských účastníků. Neutuchajícím potleskem byla zaměněna vždy promítaná soška Jezulátka.

Sl. Zelinková přednesla za hlučného potlesku další hudební čísla: Haendelovo „Largo" a „Meditación" od Massenet, „Serenata" od Drdla.

P. Beserro O. S. Fr. vylíčil potom jadrnou argentinskou řečí třistaleté dějiny Pražského Jezulátka. Vzpomíná roku 1630, kdy byla Praha zaplavena protestantským vojskem a kazateli, kteří zničili klášter karmelitů a odhodilu sošku Jezulátka. Po útěku saských vojáků z Prahy počalo se s hledáním sošky až konečně po dlouhé době kněz P. Cyril ji našel a umístil v chrámě. Od té doby pak ujímalo se uctívání a stálými zázraky se zdokonalovala úcta milostného Jezulátka. V sedmileté válce bylo tolik důvěry v Jezulátko, že obyvatelé Prahy zdobili jím svoje domy. Ve světové válce mnoho a mnoho matek a žen žádalo pomoci od Jezulátka. Pověst o Milostném Jezulátku je světoznámá a proto doufejme, že v nynějším čase ji zvětšíme, aby pokoj mezi národy a v našich rodinách se udržel. Promítáním filmu ze života francouzské rodiny protáhla se slavnost až do pozdních hodin odpoledních.

V brzkém čase súčastní se naše Sdružení Euch. kongresu ve zdejším poutním a historickém městě Lujan. Podle dosavadních příprav bude tato slavnost velkolepou.

Mnoho pozdravů jménem Čsl. katol. sdružení v Buenos Aires zasílá jednatel.

Za konkurenční ceny
provádí veškeré novostavby, přestavby, adaptace firma

Techn. a stavební kancelář
Oldřicha Očenáška,
zednického mistra
v Bohuňovicích u Olomouce.

Na požádání odborné porady a rozpočty zdarma. - P. T. farním úřadům a katol. spolkům zvláštní podmínky a výhody. Mnoho doporučení od vld. duchovenstva.

Technická stavební kancelář
firmy
JAN LICHTBLAU
přísežný soudní znalec
OLOMOUC, Pasteurova 10
Telefon 857
provádí veškeré stavby do oboru stavitelského spadající. — Apoštolát tuto firmu vřele doporučuje.

Doporučujeme firmu
VLADIMÍR BENEŠ,
stavební klempířství, HOLICE U OLOMOUCE
Provádí veškeré práce stavební odborně za levné ceny.

Zdravý humor našeho lidu je zachycen v povídkách, které jsou obsaženy v kalendářích Matice cyrilometodějské na rok 1938.

Objednejte si ještě dnes!

Velký kalendář Matice CM *Kč 12·—*
Poutník svatohostýnský *Kč 6.—*
Posel Apoštolátu *Kč 6·—*

Objednávky obratem vyřídí Matice cyrilometodějská v Olomouci, Wilsonovo náměstí 16.

Alpa francovka ke kloktání

Alpa zubní krém k pěstění zubů

Členské příspěvky. P. T.: Odbor Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje u sv. Mořice v Kroměříži Kč 200; farní úřad v Předmostí u Přerova Kč 337.910; odkaz zemřelého vdp. P. Kvasničky Kč 850; odbor Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje v Přerově Kč 100; nejmenovaní z Vyškova Kč 15; vdp. Josef Vrzalík, katecheta, Zlín, Kč 5. „Pán Bůh zaplať!"

Známky, staniol, knihy darovali. P. T.: Anna Poláková, Dvůr Králové nad Labem; farní úřad, Cotkytle; Fr. Vykydalová, Brno! vdp. Josef Dolanský, dómský vikář v Olomouci. „Pán Bůh zaplať!"

Pro chudé kostely různá paramenta darovala: slečna Františka Drábková, Kostelec ad Orlicí. „Pán Bůh zaplať!"

*

Exercicie v Hlučíně. Od 8. do 12. října čeští muži a jinoši, prac. v Katolické akci. Od 25. do 29. října čeští horlitelé tisku (všechny stavy). Nové a důležité jsou kursy pro pracovníky v Katol. akci. Je tudíž nutno, aby se z každé osady někdo těchto exercicií súčastnil, i když nepracuje v Katol. akci. Dále zvláště ještě upozorňujeme na kurs pro horlitel tisku koncem října t. r. Horlitelé Posla Pravdy a brož. Životem mají slevu v Hlučíně. Exercicie začínají vždy první jmenovaný den večer o tři čtvrti na sedm. Nepřijde-li na přihlášku odpověď, jste přijati. Exerciční dům, Hlučín.

Katolická Charita prosí. S povolením zemského úřadu v Brně a s vřelým doporučením nejdůst. arcibiskupské konsistoře vypsal Svaz Charity v Olomouci plodinové i peněžní sbírky v celé arcidiecési. Sbírky tyto mají poskytnouti finanční prostředky dobročinným ústavům pro vydržování mrzáčků, sirotků, slabomyslných a j. nešťastných chovanců, na které organisovaná Charita jen v zemi Moravskoslezské vynakládá ročně přes 17 milionů Kč. Pomozte všichni tomuto dílu milosrdné lásky svými milodary, které možno odváděti důst. farním úřadům. Přes 15.000 potřebných ubožáků svěřeno bylo péči Charity v uplynulém roce, číslo toto jistě v nastávajícím zimním období vzroste. Pomáhejte nám ve skutcích tělesného i duchovního milosrdenství ať již penězi, nebo plodinami a j. naturáliemi, za něž vám již předem „Pán Bůh zaplať" volá Svaz Charity v Olomouci.

Literatura.

Oblíbený dětský časopis „Pán přichází" vyšel letos v docela nové pečlivé úpravě, budou jím jistě naši malí čtenáři velmi překvapeni. Prosíme všechny veledůstojné pány, aby vlídně doporučili tento časopis všem svým školákům. „Pán přichází" může cenou konkurovati s kterýmkoli jiným časopisem, protože jeho nízké roční předplatné Kč 2 umožňuje mu vstup i do rodin méně zámožných. Ukázková čísla na požádání ochotně zašle administrace časopisu „Pán přichází", Olomouc, Wilsonovo n. 16.

Jubilejní kalendáře Matice cyrilometodějské. Náš významný katolický školský spolek MCM vydává každoročně kalendáře, aby jejich výtěžkem mohl podporovati katolické školy. Letos vydal je už po pětadvacáté, tedy jubilejní. Předchází je dobrá pověst co do obsahu naučného, zábavného i praktického. Je to celoroční náboženský průvodce katolíka, jeho rádce i ve věcech domácích a hospodářských a je i knihou zábavnou. „Kalendář MCM" (t. zv. velký o 256 stranách) má přes 80 článků, básní povídek a mnoho obrázků. Zvláštní pozornosti zaslouží některé články věnované na př. životu polských katolíků, sv. Hostýnu, Velehradu a j. Cena Kč 12. Menší kalendáře „Poutník svatohostýnský" a „Posel Apoštolátu" jsou stejně pečlivě vybaveny a budou se jistě líbiti. Cena Kč 6. Objednejte obratem u Matice cyrilometodějské, Olomouc, Wilsonovo n. 16.

S. Kateřina: Císař Karel IV. Olomouc, Vítězové, cena 3 Kč. Podtitul této práce „Co musí o něm každý katolický Čech vědět", dobře vystihuje její cíl. O Karlu IV., z největších našich panovníků, toho opravdu velmi málo víme, a přece jde o tak význačnou postavu našich dějin, o osobnost evropského formátu. Autorce se podařilo vystihnouti tuto postavu v celé

její velikosti, i pochopiti zdroj této velikosti, duchovní život Karla IV. Bez této stránky by to nebyl celý a pravý Karel IV. Tento svazek Vítězů zase přináší cenné prvky k poznání jednoho z našich velikánů. Doporučujeme.

Kardinál František Ehrle: Scholastika a její úkoly v naší době, přeložil P. Alois Jemelka T. J., 84 stran. Cena Kč 6, nákladem vlastním. Scholastická filosofie je u nás stále ještě popelkou. Jediná scholastická revue šíří známost scholastiky mezi naší inteligencí. Dosud však jsme neměli knihy, jež by v organickém vývoji zachycovala vznik, dějiny a problémy scholastiky. Nedostatku tomu odpomáhá nahoře uvedená kniha. Vyšla z pera odborníka, jenž celý život věnoval dějinám scholastiky; podnět k ní daly církevní dekrety o studiu scholastiky, zvláště sv. Tomáše Akvinského, jejichž časovost a vhodnost chtěl autor prokázati. Kniha je nezbytnou příručkou všem, kdož se chtějí blíže seznámiti se scholastikou a je určena nejen studujícím theologie, nýbrž i všem, kdož se zajímají o scholastiku. Objednávky vyřídí každé knihkupectví nebo Prov. prokuratura T. J., Praha II., Ječná 2.

Novinky z Hlučína. Žižka (Životem č. 278, cena 50 hal.). Husité (Životem č. 277, cena 50 hal.). Právě o době husitské panuje v hlavách našeho lidu, vychovaného zastaralými učebnicemi, tolik zmatků, že je třeba populárními spisy rozšiřovati výsledky nejnovějšího badání historického. Této práce se ujala doktorka A. Svobodová a musíme jí býti vděčni za tyto dvě brožurky. Oba spisy mají barevnou obálku, což k jejich rozšíření jistě prospěje. — Apoštolát modlitby (Životem č. 276, cena 50 hal.). Spisek tento informuje o základu apoštolské činnosti: o modlitbě za jiné. Právě v dnešní době a u nás, kde na Katolickou akci čeká tolik úkolů, je třeba mnoho apoštolské modlitby. Exerciční dům připravuje brožurku „Zachraňte náš národ"! (52 stran, cena jenom 50 hal.) Je to ovoce důležitých kněžských porad na sv. Hostýně a pojednává o prostředcích k záchraně rodiny. Dotištěna bude brožurka asi za měsíc. Svůj úkol splní jenom, když bude ve statisících rozšířena mezi lidem. Objednávejte hromadně v Exercičním domě v Hlučíně.

Dětí, nezapomeňte v novém školním roce na svůj katolický obrázkový týdeník „Dětská neděle". Je nejrozšířenější dětský časopis vůbec a nejlevnější. Přináší: Náboženssko-výchovné a poučné články, povídky cestopisy, esperanto, skauting, letectví, sport, hádanky a soutěže o ceny, ruční práce a mnoho krásných barevných obrázků. Pozor! Novinka III. ročníku. Každý měsíc krásná umělecky provedená čtyřbarevná příloha. Celý ročník (52 sešitů) o 672 stranách. Výtisk 20 hal., ročně Kč 12, při hromadném odebírání Kč 10. O ukázkové číslo nového ročníku poproste místního důstojného pána, pana katechetu a každého místního šiřitele katolického tisku. „Dětskou neděli" obdržíte též u každého knihkupce, v prodejně novin, neb přímo z administrace Praha II., Václavská ul. 12.

Modlitby za kněze. 1 výtisk brož. Kč 5, váz. Kč 10. Při odběru nejméně 10 výtisků najednou pro hromadné rozšíření účtujeme brož. po Kč 3, váz. po Kč 7. Nemůžete-li se sám ujmouti tohoto apoštolátu, svěřte laskavě jiné osobě a nám sdělte její adresu. Ladislav Kuncíř, Praha II., Voršilská 3.

Kuncířovy vybrané knihy náboženské Ver Sacrum zahajují nový ročník, který po úspěchu loni vydaných děl (F. M. Willam, Život Matky Ježíšovy a F. J. Weinrich, Umučení Páně) přinese tato pozoruhodná díla: Arnošt Hello, Podobizny svatých v revidovaném překladu básníka Sigismunda Boušky a se 20 obrazovými přílohami. Severin Lamping O. F. M, Ti, kdož našli Pravdu. Sensační dílo s vylíčením konversí význačných osobností současné doby. S portrety. Jos. Holzner, Apoštol Pavel. Hrdinný život ve službě Kristově. Nejlepší dílo světové literatury o apoštolu národů. Bohatě ilustrováno a s mapou. Frederick W. Faber, Vše pro Ježíše. Pozoruhodné asketické dílo. Každá z těchto knih skýtá ze svého oboru to nejlepší, co má světová literatura. Knihovna bude vycházeti v týdeních sešitech po Kč 2.50 (1. sešit výjimečně Kč 1) a do roka vyjde 40 sešitů. Celoroční předplatitelé obdrží původní desky na vyšlá díla zdarma. Adresa Kuncířova nakladatelství: Praha II., Voršilská 3. Knihovnu lze odebírati u všech knihkupců.

Tiskem Lidových závodů tiskařských a nakladatelských, sp. s r. o. v Olomouci.

ДА ВЬСИ ЄДИ ЛО БЖДЖТЪ

APOŠTOLÁT

SV.
CYRILA
A
METO
DĚJE
POD
OCHRANOU
BL. PANNY
MARIE

OLOMOUC

ROČNÍK XXVIII. ČÍSLO 11.

Používání známek novinových pro „Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje“ povoleno ředitelstvím poštovním v Brně čís. 11.483-VI. v r. 1921. Podací úřad: Olomouc I.

Redakce a administrace Apoštolátu: Olomouc, Wilsonovo nám. 16/II.
Redaktor: František Jemelka, tajemník ÚACM.
Roční předplatné 12 Kč, pro Ameriku 1·5 dolaru. Časopis vychází měsíčně.

OBSAH:

Dr. Antonín Mahnič, biskup krčský 333
Vzpomínky ruského emigranta . . 337
U krajanů v Jugoslavii 340
O formě slovanské liturgie rusínské a ruské 345
Kostelík sv. Cyrila a Metoděje v Olomouci 348
Křesťanský Východ 351
Katolický obzor 358

Hovorna redakční.

P. T. p. Jiří Novák, pravosl. duchovní v Římicích u Litovle. Nemělo by smyslu, kdybychom se dohadovali o fakta historicky zjištěná, kde se v dějinách projevoval nebo vládl duch caesaropapismu a kde nikoliv. To nebylo také ani účelem mého článku „Stíny caesaropapismu". Vidím jedinou pomoc a záchranu z náboženské roztříštěnosti, zvláště u nás Slovanů, v zdůrazňování obecné, ekumenické myšlenky Kristovy Církve a pak v opravdovém životě křesťanském — podle naší — chcete-li — velehradské unijní zásady: Čím blíže Kristu, tím blíže i jednotě Jeho Církve. To byl akcent celého článku, jehož jste nepochopil, či nechtěl pochopiti Je přirozeno, že se čsl. pravoslaví v jugoslavské otázce konkordátní staví do jedné bojovné fronty srbské pravosl. církve, s níž je spiato hierarchicky. Ale to mu nedává právo skreslovati historii jugoslavského konkordátu, o níž jsme dobře a nestranně informováni jak se strany pravoslavné vlády jugoslavské (viz srbskou brožuru vydanou v Bělehradě), tak i se stanoviska hrvatských katolíků (projev záhřebského arcib.-koadjutora dra Stepinace). Pravoslavné církve srbské zneužila tu opoziční politika proti vládě Stojadinovičově. — Omlouváte-li jednání moskevského metropolity Sergěje citátem sv. Pavla o poslušnosti každé duše vůči vládě, nerozumíte sv. Pavlovi a hanobíte památku tisíců i pravoslavných biskupů, kněží a věřících umučených v SSSR, že více poslouchali Boha než GUP. — O smýšlení zemř. patriarchy Varnavy a jeho stanovisku k Hitlerovi jsme uvedli dokladem jeho veřejný projev obdivu a úcty k Vůdci III. Říše; záležitosti biskupa Serafima jsme nepřikládali víry, věříce jeho prohlášení, ale citovali jsme hlas Hitlerova tisku, který číhá na lásku a důvěru pravoslavných bratří, dobře věda, proč. A před tímto nebezpečím jsme chtěli varovati své bratry z křesť. a slovanské lásky. — Ostatní Vaše rekreminace proti katolické Církvi jako spolupracovnici k „nekřesťanským cílům" světských vlád (v Italii, Rakousku a Polsku) jsou dány Vaším stanoviskem k Římu, od něhož těžko očekávati spravedlnosti anebo znalosti aspoň nejdůležitějších projevů papežských — proti násilí jakékoliv světské moci a za svobodu Církve Kristovy.

•

Prosíme snažně P. T. odběratele, aby při zasílání známek, staniolu a jiných věcí dbali těchto pokynů: Obrázky a pohlednice nesmějí býti špinavé a roztrhané; růžence rezavé a potrhané; starých per nemožno upotřebiti; staniol nesmí býti v koulích, nýbrž v celku. Při zasílání těchto věcí prosíme, aby byly posílány odděleně, poněvadž pak v administraci vyžaduje třídění zásilky mnoho času.

Administrace.

•

Členské příspěvky. P. T. farní úřady: Rénoty Kč 86; v Hlinsku Kč 178; Domaželice u Přerova Kč 50; Hoštice na Hané Kč 20. Vldp.: Tomáš Loprais, farář, Halenkovice, Kč 75.10;

APOŠTOLÁT

sv. Cyrila a Metoda pod ochranou bl. Panny Marie.

Ročník XXVIII. Listopad 1937. Číslo 11.

Biskup dr. Antonín Mahnič.

Dr. Antonín Mahnič, biskup krčský.

Univ. prof. dr. Josef Vajs.

Dne 25. března bylo tomu právě 40 let, co byl intronisován na biskupský stolec krčský dr. Ant. Mahnič. Dr. Antonín Mahnič byl biskupem jedné z nejmenších diecésí býv. Rakouska (60.000 duší), rozkládající se tehdy na pěti ostrovech Jaderského moře; jsou to:

Krk, Čreš, Lošijn malý a veliký, Rab a část Pagu. Jest nám jinak osobou méně známou, ale jednak již jako Jihoslovan, zvláště pak pro své zásluhy, jež si získal o Apoštolát sv. C. a M. a o liturgii slovanskou, zaslouží, abychom mu věnovali tuto vzpomínku; byl osobností opravdu vynikající.

Dr. Ant. Mahnić se narodil 14. září 1850 ve vsi Kobdilu na Krasu v bývalém hrabství Gorickém (dnes pod Italií) ze zbožných rodičů; národní školu vychodil doma, gymnasijní a bohoslov. studia konal v Gorici. Na kněze byl posvěcen 30. srpna 1874. Byv ustanoven prefektem v chlapeckém semináři neboli konviktě v Gorici, pokračoval soukromě ve studiích bohoslov. a byl promován za doktora ve Vídni. Roku 1880 stal se profesorem Nového zákona v centrálním bohoslov. učilišti v Gorici. Od roku 1888—96 vydával v Gorici odborný časopis (kvartálník) „Rimski katolik". Roku 1896 byl jmenován biskupem, 7. února 1897 byl posvěcen na biskupa v Gorici a 25. března t. r. intronisován v městě a na ostrově Krku.[1] Jako biskup krčský konal se svým klerem dvě synody 1901 a 1911; na první trvale upravil záležitost služeb Božích v staroslov. jazyku ve své diecési.

Roku 1899 založil v městečku Krku (2000 obyvatel) tiskárnu „Kurycta", pro kterou opatřil i staroslovanské typy; tiskárna však po jeho smrti zašla

Roku 1900 začal vydávati pro lid hospodářský čtrnáctidenník „P u č k i p r i j a t e l j" = přítel lidu; později se tiskl list v Pazínu a konečně v Terstu samém, kde jej zastavili Taliáni.

Roku 1903 začal vycházeti jeho péčí bohoslovný časopis „H r v a t s k a S t r a ž a", která se později z důvodů technických přesídlila na Rjeku (Fiume), až roku 1917 zašla. Pro vysokoškolské posluchače vydával v Krku časopis „L u č" (světlo), který se později přestěhoval do Záhřebu, kde dosud vychází; letos slaví 30. rok.

Mahnićovým popudem začal v Záhřebu vycházeti i politický deník „H r v a t s t v o", které bylo vystřídáno roku 1918 „Narodnou Politikou" a před osmi lety „H r v a t s k o u s t r á ž í", která vychází dosud.

Roku 1908 začaly vycházet ve Rjece jeho péčí jako katol. deník „R j e č k e n o v i n e", kteréž zašly ve světové válce.

Dne 18. l i s t o p a d u 1902 bylo založeno v městě Krku literární družstvo „S t a r o s l a v e n s k a a k a d e m i j a" s úkolem vydávati publikace ze staroslov. liturgických památek, na které je diecése krčská bohata. První čtyři publikace (Fragmentum Vrbnicence, Job, Ruth, Ecclesiastes) vyšly v tiskárně na Krku pod názvem Glagolitica, další jako A n a l e c t a s. S c r i p t u r a e e c o d.

[1] Náš časopis Čech přinesl 25. března 1897 zprávu o této intronisaci; zprávu tu jsem četl jako kaplan v Hostivaři, netuše ovšem, jak přátelský a srdečný poměr mne k dru Mahničovi upoutá. Rok nato 1898 v létě jsem jej po prvé viděl v katedrále krčské, po roce jsem se s ním setkal u kapucínů ve Rjece a asi z té doby počala naše korespondence, která skončila tím, že jsem se v roce 1901 v červenci s dovolením kardinála Skrbenského odebral na 4 leta na Krk, kde jsem se věnoval studiu staroslovanských památek.

glagoliticis: Oseas, Joel, Ambaeum, Naum-Sofonias, Zach.-Malachias a Žaltář byly tištěny v Praze, v tiskárně Politiky; později přenesli sídlo tohoto družstva do Záhřebu jako oddělení Bohoslovecké akademie, pod vedením dra Svetozara Ritiga

V biskupské tiskárně „Kurykta" v Krku se tiskl i ordinariátní list: „Acta curiae eppalis Veglensis" od roku 1899 do roku 1918, který za války světové přestal vycházet.

Hned s počátku dal dr. Mahnić vzorně zařídit biskupské vinohrady na statku Kanajtu (vypůjčil si od vlády); na vesnicích zavedl tak zv. Raiffeisenky (selské spořitelny) a tak zv. Konsum-

Ostrov Krk, sídlo vlasteneckého biskupa dra Antonína Mahniče.

ní zádruhy; literární osvětové kroužky pro mládež; v Cantu Alexandrovu domácí charvatské narobrodní družstvo pod jménem „Austro-croata", které mělo poněkud paralysovat dosavadní družstvo „Ungaro-croata". V městečku Omišlji zřídil odbornou košikářskou školu, kterou vedl náš krajan Fr. Hvížďálek; i o vrbové proutí, z něhož se pletlo, se postaral na vlastním velkém poli tak zv. „Ponikve".

Pro dívky založil biskup dr. Mahnić družstvo nejsv. srdce Ježíšova, pro kněze roku 1909 spolek pod jménem „Svéceničkazajednica", pro které vydával i list téhož jména.

Jeho popudem katoličtí akademikové a mládež se seskupili v družstvo „Domagoj", a to v Záhřebu, ve Vídni, St. Hradci, Inšpruku a v Pešti; jiné družstvo pro Istrii v Pazinu pod jménem „Dobrila", „Pavlinović" pro Dalmacii.

V Záhřebu založil roku 1908 „Piovo družštvo" (dříve Leo-

novo) k podporování katolického tisku, které ještě dnes trvá, a „Hrvatski narodni katolički savez".

V krčské diecési již před rokem 1912 zavedl a organisoval „Apoštolát sv. Cirila i Metoda", dále „Sodalitas sac. Adoratorum", pro které vycházel v Kuryktě měsíčník: „Ss. Eucharistia", později pod jménem „Svećenićka zajednica".

Roku 1905 založil „Družbu sv. Rafaela" pro vystěhovalce; tato zahynula.

Již dříve okolo 1902 pro ženy založil bratrstvo „Věčného klaněni" k podpoře chudých kostelů; toto bratrstvo mělo své dílny, kde se pracovala kostelní roucha, a to v městě Krku a Mal. Lošinju; pro toto bratrstvo vydal hrvatský překlad Valserova „Věčné klaněni".

Roku 1914 zavedl celodenní adoraci nejsv. Svátosti, každé neděle v jiné farnosti po pořádku.

Od roku 1914 do roku 1908 vedl biskup Mahnić tuhý boj o hrvatský jazyk v italských národních školách na Čresu a Lošinji, aby se aspoň vyučování náboženství dálo hrvatským jazykem, dětem srozumitelným.

Od roku 1901, t. j. od první synody vedl neméně urputný boj za užívání staroslov. jazyka při službách Božích, protože od sv. Stolice jim bylo to právo přiznáno.

Biskup Mahnić stál v čele pokroku i charvátského národa jako druhý Strossmayer. Při vyšším gymnasiu v Pazinu založil konvikt, jehož základní kámen posvětil sám 19. října 1913; dříve však než nová budova mohla přijmouti charv. studenty, obsadili ji Taliáni bez jakékoli náhrady a zrušili i tamní gymnasium.

Při rozpadání se rakousko-uherského mocnářství podepsal biskup Mahnić tak zv. květnovou deklaraci a přidržel se jihoslovanské ideje.

Tragický je konec tohoto velikého biskupa. Zrádně byl vylákán — pod záminkou, že jej dovezou k lékaři — byl však odvezen do Italie, kde byl internován od 4. II. 1919 do 11. II. 1920, nejprve v klášteře nad Frascati, potom v Římě.[2] Po návratu v červenci a v srpnu toho roku se léčil ve Varaž. Teplicích, konečně v Záhřebě, kde jako host šlechetného arcib. Ant. Bauera zemřel 14. prosince 1920. Pochován byl 18. XII. na Mirogoji v kapitulní hrobce, odkud 1929 byl přenesen do kostela sv. Františka Xaverského, kde roku 1930 také je uložena knihovna biskupa Mahniće. Vše, co měl, poručil v závěti na vydržování alumnů krčské diecése.

Tyto údaje jsou spolehlivé, ježto je mám od býv. kancléře M. Polonija, nyní probošta katedrální kapituly na Krku, který se zesnulým biskupem sdílel i vyhnanství v Římě, odkud se s ním vrátil na Krk, provázel jej do Varaždínských Teplic a Záhřeba od 1. července 1920 do konce září t. r.

[2] Svatý Otec Benedikt XV. mu daroval prsten.

Když mi při jedné návštěvě ukazoval p. arcib. Bauer světnici a lože, na němž biskup Mahnič dokonal, výslovně užil o něm tohoto čestného slova: „o v d j e j e d o t r p i o m u č e n i k".

Před rokem 1929 navštívil jsem jeho hrob na Mirogoji, po druhé již v kostele sv. Xavera pod postranním oltářem na pravé straně od vchodu.

Myslím, že k těmto údajům ze života a smrti biskupa dra Ant. Mahniče n e n í p o t ř e b í n i c p ř i d á v a t i, m l u v í s a m y; byl sice biskupem jedné z n e j m e n š í c h diecésí býv. Rakouska, ale mám za to, že by byl ozdobou k t e r é h o k o l i biskupského prestolu. Pro nás je zajímavé to, že jeho pozornosti neušel ani „A p o š t o l á t s v. C y r i l a a M e t o d ě j e", jakož i jeho neúnavná péče o služby Boží v j a z y k u s t a r o s l o v a n s k é m. S počátku nebyl pro ně nijak nadšen, ale když se stal biskupem v diecési krčské a přesvědčil se, že v této diecési má staroslov. jazyk při službách Božích nepromlčené právo, zasazoval se veškerou svojí autoritou, aby tyto služby Boží se konaly d ů s t o j n ě. Také nové vydání staroslov. m i s á l u, které bylo sice tištěno až po jeho smrti, vyšlo ne bez jeho zásluh.

Vzpomínky ruského emigranta.

L—ij.

Krym. Bože, kolik milých, světlých vzpomínek je pro mne spjato s tímto jménem! Vidím své dětství a mládí tak bezstarostné, ale, bohužel, tak rychle zapadlé. Možno říci, že to bylo jaro života. Kdo toho jara neměl? Když tehdy všichni lidé se ti zdáli dobří, láskyplní, i ty sám jsi byl dobrý a šťastný. Možná — proto šťastný, že jsi byl dobrý, a snad proto dobrý, že jsi byl šťasten. Pán Bůh ví, jak se tyto dva pojmy v nás spojovaly!

Život dětství! Růžový závoj, růžový obláček, toť jeho barva, a základní tón — je zvonivý, bezstarostný smích. Největší neštěstí — když se maminka dozlobila, a plné štěstí — maminčino objetí a polibek.

Přemýšlíš o tom, co minulo, a nechceš věřit, zdali to byla skutečnost, či jen sen, divný — báječný sen . . .

Nebo to byla snad jedna z pohádek, které ti vyprávěla staruška Ňaňa za dlouhých zimních večerů u teplé pece, z níž vycházela zář a zlatila pološero jizby . . .

Ta pohádka byla skutečností a skutečnost se stávala pohádkou.

Zlaté dětství! U planoucích kamen sedávala staruška Ňaňa a já kousek od ní, aby mne její ruka nedosáhla, vždyť bylo třeba se vyhnouti doteku skutečnosti i v životě, který byl pohádkou. — Dále od ní sedím a hraju si s koťátkem. Za uši je potáhnu, pohladím proti srsti, že ihned odpoví škrábnutím po líci anebo po ruce. Ňaňa se začne zlobit, ale když vidí, že nepomáhá napomínání, dá se do výkladu pohádky. Chytrá byla ta naše staruška, věděla, jak na nás.

když nás přestalo zajímat kotě — němý, třebas dost milý tvor, a když jsme si začali zase hráti s klubkem nití, vykládala a vykládala . . .

„Babuško, a je ta pohádka pravdivá?" přerušuji její vypravování. „Cožpak jsi už slyšel, že by babuška lhala? — Lhát je hřích, tím více pro babušku. Pravda je to, opravděnská pravda, jen poslouchej a nepleť se mi do řeči! . . . Ne v našem hosudarstvě žil car a carevna."

„A což v kterém carství, babuško? Vždyť jenom u nás je car a carevna!"

„Sotva jsem začala, už se mi, nezbeda, plete do řeči."

„Ale když babuška povídala, že to nebylo v našem carstvě."

Babuška se zlobí, odhání kotě od klubka, mlčí a začíná rychleji plést. Nezbývá, než znova se dáti do hry s kotětem, které postihla stejná nehoda: nemilost babuščina. „No — chceš poslouchat nebo ne!" — „Už poslouchám, babuško. Už budu hodný, odpusť." — Ňaňa začíná znova, ale už jinou pohádku: „U sinéh moře žil stařík a stařenka. Stařík lovil ryby a starucha pletla. Jednou rozestřel stařík svou síť a v ní uvázla rybka, ale ne obyčejná rybka, nýbrž zlatá. Jala se prosit lidským hlasem: Pusť mne, stařičku, v siné moře . . ."

A dětská fantasie letí na křídlech pohádky daleko, předaleko!

Ach, dnes lépe nemluvit ani o dětství, ani o pohádce, aby srdce nevzpomínalo. Pohádka ztrápeného srdce neuspokojuje, neuklidňuje, život byl po tom příliš reální, pohádka života ztrpkla!

Dítě se dívá na všechny zjevy života jako na pěkné panenky, na krásné loutky. Dítěti se zdá i měsíc býti čarovným, slunce mu září jako pohádková sfinx a hvězdy — drobné víly — mu cestují stále po nebi, aby obdarovaly poslušné dítky hojnými dárky.

Ale očím dospělého vybledá měsíc na holou lebku volající na zemi „Memento mori!" — pomni, že umřeš.

A slunce? Pramenem neštěstí a zla připadá ruskému vystěhovalci za to, že udržuje život na planetě, která si již dávno zasloužila, aby se udusila v moři prolité bratrské krve.

A máme-li věřiti babuškám, že každý člověk má svoji hvězdu, pak logicky myslíme, že jsou všechny hvězdy špatnými žínkami, které přinášejí pouze neštěstí. Mládí, pohádka života — byla čarovný, podivný sen, dospělý věk vzroste do prózy života. Faust ve svém nesčíslném opakování! Děsivý ruský sen o lidské Golgotě, smuteční ruský pochod XX. století dějinami lidstva.

Dnes už se bojím mluvit o pohádce mládí, abych znovu nerozdrásal nezahojené rány srdce. Jsem daleko sice od pohádky mládí, ale není to ještě truchlohra života, utěšuje rozum. Chvála Bohu, posud je ještě možno býti šťastným. Co bude dál? Na to raději nemyslit. Hlavní věcí je, že ještě žijeme. Dnešek je teprve vstupem — prologem k ruskému Faustu nebo Macbethu. Budeme se smát a umírat s úsměvem nad takovým životem směšným až k pláči — s úsměvem mefistovým?!

Jaký to strašný, divoký, fantastický netvor dusí nám duši! Těžko

se dýchá, sotva popadáme dechu. Zapomenout příkaz: miluj bližního svého!... Člověk člověkovi se stal vlkem. Nač bylo potřeba tolik krve, nevinné bratrské krve?...

Rok revoluce 1917. Mluvili: Slunce svobody vyšlo nad širošírými stepmi naší matičky Rusie. Chvála Bohu! Kdo není rád slunci? Duše se jen povznáší. — Velikonoce Ruska — veliký den! — Znějí zvony, pravda triumfuje nad lží a křivdami. Jako by se proměňoval celý svět! Svoboda! Slunko prý nad Ruskem září, vítězí nad mrakem a tmou, nad nestejností lidí, nad bídou mužíků. Budou se míti lépe. Inteligence se smiřuje s národem...

Zachranitelkou našeho národa měla být r e v o l u c e.

Ale co se stalo potom? Svoboda, která slibovala všechno všem, chodila s žebráckou mošnou po nezměrné, veliké, pravoslavné Rusi. Tři roky chodila po stepích ruských a v ruce nosila krvavý meč. Jím uzavírala sňatek s pravoslavným Ruskem, plenila ruskou duši a ubila ji...

Ubíjela ji vášnivě i na smutných březích ruského moře přelidněných ruskými uprchlíky — skutečně ruskými lidmi.

Zbylo jim Turecko... Gallipolis... Řecko... tábory v horách. Na březích cizího moře zavyli šakali, nevyli — plakali. Plakaly děti touhou po matkách, plakala nevěsta opuštěná snoubencem, plakala „Rossia mužičkaja dole". Zavyli šakali, stenaly v táborech žijící děti Ruska...

Pláč triumfoval nad smíchem, jak svoboda v Rusiji nad nevolností! A přece se někdo smál tomu pláči tak děsně... Smál se satan Faustovi...

*

„Batuško, proč jsou v evangeliu slova: „Ty jsi Petr, t. j. skála, na té skále vzdělám Církev svou..." a proč my, pravoslavní, odsuzujeme katolickou Církev, když v této Církvi žije v papežích apoštol Petr? Je to autorita jednoho patriarchy, autorita papežova a ne mnoha patriarchů, jako u nás pravoslavných!" — Tak jsem se tázal profesora homiletiky a pastorálky, Otce Alexandra, po ukončení jeho přednášky. — „My neútočíme na katolickou Církev" — pravil Otec Alexander — „my jsme pro sebe, oni též pro sebe. I oni věří jako my v Ježíše Krista, ale každý z nás věří po svojem. Ale divím se, proč vám taková divná myšlenka přišla do hlavy. Je mnoho otázek, o kterýchž přemýšlet nemá smyslu. Darmo si lámat hlavy. Lepší jest nemyslet, než klást zbytečné otázky."

Nedostal jsem tedy odpovědi na svoje proč. Hledal jsem si ji proto sám. Vzal jsem evangelium a začal je pozorně čísti. Počal jsem rodokmenem Ježíše Krista a skončil evangeliem sv. Jana. „Ty jsi Petr", ta slova zněla mi však stále v mé mysli, vkrádala se znova a znova do mých myšlenek — bázlivě, ostýchavě, ale neúprosně. Církev katolická uznává autoritu svatého Petra a naše církev je proti ní, ale tím samým je proti Kristu. Vždyť ona slova neřekla Církev katolická, nýbrž Kristus sám a Krista přece i my uznáváme. Takové myšlenky se mi vkrádaly do mysli. Odháněl jsem je od sebe jako po-

kušení, jako nezvané hosty, ale ony se odehnat nedaly. Znova a znova se vracely. Dnes, zítra, pozítří klepali titíž nezvaní hosté a žádali o přijetí.

Konečně jsem zvítězil a otevřel těm myšlenkám dveře dokořán. Nemůže přece býti věrným sluhou ten, který jde proti vůli Hospodinově. Nemůže Pán dáti přednost sluhovi nevěrnému před sluhou věrným.

Nemožno uznávati Krista za Syna Božího, ale slovy jeho současně pohrdati, nemožno je odbývati výstrahou, že „mnoho marných myšlenek se vkrádá do hlavy člověka, nač si jimi hlavu lámat?"

Slovo Kristovo nebylo řečeno nadarmo ani těžce zkoušené maťušce Rossiji ani jejím dětem ve vyhnanství.

U krajanů v Jugoslavii.

Josef Soukup.

Navštívit naše krajany v Jugoslavii, přinést jim několik slov povzbuzení v náboženském životě, seznámit je s našimi vzory — svatými Soluňskými bratry, a potom odjet dolů, do Bulharska, do Srbska, navštívit Soluň a Cařihrad, pomodlit se na hrobě sv. Klimenta v Ochridě a sv. Nauma Divotvorce na jezeře Ochridském, rozejet se po stopách žáků sv. Cyrila a Metoděje, to byl plán! A realisace? Kdepak bohoslovec a takové cesty! A přece to šlo.

Vzácné pochopení Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje, stipendium a doporučení ministerstva školství a národní osvěty, trochu shánění a vyjednávání — a už bylo možno jet. Ovšem, ne přepychově; jen tak po studentsku, po bohoslovecku.

Po návštěvě semináře v Celovci, prohlídce hlaholských památek na Krku a v Dalmacii, po oficiálních návštěvách na konsulátě a civilních i církevních úřadech v Lublani i v Záhřebě, přijíždím konečně do střediska českého živlu ve Slavonii — Daruvaru.

Není tam Čechů málo! Vždyť na celém Požežsku bylo jich v roce 1921 skoro 16.000 a dnes je tu Čechů jistě mnohem více. A katolíci mezi nimi? Skoro přes devadesát pět procent. Národní život je tu čilý. Skoro ve všech obcích je český spolek, jsou tu české knihovny, někde i české školy, česká hospodářská škola, český týdeník, zkrátka osvětová i hospodářská činnost na výši.

„My Češi se tu držíme," vypráví mi hovorný stařeček ve vlaku. „Když jsem sem přišel před čtyřiceti lety, měl jsem jen dvě upracované ruce a tuhle začouzenou fajku. Ale pracoval jsem, dřel se, modlil se... A dnes? Právě jsem byl kupovat pro vnuka mlýn. Mohu si to dovolit! A támhle pan továrník Šefc? Jo, to je, velebnej pane, člověk! Továrník, domy, auto — a drží na kostel! Víte, my Češi, držíme všichni na kostel!"

Brzy jsem se přesvědčil, že stařeček mluvil ryzí pravdu. Na nádraží mne vítal katecheta P. Homolka, rodilý český kněz, který však česky těžko mluví (nedivte se, neměl českých škol a to, co

umí, naučil se „jen tak po domácku"), a hned mne vede k panu továrníkovi Šefcovi. Ten se mne ujímá jako otec a poskytuje po celou dobu pobytu štědré pohostinství.

A pak hned do práce. Navštěvuji Končanici, Horní Daruvar, Brestovce, Dežanovce, Velké i Malé Zdence, Hercegovce, Ivanovo Selo a Lipovce. Všude se schází v hojném počtu, zvláště mládež. Vždyť této na prvním místě je návštěva určena! Všude vyprávím

Krajanská omladina v Končanici v Jugoslavii.

Sedící z leva: Katecheta P. Homolka, továrník B. Šefc, bohosl. J. Soukup, správce Herot, předseda Čs. B. Alois Plzák a red. Sobotka.

o svatých bratřích ze Soluně, o jejich misijních námahách a lásce k národům slovanským, o jejich nadšení, práci pro víru i nezlomné energii, o jejich bojích a vítězstvích, o cyrilometodějské idei v dějinách československých a o vzácném odkazu slovanských apoštolů: L á s k a k C í r k v i a v l a s t i.

A myšlenka cyrilometodějská chytá za srdce. Posluchači s hořícími tvářemi, očima plnýma nadšení, se srdcem upřímným a ochotným k následování! A nemají dosti. Chtějí slyšeti více, touží po náboženském poučení, přejí si slyšeti česky mluviti o Pánu Bohu. A tak se musí ujímati ještě slova P. Homolka, často i redaktor Sobotka (díky mu za jeho referáty v listě „Jugoslavští Čechoslováci") a správce Herot. A nedivte se jim. Vždyť nemají českého kněze, nemají katolického učitele. (A co se po nich natouží!) Ne-

slyší o Pánu Bohu ve škole, neslyší o Pánu Bohu ve spolku — ba česky ani v kostele. A přece chtějí býti dobrými katolíky.

Zatím co nepatrná menšina českých evangelíků má tři české kazatele, jsou katolíci stádcem opuštěným. Je pravda, P. Homolka mívá někdy kázání česky, ale co je to pro tak mnohé! A pak, chápejte s jakými obtížemi to je, když musí zápasit o výraz. Je zde potřeba soustavného poučování, českého vyučování náboženství ve škole, je potřeba katolických spolků, katolického učitelstva.

Pravda, skoro všude je čsl. Beseda, ale té se mnohdy krajané pro pokrokový ráz straní. A ač byla už založena Katolická rada při čsl. Besedě (zásluhou tov. Šefce a Al. Plzáka), přece důvěry je mnohdy málo. Škody, které způsobila nekatolicky žijící inteligence — jež přišla z vlasti a zaváděla mnohé věci katolíky urážející (husitismus") — lze napravovati jen pomalu. Tak byly způsobeny velké škody po stránce náboženské i národnostní (vedoucí kruhy by si to měly uvědomit!), tak vznikla i nedůvěra k českým školám. Fakt, že většina českých učitelů byla a je nábožensky vlažná (ne-li protikatolická), je hlavní příčinou, že četní katoličtí rodičové posílají své děti do školy chorvatské (i když je v místě česká škola!) a že i v českých osadách si nepřejí českou školu. Lid je ve víře pevný a nedá si své vzíti. Raději trpí. Pomoc je snadná: poslati katolické učitele!

*

Nuže, všimněme si jednotlivých obcí: Jedna z největších českých obcí je K o n č a n i c a. Přijíždíme tam v neděli odpoledne, shromažďuje se hlavně mládež. Sdružení čsl. dorostu je dobře vedeno. Mají četné přednášky kulturní i hospodářské — jen náboženské chybí. Když jim vypravuji o sv. bratřích, hrdě se hlásí, že znají slovanské apoštoly! Mají kostel sv. Cyrila a Metoděje, jediný toho druhu v celé Jugoslavii. Národní uvědomení není příliš veliké; mnohé české děti chodí do chorvatské školy, mluví chorvatsky, odnárodňují se. České kostelní písně mladí už neznají. Ale touží po učiteli, který by je učil náboženským zpěvům.

H o r n í D a r u v a r navštěvujeme třikrát. Je však deštivé počasí, cesty blátivé a proto musíme čekati na vhodnou chvíli, kdy by se lidé mohli sejít. Obec je smíšená, české školy nemá. Vesnice má spád do Daruvaru. To má dobrý vliv na národní uvědomení (knihovna, přednášky), ale i špatný na stav náboženský, neboť z Daruvaru šíří se sem vlivy „pokrokové". Mluva po stránce jazykové jest dosti zachovalá, české obyvatelstvo přišlo sem většinou z Moravy. Četní katolíci odbírají tu náboženské časopisy.

B r e s t o v c e. Obec má dva kostely: pravoslavný a katolický (filiální). Srbové nosí tu pěkné národní kroje a jsou národně uvědomělejší. Český jazyk je tu značně ohrožený, mluva je přízvukově i slovně již značně porušena. Mládež se ovšem snaží; dorost má na sto členů, mezi nimi i jeden Chorvat a dva Srbové.

D e ž a n o v c e. Shromáždění v Dežanovcích je určeno na večer. Při příjezdu však nebyl skoro nikdo na místě. Přičítáme to pracím

při hospodářství a proto ochotně vyčkáváme. Ale když i později nikdo nepřichází, stáváme se netrpělivými. Konečně přichází několik hochů a děvčat. Za minimální návštěvy začínáme. Bylo to rozčarování, neboť správce Herot mne ujišťoval, že v Dežanovcích bude zájem největší. Po přednášce stále jen opakoval: „Tomu nerozumím!" Ale druhý den jsme porozuměli, když jsme se dověděli, že živly protičeské rozšířily po vsi, že ti přednášející přišli z Čech, aby katolíky převraceli na protestantství. A občané v Dežanovcích?

Katolický kostel v Daruvaru v Jugoslavii.

Vzpomněli si, že mnozí příchozí postupovali protikatolicky a uvěřili . . . A tak jejich neúčast byla krásným vyznáním víry.

Z d e n c e. Dosti prostorné místnosti sálu jsou plné. Ačkoliv je všední den a práce mnoho, přicházejí s radostí, že uslyší slova náboženského povzbuzení. Vzpomínají na návštěvu P. Em. Myslivečka CssR. a prosí, aby k nim kněží přicházeli častěji. „Zde ve spolkové místnosti měli bychom mši svatou. Dovedeme to upravit! Ani byste sál nepoznal! A ta účast!", těší se již. Po přednášce zůstává tu správce Herot, aby cvičil mládež na „dožinky" a my odjíždíme dále do

H e r c e g o v c ů. Je to jedna z nejuvědomělejších českých osad na Daruvarsku. Uprostřed osady stojí krásný Národní dům. Ale v něm? Všechno pokrokové. Na čestném místě obraz Husův, Komenského, Žižky — ale obrazy národních světců a národních hrdinů jako sv. Václava neuvidíte! Náboženský život je tu nejvíce ohrožen. Je to jediná obec, kde je značná část rodin dělnických a živnostenských, kdežto jinde jsou Češi sami zemědělci. Vyspělost hospodářskou representuje parní velkomlýn „Petr". V Hercegovcích je největší potřeba katolického agilního učitele.

I v a n o v o S e l o jest od Daruvaru velmi vzdáleno, neboť leží již v okrese grobišnopolském. Obec založili Češi (jediná na Daru-

varsku), kteří jsou tu usídleni již delší dobu. Není tu vůbec Srbů, ani Chorvatů. Příchozí musí se počeštiti, neboť v Ivanově Sele mluví se jen česky. Ačkoliv školu mají chorvatskou a také v kostele děje se vše chorvatsky, mluví čistou, nepokaženou češtinou, nářečím moravským. Hospodářská stavení velmi úhledná, Češi jsou tu většinou zámožnější. „Stojíme dosti daleko za vámi ve vlasti," říkají mi, „ale my jsme zase o sto let napřed něž zdejší Srbi." Nábožensky je obec nejzachovalejší. Návštěva byla rekordní. Veliká

Pravoslavný pohřeb v obci Veliko Srediště se starobylým cm. křížem u cesty.

místnost nestačila, lidé stáli venku. Po shromáždění rozvinula se čilá debata, dlouho do noci nechtěli se rozcházet.

V Dolním Daruvaru jsem měl přednášku ve škole. Návštěva nebyla veliká, většinou jen inteligence. Schůzi zahajoval a ukončoval řídící učitel, který prohlásil, že netušil, jak významná je pro ně idea cyrilometodějská a žádal o zaslání písně „Bože, cos ráčil."

Poslední cesta na Daruvarsku vedla do Lipovce. Shromáždili jsme se pod širým nebem pod rozsaditou hruškou. Přišla celá vesnice, byly to opravdu milé okamžiky. Vesnice malá, ale katolíci uvědomělí. Je to viděti i na tisku. A jak jsou pořádní! Rázem poznáte, který statek je český. Tak vynikají výstavností a pořádkem.

Zájem o každé slovo veliký. Když vyprávím o svatém Metoději, nemohou se zdržeti slz. Slz radostných, že slyší mluviti česky o víře. Po přednášce tlačí se kolem mne, aby aspoň ruku stiskli. Děkují, prosí o opětovnou návštěvu a zvláště prosí o kněze: „Řekněte tam nahoře, že toužíme po knězi, po kázání." Dojímá mne to až k slzám a vybízím je, aby se modlili za kněžská povolání a za bohoslovce. Slibují to, a když se dovídají, že vstupuji již do pátého ročníku, prosí mne, abych je příštího roku navštívil a přinesl jim své novokněžské požehnání . . .

Loučí se všichni srdečně. Jeden ustaraný otec se mi omlouvá: „Promiňte, že je nás tak málo (a bylo jich tolik!), my už jsme se rozhodli své děti na české věci neposílati: Dva syny jsem dal do českých škol, a oba mi učitelé pokazili! Tak nám odpusťte! Až teď nás ten svatý Cyril a Metoděj uchopili za srdce . . ." A dodává: „A přijďte zase, potřebujeme to! Hleďte, pole jsou bílá ke žni . . ."

Z Daruvarska odjíždím přímo do Banátu. Tam navštěvuji Bělehrad, Veliko Srediště, Vršac, Belu Crkvu a Kruščici. Ale zdržeti se mohu jen ve Središti. Tam prožil jsem několik milých dnů u obětavého a uvědomělého katolíka, pana učitele Haldy. Sám Pán Bůh ho postavil do této obce, kde jsou poměry náboženské a národnostní tak svízelné. Jen uvažte: v obci se mluví česky, německy, srbsky, rumunsky i maďarsky, jsou tu katolíci, pravoslavní a evangelíci. A přece je vzorný pořádek. Evangelíci mají svého českého kněze, pro katolíky koná pobožnosti trojjazyčně pan učitel. V obci jsou tři kostely a pan učitel aby dělal kantora ve všech. Musí cvičiti sbory i na pravoslavné pohřby (právě se tam jeden konal). Katolická duchovní správa je tu čistě německá, a tak se tu vlastně Češi poněmčují (v Jugoslavii!) Obec je veliká, potřeba kněze je tu nevyhnutelná. Národní život je tu velmi obtížný, česká mluva upadá. Jen pan učitel Halda to ještě drží!

Ze Srediště navštěvuji ještě Vršac, Belu Crkvu a Kruščici. Avšak program cesty nedovoluje zdržeti se. Musím dále, dále na Východ. na místa posvěcená tradicí cyrilometodějskou . . .!

O formě slovanské liturgie rusínské a ruské.

Dr. A. Raes S. J., profesor Východního ústavu v Římě.

Byzantská liturgie přeložená ve století 9. do jazyka slovanského byla zavedena po stu letech do širých krajů ruských. Časem tato slovanská liturgie, častěji upravovaná dle řeckých vzorů, přijala nové doplňky. Kromě toho — podle zákona každého živého organismu — prodělala i vlastní vnitřní vývoj tak, že dnes v mnohém se liší nejenom od liturgie řecké, nýbrž i na samém území slovanském projevuje se v dvojí formě: rusínské neboli ukrajinské a v ruské neboli synodální.

Někteří pokládají rozdíly mezi oběma formami za malé, když-tě se byzantský obřad jakožto universální snadno přizpůsobuje poměrům jazykovým, národním, časovým a místním. Jiní však vidouce, jak velice tyto rozdíly škodí unijní práci a šíření vlastního obřadu, prohlašují je za veliké. Odtud vzniká velmi vážná otázka: mají-li se ony rozdíly uchovati, aneb i rozmnožiti, či mají-li se umenšiti a potlačiti. Neboť, praví první, rozmnožením oněch rozdílu vhodněji se proti duchu nesjednocených církví staví katolický duch, který upravuje ob-

řad rusínský a slouží způsobu dnešního apoštolátu. Jiní však mají za to, že je třeba odstraniti novoty, poněvadž vznikly vlivem ducha odlišného úplně od obřadu východního a že je se třeba vrátiti k staré formě a tak všecko vyrovnati.

Máme-li na mysli, že církev rusínská je přední mezi východními církvemi katolickými, dále že církev ruská je zase nejpočetnější mezi církvemi odloučenými, obě však že užívají téže liturgie a téhož jazyka, jsouce si vzájemně tak blízké, stává se zřejmým, jak je důležito vyšetřiti důkladně a upřímně liturgické rozdíly mezi oběma církvemi. Činíce tento pokus, chceme si nejprve ujasniti stanovisko, s kterého budeme uvažovati o této otázce. Není to stanovisko apoštolské, čili zájem unijní práce, ani stanovisko národnostní, čili zájem o rozšíření některého obřadu, nýbrž stanovisko čistě liturgické, t. j. chceme poznati, která liturgická forma více vyhovuje úctě vzdávané Bohu od obojí církve, čili určitěji řečeno, které důvody vysvětlují anebo odmítají novoty a změny, zavedené do bohoslužby a odkud vznikly ony rozdíly, o nichž mluvíme. Všimneme si tedy nejprve, které jsou ony rozdíly a za kterých historických poměrů vznikly; za druhé uvedeme tři hlavní příčiny, které rozdíly vyvolaly, a za třetí povíme, jaký úsudek možno o nich pronésti.

I. 1. Dějiny nás učí, že v různých dobách byla provedena ve slovanské liturgii dvojí řada změn. Až do konce století XVI. nebylo v různých slovanských církvích liturgické jednoty; dosvědčují to jasně staré rukopisy. Proskomidia (první část mše sv. východ. obřadu, v níž se připravují obětní dary) na př. nebyla ani hned, ani všude, ani úplně přijata přes všechny snahy metropolity Cypriána. Formuláře zpovědní, i když byly označeny jménem Jana Nesteuta, nebyly stejné a byly ustavičně doplňovány novými modlitbami a novými otázkami. Tyto krajové rozdíly se staly zvláště tehdy všem zřejmými a také se veřejně projevily, když začali Slované vydávati liturgické knihy tiskem. Zároveň však právě proto, že ony rozdíly byly příliš zjevné a také proto, že je snadnější věcí znovu vytisknouti knihu už vydanou, nežli novou sestaviti, vymizely znenáhla ony rozdíly tak, že už v první polovici století XVII. bylo dosaženo jakési jednoty.

Než v oné době zavedli liturgickou opravu v pravoslavné církvi dva vynikající preláti, kijevský metropolita *Petr Mogila* a moskevský patriarcha *Nikon*. Tento nechtěl vskutku ani mnoho, ani vážnějších změn zavésti podle řeckého vzoru, narazil však na neobyčejný odpor, který vyvolal největší a dosud trvající rozkol. Metropolita Petr Mogila našel už dobře připravenou půdu a mohl r. 1646 vydati tiskem Euchologium, čili rituál (obřad. knihu) plný novot, a to novot zavedených pod vlivem latinského obřadu. Co se v žádném předešlém rituálu nevyskytuje, uvedl Mogila v prvé části své knihy: obřad sedmi svátostí, jak sám napsal, a to v pořadí obvyklém u latiníků. (Ve skutečnosti však uvádí toliko šest svátostí, poněvadž svěcení kněžstva patří do knihy pontifikální). Zavedl zpovědní formuli oznamovací přeloženou z latiny. V obřadě svátosti manželství předepsal dávati otázky snoubencům a žádati od nich slavnostní přísahu před

sňatkem podle způsobu polského. Kněz, přinášející nemocnému sv. přijímání, měl při příchodu do příbytku říci: „Pokoj domu tomuto" — a potom při kropení svěcenou vodou říkati verš: „Pokrop mne, Pane," atd. Do rukou nově pokřtěného měla se dávati svíčka atd. Ačkoliv metropolita Mogila zemřel několik dní předtím, než vyšel jeho rituál, byla tato jeho kniha přijata nejenom v Kijevě, nýbrž byly podle ní vydány ve Lvově, ve Vilně a na celém území tehdejší Polsky nové rituály, takže možno říci, že od oné doby dostal obřad rusínský svůj vlastní ráz a formu. Neboť v severní části Ruska, čili v patriarchátu moskevském zůstávala slovanská liturgie uchována od cizího vlivu až na to, že obřad svátosti manželství a pokání byl poněkud polatinštěn za patriarchy Nikona a po něm. Kromě toho se Moskva zjevně postavila proti učení kijevských v otázce epiklese a neposkvrněného Početí Panny Marie.

2. K této první řadě rozdílů, které oddělily už obřad rusínský od obřadu moskevského, přistoupila v století XVIII. druhá řada, když území kijevské přešlo pod panství Moskvy, a jeho metropolita se dostal pod pravomoc patriarchy moskevského a když se definitivně sjednotily s katolickou Církví církve v Haliči a na Bílé Rusi, které jedině zachovávaly obřad rusínský. Nové liturgické změny v Haliči a na Bílé Rusi nevznikly už v církvi pravoslavné, jako za času metropolity Mogily, nýbrž v církvi sjednocené; proto na ně také pravoslavní pohlíželi nepřátelsky.

A vskutku také ony změny ukazují zřejměji latinský původ a vliv. Z dvojího obřadu zasnoubení a sňatku tvoří se jediný jakýsi obřad smíšený. Vedle obřadu posledního pomazání, starobylého a dlouhého, vzniká obřad kratší. Ke sv. zpovědi obléká kněz rochetu, zpovídá ve zpovědnici a užívá modliteb: „Misereatur . . . Indulgentiam . . . Passio . . .", přeložených z rituálu latinského. Ustaluje se obřad tiché mše sv., která už dříve vešla v obyčej, ale která nyní častějším opakováním přinesla s sebou závažné důsledky: Slouží se totiž taková mše sv. bez jáhna, bez lektora u otevřeného oltáře, t. j. nezakrytého ikonostasem. Za tím účelem tiskne se také misál obsahující všechna čtení, takže se stává zbytečnou kniha evangelií, která, zůstávajíc vždy ležeti na oltáři, představovala samého Krista. Zavádí se užívání korporálu, a antimensium, opatřené ostatky svatých a posvěcené biskupem, se klade pod oltářní pokrývku. Používá se purifikatoria a odstraňuje se spongia (houba). Kněz obléká na sebe humerál, a při slavnějších bohoslužbách užívají jáhnové dalmatiky Východanům neznámé. Modlitba breviáře koná se soukromě a do kalendáře se přidávají nové svátky. Ikonostas zůstává často otevřen po celou dobu bohoslužby, užívá se monstrance a mše sv. se slouží před vystavenou nejsvětější Svátostí.

Z těchto změn nebyly ani všechny zavedeny církevní autoritou, ani všude nebyly připuštěny stejně snadně. Nemožno tedy všechny stejnou měrou odsuzovati anebo schvalovati. Pokusíme se hned stanoviti rozdíl, anebo aspoň určiti zásady rozlišování. (Pokrač.)

Kostelík sv. Cyrila a Metoděje v Olomouci.

Doplněné zlomky ze svatomořického archivu.

Boh. Zlámal.

(Pokračování.)

Druhá adaptace kostelíka roku 1727.

Do prvního rozšiřování kostelíka roku 1723 byla pojata také poblíže stojící kostnice (ossarium), a byla z ní udělána sakristie pro kostelík. Dovídáme se to náhodně z Přehledu fundačních povinností nově vzniklé Dušičkové kaple v kostele sv. Mořice.[62] Avšak rozšíření kaple nevypadlo jaksi skvěle. Celá stavba byla nepravidelná. Proto roku 1727 píše Giannini opět městské radě, že chce nynější nepravidelnou polohu vyrovnati, aby se vynaložených nákladů rozumně využilo.[63] Vyložil svůj plán na účelné zlepšení a přiložil i situační plánek.[64]

Není pochyby o tom, že i tentokráte mu městská rada vyšla vstříc a povolila další úpravu kaple. Zda už tehdy si Giannini upravil tam hrobku, není známo. Své přání být tam pochován projevil teprve roku 1747.

Touto dvojí úpravou (1723 a 1724) se tedy kaple sv. Cyrila a Metoděje velmi změnila na svém vzhledu. Stal se z ní skutečný filiální kostelík, neboť roku 1783, když běželo o jeho zrušení, počítalo se, že do něho vejde 300 lidí, to je tolik, kolik do kostela sv. Petra[65] a do kaple sv. Anny u dómu.[66] Střecha byla asi ponechána stará z roku 1710, neboť i po úpravách zůstala pokryta šindelem.[67] Také

[62] FAM, Specificatio variarum fundationum Missarum in Capella Defunctorum seu ad altare S. Crucis in Crypta. Za 7.: „Mansit vero in loco (kříž z kostnice, který přišel na oltář v Dušič. kapli) usque ad adventum Praepositi, qui ex Ossario fecit Sacristiam Ecclesiae SS. Cyrilli et Methodii . . ."

[63] Píše, že kostelík je velmi nepravidelný (sehr irregulär) a přeje si tomu odpomoci, aby stavba byla přivedena „in eine bessere Regularität". FAM Koncept bez data, avšak začíná slovy: „Slavnému magistrátu bude jistě známo, jak jsem asi před 3 lety projevil úmysl, uvésti zdejší starý kostelík svatých moravských apoštolů Cyrila a Metoděje v lepší stav pro Nejvyššího a zmíněné oba světce na své vlastní útraty."

[64] Stavba kaple (A) by se měla rozšířiti až po určité místo (označené na plánku křížkem). Od domku hrobníkova (B) by přišlo určitou část ubrati. Rovněž by se vzalo odkoupené volné místo od Krištofa Schatze, krejčovského mistra (C). Dále by se vzalo ze dvorka patřícího ke kostelíku, potom z malé kuchyňky či komory a z dřevěné chodby od scholasterie farního kostela sv. Mořice; tím by nebyl poškozen nikdo cizí.

[65] Kostel sv. Petra stával na místě dnešního učitelského ústavu Komenia a býval do r. 1131 katedrálním biskupským kostelem. Byla to menší románská rotunda, která na velkou škodu byla zbořena 1792.

[66] Kaple sv. Anny byla tehdy delší. Při stavbě nynějšího domu byla zkrácena o jedno klenební pole pro levou průčelní věž. R. 1783 počítali, že se do kaple vejde 300 lidí (AZU Brno, č. 3214, sign. P-22).

[67] R. 1739 bylo koupeno 6000 hřebíků na šindelovou střechu. Také položka tesaři z roku 1723 34 zl. 26 kr. ukazuje na to, že pouze na přístavbu byla přidělána střecha.

celkové vzezření kostelíka bylo povznášející, neboť kaple dostala snad už při stavbě nové střechy 1710 nebo spíše až 1723 novou štíhlou věžku měděnou se dvěma báněmi oproti původní jednoduché se širokou bání, jak je viděti na obraze Olomouce z roku 1743.[68]

Ke zmíněným velkým adaptacím přistupují ještě další Gianniniovy menší opravy a dary posvátného náčiní (sacrae suppellectilis), o nichž Giannini praví, že by bylo neskromným je všecky vypočítávati.[69] Co dal Giannini na výzdobu oltářů, se tedy nedovíme; jen něco z těch dalších oprav nám prozrazují účty kostelíka, vedené dlouhou dobu od radního a pozdějšího primátora Fr. Řehoře Willperta. Z nich se dovídáme, že Giannini půjčoval kostelíku i větší obnosy, které mu byly spláceny.[70] Rokem poměrně větších oprav byl rok 1739. Pracoval tam opět tesař, stolař, řemenář a sklenář. Na střechu bylo koupeno 6000 šindelových hřebíků za 4 zl. 30 kr. Oprava stála celkem 23 zl. 19 kr.[71] Na tuto opravu půjčil Giannini opět z kostelních peněz sv. Mořice 60 zl.[72]

Nakonec však nutno vděčně připomenouti štědrost věřících, kteří stejně jako na kostel sv. Mořice přinášeli dary i na kostelík sv. Cyrila a Metoděje. Ve farním archivu sv. Mořice se nalézaly doklady (z roku 1747) „různých darů, vydání a půjček ke kostelu sv. Mořice a sv. Cyrila a Metoděje v celkovém obnosu 37.433 zl. 26 kr. 3 a půl denáru, z nichž jen na velké varhany připadá 15.910 zl. 50 kr. 2 denáry."[73]

Duchovní výplň kostelíka: Bohatší liturgický život za Gianniniho.

Po rozsáhlých adaptacích, kterými se tento cyrilometodějský kostelík stal opravdu „ozdobou města", nezapomněl Giannini ani na jeho hojnější duchovní náplň. Mimo pravidelné nedělní a sváteční služby Boží slavíval se v kostelíku slavně svátek sv. Cyrila a Metoděje 9. března. Památka posvěcení chrámu Páně sv. Cyrila a Metoda (Dedicatio Ecclesiae, hody) se konala 4. neděli postní (Laetare). Na oba dva svátky byla sloužena mše svatá farářem svatomořickým zdarma.[74] Na svátek sv. Cyrila a Metoděje bylo možno zís-

[68] Historické museum města Olomouce, č. 365.

[69] „Accedunt reparationes posteriores, et variae donationes sacrae Suppellectilis, quas vanitatis esse puto hic adamussim commemorare." (FAM Specificatio ... SS. Cyrilli et Methodii. Za jedenácté.)

[70] Tak 1733 zaznamenává Willpert, že přijal jako půjčku od kostela sv. Mořice na zaplacení rozličných dluhů u sv. Cyrila a Metoděje 140 zl. (AMO. Účty kostelíka sv. Cyrila a Metoděje. Příjem.) Rok předtím 1732 bylo splaceno Gianninimu 121 zl. r. 19 kr. 2 d., co vydal ze svého na kostel sv. Cyrila a Metoděje. (Tamže. Vydání.) R. 1739 bylo mu opět splaceno celkem 63 zl. r. 13 kr. 9 d. (Tamže.)

[71] AMO. Účty kostelíka sv. Cyrila a Metoděje.

[72] Tamže. Příjem.

[73] FAM. Urk. Protokoll (1835), 37.

[74] FAM. Specificatio ... SS. Cyrilli et Methodii.

kat plnomocné odpustky na základě apoštolského breve.[75] Řepčínská slavnost sv. Floriána (4. května) byla zvlášť okázalá. Giannini ji z vlastního fundoval 50 zl. moravskými, aby z ročního úroku (2 zl. r. 55 kr., k nimž se připočetlo fundačních 30 kr. řepčínských farníků (= 3 zl r. 25 kr.) se konaly na ten den slavné bohoslužby s asistencí.[76]

Zmíněné apoštolské odpustkové breve obnovoval Giannini svědomitě.[77] Na slavnost posvěcení chrámu Páně sv. Mořice chodilo se v průvodě ke kapli sv. Cyrila a Metoděje po 2. nešporách. Tam se pomodlili žalm De profundis s modlitbou Fidelium Deus omnium conditor, což se opakovalo při návratu u 4 oltářů.[78]

Fundační mše svaté se sloužívaly v kostelíku sv. CM. čtyři za zakladatele Jana Pecena (1520) a Jana a Annu Hedbávných (1537). Sloužíval je třetí kaplan.[79] Mimo to založil Giannini dvě nová anniversaria: Jedno za zakladatele a dobrodince kostela dne 10. března, a druhé v pondělí po Posvěcení chrámu za všechny tam pochované, obnosem 50 zl. mor.[80] Měla to býti náhrada za dvě stará aniversaria Ctibora, sládka a jeho manželky Anny (Cztiborii Braxatoris), a Heleny a její rodiny, blíže neznámé, jejichž kapitál se dávno ztratil.[81]

Bylo tu také několik dočasných (manuálních) zádušních nadací. Předně manuální mše předchůdce Gianniniova, pozdějšího světicího biskupa Schröffela, který odkázal na mše svaté za pochované v kapli sv. CM. 50 zl. r. v závěti z roku 1700.[82] O tomto kapitálu Giannini poznamenal,[83] že byl ztracen a mše sv. se za tam pochované od mnoha let nesloužily. Giannini kapitál obnovil a zvětšil

[75] FAM. Matricula, 64.

[76] Zmíněný obnos 3 zl. 25 kr. se pak rozdělil takto: Proboštovi 0, kostelu sv. CM 20 kr., kaplanovi 1 zl., asistentům 20 kr., zpěvákům a trubačům 1 zl. 20 kr., kostelníkovi u sv. CM 10 kr., zvoníkovi (subcampanatori) 5 kr., šlapači měchů 6 kr., zpěvákům-fundatistům (bývali čtyři) 4 kr. Celkem 3 zl. 25 kr. (FAM. Specificatio ... SS. CM.)

[77] Již Matricula z r. 1683 činí o něm zmínku. Za Gianniniho bylo obnoveno 26. 3. 1729 Benediktem XIII., pak Klementem XII. 28. 6. 1736 a 6. 2. 1740, potom 26. 3. 1745 a 25. 2. 1751 Benediktem XIV. (FAM, Urk. Protokoll. str. 26, 31, 32, 36 a 41.)

[78] FAM, Matricula, 40.

[79] Dostával za to původní plat 1 zl. 36 kr. Giannini mu přidal 24 kr., aby měl rovné dva zlaté.

[80] Peníze se rozdělily takto (dvakrát po 1 zl. 27 kr. 2 d.): proboštovi a kostelu 0, kaplanovi (třetímu) 35 kr., zpěvákům a varhaníkovi 42 kr., zvoníkovi 4 kr., kostelníkovi 6 kr. 2 d. Dohromady 1 zl. 27 kr. 2 d.

[81] Uvádějí se mezi 24 starými aniversariemi z fundačního Registru z roku 1580 (Specificatio XXIV. Anniversariorum antiquorum ... ab anno 1734 ve FAM). Sloužívaly se obě u sv. Cyrila a Metoděje. Plat na aniversarium sládka Ctibora šel z Řepčína ročně 12 grošů (28 kr.), na aniversarium paní Heleny a její rodiny 1 zl. m. (1 zl. 10 kr.) podle Registru 1580. Z fragmentu fundačního registru prý „de anno 1531" (na obálce) je patrno, že cech sládků míval u sv. Cyrila a Metoděje („in Sacello Bohemorum") při mši sv. v neděli zvláštní pobožnost, při níž zpěváci zpívali „Regen"(?). Sládci platili za to 7 grošů. (Fragment ve FAM.)

[82] FAM, Protocollum Testamentorum (Friebeck) z r. 1767. Druhá část, str. 17.

[83] FAM, Specificatio ... SS. CM.

z vlastních peněz roku 1727. Od té doby platila obec Odrlice z vypůjčeného kapitálu 55 zl. 29 kr. 2 d. ročních úroků 3 zl. 19 kr. 2 d. na tyto mše svaté.

Dočasná nadace Reginy Pföstlové, rozené Špičkové, (missae Pfestlianae) byla pořízena v poslední vůli napsané 19. září a uveřejněné 3. října 1720. Obnášela 100 zlatých.[84] Rovněž Barbora Taufferová zavázala v dovětku ke své poslední vůli roku 1737 své dědice, aby řádně odváděli roční plat z 50 zl. ke sv. Cyrilu a Metoději na mše svaté.[85] (Pokračování.)

Křesťanský Východ.

RUSKO

Nešťastný metropolita Kyril, který stál v cestě metropolitovi Sergijovi k úřadu ochránce patriaršího trůnu a byl dosud v obyčejném vyhnanství, dostal nyní nový trest, byl poslán na nucené práce. Jeho pomocného biskupa Arsenija v Tobolsku zastřelili. Také proces proti pravoslavnému duchovenstvu v Petrozávodsku skončil četnými rozsudky smrti zastřelením. Uvězněni byli pravoslavní biskupi orlovský a miňský; bývalý profesor moskevské Duchovní akademie, D. J. Vvedenskij, byl pohnán před soud. Mnoho pravoslavných duchovních v diecésích povolžských, poduralských a západosibiřských bylo uvrženo do žaláře. V místnostech někdejší moskevské Duchovní akademie zřídili bolševici vysokou školu atheistické kultury. — Myslíme, že takové školy bolševici ani nepotřebují — dovedou provádět, jak patrno denně, atheistickou „kulturu" velmi důkladně — v praxi! Nač tedy teorii?

Sovětský soud ve Smolensku povolil komunistu Šukajlovi manželskou rozluku, poněvadž jeho manželka navštěvovala „cerkev" (kostel) a poddávala se prý „náboženským vlivům". A s takovou ženou — dokazoval pravověrný člen komunistické strany a „pracovník na poli bezbožectví" — nemůže déle udržovat manželské styky. — Bude-li chtíti Stalin zadržeti rodinný rozvrat v Rusku, střetne se — sám vyznavač bezbožectví — s podivnými výsadami praktických bezbožníků!

Láskou k dětem vychloubají se sověty, přijímajíce hromadné transporty baskických dětí. Kousek dětského ráje v sovětském Rusku líčí „Leningradskaja Pravda" (z 12. IX. t. r.) takto: „V jednom z útulků pro děti padlých gardistů stal se tento případ. Městská správa stanovila přeměnit dosavadní útulek v „Dům pionýrův". Poněvadž ředitelství útulku nedostalo žádného přístřeší, kam by umístilo děti z útulku, odmítlo se přestěhovati. Městská správa podala soudní žalobu na ředitelství útulku. Soud rozhodl ve prospěch městské správy a ředitelství útulku dostalo rozkaz, aby ihned vzalo děti z útulku a vydalo budovu. Když se vzpíralo tomuto rozkazu, vtáhla 10. září do budovy útulku skupina milicistů a začala násilím odstraňovat děti z obývaných místností a vyhazovat postele a nábytek na ulici. Děti v útulku spí nyní na holé zemi na chodbách. Všechny pokusy o změnu těchto hrozných poměrů nevedly dosud k cíli."

Sovětské školství stůně mnohými nemocemi. Především je to nedostatek učitelstva, jejž přiznává moskevská „Pravda". Tak chybí v

[84] Německy psaná závěť obsahovala v 18. paragrafu: „K sv. Cyrilu a Metoději zde na stálou fundaci, aby z plynoucích úroků byly 3 zlaté rýnské věnovány na mše svaté za zde pochované Špičkovo příbuzenstvo, ostatního pak aby se použilo na potřeby (Notturff) kostela (sv. CM.)." (FAM. Extractus Testam. od r. 1700—1720.)

[85] FAM, Extractus Testam. od r. 1730—1751. Závěť je psána rovněž německy.

obvodě kalininském 359 učitelů, v ivanovském 103 učitelé, v kraji saratovském 245 a v západní Sibiři 3564. A jinde není lépe, podotýká „Pravda". Dále je to nedostatečné vzdělání sovětského učitelstva; podle zprávy sovětského komisariátu osvěty nemá ze 270.000 učitelů obecných škol 160.000 středoškolského vzdělání a z učitelů na středních školách postrádá 75 proc. vzdělání vysokoškolského. Učitelská činnost je všude zatížena politikou. Časopis „Za komunističeskoje prosvěščenie" (z 4. VIII. t. r.) uveřejnil dekret komisariátu (ministerstva) osvěty, jímž se vyhražuje ve školním programě první místo výkladu nové Stalinovy konstituce. A tyto politické výklady jsou prosyceny glorifikací a otrockým pochlebováním nynějším vládcům sovětským. V časopise „Předškolní výchova" uveřejnila učitelka referát, jejž podala svým svěřencům o své návštěvě u Stalina: „S jakou podivuhodnou prostotou největší člověk naší doby, veliký Stalin, pozdravil mne, ubohou pracovnici z dalekého Urálu! Při mém přivítání ráčil mně i ruku podati!" — Otroci mohou ovšem vychovat zase jen otroky — v tom je nejbolestnější tragika sovět. Ruska!

Co se nelíbilo francouzským intelektuálům a umělcům v sovětském Rusku? Hned po přistání lodi Colombie v Leningradu zavedly je sovětské průvodkyně do protináboženského musea leningradského. Nelibost a údiv turistů vzbudil hned u vchodu pohled na obrovskou sochu, která má návštěvníky musea vychovávat k nenávisti proti katolické Církvi, jakožto nejhlavnější podněcovatelce všech válek. Socha představuje papeže, sedícího na velikém kanóně, jako na koni... Francouzští intelektuálové se ovšem netajili se svojí ostrou kritikou takové nejapnosti, a tu průvodkyně uváděla na vysvětlenou účel protináboženských muzeí v sovětech; bylo prý jimi vyhlazeno z řeči ruské jméno Bůh!...

Při návštěvě slavné kdysi obrazárny Eremitáže postavila se jedna z turistek před obrazem Rubensovým a chtěla si naskizovati účes portretované renesanční dívky. Byla však ihned zatčena a bylo třeba dlouhého vyjednávání a vlivného zakročování, nežli se dostala na svobodu..

U lidu zarážela francouzské turisty jeho zamlklost, ustrašenost, která na jejich otázky odpovídala obyčejně slovy: Já nevím.

V moskevském revolučním museu (v bývalých místnostech anglického klubu) oslavují bolševici svou revoluci falšováním nedávných dějin. Tak na příklad jeden z obrazů představuje vítěznou sovětskou armádu ve Varšavě, zatím co ve skutečnosti utrpěla bolševická armáda právě před Varšavou těžkou porážku... (Viz literární týdeník „Gringoire" z 24. září.)

Strach bezbožníků před cizím náboženským vlivem přiměl sovětskou vládu k novému nařízení, kterým se všichni zahraniční odborníci, zaměstnaní v Rusku, zavazují k písemnému prohlášení, že po čas svého pobytu v sovětech nebudou náležeti k žádné církevně-náboženské organisaci a že nebudou podporovati jakákoliv náboženská zřízení. Kdo by nedal takového písemného prohlášení, anebo tajně sovětský zákaz přestupoval, bude ihned zbaven místa odborníka. — Nějak příliš útlá je ta květinka sovětské nevěry, když na ni nesmí ani zasvítit slunečko dobrého příkladu zahraniční náboženské prakse! Takové skleníkové produkty nebývají schopny života!

Armenská církev v Rusku zachovala si až do poslední doby — přes všechno bolševické pronásledování — svou náboženskou organisaci. V hlavním městě Armenie Eryvanu sídlila hlava církve armenské, tak zvaný katholikos, který udržoval styky se svým duchovenstvem. Až nyní došlo i na ně. Stalin rozeslal na všechny komunistické organisace armenské přípis, v němž je vyzývá k boji proti armenské církvi. A den později byl už uvězněn katholikos a s ním 25 armenských kněží, a kostelní budovy obsadilo GPU. Je předem jisto, jak dopadne blízký proces proti armenské církvi — pocítí tvrdost bolševické pěsti.

Sovětské odborové svazy a pronásledování náboženství. Komsomol v SSSR nesplnil naděje komunistů, že bude pronásledovati náboženství; ukázalo se, že Svaz bojujících bezbožníků pracoval špatně. Bylo nutno hledati k tomuto úkolu někoho jiného, a komunisté se rozhodli pro odboro-

vé svazy. Výběr padl na ně pravděpodobně proto, že jsou dělníci na nich závislí existenčně a tak mohou odborové svazy snadno vykonávati nátlak na neposlušné osoby. Časopis „Trud" (ze dne 10. září) uveřejnil usnesení ústředního výboru odborových svazů o tom, jak budou prováděti protináboženskou práci. Obsah usnesení je takový:

1. Svazu bojujících bezbožníků se nařizuje, aby během měsíce připravili materiál pro bezbožeckou propagandu radiem.

2. Časopisy „Trud", „Klub" a „Otázky odborového hnutí" mají systematicky otiskovati patřičnou protináboženskou informaci.

3. Bylo rozhodnuto žádati státní vydavatelstvo o vydání většího množství protináboženské literatury.

4. Žádati umělecký komitét o zvětšení výroby protináboženských filmů a o přípravě vhodných hudebních a divadelních programů.

5. Vydavatelství odborových svazů se nařizuje, aby během dvou měsíců vydalo instrukce o provádění bezbožecké práce.

6. Odborovým školám se nařizuje okamžitě začíti s pořádáním protináboženských přednášek a kázaní.

7. Klubům, knihovnám atd. se nařizuje, aby neodkladně změnily svou činnost ve smyslu zesílení protináboženské propagandy a aby organisovaly přípravu propagandistů.

Jak vidíme, je program protináboženské činnosti odborových svazů dosti rozsáhlý. Ale není vyloučeno, že ho stihne osud dřívějších takových programů — totiž, že zůstane jen na papíře. Bořiti chrámy, zatýkati a stříleti věřící lidi, to bolševici dovedou, ale bojovati proti víře v srdcích lidí, to není v jejich moci.

Vyšetřování v petrohradském Svazu bezbožníků. V Petrohradě ve Svazu bojujících bezbožníků není asi všechno v pořádku; stranické komunistické organisace nařídily tam přísné vyšetřování. Vyšlo najevo, že většina členů Svazu bezbožníků rozhodně odmítá vésti protináboženskou propagandu. Časopis „Trud" (ze 4. září) sděluje, že v továrně Krasný Vyboržec z 20 bývalých bezbožníků pouze 4 souhlasili s tím, že zůstanou ve Svazu, 16 však rozhodně prohlásilo, že si nepřejí míti se Svazem nic společného. Komunisté, kteří prováděli vyšetřování, snažili se dopídíti příčiny, proč lidé se vracejí zase k víře. Občanka Sjakova prohlásila, že sice dříve nebyla věřící, ale když ji stihlo neštěstí, nikde nemohla najíti útěchy, než jen ve víře. Jiná dělnice Avdějeva sdělila, že vstoupila kdysi do Svazu bezbožníků jen proto, jelikož chtěla najíti vysvětlení, proč nazývají náboženství „opium pro lid", ale žádného vysvětlení se jí nedostalo . . .

Strach před politickým vlivem věřících. Časopis „Večernjaja Moskva" (ze 17. září) se zabývá otázkou, zda mají náboženské obce spolupůsobiti při volbách. Přichází však k závěru, že náboženské obce nemohou býti pojímány jako organisace, které mají právo súčastniti se voleb, jelikož jejich účely neodpovídají zájmům pracujících. Činnost náboženských obcí „je prý nepřátelská vědě a zdravému smyslu", má za účel jen vyhovovati náboženským zájmům osob, které jsou v nich sdruženy, a proto prý náboženským obcím nepatří žádné právo, aby se súčastnily voleb, majících politický význam.

Ani modliti se nesmějí. „Krasnaja gazeta" (z 2. IX. 1937) píše, že leningradské GPU si všimlo věřících, kteří se modlívají za kontrerevolucionáře, zastřelené sovětskou vládou. Budou prý pronásledováni jako protisovětští agitátoři.

Rozšíření vlivu „staroobrjadců". Podle časopisu „Socialistické zemědělství" (č. 220) velmi se rozšířil v severním Rusku vliv „staroobrjadců", t. j. přívrženců pravoslaví před reformami moskevského patriarchy Nikona, na venkovské obyvatelstvo. V některých kolchozech se prý celý jejich život řídí přáním „modliteben", nikoliv nařízením kolchozních výborů. „Staroobrjadci" uznávají staré církevní svátky a o nich se na kolchozních polích nepracuje. V modlitebnách často předčítají nahlas noviny a rozmlouvají o nové ústavě a o příštích volbách. Sovětští „aktivisté", nejlepší pracovníci, se také zúčastňují náboženského života. Kteří se z nich dříve dali zapsati do Svazu bezbožníků, nyní se vracejí zpět k víře. Stranických agitátorů — žaluje dále sovětský časopis — nikdo nechce poslouchati, když začínají mluviti proti víře a vésti stranickou propagandu, žádají je, aby vy-

pravovali o válce, o životě na severní točně a pod.

Věřící židé v SSSR. Čas. „Komsomolskaja pravda" (17. IX.) píše o věřících židech toto: „V naší zemi židovští věřící lidé (cerkovniky) hrají zcela reakční úlohu. Snaží se vybudovati náboženské organisace mládeže a školy pro přípravu rabínů. Podobné případy byly prozrazeny v Moskvě, Kijevě a jiných městech. Rabíni byli proti přesídlení židů do Birobidžanů (židovská sov. republika na Dálném východě), jelikož v tom spatřovali škodu pro sionistické plány." Když i židé mají v SSSR nějaké nepříjemnosti, přece jest jejich postavení poměrně lepší a zahraniční židovské časopisy často si je pochvalují. Jinak jest jisto, že z bolševické revoluce v Rusku, mimo některých jednotlivců, nikdo neměl žádného prospěchu. Ztrátu utrpěly všechny vrstvy obyvatelstva a všechny národnosti vůbec. Když je tam židům poměrně lépe než jiným národnostem, přece se jim žije celkem hodně hůře než dříve.

Ztroskotané sovětské sčítání lidu. V lednu t. r. se konalo v SSSR sčítání lidu. Před sčítáním oplýval sovětský tisk nadšením nad významem sčítání, které prý ukáže v číslicích ohromný rozvoj sovětské země, jak se projevil v rychlém vzrůstu počtu obyvatelstva. K 10. únoru měly být hlavní číslice již uveřejněny. Avšak nestalo se tak. Teprve nyní bylo vydáno zvláštní nařízení sovětské vlády, které krátce přiznávalo, že „sčítání lidu bylo provedeno s přehlížením vědeckých metod a instrukcí vlády". Na základě toho bylo sčítání prohlášeno za neplatné a nové sčítání má se konati r. 1939.

Ztroskotání sčítání jest událostí velkého významu. Je vlastně ztroskotáním celého politicko-hospodářského systému sovětského. Podle různých sovětských zpráv se očekávalo, že počet obyvatelstva v SSSR stoupne na 170 až 176 milionů. Avšak v létě se objevily zprávy, že podle předběžných výsledků sčítání, uveřejněných ředitelstvím sovětského statistického úřadu, je obyvatel v SSSR pouze 159 milionů. Tatáž zpráva hlásila, že ředitel statistického úřadu byl za předčasné uveřejnění výsledků sčítání zatčen. Sovětská statistika má vždy ve zvyku falšovati různé statistické údaje ve svůj prospěch, můžeme tedy pokládati i číslici 159 mil. za přemrštěnou. V každém případě svědčí celá tahanice se sčítáním lidu o velmi pochybném přírůstku ruského obyvatelstva. Pro toho, kdo stále pozorně sleduje vývoj událostí v SSSR, není to žádným překvapením, ale snad to otevře oči i různým obdivovatelům sovětů.

Zajímavá je otázka, proč se sovětská vláda rozhodla zatajiti výsledky sčítání lidu. Někteří soudí, že se přespříliš velký počet lidí dal zapsati jako věřící. Jiní mají za to, že některé národy v SSSR vůbec zmizely a bolševici nechtějí to otevřeně přiznati, anebo naopak, že počet příslušníků jiných národů se povážlivě zvýšil... Výklady mohou býti různé, jisto však jest jedno: sčítání lidu mělo takové výsledky, že je sovětská vláda nesmí uveřejniti, i když by je mohlo aspoň do jisté míry zfalšovati. Falšování se bolševici nikdy nelekali, ale tentokráte to asi nebylo možno.

„Svoboda" sovětských voleb. Právě se objevily v tisku zprávy, že sovětské volby se budou konati v prosinci. Bolševici mají však před nimi velké obavy, proto vydávají všemožné doplňky a vysvětlivky k dřívějším nařízením. Pověstný sovětský státní prokurátor Vyšinský uveřejnil v časopise „Trud" (z 27. IX.) některá vysvětlení, která úplně znemožňují zvoliti osoby, naladěné opositně. Dříve čl. 131 ústavy a čl. 56. zákona o volbách zabezpečovaly právo jmenovati kandidáty různých veřejných organisací, které jsou zákonitě zaregistrovány. Nyní sovětská vláda uznává toto právo jen pro ony veřejné organisace, které „mají za účel aktivní účast v socialistickém budování SSSR a spolučinnost pro obranu země". Ostatní organisace, hlavně náboženské, práva jmenovati kandidáty nemají. Dále doplnění k článku 90 volebního zákona stanoví, že voliči mají právo hlasovati jen pro ty kandidáty, kteří jsou zaregistrováni v okresní volební komisi a zapsáni v dovoleném seznamu. — Tak tedy vypadají „nejsvobodnější" volby v „nejsvobodnější" zemi.

Otrávené droždí. Sabotáž v SSSR se projevuje na každém kroku. Čas. „Izvestie" (z 5. X.) sděluje, že továrna na droždí v Kursku dodala na trh více než 2 tuny zboží smíchaného s jedovatou barvou. Jen náhodou ne-

došlo k hromadné otravě spotřebitelů.

Zvláštní kvalifikaci pro státní i městské úředníky a zaměstnance předpisuje sovět (rada) města Saratova: žádný z nich, pokud bydlí ve státních budovách, nesmí míti ve svém příbytku jakéhokoliv obrazu Krista nebo svatých. Kdo by nedbal tohoto předpisu, ztratí ihned své zaměstnání. Vyhláška sovětu saratovského strhuje k následování též jiná města — v zemi sovětské „svobody"!

Laciné zboží. Ve státním vydavatelství „Antigis" vydává známý vůdce sovětských bezbožníků Jaroslavskij už v druhém vydání svou příručku pro bezbožníky, která vyšla v prvním vydání v 75.000 exemplářích. Rychlému odbytu nového vydání příručky má napomáhati poloviční sleva, kterou poskytuje „Antigis" cizozemským bezbožníkům. Zahraniční sekce mezinárodní organisace bezbožníků nemající fondů, dostanou určité množství exemplářů Jaroslavského příručky celkem zadarmo! Však to SSSR zaplatí.

Největší koncentrační tábory sovětské na ostrovech Soloveckých vymírají tyfovou epidemií, jež si v brzku vyžádala 2000 obětí. Tyfus řádí zvláště v táboře zajatých kněží — následkem hladu a nedostatku nejpotřebnějších léků a zdravotních opatření. Vedle četných katolických i pravoslavných kněží zemřel v poslední době i pravoslavný biskup saratovský Poltoradskij.

O násilné smrti posledního katolického biskupa v sovětském Rusku docházejí teprve nyní zprávy z Francie. Byl jím msgre Alexander Frison, který byl už r. 1935 zatčen pro falešné obvinění ze špionáže ve prospěch Německa. Dne 15. srpna 1935 byl postaven před vojenský soud, ale teprve 17. března 1937 byl vynesen nad ním rozsudek smrti; k jeho provedení došlo 20. června 1937, kdy byl msgre Frison — zastřelen. — Už celý ten vleklý proces nasvědčuje tomu, jak pracně asi shledávala i pověstná v tom ohledu sovětská „spravedlnost" doklady k falešným obviněním katolického biskupa.

POLSKO

Polonisací pravoslavné církve v Polsku ať už dobrovolnou či vynucenou státními ohledy podrobil zásadní kritice známý jesuita polský, red. P. Jan Urban ve své přednášce v Piňsku, a to jak se stanoviska pravoslavné církve, tak i se stanoviska polského státu a Církve katolické. Polštění pravoslaví týká se literatury (časopisů pravoslavných), kázání a vyučování náboženského a konečně jazyka liturgického. Třebas pravoslavné právo připouští užívání lidového (živého) jazyka v liturgii, přece polský překlad slovanské bohoslužby pravoslavné, stejně jako jiné ústupky polštině v náboženském životě pravoslavném (ve škole, na kazatelně, v tisku), otvírají cestu vládnímu patriotismu až do zrádné šířky, ale také odlučují ruský lid od popolštěného kněžstva a církve pravoslavné a vhánějí ho v náruč různých sekt a komunismu. Podle ujištění pravoslavného biskupa piňského Alexandra potvrdila prý pravoslavná hierarchie v Polsku polský překlad bohoslužebný, ale toliko z vládního donucení, reformu však liturgie v tom směru dosud nenařídila, dobře tuše její osudné následky u věřících. (O „svátku moře" konaly se však v Rovně služby Boží pravoslavné i kázání v řeči polské a zpívala se státní hymna polsky!)

Církevní slovanština je velmi úzce spjata s tradicí pravoslaví a ruského vlastenectví. Její odstraňování těžce by se dotklo pravoslavných Rusů. S vládní polské strany byla by to krátkozrakost, domýšleti se, že tím vyhladí všechny stopy ruského smýšlení lidu, vezme-li mu poslední svazek lásky k rodné víře — liturgickou staroslovanštinu. Kdyby však to měla být s vládní strany cesta k utvoření nové národní církve polské — tu by byla vedena ta rána stejně i proti Církvi katolické a její kněžstvo muselo by povstati k nejrozhodnější obraně — i za své bratry pravoslavné, kteří mají zavázaná ústa proti nucené polonisaci na poli náboženském. Vývody P. Urbana podepřel pádně i prof. P. Swirski.

O právním postavení byzantsko-slovanského obřadu v Polsce referoval na zářijové unijní konferenci v Piňsku prelát O. Mystkowski z Varšavy na základě nové instrukce Východní kongregace římské (z 27. V. 1937) a za souhlasu polského episkopátu. Podle ní zůstává unijní práce na pol-

ských kresách pod pravomocí latinských biskupů dotud, dokud nebude tu zvláštní východní eparchie (diecése). Zatím mají tito latinští biskupové ustanoviti ve svých diecésích zvláštního generálního vikáře nebo oficiála východního obřadu k řízení unijní akce. Unijní farnost povstává tam, kde se najde nejméně 100 věřících. Menší počet věřících tvoří tak zv. východní stanici (statio orientalis). Její správu vede stálý misijní kněz nebo zatímně docházející latinský kněz. Vydržování misijních kněží hradí se sbírkami. Latinští kněží mají vysoko ceniti unijní práci, konati unijní kázání, sjezdy a šířiti myšlenku unijní též tiskem. Latinští biskupové, v jejichž diecésích se šíří unie, mají každoročně podávati zprávu o unijní práci na zvláštní schůzi u nunciatury ve Varšavě. Misijní duchovenstvo tvoří odchovanci papežského semináře v Dubně a řeholníci východního obřadu (jesuité, redemptoristi, benediktini, dominikáni, mariáni, oblátí, salesiáni, trapisté a cisterciáci). Kněží vracející se z pravoslaví do katolické Církve musejí si vykonati čtyřměsíční kurs k doplnění theologického studia v Lucku. Hlásání slova Božího má se díti v řeči věřícího lidu. Tyto instrukce ohlásí biskupové úředně v krajích unijní činnosti.

Ukrajinské hnutí v pravoslavné církvi v Polsku použilo letošní veliké poutě (10. IX.) v Počajevské Lavře na Volyni, kdy tisícové zástupy z celého kraje přicházejí uctít ostatky populárního pravoslavného světce Jova (Želiza), k manifestační schůzi proti velkoruskému (moskevskému) směru ve vedení pravoslavné církve. Varšavský metropolita Dionysij usiloval prý sice u polských úřadů o znemožnění schůze, ale bez výsledku. Hned po službách Božích referovali na náměstí ukrajinští poslanci Tymošenko a Skrypnyk a senátor Maslov o poměrech v pravoslavné církvi v Polsku a zvláště na Volyni a ohlas jejich přání tlumočila jednomyslně přijatá resoluce. Žádají v ní, aby se „slovo Boží hlásalo v rodné ukrajinské řeči farníků a nikoliv v nesrozumitelné jim řeči církevně-slovanské nebo moskevské (velkoruské)." Žádají dále duchovní otce ne z cizí národnosti, nýbrž rodné Ukrajince, aby je a jejich děti učili Božím přikázáním v rodné řeči ukrajinské... S žalostí prý pozorují, že duchovní vláda se chová k ukrajinským duchovním zaujatě, utiskuje jich a staví do pozadí, zatím co kněze moskevského směru všemožně podporuje a staví na přední místa. Protestujíce proti tomu slavnostně, prohlašují v resoluci, že moskevských duchovních učitelů nepřijmou, neboť jim nevěří... Stejně si žádají k povznesení bohoslužby ukrajinských psalomščiků, kteří nabyli dostatečného vzdělání v církevním zpěvu ve zvláštních djakovských školách. Očekávají konečně svolání krajského pravoslavného sněmu, jak jim to bylo slíbeno presidentem republiky. — Varšavský metropolita Dionysij ocitá se tu mezi dvěma kameny: lidovým hnutím ukrajinským a nepřízní vlády polské k Ukrajincům. Aby se vyhnul úskalí, poslal onehdy volyňskému arcibiskupovi Alexijovi (Gromadskimu) k jeho jubileu gratulaci — v řeči polské a s pečetí polskou — a státním erbem!

Varšavský pravoslavný metropolita Dionysij velmi pozorně sleduje záměry moskevského metropolity Sergija, který vyjednával se sověty o svolání pravoslavného sněmu a s jejich svolením směl vyslati i delegáty do Kanady a Severní Ameriky a jinde k navázání styků s pravoslavnými církvemi zahraničními. Proto se rozhodl metropolita Dionysij ustaviti svaz pravoslavných církví oddělených od Ruska pod svým vedením. Za tím účelem navštívil nedávno Rumunsko a do Finska poslal grodnenského biskupa Savvu. — První období poválečného pravoslaví se vyznačovalo horlivým usilováním o vytvoření národních autokefalií církevních (samostatných církví) a když se toho cíle dosáhlo, ozývá se zase touha po soustředění pravoslaví jak v ruské emigraci (Sremské Karlovce), tak i v jiných národech. Snad k tomu přispívá okolnost, že význam ekumenického patriarchy cařihradského tak velice poklesl. Autorita zemřelého srbského patriarchy Varnavy dodávala v poslední době Bělehradu zvláštní váhy v pravoslavném světě, nyní je nad Bělehradem zamračeno, blýská se to nad pravoslavnou Varšavou na jiné časy?

K poměrům v apoštolské administratuře na Lemkovščině uveřejňuje lvovská „Niva" jako doklad ordina-

riátní přípis, jímž se oznamuje disciplinární trest pro porušení kanonické poslušnosti. Ordinariátní „Věstník" zakázal totiž odbírat, číst a rozšiřovat časopisy „Naš Lemko" a „Ukrajinskyj Beskid" (řecko-katolický ukrajinský list, vycházející v Přemyšlu). Neuposlechnutí tohoto zákazu vyvolalo první trest — zadržení měsíční dotace — po němž by došlo, jak se připomíná, k trestu ještě přísnějšímu!

Unijní otázka na polských kresách je vlastně nejprve otázkou důkladné náboženské výchovy a výuky lidu, počínajíc už od dětí a mládeže. V těžké takové situaci svědomitého duchovního správce octl se O. Novickij v Torokáně na polském Podlesí. Poznal, že svou práci musí začíti od mládeže. Jeho ideálem bylo vychovati si z mládeže uvědomělé průkopníky k unijní práci, jakési horlitele moderní Katolické akce. Bohužel, narazil na jinou obtíž. Poslal svou elitu mládeže — studenty a studentky — do polských katolických internátů, utěšuje se také tím, že tato metoda příprav k unijní práci nevzbudí nelibost na straně polských úřadů nepřejících ruštině a ukrajinštině. Když o této linii „nejmenšího odporu" pro unijní práci mluvil O. Novickij na nedávné piňské konferenci, narazil na zásadní odpor red. O. Urbana, který žádal výchovu inteligence východního obřadu v internátech unijních, nikoliv latinských a vyvolal i rozhořlený výklad rektora lvovské Duchovní akademie, dra Jos. Slipyho, o tom, že státní loyálnost polská neruší nikdy přirozených práv občanů jiných národností. Bělorus, O. Onušk o, k tomu pak dodal, že ani polská konstituce, ani konkordát se Sv. Stolicí nezakazují užívání mateřského jazyka ani v kostele ani ve škole, ani vůbec v náboženském životě v Polsku. Unijní akce nemůže usměrňovat žádná politika, ani světský zájem, nýbrž jen vůle Zakladatele obecné Církve, aby všichni jedno byli.

S návštěvou varšavského metropolity Dionysia u rumunského patriarchy spojují některé polské i ruské listy zprávu, že má býti hlava pravoslavné církve v Polsku povýšena k důstojnosti patriarchy. V pravoslavné církvi není patriarší hodnost jenom čestným titulem, nýbrž je s ní spojena i ústřední jurisdikce ve státech s většinou pravoslavnou, jako v Rumunsku nebo Srbsku. Polsko však — obrovskou většinou katolické — je už pouhou zprávou o zamýšleném snad zřízení pravoslavného patriarchátu ve Varšavě hodně znepokojeno a sotva by přešlo lhostejně k dennímu pořádku, kdyby i vláda chtěla tímto způsobem odměnit oddanost a povolnost vedení pravoslavné církve v Polsku v ohledu národnostním!

JUGOSLAVIE

Ústředí Katolické akce hrvatské už od r. 1935 připravovalo na přání episkopátu konání tak zv. „sociálního týdne". Předsednictvo biskupských konferencí jmenovalo nyní 32členný širší výbor sociálního týdne z řad odborníků i zástupců různých katolických organisací a ústavů, kteří zvolili užší pracovní výbor. Zasedají v něm vedle pěti universitních profesorů též lékař, advokát, středoškolský profesor, jesuita a františkánský kvardián. Ustavil se i tříčlenný stálý sekretariát (spisovatel dr. Velimír Deželič, františkán dr. Perovič a univ. doc. dr. Gračanin) a ekonomát. Letošní sociální týden byl určen na dny 25.—31. října a byl věnován otázce křesťanské rodiny. Širokou veřejnost upozornila na mravní a nadpřirozený význam rodiny, na nerozlučitelnost manželství a na život v rodině kázání záhřebského arcibiskupa-koadjutora dr. A. Stepinace, a biskupa msgra Pušiče. Mezi 13 veřejnými přednáškami odborníků, kteří pojednávali o rodině a společnosti, o dějinném rozvoji rodiny, o rodině a křesťanství, o porodnosti a populaci, o současném zákonodárství manželském (rektor univ. dr. E. Lovrič), o majetkově-právním poměru v rodině, o rodině a státu, o stanovisku komunismu k rodině, o rodině a škole, o výchovné úloze matky, o rodině a Katol. akci — dostaly se k slovu i dvě ženy: Sofija Brajša na téma: Výchovná a náboženská úloha ženy v rodině, a prof. dr. Marijana Kralj o sociální a hospodářské úloze ženy v rodině. — Časová byla také témata anket a konferencí sociálního týdne hrvatského: 1. Rodina podle stavů a povolání — rolnická, dělnická a

městská. 2. Rodina a současné zjevy kulturní. 3. Rodina a zdraví. 4. Ochrana rodiny právní, hospodářská a mravní.

O svátku Krista Krále konalo se slavnostní shromáždění, na němž promluvil prof. J. Oršanič „o rodině a národu" a prof. B. Grgec o Kristu Králi — vůdci rodiny.

Přípravou sociálního týdne hrvatského byly přednášky, jež poukázaly na základní zásady rodinné obrody podle papežských sociálních encyklik. Tři z těchto přednášek (dra Jošiče, „Duchovní krise", dr. Ščetince, „Směrnice sociálního obrození" a dra Perovíče „Stavovská organisace základem nového společenského řádu") jsou vydány tiskem a byly příručkou, kterou dostal každý účastník sociálního týdne.

Ohlášený už každoroční sněm ruské pravoslavné církve v emigraci, který se měl konati koncem října v Srěmských Karlovcích, musel býti odložen vzhledem k neurovnaným dosud poměrům v srbském pravosloví. Protektorem ruské zahraniční církve byl zemřelý bělehradský patriarcha Varnava. Jeho nástupce měl právě na srěmsko-karlovickém sněmě převzíti slavnostním způsobem opětně protektorát. Zatím se však celá záležitost volby nového srbského patriarchy protáhla, poněvadž mezi voliteli patriarchovými jsou také členové jugoslavské vlády; ti však byli pro souhlas s jednáním o konkordát vyobcováni z pravoslavné církve srbské a nemohou se tudíž patriarchovy volby súčastniti, dokud exkomunikace jejich trvá. Dojde tedy k sněmu ruské pravoslavné církve zahraniční až po volbě bělehradského patriarchy.

Katolický obzor.

Doma.

SLOVENSKO

Na Zobore u Nitry, na místě posvěceném vzpomínkami na sv. Ondřeje a Beňadika, slovenské patrony, obnovila Společnost Božího Slova starobylý klášter benediktinský a zřídila v něm svůj noviciát a exerciční dům. Podle vypravování Kosmova († 1125) prý sám kníže Svatopluk usadil v zoborském klášteře mnichy benediktinské (880), kteří se tam udrželi až do 15. století, kdy pro válečné nepokoje a časté turecké vpády Zobor opustili. R. 1695 se tam usídlili mniši kamaldulští, které vypudilo „osvícenství" Josefa II., když r. 1772 z jeho rozkazu byl klášter zoborský zrušen. Společnost Božího Slova obrací se nyní, kdy vnější stavba je už hotova, na katolickou veřejnost s prosbou o pomoc, aby mohli se postarat i o vnitřní zařízení kaple a světniček pro exercitanty. Bude to na katolickém Slovensku druhý (vedle Ružomberka) exerciční dům, kde se budou dávat po celý rok — i v zimě — exercicie.

PODKARPATSKÁ RUS

V důsledku nedávné rozhraničovací buly papežské připadne řeckokatolické diecési rumunské 11 osad řeckokatolických (Bystryj, Petrovo, Leordina, Ruskovo, Vyšavel, Rjapid, Ruská Poljana, Rivna, Sihet a Kračunovo), které dosud patřily do diecése mukačevské, leží však na území rumunském. Zato osady: Bílá Cerkva, Solotvinski Kopalni, Nižnja a Serednja Apša, mající rumunské obyvatele řeckokatolické, budou náležeti diecési mukačevské, resp. nové diecési chustské. Podobně připadnou 4 dosavadní osady z maďarské řeckokatolické diecése hajdodoružské (Sereda nad Bodrogom, Zemplin, Mala Dobra a Leles) diecési mukačevské. V Užhorodě bude sídlo řeckokatolického arcibiskupa-metropolity, jemuž bude podřízeno biskupství prešovské a nové biskupství chustské. Od státu dostane diecése mukačevská i prešovská po 4000 katastr. jiter půdy na vydržování diecésních potřeb a povinností.

Životní šedesátiny pravoslavného archimandrity (opata) Alexeje Kabaljuka, představeného kláštera v Ize a správce fary v Chustě, obnovily vzpomínky na pověstný marmarošsko-sihetský proces z r. 1913, kdy maďarská justice odsoudila 93 podkarpatoruských venkovanů do žaláře ú-

hrnem na 43 roky; mezi odsouzenými byl i mnich Alexej Kabaljuk, hlavní šiřitel ruského pravoslaví, kterému za jeho pravoslavnou propagandu daroval ruský car Mikuláš II. zlatý náprsní kříž. Kabaljuk byl rodákem z Jasiny, v ruském klášteře pantalejmonovském na hoře Athos přijal pravoslaví a v jabločinském klášteře v kraji chelmském, kde byl archimandritou O. Sergij, nyní pravoslavný biskup pražský, se stal mnichem. Působil nejprve mezi Rusíny v Americe, vrátil se na Podkarpatskou Rus, kde v Ize a Velikých Lučkách vytvořil centrum pravoslavné propagandy. Protislovanská nenávist Maďarů, která triumfovala v marmarošském procesu, kryta rouškou boje proti pravoslaví, učinila jméno Kabaljukovo populárním, a 4 a půlletý žalář ověnčil jeho hlavu trnovou korunou národního mučednictví. Po převratě jako jeden z nejstarších pravoslavných kněží na Podkarpatské Rusi vedl správu pravoslavné církve pod srbskou jurisdikcí, jsa ředitelem pravoslavné konsistoře v Chustě. Biskupem se však nestal.

V boji proti bolševické nevěře a nákaze sektářské uchopila se užhorodská ústřední kancelář „Obrany víry" — dobré zbraně — populárních brožur. S podporou nejmenovaného kněze vydala ilustrovanou knížečku o 48 stránkách pod názvem „Peklo na zemi", v níž zajímavým způsobem osvětluje činnost bezbožného komunismu. Od OO. redemptoristů z Michalovců převzala „Obrana víry" 10.000 brožurek 32stránkových s názvem „Host z pekla". Je to lidové čtení o ďábelské nenávisti k Boží pravdě, na niž útočí dnes divoká agitace sektářská, baptistů, salvistů, sobotníků atd. Jenom apoštolátem dobrého, lidového tisku možno stavěti obranné hráze proti tolika nepřátelům Kristovy víry a vychovati uvědomělé katolíky v nejširších vrstvách prostého lidu!

Za hranicemi.

ŘÍM

Nová misijní výstava v Římě bude uspořádána r. 1940 na přání Svatého Otce Pia XI., které tlumočil zvláštním listem (motu proprio „Missionalium rerum" ze 14. IX. t. r.) zaslaným prefektovi kongregace Propagandy, kard. Fumasoni Biondi. Výstava bude tentokráte věnována jen umění náboženskému a shromáždí příslušný materiál jak z misijních krajů, tak i z východní církve. Kard. Tisserant, sekretář Kongr. pro vých. církev odebral se za tím účelem na Východ. Papež Pius XI. pokračuje tímto rozhodnutím ve své neumdlévající péči o pohanské misie, jak o ní svědčí už encyklika „Ubi arcano Dei consilio" (z 22. XII. 1932) a jak ji projevil uspořádáním misijní výstavy r. 1925 a pak zřízením misijního musea národopisného v Římě. Pius XI. zdůraznil též v encyklice „Rerum Ecclesiae gestarum" důležitost domorodého kněžstva pro misie a pro jeho výchovu rozšířil budovu Propagandy. Nová výstava bude umístěna v pavilonech postavených pro nedávno ukončenou výstavu katolického tisku.

Encyklikou o modlitbě sv. růžence, vydanou před letošním říjnem, chtěl Sv. Otec Pius XI. dáti všem katolíkům do rukou mocnou zbraň proti nebezpečnějším bludům dnešní doby, nežli byly bludy někdejších sektářů albigenských, nad nimiž zvítězil sv. Dominik sv. růžencem. Zvláště však doporučí Sv. Otec tuto modlitbu všem pracovníkům v Katolické akci a všem křesťanským rodinám jako zdroj pravého pokoje domácího. Ke konci své encykliky vyznává Sv. Otec vděčně, že jí chtěl poděkovat nebeské Orodovnici za své vrácené zdraví a usmířiti rouhavé urážky blahoslavené Panny uctívané v polském Čenstochově, jichž se dopustil hitlerovský tisk německý.

ANGLIE

Papežský visitátor katolíků východního obřadu v Polsku, biskup Čarnecki, sloužil nedávno na staveništi nové katedrály v Liverpoolu slavnou liturgii v slovanském obřadě, při níž zpíval sedmdesátičlenný sbor ukrajinských zpěváků z Manchesteru slovanské liturgické zpěvy. Slavnosti se súčastnilo mnoho církevních hodnostářů a řádových zástupců a k velikému množství lidu měl případnou

promluvu liverpoolský arcibiskup msgre Downey. Oltář obětní byl označen velikým ruským křížem. Přede mší sv. obdržel arcibiskup Downey telegram Sv. Otce, který všem účastníkům — v počtu 20.000 osob — udělil apoštolské požehnání z radosti nad tím, že se tak vroucně modlili za svatou jednotu Církve.

Katolický direktář (Catholic Directory) v Anglii letos vydaný je právě s tým svazkem zachycujícím zevnější obraz rozvoje katolicismu anglického. Před sto lety měla Anglie s Wallesem ne zcela půl milionu katolíků, jimž sloužilo 433 kněží při stejném počtu kaplí. Z řeholí byly tehdy činny dva kláštery benediktinů v Downside a Ampleforthu, dominikánský v Hinckley a jesuitský v Stonyhurst vedle 18 klášterů ženských. Katolíci byli většinou chudobní lidé, kteří mohli vydržovati sotva 50—70 obecných škol katolických. Dnes činí celkový počet katolíků v Anglii a Wallesu 2,353.189 osob. Poměrně byl by to za sto let přírůstek nevelký, ale třeba tu uvážiti, že z řad chudobných anglických katolíků se rekrutovala velmi početná katolická emigrace v koloniích anglických i v Americe, kde anglicky mluvících katolíků je 50,265.906. Rozvoj daleko širší zaznamenává katolická Církev v Anglii po stránce hierarchické a kulturněnáboženské. R. 1840 bylo v Anglii pouze 8 apoštolských vikariátů, dnes mají čtyři metropole v Anglii a Wallesu 18 biskupství vedle 6 biskupství ve Skotsku. Počet katolických svatyň a kaplí vzrostl na 2.545, počet světského duchovenstva na 3.458 a řeholního na 1.843 osob v 41 řeholích. Nejpočetnější jsou benediktini (381) a jesuité (344) vedle dominikánů (82), salesiánů (81), františkánů, kapucínů, redemptoristů a oblátů P. Marie (po 70 kněžích). V katolických obecných školách — počtem — 1423 — učí se 392.225 dětí, v 534 školách středních 55.882 žáků. Po stránce charitativní vydržují angličtí katolíci 21 nemocnic, 25 útulků pro zestárlé, 71 sirotčinců, 38 t. zv. „poor-lawschools" (školy podle chudinského zákona), 10 škol ústavních a 12 doplňovacích. Soudržnost anglických katolíků kromě dobré katolické literatury a periodického tisku podporuje též veliký adresář prominentních katolíků anglických ze všech oborů veřejné činnosti; vyšel letos po třicáté už pod názvem: „The Catholic Who's Who".

FRANCIE

Mlčení nad zlato. Známé knihy bývalého francouz. komunisty André Gidea („Retour de l'URSSS" — Návrat ze sovětského Ruska — a replika na ni „Retouches à mon Retour"), který v nich po trpkých zkušenostech z Ruska zle kritisoval výsledky komunistické „výstavby" sovětské, byly studenou sprchou pro všechny komunisty. Moudřejší z nich — čeští komunisté s drem Václavkem v čele to ovšem nebyli — uznali za prospěšnější pominouti věc mlčením. Zatím však francouzský novinář Maurice Noel zahájil v deníku „Le Figaro" anketu o knihách Gideových. Adresoval na 24 francouzské spisovatele z levice a krajní levice (komunisty) dvě otázky: 1. Zdali zkušenosti André Gidea v čemkoliv změnily vaše cítění vůči SSSR, respektive vůči komunistickému režimu a zdali měly vliv na vaše smýšlení a vaše stanovisko? 2. Nesouhlasíte-li se závěry nebo se smýšlením Gideovým, račte nám pověděti své důvody. Z dotázaných spisovatelů odpovědělo Noelovi pouze 11, a to duchaplnými črtami. Maurice Noel zakončuje výsledek své ankety ve „Figaru" takto: „Vrcholem Gideovy knihy je tvrzení: „Já dnes ani v nejmenším nepochybuji, že ani v jediném státě na světě, nevyjímajíc ani Hitlerova Německa, není méně duchovní svobody nežli v Rusku, a že nikde není člověk tak zotročen, potlačen a ubit, jako občan v SSSR. Doufal jsem, že naši levicoví spisovatelé jistě odpovědí na ono tvrzení Gideovo, poněvadž tu jde o svobodu ducha a jeho důstojnost, na kterou se tolik odvolává naše levice a hřmí proti různým tyraniím. A hle, pánové komunističtí spisovatelé: Aragon, Vaillant-Conturier, Malraux, Nizan, Block a jiné nemají proti onomu tvrzení ani jediného slova!" — To není už novinářská reservovanost, ani komunistická oportunita, nýbrž naprostá nemohoucnost a kapitulace komunismu, který radikálně dovedl sice bořit, ale co zbudoval pod slibem ráje, učinil ve skutečnosti peklem člověka na zemi!

GDAŇSK

Gdaňský biskup E. O'Rourke utvořil v souhlasu s Apoštolskou Stolicí římskou dvě nové farnosti polské ve svobodném městě Gdaňsku (farnost Krista Krále a sv. Stanislava), ale proti tomu ihned protestoval v Římě president gdaňského senátu A. Greiser, ačkoliv podle versailské smlouvy zahraniční politiku města vede Polsko, a donutil biskupa O'Rourke-ho k prozatímnímu zastavení erekčního dekretu. Tím stala se otázka polské pastorace v Gdaňsku předmětem politického násilí hitlerismu, který na jedné straně zdůrazňuje své přátelské stanovisko k Polsku, ale na druhé straně potlačuje přirozená práva polských katolíků. Území svobodného města Gdaňska náleželo před válkou do dvou diecésí, chelmské a varmijské. Po válce utvořila Sv. Stolice pro Gdaňsk samostatnou diecési (r. 1925) a biskupem jejím jmenovala O'Rourke. Katolíků bylo v ní tehdy asi 140.000 v 35 farnostech. Od r. 1922 bylo zřízeno 15 nových pastoračních středisk. Už před vojnou konaly se v Gdaňsku bohoslužby polské; jejich potřeba však po válce vzrostla přílivem polských kupců, řemeslníků a úředníků zaměstnaných v gdaňském přístavě, u polských obchodních firem a v úřadech. Biskup O'Rourke se hned sice staral o zvětšení počtu polských bohoslužeb, ale jejich konání teprve po německých bohoslužbách daleko nestačilo duchovním potřebám polským. S pomocí polské vlády byly sice zbudovány nové kostely a kaple, ale nedostalo se jim práva farních kostelů. Tu se obrátili polští kněží s prosbou k Apoštolské Stolici do Říma o zřízení čtyř nových farností polských v Gdaňsku. Sv. Stolice vyhověla a rozhodnutí biskupa O'Rourke-ho mělo býti toho důsledkem. Senát svobodného města Gdaňska prohlásil, že nestrpí nových polských far, poněvadž se jimi „porušují dobré styky s republikou Polskou". Beránek kalí vodu - vlkovi!

NĚMECKO

Krvavá ironie. Záměrně pokračuje úsilí Hitlerova režimu o zničení křesťanství v Německu. Zavírání církevních škol a řeholních ústavů, znemožnění náboženské výuky ve škole a pomalu i v kostelích (mnichovský P. Mayer!), potlačení katolického tisku, omezení svobody slova Božího, vytlačování Církve z činnosti charitativní — jsou zastavení křížové cesty německých katolíků, která nedospěla ještě vrcholu — Kalvarie. Stejně trpí i církve protestantské, zvláště tak zv. „Bekenntniskirche" (církev vyznavačů), z níž 135 pastorů je dodnes uvězněno. Nikdo z nich se už nevrátí na své místo v duchovní správě, neboť tam na volná místa vláda dosazuje zpravidla tak zv. „Deutsche Christen" (německé křesťany). Tato sekta přidržující se světového názory národně-socialistického odstranila už kříže z kostelů a Krista uznává pouze za „šlechetného člověka" a „nepřítele Židů". A potom všem se nestydí ministr Goebbels v lázních Seegeberku veřejně prohlásiti: „Nekřivdíme církvím, naopak, odebíráme jim práci, kterou by musely samy konati." — Těžko si představiti krvavější ironie a většího cynismu, se kterými si troufají vystupovati přední zástupci hitlerova režimu!

ŘECKO

Slavná mnišská republica na hoře Athos pozbyla za sovětského režimu někdejšího bohatého přílivu — osobního i hmotného — z pravoslavného Ruska. Živoří-li athonské monastýry vůbec, pak jsou na tom nejhůře i nejslavnější kláštery ruské. V památném monastýru Pantelejmonovském je igumenem osmdesátiletý archimandrita Misail, který byl znova raněn mrtvicí, takže ztratil už řeč. Jeho zástupce jeroschimonach Joannikij letos v září zemřel — a Řekové jen čekají na nejbližší příležitost, aby za igumena monastýru Pantelejmonovského zvolili svého rodáka a tak ovládli starobylý ruský monastýr, který nemá dorostu. Athos celý vymírá. Obrovská většina mnichů překročila už 60 let života. Ani Řekové — toužící po slovanské kořisti — neprodlouží jeho život!

PALESTINA

Stanovisko katolíků palestinských k zamýšlenému rozdělení Palestiny na část židovskou a arabskou osvětluje věcně anglický časopis „Tablet": Ani latinský patriarcha jerusalemský, ani františkánský kustos Sv. země nebyli tázáni královskou britskou komisí

po svém mínění, nepronesli tedy oficielního úsudku o tak zv. rozdělení Palestiny. Rozdělení takové bylo by však přece pro Církev příčinou velkých těžkostí. Kdyby k němu došlo, octlo by se z 31 farností podřízených patriarchovi 28 v okruhu židovské vlády. I když si odmyslíme obtíže administrativní, třeba přiznati, že takový stav věcí by ve vysokém stupni poškodil rozvoj katolické Církve v Palestině: neboť není možno počítati s příliš příznivým poměrem státu židovského či arabského, zvláště při rozvoji nacionalismu a mohamedánského fanatismu. Státy mandatární zaručily Církvi jistou svobodu a umožňovaly jednotnou správu všech osad. Z těchto tedy důvodů — nepřezírajíc fakta, že i patriarcha i kustos jsou Italové, možno souditi, že žádný z nich nezaujme příznivé stanovisko k zamýšlenému rozdělení Palestiny.

Pokud jde o katolíky melchitského obřadu, jsou oni usazeni převážně na severu a v okolí Haify a jsou podřízeni biskupu z Akry. Zásadně jest on k Arabům příznivého smýšlení, maje zřetel na rostoucí vlivy židovské ve své diecési, kterýžto rozvoj vlastně rozhodl o jeho poměru k Arabům. Podle britského rozdělovacího plánu dostalo by se 90 proc. katolíků melchitského obřadu pod vládu židovskou, takže by biskupovi Akry hrozilo nebezpečí, že se octne „in partibus infidelium".

A kdyby došlo k hromadné emigraci arabského obyvatelstva z území židovského státu, jak ji předvídá projekt komise, byl by biskup zbaven úplně styku se svými věřícími. Církevní osady měst jako je Kana, Nazaret, Tabor staly by se jen opuštěnými sirotami. Komise svoluje nanejvýš k uznání mezinárodních práv na svatá místa. Křesťanství v Palestině stalo by se toliko musejním pozůstatkem.

Křesťanům palestinským hrozí nebezpečí, že pod vlivem národnostní propagandy jsouce zbaveni vlastní politické strany, budou chráněni arabským nacionalismem a časem pak uznají muftiho za svého politického vůdce; neboť poválečné poměry vytvořily v Palestině takovou situaci, že se obyvatelstvo klasifikuje pouze na základě jeho národní příslušnosti, což je ve velké míře výsledkem britské politiky.

Kostelní dlažby - chodníkové dlažby, šlechtěnou omítku „Wizomit"

jakož i veškeré druhy zboží betonářského a cihlářského dodá v nejlepším provedení a v zaručené jakosti

WIZUB cihelna a betonářský závod Jana Wilczka

ve Slezské Ostravě.

Za konkurenční ceny
provádí veškeré novostavby, přestavby, adaptace firma
Techn. a stavební kancelář
Oldřicha Očenáška,
zednického mistra
v Bohuňovicích u Olomouce.
Na požádání odborné porady a rozpočty zdarma. - P. T. farním úřadům a katol. spolkům zvláštní podmínky a výhody. Mnoho doporučení od vld. duchovenstva.

Technická stavební kancelář
firmy
JAN LICHTBLAU
přísežný soudní znalec
OLOMOUC, Pasteurova 10
Telefon 857
provádí veškeré stavby do oboru stavitelského spadající. — Apoštolát tuto firmu vřele doporučuje.

Doporučujeme firmu
VLADIMÍR BENEŠ,
stavební klempířství, HOLICE U OLOMOUCE
Provádí veškeré práce stavební odborně za levné ceny.

Zdravý humor našeho lidu je zachycen v povídkách, které jsou obsaženy v kalendářích Matice cyrilometodějské na rok 1938.

Objednejte si ještě dnes!

Velký kalendář Matice CM *Kč 12·—*
Poutník svatohostýnský *Kč 6.—*
Posel Apoštolátu *Kč 6·—*

Objednávky obratem vyřídí Matice cyrilometodějská v Olomouci, Wilsonovo náměstí 16.

Alpa francovka ke kloktání

Alpa zubní krém k pěstění zubů

V. Chromeček, farář, Butovice, Kč 5.60. P. T.: Fr. Tésová, Štěpánov, Kč 10; J. Lakomá, Olomouc, Kč 10; od P. T. členů ze sv. Hostýna Kč 342.75; nejmenovaná z Těšetic Kč 100. „Pán Bůh zaplať!"

Knihy, známky, staniol, darovali. P. T.: Fr. Přichystalová v Kroměříži; Mar. družina kand. učitelek v Chrudimi; Fr. Sehnal, Velké Prosenice; školní děti z Holice; M. Vyhnánková, Mor. Húzová; z farnosti zdounecké; školní děti z Červenky u Litovle; nejmenovaná z Přovic; A. Maršálková, Mor. Ostrava; vdp. Ant. Ondroušek, farář, Špičky. „Pán Bůh zaplať!"

Pro chudé kostely paramenta daroval: P. T. farní úřad ve Valaš. Meziříčí. „Pán Bůh zaplať!"

Zahraniční misie. P. T.: Very Rev. J. Janeček, Detroit, Mich., USA, Kč 300; Fr. Vojtek, Maastricht, Niederland, Kč 8. „Pán Bůh zaplať!"

*

Svěcení kaple sv. Terezičky v Praze. Na periferii Prahy v Kobylisích posvětil v neděli dopoledne, dne 24. října pražský kardinál dr. Kašpar prostrannou kapli sv. Terezičky. Kaple je součástí budoucího mohutného kostela sv. Terezičky, prvního chrámu, který náš národ věnuje této oblíbené a moderní světici francouzské; na jeho stavbě se bude pokračovati, podaří-li se k tomu zaopatřiti potřebné prostředky. Nově vysvěcená kaple bude dočasně sloužiti jako veřejný kostel v této části Prahy, vzdálené farních kostelů. Později bude věnována účelům nového salesiánského ústavu v Praze. V bezprostřední blízkosti kaple vzniká totiž z dobročinnosti lidumilných křesťanů veliký a moderní chlapecký domov pro hochy, kteří potřebují nejvíce mravní a hmotné pomoci. Tam budou míti hoši chudých a středních vrstev lidových své společenské středisko, klubovny, hřiště a přednáškový sál pod vedením salesiánských vychovatelů. Také ústav spěje ke svému dokončení a v několika týdnech bude odevzdán svému účelu. Jen nedostatek finančních prostředků překáží dobudování tohoto záslužného a pro Prahu tolik potřebného díla záchrany mládeže. Dílo potřebuje okamžité pomoci, aby pokračování ve stavbě nebylo ohroženo. I ty, milý čtenáři, můžeš pomoci zachraňovat mládež a získati si zásluhu o dobrou věc. Potřebujeme tvého vzácného porozumění, těšíme se na tvoji milou spolupráci a prosíme o tvou rychlou podporu. Kdo může pomoci, ať vyplní bianco šek takto: Správa salesiánského díla v Praze, čís. šekového účtu 31.371.

Kde budou exercície v listopadu a v prosinci? Dvorek u Příbyslavě, kolonie: Pro jinochy od 14. listopadu večer do 17. večer. Pro dívky od 18. listopadu ráno do 21. ráno. Přihlášky: Msgr. A. Hornek, bisk. vikář a kanovník. — Želiv, klášter premonstrátů: Pro jinochy od 6. listopadu večer do 10. ráno. Pro dívky: Od 10. listopadu večer do 14. ráno. Přihlášky co nejdříve: Opatství Želiv u Humpolce. — Turnov, klášter Školských sester: Pro paní a dívky od 8. listopadu večer do 12. ráno. Přihlášky: R. Krámská, Turnov, Jičínská ul. — Velehrad, Stojanov: Pro ženy od 8. listopadu večer do 12. ráno. Pro dívky od 15. listopadu večer do 19. ráno. Pro muže od 22. listopadu večer do 26. ráno. Pro ženy od 29. listopadu večer do 3. prosince ráno. Pro jinochy od 13. prosince večer do 17. ráno. Přihlášky: Papežská kolej T. J., Velehrad u Uher. Hradiště. — Horažďovice, klášter: Pro paní a dívky od 27. prosince večer do 31. ráno. Přihlášky: Školské sestry, Horažďovice. — Svatý Kopeček u Olomouce, Norbertinum: Pro ženy od 15. listopadu večer do 19. ráno. Pro dívky od 29. listopadu večer do 3. prosince ráno. Přihlášky: Norbertinum na Sv. Kopečku u Olomouce. — Rajhrad u Brna, klášter sester Těšitelek: Pro ženy od 8. listopadu večer do 12. ráno. Přihlášky: Exerciční sekretariát, Brno, Antonínská 1. — Hlučín, Exerciční dům: Pro ženy (III. řád) od 7. listopadu večer do 11. ráno. Pro dívky (III. řád) od 11. listopadu večer do 15. ráno. Pro ženy, ctitelky Božského Srdce Páně, od 15. listopadu večer do 19. ráno. Pro dívky, ctitelky Božského Srdce Páně, od 19. listopadu večer do 23. ráno. Pro vdovy od 23. listopadu večer do 27. ráno. Pro muže od 10. prosince večer do 14. ráno. Pro jinochy od 14. prosince do 18. ráno. Pro laické katechety, učitele a učitelky od 26. prosince večer do 30. ráno. Přihlášky: Exerciční dům, Hlučín, Slezsko. — Poděbrady, Charita:

Pro ženy od 18. listopadu večer do 22. ráno. Pro dívky od 23. listopadu večer do 1. prosince ráno. Přihlášky: Správa Charity v Poděbradech. — Nová Říše u Telče, klášter premonstrátů: Pro jinochy od 9. listopadu večer do 13. ráno. Pro muže od 15. listopadu večer do 19. ráno. Přihlášky: Opatství premonstrátů v Nové Říši u Telče.

Literatura.

Exerciční dům v Hlučíně vydal ve sbírce „Životem" tři nové laciné brožury (po 50 hal.). Prof. dr. Karlík, Olomouc, pojednává v brož. (č. 279) „Vražda z milosrdenství" o euthanasii se stanoviska lidského a katolického. Spis poslouží velice k objasnění otázky, která se u nás má projednávati i v parlamentě. Apologetický spis dra Wyky „Jest Bůh?" podává srozumitelným způsobem důkazy o jsoucnosti Boží (č. 280). Životopis „Sv. Vojtěcha" (č. 281) chce vytrhnouti ze zapomenutí našeho velikého krajana, misionáře a prvního biskupa českého. Mešní texty na neděle a svátky se dotiskují. Stojí v sešitech Kč 5, v celoplátěné vazbě Kč 8. Novinka pro advent. Vydali jsme Roráty (1—31, cena 25 hal.). Jsou to vybrané překrásné zpěvy, na každou část mše sv. jiné z dob Karla IV. Průvod varhan Kč 2. Novinka pro dobu vánoční. Aby si přes dnešní peněžní tíseň mohl každý návštěvník kostela opatřiti o vánocích zpěvníček, z něhož by si s radostí zazpíval, vydali jsme sbírku vánočních písní. Nejkrásnější koledy, sešitek o 64 stranách v tuhé obálce s obrázkem, obsahující 60 koled, nabízíme za 1 Kč. Průvod varhan 9 Kč. Objednati možno v Exercičním domě v Hlučíně.

K. Horalík: Svatý bratr-kapucín Konrád z Parzhamu. Olomouc, Vítězové, r. IV., čís. 8, cena 3 Kč. — Hledáme tak často cestu ke smyslu života a k Bohu. Dávají se různé návody a různá řešení, zatím co se zapomíná na cestu svatých. Svět se potácí v problémech a zatím prostí, osvícení evangeliem, uchvacují království Boží. Mezi takové patří pokorný bratr kapucín z Německa. Věrným plněním svých řeholních povinností jako bratr-vrátný v klášteře dosáhl veliké svatosti a stal se vzorem pro svou jednoduchost v životě, která však vedla k Bohatství Božímu. U něho se též učíme pravému vnitřnímu životu a spojení s Bohem. Doporučujeme.

Marie Štechová: Život světců. V objemném díle je zpracován po prvé veliký materiál Pamětí, vydávaných Společností salesiánskou v Italii o životě a díle sv. Jana Boska, dosud veřejnosti nepřístupných. Současníci světcovi podávají v nich cenné zprávy o něm, jež ve výrazném a historicky pečlivém zpracování autorky osvětlují napínavě světcovu práci duchovní i sociální, jeho osobnost a prostředí. Kniha se čte jako nejnapínavější román a při tom je velmi laciná. 650 stran dobrého tisku a dobrého papíru ve vkusné úpravě stojí pouhých 38 Kč, v celoplátěné vazbě 50 Kč. A mimo to má velké sociální a apoštolské poslání, neboť čistý výtěžek této knihy je věnován na stavbu salesiánského chlapeckého domova v Praze-Kobylisích. Objednávky vyřizuje správa salesiánského díla, Praha VIII., Kobylisy, Čimická ulice.

...a nyní též Alpa zubní krém. — Známá továrna na francovku Alpa rozšířila svoji působnost na výrobu zubního krému. Tak jako Alpa francovka, tak také zubní krém Alpa jest vyroben z nejlepších čistých surovin. Není tuhý ani rosolovitý a nedrobí se jako pasta, nýbrž je pěkně vláčný jako opravdový krém. Jest prosycen nejjemnějšími aromatickými látkami, které dobře desinfikují ústní dutinu. Má zvláštní kořennou chuť a po použití zanechává pocit příjemného osvěžení. Bohatě pění a dobře čistí zuby. Zubní kámen odstraňuje lékař. Alpa zubní krém zamezuje rozkládání zbytků jídel v ústech. Tím, že si čistíte zuby zubním krémem Alpa, ztužujete dásně a upevňujete zuby. Alpa francovka i zubní krém jsou jakostní výrobky. — Známá vkusná, symbolická úprava výrobků Alpa vzbuzuje sympatii. Jméno a dobrá pověst značky Alpa zaručuje hodnotný zubní krém.

Tiskem Lidových závodů tiskařských a nakladatelských, sp. s r. o. v Olomouci.

ДА ВЬСИ ЄДИ НО БЖДЖТЪ

APOŠTOLÁT

SV.
CYRILA
A
METO
DĚJE
POD
OCHRANOU
BL.PANNY
MARIE

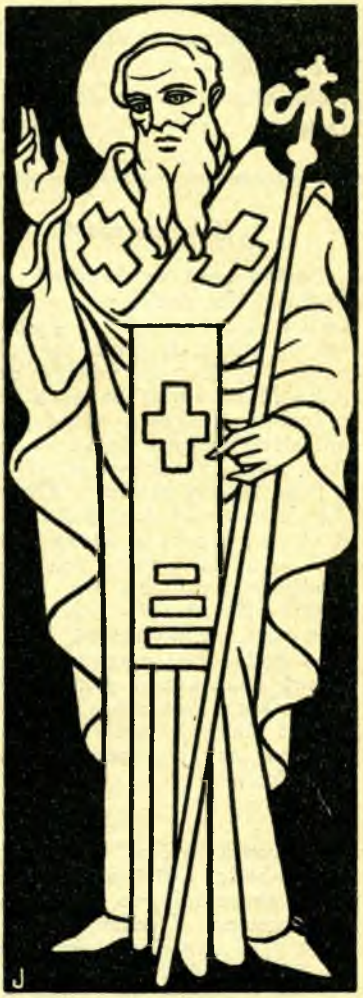

OLOMOUC

ROČNÍK XXVIII. ČÍSLO 12.

Používání známek novinových pro „Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje“ povoleno ředitelstvím poštovním v Brně čís. 11.483-VI. v r. 1921. Podací úřad: Olomouc I.

Redakce a administrace Apoštolátu: Olomouc, Wilsonovo nám. 16/II.

Redaktor: **František Jemelka, tajemník ÚACM.**

Roční předplatné 12 Kč, pro Ameriku 1·5 dolaru. Časopis vychází měsíčně.

OBSAH:

Pravoslavný kněz a sovětští piloti ve Španělsku 365
O formě slovanské liturgie rusínské a ruské 367
Naše emigrace ve Francii 371
Doklady 373
Kostelík sv. Cyrila a Metoděje v Olomouci 376
Den Východu 382
Křesťanský Východ 385
Katolický obzor 390

Hovorna redakční.

Čestný opat velehradský, prelát Fr. S. Bařina, dočkal se ve zdraví zlatého kněžského jubilea. O tak důležitém životním mezníku vzpomíná s jubilantem vděčně celá katolická Morava požehnaných let jeho práce pro Církev a národ a přeje mu milostivé ochrany Boží i na další pouti šťastného kněžského stáří!

Před 10 lety zemřel v Kroměříži (14. X.) zasloužitý jednatel ACM, msgre Rafael Kozák, který zvláště horlivě se ujímal opuštěných krajanů zahraničních; přeložil pro ně ze slovinštiny Kalanův „Pozdrav krajanům", sbíral pro ně vhodnou četbu v rodné řeči a rozesílal na všecky strany bohaté balíky knih a časopisů. Vzpomeňme naň s povinnou vděčností a jeho lásku k opuštěným krajanům oplatme láskou přímluvné modlitby za jeho duši!

*

Duchovní cvičení ve Stojanově. Do vánoc budou ještě na Velehradě tyto turny exerciční: pro jinochy od 13. do 17. prosince. V lednu a únoru budou ještě tyto exerciční turny: pro dívky od 10. do 14. ledna, pro jinochy od 17. do 21. ledna, pro muže od 24. do 28. ledna, pro jinochy od 7. do 11. února a pro ženy ze Svazu od 21. do 25. února. Poplatek za ubytování a stravu 60 Kč. Začátek naznačeného dne večer v 6 hod. a ukončení po plných třech dnech ráno. Přihlášky zasílejte aspoň 3 dny před započetím exercicií Papežské koleji T. J. na Velehradě.

Prosíme snažně P. T. odběratele, aby při zasílání známek, staniolu a jiných věcí dbali těchto pokynů: Obrázky a pohlednice nesmějí býti špinavé a roztrhané; růžence rezavé a potrhané; starých per nemožno upotřebiti; staniol nesmí býti v koulích, nýbrž v celku. Při zasílání těchto věcí prosíme, aby byly posílány odděleně, poněvadž pak v administraci vyžaduje třídění zásilky mnoho času.

Administrace.

*

Členské příspěvky. P. T. farní úřady: Ptení u Prostějova 232 Kč; Pavlovice u Přerova 520 Kč; Osvětimany u Bzence 105.90 Kč. P. T.: Nejmenovaná, Šumvald u Uničova, jako dar, 40 Kč; pí Marie Pustějovská, Vlčovice, 20 Kč; Fr. Černošková, Vlčovice, 10 Kč; sl. Marie Grossmanová, Vlčovice, 10 Kč; J. Nevrlý z Dubčan, jako dar, 50 Kč; Marie Novotná, Olomouc, jako dar, 200 Kč; ctih. bohoslovci, Olomouc, 33.60 Kč; vdp. Josef Janíček, Předmostí u Přerova, od P. T. členů, 75 Kč. — Pán Bůh zaplať!

Knihy, známky, staniol darovali: P. T.: Měšťanská škola dívčí, veřejná, ve Vyškově; školní děti z farnosti Senice na Hané; školní děti z Kroměříže; farní úřad na Plumlově; farní úřad v Kozlovicích. Pán Bůh zaplať!

Pro chudé kostely věnovala: Jednu albu Fr. Přichystalová, Kroměříž. Pán Bůh zaplať!

APOŠTOLÁT

sv. Cyrila a Metoda pod ochranou bl. Panny Marie.

Ročník XXVIII. Prosinec 1937. Číslo 12.

Pravoslavný kněz a sovětští piloti ve Španělsku.

E. K.

Když se zamyslíme nad osudy křesťanství v sovětském Rusku, vyvstává před námi mimoděk otázka, jakým vlastně dojmem působila sovětská výchova na duši obyčejného ruského člověka. Je-li tato duše již nadobro zbavena zájmu o věci nadpřirozené, či je přece ještě schopna o nich uvažovati a jimi se zabývati. Málokde se však může naskytnouti příležitost promluviti se sovětským člověkem tak, aby skutečně *upřímně mluvil.* V sovětském Rusku utíká každý domácí člověk před cizincem, jelikož se obává, že bude míti proto nepříjemnosti. Do ciziny pak se dostanou ze sovětského Ruska obyčejně jen Židé, se kterými by bylo ovšem zbytečno mluviti o křesťanství, anebo opravdu osvědčení už komunisté ... Při tom se obojí ještě vždy obávají mluviti pravdu!

Ve Španělsku, jak je nyní všeobecně známo, bojuje na straně „vládních" mnoho sovětských občanů. Jsou to vesměs rodilí Rusové, poněvadž Židé obyčejně netlačí se do krvavých bojů a raději ponechávají tam místo jiným, sami zůstávajíce v pozadí. Někteří z těchto bojujících Rusů se ovšem dostali také do zajetí Francovy armády.

Koncem letošního léta zajel si do národního Španělska ruský pravoslavný kněz — O. archimandrit Ioan (kníže Šachovský). Byl tam velmi mile přivítán a mezi jiným měl i příležitost pohovořiti si se sovětskými zajatci. O těchto rozmluvách se třemi sovětskými piloty podal pak Otec Ioan zprávu v ruských novinách (Vozrožděnie, Meč č. 41), z níž vyjímáme tyto obrázky:

První sovětský pilot, se kterým mluvil O. Ioan, byl 24letý jinoch, úplně zdrcený vším, co se s ním stalo. Stále se domníval, že bude zastřelen a hrozně se bál, když k němu do cely někdo vstoupil. Myslel vždy, že už ho povedou na popravu. O. Ioan přišed k němu, snažil se ho všemožně uklidniti. Představil se mu jako ruský kněz, který cestuje Španělskem a vyhledává tu Rusy, aby jim přinesl duchovní útěchu. Zajatec se trochu uklidnil a dal se do hovoru. Pak vyšlo najevo, že je z Moskvy a konečně po delší rozmluvě se přiznal, že se ještě modlí a vzývá jméno Boží ...

Druhý pilot, se kterým také mluvil O. Ioan, ležel v nemocnici se

zlomenou nohou. Byl ještě mladší a nelekal se tak jako první pilot, dokonce se i usmíval. Pocházel prý z Kurska. Tam kdysi měli jeho rodiče malý domek, později se však museli z Kurska odstěhovati. Pokud tam ještě žil, zpíval i v církevním sboru.

Rozhovor O. Ioana se třetím pilotem byl nejzajímavější. Byl to vedoucí pilot a byl střežen za přísnějších podmínek, než oba jeho druhové. Nic nechtěl povědětí o tom, co vlastně ve Španělsku dělal, na každou otázku odpovídal, že nic neví. Bylo jen o něm známo, že přijel s ostatními piloty z Petrohradu parníkem do jednoho ze severních francouzských přístavů, nevěda s počátku vůbec, kam jede. Pak jim vydali španělské pasy a dopravili je do Španělska. Bylo mu 26 let. Zprvu se choval k O. Ioanu velmi zdrženlivě a teprve po delší rozmluvě zjihl, když poznal, že se ho O. Ioan nebude vyptávati na nějaké věci vojenské a pod. Pak začal sám s otázkami o sociálně-náboženských tématech. Archimandrit Ioan píše, že je mu těžko podati celou rozmluvu, ale že se vždycky snažil odpovídati mu se zřetelem na jeho výchovu a psychologii. Když O. Ioan na příklad řekl, že každý člověk má velikou osobní cenu, která nezávisí na našem mínění, odpověděl mu pilot otázkou, jakou cenu mají ideály svobody, rovnosti a bratrství. Když slyšel, že svoboda musí přijíti jako osvobození od vnitřního zla a že bratrství není logicky možné, není-li Boha, jelikož jen tehdy můžeme býti bratry, když máme jednoho Otce, tu odpověděl pilot upřímně: „To jsem dříve nikdy neslyšel."

Je to jistě velmi charakteristická odpověď, kterou budou asi častěji opakovati odchovanci nynějšího sovětského režimu.

Když v besedě pokračovali, srdce pilotovo více a více se otvíralo, třebas že se nechtěl hned poddati. Jedna z posledních otázek, kterou chtěl brániti svého přesvědčení, *byla otázka o Kristu.* Otec Ioan mu vysvětloval, že jenom v Kristu můžeme pochopiti ohromnou cenu každého jednotlivce, a tu ještě namítl pilot: „Ale vždyť Kristus byl také revolucionář!"

„Ale v jakém smyslu možno Krista nazvati revolucionářem?" otázal se zase O. Ioan a poznamenává, že slovo „revolucionář" mělo pro pilota zřejmě jakýsi metafysický význam dobra!

Celý rozhovor s pilotem udělal na O. Ioana dojem, že pilot poznal v něm přece také „člověka", ačkoliv věděl, že mluví s „bílým popem" — „knězem" — tolik posmívaným v sovětských časopisech, a že se sám také cítil prostě člověkem, ačkoliv byl rudým komunistou. Ke konci už pilot připouštěl trochu zahanbeně, že vlastně neví, co je Bůh, a je-li, či není. Tu mu O. Ioan poradil několik jednoduchých modliteb, jimiž by se znova naučil opravdové modlitbě, na př.: „Hospodine, dej mi, abych Tě poznal." „Já Tě neznám, ale chci Tě poznati, pocítiti Tvou přítomnost ve světě a v mém životě", „Odpusť mně moje hříchy a všechno, co jsem udělal špatného" ... a podobně.

Rozmluva se protáhla, takže se jim dostalo nakonec šetrného pokynu, aby ji ukončili. O. Ioanovi se zdálo však, že by pilot rád byl

ještě dále hovořil, vstal však a objal ho. Pilot vrátil mu políbení pokoje a silně mu stiskl ruku... Tak účinkovala na něj dobrá slova knězova a rozhovor o věcech, jimiž člověk sotva kdy se přestane zabývati, i kdyby mu to tisíckráte zakazovali.

Možno snad namítnouti, že všichni ruští zajatci mluvili tu za zvláštních poměrů a že proto snad jejich srdce byla více otevřena tomu, kdo jim přinášel trochu duchovní útěchy. Ale což nejsou i v obyčejném životě chvíle, kdy člověk potřebuje útěchy?...

O formě slovanské liturgie rusínské a ruské.

Dr. A. Raes S. J., profesor Východního ústavu v Římě.

(Pokračování.)

Na druhé straně se nyní v patriarchátě moskevském a pod správou sv. Synodu neprojevuje už v liturgických *formulářích* vliv latinský, vyjímajíc území ukrajinské, kde bylo třeba v 19. století vyhověti přání lidu a vydati tiskem jakýsi doplňovací rituál, obsahující některé obřady a žehnání původu sice latinského, na něž lid však již navykl. Než stavitelství a náboženská ikonografie (t. j. malířství obrazů náboženských) jakož i posvátná hudba podlehla v říši ruské hlubokému vlivu západnímu, takže vzniklá takto forma úplně odlišuje obřad ruský od obřadu řeckého.

Abychom se snad nedomnívali, že takovéto liturgické změny jsou něčím neslýchaným, anebo že se vyskytují toliko u Slovanů, je záhodno si připomenouti změny, ke kterým došlo v jiných církvích. Pomlčíme-li o latinících, sami Řekové ne jednou měnili svůj hudební výraz a někdejší skladatelé hymnů vytvořili předpisy, kterými vyloučili z oficia staré zpěvné sloky. Katolíci habešští opustili svůj vlastní rituál a přijali latinský; katolíci malabarští položili část anaphory[1] vztahující se na epiklesi (t. j. modlitbu po proměňování při mši sv.) slova konsekrační (proměňovací); mnozí biskupové východní, a to ne jenom katoličtí, nosí mitru. Arméni všichni končí mši sv. čtením evangelia sv. Jana. A což teprve říci o křesťanech melchitských, kteří ve století XIII. svůj vlastní obřad opustili a pozvolna, ale úplně se, možno-li tak říci, pobyzanštili? Totéž učinili i nestoriáni, kteří se v minulém století spojili s církví ruskou.

II. V historii křesťanské liturgie není tedy vzájemný vliv různých obřadů řídkou věcí. Proto je také možno studiem liturgických změn povstalých vlivem cizího obřadu objeviti všeobecnější zásady, které připravují takové změny a různý vývoj obřadů.

Přihlížejíce nyní k naší otázce, hledejme hlavní příčiny, které *přiměly Rusíny ke změně jejich obřadu.*

1. Je to nejprve *theologické učení.* Starý příklad nám věc objasní. Ve století IV. měl sv. Basil před sebou tento liturgický případ: Po-

[1] Anaphora neboli prophora, latinsky oblatio, odpovídá kánonu římského misálu, jenomže není jako náš kánon neměnitelná, nýbrž různého znění — východní obřad (koptický, nestoriánský, syrský atd.) má na 30 anaphor. Zato přípravná část mešní je vždy táž!

dle tradice zpívali křesťané jeho církve známou oslavu nejsvětější Trojice (doksologii) takto: „Sláva Otci — *skrze* Syna — *v* Duchu Svatém." Někteří horlivci začali ji však zpívati jiným způsobem: „Sláva Otci — *i* Synu — *i* Duchu Svatému." Pravili, že tato nová formule je více katolická, starší naopak vzbuzovala podezření bludu subordinacionismu (t. j. podřadnosti v nejsv. Trojici). A vskutku se také hned ozvali Ariáni: „Proč měníte naši tradici? My jsme pravověrní, vy však jste bludaři!" Vskutku nebyla starší formule heretická (bludařská), avšak pro spory ariánské poskytovala bludařům záminku a kryla v sobě nebezpečí, aby lid nepojímal doksologie ve smyslu ariánském. Aby tedy zachránil své stádce, nerozpakoval se sv. Basil hájiti a šířiti novou doksologii, kterou se zřetelně vyjadřovala rovnost všech tří osob nejsv. Trojice, popíraná od Ariánů. Opustil proto starou formuli, ba dokonce i theologické pojímání nejsvětější Trojice, vlastní v jistém smyslu Východanům. Lépe je totiž ztratiti jedno oko, než s oběma očima býti uvrženu do pekla; lépe bylo k záchraně víry opustiti starou formuli, která pro panující spory nevyjadřovala už tradiční pravdy, nýbrž se stala vyznáním víry nové a bludné nauky. Dnes, kdy spor o božství Syna a Ducha Svatého utichl, zpíváme bez jakékoliv obavy a rozdílu doksologii novou i starou, jak ji nacházíme na některých místech liturgie.

Stejně třeba soudit o slově „Filioque" („i ze Syna") ve vyznání víry, které se stalo příčinou sporů mezi východní a západní Církví. Ne že pouze vyznání víry se slovem *„Filioque"* vyjadřuje správné katolické učení o vycházení Ducha Svatého, když‌tě sněm florentský výslovně schválil i druhou formuli, nýbrž protože se snadno prohlašuje jeho opomenutí za znamení změněné víry — proto třeba dáti přednost jasné formuli, dokud trvá znepokojování duší.

Dále jest vůbec záhodno, aby *nové liturgické formule odpovídaly pokroku dogmatickému,* jestliže ho nepředešly. Kijevského metropolitu Petra *Mogilu* přivedla četba knih a důvodů latiníků o materii a formě svátostí k tomu, že hledal ve svém obřadě formu každé svátosti, a nenalézaje jí jasně vyjádřenu, snažil se tak učiniti až snad příliš úzkostlivě. Celkem si však přece počínal opatrně a veden nutnostmi theologickými zavedl do obřadu, pokud to bylo možno, jen menší změny. Tak na příklad ponechal celý obřad posledního pomazání, avšak v modlitbě, která se pokládala za formu svátosti, připojil tato slova: „skrze toto pomazání".

2. *Druhou příčinou,* která často způsobovala liturgické změny, možno uvésti *otrocké nápodobení,* to jest takové nápodobení, které nemá žádného jiného podkladu, nežli to, že cizí vzor převládá a proto se přijímá bez jakéhokoliv opravdového přizpůsobení k vlastnímu obřadu. Tak byla odstraněna kniha evangelií s oltáře a přijata kniha mešní. Rovněž byla odstraněna houba i antimensium (východní korporál) a používá se purifikatoria a korporálu. Tak byl také docela změněn obřad Božího hrobu v oficiu Velkého pátku.

Nejčastější pohnutkou k novotám byly důvody praktické, jako pohodlnost a čistota; někdy též jakási řevnivost, která nevycházela

vždy z čistého a hlubokého úmyslu (na př. omluva: jestliže to neuděláme, lid půjde do kostela latinského). Nezřídka je to vítězství krajinských zvyků, jako na příklad způsob ozdobovati svíce umělými květinami. Než otrocké napodobení, jak se mně zdá, má vůbec hlubší kořeny. Nemýlím-li se, první takový kořen tkví *v jakémsi pokorném smýšlení lidu,* v jakémsi ne vždycky uvědomělém ponížení ducha národa, který je pod panstvím mocného a bohatého souseda, v jakémsi poklesnutí ducha, řekl bych, v podceňování vlastních obyčejů. Národ nedůvěřuje svým silám, pohrdá tím, co jeho jest, a hledí se ozdobiti krásou cizí. Má se obřad tohoto národa také podříditi

Cikáni na pouti v Letnici (v Jugoslavii).

liturgické praksi sousedově? Věc je vůbec nebezpečná; neboť, jestliže takový národ nechce umříti, pak se nezbytně dostaví reakce, oposice, odpor, a tam, kde jde o záležitost náboženskou, i úpadek víry a odpad: duši národa není možno ubíjeti bez nebezpečí.

Jiný kořen má duch napodobovací *ve falešném přesvědčení,* že obřad *latinský je dokonalejší,* než jiné obřady. Už to, že je v církvi latinské tak zvané *hnutí liturgické,* jehož hlavním účelem je přivésti lid tohoto obřadu k lepšímu porozumění liturgie a k činnější účasti na ní, dosti zřetelně ukazuje, že latinská liturgie není bez těžkých nedokonalostí. Poslední papežové reformovali latinskou liturgii, kde bylo třeba, a proto se mně zdá vůbec pošetilým, aby Východané měli nebo chtěli u latiníků napodobovati, co potřebuje u latinského obřadu reformy.

3. Než přejděme *k třetí příčině,* která by mohla vyžadovati od Východanů, aby měnili svou liturgii. Katoličtí Východané sami totiž náležejí k Církvi obecné. Z toho následuje, že mají nejen poslouchati římských dekretů ve věcech víry, nýbrž že se mají jakýmsi způsobem účastniti též náboženského života celé křesťanské Církve. Náboženské podněty, výzvy a povzbuzení tím více vycházejí z cen-

tra jednoty, čím prudčeji bije duch zbožnosti v samém centru a čím úžeji jsou s ním spojeny různé církve. Vizme aspoň jeden příklad: *pobožnost k Božskému Srdci Ježíšovu!* Je zřejmo, že Řím chce v naší době tuto pobožnost rozšířiti nejenom u latiníků, nýbrž v celé Církvi. Chce jí pohnouti lidi naší doby k vroucí lásce k Ježíši Kristu, jehož nesmírná láska k lidem je skryta v Jeho Božském Srdci a který si přeje, aby byly napraveny křivdy činěné Jeho Lásce. Nová horlivost roznícená touto pobožností v křesťanských duších přispěje k tomu, aby se život celé Církve povznesl k vyššímu stupni dokonalosti. Proto i Východané mají míti podíl na této pobožnosti, která nyní jistě nezůstane bez vlivu na jejich liturgii. Věřící latinského obřadu slaví už zvláštní svátek Božského Srdce Páně, konají veřejně smírné a zásvětné modlitby, mají vlastní mešní formulář a nové církevní hodinky; mši sv. k Božskému Srdci Páně slouží zvláště o prvním pátku každého měsíce. Je nyní otázka, zdali také Východané, kteří chtějí míti podíl na této duchovní obnově horlivosti a lásky ke Kristu, mají zavésti též nový svátek, mají-li slaviti každý první pátek měsíce, mají-li uctívati obraz Božského Srdce, malovaný po způsobě latiníků? Kdo by se odvážil to tvrditi? Žijíce v katolické Církvi ve společenství ducha katolického, ať vyjádří svým způsobem, čeho se jim dostává od Stolce sv. Petra! Dnes náboženská hnutí přicházejí častěji ze Západu; nebylo však tomu vždycky tak. V době užšího spojení Východu a Západu čerpali latiníci s radostí a nadšením z pokladu východní zbožnosti. Svědčí o tom na příklad: pobožnost k uctění sv. kříže o Velkém pátku, nebo modlitba „Pod ochranu Tvou", anebo překrásné antifony oficia svátku Obřezání Páně, které jsou svým původem vlastně tropary byzantské liturgie. Skvějí se dnes tyto perly v liturgii latinské, stejně tak mohou se i latinské prvky přizpůsobiti a včleniti do obřadu východního.

III. *Závěr našeho pojednání* je celkem krátký: *obřad rusínský podlehl více vlivu latiníků* a Západu, nežli obřad moskevský, který, přikloniv se za času kijevského metropolity Nikona mezinárodně k obřadu řeckému, lépe si uchoval obyčeje byzantské. Pokud se týče změn odůvodňovaných theologickou naukou, jsou nutné, kdykoliv by zanedbání opravy anebo doplňku znamenalo popření nějakého článku víry. Všeobecně řečeno, takové úpravy obřadu jen málo mění a ještě obohacují liturgii. Změny, které pramení z intimního společenství v náboženském životě obecné Církve, třeba připustiti, třebas opatrně; dějí-li se v duchu vlastního obřadu, znamenají vlastně pokrok. Konečně takové změny, které vycházejí z otrockého napodobování a tudíž se všeobecně přejímají bez přizpůsobení, jde-li o věc důležitou, porušují obřad a třeba se jich vystříhati. Aby změna znamenala opravdu liturgický pokrok, je míti vždy na zřeteli dvě věci: aby zachován byl svazek tradice, i aby se účast lidu stala více aktivní. Pak také liturgické dílo, započaté svatými apoštoly Cyrilem a Metodějem s takovou vřelostí, odvahou a vytrvalostí, se vždy víc a více zdokonalí k větší cti Boží a k větší slávě slovanské církve.

Naše emigrace ve Francii.

Pařížan.

O naší emigraci ve Francii jest u nás málo známo; rovněž pojmy a představy, jež si o ní u nás činí, kryjí se velmi málo se skutečností. Máme vždy před očima Francii vlídnou, laskavou, přívětivou, vzor zdvořilosti a dvornosti; my katolíci vidíme v ní zemi ryze katolickou, prvorozenou dceru Církve.

U našich vystěhovalců ve Francii je tomu však jinak: na situaci jejich nutno hleděti se stanoviska podstatně rozlišného, a to zvláště

Katolické sestry v Letnici se svými děvčaty.

v přítomné kritické době nezaměstnanosti, jak se plíží celým světem, tudíž také Francií.

N á š v y s t ě h o v a l e c ! Představujete se muže, který si se svou rodinou zakoupil v cizině hodný kus půdy, obdělává ji, z půdy žije, ze svého nadbytku všelicos odprodá, pomáhá si pomalu a bezpečně k jisté zámožnosti. Vedle něho usadí se pak ještě jiní krajané, vytvoří znenáhla obec, vystaví si kostel i školu . . .

Tak je tomu snad v Americe a též v některých zemích evropských — v Rumunsku, Polsku, Rusku, Chorvatsku a jinde — ne však ve Francii.

Ovšem, jsou i zde ve Francii někteří krajané na samostatných rolnických usedlostech, ale jenom jako d o č a s n í n á j e m c i. Nikde však nejsou v takových případech pohromadě, nýbrž jednotlivě roztroušeni mezi obyvatelstvem francouzským, takže o sobě ani nevědí, nemají žádného styku mezi sebou, jejich dny plynou v úmorné robotě, v těžkém boji o každodenní chléb a ustavičné starosti, jak dostáti závazkům nájmu, jak zaplatiti a odvésti vše, čím jsou povinni podle smlouvy a co se na nich žádá bez milosti . . .

A tito krajané, poměrně žijící ještě v poměrech nejvýhodnějších, jsou v nepatrné minoritě. Většina našich nynějších emigrantů ve Francii jsou robotníci — řekněme nádeníci — a to na poli, v továrně, v dílně řemeslnické a podobně.

Nechceme a nebudeme generalisovati! Je nepopíratelno, že se naši lidé ve Francii těší nejlepší pověsti, že jsou vyhledáváni jako spolehliví, svědomití, výkonní dělníci, jako věrné, vzorné pomocnice v domácnosti. Mnozí a mnohé se tu cítí dobře, zvláště když jsou zaměstnáni v katolické rodině a domácnosti.

Ale přesto přese všechno jsou asi naši krajané ve Francii ze všech emigrantů n e j u b o ž š í a nejvíce opuštění.

Krajané se tu cítí ubohými. Zaujímají skromná postavení, vidí kolem sebe lidi, žijící v poměrech daleko příznivějších. Ve Francii je všude, i v nejzastrčenější dědince, zavedeno elektrické světlo, ulice jsou dlážděny, ve všech skoro domech mají radio. Celkem je tu větší blahobyt, větší úroveň životní. Většina lidí má tu svůj domeček se zahrádkou, v níž možno pěstovati zeleninu skoro celý rok. Francie je protkána hustou sítí železniční, veliké autobusy zprostředkují spojení se světem i z nejzapadlejší osady. A v tomto poměrně velikém blahobytu domácích lidí žije náš vystěhovalec jako cizinec. Nerozumí řeči, s nikým se nemůže dohovořiti, nikomu si postesknouti. Mentalita francouzská je hodně odlišná od mentality národů středoevropských. Cizinec je tu zcela osamocen, je vskutku cizím; a také všechno, co ho obklopuje, je a zůstane mu cizím. Nemá prostředků, aby si zjednal nejmenší pohodlí. Vše to pěkné, příjemné, co ho obklopuje, není pro něho, cizince, nýbrž pro domácí lidi.

Ale má tam katolický kostel, jako u nás! Ovšem, to je pravda: ve Francii každá, i nejnepatrnější osada má kostel, a to často velmi starožitný, památný, vystavěný slohem románským nebo gotickým. Jenom že ve Francii není dosti kněží pro všechny ty kostely. Kněz není placen státem, Církev nemá jmění, duchovní správce jest odkázán jenom na dobročinnost svých farníků. V nepatrných osadách, jež čítají kolikráte jenom 60, 100 až 200 duší, nemohl by kněz ani býti živ: neboť si musí dokonce platiti i nájemné v domě, ve kterém bydlí. — Proto pastoruje skoro všude každý kněz několik takových osad se zvláštními kostelíky, které byly dříve farními chrámy. Je skoro neuvěřitelné, ale pravdivé, že leckde ve Francii mají naši vystěhovalci 7—8 km do kostela. V kostele bývají všechna místa k sezení pronajata, proto není tam mnohdy místa pro cizince. Kázání, modlitba, návěští a vše je v řeči francouzské, které se náš člověk přiučuje dosti nesnadně. Divíte se potom, že se tu náš člověk, třebas byl i dobrým katolickým křesťanem, cítí v kostele jaksi nesvým? Rozumí trochu francouzsky, když tu pobyl několik let, ale to jen pro svůj obor, pro svou denní potřebu, nikoliv však natolik dostatečně, aby rozuměl kázání, aby se mohl vyzpovídati po francouzsku.

Proto je tu nutně potřebí kněží od nás, ze staré vlasti! Posíláme

naše kněze jako misionáře do Rumunska, Polska, Argentiny, Kanady a jinam. Pamatujme též na naše bratry-vystěhovalce ve Francii. Jsou nám daleko blíže, než mnohde jinde, a jsou naší bratrské pomoci velmi potřebni.

Francie je nám velmi sympatická a též navzájem mají Francouzi sympatie k nám. Přátelství, spojenectví, sympatie tyto budou ještě více zvroucněny, prohloubeny a rozšířeny, když budou Francouzi vidět, jak poctivě se staráme i my doma o svoji emigraci u nich!

Doklady.

I.

Když vydal bývalý obdivovatel sovětského Ruska, francouzský komunistický spisovatel, André Gide, své zkušenosti v knize „Návrat z SSSR", napadl ho ostře komunistický tisk, zvláště sovětská „Pravda". André Gide odpověděl na útoky tím, že v nové knize jasněji ještě vyretušoval, podkreslil jednotlivosti své dřívější kritiky. Novou knížku nazval proto „Retouches à mon retour del'URSS": citujeme z ní některá význačná místa:

O svobodě práce a přesvědčení v SSSR píše: „Sovětský dělník je přikován ke své továrně, stejně jako zemědělec ke svému kolchozu nebo sovchozu (společnému hospodářství). Jestliže si z jakýchkoliv důvodů pomyslí, že někde jinde bylo by mu možná lépe (anebo ne tak zle), zatouží-li po změně, nechť se má na pozoru: jako nováček upadne v nevoli, zůstane vyřazen (deklasifikován), zacpou se mu ústa a nikde ho už nepřijmou" (str. 30).

Komunistický dělník je strašně vykořisťován: „Nedostatečná mzda jedněch dovoluje nepoměrně vysoké odměňování jiných. Ze své práce, největšího svého vypětí sil, nemá prospěchu dělník, nýbrž lidé favorisovaní, stojící na výsluní, zaopatřeni, sytí. Těm se měsíční důchody zaokrouhlí na účet dělnické nouze do desetitisíců rublů a výše" (str. 38).

Není rovnosti v SSSR: „Ta nová buržoasie, která se tam tvoří, vyznačuje se všemi hříchy naší buržoasie. Sotva vyšla z bídy, už pohrdou chudobou. Zdali jsou to opravdu titéž lidé, kteří provedli revoluci? Ne, to jsou ti, kteří ji vykořisťují! Jsou snad zapsáni ve straně, ale v srdcích nemají kromě toho nic komunistického!" (str. 61).

Rozmohlo se udavačství v SSSR. „Nejlepší způsob zabezpečiti se před denunciací (udáním) je předejíti ji vlastním udáním. Ostatně se trestají vězením a vyhnanstvím všichni, kdož zaslechli jen nějaké slovo nebo rozhovor ozývající se nepřejícností a hned to neoznámili. Podlost je oporou síly společnosti. Navykají si jí od nejrannějšího mládí. Dítěti, které donáší, dostává se vřelého blahopřání" (str. 33).

Dělník sovětský hledá proto útěchy v náboženství: „Při takovém nešťastném, zakřiknutém živobytí, k němuž byl dnes odsouzen sovětský dělník, pokud se neoctl mezi favorisovanými, dělník vyhladovělý, v hadrech, spoutaný, neodvažující se už ne-

toliko protestovati, nýbrž ani hlasu svého pozvednouti, což divného, že ten ubožák se zabývá návratem k Bohu a hledá útěchy v modlitbě? K čemu lidskému mohl by se odvolati?" (str. 34—35).

Nová sovětská konstituce ubila poslední zbytek občanské svobody! „Proletariát nemá už možnosti vybrati si své zástupce, kteří by hájili jeho zájmů. Lidové hlasování? Ale to je bolestný žert a klam: o všech jmenováních je už napřed

Mohamedánka (nemocná) hledá pomoci u katolických sester v Letnici.

rozhodnuto, o všech — od vrchu dolů. Lid má právo voliti jen ty, kteří už byli svrchu označeni" (str. 45).

Stalinova diktatura: „Stalin nesnese odporu, vyžaduje si toliko pochvaly. Kdo mu netleská, pokládá se za nepřítele státu... Tak zůstanou při něm zakrátko pouze ti, kteří nemají odvahy jej kritisovati, anebo nemají vůbec žádné myšlenky. To je podstata despotismu, že se obklopuje nikoliv lidmi hodnotnými, nýbrž otroky" (str. 65).

„Nechť porozumí dělnický svět, že ho komunisti oklamali, jako tam těch (v SSSR) po řadě oklamala Moskva" (str. 54).

II.

Z tragiky ruských emigrantů.

Koncem října t. r. zemřela v Karl. Varech po roční těžké nemoci ruská emigrantka, paní Nadeždja Ligenzevičova, šlechtična z Podolíua (na západní Ukrajině), která se svou churavící dcerou, bývalou ředitelkou ruského gymnasia, po 14 let bídně živořila v ruské taře karlovarské — odkázána jen na milosrdenství dobrých lidí. Je-li pro muže-vystěhovalce v cizině trpký zápas o denní skývu chleba, oč trpčeji se životem probíjely obě ruské ženy, jež patřily kdysi k nejlepším společenským kruhům své vlasti, ale z bolševické revoluce si zachránily jen holý život; ostatní rodina pobita a majetek rozkra-

den. Inteligentní dcera, gymnasijní ředitelka, ovládající několik evropských řečí, doufala se existenčně uchytiti ve světových lázních karlovarských svými jazykovými znalostmi, ale zklamala se. Byly by se rády odstěhovaly jinam (do Jugoslavie), ale nebylo prostředků na cestu. Pro stařičkou matku — sama s podrytým zdravím — chodila dcera — žebrat... Nyní osaměla... Píše nám: „Maminka dotrpěla. Večer a noc jsem probděla úplně sama u jejího úmrtního lože. Pohřbíval ji ruský pravoslavný farář z Prahy, O. Michal

Albánské ženy v Jugoslavii.

Vassnjecov, syn slavného ruského malíře. Stal se až v Praze knězem, před revolucí byl profesorem astronomie na moskevské universitě. Matku pohřbila obec jako chudou... Když smuteční průvod vešel do hřbitovní brány a zazněl umíráček, mistr Schoeneck se svými druhy zahrál z nedalekého lesa na dechové nástroje chorál: „Vem, ó Ježíši, mé ruce a veď mne!" Byl pěkný, teplý, slunečný den, a ta hudba zněla tak tklivě, že žádné oko nezůstalo suché. Co jsem cítila já, snadno se domyslíte. Jsem nyní úplně sama ve světě: celá naše rodina i příbuzní padli za oběť revoluce. Bolí mne nesmírně srdce, že chudák maminka churavěla v takové nouzi... Pokoj ve faře mám zajištěn toliko na zimní dobu, pak se budu museti vystěhovat... Ale kam? Modlete se za čistou duši mé matky, která všechny lidi milovala — byla hluboce věřící — a modlete se i za mne — zdrcenou..."

Kostelík sv. Cyrila a Metoděje v Olomouci.

Doplněné zlomky ze svatomořického archivu.

Boh. Zlámal.

(Dokončení.)

Zřízení bratrstva sv. Andělů strážných.

Po vzoru slavného bratrstva Božího Těla při kostele sv. Mořice, které přispělo nemálo k hlubšímu náboženskému životu, stejně jako dbalo i na zevnější okrasu a ozdobu kostela sv. Mořice,[86] chtěl probošt Giannini zříditi i v kostelíku sv. Cyrila a Metoděje bratrstvo sv. Andělů strážných, jimž byl zasvěcen jeden ze tří oltářů v kapli. Získal povolení od kardinála Schrattenbacha ze dne 31. prosince 1733[87] a 9. dubna příštího roku 1734 bylo vystaveno breve od Klementa XII., na jehož základě mohou získati odpustky všichni věřící, „kteří v kostele sv. Cyrila a Metoděje oltář bratrstva sv. Andělů strážných na svátek sám nebo v oktávě zbožně navštíví".[88]

K formálnímu založení bratrstva však došlo teprve apoštolským brevem Klementa XII. ze 27. července 1736.[89]

Avšak novému českému bratrstvu nebylo popřáno života. Když totiž roku 1747 sestavoval Giannini „Přehled rozličných svátků, aniversarií a mší" svého milého kostelíka sv. Cyrila a Metoděje, posteskl si, že se mu dosud nepodařilo uskutečniti plán s bratrstvem. Píše na konci: „Konečně nelze opomenouti, že před několika lety (1736) byla vyprošena z Říma bula pro zřízení bratrstva sv. Andělů strážných v tomto kostele, které také nejdůstojnější konsistoř schválila (1733). Avšak smrtí jistého dobrodince a za nynějších válek se ztratil základ (fundus); chce jej však s pomocí Boží, když jiného není, poskytnouti kdosi neznámý, který se svým časem ukáže. A to jest, co z nutnosti a na památku bylo třeba zaznamenat. V Olomouci, dne 26. července 1747. František hrabě Giannini."[90]

[86] Confraternitas Corporis Christi vznikla při kostele sv. Mořice velmi záhy. Již r. 1440 se připomíná. Bratrstvo mělo v kostele vlastní, bohatě fundovaný oltář Božího Těla. Později zaniklo, až farář kanovník Schröffel je znovu obnovil r. 1677. Ve farním archivu se nalézá dosud konstituční bula ze 14. 6. 1677, jakož i kronika bratrstva, vedená od založení 1677 do 1704. V bratrstvu byly přední olomoucké osobnosti, radní a purkmistři. Bratrstvo bylo zrušeno cís. nařízením ze dne 30. 3. 1785 a jmění zabaveno. (FAM. Archiv Inventarium r. 1788, 10.)

[87] FAM, Urk. Protokoll, 29.

[88] Tamže, 29.

[89] Tamže, 32. Podotýkám, že listiny jsou ztraceny. Údaje čerpám jen z archivního inventáře, který však je dostatečně obsažný. Přítomný záznam na př. zní: „Apostolisches Breve über die Errichtung der Schutzengel Bruderschaft in der St. Cyrili, Methudi Kirche." Tento fakt je ovšem potvrzen i vlastními slovy Gianniniovými v následující poznámce.

[90] Tandem omittendum non est, quod impetrata fuerit ab aliquot annis Roma Bulla pro erigenda Confraternitate SS. Angelorum Custodum in hac Ecclesia: quam etiam Reverendissimum Officium approbavit: sed decedente Bene-

Zda se Gianninimu podařilo ještě vyvolat v život toto bratrstvo, není známo. Jeho nástupcům sotva už tolik na tom záleželo.

Liturgický život ve filiálním kostele sv. C. M. před zrušením.

Není toho mnoho, co víme o liturgickém životě u sv. Cyrila a Metoděje v posledních desítiletích jeho trvání. Každou neděli a svátek současně s bohoslužbami u sv. Mořice sloužila se mše svatá, před níž bylo kázání. V této povinnosti, sloužit mši svatou a česky kázat, střídali se všichni tři svatomořičtí kaplani.[91] O jednotlivých obdobích církevního roku víme jen tolik, že o velikonocích se stavěl Boží hrob a rozžíhal paškál.[92] Nelze však bezpečně říci, zda se v kostelíku přechovávala stále nejsvětější Svátost, ačkoliv se zdá tomu nasvědčovati založení fundace pro věčné světlo od Marie Terezie Ertlové roku 1754 obnosem 500 zlatých.[93] Ve Svatém týdnu však tam bylo Sanctissimum, neboť Josef Šimon Tadeáš Schneefeldt von Zimmerle založil roku 1766 nadaci 50 zl. na udržování světla na hlavním oltáři v Božím hrobě u sv. Mořice, a stejně „aby týmž světlem za nejsvětější Svátostí byl opatřen i starý český kostel sv. Cyrila a Metoděje po dobu Božího hrobu".[94]

Ačkoliv v kostelíku byly varhany, které tam dal postaviti Giannini a na které již od r. 1724 hrával varhaník, přece se tam udrželi také předzpěváci (Vorsänger), kteří zpívali i pašije a dostávali za to ročně 8 zl. 48 kr. Avšak 30. září 1765 byli odstraněni a jejich plat pak pobíral varhaník Václav Evaldt.[95] Kostelní prádlo praly a spravovaly Kateřina Untersteinerová, Anna Gucklerová a Anna Haucková.

Mešními nadacemi ožíval kostelík i ve všední dny. R. 1668 založil Ondřej Meixner mešní nadaci u sv. Cyrila a Metoděje na 4 mše svaté ročně za jeho zemřelé, tam pochované rodiče, obnosem 100 zlatých.[96] R. 1720 založila už zmíněnou nadaci na tři mše sv. Regina Přestlová, rozená Špičková, za celé příbuzenstvo Špičkovo, pochované u sv. Cyrila a Metoděje, obnosem 100 zl.[97] Dvě mše sv. zá-

factore quodam, et inter praesentia bella disparuit fundus: quem cum Deo, alio deficiente suppeditare cogitat quidam ignotus, qui suo tempore patefiet; Et haec sunt, quae hic necessitate rei, et memoria commemoranda fuerunt.

91 Kapitulní archiv v Olomouci (AKO). Skříň CH. Svatomořická akta. Velký svazek „St. Mauritz". Pamětní spis faráře kanovníka Quentella z roku 1773 konsistoři, v němž dovozuje, že po zrušení jesuitského řádu, jehož členové kázali u sv. Mořice zdarma, farář svatomořický nemá povinnosti ani možnosti platit kazatele. Kazatelí u sv. Mořice se pak stali františkáni.

92 Za postavení a rozebrání Božího hrobu a za obsluhu dostával kostelník u sv. Cyrila a Metoděje Jiří Schultz každoročně 9 zl. 24 kr. R. 1758 se zaplatilo voskáři Fr. Stefanovi za dvoufuntovní paškál 1 zl. 48 kr. (FAM, Stolae Rayttung... SS. Cyrilli et Methudii 1759—1767.)

93 Protocollum Testamentorum 1767. II. část, 427.

94 Tamže, 532.

95 FAM, Stolae Rayttung... SS. Cyrilli et Methudii.

96 FAM, Protocollum Testam. 1767. I. část. 253.

97 Tamže, 273. Kapitál byl u Fr. Stumma.

dušní Anny Barbory Taufferové z r. 1737 se sloužily 15. května a 15. listopadu.[98] R. 1740 paní Maria Eva Paumová (Baumová), která odkázala ke kostelu sv. CM. 200 zl., založila také fundaci (50 zl.) na dvě mše svaté, které se sloužily 15. února a 10. srpna.[99] R. 1767 založil u sv. Cyrila a Metoděje velkotýnecký farář Karel Veselý nadaci na 3 mše svaté.[100]

Z odkazů ke kostelu sv. CM. jest jmenovati vedle zmíněného odkazu 200 zl. M. E. Paumové menší odkazy Evy Clementové z roku 1730 20 zl., a r. 1736 Kateřiny Justiniánové 3 zl.[101] R. 1747 se setkáváme opět s velkým odkazem 200 zl. Jana Gesella, které jest hledati u Petra Ganghofra z pole před litovelskou branou na kontraskarpě.

V posledních letech před zrušením jako by se zdálo, že přízeň ke kostelíku sv. CM. vyvrcholuje. Českého obyvatelstva ve vnitřním městě značně přibylo, a ti všichni rádi chodili na české bohoslužby a rádi dávali na potřeby kostelíka. Ze zvonečku a na oběrách se vybralo ročně 15 až 30 zl., což bylo na př. proti kostelu sv. Mořice mnoho.[101a] Také pozoruhodný je přírůstek fundačních kapitálů, které jen r. 1782 vzrostly o 491 zl. Do tohoto roku musíme položiti snad poslední nadaci Vavřince Haberda ve výši 100 zl.[101b]

Zázračný neředínský obraz sv. kříže do kostelíka sv. C. M.

U Neředína visíval na stromě starý obraz Ukřižovaného (Crucifixbild), od Neředínských hodně uctívaný. Pověsti o zázračných vyslyšeních nabyly takového rázu, že olomoucká konsistoř nařídila r. 1760 přenésti obraz do kostelíka sv. Cyrila a Metoděje. Probošt Rolsberg nám o tom jediný zachoval stručnou zprávu: „Tento obraz visel na stromě před vesnicí při chodníku; k němu dalo 7 osob částečně stříbro, částečně voskové obětiny, a z nich 2 osoby, které byly z Olomouce, dosáhly podle jejich svědomité výpovědi úlevy a pomoci ve svých bolestných záležitostech. Po vykonaném šetření

98 FAM, Schematismus 1781, Nr. 386. Kapitál byl u Fr. Stumma.

99 FAM, Tamže, Nr. 50.

100 Tamže, Nr. 415. Kapitál byl rovněž u Fr. Stumma.

101 FAM, Extractus Testam. 1730—1751.

101a V kostele sv. Mořice se vybralo r. 1781 ze zvonečku 48 zl. a z oběr 37 zl. 3 kr., celkem 85 zl. 3 kr. R. 1872 pak ze zvonečku jen 35 zl. 20 kr. 3 d. Naproti tomu u sv. Cyrila a Metoděje se vybralo r. 1781 ze zvonečku a z oběr 30 zl. 37 kr., roku 1782 pak 15 zl. 2 kr. 2 d. (AKO, Skříň CH. Svatomořická akta.) — Před osmi lety, r. 1774, se vybralo u sv. Cyrila a Metoděje ze zvonečku 31 zl. 23 kr. 2 d. (FAM, Kostelní účty sv. CM. z roku 1774.)

101b FAM, Urk. Protokoll, 51. Rok nadace je mylně poznamenán 1785, ježto kostelík byl zrušen už 1784. Nové fundační kapitály byly ihned půjčeny na úroky novým dlužníkům takže r. 1782 byli dlužníky ke kostelu sv. CM. tito lidé: 1. Fr. Burian 93 zl. 20 kr. 2. Vavřinec Dostal 34 zl. 13 kr. 1 d. 3. Fr. Šťawa 394 zl. 4. Frant. sv. pán Tonsern 527 zl. 40 kr. 5. Olomoucká komun. pokladna 149 zl. 40 kr. 6. Jakob Orličeк 25 zl. 7. Susanna Laschnowská 50 zl. 8. Vavřinec Dostal 200 zl. 9. Ignác Sommer 100 zl. 10. Gottwaldovi dědici 75 zl. 11. Vavřinec Stabel 100 zl. 12. Václav Meylosch 100 zl. 13. Kateřina von Grossbauer 100 zl. 14. Em. Norbert Umlauff 250 zl.

byl tento obraz z nařízení biskupské konsistoře r. 1760 sňat a dán ke sv. Cyrilu a Metoději."[102]

Opravy za nástupců Gianniniových.

Menší opravy na kostelíku byly doplněny ještě za života Gianninova, hlavně r. 1739 (obnosem 257 zl. 10 kr. 3 d.). Za jeho nástupce

Gotické sochy P. Marie a sv. Jana z býv. kostelíka sv. Cyrila a Metoděje. (Nyní jsou v dušičkové kapli v kostele sv. Mořice v Olomouci.)

barona Quentella (1758—1774) došlo k nové opravě. Po menších vnějších i vnitřních opravách[103] byla dána r. 1765 do sakristie nová železná kamna za 10 zl. od zámečnického mistra Fr. Masslaufa, vyštafírovány varhany od malíře Ferdinanda Vilhelma za 10 zl., te-

[102] FAM, Archiv Inventarium 1788. Litera N.

[103] R. 1758 opravil zámečník Vavřinec Weninger zámek na dveřích za 12 kr. R. 1759 opraveny lavice za 3 zl. 12 kr. R. 1760 stolař Fr. Müller dostal za práci 5 zl. 13 kr. a sklenář 1 zl. 30 kr. R. 1761 tesař Jos. Seelinger opravil střechu za 6 zl. 42 kr.; sklenářské práce stály 2 zl. 16 kr. R. 1762 dostal Vavřinec We-

sařský mistr Josef Seelinger pak opravil střechu za 30 zl. a Josef Wiessenbeck provedl menší sklenářské práce za 2 zl. 17 kr. Střecha však už byla do té míry chatrná, že již příštího roku 1766 musela býti dána nová za 148 zl. 51 kr. 1 d.[104] Ještě r. 1767 provedl stolař Fr. Müller menší vnitřní správky za 10 zl. a sklenář Josef Wiessenbeck za 3 zl. 38 kr.

Jmění kostelíka za Gianniniho a jeho nástupců až do zrušení 1784.

Giannini dal do pořádku také kostelní hospodářství, o něž se dosud nikdo nestaral.[105] Po druhé adaptaci zvolila městská účetní komise za kostelního hospodáře (inspector) známého konsistorního advokáta, později radního a primátora Fr. Řehoře Willperta.

Roku 1727 neměl kostelík, jak se zdá, více kostelního jmění než 58 zl. rýnských 20 kr., které měl vypůjčeny na úroky měšťanský pekař Fr. Utschik.[106] Jmění, které dříve kostelík míval, přišlo r. 1704 z větší části na turecké války (přes 144 zl.), ze zbytku se asi zaplatila r. 1710 nová střecha a ostatek pohltily nejnutnější potřeby po požáru 1709. Po další tři roky nebylo jiného příjmu než úroky z tohoto kapitálu (3 zl. 30 kr. ročně). Teprve 1730 dostal kostelík z prodejní ceny domu Jana Jiřího Ehrlicha příslušný obnos 50 zl. a z toho narostlé úroky 49 zl. 4 kr., kterýžto kapitál (100 zl.) byl ihned půjčen Matěji Klippelovi na 6proc. úrok.

R. 1733 půjčil kostelíku „na zaplacení rozličných dluhů" probošt Giannini z kostelních peněz sv. Mořice 140 zl.

R. 1739 půjčil opět kostel sv. Mořice 60 zl. na úhradu výloh na opravu kostelíku, které byly podniknuty v tomto roce. V dalších letech nebylo třeba větších oprav. Proto jmění kostelíka ponenáhlu rostlo, zvláště několika zbožnými odkazy, takže když po smrti dosavadního hospodáře Willperta přejímal 31. 12. 1751 kostelní účty nový hospodář, radní Jan Gruba, měl kostelík na půjčených kapi-

ninger (zámečník) 6 zl. 30 kr. R. 1763 dostal sklenář 36 kr. Konečně r. 1776 stály tesařské práce na kostelíku 29 zl 8 kr. (FAM, Kostelní účty sv. Mořice a filiálních kostelů z těch let. Ostatní údaje jsou z Účtů kostela, štoly a fundačního jmění u sv. Cyrila a Metoděje rovněž ve FAM.)

104 FAM. Účty kostela, štoly a fund. jmění u sv. C. M.

105 Podle Archivního inventáře Sommerauova (1835) byly prý ve farním archivu účty kostelíka sv. Cyrila a Metoděje od r. 1658 do 1756. Avšak nově zvolený inspektor kostela sv. Mořice a sv. Cyrila a Metoděje, radní (Raths-Primator) Fr. Ř. Willpert podotýká, že „von vorherigen Zeitten her keine Rechnung über obgedachte Kirchen Empfang und Aussgaab (sv. C. M.) in Vorschein gekommen seye, bis ich Endes gefertigter endlichen nach dem ich von Einer hochansehentlichen Rayttungs- Commission anno 1727 pro Inspectore über obgesagte Kirchen, quoad Jura fabricae bestellet worden, hier gegenwärtige Rayttung angefangen habe". (AMO, Raytung der Empfang und Aussgaab bey der Kirchen SS. Cyrilli et Methudii in der königl. Haubt-Stadt Olmütz, anfangend von Anno 1727 bis letzten Decemb. 1746.)

106 Tamže.

tálech 350 zl. rýnských[107] a na hotovosti 439 zl. 27 kr. 3 denáry, dohromady 789 zl. r. 27 kr. 3 denáry.[108]

Od roku 1751 vedl účty kostelního jmění po 14 let do konce roku 1767 Mathes Nepomuk Kodideck. Kostelní jmění vzrostlo za něho, ježto zvláštního vydání nebylo, hlavně úroky z peněz, takže k poslednímu prosinci 1767 bylo toho 983 zl. 18 kr.[109]

Správu fundačního jmění vedl vždy první (vrchní) kaplan u sv. Mořice. Po odchodu vrchního kaplana Fr. Versailliho, který se stal vikářem na dómě, převzal 28. 2. 1759 fundační výkazy u sv. Cyrila a Metoděje vrchní kaplan Filip Jakob Friebeck.

Celkového fundačního kapitálu u sv. CM. bylo toho roku 1759 1284 zl. 11 kr. $3\,^{4}/_{15}$ d. (v tom úroky 72 zl. 38 kr. $2\,^{4}/_{15}$ d.).[110] Kapitál byl všecek uložen na pěti- a šestiprocentní úroky (od vydání patentu 1. 5. 1866 na čtyřprocentní), které vynesly od r. 1759 do konce r. 1767 505 zl. 21 kr. $2\,^{2}/_{3}$ d. Vydání za ta leta bylo 137 zl. 15 kr., takže fundační jmění kostelíka vzrostlo k 31. 12. 1767 (i s úroky) na 1708 zl. r. 50 kr. $2\,^{3}/_{5}$ denáru.

Z tohoto fundačního kapitálu (1708 zl. 50 kr. $2\,^{2}/_{3}$ d.) patřilo:

1. K české kazatelně	203 zl. 13 kr. 1 d.[111]
2. K oltáři sv. Cyrila a Metoděje	116 zl. 40 kr.[112]
3. Na mešní fundace	391 zl. 40 kr.[113]
4. Na věčné světlo	500 zl.[114]
Celkem	1211 zl. 33 kr. 1 d.[115]

Protože v kapitulním archivu olomouckém se zachovaly účty kostelíka sv. Cyrila a Metoděje z dvou posledních let před zrušením

[107] Seznam dlužníků ke kostelu sv. Cyrila a Metoděje od r. 1727 do 1751 je tento: 1. Fr. Utschik (od r. 1727 do 1737) 58 zl. r. 20 kr. 2. Matyáš Klippel, vicesyndik (1730) 100 zl. 3. Jan Wreiger (1733) 50 zl. 4. Jan Klimesch (1738 až 1751) 100 zl. 5. Fr. Tischler, hřebenář (1740—1750) 50 zl. 6. Jan Jos. Hirschberger (a vdova po něm. 1740—1745) 200 zl. 7. Vavřinec Dostal, mydlář (1745 až 1750) 200 zl. 8. Karel Böhm, kavárník (1748—1751) 300 zl. 9. Václav Laschnowsky (1749—1750) 50 zl. (AMO, Rayttung . . . der Kirchen SS. Cyrilli et Methudii.)

[108] Tamže.

[109] FAM, Účty. Lit. R. 31. Nr. 1, 2, 3. Dlužníky v té době byli: 1. Barbora Klimešová (1752) 100 zl. r. 2. Vavřinec Stabl, řezník (1752—1767) 100 zl. r. 3. Václav Laschnowsky, krejčovský mistr (1752—1767) 50 zl. r. 4. Vavřinec Dostal (1752—1767) 200 zl. r. 5. Antonín Kara, soused „ob der Eusern Mitter Gassen" (1752—1767) 25 zl. r. Pokladníkem byl tehdy Leopold Resner.

[110] FAM, Lit. R. Sacristanats Cassae Rayttung . . . SS. Cyrilli et Methodii.

[111] K níž platili tito dlužníci: 1. Karel Rotstock, měšťanský pekařský mistr bílého pečiva (od r. 1748) z kapitálu 93 zl. 20 kr. 2. Obec Odrlice u Litovle (od r. 1727) z kapitálu 15 zl. 3. Vavřinec Dostal, měšťanský mydlář, od r. 1747 z kapitálu, 34 zl. 13 kr. 1 d. 4. František svob. pán Tonsern z kapitálu 27 zl. 40 kr. 5. Hospodářská správa města Olomouce z kapitálu 33 zl.

[112] Platilo město Olomouc.

[113] Platili dědici Gianniniho.

[114] Platil svob. pán Tonsern na fundaci Teresie Ehrlichové.

[115] Ostatní obnos byl půjčen bezúročně (252 zl. 8 kr. 1 d.), z elokovaného kapitálu (1211 zl. 33 kr. 1 d.) narostlo úroků (za leta 1759—1767) 243 zl. 55 kr. $3\,^{2}/_{3}$ d. a na hotovosti bylo 1 zl. 13 kr. $^{4}/_{15}$ d., což dohromady dává obnos 1708 zl. 50 kr. $2\,^{3}/_{5}$ denáru.

(1781 a 1782),[116] je nám možno si učiniti jakýsi celkový přehled jmění kostelíka sv. Cyrila a Metoděje od r. 1727 do 1782:

	1727	1751	1767
1. Jmění kostela (Cassa fabricae)	58 zl. 20 kr.	789 zl. 27 kr. 1 d.	983 zl. 18 kr.
2. Jmění fundační (Cassa Sacristanatus)	—	R. 1759 1284 zl. 11 kr. 3 4/15 d.	1708 zl. 50 r. 2 3/5 d.
3. Štola (1759—1767)	—	—	272 zl. 44 kr. 1 d.
Celkem	58 zl. 20 kr.	2073 zl. 39 kr. 2 4/15 d.	2692 zl. 8 kr. 2 3/5 d.

	31. 3. 1781	31. 12. 1781	31 12. 1782
Celkem	3161 zl. 37 kr. 1 d.	1946 zl. 25 kr.	2329 zl. 48 r. 2 d.

To jsou osudy kostelíka, který udržoval český život ve vnitřním Olomouci a byl zároveň živým pojítkem s prvními slovanskými věrozvěsty sv. Cyrilem a Metodem. Jeho zrušení 1784 znamená, myslím, zánik cyrilometodějského vědomí v Olomouci, ale také novou ránu českému životu, neboť o náhradu českých bohoslužeb a kázání ve vnitřním městě nebylo postaráno.[117]

Další osudy kostelíka sv. C. M. po jeho zrušení 1784 viz v „Mojmírově říši" 1937 č. 4 nn. v článku Rušení kostelů a klášterů v Olomouci 1783/84.

Den Východu.

Od té doby, co posvátná Kongregace seminářů a universit v Římě vydala směrnice pro pořádání t. zv. *„Dne Východu"* (Dies Orientis), konají katolické university a bohoslovecké semináře každoročně zvláštní slavnosti, věnované veliké *myšlence sjednocení církví.* Je přirozeno, že v *širé oblasti cyrilometodějského Velehradu* nachází výzva římské Kongregace nejochotnější ohlas a hluboké pochopení. Přinášíme stručné zprávy o letošních oslavách „Dne Východu" na domácí půdě cyrilometodějského unionismu.

I. Zdařilá unijní slavnost konala se v arcibiskupském semináři v Praze dne 13. listopadu, před svátkem sv. Josafata, průkopníka

[116] Jsou to výtahy (Extractus) z účtů kostela sv. Mořice, sv. Blažeje, sv. Cyrila a Metoděje, Panny Marie Pomocné v poli, sv. Urbana v Holici, kaple loretské, bratrstva Božího Těla a scholasterie (16 kusů), které podává probošt Rolsberg na základě výnosu z r. 1781. (AKO, Skříň CH. Svazek „St. Mauritz". Datum v Olomouci 13. listopadu 1783.) Jsou to výtahy z účtů od 1. 1. 1781 do 31. 12. 1782.

[117] O p r a v y. Na str. 138 přehodil sazeč několik letopočtů: Číslo 27 má mít správně rok 1520 a číslo 47 rok 1521. Okrajová poznámka „pro Missis ex celebrandis" zní správně". Pro Missis m o x celebrandis. Ostatní přehlédnutí si laskavý čtenář sám opraví.

sjednocení Slovanů, za účasti pana kardinála *dra Karla Kašpara*, světicího biskupa *dra Eltschknera*, sborů profesorských obou theologických fakult Karlovy university a německé university v Praze a zástupců duchovenstva světského, řeholního i vojenského.

O půl 9. hod. sloužil pontifikální mši sv. prelát *dr. Josef Čihák*, sídelní kanovník kapituly svatováclavské. Po nich všichni přítomní modlili se za sjednocení východní i západní církve.

O 10. hod. byla v sále arcib. semináře *slavnostní akademie*, při níž promluvili děkan české fakulty bohoslovecké *msgre dr. Vašica* a profesor církevních dějin německé fakulty bohoslovecké *dr. Winter*. Potom bohoslovci zapěli dva staroslověnské církevní sbory.

Český bohoslovec Kořínek a německý bohoslovec Armstark promluvili o významu této slavnosti. Akademie byla zakončena řeckým sborem. Pan kardinál poděkoval všem účinkujícím i přítomným, zejména zástupci ministerstva zahraničí v. odb. radovi dru Maixnerovi za účast na této, pro sblížení východní a západní církve, tak významné slavnosti.

II. Unijní den v Olomouci. Neděle 14. listopadu byla v olomouckém semináři velkým unionistickým svátkem. Tradiční oslavy sv. Josafata nabyly letos zvlášť bohatých forem. Duchovní semeniště cyrilometodějské arcidiecése, jež ve své komunitě téměř dvě desítiletí slučuje v bratrské jednotě bohoslovce západního i východního byzantsko-slovanského obřadu z obou řeckokatolických diecésí podkarpatských, je cyrilometodějsko-unionistickou štěpnicí, v níž se usilovně pěstí zápal pro dobudování velikého díla sv. Cyrila a Metoděje.

Úvodem k letošnímu unijnímu dni byly dvě přednášky se světelnými obrazy o prázdninovém studijním exkursu olomouckých bohoslovců na Podkarpatskou Rus. První přednáška byla 7., druhá 12. listopadu. O bohatých zážitcích přednášeli: vůdce výpravy profesor *dr. Činek* a předseda unionisticko-cyrilometodějského kroužku, řeckokatolický bohoslovec *Jáno Murin*. Světelné obrazy doprovázeli výkladem po jednotlivých úsecích cesty bohoslovci: Jan Hošek (cesta na Užok a primice ve Volosiance), Valentin Rafaja (Mukačevo, Polanok, Černecký klášter), Petr Čambala (Chust, Slatinské Doly), Ant. Polanský (Košice), Josef Hymer (Prešov).

Vlastní unijní den 14. listopadu zahájen byl už při ranních bohoslužbách v obou seminárních kaplích unionistickými meditacemi, mší sv. a společným sv. přijímáním na úmysl unijní akce. Na chodbě před kaplí sv. Cyrila a Metoděje instalována byla pod vkusně vyzdobeným modelem sochy arcib. Stojana *exposice* význačných publikací o Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje, Apoštolátu jednoty a cyrilometodějském unionismu.

O 9. hod. byla *slavná bohoslužba* s unionistickou pobožností v kapli sv. Cyrila a Metoděje. Slavnou mši sv. byzantsko-slovanského obřadu za asistence řeckokatolických bohoslovců sloužil *O. Kazimír Bojsák*, O. S. Fr., rodák z Drahova na Podk. Rusi. Bohoslužbu vzorně provázel pod taktovkou dirigenta boh. Olejníka velký pěvecký

sbor bohoslovecký, který dokonale zvládl velebný polyfonní doprovod slavné bohoslužby. Vše působilo mohutným dojmem podmanivé krásy východní bohoslužby.

Bohoslovci obcovali bohoslužbě s liturgickými příručkami, spolu se modlíce všechna vzývání a prosby. Se stejnou péčí, s jakou se usilovně křísí v olomouckém semináři láska k mateřské liturgii západní, budí se tu i láska k rovnocenné bohoslužbě východní. Vidí se v tom přední složka unijní výchovy podle tužeb sv. Otce. (Proto také bude letošního roku každou druhou neděli v měsíci celebrována v seminární kapli slavná mše sv. byzantsko-slovanského obřadu.)

Po slavné mši sv. byla v aule slavnostní unijní akademie před vyzdobeným obrazem patrona unie, sv. Josafata.

Po liturgickém mottetu staroslověnském, jež zazpíval pěvecký sbor bohoslovecký, přednášel o sv. Josafatu řeckokatolický bohoslovec *J. Murin*. Narýsoval hlavní znaky jeho světectví i jeho unijního apoštolátu a zvláště zdůraznil duchovní odkaz jeho díla pro soudobé unijní akce.

Nato přednesl boh. *Fr. Vaňák* báseň prvního jesuitského rektora velehradského P. Vostatka o sv. Josafatovi. Méně známá a zaníceně vroucí prosebná apostrofa strážce Velehradu na patrona unie přenesla účastníky pod klenby velehradské basiliky před cyrilometodějské sousoší Maxovo.

Hlavní slavnostní přednášku měl proděkan *dr. Cinek*. Rozvinul obraz soudobých unijních akcí ve všech katol. národech, hlavně však v Římě. Osvětlil požadavky zdůrazněné unionistickou encyklikou „Rerum orientalium" (z r. 1928) a výnosy posvátné Kongregace seminářů a universit (1929, 1935). Ukázal pak, jak v jednotlivých národech se pracuje pro sv. myšlenku unie, připomenul všecky instituty, svazy a spolky unijní, jakož i odborné a populární časopisy unionistické a zvlášť důrazně narýsoval obraz vedoucích a iniciativních unijních akcí u nás od minulého století, jež nám pojišťují přední místo ve velkém sjednocovacím díle na foru mezinárodním.

Podtrhl pak hlavní resoluce z letošního mezinárodního unijního kongresu v Římě a konkretně vytyčil, co se očekává na poli unijní práce od akcí cyrilometodějsko-velehradských. Zvláště zdůraznil potřebu ducha apoštolské lásky, o nějž prosí latinská liturgie v den sv. Josafata.

Závěrem akademie měl vroucí proslov podkarpatský biritualista *O. Kazimír Bojsák*, O. S. F. Apostrofoval bohoslovce obojího obřadu, aby dále s neochabující vytrvalostí se modlili a odborným studiem školili pro úkoly díla sjednocení.

Odpoledne byla uspořádána ve vyzdobené oratoři zvláštní slavnost pro bohoslovce I. ročníku, kteří byli slavně přijímáni za členy Apoštolátu. Do Apoštolátu vstoupili i *němečtí bohoslovci*. Česko-německý proslov k novým členům měl *dr. Cinek*. Osvětlil cíle tohoto unijního spolku a konkretně zdůraznil úkoly, které ukládá čekatelům kněžství.

Po litaniích k sv. Cyrilu a Metoději a rozdání členských obrázků

uctili noví členové relikvie sv. Josafata za zpěvu cyrilometodějské písně. O půl 7. hod. večer byly v kapli sv. Cyrila a Metoděje *slavné byzantsko-slovanské nešpory* (večerňa) za sborového doprovodu.

K povznášející unijní slavnosti přinesl pozdrav z Velehradu P. rektor Koláček T. J. a ze slovenské Nitry provinciál misijní kongregace Slova Božího P. Al. Lazecký.

III. Řeckokatoličtí bohoslovci v Užhorodě připjali též svůj *unijní projev k oslavě sv. Josafata*, arcibiskupa a mučedníka, pořádané dne 21. listopadu v duchovním semináři na hradě. Předseda vzdělávacího kroužku bohosl. *Mich. Mozer* měl úvodní proslov, v němž rozváděl *unijní heslo:* „aby všichni jedno byli". Tato vůdčí myšlenka se pak uplatňovala v celém slavnostním programě: jí platila recitace boh. *Desid. Dobry*, i sborová recitace, kterou na téma „Mír Kristův v království Kristově" složil boh. *Bart. Makuk*, jí zaznívál výborný pěvecký sbor bohoslovecký pod vedením *St. Gladonika*, i originelní balalajkový orchestr řízený *Mich. Ignatem*.

Na slavnosti byli přítomni užhorodský biskup *Alexander Stojka* s členy kapituly a četným duchovenstvem i laickou inteligencí. Zvláště mile byl uvítán velící *generál Oleg Svátek*, který se chtěl svojí účastí odvděčiti bohoslovcům za to, že každoročně navštěvují vojenský hřbitov a konají panychidu za zemřelé vojáky. K závěru slavnosti promluvil *vladyka Alexander* k bohoslovcům i hostům o významu snah *o církevním sjednocení* a o důležitém úkolu podkarpatských Rusínů v tomto Božím díle. O zdar unijní slavnosti užhorodské se zasloužil agilní prefekt duchovního semináře *dr. Nemet;* všichni účastníci odcházeli domů uspokojeni a vděčni za milé poučení o velikém apoštolátě obecné Církve na poli unijním.

*

Praha — Olomouc — Užhorod daly letos *„Dni Východu"* se zevvější oslavou i hlubokou vnitřní náplň požehnané myšlenky unijní.

Křesťanský Východ.

RUSKO

„Bezbožecký svaz národů" připravují moskevští bolševici v roce 1938. Chtějí zříditi mezinárodní tábor pro vyškolení 1500 mladých komunistů vybraných ze 48 národů k bezbožecké propagandě. Náklady zřízení převezme sovětský svaz bezbožníků.

O vzájemnou výměnu žáků vyjednává ruská bezbožecká organisace s mexickou. Nejprve má býti 36 mladých Mexikánů přijato do protináboženských ústavů v Moskvě a pak bude stejný počet mladých Rusů poslán na studium bezbožeckého hnutí do Mexika.

GPU vyzvalo ústřední radu ruských bezbožníků, aby převzala organisaci bezbožecké propagandy v trestnicích a zajateckých táborech, kde se GPU přes všechno trýznění nešťastných obětí bolsevické justice nepodařilo potlačiti náboženské hnutí. GPU to přičítá vlivu četných duchovních, žijících v žalářích a ve vyhnanství mezi ostatními trestanci. Aby bezbožecká propaganda získala nějakých úspěchů, bude ubohé vězně lákati do svých řad slibem či vyhlídkou na — vysvobození cestou milosti nebo zkrácením trestu.

Obraz P. Marie uctívaný v městě Kursk po sedm století zachránil za ruské revoluce arcibiskup Theophan z Kurska, který s ním uprchl do

Jugoslavie. Obraz je malován na dřevě, má stříbrnou výzdobu, ale stářím už tak zčernal, že je těžko na něm rozeznati jednotlivosti. Na několik týdnů byla památná ikona Kurská převezena z Jugoslavie do Londýna, kde je vystavena veřejné úctě v ruském kostele.

„Podzemní" náboženství v sovětech znepokojilo před volbami ruské bolševiky. Oficielní list jejich, moskevská „Pravda" psala nedávno: „Krátce před volbami utvořily se ve vesnici Novo-Bojdanovska náboženské organisace, jejichž členové chodili dům od domu, provádějíce propagandu. Svá shromáždění konali v domě jednoho žurnalisty, který byl znám od nějaké doby svou náboženskou činností. Veliké bylo jeho překvapení, když před několika dny viděl přicházeti do svého domu místo obvyklých členů svých schůzí policii, která jej zatkla pro nástrahy protirevoluční. (Předehra svobodných voleb!) Na Ukrajině žije v městě Zolotišči více občanů, kteří jsou vesměs kněží a bývalé řeholnice, vedle řady synů oněch pravoslavných kněží, kteří tvořili v době německé okupace zvláštní sektu. Různé tyto skupiny vyvíjejí nyní intensivní protisovětskou propagandu. Jest jasno, že tito lidé, kteří jsou našimi přirozenými nepřáteli, nepomýšlejí na spánek, nýbrž že jsou naopak mimořádně činni ve své práci nepřátelsky namířené proti dělnickému státu."

Proč zrušily sověty poslední sčítání lidu ze 6. I. 1937? Úřední vládní prohlášení ze 27. IX. t. r. uvádí za důvod zrušení „nejhrubší porušení elementárních zásad statistické vědy a také porušení vládních instrukcí". Ve skutečnosti jde tu o věci sovětské vládě velmi nemilé: Od posledního sčítání lidu v r. 1926 nastaly v sovětském Rusku nesmírné přesuny obyvatelstva — v y l i d n ě n í c e l ý c h ú z e m í, zvláště v pohraničí strategicky velmi důležitém a na druhé straně zase n e p ř i r o z e n é n a h r o m a d ě n í m i l i o n o v ý c h m a s obyvatelstva v četných táborech nucené práce, které byly zřízeny především v nehostinných a dříve také neobydlených krajích. Poctivá statistika musela by prozraditi krvavé stopy řádění nejen hladu a nemocí, ale i zběsilého GPU — musela by prozraditi úzkostlivě tajenou a zalhávanou pravdu o životě náboženském a národním — a proto nesměla přijíti nyní k slovu — příští sčítání v r. 1939 bude třeba „připraviti" podle nabytých zkušeností neplatného sčítání letošního!

Obvinění leningradského arcibiskupa Benedikta Plotnikova odůvodnila sovětská „Krasnaja Gazeta" takto: „Arcibiskup Benedikt Plotnikov, žák Jana Kronštadtského, budoval p r o t i r e v o l u č n í o r g a n i s a c e, jejichž členům ukládal za povinnost, aby na vesnicích tvořili protisovětské skupiny, vyvolávali nespokojenost proti sovětské moci, organisovali v kolchozích sabotáže a teroristické činy, proti místním funkcionářům. Tak formuloval žalobu vedoucí GUP Sakovskij. Ve skutečnosti se však arcibiskup Plotnikov snažil sbírati a organisovati podle sovětského zákona „dvacetičlenné" skupiny věřících předepsané k utvoření c í r k e v n í c h o b c í. Uvěřil slovu zákona, který v sovětech zůstává, bohužel, jen na papíře, a nesnímá ani s nejmenšího úkonu náboženského nebezpečné znamení nepřítele sovětů. O to se už vždycky postará horlivost GPU.

Nové sovětské učebnice dějepisu a zeměpisu. V našem „Apoštolátě" (č. 10) psali jsme už o nové učebnici dějepisu, která byla letos zavedena v sovětských školách pro III. a IV. třídu. Své informace jsme tehdy čerpali ze zpráv sovětských novin. Nyní lze už novou učebnici dostati i v Praze a prohlédnouti si její obsah. A tu musíme znova opakovati, že je hodně daleko od opravdové historické vědy, ačkoliv je nesporně lepší, než byly učebnice dřívější, prostě absurdní. Podle obsahu má nová učebnice asi 100 stránek věnováno r u s k ý m d ě j i n á m a ž d o b o l š e v i c k é h o p ř e v r a t u, tedy době více než tisícileté. Stejný počet stránek je však určen pro dějiny komunismu. O významu křesťanství čteme v učebnici, že bylo pokrokem ve srovnání s dobou pohanskou, nic více. To je ovšem náramně málo. Zato o světové revoluci je napsáno (str. 193) toto: „Přísaháme ti, soudruhu Lenine, že nebudeme litovati svého života, jen abychom posilnili a rozšířili svaz pracujících celého světa — komunistickou internacionálu." Slova jsou vzata z přísahy, kterou prý pronesl Stalin na II. sjezdě sovětů na základě usnesení komunistické strany.

Dokazují jen znova starou pravdu, že bolševikům slouží vyučování dějepisu jen za propagandu jejich myšlenek. Mnoho místa v učebnici je věnováno práci GPU, je tam i obrázek pověstného zakladatele Čeky-GPU, soudruha Felixe Dzeržinského.

Celá učebnice se vlastně snaží dokázati, že před bolševickým převratem v Rusku bylo všechno špatné a zaostalé, po něm však že všechno kvete a prospívá.

Několik výňatků z nové učebnice dějepisu. „Noví zvláštní lidé se objevili v sovětském svazu... Hory vyrobeného zboží, miliardy pudů (1 pud = 16 kilo) zemědělských plodin... Nádherně krásná, nejlepší ve světě metropole je vybudována v Moskvě... Sovětské aeroplány létají nejvýše a nejlépe... Jako v pohádkách vyrůstají nová města... Probudily se národní schopnosti, pro které kapitalistický režim byl hrobem... Ani v jedné zemi na světě se netiskne tolik knih a novin, není tolik knihoven jako u nás... Sovětští hudebníci a herci jsou prvotřídními umělci..." Učebnice dějepisu nechtěla patrně čekati až na spravedlivý úsudek dějin o sovětském Rusku, a nahradila jej prostě — sebechválou! Nová sovětská učebnice dějepisu byla v Praze hodně kupována. Nejsou bezpodstatné obavy, že by mohla býti doporučena i pro české školy, zejména pro tak zvané ruské gymnasium v Praze. Sovětská učebnice zeměpisu od N. Baranského (vydalo státní učební-pedagogické vydavatelství v Moskvě r. 1936) byla již přijata v některých českých školách, na p. v ruském gymnasiu a stává se knihou sovětské propagandy, která usiluje provésti důkaz, že do příchodu bolševiků bylo v Rusku všecko špatné a teprve jejich činnost přinesla dokonalou nápravu. Je však zajímavo, že i sovětské časopisy zle kritisovaly sovětské učebnice zeměpisné, na př. časopis „Krokodil" (č. 21, Moskva, červenec r. 1937), který napsal v článku „Viktorina": „Nejlépe ať sami autoři programu a učebnic zeměpisu rozhodnou, jsou-li jen nevzdělanci, anebo snad ještě něco horšího."

Nebezpečné téma. O volbách se píše nyní v SSSR nejvíce a bude se tak patrně díti až do 12. prosince. Ale je to velmi nebezpečné a ožehavé téma. V časopise „Večernaja Moskva" (z 18. října tohoto roku) uveřejnil soudruh Elvin velký článek o polských volbách a velmi se nad nimi pohoršoval. Mezi jiným se rozčiloval nad tím, že v Polsku musí býti každý kandidát zapsán v okresních seznamech, zapomněl však, že i v SSSR platí stejný předpis, jenomže sovětského kandidáta smí jmenovati pouze komunistická organisace. Tak četli ruští čtenáři Elvinův článek o polských volbách a myslili na své volby. Byla to neopatrnost bolševického listu, která zasluhovala pokárání. Objevilo se také hned druhého dne v časopisu „Pravda". A následek? „Več. Moskva" se už třetího dne (20. X.) omlouvala, že uveřejnila závadný článek a sdělila, že soudruh Elvin byl proto odstraněn z redakce.

Než nové sovětské volby chtěl vychváliti i jiný vládní list — vzpomínkou na volby v jiných státech. Tak uveřejnily „Izvěstie" (z 20. X.) článek o volbách v Anglii, Spojených státech a jinde, kde prý buržoasie ovlivňuje volby, aby si zabezpečila svou parlamentní diktaturu, a kde celý státní aparát je prý v jejích službách! Tu už sovětský čtenář nemyslil na domácí volby? Dělají-li dva totéž, není to totéž ani v sovětech!

Nešťastné — „kdyby". V čas. „Izvěstie" (z 16. X.) hlásá v rubrice „Ze sovětských meetingů" nějaký nadšený soudruh: „Kdyby se v buržoasních zemích prováděly volby tak jako u nás, byli by fašisté jistě smeteni." Komunisti nazývají fašisty všechny lidi, kteří jim nejsou „příjemni". Podle tohoto výkladu slova fašista má soudruh z „Izvěstí" úplnou pravdu. Kdyby v jiných státech směli k volbám pouze komunisti, jak je to v sovětech, dosáhli by jistě 100proc. vítězství. Bohudíky však není ještě takový pořádek jinde zaveden a je na svobodymilovných občanech, aby také nikdy nebyl zaveden.

Sovětský tisk o novém zatýkání kněží. Časopis „Partijnoje strojitelstvo" (Stranické stavitelství) přinesl v říjnu zprávu o zatčení duchovních osob a věřících v městě Orel. Bylo mezi nimi 12 kněží, jeden bývalý kníže a dřívější majitel domu. Tuto zprávu doplnil jiný sov. čas. „Ekonomičeskaja Žizň" (Hospodářský život, čís. 142): Město Orel bylo prý vždy v o-

hledu náboženském velmi neklidné. Komunistická strana i sov. vláda musely tam neustále bojovati s náboženským hnutím. R. 1933 byla v Orlu provedena „radikální čistka", při níž byli zatčeni biskup Nikiforov, 12 kněží, 3 diakoni a 2 jeptišky pro obvinění, že chtěli sesaditi sovětskou vládu; byli proto „likvidováni", to znamená, že byli zastřeleni. A přece prý ani takový trest nezastrašil věřících; náboženské hnutí nebylo definitivně potlačeno, neboť se nyní projevilo zase.

Bezbožecké bible. Sovětská vláda vypsala soutěž na „bezbožeckou bibli" pro dospělé. Taková „bible" se už tiskne pro studující nižších a středních škol. Svým obsahem potírá křesťanské evangelium, mohamedánský korán a židovský talmud a je prosycena marxistickým, komunistickým a bezbožeckým světovým názorem.

V sovětských poměrech, kde nikdo nesmí čísti, co není vládou dovoleno, má bezbožecká bible nejenom nahraditi dosavadní nejdůležitější náboženské knihy, nýbrž i provésti jakousi koncentraci sovětského „náboženství" materialistického.

Sovětské děti o náboženství. „Komsomolskaja Pravda" (z 22. X.) uveřejnila odpovědi dětí na dotazník o tom, jak si představují smysl některých „starých" slov. Uvádíme zde několik odpovědí týkajících se náboženství, avšak podotýkáme, že sovětský časopis nepochybně vybral si jen to, co se mu hodilo.

Děti nemají prý už žádného ponětí o náboženství, o B o h u prý se vyjadřují takto: „Bůh — snad je na nebi", „nebyl", „slyšela jsem, že byl Bůh, ale nevím, kdo to je", „On (Bůh) mámí lidi, a stařečci se k Němu modlí a v Něho věří", „ta ikona je ze železa", „to je napsáno v chrámě" ...

O a n d ě l í c h se prý říká: „Žijí na nebi, ale není to pravda, oni neexistují", „anděl má křídla, žil na nebi, ale nebyl"; „neviděl jsem anděla, nevím, kdo je to". C o j e h ř í c h ? — „Hříchem prý se straší děti, aby zbytečně nevyrušovaly."

Dotázané děti nic prý nevědí o modlitbě a o všem, co s ní souvisí. Také prý jim není nic známo o s v. z p o v ě d i. O ní prý se zmínila jen jedna žákyně třetí třídy, která napsala: „Zpověď je podle mého mínění takový spis." Půst ve smyslu náboženském je dětem neznám, spojují prý to slovo s pojmem milionáře a pohraniční stráže. (Proč s milionářem, dalo by se snad vysvětliti ze sovětských plakátů, kde věřící s tlustým břichem je milionář, který se musí postiti, ale co má dělati s postem pohraniční stráž, na to je patrně třeba hledati odpověď v sovětských poměrech.)

Tvrzení „Komsomolské Pravdy", že sovětské děti nemají žádného ponětí o náboženství, těžko se dá srovnati s tvrzením téhož časopisu, opakovaným na jeho stránkách, že prý mládež propadá „p o p o v s k é m u v l i v u"! Jsouli všecky dětské ankety málo spolehlivy, v Sovětském Rusku jest jejich spolehlivost teprve problematická! Tím ovšem nepopíráme, že bolševická škola ubila už v tisících a tisících dětských duší nejenom smysl, ale i život podle „starých" slov náboženských.

Sovětské volby měly se konati podle nové sovětské ústavy t a j n ě. Avšak už nyní je zřejmo, že toto ustanovení vyjde na prázdno. Za prvé kandidáty smějí navrhovati pouze organisace, které jsou pod vlivem komunistické strany, totiž pod vlivem sovětských úřadů, a za druhé navrhují tyto organisace kandidáty v e ř e j n ý m hlasováním. Sovětské noviny byly od začátku října až do ukončení volební kampaně přeplněny popisováním toho, jak se navrhovali kandidáti. Snad se najdou lidé, kteří řeknou, že je to velmi demokratický způsob ... Děje se to takto: Svolá se valná hromada továrenských dělníků, kolchozníků, zaměstnanců některého úřadu, vojínů a pod. Pak následují slavnostní proslovy řečníků o šťastném a svobodném životě v sovětské zemi, za který je nutno děkovati vůdci světového proletariátu, soudruhu Stalinovi, a konečně jeden z řečníků, obyčejně nějaký „stachanovec", navrhne kandidáta. Kdo souhlasí, ať zvedne ruku. Všichni ovšem to učiní ... Jakpak by ne? Mají už zkušenosti. Sám Stalin je navržen za kandidáta asi ve všech volebních okruzích SSSR. Podobně i přední sovětští hodnostáři jsou kandidováni ve velkém počtu voleb, okruhů podle jejich hodnosti a nynější obliby u diktátora. Tak tedy vypadá ve skutečnosti demokratický volební postup v zemi jedinečné svobody — podle zpráv sovětských listů. Jen občas prozradí noviny, že tam a tam byl zjištěn

„nepřítel lidu" a že byl okamžitě odstraněn. To už jenom dokresluje skutečný obraz svobodných sovětských voleb!

Stalin rozvine sovětské prapory nad papežským Římem — takovou apotheosou končí divadelní kus napsaný španělským komunistou Marselo Conolim pod názvem: „Revoluce ve Vatikáně — sovětské prapory nad Římem." Stalin vtáhne v čele rudých zástupů dělnických do Věčného města po vítězné revoluci, jejíž heslo se ve hře ustavičně opakuje: „Žádné milosrdenství! Oko za oko, zub za zub!" Osvědčí-li se účinnost hry španělského komunisty na soudě ústřední rady bezbožníků, která ji zkoumá, bude pojata do programu nové protináboženské akce komunistického bezvěří.

Protivánoční kampaň zahájili sovětští bezbožníci hned 15. listopadu a zdvojnásobňují své úsilí, vzpomínajíce na své loňské fiasko. V době dvou měsíců uspořádají 28.000 propagačních schůzí bezbožeckých. Samozřejmě jim bude pomáhati radio a kinematograf. Místo svátku Božího narození organisují se po celém sovětském území oficielní „svátky" sovětské. Na veřejných náměstích postaví vánoční stromy, osvětlené a ozdobené komunistickými odznaky, a sovětští hodnostáři budou dětem rozdávati dárky, označené komunistickými hesly. V soukromých domech není letos dovoleno stavěti vánoční stromky a zavěšovati na nich věci, jakýmkoliv způsobem související s náboženstvím nebo kultem křesťanským.

POLSKO

Slezský sněm schválil letos v létě ustanovení o nynější organisaci evangelické církve. Část německých pastorů však prohlásila, že neuznává nová ustanovení a neposlechne nařízení nynější církevní rady. Nedávno byl poslán do Swiętochlovic k pastoraci polských protestantů pastor Raabe, který měl vésti svůj úřad vedle dosavadního pastora pro německé protestanty, Koderische. Ten však odmítl přijati pastora Raaba a nedovolil mu konati církevní funkce. Byl proto vládou zbaven svého úřadu.

Polští sektáři se vracejí do katolické Církve. V Hucisku pod Skaržyskiem vrátil se i se svými stoupenci do katolické Církve vůdce sekty hodurovců, Alfons Piór, který v mladém věku odpadl k hodurovcům, ale nikdy od té doby neměl pokojného svědomí. Proto požádal katolického děkana Sykulského, aby mu byl nápomocen k návratu do pravé Církve. Když přišel děkan do Huciska, Piór očekával jej u kříže uprostřed vesnice s několika svými stoupenci a veřejně pak přečetl své osvědčení, jímž se odříkal sektářských bludů a projevil lítost, že ještě jiné v bludech utvrzoval. Toto své osvědčení, podepsané svědky, odevzdal Piór děkanovi. Návrat Piorův působil mocným dojmem na místní katolíky i bludaře. Narychlo se utvořilo procesí, které doprovodil děkan Sykulski do filiálního kostela v Odrovonže. Věřící, shromáždění v kostele na bohoslužbách, vyšli naproti procesí, radujíce se, že se obyvatelé Huciska vracejí k víře svých otců.

Když vešli do svatyně, poklekl Piór před velkým oltářem a děkan Sykulski přečetl z kazatelny osvědčení Piórovo, připojil poučení o katolické Církvi, jako jedině pravé Církvi Kristově a uvedl také podmínky, jež třeba Piórovi a jeho stoupencům splniti, aby byli osvobozeni od církevních trestů. Mezi věřícími v kostele nastalo silné vzrušení, které při společné modlitbě „Věřím . . . v svatou Církev obecnou" propuklo v hlasitý pláč. Ve farnosti i celém okolí je veliká radost nad návratem obce Huciska ke katolické Církvi.

Polský ministr školství, profesor W. Swientoslawski, učinil nedávno ve státní radě pro veřejnou osvětu důležitý projev o důležitosti náboženské výchovy k vybudování zdravé organisace veřejného života. Pravil mezi jiným: „Tím zdravým základem musí býti člověk smýšlející vysoce eticky a hluboce mravně. Věky lidského vývoje dokázaly, že naštípení těchto zásad je možno dosáhnouti toliko náboženským vychováním mladých pokolení. Za tím účelem si musí učitelstvo uvědomit, že jeho práce bude tím vydatnější, čím plnější harmonie zavládne v učitelské společnosti každé školy." — Projev ministrův je tím významnější, vzpomeneme-li na poslední události ve Svazu polského učitelstva, které se octlo úplně ve vleku živlů komunistických a svým pro-

tináboženským vystupováním a kulturně-politickým radikalismem se zavděčovalo jenom bolševickým listům ruským.

JUGOSLAVIE

Bánská správa rozeslala podle zpráv z Lublaně všem obecným školám oběžník, jímž se zavádí jednotný pozdrav školních žáků, a to: Dobro jutro! Dobar dan! Dobra večer! Laku noč! a S Bogom! Kněze, své katechety, mají žáci pozdravovati křesťanským pozdravem: Hvaljen Isus! — Jednotný pozdrav jugoslavský není vlastně jednotný, když má čtveré časové znění laické (ještě že nebyl úředně vymezen čas, od které hodiny do které) a dvojí formou náboženskou. U dětí v praxi nebude teprve jednoty!

V Letnici jsou usazeny slovinské Milosrdné sestry sv. Vincence z Pauly. Starají se o kostel, jeho pořádek a čistotu a zároveň vyučují ženský svět nejpotřebnějším věcem, zvláště ošetřování nemocných. Samy navštěvují nemocné a chudáky a poněvadž jsou vyučeny v nemocnicích, poskytují chudobným nemocným, jichž je tu mnoho, léky úplně bezplatně. I jinověrci přicházejí k nim o pomoc v bolesti, a zvláště mohamedánky mají k nim velikou důvěru. Jejich dům je stále plný nemocných a častokráte musejí jednotlivé sestry konati několikahodinové cesty koňmo, chtějí-li navštíviti těžce nemocné. Poněvadž podnebí v Letnici je zdravé, používají mnozí lidé duchovní pouti i k osvěžení tělesnému: přijdou už před slavností a po ní se několik týdnů ještě v Letnici zdrží. Všichni poutníci rádi přijímají sv. svátosti.

Katolický obzor.

Doma.

Stavba Exercičního domu v Hlučíně.

Dílo hlučínské se rozrostlo již tak, že mu naprosto nestačí dosavadní dům. Malinký administrační pokoj je neudržitelný (pracuje se na chodbě) a tiskoviny jsou poskládány, kde se dá. Není řádného skladiště, vše překáží též exercicíím. Rozšíření nám pronajatého domu je nemožné. Jsme nuceni brzy stavěti. A z čeho?

Že ty příslovečné hlučínské slevy, a vůbec láce všech našich tisků, nám nepomohly založiti fond, na to nemusíme ani poukazovat. A co nesou exercicie?

Je jich do roka sice hodně, ale většinou je menší účast (to finance nezvedne...) a poplatek za exercicie 50 Kč nezvyšujeme ani v zimě při topení. O některých nedobytných pohledávkách za tisk se ani nezmiňují, ani o velikých darech našich brožur nemocnicím i soukromníkům, jež Exerciční dům rozdává.

Přesto dává Pán Bůh hlučínskému dílu růst a pošle jistě dosti dobrodinců i tentokráte. — Či chcete nechat existenci Exercičního domu třeba jen na okamžik v nejistotě? Jste si vědomi, čím je nám Hlučín? Víte již, že se brožurek, praktických a povzbudivých, natisklo již na 8 milionů? Víte, že se brožurky překládají do šesti řečí (slovenské, rusínské, chorvatské, polské, německé a maďarské)? Víte, že za 2 a půl roku zaplavilo přes 5 milionů letáků „Posla pravdy" naši vlast? Co to znamená pro katolickou věc? Nuže, vy statisíce, jímž se staly naše brožurky hvězdami v temnotách, vy desetitisíce, jež se modlíte z hlučínského misálku a čerpáte sílu, vy tisíce exercitantů, jímž se stal Hlučín ne-li počátkem, aspoň jistě vzpruhou náboženského života, přispějte podle možnosti!

Jak? Můžete-li, pošlete příspěvek peněžitý (číslo šek. účtu 39556); připište naň, že je to dar na stavbu. Pro menší příspěvky jsme zavedli cihly po 1 Kč. Objednejte! Dárek spojíte s užitkem pro svoji duši, objednáte-li naše knihy (Naše světla, Šťastné děti, Život svatého Alfonsa, Z deníku porodní babičky) s 20proc. slevou. Tím nám pomůžete k hotovým penězům. Ostatně blíží se doba vánoční — doba dárků milým osobám.

A tam, kde se končí vaše možnost,

nezapomeňte na modlitbu, aby Pán dílu žehnal. A tu prosbu máme zvláště ke 12.000 nemocných, jež Hlučín v Apoštolátě nemocných sdružil za velikou obec Boží.

P. Em. Mysliveček CSsR.

MORAVA

Nový Silvestr. Při práci v katolických spolcích bývá velikou starostí, jak uspořádati silvestrovský večer. Tu při hledání prostředků, jak se uvarovati špatností a nástrah temnot silvestrovských večerů a nocí a jak nalomiti okovy zlého zvyku, tak pevně svírající lidskou společnost, přišla nová myšlenka: přesunout celý silvestrovský večer z domů tohoto světa do domů Božích. V adoraci od 4. do 9. hod. Tak se začala ve farnosti štramberské konati staroroční adorace již před 4 roky a v katolických sdruženích se v ten večer již nepořádá nic. Toho večera plynou ulicemi dva proudy lidí: jeden starý — do domů tohoto světa, druhý nový — do domu Božího. A stává se, že proud nový je rok co rok silnější a uvědomělejší, a dá Bůh, že přijde jednou doba, kdy silou milosti Boží strhne nový proud všechno s sebou k vděčnému „Te Deum" všech opravdových katolíků.

Řecko-katolická mariánská slavnost v olomouckém semináři. Neděle 28. listopadu byla v olomouckém semináři opět dnem křesťanského Východu. Tentokráte byl to den přesvaté Bohorodice. Vzpomínalo se 900. výročí založení památného mariánského chrámu nad „Zolotymi vorotami" v kolébce ruského křesťanství, v Kijevě, roku 1037 knížetem Jaroslavem Mudrým. Slavnosti súčastnili se řekokatolíci v Olomouci, sdružení v „Ukrajinské hromadě". Slavnost měla tradiční průběh. Ráno o 9. hod. sloužil mši svatou byzantsko-slovanského obřadu Otec Kazimír Bojsák. Odpoledne po „večerni" byla v aule semináře slavná Mariánská akademie, k níž se dostavila „Ukrajinská hromada", řekokatolíci z okolí Olomouce a četní hosté pravoslavní. Program akademie na počest přečisté Bohorodice byl velmi bohatý a jímavě krásný. Účinkovali bohoslovci a pěvecký smíšený sbor „Ukrajinské hromady", řízený inž. V. Gerulou. Úvodem pronesli proslovy Otec Kazimír Bojsák a H. Lacyk. V pestré recitační a zpěvní části dojímaly ukázky ukrajinské duchovní lyriky mariánská, zvlášť „Poklin Marii" pí dr. Prokopové, a ukrajinské mariánské písně pí A. Kargrové, sl. O. Laskovičové, pí N. Dačenkové a recitace sl. K. Svačinkové. Zvlášť byly dojemné prosebné recitace dětské. Hlavní slavnostní přednášku měl dr. Činek: „Kult mariánský na křesťanském Východě — pojítkem jednoty". Vylíčil rozvoj úcty mariánské na křesťanském Východě, hlavně ve východním Slovanstvu, a zvláštní zásluhy křesťanského Orientu o zvroucnění a rozkvět kultu mariánského. Osvětlil pak, že apoštolé slovanští svatý Cyril a Metoděj byli výrazně věrozvěsty a misionáři mariánskými, a jak ovocem jejich díla je charakteristický mariánský znak slovanské zbožnosti. Ač rozkol rozleptal posvátné vazby, pojící nás s bratřími východními, mariánská úcta nás dosud pojí, a podle slov Lva XIII. nejvíce nás plní nadějí, že opět obnoví se původní jednota. Rozvedl pak, co prohlásil o úctě mariánské na křesťanském Východě papež Lev XIII. v růžencovém okružním listě r. 1895, stejně i Benedikt XV. a hlavně Svatý Otec Pius XI. v encyklice roku 1923 k třístému výročí mučednické smrti svatého Josafata. Bohorodička je společnou Matkou křesťanského Východu i Západu, Matkou křesťanské jednoty a hlavní patronkou prací pro církevní sjednocení. Skončil vzýváním Matky unie, zobrazené starobylým východním obrazem, zvaným Presvjatoe Bogorodicy Znamenie: Rozepni svou náruč a zavolej k Synu rozptýlené děti, především ty slávské, jimž jsi byla vždycky svatým znamením! — Slavnost byla vroucím manifestem mariánské jednoty lásky.

ČECHY

Volná myšlenka vzchopila se u nás ze svého myšlenkového marasmu k jakémusi činu, který připisuje bolševický „Bezbožnik" k jejímu dobru a chvále. Poslala totiž do Španělska 15-člennou sanitní ambulanci jako projev svých sympatií k rudému Madridu, a nese náklad na její vydržování. Doma se Volná myšlenka chlubila svojí podporou katolických dětí baskických, pro něž pořádala i sbírky — nečiníc rozdílu ve smýšlení dárců, do-

volávala se jejich pouhého soucitu k nešťastným obětem občanské války. Dobrovolci Volné myšlenky v rudé armádě španělské vynikli však jenom bezbožeckou surovostí a nelítostným barbarstvím proti všemu katolickému. Nač tedy zakrývat farizejstvím pravou tvář?

Péče o katolické vystěhovalce. Krásný úkol si předsevzal Spolek svatého Rafaela na ochranu katolických vystěhovalců, založený před deseti lety. Spolek pod vedením obětavého kanovníka dra Švece pečuje o naše vystěhovalce jak při jejich odchodu ze staré vlasti a hledání nové domoviny, tak i potom, když už jsou usídleni. Stará se o to, aby se vystěhovalci nestali obětí různých vykořisťovatelů po stránce hospodářské, ale pečuje také, aby nevzali úhony mravní, neodcizili se národu a víře, která jest nejpevnější zárukou věrnosti národní. Proto Spolek svatého Rafaela čas od času vysílá i do zemí velmi vzdálených české a slovenské misionáře, aby naši krajané v cizině nebyli bez slova Božího. Je to práce velmi záslužná, která vhodně doplňuje podobné akce Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje. Z právě vydané výroční zprávy Spolku svatého Rafaela vysvítá, jak veliké dílo za prvních deset let trvání spolku bylo vykonáno. Peněžní obrat Spolku byl za tu dobu 808.205 Kč. Jen v loňském roce měl spolek příjmů 140.324 Kč a vydání 134.683 Kč. V období 1928—1936 měl Spolek v péči 21.615 vystěhovalců.

Veliká tato práce jest umožněna tím, že Spolek má své důvěrníky a spolupracovníky v zahraničí, zvláště v Americe, kde úzce spolupracuje s Katolickou dobrodějnou národní radou, oficielní ústřednou všech katolíků ve Spojených státech. Spolek svatého Rafaela má dnes již 3441 přispívajících členů a 60 zakládajících členů. Členský příspěvek jest 10 Kč ročně pro člena přispívajícího a 200 Kč jednou pro vždy pro člena zakládajícího. (Sekretariát Spolku je v Praze II., Školská ul. 26, kam se s důvěrou může každý obrátiti.) — f. f.

Svátek svatého Josafata v Praze. „Aby všichni jedno byli" — tato slova Písma svatého byla životním programem velikého arcibiskupa polockého, svatého Josafata. Plně pochopil úkol dobrého pastýře a po příkladu Božského Pastýře obětoval život svůj za svěřené ovce. Zářící postava tohoto apoštola unionismu ukázala se ve vší své velikosti v den jeho svátku 14. listopadu r. 1937 při slavnostních bohoslužbách v řecko-katolickém farním kostele v Praze. O 8. hodině ranní byla sloužena sváteční „Utreňa" (jitřní), nádherný chvalozpěv, skládající se z troparů a stichyr na počest světcovu. — O 10. hodině byla sloužena slavná mše svatá v slovanském obřadě, kterou celebroval s plnou asistencí O. Ivan Čisárik, pražský řecko-katolický farář. Na liturgii brali účast ve velikém počtu katolíci obojího obřadu. O 15. hodině byla „Večerňa" (nešpory), po níž bylo uděleno svátostné požehnání podle východního obřadu.

Po ukončení církevních obřadů konala se slavnostní schůze Sdružení řecko-katolické mládeže v Praze za veliké účasti hostů a vysokoškolských studentů. Řečníci zdůrazňovali význam a časovost unionistické myšlenky, pro kterou svatý Josafat Kuncevič prolil svou krev.

Nebeský Pastýři — na přímluvu svatého mučedníka Josafata — vyslyš naše modlitby, aby byl jeden ovčinec a jeden Pastýř!

SLOVENSKO

Msgre Jan Vojtaššák, spišský biskup, se dožil 60 let svého života. Narodil se 14. listopadu 1877 v Zakamenném (Orava). Střední školu navštěvoval v Trstené a Růžomberku, bohosloví studoval ve Spišské kapitule, kde potom po krátkém farářování ve Veličnej vedl biskupskou kancelář. Jubilant byl též rektorem spišského semináře a r. 1920 byl jmenován biskupem. Je členem spolku sv. Vojtěcha, Matice slovenskej a Slov. muzealnej spoločnosti, znalcem a podporovatelem uměleckých a památkových snah. Založil a několik let vydával lidový náboženský měsíčník „Sv. Rodina". Je předsedou ústřední Charity na Slovensku a tvůrcem soc.-charitativních a kulturních institucí. Na mnogaja ljeta!

PODKARPATSKÁ RUS

Stíny popřevratových bojů náboženských kladou se nyní v podobě veli-

kých advokátských účtů a soudních exekucí na poštvaný pravoslavný lid Podkarpatské Rusi. Nesvědomití agitátoři bouřili neuvědomělé pravoslavné věřící ve jménu jediného prý pravého ruského náboženství proti řecko-katolickým kostelům a farám i jejich majetkům a násilím je zabírali. Nadarmo pak vyzněly výzvy řeckokatolických úřadů církevních, aby pokojně byly vráceny nespravedlivě zabrané majetky. Došlo k soudům, z nichž mnohé procházely všemi instancemi — palmare advokátů rostlo — a teprve konečné rozsudky přinášejí, bohužel, trpké vystřízlivění. Tak pochodili se svým sporem u nejvyššího soudu g o r o d ň a n š t í, jejichž jenom právní výlohy soudní činí 250.000 Kč. Následek — h m o t n ý je exekuce, a d u c h o v n í m sotva bude prohloubení náboženského života!

Za hranicemi.

ŘÍM

Římská Kongregace pro východní církev upozornila všechny katolické ordinariáty, aby se přísně řídily dekrety Sv. Stolice vzhledem k různým duchovním východního obřadu, kteří se namnoze na základě falešných dokladů odvažují v různých krajích sbírati almužny a mešní stipendia i domáhají se práva celebrování. Předpisy Sv. Stolice nedovolují, aby kterýkoliv východní kněz směl mimo hranice svého patriarchátu sloužiti mši sv., leč když předloží autentické a dosud platné doporučení římské Kongregace pro východní církev. A žádný latinský biskup diecésní nesmí ve své diecési dovoliti východnímu knězi, ať jest jakékoliv hodnosti, sbírati peníze nebo mešní stipendia bez autentického a z poslední doby pocházejícího přípisu Východní kongregace. V nutných mimořádných případech uvědomí sama Východní kongregace jednotlivě a výslovně diecésní biskupy o povolení takové sbírky a o důvodech tohoto svolení. Jinak by nesli ordináriové sami odpovědnost nasbíraných stipendií. (Dekret Kongr. pro vých. církev z 20. VII. 1937.)

Exponáty na novou výstavu misijního umění církevního v Římě obstarají obě kongregace: pro rozšíření víry i pro východní církev. Tajemníkem misijní výstavy byl jmenován prof. de Gasperi, který byl také tajemníkem nedávné světové výstavy katolického tisku. Umělecká stránka a dozor nad misijní výstavou byl svěřen architektovi Gio Ponti, který se osvědčil v podobné funkci při výstavě katol. tisku.

Papežský Východní ústav zahájil nový akademický rok 3. listopadu tichou mší sv. podle obřadu latinského a vzýváním Ducha svatého. Ve skromné, avšak pěkné ústavní kapli sešli se profesoři i posluchači dosud ještě stále „pusillus grex — malé stádce" (z evangelia sv. Lukáše) — nynější a budoucí šiřitelé grandiosní myšlenky i apoštolátu pro sjednocení odloučených bratří v jediné Kristově Církvi. Bylo však přímo cítiti, že se unijní dílo pojímá programově a že se dostává ze svých katakomb na obecné forum církevní.

Ústav je ve svazku s papežskou universitou Gregorianou a vedou jej rovněž jesuité. Ze 24 profesorů je 20 jesuitů. Oblíbený P. Bedřich Muckermann zůstal po pražském Akademickém týdnu ve Vídni a začátkem listopadu musili jsme oželeti také odchodu P. Bohumila Spáčila, který odejel do Prahy.

Studia — abych opakoval, co bylo již aspoň dvakráte pověděno v Apoštolátě — trvají tři leta po ukončení studií theologických. První rok je společný pro všechny a podává úvod do východních církevních otázek. Druhý a třetí ročník se specialisuje ve třech sekcích: bohoslovné (dogmatické), liturgicko-právní a dějepisné. Ústav uděluje akademické stupně. Dosud dosáhli zde doktorátu východních církevních nauk (Sc. Or. Dr.) dva Čechoslováci, ThDr. Ant. Salajka a dominikán P. Jeronym Jurák.

Letos je zapsáno na ústavě celkem 28 řádných posluchačů: v prvním ročníku 11, v druhém 10, v třetím 7. Podle národnosti je 5 Italů, 4 Američané (USA), 3 z Československa, 3 z Polska (2 Ukrajinci), 3 z Libanu, 2 z Jugoslavie, jeden Rus, Francouz, Rakušan, Holanďan, Litvan, Turek, Iračan (z Iraku), Chaldej. Řehole jsou zastoupeny takto: Antonián (chald.) 1, benediktin 1, z kongr. Bílých Otců 1. františkán 1, jesuité 2, kapucín 1, z kongr. kněží

nejsv. Srdce 1, redemptoristé 3, studita 1.

Posluchačů mimořádných bylo začátkem listopadu 11, z nichž 5 jesuitů. O. I. M. CSsR.

Svatý Otec se zúčastnil 3. listopadu osobně otevření nové budovy Lateránského athenea, kam chodí též chovanci Nepomucena. Nový seminář má býti vzorem pro theologická studia, zařízená podle apoštolské konstituce „Deus scientiarum Dominus". Budova zaujímá plochu 3500 m čtverečních a má 24 přednáškových sálů.

V ohromné aule nového semináře, přeplněné hlavně bohoslovci a duchovními všech odstupňování až po 17 kardinálů, objevil se o půl 12. hod. Svatý Otec na „sella gestatoria", vítán nadšeným potleskem a pozdravy. Papež vypadal velebně a přívětivě, ale jeho vážný a bledý zjev svědčil, že se nedávno vrátil skoro až od bran věčnosti. V delší promluvě, v níž prošlehoval nezdolný duch Náměstka Kristova, zdůraznil význam hmotného i duchovního Lateránu, poukázal na jediného učitele našeho Ježíše Krista, jak hlásá nápis krásné mosaiky v aule: „Magister vester unus Christus", a vyzýval všechny k solidnímu studiu a průkopnické vědecké práci, v první řadě na poli posvátném, avšak také v oborech profánních, protože toho vyžadují zájmy a potřeby Církve Boží.

ANGLIE

Bezbožecká internacionála vedená ruským ústředím chce za každou cenu konati v příštím roce mezinárodní kongres bezvěrců v Londýně. Máto býti odpověď na letošní protestantskou konferenci oxfordskou, která zaujala nepřátelské stanovisko proti bezbožectví. Zvláště vůdce ruských bezbožníků Jaroslavskij úporně trvá na tom, aby místem bezbožeckého sjezdu byl Londýn, třebas různé zahraniční bezbožecké sekce se chtějí spokojiti i s jinými zeměmi, především s Francií. Jaroslavskij jde tak daleko, že si chce londýnský sjezd vynutiti i přes zákaz anglické vlády — pořádáním ilegálních porad místo sjezdu. Anglickým komunistům se vytýká veliká váhavost a nerozhodnost v otázce bezbožeckého kongresu. Přípravě bezbožeckého sjezdu londýnského má sloužiti nový věstník, který od polovice příštího února začne vycházeti dvakrát měsíčně.

Liverpoolský arcibiskup, msgre dr. Downey, mluvil ve shromáždění stoupenců vysoké anglikánské církve, která se před sedmi lety sorganisovala, o církevní jednotě a hájil papežský primát na základě Písma sv. a tradice. Litoval rozdvojení křesťanstva, z něhož mají radost i užitek jenom nepřátelé náboženství. Naproti tomu vystupuje orgán vysoké anglikánské církve „The Church Times" pod vlivem poslední habešské války a španělských událostí tendenčně proti katolíkům, které nazývá soustavně fašisty a proti nimž se nerozpakuje znova ohřívati staré předsudky. Je to důsledek přepolitisovaného veřejného života i v Anglii.

Stanovisko pravoslavné církve ke snahám o sblížení různých protestantských církví ve víře a v ústrojí církevním tlumočil na nedávné světové konferenci v Edinburku zástupce cařihradského patriarchátu, arcibiskup Germanos z Thyatiry. Uvedl celou řadu bodů, v nichž usnesení světové konference nemohou uspokojiti náboženského přesvědčení pravoslavných. Tak v učení o milost žádají pravoslavní nutný zřetel na svobodnou vůli člověka v díle posvěcení. V nauce o Písmu sv. zdůrazňují jako předního činitele lidské spásy Církev a nikoliv „slovo", a též akcentují viditelnost Církve na zemi. Mnoho výhrad vynutily pravoslavným formule o svátostech přijaté konferencí, o jejich podstatě, počtu, významu atd. Za základ řešení moderních problémů církevních a theologických prohlašuje pravoslavné memorandum „pouze dogmatické učení prvotní Církve obsažené v Písmě sv., v symbolu víry, v usneseních obecných sněmů, v učení sv. Otců, v náboženství a v celém životě nerozdělené Církve". Proti mínění mnohých protestantů pokládají pravoslavní společnou účast na svátostech mezi pravoslavnými a protestanty jako vyvrcholení dosaženého sjednocení ve víře a obřadu, a nikoliv za prostředek vedoucí k takovému sjednocení. A přece byla v Oxfordě taková pospolitost ve svátostech praktikována a ujímá se i jinak mezi pravoslavnými Rusy a anglikány.

FRANCIE

K nedávnému zániku katolického týdeníku „Sept", vydávaného od roku 1934 francouzskými dominikány k probouzení sociálního smýšlení katolíků francouzských, nedošlo z důvodů finančních, jak bylo původně oznámeno, nýbrž vývojem myšlenkových směrnic listu, který měl více čtenářů nežli stoupenců. Bylit jeho přispívateli přední katoličtí literáti francouzští: Claudel, Maritain, Gilson, Mauriac a jiní. „Sept" svými sympatiemi pro levou lidovou frontu Blumovu a svou kritikou politické pravice a centra, které mají ve svých řadách nejvíce katolíků, vyvolával proti sobě jejich odpor; nejvíce však si uškodil svým stanoviskem ve věci španělské, kde se přiklonil na stranu rudé vlády madridské proti Francovým nacionalistům. Poslední společný list španělského episkopátu o postavení katolické Církve pod vládou španělské „levé fronty" způsobil obrat smýšlení francouzských katolíků ve prospěch španělských nacionalistů. Básník Claudel veřejně opravil své dosavadní projevy. To byla těžká rána pro „Sept". Pokud se uplatnil v otázce stanoviska „Septu" k Španělsku vliv pařížské návštěvy kard. Pacelliho, není sice známo, ale státní tajemník papežský mohl jistě jen zdůraznit stanovisko Sv. Stolice ve věci španělské a směrnice sociálních papežských encyklik.

Francouzští katolici, kteří v životě politickém neuplatnili dosud nějakého rozhodného vlivu, stávají se důležitým činitelem v životě sociálním. Pořádání známých „Sociálních týdnů", různé sjezdy a manifestace odborové a místní zdůrazňují vždy směrnice sociálních encyklik papežských k vybudování nového řádu společenského na troskách dosavadního řádu liberálně-kapitalistického. Po té stránce zasluhují pozornosti projevy vůdců francouzských katolíků. Tak se stala velmi populární knížka kard. Verdiera o postavení a úkolech Církve v moderním světě (L'Eglise devant le monde moderne). Nový biskup marseilský prohlásil při svém nedávném nastolení, že jedinou záchranou před bídou pracujících vrstev jsou odborové svazy křesťanské. V jesuitském časopise „Etudes" (20. X. 1937) kreslí P. Henri du Passage S. J. na základě encykliky „Quadragesimo anno" prakticky způsob přechodu od kapitalismu k systému spravedlivé pracovní mzdy. Francouzské sdružení prácedárců („Confédération française de professions") studuje program organisace, která by byla základnou nového sociálního a hospodářského řádu řízeného zásadami křesťanskými. Vynikající člen výboru „Sociálních týdnů" vydal anonymně brožuru o tématě: Jest Bůh na straně pravice? („Dieu est-il à droite?), v níž rozhodně odmítá zastávati se takových katolíků, kteří tvoří „peněžní baštu" a pod zástěrou mnohomluvné demokracie jsou nepřáteli chudiny. A jiný předák katolický, místopředseda „Národní federace katolické", posl. J. Le Cour Grandmaison, zaujímá podobné stanovisko ve svých listech a promluvách (vydaných v brožuře: „Vers une France nouvelle" = K nové Francii). Varuje před „nelidským řádem společenským", opírajícím se jen o zisk a brutální kapitalismus a vyzývá k budování nového řádu, v němž zavládne opravdová hierarchie hodnot, kde se stane kapitál služebníkem výroby, výroba služebníkem člověka a člověk služebníkem ideálů stojících nad ním a dávajících pravý smysl lidskému životu. — Toto volání po novém řádu společenském v katolickém táboře francouzském budí přirozeně velikou pozornost francouzských komunistů, kteří též usilují o změnu nynějšího řádu kapitalistického — a proto se snaží sblížiti s táborem katolickým; je však předem jasno, že se nemohou sjednotit cesty, které vedou od Boha a k Bohu s cestami čiréh bezbožectví komunismu.

ITALIE

Nové biskupství východního obřadu zřídil Svatý Otec Pius XI. pro řecké katolíky na Sicilii. Administrátorem nové diecése byl jmenován kardinál Lavitrano, arcibiskup palermský a dosavadní rektor italsko-albánského semináře v Palermě, Josef Perniciaro stal se biskupem-sufraganem nové diecése. Mají tedy nyní katolíci východního obřadu v Italii dvě diecése: Lungro v Kalabrii, kterou pro italské Albánce zřídil už roku 1919 papež Be-

nedikt XV., a nová diecése pro Řeky sicilské. Současně byl basiliánský klášter východního obřadu v Grottaferratě u Říma povýšen na samostatné opatství („nullius").

MAĎARSKO

Mezinárodní eucharistický sjezd v Budapešti bude zahájen 25. května 1938. Na druhý den, ve svátek Nanebevstoupení Páně, je sv. přijímání 100.000 dětí, na něž si děti samy po celý rok sbíraly pšeničná zrnka k přípravě hostií. Odpoledne je I. schůze společná. Večer se koná veliký eucharistický průvod na lodích po Dunaji. Den 27. května je určen pobožnosti maďarského vojska; vojáci i důstojníci — přistoupí společně k sv. přijímání. Odpoledne se koná II. veřejné shromáždění. 28. května ráno jsou pořádány ve všech kostelích misijní pobožnosti a sv. přijímání mužů. V poledne mají jednotlivé národy svá zvláštní shromáždění. Odpoledne je III. veřejná schůze. Večer začne noční adorace nejsv. Svátosti pro muže, mši sv. slouží jeden z kardinálů. V neděli, dne 29. května bude společné sv. přijímání všech účastníků sjezdu. Závěrečnou pobožnost vykoná kardinál, papežský legát. Bezprostředně po eucharistickém sjezdu začnou jubilejní slavnosti 900. výročí smrti sv. Štěpána, uherského krále a zakladatele státu.

Mezinárodním eucharistickým sjezdem v Budapešti chtějí katolíci celého světa nejprve usmířiti urážky Boha, kterého moderní hmotařství vylučuje z dnešního soukromého i veřejného života, kterému se rouhá bojovný atheismus (v Rusku, Mexiku, Španělsku a j.), vyhlašuje Mu vyhlazovací válku bořením chrámů, žalařováním a pobíjením služebníků Církve a věřícího lidu, a kterého sesazuje s trůnu novopohanství zbožňující jen společenství rasy, krve a půdy. Usmířiti urážky a protestovat proti nim živou vírou a chválou nejvyššího Pána. Proti hrozícímu nebezpečí válečnému mezinárody zdůrazní světový katolicismus v Budapešti myšlenku Kristova míru dítek Božích žijících z jednoho eucharistického Chleba.

Přípravy k mezinárodnímu eucharistickému sjezdu v Budapešti. Uherský ministr vyučování vydal nařízení, aby byly státní a obecné školy v Budapešti uzavřeny na dobu od 19. května do 4. června 1938, poněvadž všech těch budov bude třeba k ubytování uherských účastníků světového kongresu eucharistického. Účastníkům zahraničním budou reservovány hotely, pensiony a soukromé byty. Úbytek vyučovacích hodin na školách má býti nahrazen zkrácením prázdnin velkonočních. Také mimo hlavní město může býti dáno podle nařízení ministrova prázdno ve dnech 25.—30. května na školách, kde se většina učitelstva nebo žactva súčastní sjezdu budapešťského.

NĚMECKO

„Největší" německý filosof tohoto století — pí dr. Matylda Ludendorffová — nečeká na uznání objektivní kritické vědy, která obyčejně až po smrti klade vavříny na hlavy duchovních velikánů, nýbrž si sama uvila o svých 60. narozeninách takovýto věnec — nepravíme vavřínový — proslovem ke svým přátelům a ctitelům: „Jest řídkou událostí, aby se v širším kruhu oslavoval den narození filosofa ještě žijícího, který skutečně dal světu cenné a nesmrtelné poznatky. Stává se tak většinou jen u těch, kteří rychle a lehce přesvědčují současný svět, poněvadž oblékají ve svých dílech v dobrý slovní výraz náhledy v té době už panující. Kulturní tvůrcové však vedou na cesty dosud neznámé blíže k božskému." Můžeme jen podtrhnutím těchto slov naznačiti sebevědomý pathos, s jakým asi „největší" německá filosofka mluvila — o sobě!

K sedmisetletému jubileu města Berlína. Hlavní město německé říše bylo založeno jako město obchodní a obchodem také brzo dospělo k bohatství, velikosti a významu. Patronem starého Berlína byl slovanský světec sv. Mikuláš, jemuž byl zasvěcen jeden z prvních a hlavních chrámů berlínských. Z nejstarších dějin města je známo jen jméno faráře probošta Simeona z r. 1237, a jediné stavby, které přečkaly i veliký požár berlínský, jsou kostel františkánský a kaple hospitálu sv. Ducha — výmluvní svědkové zašlých časů, které byly prosyceny duchem katolickým, křesťanským.

duchem blíženské lásky, s nímž tak křiklavě kontrastuje duch nenávisti a nového pohanství dnešního oficielního Berlína!

Potěšitelným zjevem v dnešním ovzduší protikřesťanského režimu Hitlerova jsou projevy německých katolíků, kterými manifestují nebojácně svou věrnost katolické Církvi. Tak uspořádala mariánská kongregace mužů velikou pout do známého bavorského poutního místa Altöttingu, jíž se súčastnilo 10.000 mužů. Podobně manifestační byla i pout 20.000 poutníků, kteří za vedení biskupa z Hildesheimu putovali k Sv. Kříži u Ottbergenu. V Blieskastelu v území saarském měl o církevní slavnosti promluvu biskup ze Špýru k tisícům zbožných věřících. V diecési pasovské v Bavořích bylo nadšeně oslaveno 250leté jubileum památného Gartlbergu u Pfarrkirchenu. Ve würzburské katedrále byl uspořádán Týden mužů, jenž měl 2000 stálých účastníků, a Týden žen a dívek s více než 3000 účastnic. Na obou Týdnech se jednalo o časové otázce rodinného života. Z těchto náboženských projevů je patrno, že ani vládní novopohanství Hitlerovo nepotlačilo katolického přesvědčení věřících vrstev lidových v Německu. Mluvení, třebas sebehonosnější o sjednocení národa v „německém" národním náboženství je tedy jen mluvení politické a nepravdivé.

Dr. Konrad Gröber, arcibiskup ve Frýburku (bryzgavském), kterého si národní socialisté němečtí vzali zvláště za terč svých útoků, vydal u příležitosti svého 40letého kněžského jubilea pastýřský list, v němž odmítá nespravedlivé výčitky proti katolické Církvi v Německu a prohlašuje: „My katolíci byli jsme a jsme vždycky hotovi dáti státu a národu, co jim náleží, ale chceme i Bohu a Církvi dáti, co nám praví svědomí, že jim patří dát. Biskup jako odpovědný vůdce je povinen to vždycky zdůrazňovati, aby vydal pravdě a spravedlnosti apoštolské svědectví, které neustupuje před perspektivou jakýchkoliv utrpení... Nehoním se za pozemským uznáním a pomíjející vděčností, které přece nemohou člověka uspokojiti. Bůh je to, který mne bude soudit. Jsem horlivým vyznavačem Kristovým, neboť toužím po tom, aby se uskutečnilo Jeho království. Což mi to škodí, že jsem od jedněch zapomínán, od jiných nenáviděn a znehodnocen? Můj Božský Mistr a Vůdce snesl nesrovnatelně více takových znehodnocení. Nemodlím se za to, aby se mně dostalo pokoje a pozemské útěchy, ale modlím se za křesťanskou jednotu německého národa zvláště ve chvíli, kdy temné chmury zahalují hasnoucí slunce mého života. Modlím se za to, abych až do konce zůstal věrným knězem, neotřesené vytrvalosti. Modlím se za to, aby moji diecésáni seskupili se kolem mne jako hradby a věže pevnosti ve chvíli, kdy vlci chtějí ovládnout ovčinec!" Tato poslední slova stařičkého pastýře jsou jistě jasnou charakteristikou náboženské situace v Hitlerově Německu!

RAKOUSKO

Nedávná biskupská konference rakouská poslala španělskému kardinálu-primasovi dopis, jímž vyslovuje obdiv nad silou víry a statečností španělských katolíků za nynějšího pronásledování. Rakouští katolíci provázejí tento zápas svých španělských bratří modlitbou a nadějí, že těžká doba zkoušek bude jen přípravou k radostnějšímu rozkvětu náboženského života ve Španělsku. To očekávají též jinde, „kde je Církev stejně těžce utlačována a pronásledována"; — že je tu míněno především sousední Německo, rozumí ovšem každý, kdo sleduje nerovný boj státní moci III. říše proti křesťanství.

ŠPANĚLSKO

První obětí komunistického hnutí ve Španělích se stali jesuité. Hned po založení republiky byl jejich řád zrušen a ze země svého zakladatele sv. Ignáce z Loyoly vypovězen. Přes 100 řádových členů bylo povražděno od rudých marxistů, stejný počet jest jich nezvěstných, někteří z nich jsou v rudém zajetí, jiní se dosud skrývají, uboze živořice v Madridě a Barceloně jako pouliční prodavači, zametači ulic a pod. Ačkoliv byly jesuitské kláštery hned v prvých dnech republiky „znárodněny" (zabrány), neušly smutnému osudu jiných klášterů a byly v občan-

ské válce i se svými kostely na území rudých pobořeny. Také známý jesuitský časopis „Razon y Fé", v němž psával † P. Gil, T. J., přítel velehradského unionismu, přestal vycházeti. Po více než roční přestávce oznamuje se však nyní jeho obnovení jako naděje lepších časů.

TURECKO

Vědečtí pracovníci unijní, francouzští assumptionisté, museli opustit své dosavadní působiště v Kadiköy u Cařihradu a odstěhovali se do Bukurešti v Rumunsku. Je to důsledek nacionálního režimu v nynějším Turecku, který znemožňuje jakoukoliv misijní práci, i když je to činnost čistě vědecká. Takovou byla činnost francouzských assumptionistů v Kadiköy, kde se po desítiletí zabývali studiem byzantské historie a vydávali svůj vědecký časopis — čtvrtletník — „Echos d'Orient" a „L'Unité de l'Eglise". Redakci obou časopisů přenesli s sebou nyní do Bukurešti v Rumunsku, ale tisknout se budou nadále v Paříži v „Domě dobrého tisku" (Maison de la Bonne Presse, 5. rue Bayard, Paris 8). Adresa redakce je: Bucuresti III., strada Christian Tell, 18 bis.

... a nyní též Alpa zubní krém. — Známá továrna na francovku Alpa rozšířila svoji působnost na výrobu zubního krému. Tak jako Alpa francovka, tak také zubní krém Alpa jest vyroben z nejlepších čistých surovin. Není tuhý ani rosolovitý a nedrobí se jako pasta, nýbrž je pěkně vláčný jako opravdový krém. Jest prosycen nejjemnějšími aromatickými látkami, které dobře desinfikují ústní dutinu. Má zvláštní kořennou chuť a po použití zanechává pocit příjemného osvěžení. Bohatě pění a dobře čistí zuby. Zubní kámen odstraňuje lékař. Alpa zubní krém zamezuje rozkládání zbytků jídel v ústech. Tím, že si čistíte zuby zubním krémem Alpa, ztužujete dásně a upevňujete zuby. Alpa francovka i zubní krém jsou jakostní výrobky. — Známá vkusná, symbolická úprava výrobků Alpa vzbuzuje sympatii. Jméno a dobrá pověst značky Alpa zaručuje hodnotný zubní krém.

Kostelní dlažby - chodníkové dlažby, šlechtěnou omítku „Wizomit"

jakož i veškeré druhy zboží betonářského a cihlářského dodá v nejlepším provedení a v zaručené jakosti

WIZUB cihelna a betonářský závod Jana Wilczka

ve Slezské Ostravě.

Za konkurenční ceny
provádí veškeré novostavby, přestavby, adaptace firma

Techn. a stavební kancelář

Oldřicha Očenáška,

zednického mistra

v Bohuňovicích u Olomouce.

Na požádání odborné porady a rozpočty zdarma. - P. T. farním úřadům a katol. spolkům zvláštní podmínky a výhody. Mnoho doporučení od vld. duchovenstva.

Technická stavební kancelář
firmy

JAN LICHTBLAU

přísežný soudní znalec

OLOMOUC, Pasteurova 10

Telefon 857

provádí veškeré stavby do oboru stavitelského spadající. — Apoštolát tuto firmu vřele doporučuje.

Doporučujeme firmu

VLADIMÍR BENEŠ,

stavební klempířství, HOLICE U OLOMOUCE

Provádí veškeré práce stavební odborně za levné ceny.

K vánocům Papicův kalendář!

Mile překvapíte své přátele, když jim k této příležitosti darujete

Papicův týdenní útržkový kalendář 1938

který je v tomto ročníku věnován textem i obrazem duchovním řádům a řeholím, jež působí v našich zemích. Kromě toto obsahuje Papicův kalendář nedělní a sváteční liturgické direktorium, výchovné směrnice, základní myšlenky nedělních perikop, úmysly Apoštolátu modlitby a četné praktické poznámky.

Stojí jen 10 Kč.

Vydala a zasilá Matice cyrilometodějská v Olomouci, Wilsonovo náměsti 16.

Alpa francovka ke kloktání

Alpa zubní krém k pěstění zubů

Literatura.

Katolíci! Ukončte občanský rok na Silvestra letos jinak — adorací v kostele od 4. do 9. hod. bez silvestrovských zábav a podniků — nebývají bez hříchů. Objednejte hned k tomu v kterémkoliv množství krásně upravenou brožurku: „Tak končí rok katolík" za 60 hal., ve větším 50 hal., podá Vám program adoračního večera. Podle ní to tak už po čtyři leta koná farnost štramberská. Adresa: Katol. akce ve Štramberku na Moravě. Bude se Vám líbit. Připravte si vše včas. Ať především pomohou katolické spolky.

K. Trnka O. P.: Dr. Karel Sonnenschein, apoštol charity. Vyšlo ve sbírce „Vítězové", r. IV. čís. 9. Olomouc, Slovenská 14. Zakladatel Sociálního studentského sdružení, veliký kněz a apoštol periferie, dr. Sonnenschein, patří mezi ty, kdož se v dějinách lidstva zapsali zlatým písmem. Život Sonnenscheinův je hrdinné a důsledné sebeobětování pro trpící lidstvo až do krajnosti, až do posledního dechu. Vidíme kněze, který důsledně ve všech strádajících viděl trpícího Krista, jenž se doslova uštval ve službě lásky k bližnímu, jenž tisíce obšťastňoval, zatím co sám zůstal duševně osamocený. Tento svazek „Vítězů" by měl mít každý student a každý, kdo chce vidět, co to znamená býti křesťanem, býti knězem Kristovým. Vřele doporučujeme.

Výkřik doby: Zachraňte národ! Zbrojíme a stavíme pevnosti proti vnějšímu nepříteli. Ale běda, jestli vnitřní rakovina rozežírá národ. A — Bohu budiž žalováno — děsnou zprávu nedávno uveřejnil státní statistický úřad: země česká již vymírá a v celém státě počet obyvatelstva rapidně klesá. Co učiníme? Nemáme zájem o život národa? Zůstaneme při planém vlastenčení, schůzích, praporcích? Ne, nýbrž jděte a hoďte mezi lid ta strašná čísla zkázy, ať se vzpamatují a ať si vynutí pomoci veřejných činitelů. Podívejme se pravdě do očí, dokud je čas! Rozšiřujte hlučínskou brožurku „Zachraňte národ". Byla vydána jako výsledek nedávných kněžských porad na sv. Hostýně. 52 stran velice cenných informací (v tuhé obálce) — cena pouhých 50 hal. Objednejte v Exerciční domě v Hlučíně a rozšiřujte. Katolíci, od vás čekají lidé dobré vůle (universitní profesor X. Šalda v „Zápisníku") obrodu národa. K dílu!

Nakladatelství Ladislava Kuncíře v v Praze vydalo jako 2. svazek edice „Ver sacrum", připsané památce zemřelého biskupa dra Ant. Podlahy, překlad německé knihy Fr. J. Weinricha, Umučení Páně, vyprávěné katy, lidmi a anděly. Cena 20 Kč, vázaná 35 Kč. Kniha se hodí k tiché a hluboké meditaci o utrpení Páně a naší lidské vině na něm!

J. Řezníček, Žurnalista a morálka, Olomouc 1937, otisk ze sborníku „Správnou cestou". Stavovská morálka. Na 14 stranách textu se zhuštěným tiskem i obsahem jsou načrtnuty hlavní směrnice, které musejí vésti žurnalistu při jeho práci. Dvojí věc tu příjemně překvapuje: Předně čtenář cítí, že spisovatel dokonale rozumí svému stavu a jeho etickým potřebám. Dále cítí, že autoru opravdu na tom záleží, aby své normy stanovil přesně v katolickém duchu, je to práce, vyrostlá a důkladně vybudovaná v katolickém duchu. — Sloh je svěží a zevnější úprava originelní a přiléhavá. — B. V.

Acta Academiae Velehradensis. Z bohatého obsahu posled. dvojčísla (sv. 2.—3.) uvádíme: P. S. Salaville dokládá důležitost studia byzantských církevních dokumentů pro historii theologie a církevních záležitostí. S unionistickými snahami souvisí studie P. G. Hofmanna o jednání florentského koncilu v otázce rozdílu západní a východní nauky o Duchu svatém. P. Volkonskij dokončuje biografii mučedníka sjednocovacích snah exarchy Leonida Fedorova. Stať Kraljičova jedná o etickém systému Solovjevově, zejména pokud jde o otázku lži, a stať Kurentova o sv. Cyrilu a Metodovi, jako vyznavačích a obhájcích papežského primátu. Profesor dr. Grivec se zabývá ve dvou studiích novými knihami, jež se týkají nauky o Církvi jakožto mystickém těle Kristově a o Kristově životě v ní. Dr. V. Pořízka vyvrací domněnky o souvislosti učení Bhagavadgity s křesťanskou naukou o mystickém spojení s Kristem, jak je vyslovena zvláště v

evangeliu svatého Jana. Svazek uzavírají referáty organisací unionistické myšlenky na sjezdu v Římě a na konferencích v Olomouci, a nekrology dra Braitenbachra a P. L. Zamykala.

Papicův týdenní kalendář na r. 1938 vyjde již v blízké dny. Je letos cele přepracován, po stránce kalendářní doplněn četnými praktickými poznámkami. Po stránce textové a ilustrační je věnován církevním řádům a řeholím, které působí v Československu. Tak je Papicův kalendář 1938 prvním souborným pramenem informací o dějinách a poslání řádů a kongregací, které působí v našich zemích. Papicův kalendář stojí pouze 10 Kč, vydá jej opět Matice cyrilometodějská, Olomouc, Wilsonovo n. 16. Přihlaste se ihned, než bude rozebrán!

P. dr. S. Braito: Svatý Filip Neri. Edice Krystal, Olomouc, Slovenská 14. Str. 190, cena 16.50 Kč. — P. Braito uvádí svou knihou nový typ životů svatých. Do bohatého rámce líčení doznívající renesance zasadil P. Braito živou a krásnou postavu milého světce. Svatý Filip je nám nějak blízký, cítíme, že by nám dnes dobře rozuměl. Získává nás samozřejmost jeho svatosti. Poznal, co je Bůh a proto chce jej také přiblížiti a dáti všem, hlavně mladým. Tím také reformuje Řím. Jeho mladíci se stanou kněžími, biskupy, kardinály a papeži a provádějí reformu Církve na celém světě. Líčení je živé, barvité, stále svérázné a plné jemného humoru. Výtečný dárek k vánočním svátkům!

Krásný a hodnotný dárek pro mládež, J. Hudka: „Květy z různých luhů". Díl II., vydal dům milosrdenství Vincentinum v Praze-Břevnově ve prospěch svých 375 nevyléčitelně chorých ubožáků. Kniha obsahuje bohatou směs krásných a poučných povídek, pohádek a básní. Je krásně ilustrována a tvoří právě tak samostatný celek jako díl první. Cena vázaného výtisku 13 Kč, neváz. 8 Kč. Zakoupením knih, vydaných Vincentinem, podporujete jeho nevyléčitelně choré trpitele a opatříte svým dětem poučnou, zábavnou, ale i levnější vzdělávací četbu. Též vřele doporučujeme vánoční i příležitostné umělecké dopisnice našich českých mistrů, které Vincentinum ve prospěch svých chovanců rozesílá. Serie, to jest 10 různých pohledníc za 5 Kč. Novinkou jest obsažný životopis „Velebné matky Antoinetty Chotkové", první představené a spoluzakladatelky tohoto největšího dobročinného ústavu. Sepsal M. Levý. Text je doprovázen četnými ilustracemi. Cena tohoto díla je 15 Kč bez poštovného. Pamatujte na trpící ve Vincentinu při rozdílení vánočních dárků. Budou vám za vše hluboce vděčni.

Dr. Frant. Cinek: Jednota Velehrad v olomouckém semináři 1869—1886. Serie článků, které po tři leta uveřejňoval známý odborník hnutí cyrilometodějského v brněnské H l í d c e v letech 1935—1937, vyšla nyní jako samostatný otisk. Autor sám naznačuje jeho obsah podtitulem „Obrozenecké proudění cyrilometodějské v olomouckém kněžském semináři před velehradským jubileem r. 1885". Zachycuje tu vlastně druhou etapu obrozeneckého procesu v olomouckém semináři, když byl předtím ve své studii „K n á r o d n í m u p r o b u z e n í m o r a v s k é h o d o r o s t u k n ě ž s k é h o (Olomouc, 1934, nákl. Družiny literární a umělecké) podal obraz etapy první. Bylo štěstím, že k této důležité látce pramenné sáhla ruka povolaná, hlava bystrá a srdce naplněné láskou k Církvi a národu. Zaprášené listy bohosloveckých análů i poznámek seminárních vychovatelů dostávají se zásluhou dra C i n k a k slovu, aby vydaly dobré svědectví cyrilometodějským generacím kněžského dorostu. Doufáme, že studie Cinkovy vykonají své veliké poslání i v národě osvobozeném a v nových generacích bohosloveckých! -a

Dr. Josef Kachník, Vlastenecké vzpomínky na Nivnici, Třebíč, Uh. Hradiště, Olomouc a Prahu; nákladem vlastním, tiskem Lidových závodů tiskařských a nakladatelských. Ve formě stručných vzpomínek zachycuje autor bohatý obraz své dlouhé životní cesty od rodné Nivnice přes leta studií v Třebíči, Znojmě a Uh. Hradišti až k svému vychovatelskému působení v Olomouci a v Praze. Kaleidoskop událostí a osob osvětluje autor hlavně s e s t a n o v i s k a v l a s t e n e c k é h o — odtud i název knížky — ač je tu i dosti drobných mosaikových kaménků k zajímavému obrazu kulturně-náboženského ovzduší doby, jejíž pamětníků už je tak málo. V rámci autorových vzpomínek najde pak literární historik pečlivě sestavenou žeň horlivé c e l o ž i v o t n í č i n n o s t i l i t e r á r n í, jíž se ani ve svém vysokém věku býv. univ. prof. dr. Kachník nevzdává.

Tiskem Lidových závodů tiskařských a nakladatelských, sp. s r. o. v Olomouci.

